

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KATHOLIKEN

REDAKTØR: JOHANNES JØRGENSEN

TREDJE AARGANG

1900

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS ANDER. FRED. HØST & SØN.

Wm V. MOHN'S BOGTRYKKERI.

Mariahjemmet.

INDHOLD

	Side
A bas les Assomptionnistes!	49, 56
Af »Bogen om Rom«	361
Af en anden Aand (N. H.)	2
Altsaa dog! (Dr. Kiefer)	169
Amerikanisme	233
Bossuets seneste Konvertit	93
Christelig Uegennyttighed	201
Danske Sædelighedsforhold (Dr. R.)	164, 173, 183
Darwinismens og Udviklingslærens Udsigter ved Aarhundredskiftet (P. Breitung)	377, 385
Darwinismens Fallit	345
De franske Frihedsmænd	366
De gamle Kalkmalerier i vore Kirker (E—r K—e)	61
De nordamerikanske Fristater (hg)	25
Den antike Kunst (Ernest Hello)	137
Den christelig-socialc Bevægelse (N. H.)	119
Den danske Kinamission	262
Den franske Regering og Gejstligheden	353
Den frie Skoles retslige Stilling (N. H.)	41
Den gamle og den nye Gud (Dr. Kiefer)	45, 53
Den katholske Kirkes Pragt (N. H.)	121
»Den katholske Kirkes Selvforsvar i Danmark«	38
Den »mørke« Middelalder (Dr. Kiefer)	9
Den tyske Statskirkes Primas og hans Evangelium	244

IV

	Side
Det moderne Fremskridt	329
Dr. Brandes mod de katholske Søstre	416
Dr. H. Schwanenflügel	358
Dr. Krogh-Tonnings Konversion.....	206
Dr. Moltesen om det christne Munkevæsen.....	393
Dr. Moltesens Afslutningsforelæsning.....	405
En betydningsfuld Afgørelse (Niels Hansen)	369
En Efterskrift.....	39
En frafalden katholsk Præst i Hillerød (P. H. Perch).....	105
En Kritik og en Kommentar	249, 257
En misvisende Sammenligning (Reiffenstein-Hansen & N. H.)....	30
En Protestant i Rom.....	177
En Replik og et Svar herpaa (Mogens Ballin & N. H.).....	109, 116
En svensk Franciscaner i det XVII. Aarhundrede (J. Daniel)	217
En Tilstaaelse	225
Et Brev om Dr. Moltesen (Niels Hansen).....	209
Et Kapitel af en ufuldendt Bog	281
Et lykkeligt Jubelaar.....	389
Et Mirakel (N. H.)	65, 77
Et mærkeligt Vidnesbyrd (N. H.)	33
Et Ord endnu (S. A. Rasmussen)	159
Et Ord om Fordragelighed	104
Et Ord om Maria.....	72
Et stort Ansvar (Reiffenstein-Hansen)	215
Et Svar (til Hr. Niels Hansen).....	212
Et sørgeligt Facit (Dr. Kiefer)	98
Et vigtigt Spørgsmaal	6
Fader Fabers Lære om Frelsen.....	289, 297, 305, 314
Formener dem det ikke!	185
Forældede Ideer (hg.).....	69
Fra Italien (N. H.).....	12
Frelsens Hær (hg.)	113
Frelsens Hær og Tredje Orden.....	145
Fritænkerregimentet i Paris	144
Første Maj.....	187
Godgørenhed (Ratzinger).....	57
Guds Fraværelse (Léon Blóy).....	230
Helgenskrinene i Sct. Knuds Kirke (E. K.).....	273
Hl. Vincents af Paul.....	17

V

	Side
Hr. og Fru Ola Hanssons Frafald	321
Hvad Aviserne ikke fortæller	21
Hvad er Skønhed?	153
Ikke til Angreb	7
John Ruskin om Kunst	158
Kan »Kristeligt Dagblad« med Rette kaldes christeligt? (Dr. Kiefer)	88
Katholske Barmhjærtighedsgærninger (Reiffenstein-Hansen)	407
Katholsk-protestantisk	161
Kirkelexikon for Norden (N. H.)	15
Kirken som Fredbringer	241
Konsekvent (N. H.)	23, 28
Kunst (N. H.)	89
Københavns Domkirke	193
Lys over Landet	227
Menneskelegemet i Kunsten (N. H.)	129
Mirakeltro (Dr. Kiefer)	81
Moralfantasier	337
Naar vi dode vaagner (K. T. F.)	73
Nidkærhed	265
Nytaaer	1
»Og Ordet blev Kod« (Emile Bernard)	409
Ogsaa en Analogislutning	406
Propaganda (N. H.)	97
»Præsident« Umberto	243
Randgloser	373
Repræsentanten for det evige Liv	392
Soning	319
St. Francisci aandelige Blomster	95, 102, 128, 194, 203, 222, 238, 246, 255, 279, 284, 331, 342, 351, 359
St. Josephssostrene i Aarhus (F. Kerft)	401
Svar paa Tiltale (N. H.)	135

	Side
Til Afslutning (Reiffenstein-Flansen)	167
Til Forsvar (Reiffenstein-H. & N. H.).....	123
Til Forsvar (S. A. Rasmussen).....	140
Til Selvforsvar (Reiffenstein-H.)	150
Troens Udbredelse.....	349
Trældom og Frihed (h.).....	270
»Umaadelig Idealisme« (Mogens Ballin).....	132
»Vor Tid« (N. H.).....	87

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 1.

Søndagen den 7. Januar

1900.

NYTAAR.

Før mange Mennesker er den Fest, der kommer otte Dage efter Julen, i Grunden langt vigtigere end denne. Julen er for saadanne Hjemmets Fest og Børnenes Fest, den bringer mange glade Minder fra Barndommens og Ungdommens Dage, men den vækker ikke saadanne dybe, alvorlige Tanker som Nytaarsdag. Paa den Dag holde de en Slags Samvittighedsransagelse, det svundne Aar med dets Glæder og Sorger vandrer forbi deres Blik, og det nye Aar, der er som en lukket Bog, fylder deres Sind med Ængstelse og Alvor, og de søge at finde Trøst i en mild Resignation.

Anderledes kan man ikke fejre Nytaarsdag, naar Julefesten kun er en mild og taaget Kærlighedens Fest for en, hvoraf man, naar det kommer højt, faar det Udbytte, at man skal være kærlig mod alle Mennesker. Men Nytaarsdag bliver en hel anden Dag, naar den bliver sat i det rette Forhold til Julefesten. Den er denne Fests Octavdag, og dermed er ogsaa angivet, hvorledes man holder Nytaarsdag *paa kristelig Vis*. Paa Nytaarsdag søger Tanken først og fremmest tilbage til Juledag og dvæler ved det store Vidunder, at Ordet blev Kød og boede iblandt os. Og derved kastes der det rette Lys, baade over det Aar, som svandt, og det Aar, som kommer, begge ere de Gaver fra den Gnd, der hengav sin énbaarne Søn til al Verdens Frelse. Og er det saa, kunne vi med stor Sikkerhed slutte, at alt, selv det tungeste, det gamle Aar har bragt, er sendt os af Kærlighed og i Kærlighed, og at alt, hvad det nye Aar vil bringe os, vil blive os til Velsignelse, naar vi blot ikke selv blive til Hin-

der derfor. Men den Følelse, man saa staar overfor det nye Aar med, er ikke Resignation, som overhovedet *slet ikke er nogen kristelig Sindsstemning*, men det er en fuldvis Overbevisning om, at man er i Gud Fadervor. Og langt snarere end at stirre ind i det kommende Aars ukendte Tilskikkelser folde en Kristens Hænder sig til Bøn paa Aarets første Dag, og det bliver vel uvilkaarligt de Ord i Fadervor, han den Dag beder med den største Inderlighed: »*Og led os ikke udi Fristelse, men frels os fra det Onde!*«

Med disse faa Ord som Indledning vilde *Katholiken* gerne ønske alle sine Læsere et glædeligt og velsignet nyt Aar! Og til dette Ønske knytter der sig af sig selv en Tak for det gamle Aar til alle dem, der paa en eller anden Maade ere komne i Berøring med dette Blad. En Tak til de Læsere, der med Velvilje have fulgt med fra Uge til Uge, og som trods Meningsforskel om maaske mangt et Spørgsmaal dog have regnet sig blandt Bladets Venner. En Tak til alle dem, der paa en eller anden Maade have støttet *Katholiken*, særlig dem, der ved deres personlige Bidrag have gjort Texten rigere og interessantere. Og sidst, men ikke mindst, en Tak til Hs. Højærværdighed Biskop v. Euch for den aldrig svigtende Kærlighed og Interesse, hvormed han stedse har fulgt vor Virksomhed.

Nytaarsaften 1899.

Redaktionen.

Af en anden Aand.

Ner har jo været ført en livlig Diskussion i Bladene i det forløbne Aar, kan man næsten gerne sige, om hvornaar det nye Aarhundrede begynder, om det er Nytaarsdag 1900 eller 1901, et Spørgsmaal, der egentlig ikke er saa megen Tale værd, al den Stund det 19. Aarhundrede jo

først kan være udløben den 31. December 1900, hvis hvert af de førlobne Aarhundreder har været sine fulde hundrede Aar stort. I snævrere Forstand bliver det altsaa Midnat mellem 31. December 1900 og 1. Januar 1901, vi kunne kalde det Hængsel, hvorpaa Aarhundredernes ærværdige Portfløj drejer sig; men vil man ikke regne ganske nøjagtigt, kan man gerne betegne hele Aaret 1900 som et saadant Hængsel, eftersom det jo i hvert Fald er Grænseaaet, der skiller Aarhundrederne. Efter Kirkeaaet at regne falder oven i Købet selve det nye Aarhundredes nøjagtige Begyndelse i 1900, paa den første Søndag i December Maaned.

Nærværende Nytaarsdag er derfor ogsaa bleven fejret med særlig Højtidelighed, og det er en saadan særlig Højtidelighed, vi ville dvæle ved i disse Linier. Vi tænke paa den store *Kantate ved Grænseskillet* af *Holger Drachmann*, som *Politiken* offentliggør i sit Nytaarsdags-Numer. At Digtet er godt, formelt betragtet, er det trivielt at meddele, thi *Drachmann* kan jo som bekendt nok skrive Vers; men det er heller ikke Meningen her at give nogensomhelst literær Bedømmelse af dette ægte Drachmannske Værk. Det er kun Slutningsstroferne, som vi ville bede Læserne kaste et lille Blik paa. De lyde saaledes;

»Thi foran det milevidt fylkede Tog,
som Viljer ved Vilje og Sproget ved Sprog
i Sekelgangs Syner henglider —
uendelig modig, uendelig klog
en Kvinde ustandselig skrider.

Og mejes vi ned, Millioner for Fode|
og kysser vi Støvet før Vandringens Maal,
med Blikket forvildet i Smærte —
højt hævet mod Himlen hun bærer en Skaal
uplettet det sejrende, gode,
det blødende Menneskehjærte!«

Klarhed udmærker ikke disse Linjer; men den samme Bemærkning kan man gøre om det hele store Digt Dog

ét forstaa vi: det, som skal holde os oppe, naar vi betragte de svindende Sekler, naar Slægt efter Slægt enten mejes ned eller tæres bort eller forsvinder i Dødens Mørke, som skal holde os oppe i den Verden, hvor der myrdes og bedrages, og hvor Vold og Tvang regerer og knuser saa mangen fribaaren Sjæl, den Verden, hvor særlig Guldets Magt æder om sig som Kræft, det er vor Tro paa det blødende, sejrende, *gode Menneskehjærte*. Altsaa det er det Sindelag, man skal se det nye Aarhundrede i Møde med, med Tro paa Menneskehjærtet. Kristentroen siger helt anderledes; »Menneskets Hjertes Tanke er ond fra hans Barndom af,« hedder det i den hellige Skrift, og Erfaringen siger det samme, at et Menneskes Hjerte hører til de upaalideligste Ting under Solen, saa vé os, om det var vor Fortrøstning til det nye Aarhundrede: Tro paa Menneskehjærtet. For hundrede Aar siden raadede rundt omkring i de europæiske Lande, særlig efter Sagens Natur i de protestantiske, den saakaldte Rationalisme; men tænke vi paa det, som den bød, og sammenligne dermed det, som bydes nu som Fortrøstnings Grund, maa man rigtignok udbryde: hvilken uendelig Tilbagegang! De gamle Rationalister stolede paa en Fader i Himmelen, som vilde sende alt godt ned til sine Børn paa Jorden, om de end sørgeligt maatte blive Svaret skyldige paa, hvorledes den hellige Gud egentlig kunde være saa faderlig sindet mod alle disse ulydige, urene, utro Menneskehjærter. Men nu skal man begynde Aarhundredet med Tro paa det gode Menneskehjærte, som ikke findes og allermindst hos dem, der tale højst om det.

Men denne Tale om det gode Menneskehjærte synes næsten at lyde som en Haan mod os Katholiker og som en Forvrængelse af den Maade, hvorpaa vi begynde det nye Aarhundrede. For et halvt Aars Tid siden fandt en gribende Festlighed Sted alle Vegne paa Jorden i hvert eneste katholsk Gudshus, i den store Domkirke som i det lille Kapel. Det var Indvielsen af den hele Menneskehed til Jesu' hellige Hjærte, det var en Sonehandling for alle de Krænkelser og

Forhaanelser, Menneskeheden havde beredt hint Hjærte, men ogsaa en Bøn om, at det Hjærte maatte udbrede sin Velsig-nelse over den hele Verden. Og derfor begynde vi ogsaa det nye Aarhundrede med Troen paa et Hjærte, men det er det Hjærte, hvori »alle Guds Visdoms og Kundskabs Skatte ere skjulte,« det er Guds Søns allerhelligste Hjærte. Og den farer ikke ilde, som drager ud med Tro paa det Hjærte, hvad enten det er til sin daglige Gerning, han gaar, eller ind i et nyt Aar, eller et nyt Aarhundrede, eller ind i selve Døden. Det blødende, gode Menneskehjærte kan det være godt nok at tro paa, naar man skal skrive Kantater f. Ex., men naar det gælder om at trodse en Fristelse, som Kød og Blod brænder efter at give sig hen til, eller vandre Sandhedens lige Vej, naar Løgnens krogede Vej vinker med store og tillokkende Fordele, eller berede sig til den sidste store Vandring, fordi Menneskehjærtet inde i Brystet er ved at høre op med at slaa, saa er man ulykkelig, hvis man kun har et blødende, godt Menneskehjærte at holde sig til, især da et saadant jo intetsteds er til at finde. Nej, men véd man, at Guds Søns Hjærte har lidt og stridt for vor Skyld, at det Hjærte endnu banker i Himlen af Kærlighed til os og endogsaa her paa Jorden lader os smage sin ufattelige Kær-lighed i Alterets vidunderlige Sakramente, saa er man ikke ilde stillet; thi saa kender man det, der er stærkere end alle Menneskehjærtets Fjender.

Der er endnu en anden Slutningsstrofe i et andet Digt ogsaa et Nytaarsdigt, som kan give én noget at tænke paa og faa én til at udbryde: hvorfor skal der dog dryppes saa megen Gift ud blandt Mennesker? Digtet staar i det socialis-tiske Vittighedsblad *Ravnen*, og det hedder i den sidste (eller én af de sidste) Linje: »*Folket* raa'r for, hvad Aaret skal bringe.» Det er Løgn; thi det raader hverken Kongen eller Folket for, men Gud alene. Det er væmmeligt; thi en saadan Smigren og Logren for Massen er for iøjnefal-dende. Og det er frækt paa den Maade at forvrænge ét

af vore kønneste Tankesprog: Gud raa'r for, hvad Aaret skal bringe.«

Ja, Gud raader for, hvad Aaret skal bringe, det er sandt, men det er ogsaa godt; thi den Kærlighed, som Jesu' Hjærte er fyldt af, har sin Rod og sit Udspring i Gud Faders eget Hjærte.

N. H.

Et vigtigt Spørgsmaal.

I et Lænd som vort, hvor de allerfleste Katholiker ere Con-
vertiter, er det et vigtigt Spørgsmaal, som for mangt et Hjærte kan blive ret brændende: hvorledes staar det sig med mine Kæres evige Frelse, der leve i Protestantismen, og øjensynligt som gode Kristne? Dette Spørgsmaal besvares kønt og godt af Katekismen, og ogsaa til vor fulde Beroligelse; men trods det kunde maaske dog følgende lille Stykke være af Interesse, da det besvarer dette Spørgsmaal med ikke ganske de samme Udtryk, som vi gerne anvende om end selvfølgelig det dogmatiske Indhold er ens. Vi gengive det efter *The Catholic Times*, hvor en Hr. *Villiers* skriver saaledes:

Den Sætning: der er ingen Frelse udenfor den romersk-katholske Kirke, staar ikke i nogen virkelig Modsigelse med en anden Sætning: den Helligaands Naadegaver virke blandt Protestanterue. Disse Sætninger trænge kun til Forklaring for at gøre hele Sagen klar. Der skænkes virkelig Naade til Protestanterne, men ikke gennem Protestantismen, og ikke fordi de ere Protestanter, men alene gennem den romersk-katholske Kirke, og fordi alle Protestanter, idet de modtage den helliggørende Naade, netop paa en Maade ere Medlemmer af den ene romersk-katholske Kirke, hvilken det alene er given at betjene Mennesker med Naaden og bevare Sandheden. For mit personlige Vedkommende har jeg aldrig syntes om den Adskillelse, der gøres mellem Kirkens Sjæl

og dens Legeme, og denne Anbringelse af nogle i Kirkens Sjæl og andre i dens Legeme, som om Legeme og Sjæl kunde skilles ad. Alle, der frelses, maa tilhøre Christi ene, hemmelighedsfulde Legeme. Men de behøve ikke alle at være synlige Medlemmer. Ligesom der er en Daab til Frelse, der ikke er en Daab med Vand og den Helligaand, men en Begæringsdaab, saaledes er der ogsaa et Medlemsskab af Christi Kirke, som alene er en Begæringssag.

Gud tager hos saadanne Viljen for Gerningen. De ere ikke kendte af den stridende Kirke, men de ere kendte af Gud og af den sejrrige Kirke, og der bliver dem Naade til Del gennem den romersk-katholske Kirke, og fordi de ere Medlemmer af den romersk-katholske Kirke, i Attraa og Begæring, om end ikke i udvortes synlig Forbindelse. Intet Menneske frelses uden ved Sakramenterne, og Sakramenterne kan man kun faa i den romersk-katholske Kirke. Men Sakramenternes Modtagelse sker enten i Virkeligheden eller i Begæring og Længsel, men paa en af de to Maader maa den finde Sted. Begæringsdaab gør et Menneske til Medlem af den romersk-katholske Kirke, fuldkommen Anger, med Villighed til at gaa til Skrifte, hvis man kendte Nødvendigheden heraf, bringer Tilgivelsens Naade, hvor meget end Vedkommende i udvortes Henseende er Protestant.

Ikke til Angreb.

Kristeligt Dagblad fortalte for nogle Dage siden følgende lille Begivenhed, som man sikkert vilde kalde utrolig, hvis den ikke, saa at sige, var foregaaet ved vor Dør og underskrevet af selve den, der havde været Hovedpersonen i den. Det er en Altergæst i St. Pauls Kirke i Nyboder, der fortæller saaledes; »Forleden Søndag indfandt jeg mig i St. Pauls Kirke for at deltage i Gudstjenesten og efter forud at være tegnet som Altergæst at gaa til Herrens Bord. Umiddelbart før Skriftetalen skulde begynde, forbausedes jeg ved, at en Kirkebetjent med en stor opslaaet Bog stiller sig foran mig og spørger mig om Navn og Bopæl. (Jeg fin-

der saadanne Spørgsmaal mere passende paa en Politistation end i Kirken). Men min Forbauselse blev til Harme, da han derefter spurgte, om jeg ikke var vant til at betale for at gaa til Alters. Et skarpt, bestemt Nej! var mit Svar.

I hvilken Hensigt disse Spørgsmaal forelagdes mig, kan jeg ikke bestemt sige, men den Maade, hvorpaa Kirkebetjenten nikkede med et naa, naa, kunde betyde, at han af en eller anden Grund havde anset mig for at være i Stand til at yde et extra Bidrag til hans egen Lomme, men nu maaske tænkte, at jeg ikke hørte til de velhavende.

Hvilken Bevæggrund det end har været, kan en saadan Opførsel efter min Mening kun betegnes som uforskammet og i højeste Grad taktløs. I ethvert Tilfælde er det sørgeligt, at Jesu Ord om dem, der i Templet købslog og solgte, skal kunne finde Anvendelse paa en Kirketjener i vor Tid.

K. Westh.

Dette fremkommer ikke som et Angreb paa Protestantismen. Vor Stilling er overhovedet ikke offensiv, men defensiv, og desuden er vel en Begivenhed som ovenstaaende graverende for dem, som ere implicerede i den, baade direkte og indirekte, *in casu* Kirketjeneren og den kirkelige Øvrighed, som jo bærer Ansvar for slige Tilstandes Fremkomst, men den kan ikke ramme selve Protestantismen som saadan. Der maa kirkelige Ydelser til, for at et kirkeligt Samfund i og for sig kan bestaa, om det maaske end er det alleruheldigste og mest stødende Sted, hvor en kirkelig Ydelse kan tænkes krævet, ved Herrens Bord. Det var egentlig ikke mere forargeligt, om der maatte betales Entrée ved Indgangen til Kirken. Men vi anføre denne Begivenhed for at understrege den vigtige Sætning: man skal skille Sagen og Personen fra hinanden. Det glemme vore protesterende Brødre saa ofte. Har en Rejsende i et katolsk Land set et eller andet, der forargede ham, tit maaske med Urette, fordi han ikke forstod Sagen, saa bliver det strax, naar han kommer hjem, til Bevis for »den katolske Kirkes bundløse Fordærvelse.« Men, selv om det er ret opfattet, og der virkelig er givet Forargelse, kan man af hin Tempeltjeners Færd i St. Pauls Kirke lade sig minde om at *skille Sag og Person fra hinanden*.

N. H.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 2.

Søndagen den 14. Januar

1900.

Den „mørke“ Middelalder.

Yngenting er saa sejglivet som Fordomme og ingenting saa skadeligt, siden de forlede selv oplyste Folk til de største Uretfærdigheder og besynderligste Fejltagelser.

Blandt Fordommene spiller Tanken om »den mørke Middelalder« en fremragende Rolle, og atter og atter se vi Folk, der marchere under Oplysningens Banner, ja maaske mene, at de høre med til Bannerbærerne, hildede i denne Fordom gøre de pudserligste Krumspring paa Historiens Omraade. Den ene Gang er det Cand. Ricard, der gør Jesuitergeneralen i Rom til en middelalderlig Bussemand. En anden Gang gør omvendt en tysk Lic. Weber Bogtrykkerkunsten til en protestantisk Opfindelse.

Til disse pudsige *quid pro quo* hører ogsaa, hvad Villhelm Østergaard i »Berl. Tid.« af 25. Dec. f. A. fortæller om »die Polterkammer« i Nürnberg. »Her opbevares allehaande grufulde Torturredskaber fra Middelalderen, en Skarpretters efterladte Costume, Portrættet af den sidste Heks, som blev brændt i Nürnberg, og lignende historiske Dokumenter, der fortælle om en ligesaa haardhændet som stærkt levende Tid.« Som det synes at fremgaa af Sammenhængen, henfører Hr. Østergaard de nævnte grufulde Dokumenter til Middelalderen. Men tilhøre de virkelig Middelalderen, eller ikke snarere den protestantiske Tid, hvormod Wolfgang Menzel skriver: »Hekseprocesser, den grusomme Tortur og Opbrænden af gamle Kællinger, som man beskyldte for at pleje hemmelig Omgang med Djævelen, vare ingen Steder talrigere end i protestantiske Lande, og bevise, at Overtroen kun

var bleven grovere (dicker) og mere brutal ved der: saakaldte Trosfrihed?» Hr. Østergaard selv giver os den forønskede Oplysning, idet han ganske naivt sætter det »middelalderlige« Aarstal 1630—1631 ved Siden af den Historie, hvori Torturretskabet »Jærnjomfruen« spiller saa sørgelig en Rolle.

For Resten trænge vi ikke til hans Aarstal. Den sidste Heks, der blev brændt i Nürnberg, er jo utvivlsomt en Relikvie fra den protestantiske Tid. Og efter alle historiske Kriterier maa ogsaa »Jærnjomfruen« tilskrives denne Tid allerede af den Grund, at der i Middelalderen ikke var Brug for den. Hele Middelalderen igennem var nemlig Torturen idetmindste i Tyskland saa godt som ukendt, den anvendtes kun undtagelsesvis en sjælden Gang (jf. Dieffenbach, der Heksenwahn, Mainz 1886, S. 139). »Jærnjomfruen« er en protestantisk Opfindelse, ligesom »Scavingers Datter«, hvormed Katholikerne bleve pinte i England. Nu skammer man sig ved sit eget Barn og lægger det »den mørke Middelalder« i Vuggen.

»Den mørke Middelalder«! Var den da virkelig saa mørk? Selv den mest overfladiske Betragtning maa svare: Nej, det var Synd at sige. Det er nok at pege hen paa nogle Kendsgerninger.

Poesien! Har nogen Tid ypperligere Digtværker at fremvise end Dantes Divina comedia eller de islandske Sagaer eller de tyske Helte- og »Minne«sange?

Kunst! Hvilket Aarhundrede har bygget Mage til de herlige Domkirker, som Middelalderen har rejst til Guds Ære, ogsaa her i Danmark? Saa lyse Tanker kunde sandelig ikke undfanges i en mørk Hjerne. Endvidere sammenligne man engang de i Middelalderen byggede Raadhuse med vor Tids, ja enhver middelalderlig anlagt By med vore moderne³ Byer.

Videnskaberne! Filosofien og Theologien har maaske aldrig straalet i lysere Glans end paa St Thomas' Tid. Slig en Aandskæmpe med en saa omfattende Viden paa alle Om-

raader kunde ikke fødes i en Mørkets Tid. Naturvidenskaberne stod jo langt tilbage i Sammenligning med vore Dages. Men efter at man engang har gjort de store Opfindelser paa Dampens, Elektricitetens etc. Omraader — Opfindelser, hvori de fleste moderne Vismænd dog ere aldeles uskyl-dige — har man lét ved at gøre saa store Fremskridt. Saa meget desto beundringsværdigere er det da, at trods de manglende Detailkundskaber kunde en Roger Baco allerede i det 13de Aarhundrede forudsige flere af de mest opsigtsvækkende Opfindelser, som først blev gjorte i dette Aarhundrede. Vor Tid har Grund til at være beskeden, den har kun bygget paa det af Fortiden lagte Fundament. Og Krudtet har den da ikke opfundet, og Bogtrykkerkunsten da heller ikke!

Store Foretagender! Dem har Middelalderen i rig Fylde, og de pleje at være baarne af en ædlere og renere Aand, end Nutiden er i Stand til at svinge sig op til. En Aand som den, der besjælede Korsfarerne, vilde være en Umulighed i vore Dage. Og hvis Kolumbus fremtraadte nu til Dags med de Motiver, der bevægede ham til hans farefulde Rejser, vilde man anse ham for et Daarekistelem.

Middelalderens sociale Forhold, i det smaa og i det store, havde meget forud for vore Dage. Hvor herligt blomstrede ikke alle Haandværk i Middelalderens Laugsvæsen. Hvor var ikke Familielivet uforlignelig smukkere og renere end i nogen efterfølgende Tid! Og naar have Staterne oplevet en højere Blomstring end f. Ex. Tyskland under Kejserertiden og vort Fædreland under Knud den Store og de første Valdemarer?

Sammenligner man Middelalderen med de efterfølgende Tider, saa kan man med en vis Begrænsning underskrive, hvad Hagerups Konversationsleksikon skriver: »Den nyere Tids Kultur er kun en Fortsættelse af Middelalderens.« I visse og ikke de mindst betydningsfulde Retninger betegner den en stærk Tilbagegang. At tale om en »mørk« Middelalder vidner derfor kun om Bornethed.

Hvorledes er man egentlig kommen til at tale om en

»mørk« Middelalder? Sagen er meget simpel. Den dybeste, ja maaske den eneste Grund er den, at Middelalderen udmærkede sig ved en overordentlig levende Tro. Da nu senere det store Frafald indtraadte, hvor man ansaa Trosfriheden for det sande Lys, og endnu mere senere, da Vantroen begyndte at udbrede sig, som jo holdes for den eneste sande Oplysning, da var det meget naturligt, at man ansaa Middelalderens overnaturlige Tro for Mørke, og for at ingen skulde falde paa at se lidt nærmere til og muligvis opdage al den Lysets Herlighed, der præger denne Tid, saa faldt man paa at stemple Tiden med det foragtelige Epitheton »den mørke Middelalder«. Det gik de moderne, som det gaar Uglen naar den ser ud af sin Hule i det fulde Dagslys; blændet af dets Straaler lukker den sine Øjne og raaber: Hu, hvor mørkt er der ude! Saaledes kunne de vrangtroende og vantro, som kun ere vante til den menneskelige Fornufts Tællelys, ikke taale den overnaturlige Tros Solskær; de maa lukke deres Øjne, naar de lade Blikket falde tilbage paa hine Tider, som helt ere oplyste af denne Sols blændende Straaler, og fulde af Rædsel raabe de: Hu, den mørke Middelalder!

Dr. Kiefer.

Fra Italien.

Tilslutning til den interessante Artikel om *Rom* — *en Fortidens By*, som en æret Indsender for nogle Uger siden offentliggjorde her i Bladet, bringe vi i Dag et Stykke efter *Kristeligt Dagblad*, ogsaa fra Rom og Italien, hvortil vi ville tillade os at føje nogle Noter. Det handler om et nysdannet »Hjem« samt om Jesuiterne og lyder saaledes:

»I Rom er der fornylig aabnet et Hjem for katolske Præster, som ere traadte ud af Romerkirken. Men ligesaa stor Trang, der tidligere tilsyneladende har været for et saadant, ligesaa hurtigt har det vist sig, at det var overflødigt, siden det er blevet aabnet. Efterspørgslen er pludselig stand-

set. Hvad mon Grunden kan være? Ja, den maa sikkert søges i Spørgsmaalet om Grunden til Præsternes Udtrædelse, idet denne for de flestes Vedkommende sikkert ikke har været betinget af Hjærtets dybe Uoverensstemmelse med den katholske Lære, men kun af kødelige Grunde.

Jesuitenre. For at modarbejde den evangeliske Bevægelse i Italien, som griber stærkt om sig ogsaa i Rom, har der dannet sig et Selskab, som meget smukt kalder sig: de preservanda fide, — for at bevare Troen. — Den evangeliske Bevægelse har især i de sidste Aar taget et mægtigt Opsving i Rom, ja saa stærkt, at Jesuiternes Blade paastaa, at bliver det saaledes ved, vil Rom i Løbet af 10 Aar være halv protestantisk. De sammenligne ved denne Lejlighed ganske smagfuldt den evangeliske Propaganda med en stor Fedtplet, som bestandig griber rigtig vidt om sig i Pavens egen By.

Jesuiterne!! ja endnu et Par Smaanotitser til Belysning af deres Kristendom. — Det er mer end bekendt nok, hvorledes Pavens og Statens Forhold er til hinanden, og ogsaa Jesuiterne søge at bekæmpe den italienske Stat; men ret forbløffende er det at læse, hvad de have tilladt sig for at bekriige den i deres Kamp mod det borgerlige Ægteskab. Ofte bliver nemlig den kirkelige Vielse foretagen uden den borgerlige, skøndt dette er forbudt af Staten. Bruden aner da ikke, at hendes Ægteskab er ugyldigt og bliver først overbevist derom, naar Manden koldblodig forlader hende, naar Nøden kommer til Huse. Denne Fremgangsmaade vil blive en direkte Fare for den italienske Stat, da der allerede skal gives over en halv Million saadanne Ægteskaber. Men skønt det saaledes ikke kan være den borgerlige Øvrighed ubekendt, synes man ikke endnu at have Mod til at skride ind. — Gode Kristne, gode Borgere!!«

Den første af disse Meddelelser er nærmest morsom. Trangen til en saadan Institution kan næppe have været synderlig stor, da den hørte op, saasnart »Hjemmet« var færdigt. Da bemeldte Hjem jo nu staar tomt, ville vi foreslaa,

at dets Midler anvendes til at oprette et Hjem f. Ex. i England eller Danmark for protestantiske Præster, der ere traadte *ind* i Romerkirken. Sandsynligvis vilde et saadant Hjem ikke komme til at staa tomt noget af de Steder.

Hvad den saakaldte evangeliske Bevægelse i Rom angaar, kunne vi nøjes med at henvise til den nys omtalte Artikel i et tidligere Numer af dette Blad. Dér fortæltes, at de »evangeliske« betakkede sig for at faa en ny Kirke gratis bygget, som man tilbød dem, fordi den vilde blive dem for dyr at vedligeholde. *Sap sapienti!*

Det tredje Stykke begynder med det ene Ord: Jesuiterne, med to Udraabstegn bagefter; men det handler alligevel slet ikke om dem, men om Forholdet mellem det kirkelige og det borgerlige Ægteskab. Ved sine Udraabstegn synes Referenten at ville betegne, at Mælet forgaar ham næsten, naar han nævner det Ord. -- Det er forøvrigt underligt, at man i et kristeligt Blad kan staa saa uforstaaende overfor Kirkens Opposition mod Civilægteskabet. Rigtignok betegnede Luther Ægteskabet som en helt verdslig Sag, men i dette som i saa mange andre Punkter ere Lutheranerne ikke enige med Luther. Der udtrykkes i Artiklen Forargelse over, at den kirkelige Vielse bliver foretagen uden den borgerlige, skønt »Staten har forbudt det«. Hvad Magt har Staten til at byde og befale i et indre kirkeligt Anliggende? Hvad mener man, om Staten befalede, at Daaben herefter skulde foregaa med Eau de Cologne i Stedet for med Vand? Jesuiterne med Paven i Spidsen vilde sikkert være saa slette Borgere, at de blev ved med at døbe i Vand. Og tænk, naar et Ægtepar vil skilles, giver Staten dem Lov dertil, men Paven siger alligevel nej. Men oven i Købet er *Kristeligt Dagblad* i Grunden ikke et Haar bedre. I dets Spalter trodser den ene lutherske Statspræst efter den anden i høj Grad Statsmagten. Snart er det Vilh. Beck, der læser Ministeriet Texten, fordi det ikke besætter Embederne efter hans og hans Tilhængeres Hoveder og truer med sine 400 Missionshuse, som kunne laves om til Kirker, snart er det Pastor Ifversen,

der taler truende, kække Ord om Ægteskabets Hellighed, men rigtignok paa en alt andet end lovlydig Maade. Og Forholdet er dér ganske det samme som i vort Tilfælde. Er et Ægteskab ugyldigt, naar det ikke sluttet overfor den verdslige Myndighed, har den sikkert ogsaa Ret til at berøve det Ægteskab sin Gyldighed, som den selv har skænket. Men stammer Gyldigheden fra Christus, der har ophøjet Ægteskabet blandt Sakramenterne, har Staten intet at sige eller befale angaaende dettes Indgaaelse eller Ophævelse. Et har Staten absolut Ret til at kræve, hvorfor det selvfølgelig ogsaa er Kristenpligt at svare derpaa, det er, naar der er indgaaet Ægteskab. Men hermed staar det ogsaa i god Samklang, at hemmelige Ægteskaber ere forbudte af Kirken. Os forekommer det, at den Maade, hvorpaa Sagen er ordnet i vort Fædreland, er ganske retfærdig. Ere et Par Folk fremmede for al Religion eller helt uenige om denne, kunne de gaa til Staten og slutte deres Ægteskab, som denne saa erklærer gyldigt. Ere de Lutheranere, Katholiker eller Jøder etc. gaa de til hver sin Præst, og for ham indgaas da Ægteskabet, der saa er lige saa gyldigt i Statens Øjne som det, der er sluttet for den. Hvad Staten kræver af Katholiker i vort Fædreland i dette Forhold er altsaa ikke mere, end den har Ret til, nemlig det: naar I have sluttet Ægteskab for Eders Præst, maa I lade os det vide. Praktisk udføres det saaledes, at Udskrift af Præstens Ægteskabsprotokol er retslydigt Bevis for sluttet Ægteskab. N. H.

Kirkelexicon for Norden.

Dette store Værk, der tidligere har været omtalt med Anerkendelse her i Bladet, er nu med 17. Hæfte paa 816 Sider naaet til omtrent Slutningen af Bogstav E. Den samme Objektivitet, der herskede i de første Hæfter, genfinde vi i de senere, og selv Artikler, der handle om specielt

katholske Forhold, kunne læses uden Anstød af Katholiker. Dette gælder f. Ex., hvad der meddeles om Einsiedeln, d. hl. Elisabeth af Thüringen, Elisabethøstrene, Catharina v. Emmerich og fl. a. Om det kirkelige Embede skriver Professor Peder Madsen og udvikler sit helt lavkirkelige Syn paa dette, i diametral Modsætning til den Udvikling, hans Jævnaldrende og Studiekammerat i Norge Krogh-Tonning har givet. Hans Opfattelse af Embedet karakteriseres kort og godt ved hans egne Ord i Artiklen: »Embedets Indehavere handle i Virkeligheden kun paa Menighedens Vegne, ud fra den hos Samfundet som Helhed liggende Fuldmagt,« en Anskuelse, der egentlig ikke ligger langt fra det Standpunkt, at man helt fornægter et Embede. Hans Skildring af den katholske Lære om Embedet er loyal, men hans Conclusion, at denne Lære staar i Vejen for det umiddelbare Gudsforholds Udfoldelse, er ganske greben ud af Luften. Professor H. Scharling's Stykke om *Etik* er ikke heldigt, og hans Behandling af den katholske Kirkes Ydelser paa dette Omraade uretfærdig og uforstaaende, men fra den Kant kunde man vel heller ikke vente det anderledes. Han vover saaledes at komme med den gamle usandfærdige Paastand om Kirkens Pelagianisme, hvilken dog fra videnskabelig Side forlængst er paavist som ganske uholdbar. Vi ønske Værket Held til dets videre Udgivelse samt ogsaa, at Prof. Scharling ikke maa blive sat til at skrive om den katholske Kirke lige saa lidt som om Grundtvigianisme og Indre Mission.

N. H.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 3.

Søndagen den 21. Januar

1900.

Hl. Vincents af Paul.

Den bekendte franske Forfatter *Francois Coppée* *), hvis Conversion faa Aar tilbage vakte betydelig Opsigt, har fornylig udgivet en Bog med Titlen »*La bonne souffrance*« (Redning i Lidelserne). Dette Værk bestaar af adskillige religiøse Artikler, som med forskellige Mellemrum have staaet i Pariserbladet »*Journal*« og ere skrevne i den lette, elegante Stil, der er særegen for de franske Forfattere; efterfølgende Feuilleton fra 13. Januar 1897 — der er karakteristisk for hele Bogen — vil sikkert interessere vore Læsere.

»Hvad om vi for at tale om noget andet — thi man hører ellers kun Tale om Ugens sidste Skandaler — hvad om vi, ligesom man renser Luften i et Værelse ved at brænde Røgelse, gav os til at tale lidt om en Hædersmand!

»Den hl. Vincents af Paul«, som *Emmanuel de Broglie* lige har udgivet, giver os netop Lejlighed dertil.

Som De nok selv kan tænke Dem, gaves der allerede forinden store bindstærke Værker om denne vidunderlige Guds Tjener, man kunde alene dermed fylde hele Reoler i et Bibliothek. Imidlertid fandt *Emmanuel de Broglie*, at det dog ikke vilde være af Vejen at give en kortfattet, men dog indholdsrig Beretning om dette smukke Æmne, hvilket ogsaa fuldtud er lykkedes ham. Hans lille Bog — der kan faas hos Forlæggeren, *Victor Lecoffre* — frembyder da ogsaa det Særsyn, at den trods sin fuldtud rene og udsøgte Stil henvender sig til Alle, til hele det store Publikum. Det

*) Født i Paris 1842, Medlem af det franske Akademi, har skrevet adskillige episke og lyriske Digte, Dramaer, Prosafortællinger etc.

er netop for selve Folket, at denne Levnedbeskrivelse af hin Folkets store Ven er bestemt.

Vi konstatere strax det glædelige Faktum, at trods Alt, hvad man her i Frankrig har gjort for at indgyde Mængden Foragt for Religionen og Had til dens Tjenere, er den hl. Vincents af Paul dog endnu forbleven populær hos Folket; thi vel er det desværre intet brydsomt Arbejde at vildlede Folks Forstand og Opfattelse, men lykkeligvis er det mindre let at fordærve dets Hjærte.

Jeg vover at paastaa, at hvad overhovedet Velgørenhedsforetagender angaar, er der ikke skabt noget som helst Nyt siden den hl. Vincents af Paul. Jeg vil bringe et Exempel. — Vi ere — og det med Rette stolte af vore Anstalter til at yde gratis Natteleje til ubemidlede; dog er dette Foretagende som bekendt først rigtig blevet paabegyndt og er endnu langtfra tilstrækkelig udvidet, da der hidtil kun findes ganske faa Sovehjem for de Stakler, der ellers ikke kunne faa Tag over Hovedet om Natten, og endda ere disse Hjem udelukkende henlagte til Byens Yderpunkter. Nuvel, allerede den hl. Vincents af Paul havde — ikke blot i Paris, men ogsaa i forskellige franske Provinsbyer — oprettet saadanne Tilflugtssteder, hvor fattige Rejsende kunde faa Aftensmad og Natteleje og desuden den næste Morgen »10 Øre med paa Vejen«.

For Resten kommer man virkelig ofte i Tvivl om, hvad man mest skal beundre ved de mange Velgørenhedsforetagender, som den hl. Vincents af Paul enten selv kaldte til Live eller i det mindste gav Stødet til, om man mest skal beundre den brændende Menneskekærlighed, som gav Anledning til dem, eller forbavses over det praktiske Greb, hvormed de bleve ledede og satte i Gang.

Man ønsker et Exempel derpaa! Godt, om der overhovedet gives noget, som maa kaldes virkelig forargeligt Misbrug, saa maa det siges da at finde Sted, naar man gaar ud paa at udnytte Børnenes Kræfter og Arbejde; det er ogsaa vel bekendt, at i visse Industri- og Handelsgrene faa

Lærlingene og Medhjælperne, som dog gøre værdifulde Tjenester ved Arbejdets Udførelse, kun en latterlig lille Løn flere Aar igennem. For at bekæmpe dette har Staten grundlagt Fagskolerne, men Børnene maa dog — naar enkelte foretrukne undtages — betale Undervisningspenge paa disse Skoler.

Paa den hl. Vincents af Paul's Værksteder blev Spørgsmaalet løst i broderlig Forstaaelse; man underholdt og underviste Børnene aldeles gratis, kun paa den ene Betingelse, at de forpligtede sig til, at de selv — efter endt Læretid — vilde undervise de andre fattige Børn, som maatte følge efter dem.

Disse Foretagender have desværre ikke overlevet deres Grundlægger, og Velgørenheden har ventet 200 Aar med at tage disse Tanker op paany; og dog var det kun en ubetydelig Del af alt det, som ved denne agtede Oldings Foretag-somhed blev vakt til Live. Den hl. Vincents af Paul, der i sit Ydre kun var lidet imponerende, og hvis Væsen og Mannerer vel snarest kunde kaldes landlige, var i over Halvde-len af sit lange Levnedsløb — han døde i en Alder af 84 Aar — saa at sige uindskrænket Velgørenhedsminister for hele Frankrig. Han udgav Millioner, opførte kolossale Bygninger (saaledes *la Salpêtrière* og *les Incurables* i Paris); han havde Skarer af Præster og Nonner under sig. Han var -- enten personligt eller i det mindste i sine Tanker — overalt til Stede, hvor man hjalp de Fattige, hvor man tog sig af forældreløse Børn, hvor man plejede de Syge, hvor man trøstede Fangerne, hvor man underviste Børnene, hvor man vaagede over de Sindsforvirrede, med ét Ord, overalt, hvor der blev gjort noget Godt.

Han havde indrulleret i sin Velgørenhedshær ikke alene Dronningen og hele Hoffet med Adelen, men ogsaa Forstædernes og Landets Beboere; af den første Klasse forlangte han Hjælpemidler og Penge, af den sidste deres gode Villie. En Dag henvendte han sig til nogle fattige Piger, der havde Hjærtet paa rette Sted, og bad dem om at hjælpe

sig med at besøge de fattige og sørge for dem. Dette gav Anledning til, at han stiftede »de graa Søstre«s Orden, der nu tæller 20,000 Medlemmer og er udbredt over hele Verden.

Hans Virksomhed strækker sig over hele Kongeriget Frankrig. Paa den første Opfordring tog han sin gamle Rejsekuffert frem for at rejse til et eller andet fjærntliggende Sted i Kongeriget og dér prædike for Bønderne eller besøge Straffefangerne i et eller andet Fængsel. Udbrød der Krig, var han den, der skaffede Hjælp og uddelte den. Og dog var alt dette ikke nok for hans brændende Nidkærlighed. Han var en af dem, der stod i Spidsen for den mægtige religiøse Vækkelse, der kendemærker det 17. Aarhundrede. Sammen med *M. Ollier* stiftede han Seminariekongregationen, og alene grundlagde han Missionssekskabet og sendte sine saakaldte Lazarister alle Vegne hen for at forkynde Guds Ord.

Og alt dette med en Godlidenhed, en Beskedenhed, en henrivende Naivitet uden Lige! — Han, der var Leder af saa mange Foretagender og Fører for saa mange Sjæle, han, der var overlæst med Forretninger og Betyrninger, han, den ansete Personlighed, hvem Konger og Førsteministre bad om Raad, han glemte aldrig, at det er en Hæderspligt for de Kristne at tjene de Fattige og pleje disse »Herrens lidende Lemmer«; han huskede altid paa, at en af de skønneste Dyder er netop Ydmygheden. Idet han forlader et fornemt og aristokratisk Selskab, til hvis Velvillie han just har anbefalet sine Hittébørn, gaar han hen i et af Tidens skrækkelige Fængsler for at besøge Fangerne, for at opmuntre og forme dem. Ja man har endog, naar han havde Besøg af Præster, som holdt deres aandelige Øvelser hos ham, set ham om Morgenens selv rense og pudse Gæsternes Fodtøj, netop som han lidt efter skulde hen for at tage Del i Dronningregentindens Raadsforsamling.

Jeg maa derfor til Slut takke Emmanuel de Broglie for hans Bog, der har ladet mig tilbringe nogle saa behagelige

og lærerige Timer i Selskab med den hl. Vincents af Paul; thi jeg finder denne hellige Mand langt mere interessant end visse højfornemme Damer, der lade sig dekorere, som vare de tapre Veteraner, naar de have stiftet et Par Frisenge i et Hospital; jeg finder ham ogsaa interessantere end visse Pengematadorer, som ganske vist kun have at give en Børsordre for at kunne stikke store Pengesummer i Lommen, men som dog, naar de — af Forretningshensyn — bestemme sig til at afstaa noget af deres Overflod som Gave til de Fattige, da aldrig forsømme at lade det forkynde med lydelige Trompetstød i Alverdens Aviser.

Hvad Aviserne ikke fortælle.

Pressen er en Verdensmagt, som man er nødt til at regne med. Gennem den spredes paa en tidligere ukendt Maade alt nyt ud blandt Menneskene paa den hele Jord. Men det farlige er, at ikke alene godt, men ogsaa ondt har faaet Vinger til at flyve rundt med overalt. I dette Blad har der ofte været Lejlighed til baade i al Almindelighed og i mangfoldige enkelte Tilfælde at pege paa den fordærvelige Indflydelse, der udgaar fra den djarlige Presse. Og ganske særlig værd at lægge Mærke til er det, at Avisernes Indflydelse ikke blot beror paa det, som de sige, men mange Gange lige saa meget paa det, som de tie stille med. Paa dette ville vi her anføre nogle ret talende Exempler. For et Par Aar siden løb der nogle meget uhyggelige Historier rundt i Landet om den Maade, hvorpaa en tysk katholsk Sygeplejeorden, Alexianerne, havde mishandlet de Sindssyge, som var blevne betroede til deres Omsorg og Pleje. Der fortaltes om de Undersøgelser, som vare begyndte imod dem, om deres skammelige Mishandlinger og brutale Optræden m. m. m. Men saa tav Aviserne pludselig stille. Hvad Enden paa Sagen blev, fik

Publikum slet ikke at vide. Grunden var den, at disse Alexianere blev frikendte, eller i hvert Fald blev deres Forseelse konstateret som ganske betydningsløs. For et godt halvt Aar siden var der atter stor Forbitrelse i Bladene mod andre katholske Ordensbrødre. Det angik Skolebrødrene i Lyon, af hvilke én, Br. Flamidien, beskyldtes for de skændigste Forbrydelser, bl. a. for at have myrdet en af Eleverne i Brødrenes Skole. De danske Aviser, særlig Smudspressen, indeholdt alenlange Beskrivelser af de Forbrydelser, denne Broder havde gjort sig skyldig i. Men saa gik det atter her ved denne Sag som ved førnævnte, paa én Gang blev der Taushed over hele Linjen. Grunden var den samme, Br. Flamidien blev, som *Katholikens* Læsere godt vide, frikendt og hele Sagen stillet i Bero. Det var sandsynligvis et mislykket Komplot mod Skolebrødrene, gaende ud paa at faa én af disse beskyldt for og overbevist om nævnte Forbrydelse. En anden Gang fortaltes det med stor Begejstring vidt og bredt, at en katholsk Professor i Rom var gaaet over til Protestantismen, og denne Gang var det ogsaa unægtelig sandt, noget saadant var virkelig sket der. Rigtignok glemte Aviserne at fortælle, at vedkommende Professor sad saa dybt i Gæld, at han umuligt kunde holde det længere ud i Rom. Men hvorfor tav Aviserne atter stille, hvorfor hørte man aldrig mere noget om hin Professor eller hans Virksomhed i Protestantismens Tjeneste? Grunden kendte Bladene maaske ikke, eller de fandt det ikke opporunt at meddele Læserne den; men det var den højst glædelige, at Manden ikke længe efter sit Frafald vendte tilbage til Rom, fremstillede sig for sin kirkelige Øvrighed og bad om atter at blive optagen i Kirken. Dette skete ogsaa, hvorefter Manden blev sendt bort til en stille Virksomhed langt fra Rom. Se, saadanne Exempler kunde der samles en Mængde af; men det faar være nok med disse. Maa vi derimod i Stedet for flere have Lov til at meddele en lille Begivenhed, der heller ikke har været fortalt i vore Aviser, men som dog kunde have fortjent en Plads dér nok saa

godt som meget andet, der kun har lidet Krav paa almindelig Opmærksomhed.

Det kan vel være en 5—6 Uger siden, at følgende tildrog sig i Padua i Italien. Sognepræsten ved *St. Maria di Muranokirken* dér, hvis Navn er *Angelo Torcellon*, var paa sin daglige Morgenvandring til sin Kirke for at læse den hl. Messe. Paa Vejen derhen saa han to store Drengene, der legede paa Skraaning af en dyb Kanal, pludselig falde i Vandet og forsvinde under Overfladen. Uden først at give sig Tid til at afføre sig sin lange Præstekjole sprang den modige Præst ud i Vandet efter de to Drengene, af hvilke ingen kunde svømme, og skønt han blev svært hindret i sine Bevægelser baade af sin gejstlige Dragt og ved Drengenes rasende Bevægelser, lykkedes det dog Præsten at faa dem begge bragt i Sikkerhed hen til den slibrige Bred. Men da han ikke selv var nogen dygtig Svømmer, var han bleven i den Grad udmattet, at han faldt halvt bevidstløs tilbage i Vandet, og han var sikkert druknet, hvis han ikke havde faaet Hjælp i yderste Øjeblik, da der hurtigt havde samlet sig en stor Skare Mennesker for at være Vidne til deres Præsts heltmodige Gerning. Bypræfekten indberettede Begivenheden til Indenrigsministeriet og foreslog, at Præsten skulde dekoreres med Fortjenstmedaljen, men denne erklærede, at han kun havde gjort sin Pligt og ikke ønskede nogen Udmærkelse.

Af saadanne og lignende Historier kunde der fortælles ikke saa faa. Dog er det slet ingen Nytte til, at det bliver altfor mange; dér, hvor man oplever dem, virke de mest, dér bliver Hjærtet og Samvittigheden greben, paa længere Afstand er det tit kun en forbigaaende Følelse, der vækkes, naar man hører dem, ikke mere. Men denne skal staa her som et Vidnesbyrd om, at man, hver Gang man i Aviserne læser noget ondt eller stygt om katholske Præster eller Ordensfolk eller kirkelige Forhold overhovedet, bør tænke hos sig selv: ja, dette fortæller Avisen nu, men hvad mon den tier stille med?

N. H.

Konsekvent.

orhenværende Sognepræst ved St. Cathrinæ Kirke i Ribe, Hr. *Uffe Birkedal*, har i den senere Tid offentliggjort

en Del Artikler i *Politiken* om Stat og Kirke, som ere ret interessante og gode at faa Forstand af. Hans Standpunkt er den konsekvent gennemførte Protestantisme, saa forekommer det os. Dette skrives ikke som en Slags Triumferen, som om det kunde glæde nogen katholsk Kristen, at Protestantismen afslører sig som rent Fritænkeri; men fordi det, selv med vor bedste Vilje, er os umuligt at se andet, end at Protestantismen konsekvent gennemført ikke kan blive til andet. Naar Luther paa Rigsdagen i Worms i sine saa højt priste Ord erklærer kun at ville lade sig overbevise af den hl. Skrift eller af klare Grunde, ligger det dog saa uendelig nær at spørge: men hvis nu Luther mener ét om Skriftens Forstaaelse og en anden Kristen et andet, hvem har saa Ret af de to? Skal Samvittigheden afgøre det, er den enes Samvittighed vel lige saa god som den andens, saa herved føres vi kun ud i et uendeligt Uføre. Grund under Fødderne faa vi, kristelig talt, kun, naar vi kunne vise hen til en Kirke, der gennem den Helligaands Vejledning giver den ufejlbare Afgørelse af alle Tvistemaal. Og dette er ikke at give Afkald paa sin Samvittigheds Dom, men tværtimod en saare alvorlig Samvittigheds-Akt; thi denne Kirke tro vi alene paa, fordi vor Fornuft gennem klare Grunde og vor Samvittighed gennem alvorlig Selvprøvelse have overbevist os om, at anderledes kan det ikke være, hvis Kristendommen er den ene, ufejlbare Sandhed.

Men lad os efter disse Ord som Indledning høre lidt paa Hr. Pastor emer. Birkedal's Udviklinger:

»Der bliver vist intet andet for end at sige, at det evangelisk-lutherske bestaar i hverken mer eller mindre end *den fri Tro og den fri Tankc*. Det var paa dette, Luther blev Reformator, ikke paa en særlig Theologi. Som han staar der i Worms have vi ham efter hans inderste Væsen: Oprøreren mod halvandet Aartusinds Kirkeoverbevisning. Naar han nævner »Guds Ord« : Bibelen, som Hjemmel, saa føjer han til, at det er klare Grunde og sin Samvittighed, han alene vil bøje sig for. Han forstaaer »Guds Ord« paa sin Maade trods alle Paver og romerske Theologer; al ydre Avtoritet er som intet imod denne hans personlige Overbevisning.«

(Sluttes.)

Trykfejl. »Polterkammer« S. 9, L. 13 f. n. rettes til »Folterkammer.»

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 4.

Søndagen den 28. Januar

1900.

De nordamerikanske Fristater.

Den nordamerikanske Presse har der i denne Tid været ført en livlig Diskussion om Katholikernes Antal i de forenede Fristater; under denne er det blevet oplyst, at deres Tal hidtil som Regel er blevet sat altfor lavt. Grunden er den, at de statistiske Angivelser for flere Stifters Vedkommende gennem lange Aarrækker ere forblevne uforanderlige, fordi der savnedes nye Informationer.

Ogsaa udenfor Amerika har Spørgsmaalet vakt Interesse, og i *Edinburgh Review* underkastes det en grundig Undersøgelse af Englænderen Bodley; han kommer til det Resultat, at medens Forholdet mellem de katholske Indbyggere og Fristaternes øvrige Indbyggere i Begyndelsen af dette Aarhundrede var som 1 til 75, saa er det nu steget til at være som 1 til 7. Og dette maa oven i Købet endnu anses for at være for lavt, eftersom Forf. i *Edinburgh Review* sætter Katholikernes Antal til kun 10 Millioner, medens saavel Kardinal *Gibbons* som Ærkebiskop *Ireland* og Prof. ved Washington-Universitetet *O'Gorman* erklærer, at det bør sættes til allermindst 12 Millioner.

Sikkert er det ogsaa, at den katholske Kirke aldeles ubetinget er det betydeligste Kirkesamfund, ikke blot i den hele Verdensdel Amerika, taget under eet, men selv i de forenede Fristater alene for sig. Intet af de protestantiske Samfund — end ikke Methodisternes, der jo ellers er langtud det betydeligste — kan taale nogen-
somhelst Sammenligning med den katholske Kirke, som den staar der med sine 12 Ærkebispedømmer og 80 Bispe-

dømmer, med sine 11,119 Præster, sine 10 Universiteter, 32 Seminarier, 191 lærde Skoler, 655 Pigeinstitutioner, sine 4000 Sogneskoler med omtrent en hel Million Skolebørn o. s. fr. Denne fremragende Stilling, som den katholske Kirke indtager, bliver aabent indrømmet selv af dens Modstandere; særlig interessant er følgende Udtalelse, der stammer fra en Methodistpræst i Byen Janesville, Wis., ved Navn *S. Halsey*; for kort Tid siden holdt han et Foredrag om Æmnet: »Hvorfor vinder den katholske Kirke stedse større Udbredelse blandt os,« i hvilken Anledning han fremkom med følgende Ytringer:

»Den første Grund til den katholske Kirkes Fremvækst ligger i dens Opfattelse af sig selv som Jesu Christi sande Kirke, samt i dens urokkelige Overbevisning om at være Indehaver af en guddommelig Sendelse til den i Synd og Last nedsunkne Verden.

Den katholske Kirke tror urokkeligt paa Jesu Christi Guddom og paa Nødvendigheden af at opnaa Syndernes Tilgivelse gennem Troen paa ham og den angerfulde Kærlighed til ham. Derfor er Alt hos den katholske Kirke, dens Gudstjeneste, dens Forskrifter, dens Altre, dens Festedage og Festtider, alt dette er rettet mod det samme Maal, nemlig at befæste Kirkens Børn i deres Tro og kalde dem til Omvendelse og Bod.

Kirkens storslaaede Organisation giver den al den Mynighed og videre Kraft, der kræves for at kunne vise Vejen for det troende Folk. Overalt staar Kirken derfor urokkelig og indgydende Ærbødighed; den bøjer sig hverken for det enkelte Individ eller for Mængdens Vilje.

Den forandrer ikke heller sin Gudstjeneste efter det første det bedste Menneskes Lune og Tilskyndelse, som om det var en Ting af mindre Betydning.

Den har sin Opmærksomhed særligt henvendt paa Ungdommens Opdragelse og Uddannelse. Allerede i den spædeste Alder søger den at befæste Børnene i Tro, Fromhed og gode Sæder. Den gynger Vuggen i hvert katholsk Hjem,

og den har Ret dertil. Den synger sin Messe saa længe ind i Barnets Øre, indtil Barnesjælen har fattet dens Aand og Betydning. En anden Grund til dens Trivsel og Udbredelse findes hos selve Lægstanden i den katholske Kirke, Katholikerne nære nemlig overalt i alle Lande en vidunderlig stor Kærlighed til deres Kirke, en Hengivenhed, der er rede til at bringe Ofre.

I Liv og Død ere de trofaste mod deres Lære og Bekendelse; selv i de faa Tilfælde, hvor en eller anden af dem svigter sin Kirke, sker det næsten uden Undtagelse, at de tidligere eller senere føres tilbage til den og bønfalde om Tilgivelse for det gjorte Skridt. Hvem der vilde forsøge paa at bringe en Katholik bort fra hans Tro, han vilde paatage sig et brydsomt Stykke Arbejde, og hans Haar vilde graane, førend han fik det fuldendt.

Endnu har jeg ikke truffet en Katholik, som tillod sig at kritisere sin Kirke eller forgribe sig paa deres Anseelse, der staa som Kirkens Tjenere for de indviede Altre*). Katholikernes Loyaltet i denne Henseende fortjener al Anerkendelse; det er ikke vanskeligt ogsaa deri at finde en af Grundene til deres Kirkes mange Sejrvindinger.

Katholikerne ere ogsaa pligttro overfor Kirkens Anordninger; de lade sig ikke afholde fra Kirkebesøg eller fra Sakramenterne ved et eller andet intetsigende Lune, de ere derfor trofaste Kirkegængere Aar ud, Aar ind; i Storm- eller Solskinsvejr, enten det snør eller det regner, finde de dog deres Vej til Kirken, til deres Forfædres Altre.«

Det er i Sandhed smukke Ord, som her ere udtalte om den katholske Kirke, særlig naar det betænkes, at de komme fra en Modstanders Mund; det vil derfor glæde enhver Katholik at læse dem, da han føler ved sig selv, at selve Kirken og det store Flertal af dens Børn ikke behøver at vise denne Ros tilbage som ufortjent; men mon disse smukke Lovord paa den anden Side ikke ville komme

*) Saadanne kunne dog desværre træffes.

til at lyde for mere end én lunken Katholiks Øren — som lutter
Bebrejdelser? hg.

Konsekvent.

(Sluttet.)

Og videre hedder det hos Pastor *B.*:

»Dette er det luthersk-evangeliske Grundprincip, hvor lidt den store Reformator saa end var sig det bevidst. Det er Troens og Tankens Frihed, den enkeltes umiddelbart personlige Afgørelse af det religiøse Spørgsmaal. Der er derfor intet mere uluthersk end at gøre Luther til en Slags evindelig Pave for de Folk, der med ham som Vejleder brød ud af Pavekirken. Protestantismen er Protest ikke blot mod St. Peters Efterfølger i Vatikanet, men Protest mod alle dem og alt det, der vil lægge et Lære- og Bogstavaag over Menneskenes Nakke, hvad enten det saa sker i Kalvins eller Luthers, Mynsters eller Grundtvigs Navn.

Og i Virkeligheden er, som bekendt, egentlig ogsaa Ævret opgivet, for saa vidt som der af selve Landets højeste Biskop, flere theologiske Professorer, en eller flere Seminarieførstandere og et ikke helt lille og aarligt voksende Antal Præster forkyndes Lærdomme, der mildest talt ere paa Kant med Symbolerne, og i disse sidste Tider særligt med Læren om Bibelen som dikteret de hellige Forfattere af Gud selv.

Kun i Statens egne og de dens Tilsynsmyndighed undergivne private Skoler ruge Symbolerne endnu som Hønen paa Kyllingerne. Dog turde det være en ikke helt grundløs Formodning, at i de højere Skoler staar det kun saa som saa med det orthodoxe Lærebegreb. Religionslærerne dér ere for en stor Del udgaaede fra og paavirkede af den friere Theologi ved vort Universitet og derfor næppe alle uden Plet og Rynke paa deres lutherske Rettroenhed; men da de maa henregnes til den af Selskabet mere fine Portion, gaa de Ram forbi.«

Der er, som paavist, Konsekvens i Hr. *B.*'s Tankegang, og hans Bemærkninger til Slut om Forskellen i Haandhævelsen af Vilkaarerne i de højere og lavere Skoler ere vistnok fuldstændig berettigede. Men mon Hr. *B.* ikke vilde glemme sit Frisind, ganske som Statsøvrigheden gør det, hvis det kunde tænkes, at Afgangen fra det ortodokse Lærebegreb gik i en helt anden Retning, end Hr. *B.* finder for heldig, nemlig tilbage imod Folkets gamle Kirke her i Landet? Mon han saa ikke vilde selv være blandt de første til at raabe Vagt i Gevær? Det er almindeligt ogsaa i andre Lande hos den protestantiske Kirkeøvrighed som hos os, at selv betydelige Afganger fra »den rene Lære« taales. Lad en Præst fornægte det ene efter det andet af Biblens Undere, lad ham benægte Bibelens Paalidelighed o. s. v., der bliver ikke krummet et Haar paa hans Hoved. Men gaa en Præsts Udtalelser i katholsk Retning, ere baade Over- og Underordnede enige om at kneble ham. Og her indtræder det mærkelige, at de, der raabe højest om Frihed for alle Anskuelse, tit ere de ivrigste hertil.

Men Grunden til den Inkonsekvens, som maa bebrejdes Lutheranerne, se vi saa godt. Thi vare de, som Hr. *B.* ønsker det, var al Tale om lutherske Kirkesamfund umuliggjort. Betingelsen for, at saadanne ere dannede, er overhovedet den, at man er inkonsekvent, med andre Ord, lutherske Kirkesamfund kunne kun dannes, naar man opgiver Lutherdommens Princip. Det har man gjort alle Vegne; men særlig træder dette frem i Danmark fra *Grundtvigs* Tid. Han hævder: vi tro paa Symbolerne og paa Biblen, fordi de have Kirkens, eller som han yndede at sige, Menighedens Vidnesbyrd gennem alle Tider; men dette er diametralt modsat af Luthers Opfattelse. Men helt konsekvent er Grundtvig heller ikke. Havde han været det, var han bleven Katholik; men han blev staaende paa Halvvejen. Dog har alligevel denne hans Inkonsekvens bragt det danske Folk megen aandelig Velsignelse. Saa længe Grundtvigs Paavirkning varer ved, kan den rene Vantro ikke faa almin-

delig Udbredelse her hjemme. Og for mange kan Standpunktet som Grundtvigianer blive det første Skridt til at blive helt konsekvent.

N. H.

En misvisende Sammenligning.

Vi have modtaget følgende:

I en Artikel i *Nationaltidende* med Overskrift »Den evige Fordømmelse« skriver Hr. Simplex bl. a.: »Tør man tænke sig, hvad Adskillige, saaledes f. Ex. Biskop Martensen har antydet, at der vil komme en »Genoprettelse af alle Ting«, en Apokatastasis, som det kaldes, da Alle, — selv de Fordømte — tilsidst ville komme til Erkendelse af Sandheden og blive salige? Ifølge denne Antagelse, som man søger at støtte paa flere Steder i Skriften, er der vel en Pine for de Vantro efter Døden, men den skal ikke vare evig, thi igennem Lidelsen ville de Vantro blive lutrede og bøjede, saaledes at de erkende Sandheden og gribe Frelsen, saa at *tilsidst* Alle blive salige. *Denne Lære ligner i meget den romersk-katholske Lære om Skærsilden**)...«

Hr. Simplex er ikke selv nogen Tilhænger af den citerede Anskuelse, men naar han paastaar, den i meget ligner den romersk-katholske Lære om Skærsilden, saa taler han som den, der ikke har Kendskab til det Æmne, han behandler.

Hvor og naar har vor hl. Kirke nogensinde lært, at de Vantros Pine ikke skal vare evig, og at Alle tilsidst skulle blive salige? Forf. gaar aabenbart ud fra den Antagelse, at efter den katholske Kirkes Lære komme alle i Skærsilden for at lutres, og naar denne Lutring efter kortere eller længere Tids Forløb er sket, gaar den saaledes rensede Sjæl ind til den evige Salighed. Da den katholske Kirke nu lærer, at Skærsildstraffen kan forkortes ved Bøn, gode Gernin-

*) Udhævet af Indsenderen.

ger o. lign., vil man let se, hvad Konsekvensen vilde blive, hvis det af Hr. Simplex anførte virkelig var den katholske Kirkes Lære. Følgen vilde blive, at efter denne Lære kunde enhver ved sine gode Gerninger saa at sige købe sig ind i Himmelen. Det er ikke den katholske Kirkes Lære, men det er ganske vist det Vrængbillede deraf, som Fanatisme og Uvidenhed ofte kolporterer, og som desværre ofte bliver taget for gode Varer af saa mange.

Nej, den katholske Kirke lærer ligesaavel som den lutherske, at der er et Helvede for de Vantro. Skærsilden er Renselsesstedet for de Sjæle, hvem den himmelske Salighed venter, men som endnu ere behæftede med timelig Syndeskyld. — Hvis Hr. Simplex altsaa mener, at man efter den katholske Kirkes Lære lettere kan slippe ind i Himmelen end efter den lutherske, saa tager han storligen fejl. Vor hl. Kirke kræver ikke blot Troen, men ogsaa de Gerninger, som skulle vidne om Troen. Den lærer ikke, saaledes som Luther, at Mennesket bliver salig ved Troen *alene*. Heller ikke lærer den: synd saameget Du vil, naar Du blot tror, bliver Du salig. Det var ganske vist meget trøstende, om alle Mennesker tilsidst bleve salige, men vi maa rive Hr. Simplex ud af den Illusion, at man efter den katholske Kirkes Lære ikke kan undgaa at blive det. Vor hl. Kirke lærer tværtimod, at det ikke er tilstrækkeligt, at vi kalde os Katholiker, men at vi ogsaa skulle *leve* som Katholiker for at blive salige.

Reiffenstein-Hansen.

Det er et saare betimeligt NB., den ærede Indsender sætter ved »Nationaltidende«s kirkelige Oplysninger. Og det saa meget mere, som det ikke er ualmindeligt at høre Catholicismen rose paa Protestantismens Bekostning, fordi førstnævnte skulde være mere mild og lemfældig end sidstnævnte. I visse Retninger er den det virkelig, den katholske Kirke har f. Ex. aldrig lært, at det udøbte Barn blev fordømt til Helvedes Straf, fordi det manglede Daabens Naade, men ladet dette Punkt ubesvaret, medens den almindeligste

Anskuelse er, at de udøbte spæde ville faa Del i en vis naturlig Lyksalighed, ringe i Sammenligning med Himlens Glæde, men langt større end nogen Jordens Glæde. Derimod har det været almindeligt lært blandt Lutheranerne, at de udøbte Børn kom i Helvede. Men skal der ellers tales om Strænghed og Alvor i Kristendommen, er Katholicismen vistnok strængest. Mangfoldige Protestanter, særlig i vore Dage, ere tilbøjelige til at lære en forlænget Prøvetid langt ind i den anden Verden, en Lære, hvis naturlige Konsekvens er, at Mennesker slaa sig tiltaals med, at omvende de sig ikke her, kunne de det hisset. Men den katholske Kirke har altid hævdet med Alvor, at Livet her paa Jorden er Prøvetiden, at med Døden hører Arbejdet op, og at den, der ikke har truffet sit Valg overfor Guds Aabenbaring her, faar ikke Lov til hisset at vælge igen, men at ethvert Menneske maa gaa enten til evigt Liv eller evig Fortabelse efter Døden. Saa derfor maa den, som ikke holder af at høre Ordet: kun i Christus er Frelse, udenfor ham Fortabelse, søge andensteds hen end til den katholske Kirke. Og vil nogen sige: Har end Hr. *Simplex* misforstaaet den katholske Lære, forvrænger Hr. *R. H.* til Gengæld Luthers Lære, saa skal han vide: Saaledes, som skildret, lærte Luther virkelig, men Lutheranerne ere nu til Dags omtrent overalt komne langt bort herfra; »en stille Reformation«, som det saa smukt er bleven kaldt, har bragt dem tilbage til en Lære om Tro og gode Gærninger, der i mangt og meget betegner en Tilbagevenden til den katholske Kirkes Lære. Men Lutheranerne have saa vanskeligt ved at faa Øjnene op herfor.

N. H.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 5.

Søndagen den 4. Februar

1900.

Et mærkeligt Vidnesbyrd.

For nogen Tid siden holdt Pastor *Kold* ved Helligkorskirken paa Nørrebro en Ligtale over en af Bladet *Københavns* Medarbejdere, der vakte stor Forbitrelse og af fødte megen Forhandling i Aviserne. Først tav Pastor *Kold*, men for ikke længe siden skrev han, ikke et Forsvar, men en Redegørelse i *Kristeligt Dagblad* om, hvorledes en Ligtale skal være. I det han udvikler om selve Æmnet, er der meget sandt og træffende, men det interesserer os dog ikke saa meget som det mærkelige Vidnesbyrd, han aflægger, om den Stilling, en Præst i den danske Folkekirke finder sig i. Selve Artiklen begynder saaledes:

»Det er i mange Henseender en meget *vanskelig og farlig Stilling* for et troende Menneske, en virkelig troende Jesu Discipel, som vil leve i Mesterens Fodspor og efter Guds Ord, at være *Præst i den danske Folkekirke*. Og den sværeste og farligste Plads i hele Landet er sikkert København, hvor Ugudeligheden og Ryggeløsheden i det danske Folk gaar over alle Bredder, som en Flod, naar den faar Tilløb flere Steder fra.

Det kan volde en Herrens Tjener stor Samvittigheds- kval og Hjærtesorg at staa ved *Døbefonten* og se de Faddere, der staa ved de smaa Børn: Spottere, Pyntedukker, berusede Mænd og saa en Mængde aldeles uomvendte Mennesker. Naar han ser disse ugudelige Faddere og de ugudelige Hjem, hvori Børnene skulle voxe op, saa maa hans Hjærte fyldes af Sorg og Smærte. *Konfirmationshandlingen* og Altergangen derefter bringer sikkert ogsaa enhver

troende Præst megen Angst og Pine, naar han ser den gruelige Humbug og skændige Misbrug af de hellige Sakramenter, som her finder Sted. Den hellige Harmen maa brænde i Præstens Hjærte, naar han staar ved Alteret foran alle disse Horkarle og Skøger, som fremstille sig der for at faa Guds Velsignelse til deres *Ægteskab*, uagtet de ganske aabenlyst have haanet hans Bud. Det er tungt at tage imod alle de *Separations-* og *Skilsmisssønsøgninger*, som strømme ind. Og det kan være svært at gaa den rette Vej i Spørgsmaalet: *Fraskiltes Vielse*; paa den ene Side Guds Ords bestemte Advarsel, paa den anden Side Øvrighedens Tilladelse. Alt dette og meget, meget andet volder en sand Herrens Tjener megen Kamp og Sorg.«

Og efter at have hævdet og begrundet, hvorledes Begravelserne forvolde en troende Præst de allerstørste Kvaler, hedder det længere nede:

»Folkekirken er jo som en Ager med Klinte og Hvede paa, som et Vand med levende og døde Fisk i, blot med den Forskel, at der er mest Ukrudt paa Kirkeageren, og at de fleste Fisk ere døde, saa det er en glædelig Overraskelse for Fiskeren en Gang imellem at træffe et levende Guds Barn i sit Sogn. Derfor maa en Præst i Folkekirken være Missionær, og jeg kunde have Lyst til at sige med Forholdene her for Øje, han skal være Hedningemissionær. Hver Lejlighed maa benyttes til at drive Mission, baade Daab og Vielse o. s. v. og fremfor alt da Begravelserne. Og var det saa endda bodfærdige Syndere, man kunde prædike Evangeliet for, men det er jo i Regelen sovende og ligegyldige Verdensmennesker, som møde ved Begravelserne, som derfor trænge til først at komme under Tugtemesteren, Loven; de ere falske Profeter, som prædike Evangelium for de ubodfærdige.«

Det er stærke Ord, Pastor K. bruger, saa endog vi, der i en vis Forstand staa som Folkekirkens Modstandere, i alt Fald udenfor denne, men som dog ere godt kendte indenfor dens Mure, ikke vove at gøre dem til vore egne.

Vel er der forfærdelig meget af den allerlunkneste Vanekristendom i vort Land og særlig her i Hovedstaden, men dog rører der sig mangan en Gang noget religiøst Liv ogsaa dér, hvor det ser temmelig dødt ud, og ved uforholdsmæssig Strængthed kan man ikke sjældent ødelægge det, som ved mildt Alvor kunde have groet og voxet op til noget godt.

Dog er det heller ikke det, som særlig fanger vor Interesse, om Pastor *K.* bedømmer og behandler Folkekirkens Medlemmer for strængt eller ej, men derimod det Spørgsmaal, hvorledes en Mand, der sér saaledes paa Folkekirken, kan være dens Præst, ja overhovedet Medlem af den. Og vi kunne ikke andet end sige, at de to forhenværende Folkekirkpræster *Birkedal* og *Henning Jensen* have Ret i det Svar, de have givet Pastor *K.* paa hans Redegørelse. Pastor *K.* afviser selv al Forhandling med disse to Mænd, hvad der ikke forekommer os korrekt; alle Tider, og ikke mindst, naar man selv optræder offentligt paa en udæskende Maade, bør man være Rede til Forhandling, naar det kræves af én, det har Offentligheden Ret til at fordre. *Henning Jensen* aftrykker først en Del af Pastor *K.*s Artikel og fortsætter selv derefter:

»Man er efter dette berettiget til at spørge, hvorledes det er muligt for Pastor *Kold* med en god Samvittighed at være Præst i Folkekirken?

Naar en Mand gaar ud fra, at Folkekirkens Medlemmer, trods deres Skrøbeligheder, dog have Berøringspunkter med Kristendommen, og en vis Ærefrygt for de kirkelige Handlinger, da kan han med god Samvittighed være Præst i Folkekirken.

Men Pastor *Kold* gaar ud fra det stik modsatte. Han gaar ud fra, som han skriver et andet Sted i sin Artikel, at de allerfleste af Folkekirkens Medlemmer ere »Hedninger«, Fadderne ved Daaben ere ikke alene »aldeles uomvendte og ugudelige«, men de ere tit »Spottere, Pyntedukker og berusede Mænd«.

Men trods dette - forretter Pastor Kold Daaben. I en Kreds, som han selv stempler som Spottere og fulde Folk, staar han og udfører et af Kirkens Sakramenter.

Og ganske paa samme Maade med *Konfirmationen* og *Allergangen*. Pastor Kold »ser den gruelige Humbug og skændige Misbrug af Sakramenterne«.

Hvis han ikke saa det, saa var han undskyldt, naar han tog Del i det. Men nu ser han Humbugen og Misbrugen — og tager selv Del i den. Flere Gange om Aaret er han med til denne Humbug og dette Misbrug, og han er fuldkommen klar over, at det er Humbug og Misbrug.

Og lige saa med *Vielsen*. De, der fremstille sig for at faa Guds Velsignelse til deres Ægteskab, ere, efter hans Opfattelse, væsentlig »Horkarle og Skøger«, som »ganske aabenlyst haane Guds Bud«.

Hvis Pastor Kold ikke vidste, hvad det var for Folk, var han uskyldig, naar han gav dem Velsignelsen. — Men nu véd han det — og dog velsigner han dem.‡

Altsaa, denne Mand, der beskylder andre for at begunstige Gøglet, nedbryde Moralen, udbrede Løgne o. s. v., han udfører selv Daabshandlinger i en Kreds af Spottere og berusede Mænd.

Er dette ikke Gøgl?

Han konfirmerer og tager til Alters, uagtet han ser den gruelige Humbug og det skændige Misbrug, der drives med disse kirkelige Handlinger.

Er dette moralsk?

Han lyser Guds Velsignelse over Horkarle og Skøger, der haane Guds Bud. Og i næste Øjeblik forbander han dem, han har velsignet.

Er dette i Overensstemmelse med Sandheden?»

Det er det sikkert langt fra. Og vi maa paa samme Vis ogsaa give Pastor *Uffe Birkedal* Ret i hans Bedømmelse af Pastor *K.*, naar han skriver saaledes:

»Ja — den arme Præst, der har Kamp og Sorg nok til, at Livet forbitres ham, men dog ikke nok til at frem-

drive den eneste mulige Løsning af Knuden: at han ryster Støvet af sine Fødder og forlader Babylon. — Lad os være billige! Det er en svær Løsning, naar Ens hele økonomiske Existens er bygget paa Levebrødet i Folkekirken Tjeneste. Men tænk saa: Dag ud og Dag ind, Aar efter Aar at staa i »Uniformen« (som Pastor Kold kalder sin Præstedragt) med en Følelse af det umulige i at bringe Embedsstillingen i Folkekirken i Samklang med et Ord som dette: »Giv ikke Hundene det hellige, og kast ikke Perler for Svin«, thi Menigheden bestod jo efter Pastor K's Betragtning overvejende af urene Dyr --; staa de ved Døbefonten, Alterbordet og Graven og tale Dommedagsord over levende og døde Mennesker, som — hvad deres Synd da ellers var — i det mindste ikke i samme Grad som Præsten vide, hvad de gøre. Pastor Kold raaber Ve over den gruelige Humbug og den skændige Misbrug med de hellige Sakramenter — men hvem er Hovedmanden i Humbugen og Misbrugen?

Hvilken knusende Dom at fælde over sig selv og sin Gerning som Sandhedsvidne! Havde jeg ikke Pastor Kolds Artikel liggende paa Bordet foran mig, vilde jeg ikke have troet det muligt, at en Præst i Folkekirken vilde lægge sin forpinte, blødende Sjæl blot for Alverden og aabent erklære, hvor mislig hans Sag staar for den højeste Domstol, alt imens han stævner andre for Dommen. Der er noget gripende derved. Pastor Kold har aabenbart ikke forstaaet Rækkevidden af sin Bekendelse. Hvad Tillid kan dog bevares til en Præst, der efter sine egne, klare Ord kun nødvendigt — for sin kirkelige Øvrigheds Skyld — betjener med det hellige Folk, der i hans Øjne ere Djævelens Børn og hjemfaldne Bytte? Pastor Kold beskylder de »mildere« Præster for Blindhed eller Fejghed. Det synes dog ikke svært at sé, at denne Beskyldning har en nok saa nærliggende Adresse.«

Vi ville ikke *Indre Mission* til Livs med disse Linjer. Der hersker stort Had til denne ude blandt Mennesker af de forskelligste Stænder, men vi dele ikke dette Had; thi vi

se klart, at det, man ofte er forbitret over, er ikke over Indre Missions Skyggesider og Svagheder, som ikke ere faa, men over selve Kristendommens Grundfordring: enten maa Du modtage Guds Naade eller dø i dine Synder! Det er heller ikke Pastor *K.* personligt, hvem dette skal være et Angreb paa, det vilde jo ligge ganske udenfor dette lille Blads Øjemed. Men Meningen med disse Linjer er at kaste fornyet Lys over det, vi før have fremhævet, at alt Slags Statskirkevæsen er en Absurditet. Saasnart en Mand som Pastor *K.* var Frikirkepræst, vilde han have vor Agtelse og Sympathi. Men naar en saadan Mand er Statskirkens Tjener, bliver han nærmest ynkværdig og hans Mod og Manddom forloren. Hans Stilling er ham garanteret af Staten, saa han har ikke noget at risikere. Men hele Sagen er et Vidnesbyrd om, at selve Statskirken er en væsentlig Hindring for sandt Kristenlivs Udfoldelse. Dog gælder naturligvis denne sidste Sætning kun dem, der sé, Mennesker som Pastor *Kald* f. Ex.; for de mange andre, der ikke kunne det, der leve *in bona fide* i deres Statskirke, som om den var Guds bedste Gave til dem, for dem kan selv Statskirken blive til aandelig Velsignelse. Men det kommer deraf, at selve Kristendommen har en forunderlig Livskraft i sig, saa den selv under de usleste udvortes Livsvilkaar dog ikke fornægter sin guddommelige Oprindelse.

N. H.

„Den katholske Kirkes Selvforsvar i Danmark.“

Pater *Ludvig Schmitt*, der i en længere Aarrække har virket her i Landet, dels ved Kirken i Aarhus og dels ved Kollegiet i Ordrup, har i denne Tid udgivet et historisk Værk med ovenstaaende Titel. Om dette Skrift, der er skrevet paa tysk og udkommet i Paderborn, finder man nu i Litterarische Rundschau's første Nummer for i Aar en Recension, skreven af den bekendte Theolog *N. Paulus* i München. Vi meddele vore Læsere denne Recension over *P. Schmitt's* Arbejde, da det er et Værk, der fortjener de danske Katholikers særlige Interesse.

N. Paulus skriver: »*P. Ludv. Schmitt*, der er meget fortrolig med Reformationens Historie i Danmark, har i de senere Aar offentliggjort adskillige værdifulde Monographier over Mænd fra dette Tidsrum; først udkom et Skrift om den

bekendte Karmelitermunk Povl Helgesen, der staaer som den lutherske Bevægelses mest fremragende Modstander i Danmark, derefter fulgte et Arbejde om den saakaldte danske Luther, Hans Tavsens, og endelig en historisk Undersøgelse angaaende Franciscanerpateren Nicolaus Herborn, med Tilnavn Stagefyr, som i Aaret 1530 blev kaldt fra Kølñ op til København.

I det foreliggende Skrift har P. Schmitt nu ligesom sammenfattet alle sine tidligere Arbejder. Ved »den katolske Kirkes Selvforsvar« forstaaer han alle de Forholdsregler, der fra katolsk Side bleve truffene for at hindre Lutherdommens Indførelse, enten det nu skete i Skrift eller i Gerning. Det Tidsrum, som han omhandler i dette sidste Skrift, begynder med Aaret 1523, da Striden begyndte for Alvor; og strækker sig til dens Afslutning i Aaret 1536.

Det nye Skrift, der mest udmærker sig ved sit lærerige Indhold, falder i to Dele. — I Bogens første Del omtales de Anstrængelser, der bleve gjorte af de danske *Biskopper*, dels enkeltvis, dels i Fællig. Det fremgaar af denne Del af Bogen, at Rigets Biskopper i den første Tid vare aldeles enige i alle Spørgsmaal og viste det i deres fælles Optræden; men da Kongen i Aaret 1529 indsatte to nye Biskopper, der overfor ham forpligtede sig til ikke at ville hindre Lutherdommens Indførelse, var Enigheden og Forstaaelsen mellem Landets Prælater brudt og deres Modstandsævne derved betydelig svækket.

I den anden Del er der Tale om de *theologiske Forfattere*; der optog den literære Kamp med den nye Læres Forkyndere. Her komme kun tre Mænd i Betragtning, nemlig Povl Helgesen, Asger Pedersen, der var Domherre i Lund, og Johan Nielsen, Provincialforstanderen for de danske Dominikanere. Hvad nu denne polemiske Literatur angaar, bemærker Forfatteren med Rette i sit Forord, at det kun er saare lidt, som er bleven bevaret deraf; saa megel mere maa man paaskønne Forfatterens grundige Forskning og Flid, der har reddet disse interessante Levninger af dansk katolsk Literatur fra Forglemmelse.«

En Efterskrift.

Berl. Tidende af 25. Jan. d. A. indeholdt en ret interessant Anmeldelse af Socialdemokraten Dr. Gustav Bangs

illustrerede Kulturhistorie, der nu foreligger afsluttet i to Bind. Bogen selv er ikke Genstand for megen Ros, særlig vidner den om ikke at være Førstehaandsarbejde. Naar vi gøre denne Anmeldelse til Genstand for Omtale her, er det fordi Anmelderen, Hr. *Johs. N.*, i Slutningen af sin Artikel gør en Anskuelse gældende, der fuldtud stemmer overens med det Syn paa Middelalderen, der for faa Uger siden fremsattes her i Bladet i en Artikel: Den »mørke« Middelalder. Vi aftrykke her Slutningen af denne Anmeldelse, der kan staa som en Slags Efterskrift til nævnte Artikel. Den lyder saaledes:

»Luther er saaledes ikke heldig skildret. Fremstillingen er den sædvanlige uden Kendskab til Kendsgerninger, der maa ændre en Del i den almindelige Opfattelse af denne store Reformator. Vi sigte især til det nu uholdbare Postulat, at Luther skulde være Skaber af det nyhøjtske Skriftsprog, og at Bibeloversættelsen skulde være et Kæmpearbejde paa bar Grund. I begge Tilfælde havde Luther glimrende For-gængere, som han heller ikke selv forsmaaede, om han end ikke ligefrem siger det. Hvor er det overhovedet muligt for en moderne Kulturhistoriker, der endda ynder selv at slaa paa sit yderste Frisind, at gaa i de gamle Ledebaand? Eller hvor er det muligt længer at gentage den gamle Tale om Middelalderens Mørke, Fanatisme, gruelige Uhygge og forfærdelige Uvidenhed. Det er fuldt oplyst (blandt andet i den interessante Fejde mellem Professorerne Friedr. Kluge og Edv. Schroeder), at Middelalderen var en rask Fortsættelse af Oldtiden uden anden Staaen i Stampe end den, der altid er en Nødvendighed, naar Udviklingsretningen ændres. Ikke en Gang Folkeoplysningen var saa slet, som man har troet. Den, der efter sin indre Overbevisning har forsvoret sig til det krasseste Frisind, maa ogsaa anvende den derved givne aandelige Spændstighed paa sin Videnskab. Man har med andre Ord ingensomhelst Ret til at være andet end den neutrale Videnskabsmand, med mindre man er Herre over at kunne bruge det, der er Grundvolden for det Ene, paa det Andet. Men Videnskab er ikke frisindet, naar den blot sættes op i en ny Afkogning og ikke er Resultatet af en selvstændig Sandhedssøgen.«

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 6.

Søndagen den 11. Februar

1900.

Den frie Skoles retslige Stilling.

Det ved Grundloven ogsaa paa det kirkelige Omraade frie danske Folk har baaede Ret til at tale og til at forlange Hensyntagen.

Kristeligt Dagblad, 1. Februar 1900.

Danmarks Riges Grundlov har i ikke saa ganske faa Punkter lovet mere, end den har givet; men dette er vel næppe nogensteds mere iøjnefaldende end paa det kirkelige Omraade. Statskirkens Forhold ere ikke ordnede ved nogen Lov, og hvad Dissenternes Stilling overfor Statsmagten angaar, er den ogsaa i høj Grad uklar. For at begynde med at nævne et Exempel paa Forvirringen i den kirkelige Lovgivning, saa finde vi et meget slaaende i *Matzen og Timm's danske Kirkeret* paa Side 91 og 94. Det første Sted i nævnte Bog hævdes det afgjort, at Forældre i Statskirken ikke have Lov til trods gensidig Enighed at lade deres Børn undervise i Religion i en Skole, der hører en anden Trosbekendelse til. Men paa det sidste Sted læse vi, at et Par Forældre, der høre til Statskirken, men dog ikke ville lade deres Barn døbe, alligevel ikke kunne tvinges dertil. Det synes dog at være komplet meningsløst at befale det ene og ikke det andet.

Men hvad vilde forøvrigt Staten eller Kirken gøre ved et Par Forældre, der sendte deres Børn i et andet Religionssamfunds Skole, men dog selv vilde blive ved med at staa i Statskirken? Hverken Staten eller Kirken besidder et eneste Magtmiddel, der i et saadant Tilfælde kan anvendes. Men naar Forholdet er saaledes overfor Forældrene, synes Statskirken og Staten ikke heller at have større Myn- dighed overfor et fremmed Religionssamfunds Skole. end

overfor enhver anden fri Skole. Men saa meget forunderligere er den Fordring, som Gang efter Gang stilles til vore katholske Skoler, og vel at mærke, ikke til andre frie Skoler, som Realskoler, Friskoler paa Landet o. s. v., af hvilke der findes en Mængde, at de en Gang om Aaret skulle afgive, foruden den for alle private Skoler fælles Indberetning, en ganske speciel Indberetning, bestaaende i en Fortegnelse over Børnenes Navne, deres Forældres Navne, Bopæl og disses *Konfession*.

Naar Retmæssigheden af en saadan Fordring skal bedømmes, vilde det vistnok fremfor alt være instruktivt at blive klar over, hvorledes den overhovedet kan tænkes at være opkommen. Thi det er paa Forhaand givet, at dette Skolekommissionernes Forlangende ikke har en eneste positiv Lovbestemmelse at støtte sig til. Men vi have netop modtaget en overordentlig interessant Udvikling om nævnte Æmne fra en anset Jurists Haand, som vi her med hans Tilladelse skulle gengive.

»Spørgsmaalet staar ikke paa, hvad der er Ret i Landet.

Den Opløsningstilstand, der efterhaanden er indtraadt i den danske Folkekirke, og som blev saa stærkt fremmet ved den Aandsretning, der udviklede sig i Fyrreerne og fik Magten i 50- og 60erne, har omsider gjort Folkekirken ængstelig. Uden indre Magt over sine Medlemmer har den i de sidste 10 til 20 Aar søgt at faa en ydre Støtte og Hjælp i Statsmagten. Egentlig var dette udelukket ved hele den aandelige Bevægelse, der tog Magten i 48 og derefter har præget vort Folks Liv. Denne Bevægelse tænkte mindst af alt paa ved Magtbud, Politiforskrifter, Statuter, Kommissioner o. s. v. at fremme eller støtte et aandeligt Liv og fremfor alt da ikke det religiøse Liv. Men alt som Tiden gik og Idealerne blegnede, det ene efter den andet, — alt som Folkekirkens Stilling efterhaanden blev mere og mere hjælpeløs, blev Regeringen villigere og villigere til at række den en støttende Haand. Da den imidlertid maa gaa noget forsigtigt frem og næppe tør foretage noget principielt opsigtsvækkende Skridt,

har den derfor intet andet Middel end at benytte, hvad man vel kan kalde Krogveje og Omveje; Veje, som man i tidligere Tider vilde have afvist som aldeles utilbørlige, dem maa man nu tage til Takke med.

Hertil hører ogsaa den Maade, hvorpaa Regeringen benytter Skolekommissionen. Folkekirken har jo maattet se paa, at mange af dens Medlemmer sendte deres Børn i katholske Skoler. Den har intet Middel til at forhindre det. Det eneste Middel, som den maaske kan faa, nemlig at udelukke Forældrene fra Folkekirken, vil den ikke benytte. Jeg tror ikke, at Folkekirken har denne Ret, men jeg tror, at hvis den vilde have den, saa vilde den kunne opnaa den, og Spillet vilde da være lige for begge Parter. Det er efter min Mening en Ret, som Folkekirken ubetinget bør have. Et andet er, om Folkekirken ifølge sin hele Stilling kan bære denne Ret, men det maatte den jo selv om. Som det nu er, har Folkekirken altsaa intet Middel til at forhindre, at dens egne Medlemmer sende deres Børn til andre Trossamfunds Skoler, og da den nu aldrig har turdet stole rigtig paa den folkekirkelige Aand, er det Spørgsmaal, om der ikke kunde gøres noget herved, jævnlige bleven drøftet mellem Gejstligheden og Kultusministeriet. Dette bar Frugt, da den Tid kom, hvor Lysten vaagnede til at forvandle Folkekirken (dette mærkelige Begreb) til den gode gamle kendte Statskirke! Her kom nu Skolekommissionen til Nytte. Disse ere nemlig vel borgerlige Institutioner, som i og for sig ikke behøve at have noget at gøre med Folkekirken, men da hos os Religionsundervisning er lovbefalet, og da Præsterne sidde i Skolekommissionen, kan man ogsaa betragte Skolekommissionen som et konfessionelt Institut. Regeringen kan sige, at Skolekommissionen altsaa har konfessionelt Præg, og man kan gaa videre og sige, at som Følge deraf kan ingen sidde i Skolekommissionen, der ikke hører til Folkekirken. Naturligvis har Regeringen sagt dette. Derefter har man sagt, at da det paahviler Skolekommissionen at føre Tilsyn med Undervisningen i Almindelighed, maatte den ogsaa føre Til-

syn med, at Børn af Forældre i Folkekirken opdrages i Folkekirkens Lære i religiøs Henseende. Dette vedkommer slet ikke Skolekommissionen, det vedkommer Folkekirken at holde sine Medlemmer til at sende deres Børn i sine egne Skoler, men Skolekommissionen har kun at paase, at Barnet, naar det ikke gaar i den offentlige Skole, faar en almindelig religiøs, moralsk Opdragelse. Imidlertid, Regeringen tog Folkekirkens Parti og betragtede det nu som en Ret, at Statens Skolekommission paaser, at Folkekirkens Medlemmers Børn faa Undervisning i Folkekirkens Religionslære. Regeringen gør Brug af Statsmagten for at hjælpe paa Folkekirken!«

Efter det foregaaende synes det da at være mere end tvivlsomt, om Skolekommissionerne have Ret til at fordre en saadan Indberetning afgiven. I hvert Fald synes det soleklart, at stilles denne Fordring overfor en Skole, som afgiver den Erklæring kun at optage Katholikers Børn, maa den kaldes det reneste og skæreste Overgreb. Ere Eleverne i Skolen derimod baade fra katholske og lutherske Hjem, synes Forholdet tilsyneladende at stille sig anderledes. Men det er ogsaa kun tilsyneladende. Som ovenfor blev udviklet, har Skolekommissionen aldeles ikke den Opgave at støtte Folkekirken i dens Position overfor dens ligegyldige Medlemmer. Man huske paa, at i Skolekommissionerne kan der sidde baade Fritænkere og Jøder. Statskirkens Præst har ikke alene den Ret, men, set fra hans Standpunkt, ogsaa den Pligt at sætte de Forældre i Rette, der ere forsømmelige med Hensyn til deres Børns Opdragelse i den lutherske Tro, men han skal paa ingen Maade have en Forbundsfælle i denne Gerning i Skolekommissionen. Kravet om, at en katholsk Skole med, lad os kalde det, blandede Børn skal opgive Børnenes Forældres Konfession etc., synes vel ikke at være saa meningsløst, som naar det stilles til en rén katholsk Skole, men det er i Virkeligheden heller ikke overfor en saadan Skole retmæssigt begrundet. Noget andet er, at en saadan Skole maaske til en Tid af Opportunitetsgrunde fyldestgør Fordringen, det kan ofte være det mest praktiske.

Men Forældre af Statskirken, der sende deres Børn i katolsk Skole, bør vide, at det i Virkeligheden slet ikke kan forbydes dem, ja, at de end ikke ere nødte til at sende deres Børn til Religionsprøve hos den lutherske Sognepræst. Statskirken har ingen Magtmidler til at fremtvinge denne Fordring, ikke en Gang det saa nærliggende at udelukke saadanne Forældre i Deltagelsen i den hellige Nadvere.

En hel anden Side af Sagen er, om vore katolske Skoler have nogen Interesse af at optage Børn fra lutherske Hjem, hvad der med Rette i al Almindelighed betvivles af mange. Kun naar Skole og Hjem arbejde aandeligt sammen, kan der ventes et godt Resultat. Men det ville vi slet ikke ind paa i Dag. Hensigten med denne Artikel har kun været at behandle en enkelt Side af den frie katolske Skoles retslige Stilling. Der er flere andre Sider af vor Skoles retslige og økonomiske Stilling, som det ogsaa kunde have sin store Interesse at tage frem til lidt nærmere Belysning, hvortil der forhaabentligvis ogsaa en Gang vil blive Lejlighed.

N. H.

Den gamle og den ny Gud.

Skønt »Katholiken«s Redaktion allerede har givet Hr. Uffe Birkedal et velfortjent Svar paa hans Udtalelser i »Politiken«, føler jeg dog Lyst til — med den ærede Redaktions Tilladelse — endnu at fremdrage et andet Punkt i Hr. Birkedals Betragtning, nemlig hans Udtalelser om »det gammeltestamentlige Gudsbegreb«.

Hr. Birkedal maa være en meget daarlig Theolog, siden han formener at kunne konstatere, at Jesus maatte bestaa en haard Kamp med Jødernes Gudsbegreb *), at »Jonas', Sam-

*) Jeg vil her ikke dvæle ved hans Inkonsekvens, naar han paa den ene Side sætter Jesus i Modstrid med Folkets Tro, og dog paa den anden Side lader ham fremgaa af dette Folk«, hvilket i

sons og Samuels Gud er ... uforenelige (var det mon tre forskellige Guder?) med Jesu Kristi og hans Apostles.« Vi møde hverken i Mosebøgerne eller i Dommernes, Samuels og Kongernes Bøger »raa og vilde Forestillinger om den jødiske Nationalgud«. Ingen Steder gøres »alskens Grusomheder og Uretfærdigheder .. til noget tilladeligt,« eller »endogsaa til en hellig Pligt«. Der findes ingen Forskel mellem den Gamle og den Ny Pagts Gud, foruden i Rationalisternes Fantasiforestilling. — Den ny humane Gud derimod, Birkedal drømmer om, har ingenting tilfælles med Bibelens Gud; den er i Virkeligheden *ikke nogen Gud*, men Indbegrebet af al Ugudelighed; den er ingen *human* Gud, men Kilden til al Brutalitet; den er ikke til Menneskeslægtes Velsignelse, men fører den ned i Fordærvsens Afgrund.

En lille historisk Betragtning vil godtgøre mine Ord.

Først om den gamle, om Bibelens Gud!

Gud havde fra Evighed af forudset Menneslægtes Fald og ligeledes fra Evighed af besluttet dens Oprejsning. Straks efter Syndefaldet bebuder han i umiddelbar Tilknytning til den strænge, men retfærdige Straf, den tilkommende Frelse, der aabenbarer en i Sandhed guddommelig Kærlighed. Det er denne Tanke, der indgav St. Paulus de Ord: »Gud beviser sin Kærlighed til os, idet Kristus til den (allerede hist ved Udgangen af Paradiset) bestemte Tid døde for os, da vi endnu vare Syndere« (Rom. 5, 8).¹

Denne trøsterige Tradition opretholder Gud gennem de efterfølgende Generationer. Men Størstedelen af Menneskeslægten frafaldt fra ham og lavede sig falske Guder efter deres Hjærter onde Drifter. For at nu Traditionen ikke skulde uddø, udvalgte Gud Abraham og gjorde ham til et stort Folk, sit Folk, og dette Folk skulde vandre i hans Tro og efter hans Bud.

denne Sammenhæng ikke kan forstaas anderledes, end at de gamle »halvbarbariske« Jøders Gudsbegreb med Isaias som Medlemmed lidt efter lidt har udviklet sig til den rene og milde Form, hvori vi finde det igen hos Jesus.

I dette Øjemed førte han sit Folk til et Land, som laa tilstrækkelig langt borte fra de hedenske Kulfurfolk, til at de skulde kunne smitte det. Men selve det forjættede Land var beboet af en Del Folk, som vare hengivne til det vederstyggeligste Afguderi og den groveste Usædelighed. Hvorledes skulde det udvalgte Folk bevares for Smitte i sin eget Hjemstavn? Derved, at de ifølge guddommelig Befaling skulde udrydde disse Folk til sidste Mand. Det var en vis Befaling; havde Jøderne efterkommet den, vare de blevne sparede for utallige Ulykker. Det var ogsaa en stræng Befaling. Men det var ingeniunde en grusom og uretfærdig Befaling. Hvo som forstaaer, hvad en Synd er, hvad i Særdeleshed Afguderi er, vil ikke finde nogen overdreven Strængthed eller Uretfærdighed i denne Dom. Ganske særlig, da tillige Straffen i Guds viselig styrende Haand er et Middel til evig Velsignelse, til Hjærtets Omvendelse og Sjælens Frelse. Dette siges udtrykkeligt af Isaias: »Naar der holdes Dom over Jorden, da lære Jorderiges Indbyggere Retfærdighed« (Is. 26, 9). Ingen Kristen behøver at tro, at alle de Folk, der omkom i Syndfloden, i Sodoma, i Sennacheribs Hær, ere nedstyrtede til Helvede. Tværtimod, det er ægte kristeligt at tro, at mange af dem have benyttet deres Omvendelsestid og frelst deres Sjæl.

Den samme Retfærdighed haandhæver Gud ogsaa overfor sit eget Folk. Saa tidt Jøderne falde i Synd eller Afgudsdyrkelse, hjem søges de af strænge Straffe, indtil Omvendelsen paany gør dem værdige til Guds Forbarmelse. Til sidst bliver der overfor det forhærdede Folk ikke noget andet Middel tilovers end Rigets Opløsning; men atter er Formaalet for denne Straf, at de genstridige idetmindste i Exilet maa komme til deres Synds Erkendelse og omvende sig til Herren.

Hele denne Folkets Historie viser det soleklart, at det er en og samme Gud, der styrer det fra først til sidst efter de samme Visdommens Regler. Nogen Forandring af Guds begrebet kan ikke opdages. Og at den Ny Pagts Gud er den samme som den Gamles, ses allerklarest derved, at Gud straffer Menneskenes Synder med en saa ubegribelig Strængthed endogsaa paa sin egen elskede Søn — men, for at *vi* maa frelses.

Af alt dette fremgaar, at Gud, den Gamle Pagts saavel som den Ny Pagts, er Kærlighedens Gud, selv naar han straffer. Men hans Kærlighed er ingen Øllebrødsbarmhjær-

tighed, der ser igennem Fingre med sine uartige Børns Under. Det er en Kærlighed, der er forenet med en uendelig Hellighed og ubøjjelig Retfærdighed, og netop derfor guddommelig Kærlighed.

Derfor er det Uret at tale om »skaanselsløs Ubarmhærtighed«. Guds strænge Straffe ere netop Barmhærtighedens Vej til evig Skaansel.

Derfor er det Uret at tale om »uforsømlig Hævn-gærrighed«. Denne har Gud aldrig, hverken gennem Moses eller nogen anden af sine Talsmænd, tilladt, end sige opfordret til. Naar han i den Gamle Pagt har taalt, ja maaske sanktioneret den Grundsætning: Øje for Øje, Tand for Tand o. s. v., saa var det ikke for Hævn-gærrighedens, men for Retfærdighedens Skyld. Enhver Brøde fortjener en ækvivalent Straf, men Lovbestemmelsen siger: Øje for Øje, Liv for Liv. Det stod til Gud at bestemme, hvem der skulde udføre denne Straffedom. Har han indenfor visse Grænser lagt Straffemyndigheden i hver Mands Haand, har han derved ikke sanktioneret Hævn-gærrighedens Følelse, men kun udvidet Retfærdighedens Haandhævelse, idet han lempede sig efter det lavere Udviklingstrin, hvorpaa det jødiske Folk endnu stod.

Derfor er det Uret at tale om »fanatisk nationalt Snæversyn«. Skal der herved sigtes til det, at Jøderne skulde have Palæstina til sig selv alene med Udryddelse af de der boende Folkestammer, saa har jeg allerede sagt, hvad der i Princippet maa tænkes derom. Med Hensyn til det højere, ideale Israel, Guds Forbund med hele Menneskeslægten med dens evige Frelse som Formaal, kan det gerne være, at *Jødefolket* har været for snæverhjærtet; de af Gud særlig oplyste Folkets Førere, ligefra Moses til den sidste Profet, have ikke været det. For Resten er det jammerligt, at et rationallistisk Nutidsmenneske bebrejder de gamle Jøder fanatisk nationalt Snæversyn, da ganske særlig under Rationalismens Indflydelse den snæversynede nationale Fanatisme blandt næsten alle europæiske Folk i vore Dage har naaet en hidtil ukendt Højde.

Derfor er det Uret at gøre Forskel paa Isaias' og Jonas', Samsons og Samuels Gud. (Fortsættes).

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 7.

Søndagen den 18. Februar

1900.

A bas les Assomptionnistes!

Nærværende Artikel var oprindeligt tilsendt et andet Blad her i Byen, hvis Pariser-Korrespondent havde leveret dette en temmelig udførlig, men i høj Grad ukorrekt Beretning om den nylig over Assumptionistpatrene i Paris fældede Dom. Da vedkommende Blads Redaktion imidlertid af principielle Grunde har nægtet at optage min Artikel, og da paa den anden Side en Berigtigelse fra katholsk Side alligevel synes at fordres i Sandhedens og Retfærdighedens Interesse, tør jeg vel bede *Katholikens* Redaktion om at unde min paa enkelte Steder lidt udvidede Artikel en beskedent Plads i Bladet.

Pariser-Korrespondenten, Hr. *Olivier Clairefont*, indleder sin Beretning med de Ord, at Assumptionist-Processen »har bragt en rig Høst af mærkelige Afsløringer for Dagen«. Dette er unægtelig sandt, kun med den Indskrænkning, at alt det mærkelige fandtes ikke paa Assumptionisternes, men paa deres Anklageres og Dommeres Side, idet disse ikke tog Hensyn til nogensomhelst af de oplysende Forklaringer, der bleve givne, men stadig direkte styrede hen til en Fordømmelsesdom, som om den havde været en forudbestemt Sag. Hele Processen havde, som *P. Picard* bemærkede, det Præg, at man vilde »vildlede den offentlige Mening og vække Stemning mod Patrene«.

Denne Mangel paa Hensyntagen til de givne Oplysninger karakteriserer ogsaa Hr. *C.*'s Beretning. Han skriver: »Det vakte ikke mindst Forundring, da det blev konstateret, at dette meget omfattende Broderskab ikke [alene savnede Statens, men ogsaa Pavens Anerkendelse.« Havde han fulgt

Forhandlingerne, vilde han ikke have skreven disse Ord. Overfor Staten stod Assumptionisterne paa Rettens Grund; thi, som den første Defensor, *Mr. Delepouvc*, bemærkede i sin Tale — uden at der, saavidt jeg kan se af *Gazette des Tribunaux* (aftrykt i *L'Univers*), blev gjort Indsigelse derimod — »idet Assumptionisterne forenede sig til fælles Liv, have de ikke gjort andet end benyttet sig af en Ret, som Loven indrømmer alle Borgere uden Undtagelse.« — Pavens Anerkendelse behøvede de ikke, da de ikke, hvad Hr. C. ellers saa tit kalder dem, vare *Munke*, ej heller dannede nogen egentlig religiøs *Orden*, men kun en religiøs *Kongregation*. (Det er Begreber, som en, der skriver om katholske Ting, maa vide at holde fra hinanden.) Som simpel Kongregation kunde de nøjes med biskoppelig Approbation. Men — *de søvnede heller ikke Pavens Stadfæstelse*, og dette blev udtrykkelig konstateret af ovennævnte Defensor; han oplyste Dommerne om, at Pave Pius IX. havde anerkendt Kongregationen ved Dekret af 26. Novbr. 1864.

Derfor er det alt andet end »klart, at Religionens Kappe har tjent til Skalkeskjul for disse Folk, hvis hele Færd og Tragten gik ud paa at fremme politiske Intriger, og hvis Løfte om vedvarende Fattigdom ikke har forhindret dem i, paa forskellige mere eller mindre lyssky Maader, at skrabe betydelige Formuer sammen«. Disse Ord jhar Hr. C. — jeg antager det til hans Ære — ikke skreven af sig selv, men øst af de kirkefjendtlige Blade; men han burde have set sig for, førend han skrev dem af; thi de indeholde lige saa mange Bagvaskelser, som Sætningsled.

»Religionens Kappe« har ikke tjent »disse Folk« til Skalkeskjul; Religionen er denne Kongregations egentlige Formaal. At den religionsfjendtlige Aand i den franske Politik ogsaa har drevet den ind i politisk Virksomhed, maa denne Politikens Ophavsmænd gøres ansvarlige for. I Virkeligheden have Patrene ogsaa ved denne Virksomhed kun tjent Religionen, og *P. Picard* kunde med Rette sige: »Vi

have indviet os til Gud (*nous sommes des religieux*), men vi ere ogsaa Borgere, og vi ville opfylde alle vore borgerlige Pligter. Vi ville ikke indespærre os i 'Klosteret'; og lidt senere: »Man har bebrejdet os, at vi have beskæftiget os med Valgene; men hvem i Alverden gør ikke det!«

Deres Fattigdomsløfte stod ikke i Modstrid med den store Formue, de siges at have »skrabet sammen«, og som enkelte af dem med kirkelig Tilladelse »ejede«; der maatte dog være en »Ejermand«, der kunde hævde deres Ejendom. Formuen tjente da ikke til hans personlige Nydelse; den rige »Ejer« vedblev at være saa fattig som en Kirkerotte. Den store Formue gik til Dels kun igennem deres Haand og anvendtes i forskellige gudelige og almennyttige Øjemed. Og hvad angaar »de store Beløb i Guld og Sedler, der fandtes i Assumptionisternes Hovedkvarter i Paris«, saa blev det med al ønskelig Klarhed godtgjort, at de dér fundne Pengeruller ikke vare Guld-, men Kobberruller.

Og hvad er det Hr. C. véd at berette om »de mere eller mindre lyssky Maader«, hvorpaa Patrene »skrabe« deres Formue sammen? Er det virkelig saa aldeles forkasteligt, naar de opfordrede deres Velgørere til hellere at give i levende Live end ved Testament, da »det ingenlunde hører til Sjældenhederne, at en Afdøds testamentariske Bestemmelser ikke fuldtud respekteres«? Det er virkelig en ofte gentagen sørgelig Erfaring, der har ført til slige Forholdsregler.

Saa er der endnu de underlig selvmodsigende Udsagn af *P. Hilaire*. Jeg ved ikke, hvorledes Hr. C. kommer til dette Navn. I *Gaz. d. Trib.* kaldes han *Br. Tirion*, og her lyder hans Udsagn langt fra saa selvmodsigende, som man skulde tro efter Hr. C. Overfor Forhørsdommeren havde han udtalt, at det var *P. Bailly*, der havde betalt visse Udgifter. For Retten var det foruden *P. Bailly* to unavngivne Personer, der skulde have betalt Penge. Unøjagtigheden i det første Udsagn forklares let ved den af *P. Picard* givne Oplysning, at i *Livry*, hvor Broderen var

Portner, bleve Forhørene foretagne paa en brutal Maade, saa den uerfarne Broder nok kunde komme i Forvirring.

Hver rolig lagttager af Processen maa indrømme, at Assumptionisterne ikke bleve overbeviste om nogen strafværdig Forseelse. Og alligevel ere de blevne idømte den frygteligste Straf, der kunde udtænkes; de ere blevne frakendte selve Eksistensberettigelsen. Betragter man hele Processens Gang, som den blev ledet af Statsprokuratoren, Frimureren *Bulot*, kan man ikke værge sig mod det Indtryk, at Dommen mod Patrene skal være en Revanche for Dreyfus. Men hvorledes det end forholder sig, i alt Fald er Pressens Forhold overfor denne Proces, naar man sammenligner det med dens Forhold overfor Dreyfusprocessen, et sørgeligt Vidnesbyrd om, hvor lidt denne kan siges at opfylde sin ophøjede Pligt at vejlede den offentlige Mening, hvor meget tværtimod en stor Del af Pressen kun synes at have sat sig det Formaal at vildlede sine Læsere. Hvilket Ramaskrig oplødes ikke mod den »Uret«, der blev begaaet mod Dreyfus, skønt hans Uskyldighed dog ikke var saa aldeles uomtvistelig! Her derimod, hvor den pletfri Uskyldighed ubarmhærtig er traadt under Fødder, hvilken Jubel i de kirkefjendtlige Blade! Men i alle de andre, bortset fra de katolske, næppe et Ord af Misbilligelse. Og dog, naar man betænker, at dette Slag ikke blot rammer de umiddelbart truffene, men samtidig Tusinder af Børn, som fik deres Opdragelse hos Assumptionisterne, Millioner af fattige, som bleve understøttede af dem, talrige Missioner, navnlig i Orienten, og mange andre gudelige Foretagender, som bleve ledede af dem, naar man endvidere betænker, at denne Dom vedkendes at være fremgaaet af Had til Kirken, og at den skal inaugurere en ny Række af Voldshandlinger mod Ordensstanden, Skolen og Religionen, saa kan man sandelig ikke andet end sige med *Pierre Veuillot*: »Den fældede Dom er en monumental Uretfærdighed.«

Om samme Æmne har ogsaa Hr. *J. Reiffenstein-Hansen* sendt os en lille Artikel. Vi gengive her Slutningen af denne, som trods ovenstaaende ikke kan siges at være uden Interesse: »Saa vidt man kan skønne af de forskellige Referater, synes Processens Forløb ikke at have været ganske regelmæssig. De Anklagede havde saaledes andraget om, at Processen maatte blive udsat indtil den Sag, de havde anlagt mod *Figaro* for *Offentliggørelse af falske Dokumenter*, var tilendebragt. Som man skulde synes, et meget naturligt Andragende, da det netop er paa Grundlag af de offentliggjorte Dokumenter, at Anklagen er bygget. Men Retten forkastede alligevel det nævnte Andragende.

I Deputeretkammeret udtalte den Deputerede *Motte* sig i høj Grad nedsættende om *M. Bulot*, fordi denne *uden at anføre Beviser* i Processen mod Assumptionisterne havde nævnt ca. 30 Deputerede, som skulde være blevne understøttede af Ordenen. Flere Deputerede protesterede mod *Bulots* Fremgangsmaade. Der er altsaa to Punkter at lægge Mærke til i denne Retsforfølgning: 1) Retten ønskede ikke at afvente en Dom over »*Figaro*« for *Offentliggørelse af de falske Dokumenter*, og 2) Regeringen forsvarede Statsadvokaten, der anklagede uden at bevise sin Anklage. Men naar under saadanne Omstændigheder Domstolene ved en Retskendelse kan erklære en katholsk-religiøs Orden for opløst, kan der sikkert ventes mere af samme Slags.«

Den gamle og den ny Gud.

(Sluttet).

Netop hos *Isaisas* gaa de herligste, mest henrivende Skildringer af Guds Barmhjærtigheds Velsignelser Side om Side med de idelig fornyede frygteligste Straffetaler og strængeste Trusler.

Derfor er det Uret at tale om Forskel paa Jesu' og

hans Apostles Gud og den Gamle Pagts Gud. Netop Jesus, netop Frelseren skal en Gang krone sin Forløsningsgerning med at holde Dom over de levende og de døde; og netop *jordi* han er Frelser; skal han udtale baade Naadens Dom over de retfærdige og Fordømmelsens Dom over de ugudelige. »Viger fra mig, I forbandede, i den evige Ild.«

Af denne Aarsag er det heller ikke i vore humane Dage Synd at tale om »Slagenes Gud«. Thi netop set fra Troens Standpunkt er det Gud, der styrer Folkenes Skæbne baade i Fred og i Krig; men hans Veje ere som oftest ikke de kortsynede Menneskers Veje.

Og af samme Aarsag kan en oplyst Kristen i og for sig heller ikke se noget forargeligt i, at Præster indvie Krigsskibe, tilmed Kanoner og Bajonetter. Thi ogsaa kristne Nationer *kunne* føre Krig paa en Gud velbehagelig Maade.

Saa vidt om den gamle Gud!

Nu til den ny Gud!

Hvad er det egentlig for en Gud, Hr. Birkedal forkynder!

Den ny Gud har ingenting med den sande Gud at gøre. Ingenting foruden Navnet. Det er en Gud, Mennesket selv har lavet sig. Derfor optræder han i saa mange forskellige Skikkelser, som der i Menneskeandens findes forskellige Sider. forskellige Attraer, forskellige Lyster. De hedenske Folkefærd personificere enhver af disse Lyster til en særegen Gud. I de kristne Lande derimod, hvor Kristendommen har paatrykt selv de vantro et vist Præg af Civilisation, behager man at kalde ham med ét Ord Gud; men det er ikke én Gud alligevel. For en er det Penge, for en anden Ære, Magt og Indflydelse, for en tredje tøjlesløs Forlystelsessyge, for en fjerde Raahed. Raahed, Brutalitet, om end afdæmpet og skjult, er den for alle, blot at man, for at stikke sig selv og den godtroende Mængde Blaar i Øjnene, kalder ham den humane Gud.

Men Gud forbarme sig! hvad er det for en Humanitet!

Det er den Gud, der lader Hedningerne bringe deres utallige Menneskeofre.

Det er den Gud, der lod Romerne brænde de Kristne i begede Sække, spænde dem paa Hjul, kaste dem for de vilde Dyr.

Det er den Gud, der antændte Krigsfaklen i de fleste Krige, hvorved ærgærrige og landbegærlige Magthavere styrtede uskyldige og fredelige Folk i den største Ulykke, ofrede Millioner af Landets bedste Sønner, brændte Byer, skændede Kvinder og dræbte Børn.

Det er den Gud, der lod Humanisterne i Overgangen fra Middelalderen til Reformationen forny Hedningernes hæslige Udskejelser.

Det er den Gud, der lod Voltaire, som selv næsten er gjort til Humanismens Afgud, holde et Slaveskib for at fylde sin Lomme med Penge, medens hans Breve paa samme Tid dryppede af humane Floskler til hans Tilhængeres Henrykkelse.

Det er den Gud, der gjorde samme Voltaire til en professionel Løgner, som valgte Løgneren til sit Evangeliums egentlige Kærne. »Lyver, mine Venner, lyver!« lød hans Parole til hans Venner.

Det er den Gud, der lod samme Voltaire og Konsorter inaugurere den mest forbitrede Kamp mod Kristentroens Civilisation og tilstræbe en Verdensrevolution paa alle Omraader, hvis blodige Følger de rigtignok efter falske Profeters Art ikke kunde forudse.

Det er den Gud, der er Ophav til alle Revolutioner og Skyld i alle de Grusomheder og Rædsler, den franske Revolution og alle efterfølgende Revolutioner have plettet sig med.

Det er den Gud, der har gjort den ellers saa ypperlig begavede Napoleon til den skamløseste Løgner, den grusomste Røver, den uretfærdigste Tyran, den blodigste Slagter, Verden nogen Sinde har set.

Det er den Gud, der har ført til alle de forkvaklede Forhold paa det sociale Omraade, vor Tid sukker under,

Arbejdernes Undertrykkelse fra Arbejdsgivernes Side, Arbejdernes brutale Hævn paa Arbejdsgiverne.

Dermed er den ny Guds Synderegister langtfra udtømt. Det er kun nogle faa Træk, der lige randt mig i Hu. Der er ikke noget Ondt i hele Verden, der ikke maa skrives paa hans Regning, den overhaandtagende Immoralitet i alle Stænder og Samfundsklasser, al Ufred i Familien, al Uorden i Statslivet, al Løsagtighed i Ægteskab, al Svig i Handel og Vandel, alt Rov, Mord og Selvmord o. s. v. o. s. v. Alt dette er Frugterne af Troen paa den ny Gud, der slukker Helvedes Ild og aabner sin Himmel paa vid Gab for Tyve, Røvere, Horkarle og lignende.

For denne ny Gud og hans Riges Herlighed betakke vi os. Hans Oprindelse er Synd, og hans Ende er Ødelæggelsens Vederstyggelighed.

Men lad Verden, hele Verden, vende tilbage til Troen paa den gamle Gud, med Hjærtets fuldstændige Underkastelse under hans hellige Lovbud, da vil Jorden paany forvandles til et Paradis, hvor der hersker Uskyldighed, Fred, Retfærdighed og Kærlighed.

Dr. Kiefer.

Efterskrift. Som Supplement til Artikelen om *Assumptionisterne* kan anføres, at Processen mod disse synes at skulle faa videre rækkende Følger. Den franske Regering har tilbageholdt flere Biskoppers Gager, Gager, der ikke saa meget kunne kaldes Lønninger, Staten udbetaler, som Renter af Tyverier, den tidligere har begaaet. Ærkebiskoppen af Aix har protesteret herimod paa en smuk og værdig Maade, hvorover Regeringen er bleven i høj Grad forbitret, saa den truer med at ville paakalde Curiens Mellekomst, og baade i kirkelige og kirkefjendske Kredse ere Sindene ophidsede.

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 8.

Søndagen den 25. Februar

1900.

Godgørenhed.

(Dr. Georg Ratzinger i det prisbelønnede Værk om Fattigplejens Historie.)

Het 19. Aarhundrede har paa mange Maader udmærket sig ved at vise Godgørenhed imod Fattige og Syge, ved at tage sig af Enker og Forældreløse. Men det mest storartede, hvad Aarhundredet har frembragt i saa Henseende, er alligevel *Vincentforeningen*; thi i Løbet af faa Aartier har den ved sine lokale Foreninger opnaaet at lægge ligesom et Væv af Velgørenhedscentre over den hele Jord.

En af selve Foreningens Stiftere, den ædle, højhjærtede *Ozanam*, udtalte sig ved Konferencen i Florents i Aaret 1853 saaledes om dette store Kærtighedsarbejde:

»I se foran Eder en af de otte Studenter, der for 20 Aar tilbage for første Gang forsamlede sig i Frankrigs Hovedstad i den h. Vincents af Pauls Navn og om hans Gærning.

Vi vare den Gang oversvømmede af en sand Syndflod af filosofiske Læresystemer, og vi følte derfor Trang til at styrke vor Tro mod de Angreb, som den falske Videnskab rettede mod den.

Nogle af vore Studiekammerater vare Materialister, andre vare Saint-Simonianere, atter andre vare Fourierister eller Deister. Naar vi Katholiker da søgte at gøre disse vildledte Brødre opmærksomme paa Kristendommens Vidundere, saa plejede de at svare os; »Ja, I have Ret, hvor I tale om Fortiden; forhen har Kristendommen gjort Vidundere, men nu er den død. — Og I selv, hvad gøre I da i Grunden mere end vi? Lad os se de Gærninger, som vidne om Eders

Tro, og som kunde faa os til at nære Ærbødighed for den!« De havde Ret; denne Bebrejdelse var kun altfor velfortjent. Da sagde vi til os selv: »Velan, vore Gærninger skulle stemme med vor Tro! Men hvad, hvad skulle vi gøre for at vise os virkelig som Katholiker? — Lad os blive vor Næstes Tjenere, som Jesus var det; lad os sætte vor Tro under Kærlighedens Beskyttelse.« Vi bleve alle otte enige om denne Tanke, ja ligesom om vi vare bange for ikke at blive ene om dette vort Eje, vilde vi endog til at begynde med ikke aabne Andre Adgang til vor Forening; men Gud havde bestemt det anderledes. Vor Forening, der fra først af kun bestod af faa fortrolige Venner, blev jo i sine Grundtræk Spiren til den uhyre Forening af Brødre, der nu har udbredt sig over en meget stor Del af Europa. Man ser altsaa let, at vi ikke kunne give os selv Navn af Foreningens Stiftere, det er Gud, som har stiftet den og villet have den.

Ieg erindrer tydeligt, hvorledes en god Ven af mig, som en Tid lod sig forblinde af de Saint-Simonistiske Theorier, en Gang i Begyndelsen sagde medlidende til mig: »Hvad mene I egentlig at kunne udrette? I ere 8 fattige unge Mennesker, og saa ville I paatage Eder at gøre en Ende paa al den Elendighed, hvormed en By som Paris er opfyldt! Selv om I vare nok saa mange, saa kunde I dog ikke gøre synderligt derimod! Vi derimod, vi udforme et System, som skal forvandle Verden og for stedse jage al Elendighed paa Flugt. Vi udrette mere i et Øjeblik, end I gennem et helt Aarhundrede.« Saaledes mente han den Gang, da han endnu lod sig fange og besnære af disse Theorier; men nu ved enhver og han med, hvad disse Ideer og Systemer have ført til. Vi derimod, som han dengang mente at burde vise Medlidenhed, ere nu alene i Paris blevne til to Tusinde i Stedet for otte; vi besøge fem Tusinde Familier, d. v. s. en Fjerdedel af alle de Fattige, som denne uhyre Stads Mure indeslutte.«

Hvad Ozanam lod ane paa dette Møde i Aaret 1853, er gaaet i Opfyldelse i Løbet af det siden henrundne halve

Aarhundrede. Nu i vore Dage er Vincentsforeningen naaet saa vidt, at den omfatter over fire Tusinde lokale Velgørenhedsforeninger (Konferencer); en stor Del af dem findes i Frankrig; de øvrige (henved 2800) ere udbredte blandt alle Nationer, under alle Himmelstrøg, til Jordens yderste Grændser. Saaledes findes der ikke alene Vincentskonferencer i Tyskland, Østerrig, Polen, Belgien, England, Holland, Schweiz, Spanien og Portugal, men ogsaa i Lande som Danmark, Grækenland, Palæstina, Algier, Kapstaten, Senegal o. s. v., med andre Ord saa godt som alle Vegne, hvor der findes gode Katholiker. Denne Forening, som er stiftet af otte ubemidlede Studenter, er altsaa voxet frem til et imponerende og ægte katholsk Værk; »den er,« som det er blevet sagt, »et af Aarhundredets Vidundere, ja den frembyder et saa ophøjet Syn, at Verden, ja selv Kirken maaske aldrig har set dets Lige.«

Foreningens Organisation er meget enkel; enhver, der vil slutte sig til den, forpligter sig til at besøge et større eller mindre Antal Familier i deres Hjem og bringe dem ikke alene Penge eller anden Understøttelse, men samtidig ogsaa den Trøst og Glæde, der ligger i at træffe et deltagende Hjærte. Medlemmerne [forsamle sig hver Uge paa en bestemt Dag og efter at have bedet om den Helligaands Naade, ved hvilken efter St. Pauli Ord Guds Kærlighed bliver udgydt i vore Hjærter (Rom. 5, 5), raadføre de sig indbyrdes angaaende de Fattiges Fornødenheder; de meddele hverandre deres Tænker, Planer og Forslag og fordele Byens fattigste Familier mellem sig; hvert Medlem faar to, tre, fire eller endnu flere Familier anviste; derefter udstedes der, efter at der er bleven afstemt derom, Anvisninger paa Kød, Brød, Brændsel, Medicin o. lign., og disse besørgeres i Ugens Løb af vedkommende Medlem til de Fattige. Det sker ofte, at Vincentsbrødrene paa disse Besøg se sig foranledigede til at yde extra Hjælp af deres egen Lomme, ligesom de jo stadig søge at trøste de fattige i deres trange Kaar og indgyde dem Tillid til Guds hjælpende Forsyn og vise dem ved

eget Exempel, at der ogsaa blandt de Bedrestillede findes dem, der anse de Fattige for deres Brødre og nære Hengivenhed for dem.

I Spidsen for hele Foreningen staar et *Generalraad*, der har sit Sæde i Paris; det beskæftiger sig nærmest med at stifte nye Konferencer samt forhindre, at Foreninger, der ikke følge Statutterne for den h. Vincents' Forening, tiltage sig dens Navn og saaledes maaske bringe den i Vanry. Fra Tid til anden tilsender det desuden de lokale Foreninger Cirkulærer, som det staar enhver frit at læse, i dem mindes der om, hvad der er Reglernes sande Aand, besvarer Spørgsmaal, som ere blevne rettede til det o. lign. Dette Generalraad er paa en Maade Organet for de Erfaringer, som Foreningen har gjort; det angiver de Skær, som man undertiden er stødt paa, og anviser de Foretagender, der have vist sig at være til størst Gavn for de Fattige.

Ved Siden af Generalraadet virke de saakaldte *Provincialraad*, som lige overfor et mere begrænset Antal Lokalforeninger indtage en lignende Stilling som Generalraadet overfor alle.

Vincentsforeningens Virksomhed indskrænker sig dog langt fra alene til Fattigbesøg og den dermed forbundne Understøttelse; den tager sig desuden af forældreløse Børn, skaffe fattige Børn fra Byerne gratis Ferieophold paa Landet, uddanner unge Piger til dygtige Tjenestepiger og Husmødre, den yder Lægehjælp og Medicin, gratis Retshjælp, understøtter trængende Studenter *) o. s. v.

Ved alle Vincentsforeningens Foretagender er det dog stedse et Hovedprincip, at dens Medlemmer selv personligt skulle tage sig af de Trængende og søge at være dem til Hjælp. Dette er nemlig af overordentlig Betydning baade for Foreningen selv og de Fattige. Derved lære Medlemmerne nemlig Fattigdommen og Elendigheden at kende i

*) I München blev der alene i 1882 til fattige Studenter uddelt 2589 Middagsmaaltider samt en Pengehjælp paa 10,668 Mark.

dens hele Udstrækning; de faa da en dybere Følelse af, hvor nødvendigt det er at træde hjælpende til, og desuden bliver det dem ofte muligt at opdage de rette Midler til at afhjælpe denne dybe Nød og Trang. Og for de Fattige selv er det af ikke mindre Betydning; thi hvad de allermest trænge til, er ofte netop dette, at høre en venlig Stemme, at træffe et deltagende Hjærte, at modtage et godt Raad eller en velment Formaning. Det er ikke nok for den Fattige, at han faar nogle Penge eller Levnedsmidler; først naar han ser, at han ikke staar forladt i Verden, at der findes nogen, som tænker paa ham og følger ham med kærlig Interesse, føler han sig lettet og trøstet. *Prévost-Paradol* har derom sagt følgende træffende Ord: *Kærligheden alene* kan udfylde den dybe Kløft, der skiller de Fattige fra de Rige; alene den kan formindske den uundgaaelige Bitterhed, som Synet af Rigdommens lunefulde Fordeling fremkalder, selv i de reneste Sjæle.«*)

I. Magnus-Petersen:

De gamle Kalkmalerier i vore Kirker.

(Ved Udvalget for Folkeoplysningens Fremme).

Hen danske Katholik glæder sig i høj Grad over den store Interesse, med hvilken Landets Fortid udforskes, i Forventning om, at Erkendelsen af den historiske Sandhed en Gang vil sejre, og ligesaa, naar han ogsaa undertiden ser fremragende hjemlige Videnskabsmænd give Sandheden, hvad Sandhedens er, endog naar Talen er om den saa bagvadskede katholske Kirke, hvilken Folket dog skylder sin kristne Tro.

Han har saaledes ogsaa glædet sig over den Iver, med hvilken man i de senere Aar har fredet om de mangfoldige katholske Kirkebygninger, med hvilke Forfædrenes offervillige Tro har givet Landet dets skønneste og ejendommeligste kunstneriske Smykke. Og han har med samme Glæde —

*) Den her skildrede Fremgangsmaade i Fattigplejen bliver ogsaa fulgt af talrige *kvindelige* Velgørenhedsforeninger, der i vore Dage virke trindt om i Kirken under Navn af *Elisabeth-Vincentsforeninger*.

og vel til Tider ogsaa med stille Undren — frydet sig over den Omhu, med hvilken begejstrede Forskere have banket den »evangeliske Tro«s uskyldshvide Kalkpuds af Kirkernes Mure for atter at drage »Papismen«s brogede Billeder frem for Dagens Lys. — Med Undren til Tider som sagt; thi selve Bygningen giver, især rensset ved Hjælp af Kalken, dog et brugbart Lokale; men hvorledes kan det forsvares paa dette Sted at fremdrage det katholske Apparat, selv af historiske og arkæologiske Grunde, naar man da ej netop vil gøre Lokalet til et Musæum? Disse Billeder bleve fjær-nede med større Konsekvens end den, med hvilken man f. Ex. bøjede sig for Rummets arkitektoniske Forudsætninger ved Bibeholdelsen af de Altre, der fremtidig kun bleve et Slags Borde.

Imidlertid — disse Inkonsekvenser kunne kun volde Glæde.

Og saa meget desto større blev Glæden for Katholiken, da han erfarede, at en af de fremragende Mænd der har indlagt sig størst Fortjeneste ved Fremdragelsen og Bevarel-sen af disse Minder, Prof. Magnus-Petersen, vilde nedlægge Resultatet af sin Virksomhed i en populær, for den store Almenhed udarbejdet Fremstilling!

Dog den Omstændighed, at Bogen er bestemt for Folket, er det netop, der foranlediger denne Udtalelse. Thi vel er det altid beklageligt, naar en Forsker ses hildet i For-dom og forblindet i Had. Men naar han udtaler sig som Folkelærer, bliver Sagen betænkelig — og farlig og oprø-rende og ubegribelig, naar Udvalget for Folkeoplysningens Fremme autoriserer er Fremstilling, der indeholder aabenbar og haandgribelig Løgn — tilmed ny og hidtil uhørt.

Men saaledes forholder det sig desværre. I Ordforkla-ringen S. 76 siges ved »Monstrans« »... Hostien, »Guds Legeme«, »det Allerhelligste«, »det hellige Brød«, der i den katholske Tid kun nødtes af Præsten ...« *). — Det er

*) Vilde Professoren ulejlige sig ind i en af vore katholske Kirker, vilde han faa at sé, at baade Præst og Lægmand, Mand og Kvinde, Voksen og Barn nyde det Allerhelligste. Red.

overflødigt nærmere at komme ind herpaa. Imidlertid ere vi overbeviste om, at disse Ord skyldes Uvidenhed og en vis Letsindighed. Vi vægre os ved at formode andre Grunde til Forfatterens Stræben for vel at vække historisk, men modarbejde religiøs Sympathi hos Læseren. — Men vi tilføje blot vor Forbavselse over en saadan Mangel paa Værdighed og Alvor baade hos den ene og den anden.

Bortset herfra er det, man kan indvende mod Bogen af mindre alvorlig, i et protestantisk Land mere forstaaelig Natur.

Side 19 (og gentagne Gange senere) bemærker Forfatteren, at den første Epokes (Aar 1100—1300) Malere »vidste, uagtet man maa formode, at de vare fremmede, ogsaa at gøre det rette Valg af de bibelske Emner, og de fremstillede kun saadaane, der forstodes af den stedlige Menighed og passede til deres rene og simple Opfattelse af Kristendommen (udhævet af Forf.). Det viser sig tydeligt, at Kunstneren ikke lader sig paavirke af den Helgendyrkelse, der alt begyndte at ytre sig i de sydligere Lande o. s. v. vore ældste Kirkemalere have været besjælede af sand religiøs Aand og en ren kristelig Tro, idet de vragede at fremstille noget, der endnu ikke forstodes her, og som de maaske ikke selv agtede eller troede paa.«

I Sandhed — Forfatteren maa — omend det synes utroligt — være ganske ubekendt med den Tids Liv, hvis Kunst han beskæftiger sig med, og med den Kirkes i Henseende til Tid og Sted uforanderlige Natur, som har frembragt den. Han ser ikke det utænkelige i, at Kirken ikke nøje skulde have controlleret Kunstneren, og han glemmer i Løbet af faa Linier sine egne Ord eller er ude af Stand til at se Modsigelserne: Kunstnerne maa formodes at være fremmede : fra sydligere Lande. Men der ytrer »Helgendyrkelsen« sig. Ved nu at skifte Sted faa de en »ren« kristelig Tro. — Det er dog for utænkeligt, især i Middelalderen. Og han glemmer, at selve de Kirkebygninger, ved hvis Udsmykning »den rene Tro« har vaaget, ofte vare byggede over

og indviede til de Helgener, hvis Billeder man »enten syntes fremmede for eller ikke fandt værdige nok« (S. 29) til at pryde deres Vægge. — Ogsaa burde han her mindes, hvor overordentlig hurtig, ja næsten samtidig Anerkendelsen af Knud Hertug som Helgen fandt Sted fra Folkets Side.

Da det ikke vides, at Gejstligheden i den første Æpoke har haft en Tro, afvigende fra den i anden Æpoke, maa det formodes, at den har bøjet sig for Menigheden og maaske ogsaa Kunstnerens renere Tro.. I anden Æpoke udsmykker den imidlertid efter Forfatteren paa Trods af et utilfreds Folk Kirken med Helgenbilleder, og det paa en Tid, hvor dens Magt »vakler«. Var det nu, fordi den var endnu mere vaklende eller i Besiddelse af større Klogskab, at den i første Æpoke holdt sig tilbage og lod Folket være ene om Udsmykningen? Forfatteren giver ikke Oplysning herom.

Forfatteren taler om Folkets store Utilfredshed før »Reformationen«; det afskyr alt det katholske Uvæsen. Ikke destomindre fastholder det (Side 69) paa Trods af Regering og med »Omgaan af Kirkeforordningen« i flere Kongers Tid de gamle Skikke og »vil ikke ganske bøje sig«. Ikke alene klamrer man sig til Skriftestolene, men man vil nu absolut paa Side 69 male de samme Helgener, med hvis Billeder Katholicismens Forkæmpere Side 64 gøre »et sidste Forsøg, en sidste Anstrængelse« »for at bringe de hellige Mænd i Minde og støtte den vaklende Tro.«

Unægtelig — vi vide ikke, om vi mest skulle beklage Mangelen paa sund Sans eller undres over, at Forfatteren endnu tror, at »Reformationen« var saa almindelig attraaet her i Landet. Han læse f Ex. Palladii Formaninger i Visitationebogen eller »Danmarks Riges Historie« Hefte 60, Side 8, hvor Forandringen betegnes som »det militære Statskup«, saa vil han forstaa Folkets Vanskeligheder efter 1536.

At den gamle usandfærdige Bagvadskelse om »Aflads-handel og Fritagelse for Synd og Brøde, der falbødes som en Vare for Penge« figurerer Side 68 som en virkningsfuld Finale, vil undre mindre, naar man af det ovenstaaende har erkendt, at Professoren unægtelig er større som Arkæolog end som Forfatter.

E . . . r K . . . l.

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af
Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. Køben-
havn. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 9.

Søndagen den 4. Marts

1900.

Et Mirakel.

Spøker der endnu Undere, som i Christi og Apostlenes Dage, saaledes spørges der ofte, og Svarene, der gives herpaa, ere saare forskellige. Vel fortællers der den Dag i Dag om mangfoldige Undere, og mangen Kristen kender fra sit eget Liv Tildragelser og Hændelser, som kun forekomme ham forklarlige ved at antage Guds umiddelbare Indgriben. Vantroen, der ikke kan nægte, at der ved visse Lejligheder aabenbart er foregaaet ejendommelige Ting, har for mange saadanne Lejligheders Vedkommende det forløsende Ord at fremføre: Hypnotisme! Dette mærkelige Fænomen kende vi langtfra i alle dets Virkninger, men vist er det, at mange underlige Begivenheder kunne forklares ad Hypnotismens Vej. Og karakteristisk for denne Tankegang er følgende Ytring, som Dr. *Georg Brandes* fremkom med i en Diskussion i Studentersamfundet, hvor Underets Mulighed var paa Tale. »Vis mig, at et virkeligt *Brud* er bleven pludselig helbredet, saa vil jeg tro paa Underet,« saaledes lød Ytringen; og er den maaske end ikke ordret gengiven efter saa mange Aars Forløb, er det i denne Sammenhæng ligegyldigt, thi den til Grund liggende Tankegang er typisk for mange Menneskers Tankegang; man tænker og siger nemlig saaledes: Vi ville nok tro paa en »underfuld« Helbredelse af Hovedpine, Gigtsmerter, Lammelse, Bylder og lign., men ikke, naar det drejer sig om et knækket Ben eller et afrevet Lem. Hvorfor man vil tro paa det første og ikke paa det sidste, er klart nok for den, der kender lidt til Vantroens Tankegang.

Efter disse Ord som Indledning vilde vi gerne lidt udførligt meddele et Mirakel, som har tildraget sig i den nyeste Tid, ikke fordi vi tro, at nogen vantro derved skulde komme til at tro, thi Troens Gave meddeles i Regelen ad ganske andre Veje, men fordi det er en Tildragelse, som ingen af de hidtil anvendte Forklaringer strækker til overfor. For den, som kunde ønske at vide nærmere Besked, henvises til selve den Bog, hvori Beretningen indeholdes, der er udkommen i *Brüssel* i Aaret 1900 hos Forlæggeren L. Lagaert med Titlen: *Guérison subite d'une fracture. Par L. van Hoestenbergh, E. Royer et A. Deschamps, S. I., docteurs en médecine.* Vor Gengivelse er tagen efter det tyske Blad *Stimmen aus Maria-Laach*, som indeholder et temmelig langt Udtog af nævnte franske Bog.

Peter de Rudder, der boede i Jabbeke i Vest-Flandern, var en sund og kraftig Arbejdsmand, som stod i Tjeneste hos Senatoren Albert du Bus de Ghisignies. I sit fire og fyrgetyvende Aar blev han hjemsøgt af en stor Ulykke. Den 16. Febr. 1867 var han beskæftiget med at bortslæbe et fældet Træ, ved hvilken Lejlighed Stammen rullede tilbage og knuste hans venstre Ben, hvorved baade Skinnebenet og Lægbenet bleve fuldstændig knækkede over noget nedenfor Knæet. Dr. Affenaer fra Oudenbourg anlagde den første Forbinding; den antiseptiske Saarbehandling brugte man endnu ikke den Gang og den blev derfor ikke anvendt. Nogle Uger senere dannede der sig paa Fodens Overflade et bredt, materiefyldt Saar. Desuden var der ved selve Brudstedet et stort, allerede kræftagtigt Saar. Benenderne, som vare berøvede deres Benhinde, ¹svømmede i Materie og viste endnu ikke noget Tegn til Helbredelse. Trods den omhyggeligste Behandling flere Maaneder igennem kunde Dr. Affenaer ikke faa de knækkede Ben til at voxte sammen. Ikke heller kunde han standse Buldenskaben, og saavel han som tre andre tilkaldte Læger erklærede Helbredelse for umulig og anbefalede ²Amputation saa hurtigt som muligt. Men de Rudder vilde ikke høre Tale om Amputation, og Lægerne overlod ham derfor

til sig selv. Han tilbragte nu et Aar under store Smerter i Sengen, og da han endelig stod op, kunde han kun slæbe sig møjsommeligt afsted paa to Krykker. Da Lægerne havde opgivet ham, nøjedes den ulykkelige Krøbling med at rense sine stinkende Saar to til tre Gange daglig og lægge Lærredsbind om det brudte Lem. Selvfølgelig blev denne Behandling uden mindste Resultat. Alle Vidner, der i de otte Aar, fra 1867 til 1875, have set de Rudders Ben, beskrive paa slaaende Maade hans Bens fuldstændig anormale Bevægelighed. Der var endog et Mellemrum mellem de øverste og nederste Stykker i det brækkede Ben, da Dr. Affenaer havde taget et ret omfangsrigt Sequester (dødt Benstykke) ud af dette. Naar de Rudder rensede sit Saar, bøjede han Benet tilbage under Knæet, saa at Enderne af de sønderbrudte Knokler stak frem. Naar han tog den venstre Fod i Haanden, kunde han dreje den saa meget, at Hælen kom fortil og Tærne bagtil. Fattiglægen i Jabbeke, Dr. van Hoestenbergh, besøgte ham ofte, men uden at kunne opdage den ringeste Bedring. Et af disse hans Besøg er skildret noget udførligere, og trods vor ringe Plads synes det dog at burde medtages her, da det skildrer den Syges Tilstand ret tydeligt. Foraaret 1874 sad Peter en Dag i Døren af sit Hus, da han saa Doktoren gaa forbi. Han bad ham om at gaa ind og undersøge hans Ben, hvad han ogsaa gjorde, og hvortil han brugte en Time. Medens den Syge tog Bindet af Benet, fyldte en kræftagtig Stank det lille Værelse, saa Lægen maatte lukke Vinduet op. Patientens Bleghed og Magerhed var meget paafaldende. Efterat Benet var blottet, konstaterede Lægen paa den øverste Tredjedel af Skinnebenet et aabent Saar af Størrelse som et Hønseæg. Ud af det flød der en brun og stinkende Materie. Idet nu de Rudder lagde den venstre Haand under Knæleddet og tog den nederste Del af det venstre Ben i den højre Haand, gav han dette en Bøjning tilbage. Saavel de øverste som de nederste Stykker af Skinnebenet og Lægbenet viste sig nu i det gabende Saar. Paa alt, hvad man kunde se heraf, manglede

Benhinden, og paa Overfladen af de brudte Steder viste der sig adskillige Ujævnheder. Lægen forsøgte nu selv at dreje Benet, hvilket lod sig gøre mer end en halv Gang rundt. Idet de Rudder holdt paa det venstre Knæ med begge Hænder, lod han sit knækkede Ben dingle frem og tilbage, og ved hver Bevægelse vædede der Materie ud af Saaret. Fra Saaret paa Foden flød der ligeledes Materie ud. Peter sagde til Doktoren: Nogle Uger efter Ulykken, kort efter at Saaret paa Foden havde dannet sig, var der kommen et Stykke Sejlgarn ud af det. (Dr. Royer formoder, at dette »Sejlgarn« har været den store Taas Sene, thi denne Taa bevægedes ikke, naar Foden straktes.)

Efter denne Undersøgelse kunde Dr. van Hoestenberghen kun raade til Amputation, men de Rudder vilde stadig væk ikke indlade sig herpaa. Nu haabede han paa en anden Læges Behandling. Denne lagde hans Ben i en ubevægelig Bandage, med en Aabning, hvorigennem Materien skulde flyde ud, og forordnede en hyppig Udvaskning af begge Saar med et Afkog af Egebark. Denne Kur hjalp dog ikke det ringeste, den stive Bandage blev atter tagen af, og van Hoestenberghen saa atter det syge Ben, ud af hvis Saar Benpiberne kunde stikkes som tidligere, ligesom de Rudder igen lod sit Ben dingle frem og tilbage for Lægen. Den sidste Kur havde altsaa intet forandret i Sagernes Stilling.

Saaledes havde hans Ben det altsaa i Begyndelsen af 1875, da han bestemte sig til at gøre en Rejse til Oostacker, som var et søgt Valfartssted, helliget Gudsmoder fra Lourdes. Den 6. April 1875 gik to Arbejdere, Eduard van Hooren og hans Søn Julius om Aftenen hen til de Rudder for at besøge ham og snakke med ham om hans Rejse Dagen efter. Den unge van Hooren vilde gjerne se det daarlige Ben, og da de Rudder netop skulde skifte Forbinding, gjorde han det i sine Gæsters Paasyn. Foruden hine to Mænd var forøvrigt ogsaa en Naboerske til Stede. Den 27. April 1875 bekræftede disse Vidner for Øvrigheden, at de »den 6. April 1875 havde set de Rudders knækkede Ben. Enderne af Ben-

stumperne gennemborede Huden og var adskilte af et materiefyldt Saar paa omtrent 3 Cm. Længde.« Saadan var hans Tilstand altsaa Aftenen før den Dag, paa hvilken hans pludselige Helbredelse fandt Sted. (Slattes).

Forældede Ideer. *)

Et gammelt Ord siger, at man let tror, hvad man haaber. Meningen er, at man har Tilbøjelighed til at antage om Andre, hvad man netop ønsker skulde være sandt. Ogsaa paa det religiøse, konfessionelle Omraade gælder det, og deri ligger Grunden til, at man har saa utrolig let ved at bringe et ildeset Troessamfund i Vanry.

Man bør derfor heller ikke forbavses formeget over de æventyrlige Forestillinger, der kan spøge i Protestanternes Hjærner, naar Dommen gælder katholske Forhold. Ganske vist ere disse Anskuelse til Tider i den Grad haarrejsende, at man fristes til ikke at tro sine egne Øren; men selv dette kan man forklare sig, naar man rigtig betænker, at gennem fulde 3 Aarhundreder har det været den lutherske Kirke magtpaaliggende at lægge Landets gamle Religion for Had hos Befolkningen og samtidig bibringe denne de mærkeligste Forestillinger om Katholikernes Liv og Lære.

At dette nu ikke har været nogen vanskelig Opgave, hænger ogsaa sammen dermed, at ingen her i Landet havde Lov til at tage til Genmæle; det burde derfor snarere kaldes mærkeligt, om disse Bestræbelser ikke vare lykkedes saa godt, som de ere.

Imidlertid er der sket et betydeligt Omslag i saa Henseende, takket være Troesfrihedens Indførelse ved Grundloven. Dels fik den videnskabelige Forskning derved friere Hænder og blev mere uafhængig af Statskirken; dels kom den katholske Kirke selv til Stede og viste ved sin blotte Til-

*) Forsinket af Mangel paa Plads.

syneladelse blandt Folket de værste af de gængse Anskuelse tilbage. En efter en forsvandt saaledes de gamle Idéer om den katholske Kirke; først faldt den gammellutherske Opfattelse af dens Præster og Biskopper, hvorved disse gjordes til uvidende, lumske og herskesyge Mennesker alle til Hobe; længere Tid tog det at frigøre sig for de vrang Ideer om dens Lære angaaende Aflad, Bibellæsning, Ufejlbarehed o. s. v.; men for de fleste oplyste Menneskers Vedkommende er der ogsaa her foregaaet en afgørende Strømkæntring.

For kort Tid siden var Nedskriveren af Nærværende til Stede i en protestantisk Familje, hvor Samtalen drejede sig om et Foredrag, der nylig var bleven holdt over Æmnet »Munkeliv«; da en af de Tilstedeværende bemærkede, at mange sikkert kun havde bestemt sig til at høre dette Foredrag, fordi de ventede sig interessante Afsløringer om underjordiske Gange, vilde Orgier o. lign., svarede Fruen i Huset, iøvrigt en Protestant af reneste Vand: »Nej, den Slags Ting er der dog ikke mere Nogen, der tror paa.« For en Snes Aar tilbage vilde hun sikkert ikke have vovet at paastå sligt, hverken om sig selv eller om sine Bekendte.

I Virkeligheden er det heller ikke endnu Tilfældet med alle og enhver der findes endnu dem, hvem de gamle Forestillinger om den katholske Kirke ligger i den Grad i Blodet, at det er dem umuligt ganske at forsage dem. Underligt nok gælder dette ikke alene om gamle Koner eller helt enfoldige Personer; det gælder endog om visse Folk, der mene sig at sidde inde med den højeste Oplysning og være i Besiddelse af et stærkt udviklet Frisind.

Et Exempel herpaa er det nylig fuldendte Subskriptionsværk »Illustreret Kulturhistorie« af Dr. Gustav Bang. Det glæder os imidlertid meget, at vi ikke ere de første til at paavise den Fordomsfuldhed, som præger dette Værk; »Berlingske Tidende« (for 25. Januar) har nemlig, samtidig med at den anmeldte Bogen, givet Forfatteren hans velfortjente Skudsmaal. Da dette dog allerede har været gengivet her i Bla-

det for kort Tid siden, skulle vi nøjes med blot at minde herom.

Skønt den nævnte Kulturhistorie af Dr. Bang utvivlsomt indtager en fremragende Plads, hvad Misforstaaelser og og udrangerede Fordomme angaar, saa er dette Skrift dog ikke aldeles enestaaende i saa Henseende. Vi tænke paa Dr. I. Magnus-Petersen's allernyeste Arbejde om »De gamle Kalkmalerier i vore Kirker«; det er os en Glæde at kunne konstatere, at denne populært skrevne Bog vidner om [virkelig overlegen Dygtighed hos Forfatteren, saalænge han færdes indenfor sit særlige Studiums Enemærker; men vi beklage at maatte tilføje, at saasomt han vover sig ind paa Dogmatikens Grund, røber han strax, at han har hjemme andre Steder.

Vi tænke nærmest paa følgende Bemærkning Side 67: »Den katholske Kirkes Anseelse og Krumstavens mægtige Vælde var brudt; intet kunde standse den nye, rene Læres Udbredelse. *Den katholske Kirkes Afladshandel og Fritagelse for Synd og Brøde, der falbødes som en Vare for Penge*, viste, hvor dybt det religiøse og sjælelige Liv var sunken og gav det sidste Stød til Catholicismens Fald, der med alle sine Mangler dog havde løftet den kirkelige Kunst til et smukt Standpunkt her i Landet.«

Det staar for os, som om Dr. Magnus-Petersen aldeles uden Nødvendighed paa det anførte Sted giver sig til at tale om *Grundene* til, at Reformationen kunde trænge igennem her i Landet; derfor er det dobbelt Skade, at han saaledes blotter sig ved at opdiske de gamle Fabler om Afladshandel og Syndsforladelse for Penge. Desuden kunde han i Professor Fredrik Nielsens Artikel »Aflad« i »Kirkelexikon for Norden« have set, at den katholske Kirke allerede meddelte Aflad paa Korstogenes Tid (i Virkeligheden er Afladen selvfølgelig endnu ældre); alene deraf kunde han saa have sluttet, at det ikke har været Afladen, der gav Stødet til den katholske Kirkes Fald 400 Aar senere; lige saalidt kan det skyldes den Omstændighed, at der tilbødes Syndsforladelse for Penge,

da den katholske Kirke aldrig har indladt sig paa sligt. Derimod turde det nok staa som en af den nyere Historieforsknings uimodsigelige Resultater, at Reformationens Sejr beroede derpaa, *at den af Hovedpersonerne opfattedes som alt andet end som en Kamp om aandelige Værdier.*

Hvornaar mon den Tid da vil komme, da de luthersk-sindede Forfattere ville finde sig for gode til at opvarte os med slige smagløse Bagvaskelser? Tiden maa vise det; men saalænge det ikke slaar til, at de paa en Maade blive satte i Gabestokken af Mænd fra deres egen Lejr, indtil da vil det næppe være overflødigt, at ogsaa vi Katholiker fra Tid til anden gøre opmærksomme paa, at den Tid synes at være omme, da det hørte med til god Tone at vise sin oprigtige Foragt for den katholske Kirke, medens det bliver et stedse almindeligere Krav, at man ogsaa desangaaende vil have paalidelig og upartisk Besked. *hg.*

Et Ord om Maria.

Naar jeg kommer alle de Naadegaver ihu, som jeg har modtaget af Gud ved Marias Forbøn, synes det mig, jeg ligner én af hine Kirker, hvor man ærer et vidundergørende Madonnabillede, og hvor Væggene ere dækkede med Mindetavler, som alle bære samme Indskrift: For en Naade, modtaget gennem Maria. (Leonard a Portu Mauritio).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 10.

Søndagen den 11. Marts

1900.

Naar vi døde vaagner.

Dramatisk Epilog i 3 Akter

af

Henrik Ibsen.

Men fattes mig Nattens Foerværk,
Jed véd ej mit arme Raad —
Ja, øver jeg engang et Storværk,
Saa bli'er det en Mørkets Daad.

Henr. Ibsen, Digte, Pag. 22.

Et Skuespil er en Mikrokosmos, en lille Verden for sig. Alt, hvad der er i den virkelige Verden, kan man finde i Digtet i koncentreret Form. Der er de menneskelige Karakterer i deres Udvikling, der er de vældige Lidenskaber, der er de tunge Skæbner, Undergang og Sejer — alt er afbildet deri.

For at et Skuespil kan gøre Indtryk paa os, maa det give os et tro Spejlbillede af Menneskelivet med dets Optrin og Handlinger. Det maa afbilde for os virkelige Karakterer og give Udtryk for sande Følelser. Altsaa: der maa være *Sandhed* i det. Dernæst maa det skildre os de menneskelige Følelser og Tanker i en skøn Form. Med andre Ord: det maa tilfredsstille vor Skønhedssans.

Herved vil i vor Tid mange blive staaende. Vi maa dog for vort Vedkommende hævde, at her endnu ikke er sagt nok. Der er endnu Andet og Mere, vi maa fordre af et Skuespil, om det skal kunne fængsle os paa den rette, frugtbringende Maade.

Betragte vi det store Virkeligheds-Skuespil, der hedder

Menneskeslægtens Historie, da ser det broget nok ud. Det ene Optrin afløses af det andet, Laster og Forbrydelser bære tidt Sejren hjem, medens den Retfærdige gaar timeligt til Grunde. Forfærdelige Skæbner rive Slægten hen mod Undergangens Rand, Lynene glimte, og Tordenbragene rulle — — Tæppet falder et Øjeblik, gaar da op igen, og en ny Akt begynder, nye Muligheder vise sig, nye Spirer skyde frem af det gamles Grund, og Haabets Stjerne lyser atter over Historiens Vidder.

Man har kaldt Historien en Samling af menneskelige Daarskaber. Den er dog Mere end det. Der er *en moralsk Verdensorden*, der behersker Udviklingen. Vel kunne vi ikke allevegne se den trænge igennem; der kan gaa lange Tider, hvor vi synes, at Vold og Uretfærdighed triumferer. Men — Bladet vendes, og op fra Historiens dunkle Dybder bryder der saadanne Afgørelser frem, om hvilke vi maa sige: Det er den *evige Retfærdighed*, der atter tegner sin Lue-skrift paa Historiens Himmel, synlig for Alle, der *ville* se. Derfor, gaa end de Gode udvortes til Grunde, vi se dog gennem Undergangens Mørke *den Sejerskrans*, den evige Retfærdighed skænker dem.

Vi kunne kun finde Næring for vor Aand og Hvile for vor Tanke ved Betragtningen af Historien, naar vi se, at det Gode er dog Udviklingens vældigste Magt, evig vis paa Sejrens Palme.

Vi vende tilbage til Skuespillet. Vi tilfredsstilles ikke ved det, selv om det er rigt paa Poesi, med mindre *den moralske Verdensorden* ogsaa spejler sig deri og giver sig Udtryk gennem Handlingen. Det vil sige: Skuespillet maa være moralsk. Ganske vist ikke paa den Maade, at Moralen tilføjes i visse Læresætninger, saaledes som det skete i adskillige Fortællinger fra forrige Aarhundrede — dette er aandløst og er med Rette blevet latterliggjort. — Heller ikke paa den Maade, at de Personer, der repræsenterer det Gode, nødvendig skulle sejre udvortes. Men saaledes skal det *Moralske*, det *Sædelige*, komme frem, at det saa at sige er

Skuespillets *Sjæl*, hvis Livskraft gennemtrænger det Hele og overalt er tilstede.

Vi tilstaa, at vi ikke ret kunne fryde os over et Digterværk, hvor dette Krav ikke paa nogen Maade er fyldestgjort.

Derfor kunne vi heller ikke sympathisere med ovennævnte Skuespil af Henr. Ibsen.

Digteren har i sin første Forfatterperiode leveret Værker, som opfyldte nævnte Krav. Exempelvis kunne vi anføre Kongsemnerne, Peer Gynt og især Kejser og Galilæer, det mest fuldendte og mest glimrende af alle Ibsens Skuespil. Er der end i disse Værker Toner, der forstyrre Harmonien, dæmoniske Toner, vi nødigt vilde høre — i det Hele er der dog et uudsletteligt Præg af den højere Verdensorden. Men senere har *et Fald* fundet Sted i Ibsens Digterliv — han er bleven revet med af Tidens vantro Strømninger, »Tidens stærke Tanker«, som de ere blevne kaldte. Og de have baaret ham hen i den Lejr, hvor man lader haant om al religiøs Autoritet og ikke anerkender noget Sædelighedsbud, der har Krav paa Mennesket, men sætter Mennesket med sine Attraer, Lyster og Lidenskaber paa Tronen. Det maa højlig undre os, at Henr. Ibsen, der i »Peer Gynt« saa udmærket forstaaer at skelne mellem det Mennesket alene værdige Valgsprog: »Mand, vær dig selv«, og Troidenes: »Troid, vær dig selv nok« — dog har ladet sig besejre af det Troldeagtige og giver det et umiskendeligt Udtryk i en Række Værker, hvor Mennesket skildres som værende sig selv *nok*, og som værende selv sin højeste Norm, uden nogetsomhelst Forhold til et højere Aandsliv, en *ubetinget Morallov*.

I »Naar vi døde vaagner« skildres et Ægtepar, Professor Rubek og Fru Maja, der efter 4 à 5 Aars Samliv ere blevne kede af hinandens Selskab. Da nu en gammel Kærlighed vaagner hos Rubek, idet han møder paa sin Vej en Kvinde, Irene, som han tidligere har brugt som Model til sit over hele Verden berømte Kunstværk »Opstandelsens Dag«, saa siger han rent ud til Fru Maja, at hendes (Hustruens) Selskab ikke længer er ham nok, hun maa finde sig i, at der

i Hjemmet gøres Plads for en Tredie. Fru Maja hører dette med Ro og erklærer, at ogsaa hun fra nu af vil gaa sine egne Veje. Og det sker. — Rubek angrer, at han tidligere i Stedet for at give sig hen i Elskov til Irene kun betragtede hende som Middel for sig til at naa frem til Kunstnerstorhed. Han har altsaa sat Kunsten over det, han kalder Livet. Han søger nu at gøre det godt ved at forlade sin Hustru og følge Irene op til »Forjættelsens Tinde«. »Déroppe vil vi fejre vor Bryllupsfest, du min Elskede«, siger han, og føjer til: »Alle Lysets Magter maa gerne se paa os. Og alle Mørkets ogsaa.« — Fru Maja turer imidlertid omkring paa Vidderne med Godsejer Ulfhejm, jublende over nu at være bleven »frigjort.«

»Naar vi døde vaagner« er i rent teknisk Henseende fortrinligt. Med Hensyn til at bygge et Drama er Henr. Ibsen vel nok Verdens første Dramatiker. Men her findes ikke en Poesiens Fylde, som i hans tidligere Værker. Men selv om en saadan fandtes — saa stod vi dog overfor *et Lig* — det, som skulde være *Sjælen* deri, er bortflygtet, og vi have ikke Haab om, at den Slags Døde kunne vaagne — kunde de det, da maatte de udbryde (med Digterens egne Ord): »Vi erkende, at vi aldrig have levet!«

At skrive et Skuespil, der som dette (og som andre af Ibsens senere Værker) læses af Tusinder og atter Tusinder, ses opført paa Theatrene, oversættes i alle Europas Hovedsprog og rives bort ogsaa i andre Lande, saa det ene Oplag følger efter det andet — det er i en vis Forstand »et Storværk«. Men idet det virker i Nedbrydelsens og Fornægtelsens Tjeneste, er her vel desværre hint ovenfor citerede Ord af Henr. Ibsen, om end ham selv ubevidst, gaet i Opfyldelse:

«Ja, øver jeg engang et Storværk,
Saa bli'er det en Mørkets Daad.»

K. T. F.

Et Mirakel.

(Sluttet).

Næste Morgen, den 7. April 1875 — otte Aar og to Maaneder, efterat Ulykken var sket — begav de Rudder sig paa den besværlige Pilgrimsfærd. Hans Kone fornyede Omslaget, og saavel hun som hans Datter fandt Benet i ganske samme Tilstand som Dagen i Forvejen. For at forebygge, at Materien skulde løbe formeget ud paa Rejsen, lagde hun Plaster paa Saarene og bandt et Lærredsbind omkring Benet. Kl. 4 om Morgenen brød man op for betids at naa Jærnbastationen, til hvilken der var 1½ Fjerdingvej fra hans Hjem. Paa Krykker, og understøttet af sin Kone, slæbte den stakkels Mand sig til Stationen og brugte over to Timer til denne ikke lange Strækning; hyppigt maatte han læne sig til Vejens Træer for at hvile sig. Helt udmattet kom han endelig til Banevogteren Peter Blomme's Hytte, hvor han ventede paa Togets Ankomst. Han viste Banevogteren sit daarlige Ben, som trods Bindet kunde svinge frem og tilbage, og denne sagde: »Hvad vil I i Oostacker, I skulde hellere blive hjemme!«

Da Toget kom, blev de Rudder løftet op i Vognen af sin Kone og 2 Mænd. En af dem, Jean Duclos, Skomager i Iabbeke, kørte med til Brügge. Han bevidnede, at han under denne Køretur, paa hvilken han sad ligeoverfor Patienten, havde set, at de Rudder's Ben var bevægeligt under Knæet, at denne kunde dreje det nederste Stykke af Benet, og at der flød ildelugtende Materie frem fra Lærredsslaget.

Da man var kommen til Gent, anbragte man med stort Besvær de Rudder først i Sporvognen og siden i Omnibussen, der gaar fra Antwerpener Port til Oostacker. I Oostacker løftede Omnibuskusken, en stor, stærk Karl, ham alene ud af Vognen. Da det knækkede Ben paa en underlig Maade drejede sig til Siden, sagde han nok saa raat til de hosstaaende: »Sé paa ham dér, han taber sit Ben.« Tillige

brugte han Mund over, at der var løben Materie og Blod ned paa Gulvet fra det daarlige Ben.

Endelig var Krøblingen kommen til den Allée, som fører til Grotten. Han slæbte sig møjsommeligt afsted paa sine Krykker og hjulpen af sin Kone. Han maatte hvile flere Gange paa Vejen. Tilsidst lod han sig udmattet falde ned paa en af de Bænke, som ere opstillede foran det lille Kapel. Hans Kone gav ham derpaa Vand at drikke af Kilden.

»Jeg sad,« saaledes fortæller han selv, »paa en af de første Bænke; mit syge Ben, som foraarsagede mig skrækelige Smerter, hvilede paa Krykkerne. Pilegrimmene strømmede netop til. I Forbigaaende stødte flere af dem til mit Ben, saa det dinglede frem og tilbage. Dette var en ny Pine for mig. Endelig tog jeg mine Krykker og støttet af min Kone vandrede jeg to Gange omkring Grotten med de øvrige Pilegrimme. Under den tredje Vandring bleve mine Kræfter saa svage, at min Kone maatte gribe mig under den højre Skulder, medens en Ubekændt tog mig under den venstre; saaledes slæbte de mig hen til Bænken. Jeg bad om at blive sat paa den anden Bænk, for at Folk ikke atter skulde støde til mit Ben. Jeg bønfuldt om Tilgivelse for alle mine Synder siden min Ungdomstid og bad om Helbredelse for at kunne ernære min Familie.«

Pludselig føler de Rudder en ejendommelig Uro; han er ligesom ude af sig selv; han staar op og tænker slet ikke paa sine Krykker, uden hvilke han i otte Aar ikke havde kunnet gøre et eneste Skridt. Han gaar gennem Pilegrimmernes Rækker og kaster sig paa Knæ foran Jomfruens Statue. Forbauset over, at han knæler ned, udraaber han: »O min Gud, hvor er jeg?« Han rejste sig op alene og gik Grotten tre Gange rundt. Han var helbredet!

Ledsaget af talrige Pilegrimme begav han sig strax til Marquise Alphonse de Courtebourne's Slot. Her foretog man den første Undersøgelse af det helbredede Ben: Benet og Foden, som nogle faa Øjeblikke i Forvejen havde været stærkt opsvulmede, havde igen deres normale Omfang; Plasteret og Bindene, som omgav Benet, vare faldne af af sig selv; de to Saar vare lægte; de knækkede Ben vare pludselig voxede sammen.

Efter at have besøgt Kapellet ilede de Rudder til Omnibussen, da Tiden for dens Afgang var nær. Paa Stationen labbeke var Banevogteren Peter Blomme én af de første, der

saa de Rudder stige ud af Toget, og han blev meget for-
bavset ved at se ham komme uden Krykker, hvorfor han
ogsaa sagde til ham: »Det var godt, I ikke fulgte mit Raad
i Morges og blev hjemme.«

Hvad der var sket, vakte selvfølgelig stort Røre blandt
Iabbekes 2000 Beboere. De Rudder var godt kendt af alle.
Endnu foregaaende Dag havde man set ham slæbe sig møj-
sommeligt til Kirke paa sine Krykker, og nu gik han rask
som andre Mennesker.

Naboerne, deriblandt hine, der Dagen i Forvejen
med egne Øjne havde set Benpiberne stikke ud af det raadne
Saar, vare strømmede sammen, og Peter fortalte dem, sid-
dende paa samme Plads, hvor han havde tilbragt saa lange
og smertefulde Aar, alt, hvad der havde tildraget sig. Nogle
Dage senere, den 27. April, afgav hine Vidner en skriftlig
Erklæring, om hvad de havde set og hørt.

Endnu samme Aften udbredte Nyheden sig i de om-
liggende Landsbyer. Og allerede næste Morgen indfandt
Dr. Affenaer sig og undersøgte de Rudder's Ben. Han var
meget forbauset, ikke mindst, da han fandt den indre
Side af Skinnebenet fuldkommen glat paa Brud-
stedet. Han sagde derefter til de Rudder: »I er fuldkom-
men helbredet. Eders Ben er voxet fast og solidt sammen.
Det er som et Barns og ikke som en Mands Ben, der har
været brækket. Menneskelige Midler vare afmægtige her;
men hvad Lægerne ikke kunne, det kan Maria. Naar man
oplever noget saadant, føler man sin Vantro vige for Tro-
ens Lys.«

Da Dr. van Hoestenbergh hørte Rygtet, vilde han først
slet ikke tro, at det var sandt. Dog, da Efterretningen sta-
dig blev mere bestemt, tog han sig for at opsøge de
Rudder. Han fandt ham i hans Have, hvor han arbejdede
med Spade og Rive. Da de vare komne ind i Stuen, be-
gyndte den forrige Krøbling at gøre lystige Spring for at
vise, hvor fuldstændig hans Helbredelse var. Lægen under-
søgte nu Benet: det var lige saa langt som det andet Ben,
skønt Dr. Affenaer, som ovenfor fortalt, kort efter, at Benet
var brækket, havde udtaget et omfangsrigt Sequester af dette;
under Knæet var der et Ar, og paa Foden fandtes endnu
et, noget større. Og ligesom sin Kollega konstaterede han,
at Overfladen af Knoklen paa Brudstedet var fuldstændig
glat. De Rudder haltede ikke; han havde den alt andet end
flotte Gang, man ofte finder hos Jordarbejdere; men alle

Vidner stemme overens om, at han gik efter sin Helbredelse, ganske som før han var syg.

De gejstlige og verdslige Embedsmænd og andre ansete Mænd i labbeke udfærdigede et Dokument, som bevidner Sandheden af de her meddelte Begivenheder.

Peter de Rudder levede endnu 23 Aar efter sin Helbredelse med den bedste Sundhed og Arbejdskraft. Alle, som kendte ham, omtale ham som en Mand af fuldkommen Ærlighed og utrættelig Flid, som udmærkede sig ved en ganske særlig Tillid til den saligste Jomfru. Han døde af Lungebetændelse den 22. Marts 1898, 75 Aar gammel.

Efter de Rudders Død foretog Lægerne en nøjere, grundig Undersøgelse af det helbredte Ben, og hvad man tidligere havde kunnet føle sig til udvendig, blev bekræftet: den fuldkomne, uforkortede, afrundede Sammenvoksning af begge Benets Knokler.

Saa vidt Beretningen, til hvilken vi kun have faa Ord at føje. Hvad her er fortalt, er ikke en enestaaende Begivenhed i den katholske Kirkes Annaler, thi alle Vegne og til alle Tider aflægger Gud Vidnesbyrd om sig og sin Magt, der er stor i hans Hellige. Den hellige Frants Xaver i Indien vakte en død til Live, og den hellige Filip af Neri læste Menneskers Tanker som en aaben Bog. Det er noget lignende, som berettes i den hellige Skrift, naar der fortælles, at det Lig, der blev kastet ned i Graven til Profeten Elisæus' døde Legeme, blev opvakt og fik Liv igen, eller naar vi høre, at Svededugene, som Apostlen Paulus havde rørt ved og tørret sit Ansigt i, kunde helbrede de syge. Den, der ikke tror paa nogen Gud, eller tror paa en Gud, der har bunden sine Hænder ved uforanderlige Naturlove, han ikke kan gøre Undtagelser fra, hvilke altsaa egentlig maa siges at have indtaget hans Plads, og han selv at være temmelig overflødig, en saadan kommer i Forlegenhed overfor slige Begivenheder, da de dog undertiden, som den her fortalte, ere saa godt bevidnede som ikke mange andre. Men den, som tror paa en levende, almægtig Gud, glæder sig over at høre og erfare sligt, som her er fortalt, thi han føler sig herved styrket i sin Tro paa den Gud, »der gør alt, hvad ham behager.« N. H.

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af
Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. Køben-
havn. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 11.

Søndagen den 18. Marts

1900.

Mirakeltro.^{*)}

Mer er endnu et andet Punkt i Hr. Birkedals Hjerterudgydelser i »Politiken«, som det kunde synes Umagen værd at tage lidt nærmere i Øjesyn. Det er hans Sky for at tro paa Mirakler. Den danner et Led i hans rationalistiske Skriftoptfattelse.

Hans Ord lyde i uforkortet Skikkelse som saa: »Hvad det mirakuløse angaar, indses det ikke let, hvad Fortrin den bogstavelige Antagelse f. Ex. af Slangen og de to Træer i Paradiset, af Gæstebudet i Mamre Lund, Jonas's Hvalfisk og Elias's Ildheste og gloende Vogn skulde have fremfor den sindbilledlige. Den religiøse og moralske Benyttelse lider i ingen Henseende Afbræk derved, eller overhovedet ved, at der i Jødernes Historie, som i ethvert andet Folks, skelnes mellem Sagn, sagnagtige Overleveringer og paalidelige Kendsgerninger. Selve den Livsvisdom, der kan drages af de meddelte Fortællinger, lades uberørt af en saadan Synsmaade. Det er og bliver, hvordan man end tager det, lige sandt, at onde Magter lure under den største og uskyldigste Lykke, at selv Gæstfrihed er en Gudsdyrkelse, der bærer sin Velsignelse i sig selv, at der kan gøres Udvej selv af den største Nød, og at mangfoldige af de store Sandhedsvidner og Lysbringere kun som paa en Ildvogn af Smerte have forladt Jorden. Og hvad der skulde være forgjort ved at oplyse det

*) Nærværende Artikel har paa Grund af Pladsmangel henligget i nogen Tid. Foruden at være et Forsvar for Bibelens angrebne Mirakler er den en Slags Efterskrift til det i de forrige Numre berettede Mirakel.

Red.

modnere Barn om, at der gives ganske naturlige Forklaringer paa mangfoldige Undere, . . . Overgangen over det røde Hav, Mannaen i Ørkenen o. s. v. . . er heller ikke let at forstaa. Derimod er det let nok at begribe, at dersom Mirakeltroen i Tider som vore og de Tider, som vore Børn ville opleve, knyttes uopløseligt til selve den religiøse Tro paa en almægtig og alkærlig Verdensstyrer, saa vil denne sidste, der dog vel er den egentlige og afgørende og værdifulde, briste for maaske de allerfleste.«

Altsaa bort med Miraklerne, specielt med Skriftens Mirakler! Disse maa forklares paa en ren naturlig Maade. Ellers løbe vi Fare for, at Troen paa en almægtig og alkærlig Verdensstyrer brister for maaske de allerfleste.

Dette er god rationalistisk Tale og, fordi den er rationalistisk, i højeste Grad ufornuftig Tale. Fordi den er rationalistisk; thi vistnok opkalder Rationalismen sig efter *ratio*, Fornuft, men kun som *lucus a non lucendo*. Rationalisme er bagvendt Fornuft, den er Ufornuft.

Siger ikke Fornuften, at den almægtige Verdensskaber, ogsaa maa have Magt til, hvis han skulde anse det for godt, at gøre et Indgreb i den af ham skabte Naturens Orden, suspendere Naturlovene i enkelte Tilfælde, formindske eller ogsaa forøge Naturkræfternes Virkninger i andre Tilfælde eller endog frembringe Virkninger, der ligge udenfor eller fuldstændig gaa ud over Naturens Virksomhed?

Siger ikke samme Fornuft os, at den alvise Verdensstyrer fra Evighed af kan have forudset og da ogsaa forudbestemt Tilfælde, hvor han i Overensstemmelse med sin uendelige Visdom maa handle saaledes, som jeg lige har sagt? Tilvisse, det vilde stride imod hans Visdom, om han blev overrasket af slige Tilfælde, saaledes som det gaar de juridiske Lovgivere, som ikke kunne forudse deres Loves fulde Rækkevidde og derfor ofte maa gøre Undtagelse i Lovenes Anvendelse. Men sligt er utænkeligt for den alvidende Gud, som overskuer baade Fortid og Nutid og Fremtid til ind i Evighedens dybeste Afgrunde med et eneste Blik.

Kunne Miraklerne saaledes paa det fuldkomneste for-
enes med Guds Almagt og Alvisdom, saa strider det heller
ikke mod Menneskeslægtens Faders Alkærlighed, at han
gør Brug af sin Mirakelmagt, hvorsomhelst dette tjener til
hans Ære og hans Børns timelige eller evige Bedste.

En Benægtelse af Miraklernes Mulighed er ifølge
det sagte ufornuftig.

Men ogsaa Benægtelsen af Miraklernes Virkelig-
hed er ufornuftig; thi den synder i lige Maade baade imod
Erfaringen og mod Troen. Erfaringen (Historien) vidner
om utallige Mirakler, hvis Troværdighed ved kompetente
Autoriteters Udsagn, endogsaa edelige Udsagn, er hævet over
al Tvivl.

Jeg skal dog her indskrænke mig til de Mirakler, der
ere Genstand for Aabenbaringstroen, og ogsaa her skal jeg
holde mig til de af Hr. Birkedal anførte, resp. angrebne
Mirakler.

Ingen vil nægte, at det jødiske Folk ligesom hvert an-
det Folk ogsaa havde sine Sagn og sagnagtige Overleverin-
ger. Men Spørgsmaalet er, om de af Bibelen berettede Mi-
rakler kunne opfattes som saadanne. Enhver uhildet Læser
maa se, at de af de hellige Bøgers Forfattere fortælles som
historiske Kendsgerninger og det som egentlige Mirakler, og
i denne sidste Egenskab dels som Støtter og Garantier for,
dels som Virkninger af Folkets Forløsningstro. I begge
Henseender, baade efter den historiske og den mirakuløse
Side, finde de gentagne Gange Anerkendelse og Stadfæstelse
i den ny Pagt, baade af Herren selv og af hans Apostle.

Den ren naturlige, snusfornuftige Forklaringsmaade,
skulde man tro, maatte for et Nutidsmenneske være et over-
vundet Standpunkt. Den hører jo til de mørkeste Skygger
i Rationalismens Morgendæmring. Hr. Birkedal synes allige-
vel at ville forny den med den uskyldigste Mine, maaske,
fordi han betænker sig ved overfor et endnu allfor fast
troende Publikum at udgive alle disse mirakuløse Beretnin-
ger for Myther, Opdigtelser og Løgne, saaledes som Ratio-

nalisterne gjorde, saasart de kom til Erkendelse af den fornuftige Fortolknings Ufornuft.

Men hvilken Udvej man end vil vælge, den første eller den sidste, i hvert Fald staar man uden Mulighed for en Udvej overfor den største af alle verdenshistoriske Kendsgerninger, der slaar alle Rationalisternes Udflugter til Jorden. Aldrig vil noget Menneske kunne forklare, hvorledes Kristendommen med sin rige Skat af ophøjede Lærdomme og hellige Love kan være bygget op paa et System af Opdigtelser og Løgne; eller, som den h. Augustinus kort og fyndigt udtrykker det, den, der nægter Bibelens Mirakler, er nødt til at anerkende et andet, et eneste uforlignelig større og uforklarligere Mirakel, nemlig at Kristendommen er bleven til og ført til Sejr over den genstridige Verden uden Mirakler. Det er i Sandhed lettere og mere overensstemmende med Fornuften at antage de Mirakler, der aflede deres Oprindelse fra Guds Almagt, Visdom og Kærlighed, end at antage et Mirakel, der i sig selv er en psykologisk Umulighed.

For Resten kan jeg fatte mig kort.

Hvad Vanskelighed skal der vel være ved den »bogstavelige Antagelse« af de Mirakler, som Hr. Birkedal kun vil lade gælde i sindbilledlig Forstand, forudsat, at man har en klar fornuftig Opfattelse af Guds Almagt, Visdom og Kærlighed? Skulde Jonas's Hvalfisk volde ham Hovedbrud, saa maa han gerne sætte en Haj i Stedet for; thi de gamle hebraiske Dyrenavnes Begreber ere ikke saa bestemte, at man ikke kunde sætte det ene i Stedet for det andet. Et Vidunder forbliver jo det tre Dages Ophold i Fiskens Bug alligevel. Og i Paradiset var det selvfølgelig ikke Slangen, der talte af sig selv; det var Djævelen, der talte gennem den. Om Hr. Birkedal nu maaske ikke tror paa Djævelen, gør ingenting til Sagen. Derfor vedbliver han ligefuldt at gaa omkring som en brølende Løve og søger, hvem han kan sluge. Eller er det Elias, som gaar over Rationalistens Forstand? Men hvorfor skulde Guds Visdom ikke kunne

gemme et af hin gamle Tids Tros- og Frelsesvidner til ogsaa at aflægge Vidnesbyrd overfor og imod de seneste Slægter?

Hvad endelig de to sidste (blandt »mangfoldige«) Underer angaar, som Hr. Birkedal mener at have »ganske naturlige Forklaringer« til, »Overgangen over det røde Hav« og «Mannaen i Ørkenen«, saa turde han dog have taget sig Sagen altfor let. Enten har han aldrig læst Bibelen med Opmærksomhed, eller han har ikke forsøgt paa at danne sig et rigtigt Begreb om Vanskeligheden ved en naturlig Forklaring af netop disse to Mirakler.

Det første skal jeg overlade til Hr. Birkedals egen rolige Overvejelse. Der skal vistnok mere end menneskelig Kløgt til at tvinge Bibelens Beretning om Gennemgangen gennem det røde Hav ind i en naturlig Forklarings Spændetrøje. Men endnu mere er dette Tilfældet med Hensyn til Mannaunderet. Ganske vist findes der paa Sinai Halvø en Tamariskart, der udsveder et Slags Manna. Men denne Manna er absolut ubrugelig ved en Forklaring af Bibelens Manna. Den sinaiske Manna udsvedes i regnfulde Aar i Juni og Juli Maaned; det aarlige Udbytte er højest 7 (syv) Centner. Lad os nu ogsaa antage, at der paa hin Tid fandtes flere Træer end nu, 10 Gange flere, og hvert Træ udsvedte 10 Gange saa meget som nu. Det vilde da være 700 Centner. Men hvad forslaa 700 Centner til saa mange Hundrede Tusinde Mennesker? Endvidere, Tamariskens Manna drypper i Solskin ned paa Jorden og kan opbevares i lang Tid. Det bibelske Manna faldt om Natten sammen med Duggen, det smeltede, naar Solen gik op, og kunde kun bruges den ene Dag. Og hvorledes skal det forklares paa naturlig Maade, at Mannaen regnede ned netop omkring Jødernes Lejr Aar ud og Aar ind, hver eneste Nat, kun Sabbaten undtagen? Gik da Vinden stadig netop i Retning af den tidt skiftende jødiske Lejr? Og hvor kom Mannaen fra i de 10 Maaneder, i hvilke Træerne ikke fabrikerede nogen? Der er endnu mangfoldige Urimegheder, som alle-

sammen gøre det soleklart, at her er den naturlige Forklaring den komplette Unatur. Maa vi derfor have Lov til at holde fast ved den overnaturlige Forklaring? Maa vi fremdeles have Lov til at tro paa Mirakler?

Hr. Birkedal er bange for, at dette Krav vil faa Troen til at briste for de allerfleste. Dermed aabner han et meget sørgeligt Perspektiv for Protestantismen. Og han kan i mange Henseender vel have Ret. Mange ville unægtelig forkaste Troen, fordi de i de moderne filosofiske Skoler have faaet et saa forkvaklet Gudsbegreb, et saa afbleget Billede af Guds Væsen og Storhed, at der i det ikke findes Plads til Mirakler eller nogetsomhelst overnaturligt. Mange ville forkaste Troen, af ingen anden Grund, end fordi de ville, fordi de nemlig ikke ville bøje sig for Troens Konsekvenser. Mange ville lade sig forlede til det samme ulyksalige Skridt ved ussel Menneskefrygt, andre ved Letsindighed, andre ved Mangel paa grundig Oplysning, andre af andre Grunde. Men lad det end blive de fleste Protestanter; de allerfleste Kristne bliver det nok ikke; thi Hr. Birkedal glemmer en Faktor, som der dog ogsaa maa regnes med, den katolske Kirke. Dens faste Klippefundament bryder alle Storme. Saalænge den staar, og det vil vare til Tidernes Ende, vil snarere Himmel og Jord forgaa, end en Tøddel af Troen gives til Pris. Men naar Protestantismens lække Baade synke en efter en eller knuses mod Klipperne, naar dens Trossætninger en efter en falde for Rationalismens Angreb, da vil forhaabentlig mangen troende og ærlig tænkende Protestant ty til den urokkelige Klippe, hvorpaa vor Kirke hviler, og han vil med os betragte Miraklerne som et særlig tiltalende Bevis paa et guddommeligt Forsyns Tilværelse, der styrer Verden med Almagt, Visdom og Kærlighed.

Dr. Kiefer.

„Vor Tid“.

Vor Tidsskrift med ovenstaaende Titel skal, efter *Kristeligt Dagblads* Meddelelse, fra April af ophøre at udkomme. Vi beklage højlig, at det er gaaet saaledes, at dette overordentlig interessante og gavnlige lille Blad nu synger paa sit sidste Vers. Thi der trænges i høj Grad til social Oplysning paa kristelig Grund, og *Vor Tid* var virkelig i Stand til at bringe denne paa en i det hele god og sund Maade. I *Kristeligt Dagblad* er der en ilde dulgt Jubel over, at det er gaaet saaledes. *Vor Tid* har længe været det en Torn i Øjet, og efter nogle personlige Kævlerier slutter Pastor Sørensen en lille Notits i Nr. 135 af sit Blad med at beskyldte *Vor Tid* for at gaa *Hønning Jensen*s og *København*s Ærinde. Hr. Pastor Sørensen og ligesindede kunne være sikre paa, at de i langt højere Grad gaa *København*s Ærinde ved deres mange dumme og uforstaaende Angreb paa Personer og Institutioner, end *Vor Tid* gør; sidstnævnte Blads Fremkomst var et af de glædeligste Fænomener i den nyere danske Protestantisme; det var alvorlige kristne Mænd, der udgav det, for hvem Kristendommen var Sandheden, men som ved Siden deraf *forstod deres Tid* og dens Rørelser, og som vovede at røre ved mangan gammel Slendrian, selv om ogsaa Storborgernes forargedes, og om deres Ord ogsaa bleve tagne til Indtægt af saadanne, hvem de ellers stod fjærnt og vare ganske uenige med. Naar *Kristeligt Dagblad* føler sig saa brøstholdent ved *Vor Tids* Kritik, skulde det huske paa, hvad det i sin Tid blev kaldet i *Dansk Kirketidende*, det var anderledes drøje Sandheder, det den Gang maatte trække ind paa. Forøvrigt ville vi ikke nægte, at det vistnok ogsaa da mere end nu fortjente de anvendte Betegnelser; den nuværende Redaktør har været heldigere end de tidligere og har virkelig hævet Bladets Niveau. Men han burde skamme sig ved at optage en Artikel som den, der lyses hjem i efterfølgende Stykke her i Bladet, uden at tilføje en eneste Note til alle de vitterlige Løgne, som debiteres deri.

N. H.

Kan „Kristeligt Dagblad“ med Rette kalde sig „kristeligt“?

»Srig mig, hvem du omgaas, saa vil jeg sige dig, hvem du er«. Naar man anvender dette gamle Ordsprog paa »Kristeligt Dgblid.«, kan man let faa grundet Mistanke om, hvorvidt det med Rette kan pryde sig med Navnet »kristeligt«. I sit Nr. 129 af 3die ds. har det tilegnet sig og kolporteret alle de Løgne om Assumptionistpatrene (umaadelige Rigdomme, Mened o. s. v.), som de kirke- og gudsfjendtlige, frimureriske og jødiske Blade i Frankrig have udbredt imod disse Ordensmænd. Det er i Sandhed daarligt Selskab *) at færdes i for et Blad, som kalder sig »kristeligt«. Selv det bitreste Had mod den katholske Kirke skulde ikke have ledet det til et Skridt, som med Nødvendighed maa sætte en *Skamplet* paa det smukke Navn. Eller kan det da virkelig ikke se, hvorfra Kampen mod de religiøse Ordener, de kristelige Skoler, de trofaste Biskopper og Præster stammer? Kan det ikke mærke, at hele Kampen i dybeste Grund ikke gælder de religiøse Ordener, men meget mere selve Kristendommen? Det er Kristendommen, det er Troen, det er al overnaturlig Religion, man vil til Livs, og derfor fører man Kampen mod de religiøse Ordener, fordi disse i deres talrige Skoler utrættelig arbejde paa at bevare Troen i Folket. Alt andet er kun løgnagtige Paaskud. Vil »Krist. Dgblid.« ikke andet end polemisere mod Udvækster paa Helgendyrkelsen, som skyldes enkeltes vel livlige Fantasi, saa lad gaa, dem ere vi enige med det i at forkaste. — Det sømmer sig dog i Grunden bedst for »Krist. Dgblid.« at være meget forsigtigt; thi har man selv hele Huset fuldt af braadne Kar, skal man ikke forarge sig formeget over Naboens Potteskaar. Vil det derimod gøre fælles Sag med de franske Fritænkere, saa lad det være ærligt, stryge Ordet »kristeligt« fra sit Program og sætte »ukristeligt« eller »vantro« i Stedet for.

Dr. Kiefer.

*) Det er vel værd at lægge Mærke til, at den af Hr. Doktoren omtalte Artikel: »Katholicismen i Frankrig« er importeret fra et engelsk Tidsskrift gennem det norske *Kringsjaa* til vort hjemlige »kristelige« Organ; thi *Kringsjaa* (paa Dansk *Rundskue*) er et af Norges mest materialistiske og kristendomsfjendske Tidsskrifter.

Red.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 12.

Søndagen den 25. Marts

1900.

Kunst.

Mangt udenfor Tydskland har der gaaet Dønninger af den Storm, der i den sidste Tid har sat det store tyske Folkehav i saa stærk Bevægelse. Det er Forelæggelsen af en ny Lov, den saakaldte *Lex Heinze*, om Fremme af den offentlige Blufærdighed og Tugt, som har vakt saa stor Jubel hos mange, saa stor Forbitrelse og Harme hos andre, og rundt om i det tyske Rige har der været afholdt det ene Møde efter det andet, medens selve Lovforlaget var under Behandling i Rigsdagen, hvor dets Skæbne forøvrigt endnu ikke er afgjort. Som Læserne sikkert for en stor Del vide, have Rigsdagsforhandlingerne om denne Lov været i høj Grad lidenskabelige, og den store Minoritet, der staar som Modstandere af Loven, have opført Scener, som minde om det franske Deputeretkammers og om den østerrigske Rigsdags, naar czekiske Spørgsmaal forhandles. Minoriteten har ved Skandaleoptrin, ostentativ Udvandring af Salen, timelang Væven op ad Stolper og ned ad Vægge søgt i hvert Fald at forhale Lovens Vedtagelse; men vi haabe dog, at det skal lykkes at faa Loven gennemført.

Lovens Modstandere have især ét Ord, der er som et Samlingsmærke for dem, det er Ordet: Kunstens Frihed. Hvor megen Misbrug er der ikke dreven og drives der ikke med denne Frase! Det er Katholikerne, der ere Hovedstøtten tor den foreslaaede Lov, og kan man mon tro om den, at de skulde være Kunstens Fjender? Kunsten, og det i sin mest udstrakte Betydning, baade Maler-, Digte- og Billedhuggerkunsten samt Musiken, har i de snart 1900 Aar, den

katholske Kirke har existeret, ikke havt nogen bedre og mere interesseret Ven og Beskytter end just denne. Enhver, der kender blot lidt til Historien, véd, at dette er Sandhed.

Men hvad er det da, som man har til Hensigt med dette Forslag, og som *Centrum*partiet med saaden Iver gør sig til Talsmand for? Det er den Sandhed, at *Kunsten kan ikke skilles fra Moralen, saa at alt, hvad der kaldes Kunst, men er umoralsk, i Virkeligheden ikke er Kunst, men kun synes at være saa*; ganske som saa meget, der i Verden kaldes Kærlighed, slet ikke er det, men kun Urenhed og Utugt. Der kan ingen Regler opstilles, som bestemme, f. Ex. om et Billede eller en Billedstøtte hører til virkelig Kunst eller ej; det er ikke de flere eller de færre Klæder, som vedkommende Billede eller Billedstøtte ere iførte, der her gøre Udslaget. Nej, hvad det kommer an paa, er, at der i det, som kaldes Kunstværk, er *Idé*, at vor Fantasi og Følelse i en eller anden, endog kun lidet væsentlig Retning bliver dragen hen imod et Ideal. Derfor have vi f. Ex. i Venus fra Milo ægte, skøn Kunst, men man skal ofte søge med Omhu efter den i de mange Billedhæfter, især de franske, som prange i Billedhandlernes Vinduer. Meget af det er ikke Kunst, men mer eller mindre tilsløret Umoral; var der ikke det i disse Billeder, der hidsede Sanserne og vakte Attraaen, var der ingen, der gad se paa dem!

I det tyske Lovforslag er der særlig et Punkt, som har vakt Forbitrelse, det er den Bestemmelse, at selv om noget virkelig er Kunst, kan det godt være, at det slet ikke egner sig til offentlig at udstilles, hvorfor altsaa saadan Udstilling vil kunne forbydes. Dette forekommer os at være en ganske fortrinlig Bestemmelse og at pegé hen paa en Sandhed, som ofte overses, nemlig at *Delagtiggørelse i Kunstnydelsen maa affpasses efter den Individualitet og det Dannelsesstrin, som den enkelte Samfundsklasse eller det hele Folk er i Besiddelse af*. Det er saaledes vistnok hævet over al Tvivl, at det italienske Folk taaler langt større Doser Kunst end det tyske og danske; ligesaa, at de

mere kultiverede Overklasser i langt mindre Grad ville finde Anledning til at misbruge Kunstens forskellige Frembringelser end de mindre dannede Klasser. Men alt dette synes at give Lovgiverne Ret i at bestemme, at ikke alt af den ægte Kunst hører rettelig hjemme alle Vegne. Den nys nævnte Venusstatue er f. Ex. saaledes bedre paa sin Plads i et Museum eller paa en Kunstners Atelier end i en kristen Families Daglistue. Adskilligt af den antike Kunst gælder det samme om, saa dens Frembringelser ville sjældent passe i vore offentlige Anlæg og paa vore Gader og Pladser. Og meget, som Italieneren er vant til fra sin Ungdom af at se og beundre for dets Skønheds Skyld, vilde vor nordiske Almue vist ikke kunne nyde paa rette Maade.

Det vanskeligste i en saadan Lovs Anvendelse er aabenbart, at den kan misbruges, og den Indvending er rettet Gang efter Gang imod den. Den kan give Anledning til Misbrug, det er sandt; men uden en saadan Lov kunne langt værre og fordærligere Misbrug trænge sig frem og dominere alle Vegne. Mangt et Boghandlervindu her i vor By er jo i Grunden ikke andet end en Udstilling af den gemeneste Skamløshed og Uanstændighed baade i Billeder og Text, efter Loven er sligt vanskeligt at ramme. Politiværigheden vil sikkert ofte vise sig at være alt andet end kompetent Domstol til at dømme i slige Tilfælde, men man har næppe ikke nogen bedre at ty til. Det skulde være, om Gejstligheden, f. Ex. Sognepræsten i hver enkelt Politikreds, paa én eller anden Maade fik en raadgivende Stemme i slige Spørgsmaal?

Vi danske Kristne kunne derfor kun ønske Tyskland til Lykke, om det virkelig vil lykkes at faa en saadan Lov gennemført, der kan holde den offentlige Frækhed noget i Tømmc. At en saadan Lov skulde gøre Menneskene renere og kyskere, mene vi slet ikke, thi al aandelig Forbedring kommer indvendig fra; men indirekte kan den dog komme til at gavne mange Mennesker, idet den maaske kan fjerne en Del af de mest fremtrædende Fristelser og Forargelser. —

Om samme Æmne, der er behandlet i nærværende Artikel, har en Hr. S. O. Reitzel skreven et meget læseværdigt Stykke i *Kristeligt Dagblad* af 17. ds., hvilket vi gerne aftrykte i sin Helhed, hvis vor meget indskrænkede Plads ikke forbød det. Her bliver kun Plads til nogle enkelte Uddrag.

»Det, jeg her vil drage til Felts imod, er Billedhuggerkunsten, eller rettere — dens Resultater og deres Placering.

Jeg gaar ud fra, at alt, hvad der opstilles i offentlige Haver, paa offentlige Gader og Pladser, maa egne sig til rolig og grundig Beskuelse, saavel af Børn som af unge og gamle, og af begge Køn i Forening, uden at vække Anstød. Men jeg gad dog se den Moder — og for Resten ogsaa den Fader — der vilde tage deres lille Pige ved Haanden eller sin voksne Datter under Armen og stille sig op paa Raadhuspladsen for at beundre Michel Angelos »David«.

Jeg er forberedt paa, at den første Patron, der vil blive afskudt imod mig fra den anden Lejr, fra Sværmerne for det »frieste« naturlige, vil være mærket Ordet »bornert«. Det skal ikke skræmme mig. Jeg ved, Modparten ræsonnerer som saa: at der intet Steds bliver fremstillet mere til Beskuelse, end Gud har skabt. Hertil er at erindre om, at den, som har skabt alt, ogsaa har nedlagt i Mennesket — *Undseelsen og Blufærdigheden*, og disse Ungdommens bedste Prydelser skal der ikke lades haant om, det er *dem*, jeg netop forlanger, at der skal tages tilbørligt Hensyn til, at de skulle respekteres Man ser med Undren den respektable, velpaaklædte, knælende og bedende »Jeanne d'Arc« i Ørstedsparken, omgiven af lutter saadanne nøgne Adam'er, og spørger, om hun da har været den eneste fortjenstfulde Kvinde i Verden, siden man ikke har kunnet finde noget mere passende Selskab til hende? — Hæver man sit Blik mod det høje, medens man passerer »Yorcks Passage«, møder det atter her to Geledder splitterne nøgne Smaafyre, — mon disse ere Frugterne af Ørstedsparkens slette Exempel? — Overallt, omtrent i ethvert Vindu, særlig i Hovedgaderne,

florerer Nøgenhedens Dyrkelse, mere eller mindre kunstnerisk udført. Her er Grund til at holde extra Flyttedag i vor gode Hovedstad.

Fordi der findes Kunstnere, hvis Specialitet det er at kopiere Nøgenheden, og fordi der findes Kapitalister, som vise stor Tilbøjelighed for at faa stablet saa meget som muligt frem af disse nøgne Kopier, og saa grelt og iøjnefaldende som muligt, skulde hele Byens Befolkning derfor være absolut nødt til at neje, bukke og takke, — fordi Autoriteterne gøre det. Maa den besindige og betænksomme Part ikke have Ret til at bede d'Hrr. erindre, at Befolkningen bestaar *ikke* udelukkende af gamle, forhærdede Gemytter, og til *passende* at henstille til d'Hrr.s Overvejelse, om de ikke tro, at naar Geni, Visdom og Rigdom i skøn Forening lagde deres Hoveder i Blød, de da vilde komme til det Resultat, at der findes noget skønnere og mere dekorativt for en Stad og noget mere passende at byde Stadens Ungdom og Kvinder til Beskuelse og Beundring paa offentlige Gader og Veje, end deres egne herlige Kontrafejer »in natura.«

Saavidt Hr. Reitzel, hvem vi takke for hans kønne Ord. Men, skulde dette komme ham for Øjnene, vilde vi gerne spørge ham om, hvorfor han ikke har benyttet Lejligheden til at fortælle Bladets Læsere, at bliver den Lov, han er saa begejstret for, til Virkelighed, er det de tydske Katholiker, man maa takke derfor. Da Bladets Læsere ret jævnlig faa at høre, at alt muligt ondt og skammeligt og løgnagtigt kommer fra den katholske Kirke, kunde de for en Gangs Skyld have godt af at faa at vide, at i Virkeligheden er den katholske Kirke i Tydskland som i hele Verden det mægtigste Bolværk mod Urenhed og Synd. N. H.

Bossuet's seneste Konvertit.

Man, gennem hvis Paavirkning den skønne La Vallière for to hundrede Aar siden forvandlede til en bodfærdig

Magdalene, og som førte den store Turenne tilbage til den ene Hjord, har i Følge *Catholic Times* i vore Dage atter bragt Kirken en Konvertit. Det er ingen ringere end den berømte franske Kritiker *Fernand Brunetière*. Denne ypperlige *conferencier*, som er et fremragende Medlem af det franske Akademi, har nylig udtalt offentligt, at han var Katholik, at hans Omvendelse har strakt sig over de sidste fire Aar, og at det er *Bossuet*, hvem han skylder den store Forandring. Denne offentlige Trosbekendelse aflagde han forleden Dag i Besançon. Lejligheden var en literær-religiøs Fest, som afholdtes dér, ved hvilken ét af Hovedtiltrækningspunkterne var en Conference af Brunetière. Ærkebiskopperne af denne By og af Sens, Biskopperne af Monaco og Quimper vare til Stede. Det var den intelligenteste Del af Besançons Befolkning, som var samlet for at høre paa Brunetière's Foredrag, hvis Hovedpunkt var: »Hvad lære vi i Bossuet's Skole?« Efter at have udviklet, hvad man burde lære dér, fortalte han sine Tilhørere, hvad han havde lært dér, nemlig at blive Katholik. Det var én af Førerne i Nutidens intellektuelle Verden, der stod frem, ikke som en Forsvarer af Bossuet's aandelige Storhed, men som et levende Vidnesbyrd om, at taalmodigt Studium af »Ørnen fra Meaux« fører til Rom. Denne Bekendelse af hans Katholicisme fremkom i Slutningen af hans Foredrag. Forinden havde han fremhævet visse Punkter af den uslebne Storhed hos Bossuet's Aand. »Pascal og Bossuet«, ytrede han, »ere de to, som uden Sammenligning have været de største Mestre i det franske Sprog. Og samtidig hermed lagde Bossuet mere Vægt paa at tænke retfærdigt end paa at skrive et elegant Sprog. Han havde Skræk for Dilettantisme. Saaledes lære vi af ham ikke at indhulle Tanketomhed i et fint Sprog. Han beviser desuden, at den største Taler behøver ikke at være den mest korrekte, tiltalende og fuldkomne, men snarere den, der bedst fører Menneskets Handlinger paa Sandhedens og Retfærdighedens Vej«. Brunetière har aldrig vakt saadan Begejstring som den Dag i Besançon. Hans Kon-

version er ogsaa af stor Betydning, saasom han staar som en Repræsentant for Samtidens mest fremskredne Intelligens.

St. Francisci aandelige Blomster.

(Fortsat.)

SYVENDE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus fastede i fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter paa en Ø i Søen ved Perugia og ikke spiste mere end et halvt Brød.

St. Franciscus var Christi sande Tjener og i visse Stykker derfor en anden Christus, givet Verden til Folkenes Frelse. Det behagede derfor Gud Fader i mange Ting at gøre ham ligedannet med sin Søn Jesus Christus, som det ses af de tolv Fæller, der fulgte ham, og af de hellige Hænders Vidunder, og i den fyrretyve Dages Faste, hvilken han holdt paa følgende Maade:

St. Franciscus opholdt sig Dagen før Fastens Begyndelse i Nærheden af Søen ved Perugia, i et Hus, som tilhørte en Ven af ham, der havde huset ham om Natten. Han fik da den Indskydelse fra Gud at holde denne Faste paa en Ø ude i Søen og bad derfor sin Ven om, at han for Christi Skyld vilde sejle ham ud til denne Ø, hvor ingen Mennesker boede. Dette skete ogsaa, Natten før Askeonsdag, saa at ingen Mennesker saa det; og St. Franciscus førte ikke andet med sig til ovennævnte Ø end to smaa Brød. Og da de havde naaet Øen, og Vennen tog Afsked for at vende hjem, bad St. Franciscus ham om, at han ikke maatte aabenbare for nogen, at han opholdt sig dér, ej heller maatte han komme og se til ham før Skærtorsdag; og dermed skiltes de. Og St. Franciscus blev alene tilbage. Og da der ikke fandtes noget Hus, hvori han kunde ty ind, trængte han ind i et meget tæt Krat, hvor der groede mange Ranker og Buske, der dannede ligesom en lille Hytte, og

paa dette Sted gav han sig til at bede og at betragte de himmelske Ting. Og dér blev han hele Fasten igennem, uden at spise eller drikke nogeting, undtagen det Halve af de to smaa Brød, saaledes som hans Ven befandt, da han vendte tilbage Skærtorsdag og fandt det ene Brød helt, men det andet halvt. Men St. Franciscus holdt denne Faste til Ære for Jesus Christus, højlovet i Evighed, som fastede i fyrretyve Dage og fyrretyve Nætter; men at han spiste det halve Brød, det var for at jage Forfængelighedens onde Aand fra sig. Og paa dette Sted, hvor St. Franciscus havde holdt saa vidunderlig en Faste, virkede Gud for hans Fortjenesters Skyld mange Undere, hvorfor Folk begyndte at bygge Huse og bo der; og i kort Tid blev en god, stor By opført, og Mindrebrødrene have et Hus der, og det kaldes Ø-Klosteret; og alle Mænd og Kvinder paa Øen bære endnu stor Andagt til det Sted, hvor St. Franciscus holdt sin Faste.

OTTENDE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus gik sammen med Broder Leone, og hvorledes han udlagde for ham, hvad den fuldkomne Glæde er.

En Gang kom St. Franciscus gaaende fra Perugia til Santa Maria degli Angeli sammen med Broder Leone, og det var Vinterdage, og den stærke Kulde pinte dem meget. Og han kaldte paa Broder Leone, som gik foran, og sagde saaledes til ham:

»Broder Leone, ihvorvel Mindrebrødrene hele Jorden over give gode Forbillede paa Hellighed og Opbyggelse, saa mærk dig nøje og skriv det ned, at deri er ikke den fuldkomne Glæde.«

(Fortsættes.)

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af
 Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. Københav-
 avn. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 13.

Søndagen den 1. April

1900.

Propaganda.

Der er et Ord, som i religiøse Samtaler mere end mange andre har en odiøs Klang, det er Ordet *Propaganda*. Og det anvendes da fremfor paa alle andre paa os Katholiker her i Landet og paa Guds hellige Kirke overhovedet. Hvor mange Gange har man ikke hørt det fremføre, og fremføre med Overbevisningens hele Varme og Selvfølgelighedens sejerstrygge Smil, naar der taltes om et eller andet katholsk Foretagende, som blev baaren frem med Opofrelse og Nidkærhed: ja, det er da bare for at gøre Propaganda! Af katholske Kærlighedsgerninger i vort Fædreland har vel ingen i den Grad formaaet at vække almindelig Interesse som vore barmhjærtige Søstres Sygepleje. Men selv fra dem, der fuldt ud anerkende disses Virksomhed i alle Henseender, hører man de samme Ord. Og gør man den Indvending: men mon da ikke disse Kvinder ere optyldte af Kærlighed til de syge, lyder Svaret: jo, vist nok; men de ville ogsaa drive Propaganda. Overfor et saadant Svar er der et Spørgsmaal, der ikke ligger fjærnt: vilde du da hellere plejes af en Kvinde, der var vantro, som aldrig bad for dig, som ikke levede i Jesu' Kærlighed, men kun i Menneskekærlighed? Mange, der ikke bryde sig om Jesu' Kærlighed, ville dog i Sorg og Sygdoms Tider helst plejes og vederkvæges af Hænder, der folde sig om Jesu' Kors og ville derfor besvare dette Spørgsmaal med et afgjort Nej.

Men er det da mon alligevel sandt, [som der paastaas, at vi Katholiker ville drive Propaganda. Som dette Ord i Almindelighed forstaas, svare vi af fuldeste Hjerte *Nej*. At

opfordre, bede, overtale, trygle, nøde, lokke, narre etc. nogen til at blive Katholik, er fremmed for hver eneste oplyst og fornuftig Katholiks Tanker; thi blive Katholik kan man ikke ved noget menneskeligt Middel, men kun gennem Guds Naade, ved Guds Aands Gave. Saaledes ytrede en højtstaaende katholsk Gejstlig en Gang: »Jeg vilde hellere lade mit Hovede hugge af end *overtale* nogen til at blive Katholik.« Men i en anden Forstand maa man sige, at vi Katholiker gøre Propaganda, ja, næst efter selv at blive salig er det enhver alvorlig Katholiks vigtigste Formaal: at gøre Propaganda for sin Tro. Men denne Propaganda bestaar blot i dette enc: ved sit Levnet og ved sine Ord at rydde de Hindringer af Vejen, der skille ens Næste fra den katholske Kirke. Og dette er en almén Trang hos ethvert godt Menneske (i ren naturlig Forstand) at ville gøre sine Medmennesker delagtige i de samme lykkelige Kaar, han selv lever under. Men hos den Kristne bliver denne Trang rensset og forædlet ved Guds helliggørende Naade.

En saadan Propaganda ville vi Katholiker vedkende os, og overfor vore fraskilte Brødre i Protestantismen, der saa ofte behandle os som de bitreste Fjender, have vi fremfor alle det Ønske: lad det være ved en saadan Propaganda, *i at leve og tale efter vor Tro*, at vi føre Kampen imod hinanden.

N. H.

Et sørgeligt Facit

Anledning af Aarsskiftet er der skrevet mangt og meget om det Aarhundrede, der lakker ad Enden. Store Ord om alle de store Ting, der ere skete i Aarhundredets Løb, har der været nok af. Og i Sandhed, det lader sig ikke nægte, at der er gjort store Ting paa mange Omraader, navnlig paa Opdagelsernes og Opfindelsernes Omraade, og

det henrundne Aarhundrede har aabnet os Perspektivet for om muligt endnu større Fremskridt i det kommende Aarhundrede.

Men hvad er nu Facittet af det hele?

I »Berlingske Tidende« har der staaet en lang Række Artikler med en indgaaende Belysning af alle Forhold; den sidste Artikel omhandler de »humane Bestræbelser«, og her kommer Forfatteren ogsaa ind paa vort Spørgsmaal. Hans Svar, om det end langt fra gaar til Bunds i Sagen, er værd at lægge Mærke til.

»Er da Menneskeslægten gaaet frem i samme Forhold som de Bestræbelser, der ere gjorte for at fremme dens Vel?« saaledes spørger Forf. (i Tillæg t. »Berl. Tid.« Nr. 68, 21—3—1900), og han svarer: »Utvivlsomt i Henseende til Kundskaben — man huske blot paa, hvorledes det stod til med Læse- og Skrivefærdigheden selv i de store Kulturstater ved Aarhundredets Begyndelse. I moralsk og sædelig Henseende foregaar Udviklingen meget mere langsomt, og Anerkendelsen af Menneskerettighederne har ikke i samme Maal skabt Følelsen af de dem ledsagende Forpligtelser. Aarhundredet har i Lighed med tidligere haft sine Giftblandersker og sine dyriske Mordere; men disse Udslag af moralsk Afstumpethed (moral insanity) ville næppe nogen Sinde forsvinde. Røverbanderne, der trivedes under den store Ufred i Napoleonstiden, ere vel trængte tilbage til den evropæiske Kulturs yderste Periferi; men den paa Grund af Misforstaaelse af det moderne Frihedsbegreb bestandig voxende Mangel paa Respekt og Agtelse har fundet et sørgeligt Udtryk i umotiverede, brutale Overfald paa sagesløs Mand. Tidens Higen efter paa en let Maade at komme til at deltage i Livsnydelsen har ført til Ejendomsindgreb, Underslæb, Bedragerier og Vareforfalskninger, ligesom det 17. Aarhundredes Tulipanmani og *John Law's* Finansprojekter i det 18. ere blevne efterfulgte af en Mængde Svindlerier i vor Tid. Samtidig er »Skandalen« med Begærlighed bleven udbyttet af Sensationspressen, medens *Ponson du Terrail's*

og *Gaborian's* Forbryderromaner have fundet et taknemligt Publikum og en Mængde Efterlignere. Og ved Siden af de kriminelle Overtrædelser staa de mange Forsyndelser,⁵ der ikke kunne rammes af Lovens Arm og holde sig udenfor Statistikens Rækkevidde, den løse Omgang med Sandheden og det givne Ord, Hykleriet, Humbugen, der fik sin Apostel i Amerikaneren *Barnum*, og saa meget andet, der ligesom i tidligere Tid har været et frodigt Felt for den satiriske Digtning.

La fin du siècle frembyder heller ikke i sædelig Henseende noget lyst Billede, og Kristendommens alvorfulde »Mene Tekel« lyder ogsaa her kun altfor ofte for døve Øren. En Del af Skylden maa her tillægges den udskejende Retning i den moderne naturalistiske Literatur med dens Prædiken om den frie Kærlighed, dens tit uvederhæftige Analyser af Forholdet mellem Mand og Kvinde, særligt Ægteskabet.« Forf. omtaler endnu det forandrede Levesæt og klager over »den blaserede Nutids brogede og komplicerede Liv, i hvilket den overtrætte Tidsaand efter sit rastløse Arbejde søger at stimulere sig ved det Utal af Fornøjelser, der bydes paa.«

Som sagt, Forf. gaar ikke til Bunds, ellers maatte han have sagt, at Menneskeslægten i sædelig Henseende er gaaet tilbage med Kæmpeskridt, navnlig i de sidste Aartier. Det kan gerne være, at i tidligere Tider mange have udført deres Misgerninger med større Raahed og Lidenskabelighed. Til Gengæld kunde i de Tider Forbryderne ogsaa udvise ligesaa stor Energi i Omvendelser, medens en alvorltg Omvendelse i vore Dage er en sjælden Fremtoning paa Grund af den daarlige Jordbund, hvorfra Lasten spirer frem, Vantroens Aand, og paa Grund af det Raffinement, hvormed den dyrkes (NB. i de højeste saavel som i de laveste Klasser).

For Resten kunde man ikke vente en rigtig grundig Trængen til Bunds af en Forfatter, som synes at sætte store Forventninger til en Række Navne, hvilke i alt Fald i hans Artikler spille en stor Rolle. Mænd som Pestalozzi, Fichte,

Herbart, hvor godt deres Bestræbelser end kunne være mente, ville aldrig kunne virke varigt Gavn paa Sædernes Omraade. Og hvad Diesterweg angaar, en afgjort Fjende af Kristendommen, hvorledes skal han kunne prædike sand Sædelighed? Der er ikke givet Verden noget andet Navn, hvori den kan blive hellig og salig, foruden Jesu' Navn, og hvo som ikke bygger fuldt paa den Gruud, Herren har lagt, han bygger paa Flyvesand. Han kan maaske opføre et pænt lille Lysthus, scm Menneskene kunne beundre en Stund, men ingen fast Borg for Sædeligheden, som kan trodse Tidens vældige Storme.

Sandelig, Verden er kommen langt bort fra den rette Vej, og der er ikke Spor af Haab om, at den for det første vil vende tilbage dertil. Saalænge vore Digtere forherlige usædelige Forhold (f. Ex. Forholdet imellem Valdemar og Tove) som Kærlighedens Ideal, saa længe vore Romanskriivere vælte sig i Immoralitetens Snavs, saa længe Theatre og Varietéer sprede Usædelighedens Smitte blandt unge og gamle, saa længe Avtoriteterne taale alle mulige Nuditeter og Obscøni i Butiksvinduerne og paa offentlige Steder, men ganske særlig, saa længe Vantroens Apostle have Lov til at underminere hos læg og lærd det eneste solide Fundament for al Moralitet, Troen paa den hellige Gud, som har skrevet Moralloven i Menneskets Hjærte og en Gang som retfærdig Dommer vil kræve det til Regnskab, — saa længe er det umuligt, at den almindelige Sædelighed hæves til et højere Niveau, den vil tværtimod synke dybere og dybere, til vi bunde i en lignende Katastrofe som den, der fandt Sted ved Overgangen fra det 18. til det 19. Aarhundrede.

Der er ikke givet Menneskene noget Frelsernavn foruden Navnet Jesus, og derfor vil Verden ikkun finde Lægedom for sine Brøst ved helt og holdent at vende tilbage til Jesus, helt og holdent til Jesu Lære og helt og holdent til Jesu Lov, og da begge Dele kun findes fuldkomment i den katholske Kirke, vil Verden ikke finde varig og virksom Hjælp, førend Kirken bliver løst af alle de Lænker, hvori

Statsmagterne have lagt den, saa den frit kan udfolde alle de Kræfter, som Herren har givet den til Menneskeslægtens Velsignelse.

Dr. Kiefer.

St. Francisci aandelige Blomster.

(Fortsat.)

Og St. Franciscus gik et Stykke videre, og han kaldte anden Gang og sagde:

»O, Broder Leone, selv om Mindrebrødrene give de Blinde Synet, helbrede de Lamme, uddrive Djævlene, give de Døve at høre og de Værkbrudne at gaa, de Stumme at tale og, hvad der er endnu mere, opvække de Døde efter fire Dage, saa mærk dig, at deri er ikke den fuldkomne Glæde.»

Og han gik lidt igen og raabte højt:

»O, Broder Leone, selv om Mindrebrødrene talte alle Sprog og vidste alle Videnskaber og den ganske Skrift og formaaede at aabenbare de tilkommende Ting og Hjærternes Hemmeligheder, saa mærk dig, at deri er ikke den fuldkomne Glæde.«

Og St. Franciscus gik paany et Stykke og raabte derefter med høj Røst:

»O, Broder Leone, du lille Guds Lam, selv om Mindrebrødrene talte med Engletunger og vidste Stjernernes Løb og Urternes Kræfter. og alle Jordens Skatte bleve dem aabenbarede og alle Fugles og Fiskes og Dyr's Dyder og Kræfter og ligesaa Menneskenes og Træernes og Stenenes og Røddernes og Vandenes Egenskaber, saa mærk dig dog, Broder Leone, at deri er ikke den fuldkomne Glæde.«

Og St. Franciscus gik endnu lidt, og derpaa sagde han med høj Røst:

»O, Broder Leone, selv om Mindrebrødrene forstod at prædike, saa at alle Vantro omvendte sig til Christi Tro, mærk dig dog, at deri er ikke den fuldkomne Glæde.«

Og saaledes vedblev han at tale over to Fjerdingsvej. Men tilsidst sagde Frater Leone med stor Beundring: »Fader, jeg beder dig for Guds Skyld, at du siger mig, hvori den fuldkomne Glæde er at finde.« Og St. Franciscus svarede ham:

»Naar vi nu komme til Santa Maria degli Angeli og ere gennemblødte af Regnen og gennemisnede af Kulden og tilsnavsede af Vejenes Dynd og medtagne af Sult, og vi banke paa Klosterporten, og Portneren kommer og er vred og siger: »Hvem ere I? og vi sige: »Vi ere to af dine Brødre!« og han siger: »I tale ikke sandt, men I ere to Stratenrøvere, som gaa omkring og narre Folk og stjæle Almisserne fra de Fattige; væk med Jer!« Naar han altsaa taler saaledes og ikke lukker op for os, men lader os staa ude i Sne og Vand og Kulde og Sult, og Natten falder paa, og naar vi saa taale saadanne Skældsord og saadan en Ondskab og saadan en Behandling og bære det uden at blive vrede og uden at knurre mod ham, og naar vi i Steden tænke ydmygt og kærligt, at denne Portner kender os rigtig til Bunds, og at Gud lader ham tale imod os, o, Broder Leone, mærk dig, det er den fuldkomne Glæde!

»Og hvis vi vedblive at banke, og han kommer ud og er vred og behandler os som et Par paatrængende Gavytve og jager os bort med onde Ord og med Ørefigen, og han siger til os: »Pak Jer, I uforskammede Slyngler, gaa til de Spedalske, her faa I hverken Mad eller Husly;« og naar vi saa bære ogsaa dette med Taalmodighed og med Munterhed og Kærlighed; o, Broder Leone, mærk dig, at deri er den fuldkomne Glæde.

»Og hvis vi, drevne af Sulten og Kulden og af Natten, banke paa endnu en Gang og bede ham med grædende Taarer, at han for Guds Skyld vil lukke os ind, blot lige indenfor, og han saa bliver endnu mere forarget og siger: »Det er nogle rigtig skamløse Slyngler, men nu skal de faa efter Fortjeneste,« og han saa farer ud med en Knortekæp og griber os oven i Hætten og kaster os til Jordæn og væl-

ter os om i Sneen og mørbanker os med sin Stok; og hvis vi saa taalmodigt og med Munterhed taale alt dette og betænke Christi, den Højlovedes Lidelser, og hvormeget det bør os at lide af Kærlighed til ham — o, Broder Leone, mærk dig, at deri er den fuldkomne Glæde.

»Hør derfor Slutningen paa det altsammen, Broder Leone! Mere end al Naade og alle den Hellig Aands Gaver, som Christus forunder sine Venner, er det at overvinde sig selv og for Christi Skyld gerne taale Lidelser, Uret, Formældelse og Ulempe. Thi i alle de andre Guds Gaver kunne vi ikke rose os selv, thi de ere ikke vore, men af Gud; hvorfor Apostelen siger: »Hvad har du, som du ikke har modtaget af Gud? men naar du har modtaget det af ham, hvorfor roser du dig da deraf, som om du havde det af dig selv?« Men i Prøvelser og Trængsler og Kors kunne vi rose os; derfor siger ogsaa Apostelen: »Jeg vil ikke rose mig i noget uden i Vor Herres Jesu Christi Kors.«

Et Ord om Fordragelighed. Vi maa vorde ærlige nok til at lade Fordomme falde, naar det er bevist, at vi have misforstaaet hverandre. Det maa dog virkelig for kristne Mennesker være en *Glæde* at erfare, at vi have Lov til at tænke bedre om vor Broder, end vi havde tænkt. Det modsatte er dog en saa grufuld Unatur, at jeg helst vilde kalde det, ikke blot Synd, men Synd imod Naturen, som er anlagt paa at elske og ikke paa at hade. Det maa gaa op for os, at det er en grusom Synd for enhver Pris at holde Misforstaaelse, Strid og Splid oppe, ja at holde dette for *Tegn paa Liv* i Kirken.

(Af en bekendt luthersk Præsts Afskedsprædiken.)

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 14.

Søndagen den 8. April

1900.

En frafalden katholsk Præst i Hillerød.

De mærkelige Avertissementer stod i Lørdags, den 31. Marts, at læse i Hillerøds Aviser; det ene med Overskriften »En forhenværende Katholik« — det andet »Omvendt Katholik«, begge med følgende Indhold: »Tidligere Præst ved den katholske Kirke i Berlin, J. F. Karlsen, holder Møde Søndag den 1. April paa Hotel København Kl. 8 Aften, hvor han vil tale om Pavedømmets Mørke og afsløre det katholske Præstevældes grufulde Regimente.« Ved et besynderligt Træf kom de Herr Pastor Gamél ved St. Ansgarskirken i Hænde — saa betids, at Pastoren og jeg kunde naa ud med Eftermiddagstoget og være i Hotel *Københavns* store Sal, da Foredraget skulde begynde. Avertissementernes pikante Indhold havde hidlokket et ikke ringe Antal Mennesker, som nu sad spændt ventende paa det levende Ord om Forhold, som de uden Tvivl ofte havde læst om i deres Bøger.

Vi tog Plads i forreste Række, for at intet Ord af Ex-pastor Karlstens Afsløringer skulde gaa vore Øren forbi.

Denne selv vilde jeg nærmest, hvis han ikke i sin Annonce udtrykkelig havde betitlet sig som *candidatus theologiae*, have henregnet til Typen — omrejsende Lægprædikant. Han sad iført Overfrakke ved Siden af et Bord med det obligate Glas Vand og et Par Salme- og Opbyggelsesbøger.

Da alle vare komne til Sæde, rejste Manden sig op og

bad os synge Nr. et eller andet i Salmebogen. Han begyndte selv, og et Par Stemmer faldt efterhaanden ind.

Da Sangen var til Ende, begyndte han sit Foredrag.

Han vilde tale om to Punkter, to Paragrafer, to Synspunkter o. s. v.; idet han i det uendelige opregnede forskellige Betegnelser for den samme Ting, tilføjede han for hver ny tilkommende Betegnelse et: »Om jeg saa maa have Lov til at udtrykke mig; de to Paragrafer var — det visse og det uvisse.

Men før han gik over til at omtale disse to Punkter, (som ganske vist kunde indeholde alt muligt og for den Sags Skyld altsaa ogsaa Afsløringer om Pavedømmets Regimente) vilde han først paakalde Guds Bistand.

Han knappede derpaa den nederste Knap i sin altfor lille sorte Frakke, slog sine Hænder krampagtigt sammen, anlagde et Par dybe Folder i sin Pande — og begyndte at bede.

Hans Sprog var en Blanding af norsk-svensk og tysk. Bønnen varede længe, men endelig fik den Ende, og Udviklingen af det visse og det uvisse begyndte.

Manden var aabenbart en dreven Taler, som var vel inde i det Kneb at bruge en lang Indledning, der, idet den halvvejs fik Tilhøreren over i et helt andet Æmne, pludselig, naar denne troede sig hensat i en Betragtning af grønne Enge og kvidrende Fugle, konkluderede i et »det visse, det er Døden.« Det gav et Sæt i os. Taleren misforstod aabenbart dette Sæt, thi med al den Veltalenhed — og den var ikke ringe — der stod til hans Raadighed, lod han min Ringhed forstaa, at hvis jeg var kommen herhen for at læ af ham og for at forstyrre det aandelige Samvær mellem ham og Hillerød og Omegn, saa kunde jeg blot — blive paa min Plads.

Ydmygt fulgte jeg hans Anmodning og blev siddende for at faa at vide, at naar jeg lo af ham, saa gjorde det ikke ham det allerfjerneste, men jeg traadte derved Jesu' Blod under Fødderne, da han ved et pludselig lykkeligt Greb fik

fat i Traaden og med Pathos fastslog, at det visse, det er Døden.

For at bevise denne vovede Paastand, fortalte han en Mængde Anekdoter, hvis Pointe det kostede Hovedbrud at faa fat paa. Da han nu mente, at Beviset for Paragraf ét var leveret, gjorde han en Pavse af mægtig Virkning, saa mægtig, at det efterhaanden, som Pavsens randt, begyndte at give smaa Sæt i mig; da løftede han atter Stemmen for at gaa over til Paragraf 2, at det uvisse, — saa, tænkte jeg, nu kommer det rædselsfulde, — men, o Skuffelse, det uvisse var kun: »Dagen, Timen, Minutten og Sekundet.« Her underforstod jeg velvilligt »naar vi skulle dø,« det blev ikke sagt.

Ved Anvendelse af den berømte Figur: Gentagelsen, lykkedes det ham ogsaa at levere et tilstrækkelig fyldigt Bevis for, at det uvisse var de omtalte Tidsafsnit —, hvorved navnlig det bed sig fast i min Erindring, at »en Millionærherre kunde blive refet (revet) burt (bort) under Burdet (Bordet i Stedet for Maaltidet), og en Millionærfru kunde item blive refet burt under Burdet,« og med blændende Virtuositet endte han sine Afsløringer om »den katholske Kirkes Mørke og Pavedømmets grufulde Regimente« med at ønske, at han om kortere eller længere Tid maatte mødes med Hilerød og Omegn dér, hvor der hverken gives noget vist eller uvist.

Jeg var virkelig opbygget; men denne Opbyggelse varede kun kort, thi pludselig rejste en Mand sig op og bad Hr. Karlsen om Tilladelse til at rette et Par Spørgsmaal til ham. »Saa gjerne,« svarede han. »Jeg vilde da gjerne vide, hvorfor Herr Karlsen, tidligere katholsk Præst ved den katholske Kirke i Berlin, — der gives som bekendt 15 katholske Kirker i Berlin — hvorfor han har narret os herhen med Avertissementer om at ville tale om Ting, som han ikke med et Ord har berørt i sit Foredrag.«

Overlegent erklærede Herr Karlsen, at han ansaa det for

ulige vigtigere at faa noget at vide om det visse og det uvisse. *)

Skønt vedkommende Herre maaske delte hans Mening herom, tillod han sig dog at mene, at Herr Karlsen havde gjort Uret i ikke at tale om det annoncerede Æmne.

Saa rejste Pastor Gamél sig op og gjorde det af med den ulykkelige Svensker, idet han erklærede: »Herr Karlsen har aldrig i sine Dage været katholsk Præst, hvad De kan se alene deraf, at han kun har ét Øje, og en énøjet Mand kan ikke blive katholsk Præst. Og naar en Mand lover at tale om Pavedømmet, men taler om noget ganske andet, og naar en Mand paastaar at have været katholsk Præst, men i Virkeligheden aldrig har været det, hvad er han saa, saa er han — — —?»

Publikum: »En Løgner!«

Herr Karlsen blev saa forbløffet, at han stod som en levende Illustration til sin Paragraf 2, det uvisse.

Pastor Gamél fortsatte:

»Jeg opfordrer Herr Karlsen til blot at paastaa, at han har været katholsk Præst, men, De ser, det tør han ikke. Herr Karlsen har aldrig i sine Dage været katholsk Præst, han er en Bedrager og Løgner, fordi han lover os at ville tale om ét, men i Virkeligheden taler om noget ganske andet, og skriver, at han har været katholsk Præst, men er bleven omvendt fra den katholske Kirkes Mørke, medens han aldrig har været Præst i den katholske Kirke, og hvis De vil vide, hvem jeg er, saa er jeg Pastor Gamél, Præst ved den katholske Kirke i Bredgade i København. Der kan Herr Karlsen henvende sig.« Hermed forlod Pastoren Salen under Folkets lydelige Bifald. Herr Karlsen stod paa dette Tidspunkt paa Paragraf ét: det visse, saa vist var det, at han var færdig i Hillerød og Omegn.

Han pakkede med for Resten beundringsværdig Ro sine Bøger sammen og gik mod Udgangen.

*) Hr. K. havde vistnok forinden Foredraget faaet nys om de Gæster, der ventedes, og derfor forandret sit Æmne.

Ved denne stod en Stol med en dyb Tallerken paa, og da han kom forbi den, kastede han et Blik derved, svævende mellem de to Paragrafer, men han maatte desværre beslutte sig for Paragraf 1, thi der var ikke en Øre i Bøssen. Da han kom ud i Døren, gik en lille sortklædt Herre hen til ham og sa', idet han rystede paa Hovedet: »Dette var ikke rigtig gjort af Dem, Karlsen, De har haft Uret her.«

Den lille Herre var Slotspræsten i Hillerød, Paludan-Müller.

P. H. Perçh,
stud. med. & chir.

En Replik og et Svar herpaa.

(Af M. Ballin og Rec.)

Her. Redaktør! Vil De være saa overmaade liberal at give mig Plads for et Par Bemærkninger i Anledning af en Artikel, betitlet »Kunst«, som findes i »Katholiken«s Nr. 12, og underskreven med Mærket N. H. Denne Artikel har forbavset og forarget adskillige, til hvis Antal Undertegnede hører; jeg skal sige Dem hvorfor, eller rettere sagt, jeg skal angive nogle af Grundene; Forholdet mellem Kunst og Moral lader sig jo fornuftigvis ikke uddybe i et lille Blad som »Katholiken«.

Først maa jeg tilstaa, at jeg ikke har studeret den berømte *Lex Heinzes* Paragrater, men kun kender til den gennem danske Dagblade og nu N. H.s Omtale, jeg har været tilbøjelig til at antage den megen Raaben op om Lovens Græsselighed for overdreven, muligen ganske meningsløs; jeg har vænnet mig til at se politiske Manøvrer dér, hvor andre se alt muligt andet: Centrum var stærkt engageret i Lovens Vedtagelse, men hvad — fornylig tilbød det Kejseren Kanoner, om han vilde lade Jesuiterne slippe hjem, *Lex Heinze* var maaske en lignende *Geschäft*. Deres N. H. har en hel anden Opfattelse og ser virkelig et vældig moralsk Slag i Lovforslaget og antyder med Begejstring forskellige Følger af Lovens Vedtagelse; til hans Lovfortolkning og udelukkende til den holder jeg mig.

Al god Kunst er moralsk, forkynder Hr. N. H.; ingen tobenet talende, hvis Hjerne er normal udviklet, vil benægte denne Sandhed, der er lige saa indlysende som den, at Regn er Vand, eller at Solen lyser. Man maa blot tilføje, at *den er ogsaa moralsk opdragende*; Kunsten forædler og forskønner Livet, næst Religionens Trøst er ingen Trøst større end den, man øser af skøn, stor Kunst; ingen Dag er saa mørk, intet Sind saa tungt, at Synet af den store Kunst jo ikke kan lyse og læge. Dog Kunsten øver ikke paa alle den samme Virkning; Øjnene maa øves, om de skulle kunne se; der gives »saa forhærdede Gemytter«, at selv det allerdejlige, det allerreneste ikke rører dem; men den gode Gud være lovet, de ere faa, som ikke ved Øvelse og god Vilje kunne naa at forstaa Mesterværker som Æginetergruppen (som findes i fortræffelig Afstøbning i Statens Musæum) Skraberen, Firkensdræberen, Silén og Bacchusbarnet, (alle disse Figurer findes vist i Ørstedsparkens Anlæg) Michel Angelos »David« o. s. v.

Det italienske Folk er, som Hr. N. H. skriver, vant til megen Kunst fra Ungdommen af, de naa lettere til Forstaaelse af det skønne end Folk, der fødes og leve i denne skønhedstomme By. Dog nu har Brygger Jacobsen jo sørgeligt for, at den opvoxende Slægt kan have adskillige af Antikkens Mesterværker for Øje daglig, da han i stor og forstandig Kunstbegejstring opstillede saa mange herlige Statter i vore Anlæg og paa vore Pladser; derigennem vil vist vor nordiske Almue naa frem til at »nyde Kunsten paa den rette Maade.«

Da Hr. N. H. skrev sin Artikel, mon han da tænkte paa det danske Almuesbarn, som har skabt de skønneste Fremstillinger af det nøgne Menneskelegeme efter Renaissancens Tider? Erindrede han mon Danmarks største Mand, Berthel Thorvaldsen, den lille Grønnegadedreng, Verden bøjer sig for i dybeste Ærbødighed. Han synes maaske, hans udødelige Værker staa godt, hvor de staa, i det dejlige Musæum, og han vil vel nødig se hans Gratier, hans Guder, hans Gud-

inder »i en kristen Familjes Dagligstue«. Mange andre tænke som Carlyle og Ruskin, at det Folk staar højt i Moral, som elsker og dyrker den skønne Kunst. Alle Mennesker i dette Land vide fra deres Skole, at Berthel Thorvaldsen var en stor Kunstner, men grumme faa baade i det store Publikum og i Kunstnernes Kreds forstaa og elske hans rene Kunst, man ser saa lidt til den, de slette Efterligninger have gjort Folk trætte, de gide ikke søge til Originalerne. Men prøv en Gang paa at give et Menneske, et naivt, tarveligt Menneske Smag for Thorvaldsen, forklar ham, hvad der egentlig udgør T.s Arbejders ubeskrivelige Skønhed, og De vil se, hvorledes hans Horizont bliver udvidet, hans Liv rigere, hans Hjærte lykkeligere; den Mand, der en Gang forstod det Ord »*a thing of beauty is a joy for ever*« (en skøn Ting er en Glæde for evig), han vil ikke mere søge til Varietээр eller lignende Steder for at tilfredsstille den Skønhedstørst, Gud Herren lagde i alle Menneskesjæle, han vil med Foragt vise de infame franske og tyske Billedhæfter tilbage, som driftige og samvittighedsløse Boghandlere give ham i Hænde.

»At en saadan Lov skulde gøre Menneskene renere og kyskere, mene vi slet ikke, thi al aandelig Forbedring kommer indvendig fra«, skriver Hr. N. H.; ja, men hvad i Alverden skal man da med Loven, naar selve dens Forsvarer erklærer den uden virkelig moralsk Kraft; mon for at ærgre Kunstnerne — de have det saamænd ikke for godt endda — eller Kunstvenner, eller maaske for at anspore dem til at elske og ære end højere den forfulgte Kunst. Hr. N. H. mener ingen af Delene, han svarer saalunde: »Indirekte kan den dog komme til at gavne mange Mennesker, idet den maaske kan fjerne en Del af de mest fremtrædende Fristelser og Forargelser.« Jeg skænker ham Forargelserne til lige Deling mellem Byens Snerper; men hvorledes han tænker sig Mennesker hverken blive kyskere eller renere, naar fremtrædende Fristelser fjernes fra deres Vej, — derfor skylder han virkelig Forklaring.

Efter danske Blades Referat spurgte en Socialist under Lex Heinze's Forhandlinger, hvorledes en brav Centrumsmand forholdt sig under et Ophold i Italien, om han stadig vandrede Borticellis, Raphaels og Michel Angelos Værker forbi med nedslagne Øjne og navnlig, hvorledes han forholdt sig i Peterskirken, hvor det vrimlede af nøgne Engle. Den Socialist kunde have fortalt, at der var Paver, der førte de antike Fremstillinger af det nøgne Menneskelegeme i Optog gennem Rom paa store Fester, de frygtede vel, Roms Borgere ikke skulde komme paa Vatikanets Samlinger og saaledes ikke blive delagtige i den Udvikling, Kærlighed til skøn Kunst maa give.

Det vilde maaske have sat de gode Centrumsfolk i Forlegenhed, Hr. N. H. vil ikke lade sig genere af saa lidt, han trøster sig med, »at det italienske Folk taaler langt større Doser Kunst end det tyske og danske.« Jeg har derfor en anden lille Historie til ham, den foregaar i et Land, der rimeligvis ikke taaler større Dosis Kunst end Tyskland og Danmark, nemlig i Nederlandene; i Gents Kathedral have de to store kristne Mestre Hubert og Jan van Eyck som bekendt malet den verdensberømte *Lammets Tilbedelse* (en Gengivelse hænger i St. Ansgarskirke), som fuldendtes i Aaret 1432; paa de to Fløje var Adam og Eva efter Syndefaldet malede ganske splitternøgne; det vakte imidlertid ingen Anstød hos de sunde, fromme Flamlændere, ingen Pave befalede deres Fjernelse, ingen Kirkefyrste dækkede dem til, i over tre Hundrede Aar hang de uanfægtede; da — fortælles der. lod Kirkens arge Fjende *Joseph II.* Billederne fjærne i selvretfærdig Forargelse; nu kan man se dem i deres rene Skønhed i Musæet i Bryssel; et Par elendigt malede, halvpaaklædte Kopier hænge paa Originalernes Plads i Kirken.

(Slattes),

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af
Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. Køben-
havn. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 15.

Søndagen den 15. April

1900.

„Frelsens Hær“.

Skønt Protestantismen har fremavlet mange mærkværdige og underlige Sekter, vil det sikkert ikke være for meget at paastaa, at blandt dem alle indtager den saakaldte »Frelsens Hær« ubetinget den første Plads; den staar nemlig uden nogetsomhelst Forbillede i Kirkehistorien, ja der findes endog hos ingen af Fortidens Sekter den ringeste Antydning af det, som »Frelsens Hær« har bragt frem; den Idé, som den hviler paa, nemlig at hele Kristendommen skal organiseres efter militært Mønster, betegner uden Tvivl et Højdepunkt af æventyrlig, bedrøvelig Originalitet, som Historien ikke kender Mage til.

»Frelsens Hær« stammer nøjagtigt talt kun fra 1878, saa at den endnu ikke har existeret i 25 Aar. Dens Stifter er en engelsk Methodist ved Navn William Booth, født i Aaret 1829 og endnu den Dag i Dag Hærens øverste Leder; hans Hustru, Katharina Booth, bekendt for sine ualmindelige Taleevner, har haft en stor Andel i Arbejdet for Hærens Udbredelse. Det skyldes ogsaa hende, at Kvinderne i Hæren kunne faa Rang som Officerer, og at det tillades dem at prædike og optræde ved Møderne ligesaa godt som Mændene; hun paastod nemlig, at omendskønt Kristus aldrig har udsendt nogen Kvinde som sin Læres Forkynder, og uagtet den hl. Apostel Paulus udtrykkeligt paabyder Kvinderne, at de skulle tie i Kirken, har ikke desmindre Savnet af kvindelige Prædikanter været en af Kristendommens største Brøst.

Som allerede berørt, er al Ting i »Frelsens Hær« ord-

net efter militært Mønster; selve deres Navn samt dens Tilhængeres Benævnelse som »Soldater« tyder allerede derpaa; i Spidsen for den staar en »General«, der kōmmanderer over en hel Stab af mandlige og kvindelige »Officerer« og »Underofficerer«; Hæren har en særegen Uniform og Hovedbeklædning for sine Medlemmer; hver Uge udgiver den et Blad, der fører Navnet »Krigsraabet«; paa dens Møder afsynges Sange, der, baade hvad Text og Melodi angaar, minde om Soldaternes Viser i Felten. — Til Grund for hele denne smagløse Iklædning, der sikkert mindst af alt passer til Kristendommens Aand og Væsen, ligger en fejl Opfattelse af den hl. Skrifts Mening, naar den kalder de Troende for »Herrens Stridsmænd«, altsaa atter her et sørgeligt Bevis paa, hvad det fører til, naar man giver Bibelen til Pris for Hvermands lunefulde Fortolkning i Steden for at værne om den Enhed, der skal bestaa mellem Kirken og Skriften.

Hvad nu denne mærkværdige Sekts Tro og Bekendelse angaar, saa er det kun saare lidet, hvad der i den findes af særlig kristeligt; »Frelsens Hær« vedkender sig ganske vist Troen paa Kristus og hans Forløsergerning i Almindelighed; men undtages disse to Punkter, hvorom der atter hersker de mest forskellige og forvirrede Begreber blandt dens Tilhængere, saa er det ogsaa færdigt med deres Kristentro. Sakramenterne tillægge de ingensomhelst Betydning; de lære saaledes om Daaben, at den er intet andet end en almindelig Ceremoni i Lighed med Jødedommens Skikke, og at Daaben derfor ikke er mere forpligtende end hine; den bliver desuden erstattet ved en Slags Fremstilling af de spæde Børn, en religiøs Ritus, som General Booth selv har ud tænkt og indført i Hæren.

Medens »Frelsens Hær« trods gentagne Forsøg aldrig har kunnet faa Fodfæste paa nogetsomhelst Sted i katholske Egne, har den derimod vundet betydelig Udbredelse overalt i de protestantiske Lande; Grunden dertil kan kun ligge i den store Uenighed og Usikkerhed, der hersker overalt blandt

Protestanterne angaaende Trosspørgsmaal, og som gør det let for enhver lidt bedre organiseret Sekt at gribe om sig.

Med Hensyn til Hærens indre Liv og dens Morallære er det særligt ved to Midler, at den søger at bringe sine Tilhængere frem i Hellighed; det første Middel er at faa dem til at forsage alle verdslige Forlystelser og Nydelser, hvori er indbefattet Nydelsen af spirituøse Drikke og Tobak; det andet Middel bestaar i at bevæge dem til at opofre sig selv i Hærens Tjeneste og tage livlig Del i dens Møder og Arbejder.

Som dens lyse Sider maa nævnes den store Iver og Udholdenhed, hvormed den forfølger sine Formaal; dens Soldater kende ikke til Menneskefrygt, men trodse uforfærdet Spot og Haan; dernæst skal ikke lades uomtalt det betydelige Arbejde, som der udrettes i Næstekærlighedens Tjeneste, ofte endog netop overfor Mennesker, der ere sunkne saa dybt som muligt og derfor af mange ere opgivne som redningsløst fortabt.

Men til Trods for disse gode Sider kan Dommen over Frelsens Hær dog tilsidst ikke komme til at lyde anderledes end: den er en usund Udvæxt paa Kristenhedens Træ, et Vrægebillede af sand Kristendom. Den har ingen Lighed og ingen Forbindelse med den sande Kirke, som Jesus Christus har indstiftet; den lægger en højst forkastelig Lige-gyldighed for Dagen overfor den Tro, som Christus har aabenbaret for Menneskene, og for de højhellige Sakramenter, som han har indstiftet til deres Sjæles Frelse.

Derfor maa vi ogsaa bestemt fraraade enhver blandt vore Trosfæller enten at overvære deres Møder eller købe deres Blade og Skrifter eller paa anden Maade tage Del i eller støtte deres Foretagender; thi ingen bør overse, at selv om han maaske personligt ikke har andet til Hensigt end at hjælpe de Trængende gennem dem, saa støtter han alligevel indirekte selve »Frelsens Hær« derved og virker med til dens Udbredelse blandt os; og det burde være indlysende, at en Katholtk, enhver Kristen overhovedet, har bedre Ting

at tage Vare paa end at hjælpe en Sekt frem, der unægtelig er et Vrægebillede af Kristendommen og udbreder Lige-gyldighed for dens Tro og Sakramenter. Endelig er vel ingen i Uvidenhed om, at der findes katholske — af selve Kirken godkendte og anbefalede — Velgørenhedsforeninger, gennem hvilke deres Bidrag ville komme de fattige til Gode ligesaavel som gennem »Frelsens Hær«. *hg.*

En Replik og et Svar herpaa.

(Af M. Ballin og Red.)

(Sluttet.)

Alt det moderne Snerperi kommer fra saadanne Herrer som Joseph II.; først i dette Aarhundrede fik det Borgerret blandt Katholiker, og aldrig blev det knæsat af Kirken, af selve vor store herlige Moder, hvis stærke Fødder staa paa vor Jord, hvis Hoved naar til Himmelen; desværre fik mange Katholiker i godtroende Uforstand Jordens Folk bildt ind, at den mest lavpandede Snerpethed var netop ægte katholsk, og Folkene svarede: saa er den katholske Kirke ogsaa Kunstens Fjende; de glemte, at Kirken er Moder til den skønneste, frieste Kunst, Verden har set efter Antikens Dage; de glemte at undersøge Kathedralernes frygtelige Uhyrer, Symbolerne paa alle Laster, de huskede ikke, Borticelli var en Kirkens Mand, de saa ikke vore hjemlige Fresker, de troede paa de ængstelige Herrer's Forsikringer, at katholsk Kunst var noget pænt, artigt, uhyre paaklædt. —

Disse Antydninger ere maaske blevne noget langstrakte; jeg kunde ikke gøre dem kortere, naar jeg skulde forklare, hvorfor N. H.s' Artikel har forbavset mig, Forargelsen denne Forargelse giver jeg ikke bort! — kan jeg lettere forklare; den vakttes ved Læsning af det lange Citat fra det noble Organ, der med saa megen Ret kalder sig »Kristeligt Dagblad«, de »kønne Ord«, som citeres, ere, synes jeg, lidt under journalistisk Lavmaal, baade ved deres henrivende Uforstand og ligefremme Usømmelighed. *Mogens Ballin.*

Ovenstaaende Replik have vi sendt til Hr. N. H. og opfordret ham til at give raat for usødet, men denne svarede ganske godmodigt, at Hr. Ballin var en from og forstandig Mand, og at der let kunde findes Unøjagtigheder i hans egen lille Artikel om *Kunst*, som Hr. Ballin kunde have Ret til at c'adle; men hvad selve Hovedsagen angik, mente han at have Ret og følte sig alt andet end overbevist af Hr. Ballin; han vilde dog ikke svare, da han mente, en stor Del af Læserne heller ikke følte sig overbeviste af Hr. Ballins Kritik.

Vi skulle derfor her kun føje nogle ganske faa Bemærkninger til Hr. Ballins Stykke, som det forekommer os, vi skyldte Hr. N. H. at gøre. Vi ere i Hovedsagen enige med Hr. B., Religionens Trøst er den bedste, ingen anden kan sættes over eller ved Siden af denne. Men naar Hr. B. udtaler, at næst efter den er intet som Kunst i Stand til at sprede Lykke og Lys over Livet, kunde det dog være, at han tog fejl; mange »tobenede talende med normal Hjerneudvikling« ville sætte Musik eller videnskabelig Syssel paa Theologiens eller Naturens, Historiens eller Matematikens Omraader paa den Plads, som Hr. B. indrømmer Kunsten, og det, uden at man kan indvende noget derimod, thi *de gustibus etc.*

Hr. M. B. og Hr. N. H. ere i Grunden ikke bunduenige. Hovedstridspunktet mellem dem er vistnok: egne den klassiske Kunsts Frembringelser sig til i al Almindelighed at være Opdragelses- og Nydelsesmidler for *vort* Folk? Herpaa svarer han ja, vi mene, med Hr. N. H., nej. Kendte han Folkets, særlig de mindre dannede Klassers Maade at se og føle paa overfor Kunstværker, bedre, end han gør, vilde han maaske ogsaa finde det alt andet end heldigt at strø alle mulige Statuer ud i vore Anlæg og paa vore Pladser. Folket kan opdrages mere; men denne Opdragelse sker **ikke** paa omtalte Maade.

Men ét undrer os i højeste Grad, ser Hr. B. dog ikke, at »nu til Dags saare meget, der giver sig Skin af Kunst,

er nogen Usædelighed, og at det kunde blive en Pligt for Staten baade for den offentlige Velfærds Skyld og i den ægte Kunsts Interesse, saa vidt som muligt at indskrænke Pseudo-Kunstens Frembringelser?*) Er det virkelig meningsløst, at Staten dæmmer op imod de infame Billedhæfter m. m.?

Men endnu ét, og det er en Hovedsag, er det virkelig en Livssag for et Folk at blive delagtig i Nydelse af den klassiske Kunst? Den Kunst er opstaaet paa hedensk Grund, og heller ikke i Thorvaldsen's Frembringelser mærkes nogen kristelig Paavirkning. Selv hvad hans ypperste »kristelige« Værk angaar, den bekendte Jesus-Skikkelse, kan det egentlig øve nogen religiøs Virkning paa Hjærtet; mon nogen i Grunden føler den mindste Trang til at knæle ned foran den Jesus, han har hugget? — At det ikke *pau Forhaand* er givet, at Mennesker blive kyskere og bedre, fordi man fjærner de Fristelser, man formaar, fra deres Vej, synes at være saa selvfølgeligt, at vi ikke begribe, Hr. B. ikke har kunnet forstaa det.

Hr. B. er forbauset, skriver han. Det ere vi ogsaa. Og det er over hans umaadelige Idealisme. (Hans Overlegenhed overfor os »Smaafolk« afficerer os ikke, sligt er kun accidentelt.) Hans Standpunkt vilde være forsvarligt, hvis vi levede i Paradis før Syndefaldet. Men som Menneskene nu ere, kan man ikke være for ængstelig for, at deres moralske Bevidsthed skal sløves og deres slette Tilbøjeligheder næres. Og skulde der endogsaa herigennem blive Fare for, at Folks kunstneriske Sans skulde svækkes en lille Smule, nu, saa fik det være det samme; *det er vel slemt at miste Kunstsans, men det fører til evig Ulykke at miste den moralske Sans.*

R e d.

*) Citeret efter en tysk Modstander af *Lex Heinze*, Forfatteren Adolph Bartels.

Den kristelig-social Bevægelse.

Der har jo, som det ogsaa her i Bladet oftere har været omtalt, i de sidste Par Aar indenfor kristelige Kredse i Danmark ikke været liden Interesse til Stede for sociale Spørgsmaal og for sociale Nødstilstandes retfærdige Ordning. Desværre ere de Mænd, som gik forrest i denne Bevægelse, Professor Westergaard, Pastorerne Koch, Ostenfeld m. fl. blevne trætte, og som *Vor Tid* ikke længere udkommer, har ogsaa det Udvalg opløst sig, som med disse og andre Mænd til Ledere for et Par Aar siden dannede sig for at virke til Fremme af de sociale Spørgsmaals hellige Løsning i kristelig Aand. Ikke fordi de mene, at deres Arbejde nu skulde være overflødigt. De skrive nemlig selv i deres Afskedshilsen i *Vor Tid*: »At der trænges dertil, staar ikke mindre klart for os nu end den Gang, vi begyndte. Der trænges dertil overfor den kristne Menighed, at den ikke skal skyde Arbejde af den Art fra sig, men forstaa sit Ansvar ogsaa overfor de store Samfundsopgaver, og vi have da ogsaa hørt med Glæde, at der i flere Provinsbyer har dannet sig Foreninger til Drøftelse af Samfundsanliggender. Der trænges dertil overfor det socialdemokratiske Parti, at der rettes en Kritik mod den Aand og Tone, som gaar gennem »Social-Demokraten«, fra en Side, som man ikke kan beskyldes for at være blind og døv overfor de berettigede Krav, som Socialdemokraterne fremsætte«. Men de ere sagtens hørte op, fordi de ere blevne trætte af et Arbejde, der i de flestes Øjne var unyttigt og kedsommeligt, og som af adskillige blev anset for skadeligt og forfejlet. Fra den saakaldte Indre-Missions Retning er den sociale Bevægelse stedse bleven betragtet med Mistillid og forfulgt efter Ævne. Og dette Had blev ikke ringere, da Indre-Mission selv begyndte at arbejde paa sociale Spørgsmaals Løsning, derved at man dannede det saakaldte kristelige danske Fællesforbund. Der slaas vældigt paa Tromme i *Kristeligt Dagblad* baade paa Vers og i Prosa for denne

Forening, der i sig rummer baade Arbejdere og Arbejdsgivere. At disse to Samfundsklasser kunne mødes og arbejde sammen, er jo heldigt og ønskeligt; men det er dog vist alligevel mest praktisk, at de, hvad faglige og økonomiske Spørgsmaal angaar, hver for sig staa i sin Organisation. der ved en loyalt ført Kamp hver værger og hævder sine Interesser. Det, hvad et Forbund som det oprettede snarest vil udrette, hvis det faar lidt Vind i Sejlene, hvilket maaske er tvivlsomt nok, er at svække og sprede de alt bestaaende Organisationer.

Vi ønske de Mænd, der nu opgive den umiddelbare Fortsættelse af deres nyttige Gerning, at de maa en Gang igen finde Lejlighed til at optage denne Gerning, for at det maa lykkes saa vidt som muligt at faa vore Samfundsspørgsmaal løste i kristelig Aand.

Som en Rest af det sociale Udvalg bliver et *socialt Sekretariat* bestaaende, for hvis Virksomhed der gøres Rede i det sidste Nr. af *Vor Tid*. Som det ønskes, optage vi gerne her den indrykkede lille Meddelelse om dette Sekretariat. Dets Opgave er: 1) at indsamle og bearbejde Materiale angaaende de sociale Tilstande og Bevægelser ude og hjemme; 2) at udgive større og mindre Skrifter; 3) at lade afholde Foredrag, hvor dette ønskes; 4) at besvare Spørgsmaal og meddele Vejledning angaaende Valg af social Litteratur; 5) at udlaane Bøger og Tidsskrifter fra dets Bibliothek.

Enhver, der til Sekretariatet indsender et Aarshidrag af *mindst* 2 Kr., faar de udgivne Smaaskrifter gratis tilsendt og faar Adgang til at laane Bøger af dets Bibliothek samt til enhver Tid at erholde de Oplysninger angaaende den sociale Sag, som Sekretariatet er i Stand til at levere.

Sekretariatet ledes for Tiden af Fernando Linderberg, under regnskabsmæssig Ansvar for følgende Kontroludvalg:

<i>Jakob Appel.</i>	<i>Jens Nørregaard,</i>	<i>Alfred Povlsen,</i>
Højskolelærer,	Dr., Højskoleforstander,	Højskoleforstander.
Askov.	Testrup.	Ryslinge.

N. H.

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 16.

Søndagen den 22. April

1900.

Den katholske Kirkes Pragt.

»**H**an har ladet sig bedaare af den katholske Kirkes Pragt«, det er ofte Forklaringen, som Verden giver, naar der spørges, hvorfor den eller den er bleven Katholik. Ak, det er ofte saare lidet bevendt med den Pragt, mangen en Kirke og mangt et Kapel minder mere om Betlehems Stald end om Salomon's Tempel. Men dog er der ogsaa mange Steder megen Pragt at se og beundre, og navnlig er den katholske Gudstjeneste, naar den udfolder sig i sin fulde Skønhed, vel værd at kalde prægtig, især naar man sammenligner den med, hvad Protestantismen paa samme Omraade byder. Det er dog vist alligevel kun faa, hvem det gælder, at det er Skønheden og Pragten, som har draget dem til Guds Kirke, kun faa Convertiter, som ikke ere enige med den, som skriver dette, om at sige: selv om den katholske Kirke ikke havde haft større udvortes Skønhed end Protestantismen, *var vi ligefuldt blevne Katholiker.*

Dog, Pragt og Skønhed træffe vi ofte i den katholske Kirke, især i Gudstjenesten, og vi ville nødigt undvære den. Som Christus tog imod den kostelige Nardussalve, skønt den kunde været solgt for mange Penge til Gavn for de fattige, saaledes tager han ogsaa gerne imod, at vi samle det rigeste og skønneste, Jorden ejer, omkring hvert Sted, hvor han i Alterets helligste Sakramente ofrer sig selv til sin himmelske Fader. Det er sandt, hvad Digteren siger, »at al Verdens Perler, Gods og Guld for ham er ikkun Støv og Muld«, en *tilbørlig* Ære yde vi ikke Gud derigenem; men naar vi baade i den aandelige og i den legem-

lige Verden ofre ham det bedste, vi formaa, kunne vi ikke være ham til større Velbehag.

Dog ikke nok hermed. Alt, hvad der omgiver den hellige Messe og bidrager til, at den fejres skønt og værddigt, de mange Ceremonier, der i Aarhundredernes Løb have samlet sig om den, alt dette er ikke Tilfældigheder, der lige saa godt kunde have set helt anderledes ud, men alt har for den troende Sjæl en dyb og skøn Betydning. Farver, Lys, Toner o. s. v. tale deres eget Billedsprog, og jo mere man forstaa det, des mere trænger man ogsaa ind i de dybe, vidunderlige Hemmeligheder, som de omgive og forherlige. Det er altsaa saaledes, at den troende ikke blændes og beruses af Ceremoniernes Pragt og Skønhed, men tværtimod gennem dem opdrages til stedse mere at forstaa og tage Del i Gudsdyrkelsen i Aand og Sandhed.

Se, derfor er den katholske Gudstjeneste omgivet af Pragt, denne dobbelte Hensigt har den Helligaand med de mange og skønne Ceremonier. Men endnu er der en tredie Hensigt, som der sjældnere peges paa, men som dog er af stor Betydning. For de mange, der komme og overvære det hellige Messeoffer, enten med et forfængeligt og verdsligt eller med et koldt og ondt Hjærte, for dem ere *de prægtige Ceremonier et Slør, der dækker Herligheden*. Enten de saa frydes over de skønne Toner, eller de forarges i deres Selvgodhed og Hovmod over Farverne og Sangen og Blomsterne, ingen af dem ser og forstaa, hvad der virkelig sker. De høre: *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, men vide ikke, hvem der kommer; *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi* lyder for deres Øren, men de ane ikke, at Guds-Lammet er steget ned paa Alteret for deres Øjne. De komme ikke længere end til de skønne, udvortes Ceremonier, fordi enten Verdslighed eller Hovmod hindrer dem i at komme videre; Pragten og Skønheden staa paa Vagt ved Helligdommens Port, og kun de indviede Sjæle komme ind. Det gaar med Pragten og Ceremonierne som med Herrens skønne Lignelser: har man et

villigt Hjærte, afsløre de Guds Riges Hemmeligheder for én, har man ikke det, faa man intet at se eller høre; selv om man har baade Øjne og Øren.

Dette er det tredobbelte Øjemed med Pragten og Cereemonierne i den katholske Kirke og særlig i Gudstjenesten. Jo længere man lever som Kirkens Barn, des mere, jeg vil ikke sige, bliver man ligegyldig for, men glemmer man at tænke herpaa for den overvættets store, for Menneskeøjne usynlige, men lige virkelige og nærværende Herlighed.

N. H.

Til Forsvar.

For et virkningsfuldt Forsvar er det af Betydning at have gode Vaaben; mere virkningsfuldt bliver Forsvaret, naar man forstaar at anvende disse gode Vaaben paa Modstanderens svage Punkter. Kendskabet til disse svage Punkter er altsaa ogsaa et Led i Forsvaret; naar vor hellige Kirke bliver angrebet fra luthersk Side, hvad saa ofte sker baade offentlig og privat, Mand og Mand imellem, har vi jo Vaaben nok til Forsvar, naar vi blot ville benytte vor Kirkes Rustkammer; men samtidig med at vi afslaa Angrebet, kan det ogsaa være af Betydning, at vi ere i Stand til at vise Angriberen, at netop han har al Grund til at fare med Lempe, idet hans egen Stilling er uholdbar.

Saadanne svage Punkter har den lutherske Kirke i temmelig rigelig Mængde, navnlig paa den Tid, da den katholske Kirke ved et Magtsprog blev fortrængt fra vort Fædreland og den lutherske sat i Stedet. Det er dog saa, at naar en Katholik vil pege paa disse Punkter, bliver det fra modsat Side betegnet som Overdrivelse og Bagvaskelse. Imidlertid findes der selvfølgelig ogsaa udenfor den katholske Kirke sandhedskærlige Mænd, der give Historien, hvad Historiens er. Saaledes har Candidat Clausen i en Afhand-

ling om Hans Tausen i »Vore store Mænd« givet en Skildring af den lutherske Kirke paa Reformationens Tid, altsaa paa den Tid, da den »rene evangeliske Lære« netop skulde staa som Lyset i »Papismens Mørke.« Jeg tillader mig af denne Skildring at citere følgende:

»Præstestanden var for det meste ussel og uvidende, mange katholske Præster havde opgivet deres Kald, og det var maaske de bedste. . . .

At skaffe nye Præster var en vanskelig Sag. Man maatte lade sig nøje med Mænd, der kun havde de allertarveligste Forkundskaber . . .

Og naar I de vare komne i Embede, følte de heller ingen Trang til videre Uddannelse. Det maatte gentagende paabydes Præsterne at købe sig nogle nyttige Bøger, saasom *Bibelen* og Luthers Katekismus. En Præst, der ikke en Gang ejede Bibelen og Katekismen!

— — — Som Regel lod de sig nøje med at oplæse en eller anden Prædiken af en Postille om Søndagen. Og talte de selv, *brugte de ofte Ord, der passede bedre i en Krostue end i en Kirke. Man maatte ved Lov paabyde Præsterne i deres Prædikener ikke at bruge upassende Ord, Forbandelser, Skælden, Banden.**)

Som deres Lærdom, saa deres Levnet. Det maatte paalægges dem ikke at holde Udsalg af Øl eller have Drikkelag i deres Huse. De maatte ikke deltage i Drikkegilder, og ved Bryllupper maatte de ikke lade sig vælge til Forsangere eller Øldrikkere. De skulde ikke være »Ølbaarer«, ikke danse paa Gaden som Gøglere, vogte sig for Skørlevnet.

Som Præsten saa hans Degn, kun endnu værre. De nægtede at lyde Præsterne og gjorde Nar af dem ved Bryllupper og Gæstebud, og drak Præsten, drak Degnen dobbelt. — — —

Undervisningen var som Følge heraf jammerlig. *Det*

*) Alle Udh. af Inds.

stærke Tag, som den gamle Kirke havde haft i Samvittighederne, og hvorved den havde nogenlunde tøjlet Lidenskaberne og de dyriske Drifter, var sluppet, den ny Kirke havde endnu ikke vundet Magt over Sindene (det var ikke saa underligt)), og imedens boltrede Kødets Lyster sig. Der maatte de strengeste Lovbud til for at sætte Grænser for Usædeligheden.*

Agtelsen for Guds Hus var kun ringe. Kirkens Klokker brugtes ikke blot til at kalde Menigheden til Gudstjeneste, men tillige til at kalde sammen til Gilder og Svirelag. Søndagen efter Majfesten pyntede Bønderkarlene deres Majgreve og drog med ham i Spidsen ind i Kirken; og hvad denne berusede Bande bedrev i Kirken, kan bedre tænkes end beskrives.

Adelen søgte paa alle Maader at berige sig ved at tilrive sig den katholske Kirkes Gods. (Man forstaar dens vilige Modtagelse af den ny Lære!)* De nedrev ofte Kirkerne for at bruge deres Sten til deres Borge. De nægtede at betale Tiende. At gifte sig med Adelsmandens Frille var ofte den ligeste Vej til Præsteembede. En saadan Præst maatte naturligvis finde sig i alt, hvad hans Herre fandt for godt.

Saaledes saa det altsaa ud i den lutherske Kirke paa Reformationens Tid, saaledes vare de første Forkyndere af den »rene evangeliske Lære«! Man sammenligne dem med de første Forkyndere af den katholske Tro, med Ansgarius og hans Medhjælpere! Kommentarer ere overflødige. Det vilde være en Fornærmelse mod Magthaverne at tro, at det var den ny Læres aandelige Værdi, der for dem stod i første Række, naar der til dens Udbredelse blev anvendt saadanne Reformatorer. Saa megen sund Sands havde de sikkert, at de kunde se Daarligheden ved den lutherske Kirke.

Men medens den katholske Kirke havde tøjlet Liden-

*) Inds. Anm.

skaberne, gav den lutherske Kirke dem frit Spillerum. Man følte sig fri for den gamle Kirkes Aarvaagenhed, for det tvungne Skriftemaal, for Apostlenes retmæssige Efterfølgere og dermed ogsaa for deres Ret til at løse og binde. Naar der til denne Frihed yderligere kom store materielle Fordele ved Konfiskering af Kirkegods o. lign., kan man forstaa, at de Mægtige vare ivrige i at støtte den ny Lære; thi Kirken var nu en Træl i Magthavernes Tjeneste.

Reiffenstein-Hansen.

Det forekommer os, at indsendte Stykke snarere burde hedde »Til Angreb« end »Til Forsvar«. I Reglen ynde vi ikke at gaa angrebsvis frem mod Protestantismen; men, da indsendte Stykke kun indeholder Sandhed, og navngiven Indsender sætter sit Navn under, have vi ingen Betænkningsnæret ved at optage Artiklen. Af den citerede Forfatter, cand. C. C. Clausen's stærke Udtalelser bør man tage sig vel i Vare for at slutte til nogensomhelst Sympathi hos vedkommende selv for den katholske Kirke; thi man vilde i saa Tilfælde blive højlig skuffet. — Vi have just i disse Dage følt os særlig tilskyndede til at optage denne sandfærdige Skildring af den ældste Protestantismes Præstestand, eftersom det saakaldte kristelige Dagblad i sine sidste Numre har været struttende fuld af Løgne imod den katholske Kirke. Det er dog ikke ondt, vi gengælde med ondt, men derimod Logn med Sandhed. Særlig er det tre halvforstyrrede Artikler af Distriktslæge Thierry, vi sigte til. Det kunde ikke falde os ind at gendrive dem, derimod vtlle vi gerne more Læserne med nogle Citater af disse Afhandlinger. »Det er i Virkeligheden Katholicismen, der staar bag Antisemitismen, selv i de protestantiske Lande og er netop et af de betænkeligste Tegn paa den katholske Kirkes alt gennemtrængende Magt. Reformationen og derefter Revolutionen befriede en betydelig Del af Menneskeslægten fra Torquemadas Kirkes rædselsfulde Aag; men ligesom der staar skrevet, at »Djæ-

velen forlod ham for en Tid« uden at opgive Haabet om at fange ham senere, saaledes opgiver den katholske Kirke heller aldrig Haabet om »senere« at indvinde igen, hvad den har tabt, og atter indfange de Sjæle, som ere slupne fra den.« Og længere henne hedder det: »Havde Rom »Magt, som det har Agt,« vilde det gaa akkurat ligesaa til nu, som i »de gode, gamle Dage,« da det at *besidde en Bibel* eller blot at være mistænkt, anklaget derfor, var mere end nok til at bringe et Menneske paa Pinebænken og Baalet. Og tro dog endelig ikke, at den katholske Kirke har »forandret sig.« Nej, den forandrer sig lige saa lidt som Djævelen forandrer sig. Men dens *Miller til at nærme sig og naa sit Maal, Verdensherredømmet*, forandre sig efter de skiftende Tidens vekslende Forhold. Et Par Tommer koldt Staal under det femte Ribben virker endnu lige saa probat som i Jakob Clements og Frans Ravailac's Dage, hvad Abraham Lincoln, Garfield o. m. a. have maattet bekende. *Der gaar en rød Traad igennem det hele, gid alle dog kunde se den!*« Disse Citater ere nærmest komiske, dog kan man ikke andet end harmes over en infam Blasfemi, som Forfatteren gør sig skyldig i i sin sidste Artikel, at sammenligne Verdens Frelser med — Kap-tajn Dreyfus! Forøvrigt gør Distriktslægen i disse sine vildt jødebegeistrede Artikler nærmest det Indtryk ikke at være helt normal. Han forbauses over, at »selv efter Reformationen bliver Israels forpinte og foragtede Børns Skæbne ikke meget bedre.« Det forbauses vi ikke over, thi *Luther* siger paa sin raa (det kaldes ofte djærve og naturlige) Maade: »Die Juden zu bekehren ist obenso möglich als den Teufel zu bekehren.« (Erlanger-Udgaven af L.s Værker, Bd. 32, Side 276). Den katholske Kirke beder hver Langfredag »for de troløse Jøder, at vor Gud og Herre vil drage Sløret bort fra deres Hjærter, at ogsaa de maa erkende vor Herre Jesus Christus.«

N. H.

St. Francisci aandelige Blomster.

(Fortsat.)

NIENDE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus lærte Broder Leone at svare; men han kunde aldrig sige andet end det modsatte af, hvad St. Franciscus vilde.

St. Franciscus var engang i Ordenens første Tid med Broder Leone paa et Sted, hvor de ingen Bøger havde til at sige de hellige Tider efter. Og da Tiden kom til at sige Matutin, sagde St. Franciscus til Broder Leone: »Kære, vi have intet Breviar, hvorefter vi kunne sige Matutin, men for alligevel at tilbringe Tiden med at love Gud, vil jeg begynde, og du svarer, saaledes som jeg lærer dig. Og pas nøje paa, at du ikke forandrer noget i de Ord, jeg lærer dig. Jeg vil sige saaledes; »O, Broder Francesco, du har gjort saa meget ondt og har forøvet saa mange Synder i dit Liv, at du er værdig til Helvede;« og du, Broder Leone, skal svare: »Ja, sandelig, du fortjener det dybeste Helvede.« Og Broder Leone svarede med en Dues Enfold: »Gerne, Fader; lad os i Guds Navn begynde.« Da begyndte St. Franciscus at sige: »O, Broder Francesco, du har gjort saa meget Ondt og forøvet saa mange Synder i dit Liv, at du er værdig til Helvede.« Og Broder Leone svarede: »Gud vil ved dig øve saa meget godt, at du vil faa Plads i Paradis.« Da sagde St. Franciscus: »Sig ikke saaledes, Broder Leone, men naar jeg siger: »Broder Francesco, du har øvet saa megen Uret mod Gud, at du er værdig til at blive forbandet af ham!« saa skal du svare saaledes: »Sandelig, du er værdig til at regnes blandt de Fordømte!« Og Broder Leone svarede: »Gerne Fader! Da begyndte St. Franciscus med Suk og mange Taarer at slaa sig for sit Bryst og raabe lydeligt: »O, min Herre, hele Himlens og Jordens Herre, jeg har begaaet saa megen Uret mod dig og saa mange Synder, at jeg er ganske værdig til at blive fordømt af dig;« og Broder Leone svarede: »O, Broder Francesco, Gud vil bevirke, at du bliver velsignet fremfor de velsignede.«

(Fortsættes.)

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 17.

Søndagen den 29. April

1900.

Menneskelegemet i Kunsten.

»Det skønneste, Plastiken kan fremstille, er det nøgne Menneskelegeme,« saaledes lærte *Lessing*, og det anses for uomtvistelig Sandhed efter hans Tid rundt om i vor moderne, civiliserede, men, ak desværre, saare lidet kristelige Verden. Og efter den Sætning handler man, i Musæer, Gallerier, Theatre, paa Pladser og i Anlæg vrimler der, som *Aug. Reichensperger* saa træffende bemærker, ikke alene med nøgne, men ogsaa med afklædte Figurer i Massevis; dog er det desværre ikke Skønhedssans, der vækkes herved hos Mennesker, men moralsk Fordærvelse, der Dag for Dag dryppes ind, om end ikke i uskyldige, saa dog i ikke helt fordærvede Hjærter. Og Grunden er den, at det nøgne Menneskelegeme var vel oprindelig i Besiddelse af en vidunderlig Skønhed; men ved Synden tabte det denne, Gud selv bød Menneskene at klæde deres Nøgenhed, da denne vakte et hidtil ukendt Begær hos dem, og først i Opstandelsen, »hvor der ikke mere tages til Ægte eller bortgiftes,« faar Menneskelegemet atter sin tabte Skønhed tilbage, i forherliget Tilværelsesform. Og derfor er det, just af den Grund, at saa godt som alle den nyere Tids katholske Kunstnere og Kunstkendere saa vel som Præster og Theologer ere enige om i al Almindelighed at misbillige og forkaste den saakaldte nøgne Kunst. Der kan vel findes enkelte kristelige Kunstnere, der ikke er enige med dette Flertal, som vel at mærke er et Flertal paa Kirkens og Troens Grund, og hvis Opfattelse er et Resultat af alle foregaaende kristelige Aarhundreders aandelige Erfaring, enkelte kristelige

Kunstnere, der finde dette Livssyn bornært; det er saadanne, som have ladet sig imponere af den moderne Verdens Dom og af det store Flertal af Kunstnere, som i denne Tid leve højt paa Fraser som »Kunstens Ret« og »Kunstens Frihed;« disse have ganske vist Vind i Sejlene baade i Paris og Berlin og København med, men have lige fuldt dyb og evig Uret.

Fremstillingen af det nøgne Menneskelegeme er saaledes i ethisk Henseende yderst betænkelig. Men ogsaa i æsthetisk Henseende (hvis man skelner imellem disse Begreber, hvad der i strængeste Forstand ikke vel er muligt) gælder egentlig det samme. Og i denne sidste Henseende ville vi anføre et Citat af den baade bekendte og anerkendte Bog af Jesuiten Jungmann, kaldet »Æsthetik«, der viser dette klart: »Savonarola forsikrede offentligt, at Kunstnerne vilde gyse for deres egne Værker, hvis de lige saa godt som han kendte den Skade, det jævne Folk havde lidt paa deres Sjæle ved at betragte disse Værker. Og Clemens Brentan skriver til en yngre Ven, under Omtalen af en Malers Tegninger: »Jeg kan ikke fordrage de evindelige nøgne Piger og Dreng. Fanden maa før tage al denne saakaldte højere Kunstuskyld, end at det ringeste Lam skulde føle sig forarget.« Aristoteles lærer, at Lovgivningen bør virke hen til, at Ungdommen intet uanstændigt skal faa at høre *eller sé*, og at Øvrigheden derfor har den Pligt at vaage over, at der intetsteds taales uanstændige Malerier eller Skulpturer.«

Efter at have afvist den Beskyldning, at det er kun ethiske Motiver, Forfatteren her lader sig lede af, argumenterer han videre paa følgende Maade: »Som »æsthetisk utilladeligt« i et Kunstværk maa alt det betragtes, der enten helt eller delvist neutraliserer den Virkning, der er vedkommende Kunstværks Formaal. Men den æsthetiske Nydelse, det egentlige Formaal for alle hedoniske Kunstværker, bliver enten helt eller delvist neutraliseret ved Skikkelsernes Nøgenhed. Følgelig er Fremstillingen af nøgne Skikkelser i saadanne Kunstværker æsthetisk utilladelig. Hvad det her gælder om at bevise er *propositio minor* (den anden Sætning.)

Frederik Jacobs bemærker et Sted: »*Et uskyldigt og alvorligt Menneske* ser uden sanselig Lyst, og altsaa ogsaa uden Forargelse, paa Herkules' kraftige Nøgenhed, paa Bacchus' blomstrende Ungdom, paa Aphrodite's henrivende Ynde.« Meget rigtigt! Men hvor mange gives der af den Slags Mennesker paa Jorden? Og ere Kunstværkerne alene beregnede paa at beskues af disse og ikke af den uforholdsmæssig langt større Mængde, der, som en Gang den store Kirkelærer Chrysostomos udtalte, »ikke ere af Jærn eller Sten, men af Kød og Blod, og som lettere gribes af Lysten end Straæet af Flammen,« ere Musæer, Gallerier, de offentlige Pladser ikke ogsaa bestemte for disse? Lige saa sikkert, som »uskyldige og alvorlige Mennesker« se paa de omtalte Ting uden sanselig Lyst, lige saa sikkert er det, ja endnu sikrere, at utallige, som enten mangle Uskyld eller Alvor eller begge Dele, beskue dem *med* sanselig Lyst. Forgæves beraaber man sig paa »det skønnes rene Kølighed,« paa »det legemliges Forklarelse« eller »Formens Idealitet« el. lign. Thi hvori bestaar i Grunden denne »Forklarelse«, denne Idealitet? Alene deri, at Kunsten fremstiller Legemet frit for alle naturlige Mangler og rensed for alt, der kan forekomme Sanserne uskønt og frastødende. Selve det i Legemet, der hidser den sanselige Attraa, fjærner Kunsten ikke, tværtimod, for saare manges Vedkommende bliver dettes indtagende Magt forøget derved, at alt sanseligt stødende er fjærnet. Med ét Ord: vegetativ Nydelse er for utalliges Vedkommende den faktiske Virkning af de Kunstværker, Talen er om. Men, og det maa enhver indrømme, naar Sjælen er fyldt af vegetativ Nydelse eller af Attraa heretter, saa kan der ikke mere blive Tale om nogen æsthetisk Nydelse. Og have vi saa ikke Ret i, at de nøgne Skikkelser umuliggøre for saare manges Vedkommende den æsthetiske Nydelse?

Og de ganske faa, hvem det ikke gaar saaledes, »de uskyldige og alvorlige« Sjæle, ville i hvert Fald blive ikke lidet hindrede i denne Nydelse. Det kan jo ikke undgaa

deres Opmærksomhed, — netop fordi de ere »alvorlige« Mennesker, — at det Kunstværk, som de have for sig, for utallige bliver en Anstødssten, Anledning til ethisk Skade, ja maaske Fordærvelse.«

Det vil føre os for vidt at citere mere af hint fortræffelige Værk, hvor god Grund der end kunde være hertil. Men det sagte er nok til at vise, at *Fremstillingen af det nøgne Menneskelegeme er baade ethisk og æsthetisk forkastelig*. At opstille bestemte Regler er her umuligt. Et Billede med liden Nøgenhed kan være langt forkasteligere end et andet, hvor det nøgne er langt mere fremtrædende, men i sin Almindelighed har ovenstaaende Sætning sin fulde og hele Berettigelse. N. H.

„Umaadelig Idealisme“.

Wil De endnu en Gang, Hr. Redaktør, give mig Plads for nogle Bemærkninger om Spørgsmaalet Kunst og Moral? — Hr. N. H. har ikke Lyst til at svare; i Stedet for at tage nogle af mine Paastande under Behandling bukker han smilende for »den store Del af Læserne,« jeg ikke har kunnet overbevise (har Hr. N. H. holdt Mandtal over sine Meningsfæller!) og fortæller, — at jeg er en »from og forstandig Mand,« hvilket maa være meget interessant for dem at høre og utvivlsomt vil give Hr. N. H. Navn af en ualmindeelig fredsommelig og brav Herre. Den lille Del af Læserne, som har følt sig overbevist af min Kritik, ønsker nu imidlertid at vide, hvad Hr. N. H. egentlig har at sige til f. Ex. den Paastand, at *Kirken aldrig nogensinde godkendte dette Kunstsnørperi, som utvivlsomt kom fra Sekterere*. Endvidere har det forundret at se Hr. N. H. lade den lille Frøken Reitzel fra det kristelige Blad i Stikken; først bruger han hendes »kønne Ord,« derefter lader han dem rolig stemple som usømmelige, det er ikke ridder-

ligt, mildest talt. Jeg ved jo, jeg har ikke overbevist ham om noget. Det kunde maaske være, Hr. N. H. havde læst en Artikel af samme Frøken, betitlet »Blufærdighed«, og den kunde have aabnet hans Øjne, den har i alt Fald fremkaldt en stærk Protest fra den ivrige Indremissionær Grev Holstein-Holsteinborg; han »maatte lægge Bladet fra sig med en Følelse af »Væmmelse og Mishag« efter at have læst Frøkenens »ublufærdige og smagløse Udtryk og Sammenligninger.«

De har, Hr. Redaktør, med vanlig Takt overtaget nogle af Hr. N. H.'s Svarepligter, desværre ikke dem alle, bl. a. ikke de ovennævnte, men maaske ere vi i de Stykker enige! De svarer derimod paa Ting, jeg ikke har talt om, det er muligen som Skadeserstatning.

Det overrasker mig, De ikke henregner Musik til Kunst, dog er det vel ogsaa en Smagssag, hvorom vi altsaa ikke skulle disputere; for mig er, foruden de bildende Kunster, Arkitektur, Musik og Literatur Kunst; har min Artikel maaske givet Anledning til at tro, jeg kun tænkte paa bildende Kunst, naar jeg talte om Kunstens lykkelige Virkninger, saa maa de give min uøvede Stil Skylden.

De spørger, om det virkelig er en Livssag for et Folk at blive delagtig i Nydelsen af klassisk Kunst? Mit Svar er ubetinget: **Ja!**

Var det ikke Plato, som allerede forstod, at **Skønheden var Sandheden synliggjort**. Og lære vi Kristne ikke, at **Gud er den absolute Skønhed**.

Den græske og den ægyptiske Kunst har efter alle Kunstforstandiges Mening naaet den højeste Skønhed, Menneskekunst endnu naaede; vi kunne altsaa ikke uden at bortkaste en moralsk Faktor af uhyre Værd lade haant om Folkets Forhold til antik Kunst.

Den store Kunstner, som leder Beuronerskolen, Benediktinermunken P. Desiderius Lenz skriver: ». . . medens Erkendelsen af den sande Gud indskrænkede sig til Jødefolket, blev de gode æsthetiske Metoder Hedningernes An-

del, som *en Art plastisk Gudsaaenbaring*; Grækere og Ægyptere skulle berede Jorden for Kristendommen.« Og i et andet Sted, i sin udmærkede Bog om Beuronerskolens Æsthetik, skriver han: »Kraften og Styrken i den gamle græske Plastik er den uhyklede, indre afklarede Sandhed og ædle Harmoni, hvorved den bliver ægte religiøs Kunst. — — Det var for dem (o: Grækerne) en Sendelse fra den himmelske Kunst, som er i Stand til at række Menneskene Haanden i deres Vandring opad.« Videre i sin Bog nævner P. D. de store nye Udgravninger og kalder dem en af betydeligste Tildragelser i vor Tid, »de ere en Genopstaaen af hin Kunst, der i Oldtiden var en saa sædelig opdragende Magt, hvorom hele Folkeslags Ve og Vel drejede sig. Mindre vel fordi den havde forkyndt høje sædelige Sandheder, end fordi *den henviste til Aabenbaringen i Naturen, til dens Love om Retfærd, Sandhed og Harmoni og legemliggjorde disse gennem en høj Teknik, der var begrundet derpaa!*« Maatte det nu være lykkedes denne højtbegavede Malermunk at overbevise Dem om, at Kendskab og Kærlighed til antik Kunst er nødvendig, hvis et Folk skal gaa frem i moralsk Bevidsthed. Det af Dem etablerede Modsætningsforhold mellem Kunstsans og moralsk Sans eksisterer ikke!

Endnu maa nævnes en vigtig Grund til inderlig Fordybelse i antik Kunst, den nemlig, at den moderne kirkelige Kunst kun kan udvikle sig paa Basis af den græske og ægyptiske Kunst; kun naar Ungdommen vænnes til den klassiske Skønhed, kan man nære Haab om en Genopstaaen af Kirkens døde Kunst. Her lader jeg atter P. Desiderius tale: »Saa tror jeg da, vi maa betragte det (Udgravningerne) som et Vink fra Forsynet og gaa i Skole hos disse Værker med al Alvor og søge efter hint Element, der gav den klassiske Kunst Magt til at bibringe de hedenske Folk den Forestilling, *at Verden er grundlagt paa Orden og Harmoni*, at det raa, utøjlede og overmodige er Menneskene fjendtligt og uværdigt. et Gudsbud er kommet, at

iføre Kristendommens gamle Tanker hint forklarede Klædebon (den antike Kunsts Former), saa Kunsten efter Middelalderens Aand atter opstaar og igen bliver en Plante i Guds Have, fuld af Ynde, fuld af Sandhed, fuld af den sødste Trøst — men fuld af den græsseligste Alvor for Løgneren, den stolte, den utugtige.«

Mogens Ballin.

Svar paa Tiltale.

Hr. Ballin synes at være næsten mest krænkhet over at være bleven stemplet som en »from og forstandig Mand,« nu, hvad man ogsaa kunde kalde ham, viser foranstaaende Stykke, saa jeg skal ikke nævne det. Det kan være, min Bemærkning om Hr. B.s Fromhed og Forstand ikke har interesseret Læsere; den kan dog maaské være lige saa interessant som Undersøgelsen om min Ridderlighed. De ærede Læsere kunne forøvrigt selv dømme om denne, naar de betænke, at jeg kunde have henlagt foranstaaende Artikel, hvad maaské adskillige havde gjort i mit Sted paa Grund af dens temmelig personlige Præg.

For saa hurtigt som muligt at forlade det rent personlige skal jeg bemærke om Indsenderen i »Kristeligt Dagblad« S. O. Reitzel, at jeg med Vilje ikke omtalte hende fordi jeg syntes, det ikke vedkom Sagen *i fjærneste Maade*. Hvad der blev citeret af Frk. R.'s Udtalelser i min Artikel om *Kunst* kan jeg *i alt væsentligt* underskrive. Hendes senere Artikel tiltalte mig ikke saa meget, den var noget smagløs, men hun havde Ret i Hovedsagen, i at fordømme de moderne, usædelige Dame-Baldragter.

Kirken har aldrig godkendt Kunstsnerperiet, siger Hr. B. Selvfølgelig har den ikke det; thi den har aldrig godkendt noget urigtigt. Men Kirken har heller ikke været blind for de Farer, der kunde findes i Kunsten. Og kendte Hr. B. Moraltheologien, vilde han vide, hvad Kirkens bedste

Mænd mene om Spørgsmaal, der staa i nøje Forbindelse ogsaa med de antike Figurer, han vilde vist blive forarget mange Gange, naar han læste deres Ord. Det er selvfølgelig, at bliver én virkelig forfrisket og opbygget ved at beskue de klassiske og moderne Nuditeter, nu, saa er der for ham ingen Synd i at se paa dem. Men det bliver der let for mange Menneskers Vedkommende.

Hr. B.s lange Citater ere meget oplysende. De bevidne det, som Undertegnede stedse har anset for rigtigt, at *den klassiske Kunst er uundværlig for Kunstneren, der vil uddanne sig i sit Kald, studere sin Kunst.* Men der siges ikke ét Ord om, at den klassiske Kunsts Fremstillinger i al Almindelighed egne sig som Opdragelsesmoral for Folket i dets Helhed. Det Standpunkt, der er hævdet i det foregaaende, staa uanfægtet, at adskillige klassiske Værker høre hjemme paa Musæerne eller i Kunstnernes Atelierer, men ikke udenfor disse. Beuronermunken modsiger slet ikke dette. Og hvad mon han vilde svare, hvis man sagde til ham: en rig Mand vil skænke Klostret Michel Angelo's David, Thorvaldsen's tre Gratier og Praxiteles' Aphrodite, hvis I ville stille disse Figurer op i Eders Have? Han vilde sikkert betakke sig for den Forskønnelse af Haven! Og kunne disse alvorlige, kristelige Mænd ikke taale saadanne Prydelser i deres Have, hvorledes skal saa det uudviklede, umyndige Folk kunne det i Anlæg og Parker, som ere deres Haver?

N. H.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres i Johannes Jørgensens Fraværelse af Cand. theol. & mag. Niels Hansen, Christian II.s Allé 2. København. S.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 18.

Søndagen den 6. Maj

1900.

Den antike Kunst.

Af Ernest Hello.

Antiken er et Hav, hvori to modstridende Strømme mødes og brydes. Antiken er det forvanskede, men ikke ukendelige Ekko af Ordet fra Begyndelsen, som den gentager, idet den forandrer det. Antiken frygter, og den venter. Deraf kommer en ubestemt Fornemmelse af høje Sandheder — lig et Minde, der paa én Gang er dybt og forvirret. Men ved Siden af dette rindende Vand findes ogsaa i Antikens Skød Forvanskningen af den oprindelige Sandhed.

De Moderne har studeret Antiken meget. De har kastet sig over den med en Lidenskabelighed, som Filologernes Forkærlighed for de gamle Sprog ikke er nok til at forklare. Maaske har de Moderne ubestemt fornummet, at Antiken var en Sfinx, som vilde fortære dem, der ikke kunde gætte dens Gaade; maaske har de villet anatomere den for ikke at blive opslugte af den; det sikre er, at deres Arbejde ligner en Kamp, og endda en Brydekamp.

Men i denne Brydekamp er de blevne overvundne. De har ikke gættet, hvor den skjulte Skat fandtes paa Antikens vidtstrakte Marker. De har glemt Ordet fra Begyndelsen, hvis Genlyd det gjaldt at finde, og de har beundret Fornægtelsen af hint guddommelige Ord. De, som har gjort saaledes, har ikke dræbt Sfinxen, og Sfinxen har fortæret dem.

Dette Udtryk er ganske forfærdelig korrekt. Mange Moderne er bogstavelig blevne opslugte af det gabende

Uhyre, og vor Tid har intet set til dem, fordi Antiken havde slugt dem. Thi Lidenskaben for det Svundne, der er morderisk som alle Lidenskaber, er af visse særlige Grunde maaske den mest dræbende af alle. Den afskyer Morgendagens Sol; den ligner i en uhyggelig Grad Døden.

Det er Fremtiden, som har Krav paa Mennesket, ikke Fortiden. Et af de mærkeligste Tegn paa Menneskets Fald er Forgudelsen af en Ting, blot fordi den er gammel. Men det Blik, som den evige Sandhed giver, gennemtrænger Antiken og finder med Glæde, under det Falskes Skal, Sandhedens friske Saft — der er overalt.

Et endnu ungdommeligt Minde om den oprindelige *Enhed* dvæler over den graa Oldtid. I de første Menneskers Liv er derfor Religionen og Kunsten inderligt forenede. Religionen og Kunsten lever i samme Luft, bestraaes begge af samme Afglans fra det Fjærne, vanæres begge af samme Skændigheder.

Men Kunsten er mere tro mod det Gode end Religionen.

Religionen bliver til Afgudsdyrkelse. Kunsten holder sig nærmere ved Oprindelsen, ved Aanden, ved Overlevelingen. Religionen taler om Jupiter, Kunsten om Prometheus. Religionen former sig efter hver Stads og hvert Menneskes Instinkt og Uvidenhed og Lidenskab. Kunsten er mere altomfattende. Religionen bliver mere nedværdiget af Menneskets Luner. Kunsten staar nærmere ved Hjærtet. Den antike Religion ophidser Lidenskaberne. Kunsten smittes og saares af dem, men de beherske den ikke. Hedenskabet ler med en simpel Latter. Kunsten har bevaret en vis utilstrækkelig, men ædel Sorg. Den er bleven et Tilflugtssted for Menneskets Graad. Kunsten, som blev mindre forvansket end Religionen, hæmmede ved de alvorlige Minder, den bar paa, Forraadnelsens Fremskridt . . .

Den antike Kunst kommer fra Østerland, ligesom den antike Religion. I Østerland gaar den til Grunde i Ubevægelighed, i Forstening. I Vesterleden fordærvs den i Be-

vægethed og gaar i Forraadnelse. I Østerland bevarer Kunstværkerne deres Storhed og mister Udseendet af at være levende. Pyramiderne er typiske og symbolske. Den østerlandske Kunst er en Grav.

Denne Grav er stor, uhyre, ophøjet, pragtfuld og kold — men det er kun en Grav. Den er saa høj, at man fra dens Top ser Solens første Straaler; de naar den, før de naar Mennesket — og dog er det en Grav.

Hvem er den Konge eller Dronning, som hviler derinde? Det er *Overleveringen* — Overleveringen, der behersker Antiken, fortaber sig i Himlene og hviler paa Jorden.

Forstenet i Østerlandene, raadnede den antike Kunst op i Vesterleden.

Æskylos og Platon er midt paa Vejen, lige langt borte fra Indien og Grækenland. Naar man gaar fra Østen til Vesten, fører Æskylos til Sofokles og Platon til Sokrates. Naar man vedbliver at gaa mod Vest, fører Sofokles til Euripides, og Sokrates til Xenofon. Malerkunsten frembringer af sin Forraadnelse Apelles, og Filosofien Rhetorernes og Sofisternes talløse og frygtelige Flok. Øjenforblandelsen er traadt i Steden for Kunsten, og Spidsfindigheden har indtaget Videnskabens Plads. Østerland er glemt. Grækenland er et modent Bytte, og Rom slaar ned paa dette Bytte.

Man kan sige, at det østerlandske Element var Grækenlands Liv; da dette Element var opløst, døde Grækenland. Kunsten var dets Tilværelse; da Kunsten var død, hørte det op at leve, og Ulvindens Gab, der altid var rede til at fortære alle Legemer, som gik i Forraadnelse, aabnede sig for at opsluge det. Det antike Rom levede af Aadsler. Naar et Folk døde, aad Rom Liget.

Efter Apelles og Xenofon var Grækenland et Aadsel, og Ulvinden styrtede sig over det . . .

Af *L'Homme*: tredje Bog, *L'Art*.

Til Forsvar.

Munder denne Overskrift indeholdt *Katholiken* for 22. April et meget hæftigt Angreb paa Protestantismen af Hr. Reiffenstein-Hansen.

Ikke uden Betænkelighed har Redaktionen optaget denne ret »grausame Salbe«; herpaa tyder de Bemærkninger, hvormed Vikarredaktøren Hr. N. H. præsenterer den for Bladets Læsere. Det er ikke første Gang Hr. N. H. maa tage Afstand fra Hr. Reiffenstein-Hansens Udtalelser i »Katholiken«. For et Par Maaneder siden indeholdt Bladet saaledes en Artikel, hvori Hr. Reiffenstein-Hansen ivrede mod, at Protestanterne endnu levede paa den gamle *Solafide*-Lære. I temmelig bestemte Udtryk maatte Hr. N. H. retvise ham for denne urigtige Paastand. Hr. Reiffenstein-Hansen synes at behage sig i voldsomme Angreb paa den danske Folkekirke, og han nærer en ren Forkærlighed for denne Opgave. Desværre er hans Forhold til Protestantismen »ulykkelig Kærlighed«; thi han har ikke stort Kendskab til det Religionssamfund, han Gang paa Gang angriber. Dette kommer særlig tydeligt frem i den anførte *Solafide*-Artikel. Det kan være, at hans Kendskab til de Samfund, Reformatorerne stiftede, er rigtigt og paalideligt nok, men han mangler aabenbart Øje for, at der indenfor Protestantismen er sket en fuldstændig Strømkæntring siden hin Tid. Protestantismen var i sin Oprindelse en Protest mod Romerkirken, men efterhaanden er det i Tidernes Løb gaaet op for de bedste af dens Medlemmer, at de ikke kan leve paa den rene Negation, hvis ikke det hele skal bære over mod det fuldstændige Fritænkeri. Den saakaldte *stille Reformation* har i Aarenes Løb ryddet svært op i Reformatorenes gamle Misgreb; lidt efter lidt dukker der nye Tanker frem i Protestantismen, nye Tanker, dem vi kender igen som gamle katholske Tanker. Har man lidt Øje for den stille Reformation, vil man ogsaa med Glæde se, at den langsomt, men sikkert, fører tilbage til den gamle Moderkirke. Disse For-

andringer gennem Tiden, det, at protestantisk Praksis før og nu er to ganske forskellige Ting, det er noget Hr. R.-H., gjorde vel i at lægge sig paa Hjærte, naar han skrider til at skrive sit næste Indlæg her i Bladet.

Hans sidste Artikel »Til Forsvar« er præget af en sørgelig Ufordragelighedens Aand. Det har været ham en ud-søgt Glæde, mærker man tydeligt, at han hos *C. C. Clausen* har fundet de nedsættende Ord, han citerer om vort Lands tidligste lutherske Præstestand, og det er ham en Glæde at lade dem gaa videre. *C. C. Clausen* staar jo lige saa langt fra os, som han staar fra Statskirken; hans Mening er i det højeste den at komme al positiv Christendom til Livs. Men naar to Religionssamfund staar rustede overfor hinanden, skal det ene vogte sig for at bekæmpe det andet med de Vaaben, der rækkes af den, som vil dem begge til Livs. Vi maa i det Hele være varsomme herhjemme med at bygge paa den Anerkendelse, 'der fra Tid til anden ydes os i Bladene og altid fremtræder som et Angreb paa Statskirken. Sagen er simpelthen den, at vi kan være brugbare som Vaaben mod Statskirken, men dertil skulde vi helst holde os for gode. Forholdet er i Øjeblikket dette: Statskirken, og særligt *Indre Mission*, er den værste Hindring for Fritænkeriet herhjemme; vi tæller numerisk saa lidt, at vi ikke er værd at regne med, men som Forbundsfæller kan vi altid være Fritænkerne gode nok. Har de først naaet deres Hensigt med Protestanterne, er det altid tidsnok at tage fat paa os. Vi maa aldrig glemme, at Lutheranerne er vore langt naturligere Forbundsfæller, end Fritænkerne. Jeg indrømmer villigt, at det undertiden kan holde haardt nok, ikke at glemme det, og at *Kristeligt Dagblad* gør sit, til at bibringe os de modsatte Forestillinger. Samme Nummer af *Katholiken*, der indeholder Hr. R.-H.'s »Til Forsvar«, indeholder ogsaa i umiddelbar Tilslutning en hel Del Angreb paa vor hl. Kirke plukket ud af Distriktslæge *Thierrys* Artikel i *Kristeligt Dagblad*. Paa samme Maade, som Hr. N. H. tager dette Angreb, skulde imidlertid alle den

Slags Angreb tages: med et godmodigt Smil og en hjærtelig Latter! Lad os endelig ikke forivre os — hvad skader det det den store romerske Kirke, at en Smule dansk Indre Mission giver ondt af sig? Lad os ikke sætte os til at skrive lange ufordragelige Artikler i vore katholske Blade: de er saa smaa, der er saa lidt Plads i dem, og den Smule Plads kan benyttes paa en bedre Maade. Der er saa megen Uvidenhed om katholske Forhold i Indre Missions Kredse; at deres Angreb hovedsagelig grunder i en daarlig Vilje, betvivler jeg derfor i høj Grad. Jeg havde i Fjor Lejlighed til at leve flere Maaneder i Huset hos en af Missionens første Mænd, og daglig omgikkes jeg der flere af dens betydeligste Forkæmpere; det Indtryk, jeg havde af dem, var kun det, at de var levende og oprigtige Kristne, om end deres Religiøsitet maaske var lidt overspændt med et Stænk af usundt Bigotteri. Men naar de kom ind paa Spørgsmaalet *Romerkirken* — og det gjorde de med en vis Forkærlighed — saa var det utroligt at se, hvor uvidende de var. Derfor tror jeg altid, naar jeg ser deres Angreb paa vor hl. Kirke i *Kristeligt Dagblad*, at spore det samme Uvidenhedens Luftdrag, der er mig saa kendt fra mine gamle indremissionske Venner. Lad os roligt og alvorligt vise deres Angreb tilbage og oplyse dem og vore andre adskilte Brødre indenfor den danske Statskirke, men lad os være fri for den Slags Ufordragelighed, der ligger bag »Til Forsvar«. V^{OR} hellige Kirke er i sig saa stor og skøn, at den er hævet (eller skulde være hævet) over at gribe til den Slags Vaaben mod et andet christent Trossamfund.

En Artikel som »Til Forsvar« er ikke god til noget som helst eller for nogen som helst. Dens ufordragelige Tone bidrager kun til, uden Grund, yderligere at uddybe Kløften mellem os og Protestanterne herhjemme, hvad der hverken kan være til Gavn eller Glæde for os eller dem. Om vi end staar skarpt overfor hinanden i mangt og meget, saa maa vi aldrig et Øjeblik glemme, at begge Konfessioner er *christne* Konfessioner, og *Christendommens Aand*

er Kærlighed. Vi, som paastaar og hævder, at vi i vor hellige Kirke besidde den sande Christendom, maa ogsaa gaa foran i Kærlighed.

Hillerød, den 27. April 1900.

Sven Aage Rasmussen,
Læge.

Redaktionen af *Katholiken* har ikke, trods ovenstaaende Artikels noget skarpe Form, taget i Betænkning at optage den. Den er skreven af navngiven Mand, og det følger af sig selv, at Hr. *Reiffenstein-Hansen*, paa hvis indsendte Artikel mange maaske har et andet Syn end Dr. S. A. Rasmussen, vil finde gæstfri Modtagelse for et eventuelt Svar.

Fritænkerregimentet i Paris.

Hørn Medarbejder ved *Vort Land*, Hr. Carl Muusmann, offentliggør i dette Blad for den 29. April et Interview af den franske Skribent *Jules Lemaitre*. Den bekendte Forfatter udtaler sig her meget skarpt mod det Fritænkerregimente, som det socialistiske Byraad i Paris fører. Bl. a. fortæller han følgende:

»Udgifter mangler det ikke paa. Siden 1890, da den socialdemokratiske Majoritet blev rigtig kompakt, er Udgifterne til Hospitalsvæsenet gaaet op fra 21 $\frac{1}{2}$ Millioner til ca. 40 Millioner aarligt.

»Samtidigt er imidlertid Dødelighedsprocenten for Patienternes Vedkommende steget med 4 pCt.

»De barmhjertige Søstre, der tidligere gjorde et saa stort og opofrende Arbejde, er blevne kastede paa Porten, og siden de er blevne erstattede af Mandfolk, er Udgifterne til Vin, Sygedrikke og Brændevin gaaet op til det dobbelte.

»Paa samme Maade bygger man Skoler, der er indrettede med ganske meningsløs Flothed, og som koster langt mere, end de vilde staa nogen Privatmand i. Samtidig øves der en modbydelig Censur i Undervisningsmetoden. Man har saaledes ikke blot vedtaget, at Ordet *Gud* skal stryges overalt, hvor det findes i Lærebøgerne, men at man skal fjærne ethvert Ord, der antyder et højere aandeligt Væsens Existens. Som Flidspræmie giver man disse halvvoxsne Børn Værker af *Diderot* og lignende Filosofer, som et dannet, voxent Menneske kan have svært nok ved at forstaa.«

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres fra og med dette Nr. paany af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Reviseret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 19.

Søndagen den 13. Maj

1900.

Frelsens Hær og Tredje Orden.

Den, som skriver dette, passerede en Gang med en fremmed Katholik Frelsens Hærs Hovedkvarter i Frederiksberg Allé. Den Fremmede, som vistnok kun kendte ganske lidt til *The Salvation Army*, saae op, idet vi gik forbi «Templet», og sagde alvorligt: »Ja, hvis alt det blev gjort for Gud, som her bliver gjort for Satan!«

Vedkommende Katholik var en from og god Mand, hvem Kætteriet var en Vederstyggelighed. Han saae i Frelsens Hær kun det hæretiske Troessamfund og i General Booth kun en Mand, der havde klippet en ny Flig af Christi usyede Kjortel. Han saae i det nye protestantiske Troessamfund, som Frelsens Hær er, kun Tilintetgørelsen af Christi Bøn: »At alle maa være *ét*.«

Men man kunde dog ogsaa tænke paa en anden Maade, og dette prøvede jeg dengang at gøre min fremmede Ven forstaaeligt. »Frelsens Hær« er jo kun materielt, ikke efter sin Stifters Hensigt, et hæretisk Troessamfund. General Booth har aldrig kendt den katholske Kirke og har følgelig heller aldrig skilt sig ud fra den ved noget bevidst Oprør, noget formelt Kæteri. Han var Methodistprædikant, levede midt i den store engelske Methodistmenighed uden nogen Anelse om Rom. Han elskede John Wesley, som ikke var den ringeste, han kunde vælge til Genstand for sin Kærlighed, og som er lige saa langt fjernet fra Luther som Buddha

fra Muhamed. Wesley — og Booth efter ham — prædikede ikke blot den tilregnede Retfærdiggørelse, men den virkelige Helliggørelse — *fuld Frelse*, saaledes som Udtrykket lyder i Frelsens Hærs dogmatiske Jargon. Og Frelsens Hær er ligesom Methodismen i sin heroiske Ungdom gaaet ud til Folket for at tilbyde de Fattige og Arveløse *fuld Frelse*.

Anglikanismen har indtil de sidste Tider været de Riges Religion — deres, som havde Raad til at betale for hver Søndag at sove i Kirkestolene. Det var derfor en *Revolution* indenfor Protestantismen, da John Wesley i Aaret 1743 drog ud til Kulsvierne i Staffordshire og begyndte at prædike Evangelium for de Fattige. Og dette Evangelium var ingenlunde Luthers. Det var det gode, gamle, katholske, thi det kunde af Methodistprædikanten Whitefield formuleres i følgende Ord: »den hellige *Methode* til at afdø fra os selv og leve for Gud« Intet Under derfor, at Methodismens første Talsmand forfulgtes af Høj Kirkens Farisæere i de katholske Bispers efterladte Stole.

Wesley forlangte af dem, som sluttede sig til ham, at de skulde frygte Guds Vrede og hige efter Frelse. Han viste dem hen til Korset paa Golgatha og rettede deres Blik paa den lidende Frelser, paa Tornekronen, de hellige Vunder og Jesu aabnede Hjærte. Han gav dem Mod til at tro, at der i Jesu Blod var Frelse ogsaa for dem, og han lagde dem paa Sinde, at leve hele deres Liv i Jesu Efterfølgelse. Han formanede dem til alle gode Gærninger, til Bøn, aandelig Læsning, Faste og Afholdenhed.

Saaledes var Methodismen i sin oprindelige Renhed — en mægtig Genfødsel af levende Christendom indenfor den døde engelske Statskirke, et utvivlsomt Værk af den Aand, der *aander, hvor den vil*. Men medens den sande Kirke uafbrudt genfødes ud af sig selv og er som et Træ, der voxer højere og højere, saa sker den religiøse Fornydelse udenfor Katholicismen ved stadig nye Troessamfunds Opstaaen. Det ene Træ fortrænger her det andet. Den Væxt, som kun er af Mennesker, rykkes op med Rode, og en an-

den indtager dens Plads. De er jo alle kun *Nødhjælp*, kun ekstraordinære Midler til retsindige Sjæles Frelse.

Efterhaanden blev Methodismen gammel og magelig og gik ikke mere ud til Kulsvierne. Der kom elektrisk Lys og Brysselergulvtæpper i dens Bedesale. Den blev anglikaniseret.

Da opstod der en Mand, som følte sit Hjærte røres af Medlidenhed over de moderne Kæmpestæders aandelige Nød. Midt i det allerchristeligste Englands Hovedstad lever jo en Befolkning af *vilde*, uciviliserede Horder, som aldrig lærer andet af det engelske velindrettede Bourgeoissamfund at kende end Straffeloven og Fængslerne. Der udkom for et Par Aar siden en rystende Skildring af dette underjordiske London i Arthur Morrisons Roman: *A child of the Jago*. Og denne Roman er sikkert nok inspireret af General Booths mægtige, veldokumenterede Værk: »Det sorteste England og Vejen ud derfra.«

Thi Booth nøjedes ikke med at skildre Ulykken og Elenigheden. Han var ingen Romanforfatter, han var en christen Evangelist. For et Par Uger siden sagde han selv her i Byen, i Koncertpalæet: »Jeg stod alene for 35 Aar siden; mit Hjærte vaandede sig over Folkets Synd og Nød, men jeg kendte Lægemidlet, jeg havde selv erfaret Kraften af Jesu Blod, og jeg kastede mig med min elskede Hustru ved min Side ud blandt Folket uden at spørge efter, hvem der vilde hjælpe mig.«

General Booth og hans modige, nu afdøde Hustru, styrtede sig ned i Londons frygteligste Afgrunde, ned i Dynedet, ned i *the slum*. De var ene dengang, nu staar der bag Generalen en i 46 Lande udbredt Hær paa 4250 Korps. Alene her i Norden har Frelsens Hær, ifølge »Krigsraabet«s Opgivelser, henved 6000 »Officerer«. Og deres mangfoldige Virksomhed, baade den religiøse og den sociale, er kendt af alle. General Booth sagde i Koncertpalæet følgende:

»Vi har nu 553 sociale Institutioner, som hver Uge yder Hjælp paa en eller anden Maade til 200,000 Personer. Jeg takker Gud for, hvad der er udrettet, men vi har endnu kun naaet Overfladen af den menneskelige Elendighed, og vi udbeder os alle gode og rettænkende Menneskers Forbøn og Hjælp.

»Vor Virksomhed gaar ud paa at redde Mænd og Kvinder fra den Fordærvelse, der venter dem i et tilkommende Liv.

»Vort Arbejde begynder nu at blive kendt og vurderet. Det understøttes af 24 Regeringer. De Metoder, vi anvender, anerkendes, og vore Folks kærlige Anstrængelser paa-skønnes.

»En Mand sad engang i en god Stilling, havde en blomstrende Forretning, men han slog sig til Drik; Forretningen gik tilbage, og han var tilsidst ruineret, forladt af Hustru og Børn, en stakkels Vagabond. Som han en Dag drev om, mødte han en Mand, der fortalte, at han var bleven hjulpet af Frelsens Hær. Vor Mand begav sig af Sted til London; han blev taget tre Gange af Politiet, men hver Gang løsladt, da han fortalte, at han vilde til London under General Booths sociale Vinge. Han blev modtaget hos os, fik Beskæftigelse, blev frelst, kom sammen med Hustru og Børn og takker Gud for den Lykke, han nu har i Eje.

»Men Mænd og Kvinder har Sjæle, som er behersket af onde Vaner, fængne i Djævelens Snarer. Hvad skal vi gøre?

»De har alle Kundskab om Gud, men lever dog uden Ham og uden Haab.

»Har du hørt den Stemme, som siger: »Dine Synder var mange, men de er alle tilgivne?« For 55 Aar siden hørte jeg dette, Jesus kom i mit Hjærte, og jeg følte mig let som en Fjer; jeg fik Herredømme over Djævelen, over mine daarlige Tilbøjeligheder.

»Frelsens Hærs Opgave er at redde Mennesker, gøre

Mennesker glade til Trods for Fattigdom og anden Nød, lykkelige i Liv og Død.

»Er du lykkelig?

»Har du gode Venner, godt Helbred og godt med Penge? Men dersom Doktoren kom og fortalte dig, at du om 24 Timer skulde dø, vilde du da være lykkelig?

»Frelse skænker Menneskene et nyt Livsmaal.«

. . . For den, som ser nøjere til, er der noget tiltalende katholsk over en Fremtoning som Frelsens Hær. Ikke blot, at den forkynder *fuld Frelse* : Genfødelse, Hjærtets Omvendelse og et nyt Liv som Betingelse for at indgaa til den evige Salighed.

Men der er ogsaa en umiskendelig Tilbagevenden til katholske Principer i hele det *ordenslignende* Tilsnit, som Frelsens Hær har. Mr. Booth er *General*, ligesom Franciscanernes eller Jesuiternes Øverste, og hans Undergivne er forpligtede til at lyde ham med en Munks Lydighed. Med Ordensprincipet er tillige *Ordensdragten* vendt tilbage — Uniformen, den røde Trøje og Kysehatten med det røde Baand. Frelsens Hær fornægter saaledes paa mange og væsenlige Punkter hele Protestantismens Aand. Og heri maa Grunden søges til dens umaadelige Væxt i Løbet af saa kort et Tidsrum som en Menneskealder.

Maaske denne Væxt inden længe vil standse. Men foreløbig er Frelsens Hær der i al sin uafviselige Realitet, og vi møder dens Medlemmer allevegne. Som en protestantisk Lægmandsorden færdes de, fattig klædte og besjælede af Selvopofrelsens Mod, alle Vegne hvor der er et godt Ord at sige eller en god Gerning at gøre. En Katholik kommer, ved saaledes alle Vegne at møde dem, til at tænke paa de katholske Ordensfolks Færden i andre Lande, og især tænker han paa hin Lægmandsorden, som den store hellige Franciscus stiftede, den *trede Orden*, blandt hvis Opgaver det ogsaa var, at virke i Frelsens og Barmhjærtighedens Tjeneste.

Der er vel i vor Tid kun faa Steder, hvor denne Orden er andet end et fromt Broderskab som saa mange andre. Men kunde ikke Frelsens Hærs Virksomhed tænkes engang at blive et Forbilled for Tredje Orden? Der er Mennsker nok, som lider og trænger til Frelse, endda *fuld Frelse*. Der bliver aldrig for mange til at bringe dem den. Men har Nutidens Tertiärer Mod til at blive Evangelister?

Til Selvforsvar.

Det havde været mig behageligere at imødegaa en Artikel som Hr. Sven Aage Rasmussens, hvis den var fremkommen i »Kristeligt Dagblad« fra en af sammes Indsendere. Jeg skal dog trods Hr. S. A. R.s overlegne Tone søge at vise den Fordragelighed, som Hr. R. mere taler end vidner om, saa meget mere som Hr. R.s Deltagelse for Protestanterne sikkert for en Del skyldes den Omstændighed, at han har været saa heldig at træffe paa særlig medgørlige Repræsentanter for dette Troessamfund.

Naar Hr. R. siger, at jeg har ivret mod, at Protestanterne endnu lever paa den gamle Solafide-Lære, saa kan jeg indskrænke mig til at henvise til Nr. 4 af dette Blad, hvori denne min Paastand formentlig skulde findes. Der staar ikke, at Lutheranerne lever paa Solafide-Læren, men at *Luther* lærte, at Mennesket bliver salig ved Troen alene.

At man senere i den lutherske Kirke er kommen bort derfra og fra meget andet af Luthers Lære, véd jeg meget godt, og vore Dages Lutheranere bærer forsaavidt med Urette Navn efter deres store Reformator, som de saa ofte og paa saa mange Punkter desavouerer.

Har den *stille Reformation* i Aarenes Løb ryddet op i Reformatorenes gamle Misgreb, saa er der paa den anden Side ogsaa kommen mange nye Reformatorer med nye Misgreb, og disse Misgreb er i flere Tilfælde lige saa store eller

større end Luthers; kun er Reformatorerne selv meget smaa. At Protestanterne nærmer sig den romersk-katholske Kirke, faar maa næppe en eneste ægte Protestant til at indrømme. De siger, saaledes som en Præst i Folkekirken har udtalt til mig: »Den romersk-katholske Kirke er noget vidt Forskelligt fra den christne Oldkirke!« Man vil maaske nok indrømme, at man nærmer sig Oldkirken, men »Pavekirken« — paa ingen Maade!

Hr. R. mener, at det har været mig en udsøgt Glæde hos C. C. Clausen at finde nedsættende Ord om den tidligste lutherske Præstestand her i Landet. Ja, forsaavidt som det har glædet mig at se den historiske Sandhed publiceret fra en Side, man ikke kan beskyldes for Partiskhed. I disse historiske Kendsgerninger ser jeg nemlig et kraftigt Bevis for, at Reformationen ikke var et saa stort aandeligt Gode og saa paatrængende nødvendigt, som man i Almindelighed fremstiller den. Jeg mener endvidere, at det kan være hensigtsmæssigt at kende Sligt, uden at man derfor behøver at benytte sine Kundskaber til Angreb. Det vil ofte hælde for en Konvertit (her taler jeg af personlig Erfaring), at man bebrejder ham hans Frafald fra den lutherske Kirke. Bemærker han da, at det tværtimod er Protestanterne, som er faldne fra den gamle Moderkirke, undgaar han sjælden at faa en livlig og haarrejsende Skildring af »Pavekirken«s forfærdelige Demoralisation paa Reformationens Tid og Forsikring om, at Reformationen kom som en naturlig Følge deraf. Men kan man stille op der imod den historiske Sandhed, der ubarmhjærtigt blotter Beskaffenheden af det, som i hvert Fald den første Reformation satte i Stedet for den »demoraliserede« katholske Kirke, saa kan det dog hælde, at en alvorlig Protestant derved faar noget at tænke over. Derfor kan jeg ikke indrømme, at jeg udfører et Angreb ved at række en Troesfælle et aandeligt Vaaben og sige: »Brug det til Forsvar, naar Du angribes!« Forøvrigt har Hr. R. i sin store Forargelse over min Artikel »Til Forsvar« vist sig i Besiddelse af en større Ømfindtlighed end selve Protestan-

terne. Sagen er nemlig den: De citerede Oplysninger har *alle* været offentliggjorte i et stort og meget udbredt Provinsblad, vel at mærke ikke et fritænkerisk Blad, men et af dem, der hver Søndag bringer en Prædiken i Spidsen af Teksten.

Naar altsaa et saadant Blad uden Kommentarer har ment at kunne byde sine Læsere disse historiske Oplysninger, bør Hr. R. ikke være saa ked af det paa Protestanternes Vegne. Det omtalte Blad, som jeg daglig ser, har i hvert Fald til Dato ikke i denne Anledning haft nogen indsendte Artikler af indignerede Protestanter. Og i Virkeligheden er den nævnte Skildring i »Vore store Mænd« heller ikke, saaledes som Hr. R. tror, fremsat af Hr. Clausen for at komme al positiv Kristendom til Livs. Hvis Hr. R. havde gjort sig den Ulejlighed at undersøge det, vilde han have erfaret, at Hr. Clausen fremfører de citerede Oplysninger for saa meget mere at kunne fremhæve Hans Tavsens som den store danske Reformator, der rensede ud i den lutherske Augiasstald.

Med Hensyn til Fordrageligheden, som Hr. R. anbefaler og som han selv har mødt hos Indremissionens Mænd, saa maa jeg tilstaa, at ogsaa jeg blandt Protestanter har fundet megen Fordragelighed, vel nærmest blandt indifferente Protestanter, men det gælder dog kun Lægfolk. Jeg kender protestantiske Præster, der har forskudt deres allernærmeste Familje, blot fordi den vendte tilbage til Moderkirken. Ligeledes kan jeg som Eksempel nævne, hvorledes et Medlem af en meget religiøs protestantisk Præstefamilie sagde til sit voksne, gifte Barn, der var bleven Katholik: »Kun hvis Du var bleven Nonne, vilde det have smættet os endnu mere.«

Se, Hr. R. disse Eksempler paa Ufordragelighed hos oplyste Protestanter har *jeg* erfaret; at De har været heldigere og gjort behageligere Erfaringer paa samme Omraade, kan kun glæde mig. Selvfølgelig bør vi ikke glemme, at ogsaa den protestantiske Tro, er en christen Tro, men lad os tillige vogte os for af lutter Fordragelighed at glemme, at kun hvor Petrus er, dér er Kirken.

Reiffenstein-Hansen.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 20.

Søndagen den 20. Maj

1900.

Hvad er Skønhed?

Et Udkast.

Pilatus spurgte: Hvad er Sandhed? Det nittende Aarhundrede har ligesom Romeren opgivet at faa noget Svar paa dette Spørgsmaal. Et andet Problem er traadt i Steden: Hvad er Skønhed? Og dog gaar begge disse Spørgsmaal maaske ud paa det samme.

Svarene, som gives, er forskellige og indbyrdes modstridende. Platon erklærer, at Skønheden er Sandhedens Aabenbaring, *Splendor veritatis*. Den saakaldte »sunde Fornuft« trøster sig til Gengæld med, at om Smagen kan der ikke disputeres. Schopenhauer lærer, at det Æsthetiske er det, som ikke afficerer Viljen, det, som ikke virker som Motiv, men som *Quæctiv*, som viljestillende Middel. Viljen er for denne Filosof en Art Tandpine, det gælder at dulme, og det Skønne forekommer ham en Slags Anodin eller Kloroform. Nogle hævder, at Skønt synes En alt, som man elsker; Enhver kalder *det* for Skønt, han attraar og begærer. Andre forkynder, at Kærlighed netop vækkes af Skønheden; det Skønne er altsaa noget Absolut, ikke noget Relativt, et objektivt Gode, ikke en subjektiv Illusion. Ordet *skønt* har dernæst en moralsk Betydning; man taler om en skøn Handling, en skøn Sjæl. Der er endelig en faktisk Sammenhæng mellem et Menneskes Karakter og det, han finder skønt; sig mig, hvad du beundrer, og jeg skal sige dig, hvem du er!

Enhver føler, at der i disse tilsyneladende uforenelige Opfattelser ligger spredte Dele af Sandheden gemt. Det

gælder blot at forene dem paa rette Maade. i Lys af den christne Aabenbaring og den katholske Tro. Et Forsøg herpaa er da værd at gøre.

Den katholske Filosof fremfor alle er St. Thomas af Aquin. I hans Hovedværk, den berømte *Summa contra gentiles*, finder vi et Kapitel, som hedder: »Om Grunden til, at vi elsker.« St. Thomas skriver her: (*Prima secundae*, Q. XXVII):

»Det Onde elskes aldrig uden under Skin af at være noget Godt. Det Onde er jo et Gode i indskrænket Betydning, der elskes, som om det var det absolute Gode; og saaledes opstaar en Kærlighed, der er ond, idet den er rettet mod Noget, der ikke er det absolute, virkelige Gode. Paa denne Maade siges Mennesket at elske Uretfærdighed, fordi han ved Uretfærdighed vinder visse Gøder, som han elsker, Fornøjelser, Penge eller Jeslige

»*Det Skønne* er det samme som *det Gode*, men fra et andet Synspunkt. Det Gode er det, som Alle søger i al deres Begæring, og det hører derfor til det Godes Væsen, at Kærligheden finder Hvile deri. Men til Skønhedens Væsen hører det, at Kærligheden hviler i Synet eller Erkendelsen af den Genstand, der anses for skøn; derfor indgaar Skønheden bedst gennem de Sanser, der er de bedste Kilder til Erkendelse, nemlig Syn og Hørelse

»Det er saaledes klart, at *Skønhed* tilfører *det Gode* en vis Magt over Erkendelsesævnens, et vist Hold paa den. Det, der kaldes *Godt*, er det, hvori Kærligheden finder Hvile, men af det, som kaldes *Skønt*, er den blotte Erkendelse fuld af Behag.«

Ifølge St. Thomas er altsaa Skønheden *det Gode*, *umiddelbart aabenbaret for Erkendelsen*, ligesom det Gode er *det*, som *Viljen finder skønt*, det, hvori *Kærligheden finder Hvile*. Der er altsaa en fuldkommen Identitet mellem disse to Begreber — det Gode og det Skønne er samme Ting, set fra to Sider. Naar det Sande, det Værende, opfattes med Viljen, begæres af Kærligheden, kaldes

det Godt; naar det aabenbarer sig for Anskuelsen, kaldes det Skønt. Sandheden straalere i alt Godt med Skønhedens Magt.

Nu gives der imidlertid, som St. Thomas udtrykkelig gør opmærksom paa, en Gradation indenfor det Godes Rige. Der gives kun ét absolut Gode, nemlig Gud. Han er det ubestridelige Gode, ligesom han er den sande Virkelighed og den rene Skønhed. Han er *Den, som er*, han er *Væsenet*, og alle Ting bestaar kun ved ham og i ham. Udenfor ham er, strængt og nøjagtigt talt, *Intet*; hvad der er udenfor ham, *er ikke*.

De skabte Ting er alle kun betingede Goder. Ingen Skabning tør sættes i Guds Sted, tør elskes *absolut*, som om den var det højeste Gode. De skabte Ting har kun en relativ Skønhed; de fører som Trinene paa den Stige, Patriarken saae, op til den evige Skønhed. De er betingede Goder, og Synden bestaar i at elske dem, som om de var ubeskadigede. Mennesket vender Blikket fra Guds Skønhed til Skabningens Skønhed og fortaber sig deri; og paa denne Maade opstaar, hvad der med en unøjagtig Betegnelse kaldes *det Ondes Skønhed*.

Denne Betegnelse er unøjagtig, fordi det Onde aldrig for Alvor kan tænkes forbundet med det Skønne. Mennesket tror uvilkaarligt, bag det Skønne altid at finde det Gode: det Skønne er for ham det sikre Tegn paa det Godes Nærværelse. Den derfor, der elsker de ufuldkomne Goder med en absolut Kærlighed, den altsaa, som *synder*, idet han vender sig fra Skaberen og omfavner det Skabte i hans Sted, tror ganske sikkert at have greben det højeste Gode. Hans Kærlighed, hans Begæring leder ham vild; men i sig selv søger Kærligheden altid det Gode og Skønne, aldrig det Onde og Hæslige.

Der er nemlig — og dette véd alle Mennesker — en uopløselig *Enhed* mellem det Sande, det Skønne og det Gode. Sancti Thomas var denne Enheds Apostel i det trettende Aarhundrede; Ernest Hello var det i vor Tid.

Det nittende Aarhundredes Kætteri bestaar i at skille det Gode fra det Skønne. Den moderne Literatur skildrer Synden som skøn og herlig, Dyden som styg og kedelig, og Menneskeheden drager deraf den retmæssige Slutning, at Synden egenlig er det Gode, og at hvad man før har kaldt Dyd, er af det Onde. Thi hvor det Skønne er, maa jo ogsaa det Gode være.

Den Fejlslutning, som her begaaes, er følgende: Man slutter fra den *relative* Skønheds Forekomst til Nærværelsen af det *absolute* Gode. Med andre Ord — man lader sig blænde af Naturens betingede Skønhed og gør Naturen til det højeste moralske Princip. Man sætter Naturen i Guds Sted og tror, at fordi den er skøn, er den ogsaa god.

Men alle naturlige Goder er kun betingede Goder og maa ikke elskes med en ubetinget Kærlighed. Deres Størhed er kun relativ og bør ingen absolut Magt have over Sjælen.

Man taler om, at Skønheden er *farlig*, og med Rette. Skønheden er den Magt, hvormed det Gode vækker Menneskets Kærlighed. Vi elsker Gud for hans Skønheds Skyld — *propter magnam gloriam tuam*. Men naar vi nu ikke elsker Gud?

Da er det, de lavere Goder, den skabte Skønhed, trænger sig frem i Guds Sted. I en Verden uden Gud vedbliver Guds Afglans at lyse frem af Skabningen. Og Mennesket falder ned og tilbeder *Afguder*.

For at elske Skønheden paa rette Maade, gælder det da om at elske Gud. Der gives kun én Skønhed; den Skønhed, hvormed det Onde virker, tilhører Gud, er stjaalet fra ham, hvem den alene tilhører. For at uddrive de onde Aander af Skønheden, som de har *besat*, er det nødvendigt at elske Gud. Thi kun da er den menneskelige Sjæl ikke længer som hin Mand, der drog fra Jerusalem til Jeriko og faldt iblandt Røvere, og Skønheden rummer ikke længere nogen Fare. Dette er Opfyldelsen af St. Augustins Forjættelse: »Elsk Gud — og gør, hvad du vil.«

Hvad er altsaa Skønhed? Det er den Magt, hvormed det Sande og det Gode umiddelbart paatvinger sig Erkendelsen, paavirker Viljen, vækker Glæden og Kærligheden. Skønhed er Sjælens Hvile, men under denne Hvile fanger Sjælen tillige Kræfter og lever videre, beriget med en ny Vilje. Skønheden er det Middel, hvormed det Gode drager os til sig, og derfor er Skønheden ogsaa den fra Himlen stjaalne Ild, ved hvis Hjælp Mørket smedder sine Vaaben. Det Onde kan kun komme os nær, forklædt som det Skønne, og derfor er den fra Gud løsrevne Skønhed Satans vigtigste Kampmiddel.

Den menneskelige Natur er, efter Syndefaldet, om ikke ganske blind for Gud, saa dog meget nærsynet. Derimod ser den klart de Smaating, som omgiver den. Og deraf benytter Menneskeheden Modstander sig. Den evige Skønhed er saa langt borte — men de nærværende Tings Skønhed trænger sig paa.

Mennesket genvinder ved Naadens Magt sit gode, naturlige Syn. Jo mere dette sker, des rigtigere ser Mennesket paa alle Ting. Han forvexler ikke længer Solen paa Himlen med de regnbuefunklende Dugdraaber i det morgenvaade Græs.

Han véd, hvad *Skønheden* er, fordi han véd, hvad *Sandheden* er. Men den, der som Pilatus ikke vil vente og høre Svaret paa det vigtigste af alle Spørgsmaal, faar heller aldrig hin anden Gaade løst.

John Ruskin om Kunst.

Englands — og maaske Europas — største Kunstkritiker i det 19de Aarhundrede, John Ruskin, har paa talrige Steder i sine Skrifter udtalt sig om den inderlige Sammenhæng mellem det Gode og det Skønne. Det vil sikkert interessere *Katholikens* Læsere at stifte Bekendtskab med denne enhedssøgende Aand gennem efterfølgende Linjer.

»Stor Kunst er Udtryk for et stort Menneskes Aand, lille Kunst er Udtryk for et lavttænkende Menneskes Mangel paa Aand. Et dannet Menneske bygger dumt, et klogt Menneske bygger fornuftigt, et dydigt Menneske bygger herligt, et lastefuldt Menneske bygger slet . . . Hvad der kommer af det Onde, avler atter ondt; hvad der er født af Kraft og Ære, lærer os atter Kraft og Ære. Al Kunst er enten *Smitte* eller *Opdragelse*, bringer os enten Sygdom eller Sundhed. Den maa nødvendigvis gøre enten det ene eller det andet.

»Grundlaget for Kunsten er en moralsk Karakter. Selvfølgelig er Anlæg for Kunst noget for sig; et godt Menneske er ikke nødvendigvis Maler, og et for Farver opmærksomt Øje vidner ikke absolut om en hæderlig Tankegang. Men den store Kunst opstaar, hvor begge Kræfter forener sig. *Den er et Udtryk for kunstnerisk Begavelse i en ren Sjæl.* Naar der intet Talent er, er der overhovedet ikke Tale om Kunst. Er der ingen Sjæl tilstede, og tilmed en sædeligt følende Sjæl, er Kunsten uden Værdi, hvor dygtig den end kan være.«

Ofte hører man Renaissancens Kunstnere paakalde som det altovervældende Bevis for Muligheden af et godt Forhold mellem Kunst og Usædelighed. Denne Indvending har Ruskin selvfølgelig ogsaa hørt, og han imødegaaer den paa følgende Maade:

»En slet Kvinde kan have en skøn Stemme. Men sin Stemmes Sødme skylder hun sin Slægts forudgaaende Sædelighed. Thi Talent for Kunst er kun Resultatet af en gennem Slægtled uddannet moralsk Karakter. At hun altsaa overhovedet kan synge, skyldes Overensstemmelsen mellem Musikens Love og svundne Tiders moralske Harmoni. Enhver Handling, enhver Tilbøjelighed til det Gode eller det Onde indvirker paa Menneskets Ansigtstudtryk, Stemme, Nervekraft og Opfindelsesævne. At holde sig til det Rette

gør, efter en Række af Slægtled, den menneskelige Kunst mulig; men enhver Synd, den være sig nok saa lille, gaar som Skyggen af en Sky hen over denne Ævne. Et konsekvent gennemført syndigt og fornøjelsessygt Levned gør, efter visse Generationers Forløb, al Kunst umulig. Menneskene lader sig narre af Naturlovenes Langmodighed og *antager fejlagtigt Lønnen for deres Fædres Dyd for en Følge af deres egne Synder.*«

Saaledes er netop den vulgære — herhjemme den brandesianske — Opfattelse af Renaissancen. Thomas Carlyle derimod, som var i Stand til at se mere af Tingene end deres Overflade, har i Renaissancen rigtig erkendt *Middelalderens* Frugt og Krone. Af sig selv har Renaissancen intet født uden Forfald.

Dette var ogsaa Ruskins Mening. En af hans populære Bøger anvender dette hans Synspunkt paa en enkelt Perodes Kunst i en enkelt By — den tidlige Renaissance i Florens. Han viser her, hvorledes den florentinske Bygningskunst og det florentinske Maleri bunder og ud-munder i Christendommen, saaledes som St. Franciscus og St. Dominicus med ny Kraft havde forkyndt den i det tret-tende Aarhundrede. Og det samme kunde eftervises — er ogsaa til Dels bleven det — for al stor Kunsts Vedkom-mende, saaledes utvivlsomt for Michel-Angelos. (Man læse herom et trods mange Ufuldkommenheder lærerigt lille Skrift af en Dansk: *A. Oppermann: »Kunst og Liv i det gamle Florens.*«)

Et Ord endnu.

Her. Reiffenstein-Hansen gaar i en stor Bue udenom det, der var det centrale i mit Indlæg her i Bladet, nemlig: »Lad os være fri for ufordragelig Polemik med Statskirken i vore danske katholske Blade.« Jeg kunde maaske have præciseret mit Standpunkt noget nøjere ved at have tilføjet: »og lad os ikke komme ind paa *ubeføjede* Angreb paa Statskirken.«

Der er ingen Grund for os herhjemme til at spille Martyrere, det er vi dog mindst af alt. Vi Katholiker har det jo i Grunden rigtig fredeligt og rart her i det lille Danmark.

Naturligvis angribes vor Tro offentligt, det kan ikke

være anderledes; og det er ogsaa godt for noget, thi der-ved faar vi Lejlighed til offentligt at udtale os og ad den Vej udbrede Kendskabet til vor hl. Kirke. I Almindelighed er det jo kun Uvidenhed, der ligger bag Angrebene.

Ogsaa rent personlig er hver enkelt af os — ret jævnl-ig endogsaa — Genstand for Angreb paa vor Tro; men selv om dette muligvis skulde afføde Bitterhed i vort Sind, var det næppe ønskeligt, at denne Bitterhed kom til Orde her i Bladet i ubeføjede Angreb — om saa ogsaa en prote-stantisk Præst har sagt Dit eller Dat om sine nærmeste Paa-rørende. Lad os svare, naar vi bliver angrebne, men lad os ikke selv være Angriberne.

De livlige og haarrejsende Skildringer af Pavekirken, kender jeg maaske fuldt saa godt som Hr. Reiffenstein-Hansen — vel sagtens, fordi jeg foretrækker at omgaas de »ikkeindifferente Protestanter« —, men jeg tror at kunne klare mig uden de Vaaben, han foreslaar. Man vinder næppe Folk ved at sige dem Ting, der oprører deres inderste Fø-lelser. Svarer vi paa Beskyldningerne med fornyede Beskyld-ninger, naar vi næppe langt.

Meget af det, Hr. Reiffenstein-Hansen har skrevet her i Bladet, har absolut ikke tiltalt mig. Tonen var mig imod, Angrebene vare ubeføjede, da Lejligheden til at sige Prote-stanterne Ubehageligheder blev trukket ved Haarene. Det er baade uklogt og næppe ganske fair.

Dette, og kun dette, er Grunden, hvorfor jeg har prote-steret mod at se den Slags Artikler i »Katholiken«. At jeg skulde være »ked af det paa Protestanternes Vegne«, skæn-ker jeg Hr. Reiffenstein-Hansen. En Ting vilde det være, hvis vi i vore egne Blade selv vilde omtale Misligheder, der havde gaaet i Svang i den katholske Kirke, en anden Ting, hvis det blev revet os i Næsen i vore Modstanderes Blade — et vice versa.

Jeg har aldrig holdt af at se en Mand uden Grund in-sultere en anden. Og jeg kan kun gentage, at Hr. Reiffen-stein-Hansens Angreb paa Protestanterne efter min Forme-ning er ubeføjede, da de ikke er fremkomne som Svar paa Tiltale.

Sven Aage Rasmussen.

Trykfejl: I Nr. 19, Pag. 152 niende Linje fra neden staar Nonne, skal være Mormon.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 21.

Søndagen den 27. Maj

1900.

Katholsk-protestantisk.

»Før et interessant Vidnesbyrd om *den stille Reformations Fremtrængen* indenfor den danske Folkekirke, kan følgende Udlæggelse af *Retfærdiggørelsen* tjene, som Pastor Jul. Steen har givet i »Nationaltidende«s Nr. for 13. Maj.

Pastor Steen taler først om dem, hvis Tro endnu kun er udvortes, dem, som »ikke har begyndt« at tro. Han fortsætter derpaa:

»Hvorledes maa der begyndes? Ja Jesus viser Vejen i Evangeliet; han fører Mennesket til at se: Du er inderst i dit Væsen bunden i Synd og trænger til Frigørelse. Hvor et Menneske i Sandhed ser dette, der aner han Fortabelsens Mulighed, og der presser sig frem et Skrig fra Hjertets Inderste om Naade, Frelse og Frigørelse. Det møder os i den Oplevelse, der skildres i sidste Halvdel af Romerbrevets 7. Kap.: »Jeg er kødelig solgt under Synden — hvo skal udfri mig!«

»I denne Oplevelse er det alt Sandhedens frigørende Magt, der begynder at virke; thi Sandheden bringer Lys, og Syndens Magt består først og fremmest i dette, at den tilslører Sandheden for os. . . .

»Men naar Sandhedens Lys skinner ind i Hjertet, da er der alt en frigørende Kraft i Skriget: Gud være mig Synder naadig! Men Sandhedens hele frigørende Magt erfares først, naar Synderen møder ham, der er fuld'ef *Naade* og Sandhed, Jesus Christus, vor Frelser, i hvis Navn du

døbtes til Syndernes Forladelse . . . Ja, hvor aander ikke den frit, der griber i Tro sin Frelsers Ord: »Vær frimodig! Dine Synder ere dig forladte!«

»Hvor Begyndelsen saaledes er gjort, der lyder da Herrens Formaning: »Bliver i mine Ord da ere I sandelig mine Disciple!« Ja, suger du Næring af hans Ord, som Planten af den Jord, hvori den har slaaet Rod, da bliver dit Liv en dybere og dybere Erkendelse af Synden i dit Liv og en dybere og dybere Griben af Guds Naade, og derved frigøres du daglig mere fra det, der binder dig, og du faar Kraft til at leve efter hans Vilje, som skabte dig til Livet i Samfund med ham, og det er netop at være fri. Dermed følger Frelsen og Glæden i Hjærtet.«

Man sammenholde nu denne populære, men tilstrækkelig præcise Redegørelse med Tridentinerkonciliets Lære, saaledes som denne blev formuleret i det 6te Møde.

»Synderne forberedes til at modtage Retfærdigheden, idet de, vækkede og støttede af Naaden, modtager Troen ved at høre, frivillig henvender sig til Gud og tror paa Sandheden af det, som Gud har aabenbaret og forjættet, især paa, at Synderen retfærdiggøres af Gud ved hans Naade, ved den Forløsning, som er i Christo Jesu; idet de erkender sig selv for Syndere, rystes de af Frygt for den guddommelige Retfærdighed, men vender sig saa til Betragtningen af den guddommelige Barmhjærtighed og bliver oprejste til Haab og Fortrøstning om, at Gud vil være dem naadig for Christi Skyld. De begynder da at elske ham som Kilden til al Retfærdighed og bevæges af Afsky og Had til Synden . . . endelig bestemmer de sig til at . . . begynde et nyt Liv og at holde Guds Bud. Om denne Forberedelse staar der skrevet . . . : »Vær frimodig, min Søn, dine Synder ere dig forladte!« (Matth. 9, 2).

»Efter at man saaledes er forberedt, følger Retfærdiggørelsen selv, som ikke er blot og bar Forladelse af Synden, men tillige Helliggørelse eller Fornyelse af det indre Menneske

ved den frivillige Optagelse af Naaden og Naadegaverne. Mennesket bliver nemlig fra en Uretfærdig en Retfærdig, fra en Fjende til en Ven, at han maa vorde en Arving efter Haabet til det evige Liv. (Tit. 3, 7).«

Den lutherske Pastor Steen lærer altsaa følgende Trin, der fører til Retfærdiggørelsen:

- 1) Den theoretiske Tro.
- 2) Syndserkendelsen.
- 3) Den praktiske Tro, Tilliden til Jesus Christus som Frelser.

Endelig 4) den virkelige Retfærdiggørelse, som ikke er en blot *tilregnet* Retfærdigheds Meddelelse, men Indgydelsen af en reel Hellighed, »en Kraft til at leve efter *hans* Vilje, som skabte dig til Livet i Samfund med ham.«

Ganske den samme Lære finder vi nu i Tridentiner-konciliets ovenciterede Definition.

Først kommer *den theoretiske Tro* (»Troen paa Sandheden af det, som Gud har aabenbaret og forjættet.«) Derpaa *Syndserkendelsen* (»de erkender sig selv for Syndere« og »rystes af Frygt for den guddommelige Retfærdighed.«) Saa Sjælens Oprejsning i *Haab* og *Fortrøstning* (eller, som Lutheranerne noget begrebsforvirrende foretrækker at sige, i *Tro*). Her citerer Fædrene i Trient ganske det samme Skriftsted som den moderne lutherske Prædikant: »Vær frimodig, dine Synder ere dig forladte!«

Endelig selve Retfærdiggørelsen, som er en »Fornyelse af det indre Menneske,« ved hvilken Synderen bliver retfærdig og hellig, Guds Ven og en Arving til det evige Liv.

En mere nøjagtig Parallel, end den her opstillede, mellem katholsk og protestantisk Lære kan ikke godt tænkes. Paa dette Omraade behøver der altsaa ingen Strid at staa mellem Lutheranere og Katholiker.

Lutherdommen bør imidlertid ikke glemme, at den sande Lære om Retfærdiggørelsen aldrig har været fordunklet, endsige glemt i den romerske Kirke saaledes som inden-

for Protestantismen. Endnu mindre bør man begynde at stille den gamle katholske Sandhed op som noget, der altid har kendetegnet Protestantismen og været dens egentlige religiøse Kærne. Men dette er man desværre i Færd med at gøre. Den, der skriver disse Linjer, har f. Ex. med sine egne Øren hørt en meget bekendt, meget anset, meget begavet luthersk Præst sige: »Katholikerne kender ikke noget til et virkeligt Samliv med Frelseren; dette kendes kun i den evangeliske Christendom!« Saaledes lød Ordene, og Manden vidnede saaledes om, at han hverken kendte Katholicismen eller Evangeliet. Thi han vilde ellers have vidst, at *evangelisk* og *katholsk* altid har været ét, medens »de Evangeliske« først nuomstunder rigtig har funden Vejen tilbage til Evangeliet.

Danske Sædelighedsforhold.

»Danmarks Kultur ved Aar 1900« forsøger Hr. Professor Harald Westergaard at belyse Sædelighedsforholdene herhjemme, saavidt det lader sig gøre ad Statistikens Vej. Denne lille Afhandling rummer Ting og Tal, der er ganske interessante.

Forfatteren er ikke blind for, at det er et noget ensidigt Standpunkt, paa denne Maade at ville maale moralske Værdier; men de Æmner, hvis statistiske Forhold han holder os for Øje, er dog ydre Udslag af de raadende moralske Tilstande.

Ganske kort pointerer han, hvor utilstrækkelig al Statistik endnu er, fordi Kilderne til Fejl er saa mange og saa vanskelige at undgaa; særlig vanskeligt er det at sammen-

ligne Tilstanden nu med Forholdene i svundne Tider, saasom Oplysningerne bliver sparsommere og mere utilstrækkelige, jo længere man gaar tilbage i Tiden.

De Faktorer, Forf. benytter for gennem dem at kaste et Strejflys over Sædelighedsforholdene herhjemme, er Drikfældighed, Usædelighed og Prostitution, Forbrydelser og Selvmord, forsaavidt man i Talstørrelser kan bestemme deres Fremkomst.

1. *Drikfældighed.*

I Begyndelsen af Aarhundredet maa der være blevet konsumeret betydelige Mængder Brændevin her i Landet. Dette fabrikeredes rundt om i Smugbrænderier til eget og Naboers Brug. I 1843 søgte Staten at komne disse Smugbrænderier til Livs, og der blev da afleveret ikke mindre end 11,000 Brændevinstøjer. Siden 50'erne har Brændevinsproduktionen noget nær været den samme hvert Aar, nemlig 30 - 40 Mill. Potter, uagtet Befolkningen dengang kun var $\frac{2}{3}$ af, hvad den nu er. Heraf maa man imidlertid ikke slutte, at Forbruget forholdsvis er blevet mindre i de senere Aar. Nydes der end forholdsvis mindre Brændevin nu, saa er Konsumtionen af Øl steget i en saadan Grad, at det langt overvejer Nedgangen i Brændevinsforbruget. Medens der i Begyndelsen af 70'erne produceredes omtrent 100,000 Tdr. bajersk Øl, forbrugtes der i 1898 omtrent 669,000 Tdr. her i Landet. Danmark er under alle Omstændigheder endnu et af de Lande, hvor der forbruges forholdsvis mest Spirituosa.

Gennemsnitsforbruget er en Snes Potter Brændevin om Aaret for hvert Individ, altsaa en til to Bajere daglig. Det ser ud, som om det ikke var meget. Men Fordelingen er jo meget ulige. Kvinder og Børn maa fradrages, Afholdsbevægelsen tæller 80,000 aktive Medlemmer. Af den Rest, der bliver tilbage, er der atter uden Tvivl en stor Mængde maadeholdne Mennesker, saa den Del af Befolkningen, der i Virkeligheden bærer Forbruget af stærke Drikke, faar saaledes en tung Byrde paa sig. Dette bekræftes ogsaa ved mange Tal. Af Separationer antages 1871—80 mellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{5}$ at skyldes Drikfældighed hos en af Ægtefællerne, i Reglen Manden. En lidt senere Undersøgelse tor Køben-

havn viser, at 20 pCt. af Separationsaarsagerne var Drikfældighed alene. Dette er dog sikkert et Minimum, thi en stor Mængde Tilfælde gemmer sig bag Betegnelse som »Gemytternes Uoverensstemmelse« o. l.

Drikfældigheden leverer ligeledes et stort Bidrag til Fattigvæsenet. $\frac{2}{5}$ af de Mænd, der i 1880 indlagdes paa Ladegaarden, var Drikfældige. Udenfor København antoges 1871—80 henimod $\frac{1}{3}$ af Indlæggelserne at skyldes Drikfældighed. I samme Tidsrum blev 74 pCt. af alle de, der anholdtes for Polituorden, sat fast paa Grund af Drukkenskab, eller de var berusede ved Anholdelsen.

Dødeligheds- og Sygelighedsstatistiken er ogsaa meget talende. 18 pCt. af de mandlige Patienter, der 1871—80 indlagdes paa Sindssygeanstalterne, kom der for Drikfældighed, medens kun 4 pCt. af Kvinderne kunde tilskrive Drik deres Sygdom.

Blandt de talrige Selvmordere, 1871—80 var 41 pCt. af Mændene (men kun 9 pCt. af Kvinderne) drikfældige.

Af Patienter over 20 Aar, der 1871—80 behandlede paa Sygehuse og Hospitaler, var 7,1 pCt. af Mændene og 1 pCt. af Kvinderne Drankere. Af Dødsfald, der forefaldt paa Sygehuse og Hospitaler, var Aarsagen Drikfældighed i 1,6 pCt. (Kvinder) og i 12,6 pCt. (Mænd) Tilfælde. Med andre Ord, hver ottende Mand, der døde paa Sygehus, blev bortrevet som Følge af stærke Drikke.

Tages Forholdene, som de er i det hele og store, ikke blot paa Sygehuse, finder man, at Alkoholismen figurerer med ca. 7 pCt. af alle Dødsfald blandt Mænd og $\frac{1}{5}$ pCt. af Dødsfaldene blandt Kvinder. Men dette fordeler sig meget ulige paa Alderen, idet den forholdsvise Hyppighed af disse Dødsårsager stiger med Alderen, indtil i 35—45 Aars Alderen hvert 7de Dødsfald (14,4 pCt. for Mænd, 1 pCt. for Kvinder) kan henføres til Drikfældighed. I 45—55 Aars Alderen er Forholdet noget nær det samme (12,6 pCt. Mænd, 1 pCt. Kvinder), men senere bliver det en mindre Rolle Drikfældigheden spiller som Dødsårsag. Det er altsaa i den kraftigere Alder, at Alkoholismen især henter sine Ofre.

Det Tab, Nationen lider ved de stærke Drikke, er saaledes overordentlig stort. En væsentlig Del af dens Arbejds-kraft gaar tabt, Udgifterne til Retspleje, Fattigvæsen og Hospitaler øges stærkt, og selve Værdien af det aarlige Forbrug af spirituøse Drikke andrager ikke mindre end 40 Millioner Kroner.

Prof. Westergaard mener, at der dog er et Lyspunkt i hele dette mørke Billede: saa mange Mennesker finder deres Erhverv ved Fabrikation og Forhandling af Brændevin. Det turde dog være et stort Spørgsmaal, om det er værd at drage disse Forhold frem som »Lyspunkter«. Snarere illustrerer de godt, hvor stor Depravationen i Virkeligheden er.

I 1890 levede over 40,000 Mennesker (af 2 Millioner) af at tilberede og forhandle Spirituosa. I 1891 fandtes der i København et Beværtnings- og Udsalgssted for Brændevin for hver 3 til 4 Huse. Der var en saadan Forretning for hver 130 Indbyggere, i større Købstæder en for hver 100, i mindre endog en for hver 70.

For at komme paa det Rene med Udsigterne for en fremtidig Nedgang i Drukkenskab, har Redaktionen af »Danmarks Kultur ved Aar 1900« udsendt Spørgesedler over hele Landet, hvorpaa der søges Oplysning om, hvorvidt det antages, at Drukkenskaben er i Færd med at aftage eller tiltage. Af ca. 1700 Landsogne kom der Svar fra 1483. I 1386 Tilfælde antoges det, at Drukkenskaben tager af, i 36 saas ingen Forandringer, i 67 mentes det, at den tog til.

Interessant er det at se Fordelingen efter Landsdele, idet det af Svarene fremgaar, at Jylland var det Sted, hvor Drikfældigheden mest er i Aftagende. Her er Afholdsbevægelsen ogsaa stærkest.

(Fortsættes).

Dr. R.

Til Afslutning.

Mr. Sven Aage Rasmussens Sjæl synes ikke at kunne faa Ro, før han med al den ædle Harmes Kraft har faaet fastslaaet, at mine Artikler i nærværende Blad ikke alene er *Angreb*, men tilmed *ubeføjede*. Uagtet jeg ikke tør gøre mig meget Haab om, at faa Hr. R. til at se anderledes paa Tingene, skal jeg dog tillade mig at fremsætte et Par afsluttende Bemærkninger.

Hvad jeg har fremdraget i nærv. Blad af Udtalelser fra protestantisk Side har *altsammen* været publiceret i Dagspressen og saaledes været bestemt til at læses af enhver, *ogsaa af Katholiker*.

Da der imidlertid findes adskillige af »Katholiken«s Læsere, som ikke har Lejlighed til at følge de mange Ar-

tikler og Bemærkninger af den Art, der jævnlig fremkommer i Dagbladene, baade Hovedstadens og Provinsernes, her jeg anset det for en ganske naturlig Sag gennem nærv. Blad at holde disse Læsere à jour med de mest aktuelle. Jeg har saameget mindre næret Betænkelighed derved, som »Katholiken« vel hovedsagelig læses af Katholiker, og der saaledes ikke i nogen overvældende Grad kunde være Fare for at irritere Protestanter.

Vil Hr. R. alligevel kalde dette for Angreb, saa for mig gærn. Mands Vilje, Mands Himmerig!

Saa er der kun tilbage Spørgsmaalet, om »Angrebene« er *ubeføjede*. Jeg mener, at en Artikel som »Til Forsvar« ikke af nogen Katholik med Rette kan kaldes ubeføjet, paa hvilket Tidspunkt den end var fremkommen.

Der eksisterer nemlig et *permanent* Angreb paa den katholske Kirke, idet man i alle Landets Kommuneskoler (og vel i mange andre Skoler) i Historietimerne daglig belærer Tusinder af Børn om Nødvendigheden af Reformationens Indførelse paa en saadan Maade, at Børnene absolut maa faa den Overbevisning, at den katholske Kirke er fuld af Løgn og Bedrageri. (Se f. Eks. Fædrelandshistorie for Folkeskolen af A. Fabricius og V. Klausen, Pag. 65—66).

Skulde det Usandsynlige være sket, at en eller anden Protestant havde følt sig krænket paa Folkekirkens Vegne over, at den *historiske Sandhed* blev publiceret blandt »Katholiken«s Læsere som en ringe Modvægt mod de daglige Forvrængninger, saa har jeg jo paa Forhaand udleveret mig selv som den eneste Skyldige ved at skrive under Navn, og Folkekirken har da baade Blade og Penne nok til at forsvare sig. Den behøvede ikke til dette Stykke Arbejde en Katholik.

Reiffenstein-Hansen.

Hermed afsluttes Diskussionen.

Red.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

Trykfejl: I Nr. 20 Pag. 156 L. 15—16 f. o. Storhed læs Skønhed.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 22.

Søndagen den 3. Juni

1900.

Altsaa dog!

Hvilken Katholik har ikke tidt og mange Gange hørt den **AA** Bebrejdelse mod sine Præster, at disse formener ham den personlige, direkte Adgang til Gud, idet de som Mellemænd trænger sig ind imellem Gud og den troende. Som *Blædel* udtrykker det: »Præstestanden i den papistiske Kirke stiller sig som *Mægler* mellem Menigheden og Frelseren, saa at ingen kan faa Del i Forløsningen og i Samfundet med Gud uden i Forbindelse med den særegne Præstestand.« Han kalder det slet og ret »en Tilbagegang til Hedenskabet og Jødedommen.«

Man kan paa Forhaand ikke antage, at denne Bebrejdelse er alvorlig ment fra bibeltroende Side, siden jo Paulus selv skriver til de Korinthier: »Saaledes agte hvert Menneske os, som Christi Tjenere og Husholdere over Guds Hemmeligheder.« Altsaa ifølge St. Pauli Mening er det Apostlene, og da ogsaa deres Efterfølgere i Præsteembedet, som forvalter Guds Naadegaver til Menighedens Bedste, m. a. O. ved Uddelingen af Naaden staar imellem Gud og den troende.

Naar man ser lidt nøjere til, opdager man da ogsaa snart, at saaledes som ovenfor taler de protestantiske Præster kun, naar de polemiserer imod den katholske Kirke; men i deres Hjertes Inderste tænker de akkurat som Katholikerne. Hvor f. Ex. *Martensen* (i sin *Dogmatik*, 3. Opl., S. 452) udvikler — eller bedre: karikerer: — den katholske Lære om Præstevielsens Sakrament, skriver han: »De Biskopper, der efterfulgte Apostlene, . . . var i den dybeste Betydning

af Ordet Menighedens Tjenere.« (Denne Paastand strider lige meget imod, hvad den h. Skrift indeholder om Bispe- og Præsteembedet, og imod Ordets Etymologi.) Men kun en Side foran, hvor [han fremsætter den protestantiske Opfattelse, gør han »Præsten ikke blot til Meninghedens, men til *Herrens* Tjener,« der er i Besiddelse af en »i Embedet hvilende, fra Herren selv stammende Myndighed,« siden »det ligger i Begrebet om det fra Herren indstiftede Embede, at det indeslutter en *Magt* og en *Myndighed* fra Herren selv.«

Er Martensens Udtalelse paa Grund af hans polemiske Stilling muligvis endnu vag og vaklende, saa taler Pastor *Th. I. Petersen* i sit Skrift »Minder fra Sønder- og Nørre-Onsild« aldeles klart og uden Forbehold. Det er netop hans Udtalelse, som forleden rent tilfældigt kom mig i Hænde, der har givet Anledning til denne Refleksion.

Han skriver: »Naar jeg nu staar her i Dag for første Gang — i manges Øjne sagtens som den, der er sat her af Mennesker, men dog vist ogsaa i nogles Øjne som den, der er sat her af Gud ved Mennesker, fordi de med fuld Ret troer, at den almægtige Gud bruger Mennesker som sine Midler og Redskaber til at gaa sit Riges Ærinde her paa Jorden — naar jeg staar her som Præst, saa er jeg selv fuldt forvissat om, at Herren netop har Brug for mig paa dette Sted, for at jeg ved Hellig Aandens Kraft skal forkynde dette o. s. v.«

Altsaa dog! Ganske som i den katholske Lære: Præsten er sat af Gud, Præsten er et Redskab i Guds Haand, Præsten gaar Guds Ærinde iblandt de troende, den Helligaand taler igennem Præsten. Mere behøves ikke for at indse, at *Præsten ogsaa for Protestanterne er Mellemand mellem Gud og Menigheden.*

— Et andet Spørgsmaal bliver det nu, om ikke Pastoren alligevel skulde have skuffet sig for sit eget Vedkommende, og om ikke »de mange« havde Ret, som troede, at han kun var sat der af Mennesker. Thi hvem har givet

ham Embedet? Mon ikke den statskirkelige Øvrighed? Men hvad har Staten med Kirken at gøre? Eller hvis han skulde paaberaabe sig sin Biskop, der har ordineret ham — hvad har Biskoppen da givet ham ved Ordinationen? *Nemo dat, quod non habet*, siger et gammelt latinsk Ord-sprog; »ingen giver, hvad han ikke har.« Lad Biskoppen komme og bevise, at han har faaet Magt og Myndighed af Herren — ikke af Mennesker — da vil vi tro, at Pastoren taler og virker i sin Menighed som Herrens Sendebud. Hvis ikke, saa er han Statens Tjener, ikke mere og ikke mindre.

Anderledes i den katholske Kirke.

Her har vi først og fremmest Herrens Ord som den urokkelige Grundvold at bygge paa: »Saaledes som Faderen har sendt mig, sender jeg eder,« »Mig er al Magt given i Himmelen og paa Jorden; gaar derfor ud o. s. v.« I Kraft af sin Guddom giver derefter Christus sine Apostle Befaling til at døbe, Magt til at forlade Synder, forvandle Brød og Vin til Herrens Legeme og Blod, frembære hans Legeme og Blod i det stedsevarende Offer o. s. v.

Der findes i alt dette ikke nogen Antydning til, at Apostelembedet har sin Oprindelse fra Menigheden. Det er rigtignok stiftet til Menighedens Gavn, men dets Oprindelse er guddommelig. Derfor har dets Fuldmagter guddommelig Kraft. Ligesom Jesus ikke har sin Magt og Myndighed af Menigheden, men af sin {himmelske Fader, saaledes har Apostlene ikke faaet noget af Menigheden, men kun af Kirkens Stifter, Vor Herre Jesus Christus. »Hvadsomhelst I binder paa Jorden, det er bundet i Himmelen.« »Hvem I forlader Synderne, dem er de forladte.« Embedets Myndighed er guddommelig Myndighed, saa Opsætsighed mod det er Opsætsighed mod Gud. »Hvo som hører eder, han hører mig; hvo som foragter eder, han foragter mig.« »Naar nogen ikke vil høre Kirken,« (den protestantiske Oversættelse »Menighed« er ingensteds saa meningsløs som her), »da være

han for dig som en Hedning (en frafalden fra Gud) og Tolder (en Oprører mod Gud).«

Lige saalidt findes der i Skriften nogen Antydning af, at Apostelembedets Forplantning i Bispe- og Præsteembedet skulde være af en væsentlig anden Natur end selve Apostelembedet. Disse Embeder er ikke fremgaaede af Menigheden — om end deres Bærere er det — men de er af guddommelig Indstiftelse og udrustede med guddommelig Magtfulde. Apostlene indsætter, uafhængigt af Menigheden, i Kraft af deres guddommelige Embedsmyndighed, andre Mænd, de selv har valgt, »til at styre Guds Kirke,« og de byder dem ved Haandspaalæggelse, d. v. s. ved Bispe- resp. Præstevielse, atter at beskikke andre til deres Efterfølgere eller Medhjælpere og udruste dem med samme Fuldmagter, som de selv har modtaget.

Denne Embedets Forplantning er paa lovmæssig Vis kun foregaaet i den katholske Kirke. Derfor kan der kun i den være Tale om en Præstestand, der sidder inde med guddommelig Magt og Myndighed til at være Mellemand mellem Gud og Menigheden — en Præstestand, som altsaa ikke er en Skillemur, der hindrer den troende i den fri Adgang til Gud, men en levende Bro, der muliggør; letter og fremmer Kærlighedens Forbindelse imellem Gud og Sjælen.

Dr. Kiefer.

Danske Sædelighedsforhold.

(Fortsat fra Nr. 21.)

2. Sædelighed og Prostitution.

For at bedømme, hvilken Udbredelse *Usædeligheden* i dette Ords snævreste Betydning har i vort Land, undersøger Professor Westergaard de uægte Fødslers Hyppighed, og hvor mange Ægteskaber, der ophæves her til Lands.

Af samtlige fødte i Danmark 1890—94 var 9,45 pCt. uægte fødte. Dette er i og for sig et ret højt Tal, sammenlignet med Forholdene i adskillige andre Lande. Det angiver imidlertid ikke, hvor mange Børn der overhovedet ere avlede udenfor Ægteskab; der er nemlig et betydeligt Antal Børn, der fødes indenfor Ægteskabet, men ganske kort Tid efter Vielsen.

Ved en Undersøgelse desangaaende i en Række Sogne Landet over, viste det sig, at af 999 førstefødte indenfor Ægteskabet, vare ikke mindre end 389 fødte i de første 7 Maaneder efter Vielsen, 92 mellem 7 og 9 Maaneder derefter. Det samlede Antal uægte Børn i de paagældende Distrikter var 532. Hvis man skulde gaa strængt til Værks, skulde man altsaa næsten *fordoble* det officielle Antal af uægte Fødsler for at finde det virkelige Forhold.

De Steder i Landet, hvor der er mange uægte Fødsler, er der ogsaa mange Undfangelser før Vielsen. Det er for en stor Del i de fattigere Samfundsklasser, at Samlivet begynder inden Vielsen. Forf. mener heraf at turde haabe paa, at den voksende Velstand ogsaa vil frembringe en Nedgang. Dette forekommer os lidet rimeligt. Forf. gør selv opmærksom paa, at Fyn og Langeland er de Steder i Landet, hvor der (fraregnet København) finder flest uægte Fødsler Sted, og dog er netop Fyn og Langeland blandt de Egne, hvor Velstanden er allerstørst her til Lands.

I København er der 20 pCt. uægte Fødsler, hvilket store Tal tildels hænger sammen med særlige Forhold som Fødselsstiftelsen —, i de øvrige Byer er der 7,6 pCt., i Landdistrikterne 7,2 pCt., Fyn 10 pCt., Vestjylland ikke helt 5 pCt., Ribe Amts Landdistrikter 3 pCt., Hjørring Amt 11 pCt., Langeland 13 pCt.

Interessant er Forfatterens Undersøgelse om Forholdet mellem *Altergang* og *uægte Fødsler*. Forf. deler Danmark i 3 Omraader, hver med sine Ejendommeligheder i Sædelighedsforholdene.

Det første Omraade ligger *øst for Store Bælt*. Her er omtrent 7 pCt. Fødsler i Landdistrikterne uægte, og der er henad 5 Altergæster *aarlig* for hver 10 Beboere (Børn og Voksne). *Under* 7 pCt. uægte Fødsler har Præstø og Holbæk Amter, der samtidig udmærker sig ved at naa *over* Gennemsnitstallet af Altergæsterne.

Det andet Omraade er *Fyn*, med dets nedarvede store Procentforhold af uægte Fødsler. Her er Altergangen betydelig (7 for hver 10 Beboere), men samler man de Herreder, hvor der er over 10 pCt. uægte Fødsler, finder man der en kendelig mindre Altergang og omvendt; Langeland med sine 13 pCt. uægte Fødsler har ualmindelig ringe Altergang.

Det tredje Omraade er *Jylland*. I Landdistrikterne er de uægte Fødslers Procent atter 7, og ligesom paa Fyn er Altergangen 7 for hver 10 Beboere. De 3 Amter med forholdsvis flere Fødsler, nemlig Randers, Hjørring og Aalborg Amter, have alle mindre Altergang end Gennemsnittet, og deler man atter f. Ex. Hjørring Amt i 2 Delc, eftersom de uægte Fødsler overstiger Gennemsnittet, eller ikke, bliver Resultatet m. H. til Altergangen ganske tilsvarende.

Heraf kan man nok drage den Slutning, som vi ogsaa paa Forhaand vilde være tilbøjeligst til at anse for sandsynlig, at *hvor der er det stærkeste religiøse Liv, der er der ogsaa færrest uægte Fødsler og omvendt*.

Vil man bedømme et Folks Sædelighedstilstand ud fra dets Tilbøjelighed til at *ophæve Ægteskaberne*, da er dette en Maalestok, der maa anvendes med den største Forsighed. De forskellige Landes Love lægger nemlig ikke alle lige Hindringer i Vejen for Skilsmisse og Separation. I Danmark ere disse ualmindelig hyppige, selv om vort Land ikke er fulgt saameget med i den almindelige Stigning, som de fleste andre Lande. Der ophævedes i 1897 322 Ægteskaber ved Skilsmisse, deraf ikke mindre end 167 i København. Dette Tal svarer omtrent til 2 pCt. af de aarlige Vielser. Men dertil kommer et Antal Ægtepar, der separeres uden senere at begære Skilsmisse, og endelig er der uden Tvivl ikke faa Ægteskaber, der faktisk ophæves, uden at Ægtefællerne søge lovformig Stadfæstelse paa Adskillelsen. Interes-

sant er det, at det gennemgaaende slaar til, at de Egne er rigest paa Skilsmisser, hvor der er flest uægte Fødsler og omvendt. Helt slaar det dog ikke til. Paa Fyn er Ægteskaberne saaledes meget stabile.

Prostitutionen egner sig kun daarligt til at belyse Sædelighedsforholdene, da den for Størstedelen unddrager sig Statistiken. Det er kun det forholdsviis ringe Antal Kvinder, der har faaet Politiets Stempel paa sig, som kommer ind under Statistikerens Forskning, medens hele den hemmelige Prostitution let unddrager sig Opmærksomheden. Offenlig Prostitution findes nu kun i Hovedstaden; den er i de sidste Tiaar hævet i de Provinsbyer, hvor den tidligere bestod. Men der findes en udbredt hemmelig Prostitution baade i Hovedstaden og i de større Provinsbyer.

Til Belysning af Prostitutionsforholdene i København, fremsættes følgende Data: ^{31/12} 1897 var 615 Kvinder indskrevne hos Politiet. Det tjener til Belysning af disse Kvinders Liv, at 45 af dem paa dette Tidspunkt var paa Hospitaler, 41 i Fængsel og 14 paa Ladegaarden, altsaa noget nær en Sjattedel af hele Antallet. 7 var paa Redningshjem.

Ved en Undersøgelse for Aar 1885 viste det sig, at en Fjerdedel af de prostituerede havde været straffet før deres Indskrivning for andre Forbrydelser end Sædelighedsforbrydelser. Næsten et lignende Antal havde været under Fattigvæsenet. Disse to Grupper dækkede iøvrigt tildels hinanden, idet et stort Antal baade havde været i Konflikt med Lovene og under Fattigvæsenet.

3. Forbrydelser.

Aarlig domfældes i Danmark omtrent 3000 Mænd og 1000 Kvinder. I de 7 Aar 1890—96 blev 20542 Mænd og 7471 Kvinder dømt for Forbrydelser. Af disse Kvinder blev ikke mindre end 2619, altsaa over en Fjerdedel, dømt for Sædelighedsforbrydelser (186 Barnemord, Fosterfordrivelse og Fødsel i Dølgemaal; 2370 var af den Art, der betegner Vejen til Prostitution.) Af Mændene dømtes 1695

for Sædelighedsforbrydelser; godt 1 pCt. af alle straffede Mænd dømtes for Voldtægt og lignende, og henimod $\frac{1}{2}$ pCt. for Blodskam.

Kvinderne i København kommer forholdsvis langt hyppigere i Konflikt med Loven end Kvinderne i andre Dele af Landet, og Forbrydelserne begaas især af yngre Kvinder. Medens omtrent 1 pCt. at de unge Kvinder i 15—25 Aars Alderen blev straffede i 1886 - 90, gjaldt dette saaledes kun $\frac{1}{5}$ pCt. aarligt i Øernes andre Købstæder, og efter 25 Aars Alderen aftog Hyppigheden og Domfældelser stærkt, og udgjorde f. Eks. for Kvinder i København i 55—60 Aars Alderen kun $\frac{1}{8}$ pCt. Men ogsaa Mændene i København udviser i de yngre Aar en meget større Forbrydelses-hyppighed end i andre Landsdele. I 15—20 Aars Alderen straffes aarlig ikke mindre end 1,7 pCt. For hver 60 unge Mennesker i denne Alder kom der altsaa aarlig én Domfældelse.

Iøvrigt svækkes Indtrykket af disse Tal noget ved, at der selvfølgelig er mange, som straffes flere Gange. Omtrent en Fjerdedel af alle Domfældelser gjaldt saaledes Tyveri, og af disse var atter over en Fjerdedel Gentagelses-tilfælde.

Forsætligt Drab forefalder forholdsvis sjældent i Danmark. 1890—96 dømtes i aarligt Gennemsnit 8 for denne Forbrydelse foruden 8 Kvinder for Barnemord.

(Sluttes).

Dr. R.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 23.

Søndagen den 10. Juni

1900.

En Protestant i Rom.

Mange er de Protestanter, som mellem Aar og Dag besøger Rom, St. Peter, Vatikanet, Katakomberne og umager sig for at faa Adgang til en pavelig Avdiens. Naar disse Protestanter under saadanne Forhold kommer i Samtale med Katholiker, er de saa fulde af Indrømmelser, som nogen kan ønske sig, de er næsten lige ved at blive katholske. Det er maaske Luften i Rom, der virker paa dem; i hvert Fald gør de mange Gange et rigtig godt Indtryk paa de gejstlige Herrer, som de kommer i Berøring med, og hvis Velvilje det i Øjeblikket er af Vigtighed at sikre sig.

Naar disse samme Protestanter saa vender tilbage til den hjemlige Arne og paany indaander den nøgterne nordiske Luft, er det, som om de vaagnede af en Fortryllelse. De gnider deres kritiske Øjne, hvæsser deres Pen og skyn-der sig at tage deres Mon igen ved en ærkeprotestantisk Artikel om deres Romerophold.

Man kommer uvilkaarligt til at tænke paa disse Rejsende, naar man i sidste Hæfte af *Dansk Tidsskrift* læser Dr. Moltesens »Fra Monte Pincio til Vatikanet.« Ikke, at Dr. Moltesen i Rom skulde have gjort noget for at lære den katholske Gejstlighed at kende paa nærmere Hold — tværtimod! I det højeste lister han sig til at belure Kardinal Bonaparte, naar denne skrifter (sé Side 415 nederst). Men Artiklen, den uundgaaelige Artikel, har han unægtelig begaaet.

Dette Aktstykke er først og fremmest interessant ved sin fuldendte Mangel paa Mening. Det er absolut ikke til

at opdage, at denne Artikel er opstaaet som Resultat af Fornuftens Brug. Maaske den Mand har Ret, som efter et Ophold i Dr. Moltesens Virkekreds Askov, troede at have gjort den Opdagelse, at Protestanternes Tænkeevne ved et Mirakel var gjort utilgængelig for Logikens Love. Der kan i hvert Fald uddrages en hel Række aabenlyse Selvmodsigelser af Dr. Moltesens lille Opus paa tretten Sider.

Doktoren gaar f. Ex. oppe paa Pincio og ser de forskellige Seminariers Elever spasere deroppe. Han gør i den Anledning adskillige Reflexioner og tilraaber dem følgende:

»Til hvilken Magt opdrages ikke disse unge Mænd: til at lukke op og lukke i for Himlens Port, til at blive indviede i Eders Skriftebørns dybeste Hemmeligheder og til at lede Verdenspolitiken ligesom Eders Fader, Hans Hellighed Leo XIII. derovre i Vatikanet.«

Som man ser — det er den almindelige Opfattelse af den katholske Præst som et herskesygt, verdenskløgt Væsen, der bruger Religionen til politiske Formaal. Men nu følger ordret, mellem to Tankestreger, denne yderligere Apostrofe til de samme misundelsesværdige Seminarister:

»I opdrages til at bede og arbejde.«

Dette er jo ganske fortræffeligt, og Doktor Moltesen erklærer da ogsaa naadigst:

»Jeg kan forsoner mig med Eder« — hvor kønt af ham! — »ja, jeg maa bøje mig« — hvor forunderligt! Der er vist ellers ikke meget, som faar en Moltesen til at bøje sig! — »naar jeg ser Eder ude paa den store Missionsmark, i Kina og i Afrika.« Dette er jo herligt altsammen; Moltesen forsoner sig med Seminaristerne, han bøjer sig endogsaa for de katholske Missionærer.

Men der er desværre en Hage ved alting, ogsaa ved Moltesens Forbøjninger. Nu 'kommer *Men*'et; hør og skælv, alle Roms Seminarister; Moltesen kan alligevel ikke lide Jer!

»Jeg kan ikke lide Eder,« skriver han, »naar I, voxne Mænd, gaar der sammen to og to, i lange Rader, i samme

Klæder, i samme Trit og talende paa samme Maade om det samme.«

Man kunde med lige saa god Logik erklære, at et *Ligfølge* var noget af det vederstyggeligste, man kunde tænke sig. Dé, gaar »voxne Mænd« ogsaa »sammen to og to, i lange Rader«, alle i sorte Klæder, »i samme Trit og talende paa samme Maade om det samme« — nemlig om den Afdøde...

Et Spørgsmaal, der uvilkaarligt paatrænger sig, er iøvrigt dette: Hvorfra *ved* Dr. Moltesen, at de romerske Seminarister alle taler »paa samme Maade om det samme«? Har han maaske staaet bag et Træ paa Pincio og beluret dem, ligesom han stod »bag en Pille« i Kapucinerkirken for at overvære Kardinal Bonapartes Skriftemaal?

Doktor Moltesen forlader nu Pincio og anbringer sin værdige protestantiske Person paa Kapitol. Her opdager han Mark Aurels Rytterstatue og strax farer Protestdjævelen i ham, saa han, bare for at ærgre Katholikerne, giver sig til, halvvejs at kanonisere den gamle Kejser — »den stolte, store Hedning, der *sandelig* ikke var langt borte fra Guds Rige, langt, langt nærmere *vist* end mange af dem, der gik ham forbi, sukkende over hans Hedenskab og menende sig selv at være Christi Statholdere og Apostlen Peters Efterfølgere.«

Man faar det Indtryk, at der til Tider har været en livlig Færdsel af hovedrystende Paver paa Kapitol! Og hvor forsigtigt er ikke det lille »vist« anbragt, som nærværende Recensent har tilladt sig at udhæve — det er den nette, lille Tapetdør, hvorigennem Moltesen *sandelig* kan smutte bort, hvis nogen skulde bebrejde ham hans altfor strænge Dom over den romerske Kirkes Øverste. Doktoren forlader nu Kapitol med nogle vage Udbrud om, at »det Rige, Jesus stiftede, er ogsaa i denne Verden stærkere, end Augustusrigerne.« I den *anden* Verden er der ganske vist ingen Augustusriger at prøve Kræfter med; imidlertid mener Moltesen, at hans Ytring nok kan tjene til at »trøste Marc Aurel

og andre.« Det vilde være smaaligt at misunde »Marc Aurel og andre« denne Trøst.

Men nu farer det med ét Moltesen igennem Hovedet, at »man maa være varsom med at dømme andre, før man kender sig selv og disse andre.« En gylden Sandhed, som dog heldigvis har været kendt før Begyndelsen af den Moltesenske Æra! Følgende Bevis for denne Sandhed er derimod noget ganske nyt. Den danske Doktor fortæller (S. 412—413):

»Jeg laa en Gang syg i nogle barmhjærtige Søstres Kloster i Rom. Søster Elvina plejede mig, som en Moder plejer sit Barn. Da jeg rejste bort og stod og stammede min Tak frem, sagde hun: »Jeg har jo kun gjort min Pligt.« Jeg blev skuffet, næsten saaret over det Svar; jeg havde ventet noget mere eller noget mindre, kun ikke dette imponerende Ord: Pligt. Det gør *ondt* i mig endnu, naar jeg tænker paa Søster Elvina, og dog véd jeg, at hun *med al sin Pligtfølelse* stadig lindrer syge og sorrigfulde, men Pligten bæres hos hende af den store Kærlighed, som ikke viser sig i Ord, men i Gærning.«

Den ringe Skribent, som gør sig en Ære af at recensere disse Udtalelser fra en af den danske Protestantismes lærdeste og klogeste Mænd (et Professoræmne, hedder det endogsaa), har ofret flere Aftener af sit Liv paa Udgranskningen af denne lille, tilsyneladende saa uanselige og ligefremme Historie. Denne simple og jævne Beretning rummer nemlig flere Mysterier, end man ved første Øjekast skulde tro. Ved Udhævelse af de betydeligste Vendepunkter i Fortællingen har dens Fortolker søgt at skabe et grafisk Udtryk for den indre, ellers ikke videre iøjnefaldende Sammenhæng i Beretningen, og saaledes mener han at have lettet den ret besværlige Exegese af denne vanskelige Text, hvortil man ikke har nogen Parallelsteder, end ikke i Moltesens andre Værker.

Altsaa Moltesen laa syg, og Moltesen blev plejet af Søster Elvina. Moltesen blev godt plejet og var taknemlig.

Men Moltesen kunde ikke lide, at Søster Elvina kun havde gjort sin Pligt ved at pleje ham. Han kunde ikke lide det. Det gør ondt i ham at tænke paa. Og *dog* véd han (dette synes at være en Lindring i den Pine, han føler), at hun *med* al sin Pligtfølelse stadig lindrer Syge og Sorigfulde. Pligtfølelse lader da nærmest til at være en Hindring for Barmhjertighedsgærninger; Meningen er jo denne: »*til Trods* for sin Pligtfølelse formaar hun alligevel at pleje de Syge.« Saaledes siger man f. Ex. »*med* alle sine glimrende Ævner er han dog intet Geni;« Meningen er her, »*skønt* han har glimrende Ævner...« Men er Moltesens Mening virkelig ogsaa, at *skønt* Søster Elvina gør sin Pligt, kan hun dog ogsaa pleje de Syge —? Hvis Dr. Moltesen havde gjort sin Pligt som Forfatter : udtrykt sig klart og forstaaeligt, vilde han have sparet en tænksom Læser denne og forskellige andre brydsomme Undersøgelser.

Dr. Moltesen ryster nu Støvet af sine Fødder og drager ud i Kampagnen. Her opfrisker han Legenden om, at Trappisterne ikke maa sige andet til hverandre end *Memento mori*, og taler med en vis Sindsro om Romernes »Hidsighed« mod de første Christne. *Hidsighed* er unægtelig et meget mildt Udtryk. Mon Hr. Moltesen ogsaa i Hidsighed kan gaa hen og indbalsamere sine Fjender i Tjære og Beg og lade dem brænde for sig som Kandelabre, medens han skriver Artikler til »Dansk Tidsskrift«? I saa Fald er det en vovelig Sag at irritere denne slumrende Nero.

Fra Kampagnen begiver Doktoren sig direkte til St. Peter. Her erklærer han først, uden nogen Art af Begrundelse, men med Ufejlbarhedens frejdigt løftede Pande, at »der findes saa lidt af Katakombekristendommen i St. Peter, men ikke saa lidt af Kapitoliums Hedenskab.«

Læseren bedes nu ikke glemme — hvilket Forfatteren aabenbart længst har svedt ud under Kampagnens Sol — at Moltesen for lidt siden stod paa Kapitol og erklærede, at Marc Aurel var »langt nærmere ved Guds Rige« end mange Paver. Nu hører vi, at der fra Kapitol har sneget

sig *Hedenskab* ind i St. Peter. Før fik man unægtelig den Opfattelse, at dette ikke vilde være til nogen stor Skade, og at St. Peters Efterfølgere kunde have en god Del at lære oppe paa Kapitol... Der synes her at være en let Modsigelse til Stede, som Dr. Moltesen sikkert kun behøver at gøres opmærksom paa for med et Pennestrøg at løse den.

Den fremragende danske Theolog skrider imidlertid ind i St. Peter. Her opdager han, at Kardinal Rampolla har et »plebejisk Ansigt med et fromladent, svedent Udtryk;« naa, vi kan jo ikke alle være lige smukke. I Jylland kan man ogsaa se Ansigter, som baade er fromladne og svedne.

Derpaa grubler han over, hvad Kardinal Bonaparte kan have at skrifte hver ottende Dag; Moltesen vilde være i en evig Forlegenhed med at finde nogen Fejl hos sig selv, skønt han endnu ikke, som Kardinalen, er »en from, firsinds-tyveaarig Mand.« Med sit sædvanlige Skarpblik finder Moltesen dog tilsidst ud, at Kardinal Bonaparte skrifter — alle de andre Bonaparters Synder!

Det staar der bogstaveligt — Side 416 øverst!

Endelig bæres Paven ind i St. Peter; det er ved en stor Audiens. Det har i denne Forbindelse mindre at sige, at Dr. Moltesen, som vistnok ikke er stiv i det Italienske, opfatter det sædvanlige Hyldingsraab til Paven forkert; i Steden for *Evviva il re di Roma!* (Leve Roms Konge!) hører han: *Evviva il re di tutto mundo*, en umulig Konstruktion, der efter hans Forsikring betyder: »Leve Alverdens Konge!« Dette vilde paa Italiensk hedde: *il re di tutto il mundo*, men ingen Italiener vilde nogensinde falde paa at raabe saadan noget Nonsens.

Paven læser nu Messen ved Højaltret over Sanct Peters Grav, og det vidunderlige sker da, at idet alle Katholiker, under Elevationen, falder paa Knæ, »gribes ogsaa den kritiske Protestant (o: Moltesen) og bøjer sig, ikke alene af Hensyn til disse mange Medchristne, for hvem Christus legemlig er i den Hostie, som Christi Statholder hæver i Vejret, men

fordi *det er Christenhedens ældste og fornemste Biskop, der er Tjener for en stor Hemmelighed.*» (S. 416).

Saa lad ham da blive staaende saaledes, denne »kritiske Protestant,« denne Legemliggørelse af Lutherdommens *Baade-Og*, som fødte Kierkegaards desperate *Enten-Eller!* Lad ham staa der og bøje sig for »Christenhedens ældste og fornemste Biskop,« der dog falskelig »mener sig selv at være Christi Statholder og Petri Efterfølger!« Lad ham staa der og hverken vide ud eller ind, om han skal knæle med de Knælende eller knejse med de Vantro, om han skal tilbede den »store Hemmelighed« i Alterets Sakramente eller forarges over Cerenoniernes »kapitolinske Hedenskab!« Lad ham staa der i Sanct Peter, hensynsfuld og høflig, dant og usikker, religiøst bevæget og kritisk kølig, et levende Sindbilled paa Protestantismens indre Splid et svajende Rør ved Siden af Kirkens Klippe!

Danske Sædelighedsforhold.

(Sluttet fra Nr. 22.)

4. Selvmord.

Danmark indtager en fremragende Stilling som Selvmordsland. 1886—95 var det aarlige Antal Selvmord 555 eller *over 2 pCt.* af det aarlige Antal Afdøde over 10 Aar; for hver 100,000 Mennesker over 10 Aar begik aarlig 34 Selvmord; og i de sidste 50 Aar har det aarlige Antal Selvmord udgjort et omtrent konstant Tal.

Ved Selvmordene er det atter Mændene, der er i Majoritet, idet kun 21 pCt. af Selvmordene i 1886—95 var Kvinder. Selvmordshyppigheden stiger med Alderen, indtil der i Oldingealderen indtræder en lille Reaktion. Det er i den kraftigste Alder, at Selvmordet særlig mærkes som Dødsarsag; i 35—40 Aars Alderen er saaledes 7 pCt. afdøde Mænd Selvmordere.

Med Hensyn til Selvmordshyppigheden i de enkelte Landsdele indtager København Førerstillingen, dog findes

der Egne, hvor Kvindernes Selvmordshyppighed er noget større end her.

Men det er betegnende for de to Køns Temperament, at Kvinderne forholdsvis hyppig gribe til Gift eller styrte sig i Vandet.

I begge Køn er Hængning den hyppigste Aflivningsmaade. Af 100 Kvinder, der tage sig af Dage, hængte de 53 sig, 31 druknede sig og 10 tog Gift. Af 100 mandlige Selvmordere hængte 80 sig, men kun 8 druknede sig og kun 3 tog Gift.

Det Totalindtryk, man faar efter Gennemlæsningen af Professor Westergaards statistiske Belysning af Sædelighedsforholdene herhjemme ved Aarhundredskiftet, er saaledes alt andet end oplivende.

Som tidligere sagt, er det umuligt statistisk at paavise, om Forholdene er bedre eller værre nu end de var, før vi gik ind i Aarhundredet. Det fremgaar dog af det foregaaende, at Forholdene i det store og hele har holdt sig uforandrede i det sidste halvhundrede Aar trods de mange ny Opfindelser, der har revolutioneret hele det industrielle og daglige Liv, og trods de større Bestræbelser, der i den Tid er gjort for at popularisere Videnskaben og bringe dens Lys ud i de tusinde Hjem. Videnskab er saaledes ikke i Stand til at højne et Folks Sædelighed.

Dr. R.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 24.

Søndagen den 17. Juni

1900.

Formener dem det ikke!

»Social-Demokraten« fortæller en mærkelig Historie, i hvilken der desværre ikke synes at være et eneste Gran Usandhed.

Et Ægtepar i Valby, en Sporvognskonduktør og hans Hustru, har faaet et Barn og ønsker — efter otte Maaneders Forløb — dette Barn døbt.

Der gives Lande, hvor det nyfødte Barn næppe er kommen til Verden, før det bæres til Kirken for ved den hellige Daab at indføjes som en lille, ny levende Sten i den Menneskehedens Kathedral, hvorpaa nitten Aarhundreder nu har bygget, men hvis Fuldendelse endnu synes at være langt borte. Der gives saadanne Lande — men Valby ligger ikke i noget af dem.

I Valby venter denne brave Sporvognskonduktør og hans Hustru i otte Maaneder med at lade deres Børn døbe. Valbys Beboere venter i Almindelighed et Stykke Tid, inden de lader deres smaa Børn døbe.

Men endelig kommer da Dagen, og Barnet, man har ladet vente saalænge, føres nu omsider til Kirken. Det føres til en Kirke, som er opkaldt efter selve Børnenes store Ven — til *Jesuskirken*. Og saa troer man vel, at Præsten staar ved sin Døbefont, ivrig efter endelig at kunne meddele en Menneskesjæl det nødvendigeste af alle Sakramenter — det, uden hvilket ingen kan indgaa i Himmeriges Rige? Præsten staar der sikkert nok med udbredte Arme og modtager det lille Barn med sin Herres Ord: »Lader de smaa Børn komme

til mig og formener dem det ikke, thi Himmeriges Rige hører saadanne til.« . . . ?

Ak nej, desværre, maaske bærer man sig saaledes ad anden Steds — men i Valby ikke! Ved Døbefonten staar der en Præst, som siger til Barnets Forældre: »Tilhører De Folkekirken?« Og da Barnets Fader, som i sin Tid har taget borgerlig Vielse, svarer Nej, erklærer Jesuskirkens Præst: »Saa kan jeg ikke døbe Deres Barn — medmindre,» tilføjer han, »De skulde være villig til, atter at indtræde i Folkekirken.« Og Præsten holder et Papir hen til Barnets Fader: »Hvis De vil skrive under paa denne Erklæring, hvorved De genindmælder Dem i Statskirken, kan Deres Barn blive døbt!«

Det maa udtrykkelig bemærkes, at den Valby Konduktør, efter sin Hustrus Ønske, ved den borgerlige Vielse skriftlig har forpligtet sig til at lade sine Børn opdrage i den lutherske Tro. Jesuskirkens Præst kan da ikke tænkes at have forlangt Faderens Genindtrædelse i Folkekirken for at sikre Barnet en christelig Opdragelse.

Som sagt — der synes desværre ikke at være et Gran af Usandhed i denne ganske nøgternt fortalte Historie. Præsten i Valby har handlet meget forunderligt. Og han har mest af alt mindet om hine gnavne Disciple i Evangeliet, der vilde formene Børnene at komme til Vor Herre.

Første Maj.

(Et Kapitel af »Vor Frue af Danmark«).

Det var den første Maj. Herman Ronge vendte hjem fra en Tur til Fælleden, hvor han havde set det københavnske Socialdemokratis mægtige Festtog drage ind og lejre sig om de to Talerstole, hvorfra de røde Faner vajede. Ud over den vidtstrakte, grønne Græsslette drog det store Arbejdetog med sin Rigdom af Bannere; det saae ud som en religiøs Procession eller som et Hærkorps i Marsch eller som en *Secessio plebis*, en »Folkets Udvandring« fra den sodede Stad, hvori Arbejdsherrerne hidtil havde holdt dem fangne. Og det var i Virkeligheden alle tre Dele. Det var en religiøs Procession — thi Socialismen, med sine store Krav til Tro og Haab og offervillig Kærlighed, var en moderne Religion — en protestantisk eller hedensk Verdens Surrogat for Christendommen. Og Optoget var en militær Demonstration, en Troppemønstring, en Revy — thi Socialdemokratiet var næsten ligesaa militært som »Frelsens Hær«, og vé den, der forsyndede sig mod Disciplinen eller ikke lystrede Parolen! Endelig var dette Første-Maj-Optog en virkelig Folkets Udvandring — thi i Horisontens Rand stod alle Skorstene uden Røg mod den blaa Himmel, og alt Arbejde hvilede.

En mærkelig, en vidunderlig Foreteelse var jo denne Socialisme med sin røde Fane! Indelukket i sin radikale Egoisme havde Herman Ronge ikke før lagt Mærke til den, men nu aabenbarede den sig for ham i al sin faktiske Vælde, al sin numeriske Storhed! Her var Masserne — og her var Fremtiden...

Og aldeles ikke med Urette.

Thi Socialismen havde lært Folket at *tro*. Hvad behøvedes der ikke for at fatte Tillid til hine skønne Drømme om en ny Verdensorden, et jordisk Hjem for Lykke og Retfærdighed? Det var et sjæleligt Vovestykke, som, i en

lavere Sfære, dannede Analogi med den Christnes Tro paa Miraklets Virkelighed, paa det menneskelig talt Umulige.

Socialismen havde endvidere lært Folket at *lyde*. Af Tro følger altid Lydighed, fordi Troen er en Tro paa Autoriteter, som véd Vejen til det attraaede Gode, og under hvis Myndighed den Enkelte derfor maa give sig ind. Tro forudsætter *lærende* og *ledende* Personligheder — som i dette Tilfælde var Arbejderførerne.

Socialismen havde endelig lært Folket at *ofre*. Den havde hævet sine Tilhængere op over den personlige Egoisme og over Familjesnæverheden, havde forbunden Medlemmerne af samme Fag og bragt dem til af føle sammen; den havde slynget Broderlighedens Baand om en hel Stand. Den moderne Arbejder saae, om ikke i alle Mennesker, saa dog i alle Arbejdere *sine Brødre*, og hans fattige Pung stod aaben for at hjælpe dem, naar det var nødvendigt. Arbejderen gav, takket være Socialismen, som Enken gav ved Tempelporten i Jerusalem — og ikke af sin Overflod, som det rige Bourgeois.

Tro, Lydighed, Barmhjertighed, Kærlighed til Næsten — disse gamle Dyder, som Individualismens Overmennesker foragtede, havde Socialismen bragt til Ære og Værdighed og høstede nu de velfortjente Frugter af denne sin gode Gærning. Alle de, som i det moderne Samfund var smaa og svage, og som brutale Filosofer ønskede traadt ned til Gødning for udvalgte Aanders Væxt, klyngede sig til Socialismens Kjortelflig og søgte Ly under dens Kappe — som paa Middelalderens Altertavler knælende Mennesker under Gudsmoders Kaabe. Derfor saae ogsaa mange, som aldrig havde lært Christendommen at kende, i Socialismen Fremtidens Religion, der i sig havde optaget hele det humane, naturlige Indhold af Kirkens Lære, og hvis *eneste* Bud var dette: »Elsk din Næste som dig selv.»

Til Gengæld erklærede Andre kort og godt Socialismen for *Antichristendom* — en Oversættelse paa Jordisk af Christi himmelske Lære, et Forsøg paa at virkeliggøre i Kø-

det og Tiden, hvad der var ment i Aanden og Evigheden. Naar Christendommen talte om den Frihed, Sandheden giver, talte Socialismen om politiske Friheder; naar Christendommen forkyndte Lighed for Gud og i Kirken, hævdede Socialismen Lighed i Nydelser; naar Christendommen paa-lagde de Troende at elske Gud og Mennesker, nøjedes Socialismen med at vække Klassebevidstheden . . .

Alligevel syntes det Herman Ronge bedre og rigtigere at opfatte Socialismen som en Protest mod den moderne Egoisme og altsaa en Overgangsform til Christendommen, en Indledning til de afchristne Massers Hjemvenden til Kirken, en begyndende Omvendelse til Tro og Offer fra Egenvilje og Egenkærlighed . . .

Herman Ronge havde under disse Overvejelser naaet et af de faa og smaa katholske Kapeller, som København rummer. Gennem Døren, der netop faldt i bag et Par Elisabethssøstre, trængte Røgelseduft ud til ham. Ogsaa her fejredes den første Maj — den første Dag i de grønne Bøges og de lyse Nætters Maaned, som af Kirken er viet til den rene Gudsmoder og skære Jomfru, den velsignede iblandt Kvinderne.

Andagten til *Maria* havde ikke hos Ronge haft at kæmpe mod det stupide Had, hvormed mange Protestanter forfølger Jesu Moder. Han havde straks fra Begyndelsen forstaaet, at hvis Jesus af Nazareth virkelig var Gud, saa var den ydmyge Jomfru, der fødte ham i Bethlehems Stald, ogsaa *Guds Moder* og sad nu, kronet med Herlighed, ved sin Søns højre Haand, »iklædt Solen, og Maanen under hendes Fødder, og paa hendes Hoved en Krone tolv Stjerner.« Intet var ham derfor ufatteliggere end at vise Christne, der mente at ære Jesus ved at kalde hans Moder med Smædenavne. Han havde engang truffen en Methodistpræst, der vilde omvende ham til Wesleyanismen, og som i Samtalens Løb haanligt omtalte »Mutter Marie«. Ronge betragtede ham opmærksomt og sagde derpaa: »*Min* Moder hedder ogsaa Maria. Prøv nu, om De i mit Paahør tør

kalde *hende* med samme Øgenavn, som De nylig brugte overfor Jesu Christi, Deres Herre og Frelser, Moder!«

Herman Ronge havde glad og villigt taget mod Kirkens Lære, at Maria er vor væsenlige Forbederinde hos Gud, Barmhjertighedens Moder, Naadens milde Uddelerske, gennem hvis moderlige Haand alle Guds Gaver til os gaa. Ligesom hun i den første Julenat fødte Jesubarnet i Krybben i Bethlehem, saaledes føder hun ved sin almægtige Forbøn endnu Frelseren i enhver Troendes Hjærte. Derfor er Andagten til Maria det bedste Værn for Troen paa Jesus, og som *han* er Vejen til Faderen, er *hun* Vejen til Sønnen. Herman Ronge bad gærne og dagligt Kirkens skønne Anraabelse af den hellige Jomfru: »Hil dig, o Dronning, Miskundheds Moder, vort Liv, vor Fryd og vort Haab, vær hilset! Til dig raabe vi, Evas landflygtige Børn, til dig sukke vi sørgende og grædende i denne Taarernes Dal! Eja, du vor Forbederinde, vend dine medlidende Øjne ned til os, og, efter denne vor Landflygtigheds Tid, vis os Jesum, dit Livs velsignede Frugt! O milde, o fromme, o kære Jomfru Maria!« Den lamme Munk og Digter i St. Gallen, Hermann Contractus, havde skrevet denne Antiphon for et Aartusinde siden, og den store, hellige Bernhard havde under en Prædiken i Speyers Domkirke tilføjet de tre sidste Udbrud, og hans Tilhørere havde i det samme Nu set ham løftes fra Jorden og i Ekstase svæve foran Gudsmoders Billed...

Herman Ronge traadte ind i det lille Kapel, som var tæt fyldt med Mennesker, og fandt sig en kneben Plads paa en af de bagerste Bænke. Herinde var det allerede Skumring; de mange tændte Kærter foran den hellige Jomfrus Billed lyste stærkt og gyldent, og den unge Præst, der laa paa Knæ foran den blomsteromgivne Mariastatue, læste med høj, klar Røst følgende Bøn:

»O Maria, mildeste Jomfru, Naadens Moder, Syndernes Forbederinde, bøj dine Øren og dit Hjærte til mig, din ydmyge Tjener, og und mig, at jeg maa findes blandt deres

Tal, som din Forbøn beskytter i Livet og frelser paa den yderste Dag. O ubesmittede Jomfru, rens min Sjæl fra alle Jordens Tilbøjeligheder og al Kærlighed til forfængelige og forgængelige Ting og lad mig ene elske de evige og himmelske Goder. Gaa i Forbøn for mig hos din Søn, o Maria, nu og altid, i min Døds Time og paa hin frygtelige Dag, da jeg skal aflægge Regnskab for alle mine Gærninger, saa at jeg maa undgaa Helvedes Pine og efter dette usie Liv opnaa den evige Salighed. O reneste Jomfru, bortvend ikke dine naadige Øjne fra mig; skærm mig mod alle mine Fjenders Angreb og bed din guddommelige Søn tilgive mig alle mine Synder, skænke mig sand Tro, fast Haab, brændende Kærlighed og den Hellig Aands Naade, saa at jeg i alle Ting maa fuldbyrde Guds hellige Vilje. Amen!«

Medens denne Bøn blev bedt, følte Herman Ronge stærkere end nogensinde den Afgrund, det svælgende Dyb, som var befæstet mellem Christendommen og alle andre blot menneskelige Livsanskuelser. Socialismen havde for lidt siden syntes ham ret antagelig, næsten en Slags christen Sekt. Men nu hørte han her Christendommens vidunderlige, oververdslige Sprog, og han følte sig atter i det Tilværelsens Midtpunkt, hvorfra den aabenbarede Religion sender sit Lys ud over Alverden, og hvorfra man alene ser alle Ting paa deres rette Plads. Her var Menneskets Syndighed og Svaghed til det Gode anerkendt — og samtidig Menneskets Pligt til at gøre det Gode ved Guds Naade. Her var Jorden og dette Liv kun regnet for en Taarernes Dal, og af Kampen for at naa en salig Evighed fremgik Opfyldelsen af alle jordiske Pligter. Her forsagede Mennesket sin egen Vilje, men formaaede netop saaledes at gøre det, som alle ædle Sjæle og rene Viljer ellers haabløst drømmer om og forgæves prøver paa — at leve i Godhed og Retfærdighed. Her var Gud alt, Mennesket intet — men netop derfor skete Guds Vilje gennem Mennesket.

Alle verdslige, jordiske Livsanskuelser var enige om at fordømme denne Christendommens Verdensflugt og Bort-

vendelse fra Jorden. Og dog var det netop ved denne sin Verdensflugt, denne sin Bortvendelse fra Jorden, at Christendommen havde civiliseret Verden og omskabt Jorden fra et hedensk Vildnis til en kultiveret Klode. Der eksisterede nemlig et hemmelighedsfuldt *Kræfternes Parallelogram*, som virkede i Verdenshistorien, men som de færreste kendte. Den løftende, opdragende Kraft var Christendommen med sit Grundprincip: at efterfølge Jesus Christus, *at blive Gud lig*. Den anden Kraft var Menneskets naturlige Tilbøjelighed til at synke, at falde, at stige ned, Naturalismen med sit gamle, for Tiden saa moderne Evangelium: *lad os blive Dyr*. Af disse to Kræfter, af denne Vexelvirkning mellem Himlen og Afgrunden fremgik Verdenshistorien. Civilisationen var den *Kræfternes Resultant*, som snart pegede opad — i christne, idealistiske Tider — snart sænkede sig mod Dybet — som nu, i et vantro og sanseligt Aarhundrede.

Men var der ikke Tegn til, at den store Viser igen begyndte at svinge opad? Og var Socialismen ikke ét af disse Tegn?

Dette grublede Herman Ronge over, medens han efter endt Andagt langsomt vandrede hjem langs Søerne, der laa blanke og klare i den stille, lyse Majaften. Undervejs mødte han mange Arbejdere, der kom fra Fælleden, med det røde Første-Maj-Tegn i Hatten, og han betragtede dem med venlige Øjne.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 25.

Søndagen den 24. Juni

1900.

Københavns Domkirke.

Y de fleste andre store og gamle Byer ligger der i Stadens Midtpunkt, paa dens fornemste Plads, dens største og ældste Torv, Side om Side med Raadhuset, en ærefrygtindgydende Domkirke. I italienske Stæder af blot nogenlunde Størrelse kan man med næsten absolut Sikkerhed altid spørge efter *il Duomo*, og man vil blive ført til Byens Midte, til Domkirkepladsen, til *Piazza del Duomo*. Hvem har været i Italien og kan ikke henføre de skønneste af sine Minder til saadanne Domkirkepladser? Enhver, der har gæstet Florens, vil til evig Tid mindes Morgensolen over det sorte og hvide Marmor i Giotto's Klokketaarn, og fra hvormange mindre Hovedstæder rundtom i de gamle italienske Provinser husker man ikke en sollys og øde Piazza foran en gammel romansk Domkirke med løvebaarne Søjler eller en pisansk Kathedral, hvortil Kirkefolket steg op ad høje Marmortrapper i den friske Morgenstund. Ak, blot at tænke derpaa er tungt som Hjemvé!

Selv i en By som Berlin findes en Domkirke, frygtelig at skue ganske vist, med sine tunge Kupler og hele sit Støbejærns-Ydre — men dog en Domkirke, beliggende paa Slotsøen, midt i det mest berlinske Berlin.

Kun *København* savner en Domkirke. Vore Konger lod den blive staaende i Roskilde. Og man har ikke siden følt Trang til at bygge nogen ny.

Alligevel ligger der her i Kongeriget Danmarks Hovedstad paa Domkirkens Plads et forunderligt stort Bygværk med mægtige Portaler. Det ligger jævnsides med Raadhuset og ligeoverfor Variétéen — Nabo til Borgerpligterne og Genbo

til Borgerglæderne. Og selv er det som et stort Tempel for den Religion, hvortil Danmarks Riges Hovedstad mere og mere bekender sig — Forlystelsernes nemme Maade at søge »Opløftelse« paa.

Paa Domkirkens Plads ligger i København Etablissermentet *Tivoli*, og gennem dets Portaler strømmer, Søndag og Søgn, en festklædt Skare, større end den, der bølger under nogen Kathedrals Buer.

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 16.

Og St. Franciscus undrede sig over, at Broder Leone svarede det modsatte af, hvad han havde paabudt ham, og dadlede ham derfor og sagde: »Hvorfor svarer du ikke, som jeg har lært dig? Jeg befaler dig i den hellige Lydigheds Navn, at du svarer, som jeg nu vil lære dig. Jeg siger saaledes: O du onde Broder Francesco, tror du, at Gud vil have Barmhjærtighed med dig, da du har begaaet saa mange Synder mod Barmhjærtighedens Fader og al Trøstes Gud, at du ikke er værdig til at finde Barmhjærtighed? Og du, Broder Leone, lille Lam, svarer saaledes: Paa ingen Maade er du værdig til at finde Barmhjærtighed.« Men da St. Franciscus sagde: »O du onde Broder Francesco« o. s. v., saa svarede Broder Leone: »Gud Fader, hvis Barmhjærtighed er større end din Synd, vil vise stor Miskundhed mod dig og yderligere forunde dig megen Naade.« Over dette Svar blev St. Franciscus lidt vred og en Smule opbragt og sagde til Broder Leone: »Hvorledes kommer det sig, at du handler tvært imod, hvad jeg har befalet dig, og allerede saa mange Gange har sagt det Modsatte af, hvad jeg har paalagt dig?« Meget ydmygt og ærbødigt svarede Broder Leone: »Gud véd, Fader, at jeg hver Gang har foresat mig at svare, som du har budt mig, men Gud lader mig tale,

som det behager ham, og ikke som det behager mig.« Hvorover St. Franciscus undrede sig og sagde til Broder Leone: »Jeg beder dig i Kærlighed, at du denne Gang svarer mig, som jeg har sagt.« Broder Leone svarer: »Ved Gud, jeg vil visselig denne Gang svare, som du ønsker det.« Og St. Franciscus sagde med grædende Taarer: »O onde Broder Francesco, hvor tror du, at Gud kan forbarme sig over dig?« Broder Leone svarede: »Stor Naade skal du modtage af Gud, og han skal ophøje dig og forherlige dig til evig Tid, thi den, som fornedr sig selv, skal ophøjes, og jeg kan ikke sige andet, thi det er Gud, som taler gennem min Mund.« Og saaledes vaagede de sammen i denne ydmyge Vædekamp, med mange Taarer og megen aandelig Trøst, indtil det blev Dag.

TIENDE KAPITEL.

Hvorledes Broder Masseo spurgte St. Franciscus, hvorfor hele Verden løb efter ham og han svarede, at det var til Skam for Verden, men til Ære for Gud.

En Gang var St. Franciscus i Klostret ved Portiuncula sammen med Broder Masseo fra Marignano, en Mand af meget stor Hellighed, og som havde stor Visdom og Naade til at tale om Gud, hvorfor St. Franciscus holdt saare meget af ham. Og en Dag vendte St. Franciscus hjem fra Skoven, hvor han havde bedt, og for at prøve, om han virkelig var ydmyg, gik Broder Masseo ham i Møde og sagde: »Hvorfor dig mere end andre?« St. Franciscus svarede: »Hvad mener du dermed? hvad vil du sige mig?« Broder Masseo sagde: »Jeg spørger, hvorfor hele Verden løber efter dig mer end alle andre, og alle Mennesker begære at se dig og at høre dig og at lyde dig? Du er ikke skøn af Legeme, du er ikke højlærd, du er ikke af ædel Byrd; hvorfor løber da hele Verden efter dig?« Da St. Franciscus hørte dette, glædede han sig i Aanden og vendte sine Øjne mod Himlen og stod længe saaledes, med

Sjælen opløftet til Gud; og da han derpaa kom til sig selv, knælede han ned og gav Gud Tak og Pris og vendte sig til Broder Masseo og sagde til ham med stor aandelig Kraft: »Vil du vide, hvorfor de kommer til mig? vil du vide, hvorfor hele Verden løber efter mig? Thi jeg véd det fra den alvidende Gud, hvis Øjne betragte de Gode og de Onde over den hele Jord. Fordi disse helligste Øjne ikke nogensteds har set nogen større, uslere, fattigere Synder end mig; fordi han paa den hele Jord ikke har funden nogen elendigere Skabning til at udrette hin vidunderlige Gærning, som han agter at gøre, derfor har han udvalgt mig, for saaledes at beskæmme Adel og Storhed og Styrke og Skønhed og Verdens Visdom, at alle maa erkende, at al Dyd og alt Godt kommer fra ham og ikke fra Skabningen, og at ingen kan hovmode sig for hans Aasyn, men den, der roser sig, rose sig i Herren, thi hans er Æren og Magten i al Evighed.« Da forfærdedes Broder Masseo over et saa ydmygt Svar, givet med saa stor Inderlighed, og han erkendte for sandt, at den hellige Franciscus var grundfæstet i Ydmyghed.

ELLEVTE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus lod Broder Masseo snurre sig mange Gange rundt og derpaa gik med ham til Siena.

En Dag vandrede St. Franciscus sammen med Broder Masseo, og Broder Masseo gik lidt foran. Da kom de til en Korsvej, hvor man kunde gaa baade til Florens, til Siena og til Arezzo, og Broder Masseo sagde: »Fader, ad hvilken Vej bør vi gaa?« St. Franciscus svarede: »Ad den, Gud vil.« Broder Masseo sagde: »Hvorledes skulle vi faa Guds Vilje at vide?« St. Franciscus svarede: »Det vil jeg nu vise dig. I den hellige Lydigheds Navn befaler jeg dig, at du giver dig til at snurre dig rundt, ligesom Børnene gør, her midt paa Korsvejen og ikke holder op, før jeg siger til.«

Da begyndte Broder Masseo at snurre sig rundt og rundt ligesom Børnene gøre, og han blev saa svimmel deraf, at han flere Gange faldt omkuld; men da St. Franciscus ikke sagde til ham, at han skulde holde op, holdt han sit Lydighedsløfte og blev ved. Tilsidst, da han snurrede meget stærkt rundt, sagde St. Franciscus: »Stands og rør dig ikke;« og han stod stille, og St. Franciscus spurgte ham: »Hvor vender dit Ansigt hen?« Broder Masseo svarede: »Mod Siena.« St. Franciscus sagde: »Det er Vejen, Gud vil, vi skal gaa.«

Medens de saa vandrede afsted, undrede Broder Masseo sig over, at St. Franciscus havde ladet ham snurre rundt ligesom en Dreng, skønt der gik mange Mennesker forbi; men af Ærbødighed vovede han ikke at sige noget til den hellige Fader. Da de nu kom nær til Siena, hørte Folket, at den Hellige nærmede sig, og gik ham i Møde; og af Andagt bar de ham og hans Følgesvend lige til Bispegaarden, saa at deres Fødder ikke rørte ved Jorden undervejs. Men paa denne Tidlaa nogle Mænd i Siena i Strid, og to af dem vare i denne Fejde allerede døde. Nu kom St. Franciscus til, og han prædikede saa fromt og helligt for dem, at han bevægede dem alle til Fred og stor Enighed og Samdrægtighed. Og da Biskoppen af Siena havde hørt om denne Gud velbehagelige Gærning, som St. Franciscus havde øvet, indbød han ham til sig og modtog ham med stor Hæder den Dag og Natten med. Og den følgende Morgen stod St. Franciscus tidlig op med sin Følgesvend og drog bort uden Biskoppens Vidende, thi han var en ydmyg Mand og søgte i alle Ting intet uden Guds Ære.

Men den ovennævnte Broder Masseo gik nu undervejs og knurrede ved sig selv og sagde: »Hvorledes er det dog, denne gode Mand bærer sig ad? Mig lod han snurre rundt, som om jeg var en Dreng, og Biskoppen, der har bevist ham saa megen Ære, siger han ikke et Ord til Tak!« og det forekom Broder Masseo, at St. Franciscus havde baaren sig rigtig upassende ad. Men derpaa gik han i sig selv og gjorde sig selv Bebrejdelser og sagde til sig selv i sit

Hjærte: »Du er altfor hovmodig, at du saaledes dømmes guddommelige Ting, og du har ved din uforstandige Dømmesyge gjort dig værdig til Helvede; thi igaar øvede Broder Francesco saa store Gærninger, at om en Guds Engel havde øvet dem, kunde de ikke have været mere vidunderlige; hvad han derfor har udført ved hin Lejlighed, har han virket af guddommelig Kraft, saaledes som det gode Udfald deraf ogsaa beviser. Thi havde han ikke stiftet Fred mellem dem, der sloges, saa vilde ikke blot mange Legemer være blevne dræbt med Knivstik (som da allerede flere laa paa Pladsen), men Djævelen vilde ogsaa have draget mange Sjæle ned i Helvede; derfor er du saare taabelig og hovmodig, at du knurrer mod det, som aabenbart sker efter Guds Vilje.« Og alt dette, som Broder Masseo sagde i sit Hjærte, blev af Gud aabenbaret for St. Franciscus. Og St. Franciscus nærmede sig derfor til ham og sagde saaledes: »Hold dig til det, som du nu tænker paa, thi det er godt og nyttigt og indgydes af Gud, men at du knurrede, det kom af Blindhed og Forfængelighed og Hovmod og blev indgydt dig af Djævelen.« Da saae Broder Masseo klart, at St. Franciscus kendte hans Hjærtes Hemmeligheder, og forstod, at den guddommelige Visdoms Aand ledede vor hellige Fader i alle hans Gærninger.

TOLVTE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus satte Broder Masseo til at passé Porten, tage mod Almisser og være i Køkkenet; men paa de andre Brødres Bøn befriede ham derfor.

St. Franciscus vilde ydmyge Broder Masseo, at han ikke, paa Grund af de mange Gaver og aandelige Goder, Gud forundte ham, skulde hovmode sig, men at han i Ydmyghed maatte vokse fra Dyd til Dyd. Da han derfor en Gang var paa et ensomt Sted sammen med sine første Fæl-

ler, blandt hvilke hellige Mænd den nævnte Broder Masseo ogsaa var, sagde han en Dag i alles Nærværelse til Broder Masseo: »O Broder Masseo, alle dine Fæller her har Naade til at bede og betragte, men du har faaet Naade til at prædike Guds Ord og opbygge Folket; og for at de andre nu helt kunne hengive sig til aandelig Betragtning, vil jeg, at du skal passe Porten og tage mod Almisser og gaa i Køkkenet. Og naar de andre Brødre spise, saa skal du spise udenfor Porten, saa at du kan opbygge dem, der komme og banke paa vor Dør, med et godt Guds Ord, og paa den Maade behøver ingen andre end du at gaa ud af Huset. Og dette byder jeg dig at gøre i den hellige Lydigheds Navn.«

Da slog Broder Masseo sin Hætte ned og bøjede Hovedet og udførte ydmygt flere Dage igennem dette Hværv at vogte Porten og tage mod Almisser og gaa i Køkkenet. Hvorover hans Fæller, der alle vare gudoplyste Mænd, begyndte at føle Samvittighedsnag, idet de ved sig selv betænkte, at Broder Masseo var en saare fuldkommen Mand, lige saa vel som de eller mere, og at han bar hele Husets Byrde, og de bar intet. Og derfor bleve de alle enige og gik til St. Franciscus og bad ham fordele disse Hværv, thi deres Samvittighed kunde paa ingen Maade finde sig i, at Broder Masseo alene bar saa meget Besvær. Da St. Franciscus hørte dette, lyttede han til deres Raad og rettede sig efter deres Ønske, og han lod Broder Masseo kalde og sagde til ham: »Broder Masseo, dine Fæller ville dele de Hverv med dig, som jeg har givet dig; derfor vil jeg, at disse dine Hverv nu skulle deles mellem Eder alle.« Broder Masseo sagde med stor Ydmyghed og Taalmodighed: »Fader, hvadsomhelst du paalægger mig, enten det er meget eller lidt, tager jeg imod som af Guds Haand.« Da glædede St. Franciscus sig over Broder Masseos Ydmyghed og de andres Kærlighed, og han holdt en vidunderlig Prædiken for dem om den allerhelligste Ydmyghed og paalagde dem, at jo større Gaver og Naadegoder Gud giver os, des mere

ydmyge maa vi være, thi uden Ydmyghed er ingen Dyd behagelig for Gud. Og efter Prædikenen uddelte han de forskellige Hverv med stor Huldsalighed.

TRETTENDE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus og Broder Masseo lagde det Brød, de havde faaet, paa en Sten ved Siden af en Kilde, og hvorledes St. Franciscus løopryste Fattigdommen. Derpaa bad han Gud og St. Peder og St. Paulus, at de vilde indgyde ham stor Kærlighed til den hellige Fattigdom, og hvorledes St. Petrus og St. Paulus viste sig for ham.

Christi underfulde Tjener og Efterfølger, den hellige Franciscus, vilde i alle Ting være Christo lig. Og ligesom Christus, efter Evangeliets Fortælling, udsendte sine Disciple to og to til alle Stæder og Byer, saaledes samlede St. Franciscus tolv Fæller om sig og sendte dem to og to ud i Verden for at forkynde Ordet. Og for at give dem et godt Eksempel, begyndte han efter Christi Forbillede selv at vandre rundt og prædike, ligesom Christus i Begyndelsen ikke gjorde andet. Og til sine Fæller overlod han de andre Dele af Verden, men selv tog han Broder Masseo med sig og tog Vejen til Frankrigs Land. Og en Dag kom de, rigtig godt sultne, til en By, og efter Reglens Bud gik de derind og bad om Brødet for den gode Guds Skyld. Og St. Franciscus gik i en Del af Byen, og Broder Masseo i en anden.

(Fortsættes).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 26.

Søndagen den 1. Juli

1900.

Christelig Uegennyttighed.

(Intention for Bønnens Apostolat, Juli 1900).

Hvor St. Paul taler om Kærligheden, siger han, at »den søger ikke sit Eget«, og den guddommelige Frelser selv forkynder os i Evangeliet, at vi »først bør søge Guds Rige og hans Retfærdighed.« En *Christen* er altsaa et Menneske, som søger Guds Ære fremfor sin egen — som tænker mere paa at udbrede Guds Rige end paa selv at skride frem ad Rigdommens og Ærens Vej — og som, om nødvendigt, vil ofre sig selv, sit Liv og sit Gods for sin himmelske Herre.

Det er imidlertid ikke nødvendigt at sælge alt og gaa i Kloster for at være Christen. Vi kan meget godt forene *alle* vore Pligter, baade dem mod Gud, mod Næsten og mod os selv; der er blot en Rangforordning mellem dem.

Den Christne maa derfor, først og fremmest, med fuldkommen Troskab opfylde sine Standspligter. En Moder, der forsømte sine Børn for at knæle Time efter Time i Kirken, vilde være hildet i en beklagelig Illusion. Men den modsatte Yderlighed er ligesaa fjendtlig mod den christne Aand; det er ligesaa uforeneligt med sand Guds frygt aldrig at tænke paa andet end sig og sine og ikke have Øje for andet, end hvad der kan gavne og glæde En selv og dem, der staar En nær. Dette er Egennyttigheden, den personlige Egoisme eller *Familie-Egoismen* — hvilken sidste af mange ikke erkendes efter sit rette Væsen, men endog ofte holdes for en Dyd. Herom siger Herren imidlertid: »Hvo, som elsker Hustru og Børn *mere end mig*, er mig ikke værd.«

Det er derfor nødvendigt, at vi ikke indelukker os i os selv eller vor Familie. I den Enkeltes Hjem maa der altid staa et Vindu aabent ud til den rene Luft under Kirkens høje Himmel. Den Christnes Hus maa være bygget som et Oratorium, hvis Ruder vender ind i en Kathedral. Ved Siden af vort daglige Arbejde maa vi altid og stadig tænke paa at arbejde for Gud — for Virkeliggørelsen af den tredje Bøn i Fadervor: »Komme Dit Rige!« Hver Gang der er noget at virke, at sige, at lide for Guds Skyld, maa vi være rede til at ofre os i Steden for at lukke os inde i vor egen lille Kreds af Interesser. Dette er den christne Uegenlyttighed!

Vi er til alle Sider omgivne af Brødre og Søstre, skabt af Gud og i hans Billede; dem er det vor Pligt at tjene, hjælpe, støtte og lede — i Steden for at gentage Kains Ord: »Monne jeg være min Broders Vogter?«

Og lad os, mellem disse vore Brødre og Søstre, først og fremmest hjælpe de Fattige, de Syge, de Sorgfulde — lad os bede Gud skabe et stort, altomfattende Hjærte i vort Bryst — et Hjærte, som den hellige Vincent af Pauls eller, endnu bedre, som Jesu eget kærlige Hjærte!

Daglig Bøn:

O Jesu helligste Hjærte, ved Marias ubesmittede Hjærte ofrer jeg dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser til Sone for alle vore Synder og i samme Hensigt, i hvilken du stadig ofrer Dig paa vore Altre.

Især ofrer jeg dem for, at alle Christne mere og mere maa lære først og fremmest at tjene Dig og at søge Guds Rige og hans Retfærdighed!

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 25.

Men saasom St. Franciscus var en meget uanselig Mand og lille af Skikkelse og derfor blev taget for en ussel Stakkel, af hvem der ikke kendte ham, saa fik han kun nogle faa Bidder og Stumper Brød, og det var tørt; men Broder Masseo, som var stor og smuk at se til, fik gode, store Stykker, og Brød nok, og hele Brød. Da de nu havde endt deres Indsamling, mødtes de paa et Sted udenfor Byen, hvor der var en smuk Kilde, og ved Siden af var en smuk, stor Sten; paa den lagde de Almisserne, som de havde faaet. Og da St. Franciscus saae, at Broder Masseos Brødstykker vare flere og smukkere og større end hans egne, saa frydede han sig saare og sagde saaledes: »O Broder Masseo, vi ere ikke værdige til saa store Skatte.« Og da han gentog dette flere Gange, saa sagde Broder Masseo: »Fader, hvorledes kan du tale om Skatte, hvor alt kun er Fattigdom og Mangel paa alt? Her er hverken Dug eller Kniv eller Bakke eller Tallerkener eller Bord eller Hus eller Tjener eller Tjenerinder.« St. Franciscus sagde: »Dette er det netop, som jeg anser for saa stor en Skat, at her ikke er nogen Ting, som Menneskeflid har frembragt; men hvad her er, er beredt os af Guds Forsyn, saaledes som vi aabenbare se her i det sammentiggede Brød, i dette smukke Bord af Sten og i den klare Kilde; og derfor vil jeg, at vi bede Gud give os sand, hjærtelig Kærlighed til den hellige Fattigdom, der er saa ædel en Skat, og hvis Tjener Gud selv vil være.« Og efter at have sagt dette, og efter at have bedt, vederkvægede de sig ved hine Stykker Brød og lidt Vand og stod derpaa op for at vandre videre til Frankrig. Og da de kom til en Kirke, sagde St. Franciscus til sin Ledsager: »Lad os gaa ind i denne Kirke og bede.« Og St. Franciscus gik lige op til Alteret og gav sig til at bede. Og under denne Bøn modtog han saa overvættets Besøgelse af Gud, og den guddommelige Naade opflammede saa stærkt

hans Sjæl til at elske den hellige Fattigdom, at hans Ansigt begyndte at gløde, og det var, som udgik der Kærlighedsflammer af hans aabne Mund. Og saaledes kom han, helt brændende af Kærlighed, hen til sin Ledsager og sagde til ham: »Ak, ak, ak, Broder Masseo, giv mig dig selv!«, og saaledes sagde han tre Gange; og den tredje Gang løftede St. Franciscus Broder Masseo op i Luften med sin Munds Aande og bar ham saaledes foran sig saa langt som en Spydstages Længde; hvorover samme Broder Masseo undredes saare. Han fortalte ogsaa siden sine Fæller, at medens St. Franciscus saaledes løftede ham op fra Jorden og holdt ham svævende med sin Munds Aande, fornam han saa stor en aandelig Sødme og Trøst, at han aldrig hverken før eller senere havde fornummet Magedertil.

Og da dette var sket, sagde St. Franciscus: »Ven! lad os gaa til St. Peter og St. Paul og bede dem, at de vil lære os og hjælpe os at besidde den allerhelligste Fattigdoms grænseløse Skat; thi det er en Skat, saa dyrebar og saa guddommelig, at vi ikke ere værdige til at bære den i vore usle Kar, saasom det er ved denne himmelske Dyd, at alle jordiske og forgængelige Ting trædes under Fod, og Sjælen befries fra alle Baand, saa at den frit kan søge Samfund med den evige Gud. Dette er den Dyd, som virker, at Sjælen allerede her paa Jorden kan færdes i Himlen med Englene; dette er den Dyd, som fulgte Christum paa Korset, blev begravet med Christo, opstod med Christo og med Christo foer til Himmels. Denne Dyd skænker allerede i dette Liv de Sjæle, som elske den, Lethed til at flyve ind i Himlen, og den er sand Ydmygheds og Kærligheds Vogter og Værge. Og derfor bede vi de allerhelligste Christi Apostle, som vare hin evangeliske Perles fuldkomne Elskere, at de af Vor Herre Jesus Christus maa opnaa den Naade for os, at vi ved hans allerhelligste Miskundhed maa vorde og være sande Elskere, ydmyge Tjenere og lydige Disciple af den allerkosteligste, elskeligste og mest evangeliske Fattigdom.«

Og medens de talte saaledes, kom de til Rom og gik ind i St. Peters Kirke; og St. Franciscus gav sig til at bede i en Krog af Kirken, og Broder Masseo i en anden. Og St. Franciscus bad længe og med mange Taarer og stor Andagt, og de allerhelligste Apostle Petrus og Paulus viste sig for ham med stor Herlighed og sagde:

»Efterdi du beder og begærer at leve saaledes, som Christus og de hellige Apostle levede, saa sender Herren Jesus Christus os til dig at forkynde dig, at din Bøn er hørt, og at Gud har forundt dig og alle, som dig følge, den allerhelligste Fattigheds fuldkomne Rigdom.

»Og det bør os ogsaa at sige dig fra Herren, at enhver, som efter dit Forbilled trofast følger den samme Begæring, han er vis paa det evige Liv; og du og alle dine Efterfølgere skulle være velsignede af Gud.« Med disse Ord forsvandt de hellige Apostle og efterlod St. Franciscus fuld af Trøst. Han stod op fra Bønnen og vendte sig til sin Ledsager og spurgte, om Gud ikke havde aabenbaret ham noget; men han svarede Nej. Da sagde St. Franciscus til ham, hvorledes de hellige Apostle havde vist sig for ham, og hvad de havde aabenbaret ham. Og opfyldte af Glæde besluttede de at vende tilbage til Dalen ved Spoleto og ikke at drage til Frankrig.

FJORTENDE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus og hans Brødre taledes sammen om Herren, og hvorledes Herren viste sig midt iblandt dem.

I Ordenens første Tid var St. Franciscus engang sammen med sine Fæller for at tale om Christus, og i overvættes Aandens Glød befalede han en af dem, at han i Guds Navn skulde oplade sin Mund og tale om Gud, saaledes som den Hellig Aand vilde indgive ham. Og Broderen opfyldte Buddet og talte vidunderligen om Gud, og

St. Franciscus paalagde ham at tie og bød en anden Broder at tale. Og denne adlød og talte dybsindigen om Gud, og St. Franciscus paalagde ham ligeledes at tie; og han befalede en tredje at tale om Gud, og denne begyndte ligeledes at tale saa dybsindigt om Guds Hemmeligheder, at St. Franciscus klart erkendte, at han, saavel som de to andre, talte af den Hellig Aand. Og derom gav ogsaa Gud et udtrykkeligt Vidnesbyrd og Tegn. Thi medens de talte saaledes, viste Herren den Velsignede sig midt iblandt dem i Skikkelse som en saare skøn Yngling, og han velsignede dem alle, og de blev fyldte af en stor Naade og Sødme, at de alle bleve henrykte i Aanden og laa som Døde og følte intet af, hvad der hører denne Verden til. (Fortsættes).

Dr. Krogh-Tonnings Konversion.

Allerede længe har man i katholske Kredse ventet den store, glædelige Nyhed, som nu endelig er kommen — Efterretningen om den fremragende norske Theolog *Krogh-Tonnings* Overgang til den katholske Kirke.

Dr. theol. Krogh-Tonning har været længe undervejs. Allerede 1880—81 var han i sin Bog »Kirkelige Vidnesbyrd om Absolutionen« inde paa at undersøge Læreforskellighederne mellem Katholicisme og Lutherdom, og allerede her paaviser han, at den katholske Lære om Retfærdiggørelsen efter sit Væsen er fuldstændig evangelisk. Han tager tillige Ordet for Privatabsolutions Nødvendighed; det er ikke, skriver han, »christeligt ret, naar et Menneske mener at kunne undvære den kirkelige Absolution til sin Omvendelse, altsaa tror at kunne forvise sig ret og christeligt om sine Synders Forladelse, paa samme Tid som han gaar denne de Bodfærdiges rette Tilflugt ringeagtende forbi. Christeligt ret er det ikke, naar den, der er i aandelig Nød, i Anfægtelse, i angstfuld Forventning af Døden, hengiver sig til Forventning om Fred alene gennem Aabenbarelse af et stærkt indre

Lys eller mer eller mindre uklare umiddelbare Følelser af det himmelske ... Christelig *Pligt* er det for Sjælesørgeren at henvise den Søgende, Ængstede, Bodfærdige, Anfægtede til den hellige Absolution som *et Ord fra Gud til ham*: »Gak bort i Fred; dine Synder ere dig forladte!« ... Kirken skal meddele dem Absolution, som kommer til Omvendelse.«

Saa katholsk tænkte Krogh-Tonning allerede dengang. I denne katholske Tankegang gav iøvrigt selve de lutherske Bekendelsesskrifter ham Medhold — men forgæves! Den norske Folkekirke tænkte naturligvis ikke paa at gennemføre det private Skriftemaal.

Aarene gik, og Dr. Krogh-Tonning fortsatte sine Studier, stadig over Læreforskellen og Læreénheden mellem katholsk og luthersk Christendom. Han udgav sit epokegørende Værk: »Naadelæren og den stille Reformation«, hvori han paaviste den Tilbagevenden til den katholske Retfærdiggørelseslære, som umærkeligt havde fuldbyrdet sig indenfor den oprindelig antinomistiske Lutherdom. Dette Værk blev ikke meget paaskønnet af hans daværende Troesfæller; og Dr. K.-T. opdagede vistnok dengang, at der indenfor Lutheranismen ikke var mange, hvem Kirkens Enhed og Freden mellem alle Christi Bekendere for Alvor laa paa Hjærte. De fleste af den lutherske Kirkes Mænd i Norge — og Danmark med — foretrak at lukke Øjnene for den Sandhed, deres velmenende Broder i Troen saa klart viste dem. De kom ikke til Lyset, for at Lyset ikke skulde overbevise dem. Om den ganske uvidenskabelige Maade, hvorpaa den lutherske Kritik søgte at imødegaa Dr. Krogh-Tonnings Værk, kan man læse adskilligt i denne Forfatters lille Skrift: »Den kirkelige Opløsningsproces.«

Endelig har Krogh-Tonning da besluttet sig til at søge den *fulde* Christendom, hvorefter hele hans Sjæl Aaringer igennem forgæves har higet, dér, hvor den alene findes — i den hellige katholske Kirke. Allerede i 1896 skrev han i Forordet til et af sine Skrifter: *Credo in unam,*

sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam. Nu er han endelig indtraadt i denne Kirke, og med endnu større Ret end fordem kan han tilraabe de lutherske Skriftheologer disse sande katholske Ord:

»Hvad vil jeg med Hensyn til Kirken? Egenlig forlanger jeg kun vore Skriftheologers Anerkendelse af *Skriftens* Lære om Kirken. Den siger, at Kirken er grundlagt af Christus selv; at Guds Aand vejleder den i al Sandhed; at Herren vil være med den til Verdens Ende; at den er Herrens Brud, med hvem han har trolovet sig til evig Tid; at den er den frelsende Sandheds Bærer (dens »Søjle og Grundvold«). At denne Kirke ikke kan være Løgnens Bærer ligesaavel som Sandhedens, ikke ligesaavel lære sjælefordærvende Vildfarelse som Sandhed til Salighed . . . dette er en Mening, som skulde synes saa lidet »forbausende«, at den modsatte Paastand nærmest ligner *formastelig Tale*. De, hvis Kirkebegreb ikke kan bære den Tillid til Kirken, som Skriften saaledes umiddelbart kræver, maa se sig om efter et, som stemmer bedre med Skriften.« (»Den kirkelige Op-løsningsproces«, S. 63).

Et halvt Aar før Dr. Krogh-Tonning har én af hans Venner, *Cand. theol.* Sørensen, fundet Optagelse i den katholske Kirke; sidste Pinse blev han konfirmeret af Biskop Fallize i St. Olafskirken i Christiania.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 27.

Søndagen den 8. Juli

1900.

Et Brev om Dr. Moltesen.

Peter-Paulsdag 1900.

Kære Hr. Redaktør!

Maa det være en god Ven baade af Dem og »Katholiken« tilladt offentlig at fremsætte en lille Kritik over en Artikel, som de for nogle Uger siden skrev om den Mand, hvis Navn er nævnt i Overskriften over disse Linjer.

Jeg véd nok, det er ikke altid lige let og behageligt at være Redaktør. Undertiden tror man at være alle sine Læsere ret tilpas, og saa opdager man noget efter, at en Del af dem er bleven i samme Grad forarget, som man troede at have opbygget dem. Denne Gang er vel næppe alle Læsere blevne foragede over Deres Behandling af Dr. Moltesen, da sandsynligvis en Del af de katholske Læsere ikke kender ret meget til ham; men alle de, der kender ham, er vistnok enige med mig om, at saaledes skulde Dr. Moltesen ikke have været omtalt i et katholsk Blad. Det var mit øjeblikkelige Indtryk, da jeg læste Deres Artikel, men først nu, da jeg selv har læst Dr. Moltesens lille Studie, kan jeg med Rette have Lov til at komme med en Kritik.

For dem, der ikke kender Dr. Moltesen nærmere, skal jeg bemærke, at han er én af de yngre, dygtigste Kirkehistorikere, som den danske Protestantisme har, og han er ikke mindst hjemme i katholsk Kirkehistorie. Han har særlig studeret de avignonske Pavers Historie, hvilken han skildrer med en blandt Protestanter ikke helt almindelig Forstaaelse og Sympathi. Han er jo Protestant, og derfor vil en Katholik i mangt og meget ikke kunne være enig med

ham; men han er, hvad jeg vel nok tør føje til som et personligt Vidnesbyrd, maaske den af alle protestantiske Theologer her hjemme, der har bedst Forstand paa og til Dels Hjærtelag for katholske Forhold og katholsk Kirkeliv. Se, derfor gjorde det mig ondt, at Dr. Moltesen fik en saadan Overhaling i »Katholiken«, som De gav ham; man skulde tænkt, det var én af Medarbejderne ved »Kristeligt Dagblad«, »Bladet med den gode Hensigt, men de svage Ævner,« som Pastor *Ostenfeld* benævner det, der blev lyst hjem efter en »Vandring i Katholicismens Ugudelighed,« og ikke Dr. Moltesen, der som kun de færreste Protestanter ævner at bedømme katholske Forhold.

Hvad nu selve den Artikel angaar, som De har bedømt saa haardt, vil jeg straks sige, at kendte jeg ikke andet til Dr. Moltesen end den, havde jeg ikke grebet Pennen for at holde igen, hvor De slaar løs. Jeg havde nok alligevel syntes, De i flere Henseender havde været for haard; dog er Dr. Moltesens lille Afhandling ogsaa mig paa flere Punkter utiltalende. Alligevel er der et, der i en Katholiks Øjne, saa forekommer det mig, kan ligesom dække over meget andet, man føler sig stødt over, nemlig at Protestanten dog bøjer sig, naar Paven frembærer det hellige Offer, ikke alene af Hensynsfuldhed mod de katholske Medchristne, men ogsaa, som de selv citerer, »fordi det er Christenhedens ældste og fornemste Biskop, der er Tjener for en stor Hemmelighed.« Men en Del af Deres Kritik er berettiget, og selv kunde jeg, om det skulde være, føje Punkter til, som ogsaa har stødt mig. Dog er De paa andre Steder næsten skaanselsløs, og det maa jeg maaske have Lov til at paatale. Med blot det mindste Kendskab til Dr. Moltesen kan man vide, at han stod ikke i egentlig Forstand og belurede Kardinal Bonaparte under hans Skriftemaal, om end det Sted paa Side 415, De nævner, ikke klinger godt. Jeg tror, man kommer hans Mening nærmere, naar man tænker paa, hvad der kunde ske én selv, naar man saa en gammel from og ugd frygtig Mand eller Kvinde gaa til Skrifte Uge efter Uge:

Hvad kan dog denne gamle elskelige Sjæl have at skrifte! Vi véd jo nok, at jo mere Gudslivet vokser i et Menneske, des mere klarsynet bliver han for sin egen Sjæls mindste Pletter og Rynker. Der er ingen Grund for Dr. M. til at være vred paa dem, der gaar to og to i lange Rækker, men, saa forekommer det mig, er Kirkens bestemte, regelbundne Disciplin, saa gavnlig i og for sig, netop ikke ofte fremmed og stødende for en Protestant, og behøver der at ligge mere i Dr. Moltesens Udtalelser herom? Ligesom De har ogsaa jeg tænkt en Del over Historien om Søster Elvina, men jeg synes dog at have forstaaet noget af den. Hvis man kom til en Mand, hvis Hustru nys var død, for at trøste ham og saa straks fik det Ord fra ham: »Hun er lykkelig, hun er død en salig Død,« mon man saa ikke ogsaa kunde føle sig skuffet, næsten saaret? Og dog maatte man ved Eftertanke give hin fromme Mand Ret, ligesom ogsaa Dr. M. lader Søster Elvina vederfares fuld Ret, da han fremhæver, at hendes Pligt var baaret af den store Kærlighed. Det gaar saaledes, at naar man træffer én, som er naaet langt frem mod det christne Ideal, kan man *i Øjeblikket* føle sig stødt tilbage, fordi man selv er saa langt fra det endnu. At Dr. Moltesen skulde være saa langt derfra, at han »vilde være i evig Forlegenhed med at finde nogen Fejl hos sig selv,« tror jeg ikke, ja, jeg vilde ønske, de Ord ikke havde staaet der, thi, hvor lidt end meget i Dr. M.s Afhandling har tiltalt mig, har dog *intet* i den fortjent en saadan Haan.

Maa jeg til Slut, kære Hr. Redaktør, takke Dem for Optagelse af mit Brev i Deres Blad, idet jeg samtidig forsikrer Dem om min store Taknemlighed for den Opmunt-ring og Glæde, som Deres Pen stedse, paa denne Undta-gelse nær, har forskaffet mig.

Deres hengivne

Niels Hansen.

Et Svar.

Kære Hr. Niels Hansen!

Det skulde oprigtig gøre mig ondt, hvis jeg havde foretret Dr. Moltesen, men jeg tror det desværre næppe. Jeg er bange for, at der kun er sket ham hans Ret. Hvad mener De f. Ex. om den Sammenstilling, han strax paa første Side foretager mellem Solguden, Kybele, og — *Jomfru Maria*? Eller om Betegnelsen »den hellige Satan« for Gregor VII., en Betegnelse, som Dr. Moltesen ingenlunde desavuerer? Hvorledes synes De om den »fromladent svedne« Maade, hvorpaa Dr. M. ligesom uden at ville det faar bi-bragt sine Læsere den Forestilling, at »det kun var *et Tilfælde*«, at Kardinal Rampolla ikke blev *Røverkaptajn*? Vi er saa vant, kære N. H., til at høre de frygteligste Bagvaskelser fremsatte mod Kirken og Kirkens Mænd, at vi tilsidst mister Organet for, hvor uhyrlige Grovheder det i Grunden er, Protestanterne tillader sig. Men hvad vilde De mene om en *katholsk* Skribent, der tillod sig at bringe den Røverhistorie til Torvs, at f. Ex. Sjællands Biskop en Gang havde tænkt at uddanne sig til *Lommetyv*? Her springer det Monstruøse strax i Øjnene. Men en af den katholske Kirkes højeste Gejstlige tør den første den bedste Rejsende naturligtvis gratis besudle, og vi Katholiker bør helst sige ham hjærtelig Tak derfor.

De søger at redde Dr. Moltesens Historie om Søster Elvina og give den en Slags indre Sammenhæng. Kære N. H., den virkelige Forklaring paa Hr. Moltesens Forargelse over den katholske Søsters Pligtfølelse, er udelukkende den, at der principmæssigt skal underskydes alt, som er katholsk, lavere og tarveligere Motiver end de, hvorefter »evangeliske« Sjæle bevæges. Man kan nemlig fra protestantisk Side se akkurat den *modsatte* Indvending gøres gældende. Saaledes finder jeg i et gammelt Nummer af »Fra Bethesda«, 1897, Nr. 18, et Foredrag trykt, som den bekendte lutherske

»Abbed« Dr. Uhlhorn har holdt paa et Diakonissेमøde. Her fremhæves det netop som de *protestantiske Diakonissers* Fortrin, at de *kun gør deres Pligt*. »Efter vore« (de evangeliske) »Anskuelse udretter en Diakonisse ikke noget særdeles fremfor andre, *hun opfylder kun sit Kald*, ligesom andre christne Kvinder opfylder deres.« Hun stilles derfor op som den lysende Modsætning til de katholske Søstre, der vil fortjene sig en særlig Løn i Himlen o. s. v.

Som de ser — *begge* Indvendinger kan fremføres fra protestantisk Side. Snart er det forkasteligt at handle af Pligtfølelse, naar det nemlig er en katholsk Søster, som gør det. Snart er det det ene rette og det særlig »evangeliske«. Alle Midler er gode, blot man kommer Katholicismen til Livs.

De mener, jeg ikke burde have skrevet Ordene om, at Dr. Moltesen »vilde være i en evig Forlegenhed med at finde Fejl hos sig selv,« og De opstiller her en meget smuk Forklaring af Dr. M.s Undren sig over Kardinal Bonapartes hyppige Skriftemaal. Desværre slaar Doktorens egen Text Deres Fortolkning i Stykker. Dr. Moltesen stod ikke bag Pillen, opfyldt af den Følelse, som De udtrykker i Ordene: »Hvad kan dog denne gamle, elskelige Sjæl have at skrifte?« Nej, han stod der ganske simpelt »for at se, hvordan en Bonaparte saae ud, naar han skriftede sin Synd.« Dr. Moltesen stod ganske simpelt bag Pillen *for at se*; og den Følelse, der rørte sig i ham, var bestemt ved den pirrende Modsætning mellem Begreberne »en Bonaparte« og »en skriftende Synder.« Han saae ingen »gammel elskelig Sjæl,« han saae ganske afgjort Manden med det historiske Navn i en for Dr. Moltesen interessant Situation. Og Hr. Moltesens hele selvtillidsfulde Tone lagde mig da den Bemærkning nær, at han sikkert havde svært ved at tænke sig en saa udviklet Syndsbevidsthed, en saa stor christelig Ydmyghed.

De vil endelig give Dr. Moltesen Absolution for hans øvrige Ugerninger, fordi han har sagt et Par vage, halvvejs

anerkendende Ord om Paven. Men jeg synes blot, det gør Mandens Sag værre. Lige nylig har han fortalt os, at de romerske Biskopper kun indbilder sig at være »Apostlen Peters Efterfølgere.« Naar dette er en Indbildning, saa svæver den hele Tale om, at Paven er »Christenhedens ældste og fornemste Biskop« aldeles i Luften. Endvidere har han forklaret os, at der er saa lidt Christendom i St. Peter, men saa meget Hedenskab. I saa Fald vilde jeg i hans Sted ikke have deltaget i den Gudstjeneste, som fejredes derinde, og jeg vilde ikke have bøjet mig for dette halvvejs hedenske Mysterium, selv om der havde været nok saa mange Medchristne rundt omkring mig.

De ser, kære N. H., at jeg ikke kan finde nogen Grund til at antage Deres mildere Syn paa denne Sag. At jeg ellers gerne fremhæver det Gode, hvor jeg finder det indenfor Protestantismen, tror jeg f. Ex. at have bevist ved to Artikler fornylig her i Bladet — »Frelsens Hær« i Nr. 19 og »Katholsk-protestantisk« i Nr. 21. Og Dr. Moltesens Forelæsninger til Vinter om det katholske Munkevæsen — thi om det *lutherske* kan der jo af gode Grunde ikke blive Tale — skal næppe finde nogen mere opmærksom og for alt Sandt lydhør Tilhører end

Deres

Johannes Jørgensen.

Et stort Ansvar.

En Artikel om morganatiske Ægteskaber skriver *Felix* i »Vort Land« bl. a.:

»Kong Frederik IV., der levede meget daarligt sammen med sin Dronning, Louise af Mecklenborg, lod sig, medens hun endnu levede, vie til venstre Haand til en Datter af den tyske Gesandt Vierech i København. *Man maa ved Bedømmelsen af et saadant Forhold erindre, at Luther selv billigede, at Philip den Højmodige af Hessen foruden sin retmæssige Hustru Christine af Sachsen samtidig havde en anden Hustru* *) Margrethe von der Saal, den saakaldte »venstre Landgrevinde«.«

At Luther i aabenbar Strid med Guds Bud godkendte dette Ægteskabsbrud, er ikke noget Nyt, det kender vi Alle, men naar man endnu i vore Dage vil fremføre Luthers Billigelse af Ægteskabsbrud som en Undskyldning for, at ogsaa andre end Landgreven af Hessen har begaaet den samme Synd, saa gaar det op for En, hvilket stort Ansvar, der hviler paa en Reformator som Luther.

Man tør nemlig desværre gaa ud fra, at saare mange svage Mennesker baade paa Luthers Tid og i vore Dage fandt og endnu finder en Undskyldning for begaaede Ægteskabsbrud i den Omstændighed, at Reformatoren officielt tilod denne Synd. Dog skal det indrømmes, at alvorlige lutherske Christne selvfølgelig ikke forsværer Luthers Handlemaade i det givne Tilfælde, men undskylder denne med, at Luther jo var et syndigt og skrøbeligt Menneske. Deri har de Ret. Det er en meget væsentlig Undskyldning for Luther, men de bør da tillige indse, at Luther i sin Reformiver paa mange andre Punkter ogsaa kan have ladet sig vildlede af sin skrøbelige, syndige Natur. Er dette først tilstrækkeligt gaaet op for vore fraskilte Brødre, saa vil sikkert

*) Udh. af Inds.

adskillige af dem ikke længere stille sig saa afvisende overfor den gamle Moderkirkes retmæssige Krav paa at blive hørt og forstaaet.

Reiffenstein-Hansen.

Sikkert nok har Hr. *Felix* i »Vort Land« ikke ment at ville anføre Luthers Optræden som en *reel* Undskyldning for Philip af Hessens Efterlignere. Han har rimeligvis kun ment, at det af Reformatoren givne daarlige Exempel maatte have i Minde, naar man vilde forstaa, hvorledes en saadan Praxis kunde billiges i det lutherske Kirkesamfund.

Red.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 28.

Søndagen den 15. Juli

1900.

En svensk Franciscaner i det XVII. Aarhundrede.

Skandinaverne have kun efterladt faa Minder i Rom. Knud den Store valfartede dertil 1027, og de forfærdelige politiske Tilstande, han forefandt, anfægtede ikke den fromme Konges Tro; han kom som Pilgrim og som saadan besøgte han de hl. Steder og bad ved Apostelfyrsternes Grave. Han beskriver i et Brev til Englænderne hele sin Rejse og skildrer naivt sin Glæde derover. Mer end et Par Aarhundreder senere kom den hl. Birgitta, Nordens største Helgen. Det var netop Jubelaaret 1350, den anden Gang i hele Christenhedens Historie, at Paven indbød alle Jordens Folkeslag til at benytte sig af den Naade, han aabnede dem Adgang til. Selv var han langt borte, og Rom, det ny Jerusalem, sørgede som en Enke, berøvet sin Støtte. Birgitta fældede Taarer over de trøstesløse Forhold i Rom og tog af dem Anledning til, med sand apostolisk Frimodighed, at foreholde Paverne deres Ophold i Avignon, saa tilsidst Urban V. ved hendes stærke Ord lod sig bevæge til at opholde sig i Rom fra 1367—70. Birgitte levede der til sin Død 1373, hun var elsket og æret af Alle og endnu findes hendes Hus, som gennem Aarhundreder trofast har bevaret hendes Minde og herberget mangen en fattig skandinavisk Pilgrim.

Christian den 1ste er den tredje nordiske Berømthed, som gæstede Rom, men desværre var han langt fra at ligne sine store Forgængere. Det var 1474 midt under Stridighederne med Sten Sture og Svenskerne; han overhang

Curien med Anmodninger om Støtte mod sine oprørske Undersaatter, og han laa i Strid med de svenske Gejstlige i Rom. Alligevel vandt hans smukke, statelige Personlighed ham mange Venner, og den Tilladelse, han opnaaede til at grunde et Universitet i København, er et varigt Minde om hans Valfart.

Med Dronning Christine afsluttes denne korte Række; hendes opsigtsvækkende Omvendelse og fantastiske Liv er altfor vel kendte til videre Omtale, men netop under de Aar, hun tilbragte i Rom, 1655—89, levede en af hendes Landsmænd i Klostret *Ara Cæli* som fattig Franciscanermunk under Navnet *Laurentius de Divo Paulo*, og det er nærmest om ham, vi ville berette. Han er en af de faa sympatheticke Skikkelser, som kom nordfra i hine bevægede Aar, og som ved sin dybe katholske Overbevisning og de Ofre, han havde bragt for den, maa tiltrække sig vor Opmærksomhed. I Verden havde han baaret et højt anset Navn: Lars Skytte til Kongsbro, en Søn af Statholderen paa Stockholms Slot Lars Bengtson Skytte og Birta Hakonsdatter. Ligesom han altid bevarede den største Kærlighed til sit Fædreland, saaledes holdt han, trods sin Ydmyghed, fast ved Mindet om sin høje Byrd og kaldte sig ofte i sine Skrifter: *Nobilissimus Suecie*. Som ganske ung rejste han til Udlandet; det var den Gang Skik, at unge Adelsmænd studerede ved udenlandske Universiteter og i Omgang med Datidens lærde Mænd tilegnede sig fremmed Sprog og Dannelse. Fra 1630—41 opholdt Lars Skytte sig derfor i Danmark, Tyskland og Holland, og overalt havde han et aabent Øje især for Religionen. Selv var han Lutheraner, men allerede den Gang var han ikke blind for Protestantismens Farer, især stødtes han af dens Mangel paa Enhed, splittet som den var i Sekter, forskellige i hvert Land. Da han udnævntes til Sverigs Gesandt i Holland fra 1638—41 havde han rig Lejlighed til at studere Folket; han fandt her Arnestedet for alle Kætterier og fortæller dybt forarget om en Kvinde, som med Biblen i Haanden søgte at bevise de

urimeligste Paastande. Dette aandelige Anarki bidrog meget til at modne hans Beslutning om, paa enhver Maade at søge Sandheden og den kirkelige Autoritet, han skattede saa højt. Det lykkedes ham i Portugal, hvorhen han sendtes i 1641 som svensk Gesandt. Her fandt han det Ideal, som stedse havde foresvævet ham, og som han hidtil for-gæves havde søgt. Han omgikkes venskabeligt med to Jesuiter, Francesco og Antonio Macedo, og det er ikke usandsynligt, at dette Venskab lagde Grunden til denne Ordens Interesse for Sverigs Omvendelse, saa de senere gennem den portugisiske Ambassadør sendte Fædre til Stockholm for at virke mod dette Maal. Men Lars Skyttes kæreste Omgang var dog Franciscanerne, og Fra Dionysius di Bonaventura blev ham en god og tro Ven. Uagtet den svenske Adelsmand nu var fuldt overbevist om Kirkens Sandhed, kunde han dog ikke overvinde sig til at lyde Samvittighedens Stemme; han opsatte og opsatte; verdslige Grunde holdt ham tilbage: hans høje Stilling, hans Slægt og maaske ogsaa Tanken om det elskede Fædreland, som han altid omsluttede med en saa varm Kærlighed.

Og dog skulde han aldrig gense det.

Denne Lars Skyttes Kamp med sig selv, eller rettere mod Guds Naade, varede i 6 Aar. En ubetydelig ydre Hændelse blev Aarsag til det afgørende Skridt. Han vaagnede en Nat pludselig ved at falde ud af Sengen, og inden han endnu havde besindet sig, stod hans Beslutning klar: han vilde ikke længer udsætte sin Sjæl for et dybere, et uopretteligt Fald. Det var næppe bleven Morgen, før han ilede til Franciscanerklostret St. Antonio di Curral — nu skulde det være Alvor. Brødrene vare i Færd med at synge Matutinerne og glædedes højligt over den nye Novice, som Gud sendte dem, og som i sin første Iver straks forlangte Optagelse i Ordenen. Men fuldt saa hurtigt kunde det ikke ske, Inkvisitorens Tilladelse maatte indhentes, og først da den var opnaaet, begyndte Lars Skytte sit Klosterliv.

Imidlertid glemte den nidkære Novice sine verdslige

Pligter saa grundigt, at da en skøn Dag en Eskadre paa fem Skibe under Anførsel af Anckerstiærne sejlede ind i Lisabons Havn, søgte Admiralen forgæves den svenske Gesandt, og stor var hans Forundring, da Hr. Lars Skytte endelig fandtes som ydmyg Klosterbroder. De Svenskes Ærinde var af Vigtighed, og der hjalp derfor ingen Bønner, Lars Skytte maatte ud af Klostret og staa sine Landsmænd bi paa enhver Maade under deres Ophold. De havde tillige Ordre til at hjemføre Gesandten, men saa vidt strakte sig ikke deres Magt, og i Stedet for ham selv maatte de nøjes med et Brev med hans Begæring om Afsked af den svenske Regerings Tjeneste. Eskadren sejlede bort, og Lars vendte tilbage til sit Kloster; nu var han løst fra alle Baand, endogsaa sit Navn aflagde han, og fra nu af var han kun Broder Laurentius de Divo Paulo.

Endnu i syv Aar blev han i Portugal. Hans stadige og store Tanke var Sverigs Genforening med Kirken, og da han hørte om Dronning Christines Omvendelse, jublede han — ak, hvor mange Skuffelser har ikke hendes senere Liv maattet berede hans trofaste, katholske Hjærte! Da han ikke personlig kunde arbejde for sit Maal, forsøgte han at bidrage sit dertil ved at forfatte og udgive mange Kontroversskrifter, som skulde henlede Opmærksomheden paa den katholske Kirke og sprede Oplysning om den i de nordiske Lande, saaledes *Confessio Veritatis*, *Scala Pietatis*, *Ramus Olivae Septentrionalis* og A. Men de er ikke nogen underholdende Læsning, han var kun en daarlig Latinist, Sproget er knudret og uden Flugt, og man hører derfor ikke, at hans Skrifter har omvendt en eneste af hans Landsmænd. 1654 opnaaede han Tilladelse til en Rejse til Palæstina, og hans *Peregrinatio Sancta* er Frugten deraf. I denne fortæller han bl. A., hvorledes han i det hl. Land ofte opbyggedes af de russiske Pilgrimme, som kommende langvejs fra, hjem-søgt af alle Slags Savn og Nød, dog udviser en brændende Iver og Fromhed, der staar som et lysende Eksempel for andre Christne. Med Sorg dvæler han derfor ved disse

Skismatikeres brændende Trosiver, som er større end hans egne Trosfællers. Fra Palæstina kom han til Rom og boede 40 Aar i Klosteret Ara Coeli paa Kapitol. Om hans Liv der ved man kun lidt. Han var dog velkendt af den lille svenske Koloni i Rom og fra 1668—76 var han Dronning Christines Skriftefader. Mangen en Skandinav har sikkert vandret alle de mange Trapper op til det herlige Kloster for at søge den gamle svenske Munk, som med Udsigten over hele Rom for sine Fødder og det stolte Kapitol som Nabo, dog i Tanker og Bønner saa ofte søgte tilbage til det fattige Norden, hvor hans Vugge havde staaet. Han døde 1696 og blev begravet i Ara Coeli, men ingen Gravsten bærer hans Navn, og forgæves søger skandinaviske Trosfæller et eneste lille ydre Minde om hans ædle Personlighed.

J. Daniel.

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 26.

Men da de atter kom til sig selv, sagde St. Franciscus til dem: »Mine kæreste Brødre, takker Gud, at han ved de Enfoldiges Mund har villet aabenbare den guddommelige Visdoms Skatte, thi Gud er den, som aabner de Stummes Mund og lader de Enfoldiges Tunge tale saare viseligen.«

FEMTENDE KAPITEL.

Hvorledes Sancta Clara spiste sammen med Sanct Franciscus og hans Brødre og Fæller i Santa Maria degli Angeli.

Da St. Franciscus var i Assisi, besøgte han flere Gange Santa Clara og gav hende mange hellige Formaninger. Og hun havde saare stor Forlængsel efter en Gang at spise sammen med ham, og hun bad ham mange Gange derom, men han vilde ikke tilstaa hende denne Trøst. Men hans Fæller, der saae Sancta Claras Begæring, sagde til Sct. Franciscus: »Fader, det synes os, at denne din Strængighed ikke er efter den guddommelige Kærligheds Lov, at du ikke vil bønhøre Søster Clara, der er saa hellig og Gud velbehagelig, i saa lille en Ting, som det er at spise sammen med dig; især naar du betænker, at hun for din Prædikens Skyld har forladt Verdens Rigdom og Pragt. Og selv om hun bad dig om en større Gunst, end denne er, burde du vise hende den, thi hun er din aandelige Plantning.« Da svarede St. Franciscus: »Det tykkes Eder altsaa, at jeg bør bønhøre hende?« Hans Fæller svarede: »Ja, Fader, det sømmer sig, at du yder hende denne Gunst og Trøst.« Derpaa sagde St. Franciscus: »Siden det synes Eder, synes det ogsaa mig. Men til hendes yderligere Trøst vil jeg, at dette Maaltid skal foregaa her i Santa Maria degli Angeli; fordi

hun nemlig har været længe indelukket i San Damiano, vil det glæde og styrke hende at se Santa Maria, hvor hun blev kronraget og blev trolovet med Jesu Christo; og der ville vi i Guds Navn spise sammen.«

Og da nu den bestemte Dag kom, forlod Sancta Clara sit Kloster med en Ledsagerske og blev af Brødrene ført til Santa Maria degli Angeli. Og hun hilste andægtigt Jomfru Maria foran hendes Alter, hvor hun var bleven kronraget og havde taget Sløret, og derefter førte de hende rundt at se Klostret, indtil det blev Spisetid. Og imens lod St. Franciscus Bordet dække paa den bare Jord, saaledes som han var vant. Og da det var bleven Frokosttid, satte St. Franciscus og Sancta Clara sig ned sammen, og en af Brødrene med Sancta Claras Ledsagerske, og derpaa alle de andre Brødre, og de tog ydmygt Plads om Bordet. Og ved den første Ret begyndte St. Franciscus at tale om Gud saa yndeligt, saa dybsindigt, saa underfuldt, at den guddommelige Naades Fylde steg ned over dem, og de bleve alle henrevne i Gud. Og medens de saaledes vare i Henrykkelse, med Øjne og Hænder løftede mod Himlen, saae Folket i Assisi og i Bettona og i de andre Byer rundt omkring, at Santa Maria degli Angeli og hele Klostret og Skoven, som den Gang var ved Siden af Klostret, brændte meget stærkt. Og det saae ud, som om der var en stor Ildløs, baade i Kirken og Klostret og Skoven. Og Folk fra Assisi kom hastigt løbende derved for at slukke Ilden, thi de troede virkelig, at al Ting brændte. Men da de kom til Klostret og ingen Ild fandt, gik de indenfor og fandt St. Franciscus og Sancta Clara og alle de andre henrykkede i Gud rundt om det tarveligt dækkede Bord. Hvoraf de begreb, at det havde været en guddommelig Ild og ingen legemlig, som Gud havde ladet vise sig der til et Jærtegn for at betegne og aabenbare den guddommelige Kærligheds Ild, hvoraf hine hellige Brødrers og hellige Nonners Sjæle brændte, og de gik bort med stor Trøst i deres Hjærte og med hellig Opbyggelse.

Og efter at en rum Tid var gaaet, vendte St. Franciscus og Sancta Clara og de andre tilbage til Legemet og følte sig saa styrkede af den aandelige Føde, at de ikke brød sig meget om den legemlige. Og efter at hint velsignede Maaltid saaledes var til Ende, vendte Sancta Clara under god Ledsagelse tilbage til San Damiano, hvorover Søstrene bleve meget glade, da de saae hende; thi de havde frygtet, at St. Franciscus skulde sende hende bort for at styre et andet Kloster, saaledes som han allerede havde sendt hendes hellige Søster Agnes som Abbedisse til Monticellis Kloster i Firenze; og St. Franciscus havde en Gang sagt til Sancta Clara: »Hold dig rede, hvis det skulde blive nødvendigt, at jeg sender dig et andet Sted hen.« Men hun havde som en lydig Datter svaret: »Fader, jeg er altid rede til at gaa, hvorhen du sender mig.« Og derfor glædede Søstrene sig saare, da de fik hende tilbage, og Sancta Clara havde fra den Tid af megen aandelig Trøst. (Fortsættes).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 29.

Søndagen den 22. Juli

1900.

En Tilstaaelse.

Politiken for i Mandags har Forfatteren *Hjalmar Bergstrøm* skrevet en Artikel, der, naturligvis uden at turde nævne Bogens Navn, er en Art Anmeldelse af »Vor Frue af Danmark«. Hr. Bergstrøm fremstiller sig selv samtalende med en Dame, der er ved at læse nævnte Skrift, og hvis Sjæl denne Læsning har sat i Bevægelse. Hr. Bergstrøm søger at dæmpe denne ved en Henviisning til, at det er en smuk Sommernat udenfor, at Guldregn og Rødtjørn staar i Blomst, og Nattegalen synger — at det følgelig ikke er Tid til at beskæftige sig med de Bøger, »klodsede Alvorsmænd kaster ind ad Døren til En i de lyse Nætters Tid.« Det hedder derpaa i Artiklen:

»Jeg kan se paa Mærket, at De er midtvejs i Bogen, dér, hvor Tampen brænder. Rent ud sagt: De har faaet et Anfald af *christelig Socialisme* . . . Men De skal se, det gaar over.«

Hr. Bergstrøm udvikler derpaa videre, at »Christendom og Socialisme er to diametrale Modsætninger Christendommen siger: Du skal *give* — men Socialismen siger: Jeg vil *have*. Der er et Svælg imellem.«

Og derpaa aflægger denne Forfatter, hvis Radikalisme er hævet over al Tvivl, en Tilstaaelse, som det er yderst forbavsende at finde i *Politiken*, og som er et Vidnesbyrd for Christendommen, der ikke kan tænkes bedre, givet som det er af en uvildig Mand, ja mere: af en fuldtro Brandesianer. Hr. Bergstrøm skriver, og hans gyldne Ord bør ikke glemmes:

»Saalænge Verden har staaet, har der været to Slags Reformatorer. Den ene Slags har villet forbedre Menneskene, den anden Slags har villet forbedre Forholdene. HAVDE MENNESKESLÆGTEN FULGT DE FØRSTE, DE, DER VILDE FORBEDRE »VON INNEN HERAUS«, SAA HAVDE DE SIDSTE VÆRET OVERFLØDIGE, OG DET SOCIALE SPØRGSMÅAL HAVDE IKKE EXISTERET.« *)

Hvad gøres os mere Vidnesbyrd behov? En saadan Tilstaaelse domfælder hele den radikale og socialdemokratiske Overtro paa de ydre Reformere, skilte fra *den* Reform, hvorpaa det først og fremmest kommer an, og uden hvilken al ydre Forbedring intet nytter — *Hjærtets og Viljens Reform, Omvendelsen.*

Som Julius Lange i sin Ungdom skrev til Georg Brandes:

»En af Grundmodsatningerne mellem dig og mig bestaar deri, at min Indignation har vendt sig imod mig selv . . . og at din Indignation har vendt sig imod Verden.« (Brev af 26. Novbr. 1869, cit. i G. Brandes: *Julius Lange*, S. 175).

Vore Radikale og Socialdemokrater har hidtil fulgt Georg Brandes, ikke Julius Lange. Maatte de Ord, som en af deres Egne nu har udtalt, bringe dem til at indse, at først og fremmest gælder det deres *egen* Omvendelse, derpaa *andres* — og at af denne Sjælenes Omvendelse vil ogsaa *Samfundets Omvendelse* til Kærlighed og Retfærdighed fremgaa.

*) Udhævelserne af »Katholiken».

Lys over Landet.

(Efter Dagbladet *Samfundet* for 15. Juli d. A.)

»Aaringer igennem har man i Pressen foreholdt Danmark den engelske *University Extension* som en af den moderne, humane Aands skønneste Blomster (hvad den utvivlsomt ogsaa maa siges at være), og efter megen Agitation fik vi da endelig vort *Folke-Universitet*. Under Felt-raabet »Lys over Landet« trængte de nye Kulturens Pionerer som en begejstret Oplysningens Hær ud i Folket, op-slog deres Talerstole midt i de brede Lag og begyndte at øse ud med gavmilde Hænder af alle Kundskabens Skatte. Gode Navne, dygtige Mænd var disse Lysbringere, og alle Vegne hørte man kun Lovtaler over disse ugenyttige Sjæle, disse ædle Idealister, som gav for intet den Viden, de ganske vist ikke selv havde faaet for intet — men saa meget be-undringsværdigere var deres ideale Begejstring. En *Claudius Wilkens*, en *Johan Ottosen*, en *Valdemar Vedel*, en *Edvard Lehmann* indrullerede sig mellem disse Civilisationens Indre-Missionærer.

Det danske Folke-Universitet har i disse Dage udsendt sin Aarsberetning, og »Social-Demokraten« for d. 14. ds. led-sager denne Beretning med sine bedste anbefalinger.

»Folkeuniversitetssagen kan ikke bestaa,« skriver Bladet, »uden Tilslutning fra Folket, særlig fra Arbejdernes og de ikke-studerende Klassers Side, som ved at støtte den ikke alene tjener en god Sag, men samtidig skaffer sig uvurderlige Kundskaber selv.«

Derpaa meddeles det, at der er bevilget Foreningen et Statstilskud paa 6000 Kroner; da desuden hver Række paa seks Forelæsninger betales med halvanden Krone af hver Tilhører, synes Foreningen pekuniært ganske velstillet. »Social-Demokraten« mener imidlertid aabenbart det mod-satt — og meddeler da ogsaa følgende, ganske vist noget overraskende, Oplysninger om *de Honorarer, som betales*

d'Hrr. Foredragsholdere. Det hedder herom i Universitetsforeningens Beretning:

„Der har vist sig nogen Vanskelighed ved at formaa Foredragsholderne til at paatage sig længere Rejser for de i Virkeplanen fastsatte Honorarer; og der kan i Virkeligheden heller ikke være Tvivl om, at 180 à 200 Kr. er for lav en Betaling for en Rejse, der varer et helt Døgn og maaske endog kun kan tilendebringes indenfor et saadant ved at rejse hjem om Natten, idet i sidste Tilfælde den næste Dag er omtrent spildt for Foredragsholderen. Udvalget har derfor ment, ogsaa i Foreningernes Interesse, paa dette Punkt at maatte skærpe Virkeplanens Bestemmelser noget, saaledes at Rejser, der kræver Hjemrejse om Natten for at tilendebringes indenfor et Døgn regnes for at overstige et Døgn og altsaa maa honoreres med 250 Kr., — et Honorar, der kan nedsættes, naar flere Steder tages paa samme Rejse, dog kun undtagelsesvis til under 225 Kr.«

Man tror, som sagt, næppe sine egne Øjne, naar man læser disse Linjer. Altsaa d'Hrr. Folkeuniversitetsmænd synes *det er for lidt*, naar de for et Foredrag faar 200 Kroner; de beklager sig over, at de ofte maa rejse hjem om Natten, hvorved den næste Dag tildels gaar tabt for dem, og de ønsker sig derfor tilskrevet en *Erstatning paa yderligere 50 Kroner!*

Hvilke Indtægter disse Herrer dog til daglig maa have! Thi selv om de vil rejse fra København til Skagen og hjem igen paa 1ste Klasse, spise en splendid Aftensmad, sove i det dyreste Hotels dyreste Seng, kan de dog vanskeligt komme til at give mere end 50 Kroner ud. De 130 à 150 Kroner, de saa faar for deres Foredrag, er dem imidlertid ikke nok; ved at sove om Natten i Toget, bilver de indisponerede for den næste Dags Arbejde, og maa derfor have endnu et halvt hundrede Kroner! Med andre Ord: en eneste Arbejdsdag repræsenterer for d'Hrr. Wilkens, P. Munch, Otto-

sen osv. en Indtægt af 50 Kroner. Det giver 1500 Kroner om Maanedn eller 18,000 Kroner om Aaret. Mon d'Hrr. egentlig staar *saa* højt i Skattebogen.

Sikkert er det i hvert Fald, at en almindelig Professor ved Universitetet — det stakkels gamle paa Frue Plads! — ikke kan paaregne 150 Kroner for hver af sine Forelæsnin-ger, end sige *saa* kongelig en Erstatning for den Hovedpine, der mange Gange hindrer ham i at arbejde Dagen efter en Foredrags- og Diskussionsaften i Studenterforeningen eller -samfundet.

Man vægrer sig imidlertid næsten ved at tro paa Rig-tigheden af »Social-Demokraten«s Citat. Mon Bladet dog ikke har taget fejl og klippet i en ganske anden Aarsberet-ning f. Ex. fra *Indre-Mission*? For i *den* Lejr véd man jo nok, at der skæres tykt af Lammestegen. Men at vore ædle Kul-turpionerer, vore Lysbringere, vore Folkevenner skulde bære sig ligedan ad

Nej, *det* er ikke til at tro!

* * *

Nogle Dage efter at denne Artikel havde staaet i *Sam-fundet*, bragte *Soc. Dem.* (i sit Nr. for 17. Juli) et Brev fra Folkeuniversitetets Sekretær, Dr. A. B. Drachmann. Det hedder her:

«Citatet er fuldkomment korrekt, men kan af en Læser, der ikke er inde i Forholdene, misforstaas saaledes som om de af Udvalget udsendte Lærere fik 180 à 200 Kr. for en Rejse af et Døgns Varighed og endda ikke var fornøjede. I Virkeligheden er de nævnte Summer Honorarer for en *Række af 6 Foredrag*, af hvilke hvert enkelt kræver en Rejse af et Døgns Varighed. Saaledes har f. Ex. hidtil 6 Rejser fra København til Aarhus og tilbage (med en Uges Mellemlum mellem hver Rejse og to Timers Foredrag m. m. i Aarhus hver af de 6 Gange) været honorere med ialt 180 à 200 Kr. (foruden Godtgørelse af *Befordringsudgif-ten*).»

Unægtelig er det et meget mildt Udtryk, Dr. Drachmann bruger, naar han siger, at det paagældende Citat kunde »misforstaaes«. Det kunde nemlig absolut ikke *forstaaes* paa nogen anden Maade, end af »Samfundet« gjort. At en Rejse, der varer et Døgn, betales med indtil 200 Kr., plejer *ikke* paa Dansk at betyde, at 6 Rejser betales med nævnte Sum. Dr. Drachmann er efter Sigende hjemme i Græsk; sit Modersmaal har han aabenbart ingen Øvelse i at bruge. Ikke en Gang en ærlig Undskyldning for sin Bommert kan han skrive.

Guds Fraværelse.

(Et Stykke af Léon Bloys nye Bog *Le Fils de Louis XVI.* som i disse Dage er udkommen i Paris).

Abcondam faciem meam ab
eo, et erit in devorationem.
Deuteronom. XXXI, 17.

Det er værd at lægge Mærke til, at i en Tidsalder, da den nøjagtige Oplysning har forhexet hele Verden, er der ikke et eneste Menneske, som meddeler Mennesket Nyt om dets Skaber.

Gud er fraværende fra Byen, fra Landet, fra Bjærgene og Sletterne. Han er fraværende fra Lovene, fra Videnskaben, fra Kunsten, fra Politiken, fra Opdragelsen og fra Folkets Sæder. Gud er fraværende, som han aldrig før har været det. Det kendte Sted i Psalmerne, som fik de gamle Hebræere til at skælve af Angst: *ne dicant gentes ubi est Deus eorum?* er endelig opfyldt i hele sit Omfang! Nitten Aarhundreder har været nødvendige dertil.

Der er ganske vist endnu Christne til, som hævder, at Gud er alle Vegne, i Himlen, paa Jorden og i Helvede. Men denne beroligende Allestedsnærværelse er, for en Mængde, som hverken troer paa Himlen eller Helvede længer, og

som derfor heller ikke mere har noget klart Begreb om Jorden, ensbetydende med en uendelig Fraværelse.

Denne Fraværelse er bleven et af Guds Attributer. Saaledes har man endelig opnaaet fuldstændig at afskedige en Skaber, som Menneskene ikke længer har Brug for, efter at de har fundet paa noget, som er bedre end Paradiset. Gud er fraværende paa samme Maade, som han er tilbedelsesværdig, og det lader til, at det modsatte af, hvad der staar i Katechismen, er det Rigtige, og at den evige Salighed hos vedsagelig skulde bestaa i, *ikke at se Gud*.

Alt, hellere end det. Der er intet, Mennesket er mere bange for. *Non potcris videre faciem meam.* — »Den som ser mit Aasyn skal dø,« blev det sagt til Moses. Menneskeslægten har aldrig kunnet komme sig efter dette Ord. Næppe nok var det til at bære i Helgenernes Tidsalder, men hvorledes skulde man kunne udholde det nu? Uden det overnaturlige Liv, hvorfra Folkeslagene daglig fjærner sig mere og mere, er Attraen efter at se Gud ikke en Gang tænkelig, og den blotte Ide, at en Gud kan blive set maa nødvendigvis synes absurd eller blive en Kilde til Forfærdelse.

Der staar skrevet, at de Rene af Hjærtet er salige, »thi de skulle se Gud.« Derfor leve de urene Hjærter! de raadne Hjærter! de Hjærter, hvori alt Helvedes Utøj har taget Boplig!

En Dag vil komme, en Dag, som sandsynligvis er meget nær, hvor alle Hyklere skal være i Nød, og hvor den hele Verden skal tvinges til at erkende, at den er ganske uden Gud. Der er Grund til at tro, at denne Fest er henlagt til Begyndelsen af det kommende Aarhundrede. Men da alle Mennesker paa hint Tidspunkt vil være anbragte i Automobilvogne eller paa Cykler, vil der ikke blive mange til at danse af Glæde i Dagens Anledning. Man vil nøjes med at anvende den yderste Omhu paa at knuse og tilintetgøre de faa Fodgængere, som maatte have overlevet forudgaaende Udryddelsesprocesser, og man vil med rasende Hast

vedblive at rulle ned mod den dobbelte Afgrund, som hine Maskiner bærer henimod: — Mandens Fordummelse og Kvindens Ufrugtbarhed. Da vil man frit kunne *more sig*, i Raaddenskab og i Galskab.

Men medens disse Ting stunder til, og medens vi venter paa at høre Stormklokken, som forkynder Aarhundredets Slutning; medens der endnu er noget tilovers af, hvad der fordem var Guds Lidelse i alle hans Lemmer, og medens nogle forsinkede Sjæle, som er bagefter den forfærdelige Mængde, endnu kan lide, som man fordem led, ved den Tanke, at Himlens og Jordens Gud ikke er til at finde. . . . i en saadan Time, som næsten er den sidste, i et saadant Øjeblik, som næsten er Dødens, er det maaske tilladt at spørge sig selv, om ikke *Billedet* er ligesaa fraværende som *Forbilledet*, og om der kan findes *Mennesker* i et Samfund uden *Gud*?

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 30.

Søndagen den 29. Juli

1900.

Amerikanisme.

Politiken for 24. ds. har Hr. *Holger Drachmann*, som længe har opholdt sig i de Forenede Fristater, begyndt at offentliggøre sine Indtryk derovrefra. Hans Skildringer, af hvilke nedenfor den første aftrykkes, er et uhyggeligt Vidnesbyrd baade om, hvad Aand det er, som hersker i Amerika, og om, hvor let en moderne Digtersjæl lader hele sin Idealisme fare for sammen med Yankeen at danse om Guldkalven.

Man sige, hvad man vil: det er sundt at være der, hvor Arbejdets Svøbe hænges som en dyrebar Faddergave over Barnet i Vuggen. Det er gavnligt at være der, hvor alle Børn har Lyst til at gaa i Skole — og hvor der i Skolerne læres, at Mennesket blev sat paa Jorden for at tjene Dollars. Det er heller ikke ubehageligt at være der, hvor man kan sige Præsidenten i hans aabne Ansigt, at han er en Kæltring — forudsat han er det.

Det er imidlertid en gyselig Affektation, der læres i Evropa, at Penge ikke skulde være det virkelige Maal og Middel for et velvoxent Menneskes Bestræbelser. Penge er Livet — Fattigdom er Død. Penge er Moral. Religion, Alt. Det læres der hist i det udmærkede Land, som Kolumbus var heldig nok til at opdage, just som Evropa begyndte at falde sammen i Kærnehusene.

Af den indvendige Bagage, man fører med fra Evropa, er der nogle smaa Lærebøger i Kultur og Moral, som hurtigst viser sig forældede og uden Skade kunde være gaet over Bord i Atlanten.

Man er som Evropæer meget stolt af disse Bøger; og ved Landstigningen gnider man sig i Hænderne, tager Maal af Amerikanerne og siger: Se saa, nu skal jeg kigge Jer i

Kortene og sige Jer, hvad I er for nogle pengekære og hensynsløse Egoister, uden Følelse, uden Gemyt, uden den fine Sentimentalitet, der kendetegner den højt udviklede Pariser, Berliner eller Skandinav.

Og man spilder det første halve Aar med at være paa sin Post overfor et Folk, der som iutet andet modtager den Fremmede uden Mistro,*) indrømmer ham Plads til at leve og udvikle sig, lærer af ham, hvad nyttigt eller nyt han bringer med sig, og tilsidst lærer ham at tjene Penge.

Og en skøn Dag fører man Haanden op til sit Baghoved og klør sig paa det Sted, hvor Forstanden skulde sidde, og brænder med et Smil sine smaa Lærebøger.

Saa er man moden til at omgaas Amerikanerne. Og man vil da finde en aaben Gæstfrihed, en Soliditet i Ven-skab og Forretning, en Ævne til at se frejdigt paa Tingene — uden Vrøvl og Dikkedarer; man vil med Undren opdage et Folk, der lader sig ungdommelig henrive og begejstre, et Folk, der er vittigt og muntert selv under den største Travlhed, et meget ærekært Folk, der ikke tilgiver en Fornærmelse, men gerne taaler en god Spøg; et underligt Folk af meget sammensatte Naturer med mange snurrige Vaner; et Folk, som sætter Isvand paa alle Spiseborde, men gerne drikker Whisky paa alle Gadehjørner; et Folk, som gaar meget i Kirke, men i hvert Fald ikke vil høre en kedsom-melig Præken; alt i alt et Folk, som slaas godt og drikker godt og tjener bravt mange Penge.

Thi man danser om Guldkalven — ja; men saa er det den største Kalv i Verden; den straalere over hele det store Land, den har de pragtfuldeste Templer; den gør Dagens Liv til en Fest — stundom Natten med. Den største Guldkalv i Verden — spørg Skatkamret i Washington. Og man træder Dansen som Gentleman, uden forblømtet Sniksnak uden falsk Sentimentalitet — uden Evropa.

Nuvel — spørges der — men Landets Institutioner, dets Politik, dets Religion, sociale Liv, dets Landskaber, Se-værdigheder osv.? Hvorfor begynder De ikke med dem?

Fordi Penge er den Kreds, hvori alt bevæger sig, det Centrum, hvorum alt drejer sig.

I Evropa sammensnøres vort sentimentale Hjærte ved

*) Men ikke den Fremmede, som er uden Penge! Der fordres som bekendt et vist Antal Dollars i Lommen af dem, der vil have Lov til at komme i Land i New-York. »Kathol.« Red.

at høre Sligt. Men i Amerika er det selve Livet, Luften, det frie Aandedræt. Dette maa man lære — om man end aldrig tjener saa faa Dollars selv. Først naar man har lært det, begynder man at forstaa Amerikanerne — og at skatte dem.

Der tages nemlig med fast Haand om Sagen; der tjaates ikke til den. Er man velklædt og har gode Manerer, der røber god Opdragelse og godt Selskab, saa er man velkommen paa Forhaand. Men har man de »andre« gode Kort paa Haanden eller Udsigt til at skaffe sig dem, saa er man jævnbyrdig med de Bedste og Stærkeste, med Magten. Og Magten er jo netop ikke Kongen, Kejseren, Kammerherrerne, Naades-Sekretariatet, Mandarinerne — kort sagt Evropa. Man kender ikke der — som her — denne Svansen og Logren og Dukken sig for at komme frem. Værs-god! de fødte Amerikanere har deres Maal og deres Mid-del — altid det samme. Har Du tilstrækkeligt »backbone«, er Du gjort af det Stof, som ikke gaar itu ved første Knubs — og kan Du tilmed føre Dig som Gentleman, saa er din Plads dig sikret, før eller senere, i det virkelig gode Selskab. Og det virkelig gode Selskab er ikke disse tølperagtige Parvener, som findes i Rejsebeskrivelser og Operetter. Højere op end til at være rig og bruge Rigdommen kan man ikke komme. Men er man der — saa føler man strax, at Rigdom er Amerikas Adel, og at denne Adel forpligter.

Det føler man just ikke altid i Evropa.

Thi her — i Højden — er det, at det store Arbejde begynder: det finansielle, det kommunale, det industrielle, den udbredte Deltagelse i det offentlige Liv, Velgørenhedsarbejdet, Oplysningen, en aldrig træt Interesse for alt mellem Himmel og Jord — som kan kaste nogen Nytte og dermed nogen Lykke og Tilfredshed af sig.

Det ørkesløse Driveri, som i Evropa kaldes den adelige Lediggang, kendes i Amerika forholdsvis lidet. Naturligvis, det saakaldte »society« har sine Udvæxter — ganske som i Evropa. De unge, rige Amerikanere, og ikke mindst de rige amerikanske Damer, bærer sig undertiden rent taabeligt ad. Ørkesløsheden slaar stundom ud i de barokkeste Indfald — hvorom man hører eller læser i den altid velbetjente Presse. Men disse Paahit er da grandiose — som Guldstrømmen selv. Man omdanner f. Ex. sin Spisesal til et klassisk Landskab, hvorigennem Floden Styx flyder.

Karon venter i sin Baad. Til en douce Musik af et skjult Orkester føres Gæsterne, Herrer og Damer, fra Livets Side over til Døden og Underverdenen. Gæsterne, de unge, rige Mænd og de skønneste Damer, er alle klædte som »Skygger« — i meget lette Gevandter. Det er Dødens og Opstandelsens Fest, som fejres. Ankomne i Underverdenen modtages Skyggerne — selvfølgelig kunde man sige — af Guldets Datter, Rigdommens Gudinde. Hun er Husets Værtinde, den allerskønneste Dame i Selskabet — hvad der i Amerika vil sige noget. Hendes lette Florsgevandt glimrer af ædle Stene; hendes lange, udslagne Haar er pudret med — Diamantsøv.

Musiken tier. Med et henrivende Smil og den yndefuldeste Armbevægelse indbyder hun de stakkels forkomne Skygger til at bryde Dødens Kedsommelighed ved en lille Optrækning. Musikken falder i med en Offenbach. Og nu begynder — efter Kenderes Paastand — en Fest af en »sluttet« Karakter, som selve den romerske Kejsertid ikke skulde skamme sig ved.

Der er ganske sikkert dem blandt de Indbudne, som skammer sig over den. Den alvorlige Del af Pressen ryster paa Hovedet og erklærer slige Excentriciteter for importerede Varer fra Evropa.

Den ægte Amerikaner, Arbejdets daadkraftige Rigmand, smiler ad sligt. Han gaar paa sit Kontor, i sin Kirke, i sin Klub og tjener flere Penge.

* * *

Saa vidt Hr. Drachmann.

Det er en interessant og karakteristisk Udvikling, Brandesiansismens største Digter har gennemlevet.

Fra socialistisk Revolutionslyst til romantisk Forherligelse af Havets Frihed i Modsætning til Filisterlivet paa det faste Land. Fra Forkyndelse af Naturens Magter som de nye Guder til Hjemvæen efter den tabte Tro og Middelalderens Fromhed. Fra Lovprisningen af de stille Hjem og de dybe Følelser til Forkyndelsen af Varietéen som Ideal og Landstrygeriet som den sande Poesi. Endelig gennem den stadig mere og mere eneherkende Lovsyngelse af Elskov. Rus og Krig som de eneste Livsværdier til Knæfaldet for Guldkalven og Hymnen til Mammon!

I Virkeligheden er *Fengene* ogsaa den Magt, som til Syvende og Sidst maa indtage Thronen, hvorfra Gud er nedstødt. Derfor blomstrer Dollarsdyrkelsen eneraadig i det Land, hvor den moderne Udvikling gaar for sig uden hindrende Autoriteter og hæmmende Traditioner. Derfor prædiker Professor *N. C. Frederiksen* i »Politiken«, at Krig er *business*, Krig er Forretning, og at det kun er de Reaktionsnære, som ikke indser dette, og som derfor f. Ex. tager Forargelse af Englands Krig mod Boerne. Derfor tjener det i »Politiken«s Læseres Øjne i og for sig til Anbefaling for et literært Foretagende, at det er »pragtfuldt og kostbart« (se Fru Ingeborg *Ravnkjærs* rammende Bemærkninger desangaaende i *Samfundet* for 23. ds.)

Thi naar Gud ikke eksisterer for Menneskene, saa er der kun én Magt, som varigt og for Alvor kan indtage den ledige Plads. Det er Guldets, Pengenes, Mammons. Ved Sinai blev Guldets foretrukket for Gud. I Jerusalem blev Gud solgt for tredive Sølvpenge. Og i Evangeliet anerkender Gud selv Mammon som sin jævnbyrdige Modstander: »I kunne ikke tjene mig og ham.«

Derfor iler alle de, som har forladt Gud, ad en længere eller en kortere Omvej med at nedkaste sig for Mammon. Og det at være *rig* bliver til Syvende og Sidst enslydigt med at være *god*. Af det religiøse Frafald følger Frafaldet fra Moralen. Og Digteren, som drog ud i Verden for at kæmpe mod Samfundets Uret, og som sang den skønne Sang om Barmhjærtighed, forkynder nu som sin Visdoms Hovedsum og sine Erfaringers Resultat:

»Penge er Livet, Fattigdom er Død. *Penge er Moral, Religion, Alt.*«

Saaledes falder tilsidst alle den falske Idealismes Masker, og Fornægtelsen dømmes sig selv. For den, der ikke vil elske og tjene Gud, bliver der intet andet tilbage end at elske og tjene den frygteligste af alle Afguder.

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 28.

SEXTENDE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus søgte Raad hos Sancta Clara og den hellige Broder Silvestro og af dem erfoer, at han skulde omvende mange vcd sin Prædiken; og hvorledes han stiftede den tredje Orden og prædikede for Fuglene og bød Svalerne at tic.

Christi ydmyge Tjener Sanct Franciscus havde, kort efter sin Omvendelse, allerede samlet mange Fæller om sig og optaget dem i Ordenen, da han kom i stor Tvivl og Vildraadighed, hvad han skulde gøre: Enten alene at hengive sig til Bøn, eller ogsaa nu og da at prædike. Og han begærede meget at vide Guds Vilje i denne Sag. Men den hellige Ydmyghed, som var i ham, tillod ham ikke at stole paa sig selv eller paa sine egne Bønner, men han tænkte at erfare Guds Vilje gennem andres Bønner. Og derfor kaldte han Broder Masseo til sig og sagde saaledes til ham: »Gaa til Søster Clara og sig hende fra mig, at hun og nogle af de mest aandelige Søstre andægtigt bede Gud, at det maa behage ham at vise mig, hvad der er det Bedste: enten at jeg helt ofrer mig for Bønnen eller tillige lægger Vind paa at prædike. Og gaa saa til Broder Silvestro og sig det samme til ham.«

Denne Broder Silvestro havde levet i Verden og var den samme, som i et Syn havde set et Guldkors udgaa af St. Francisci Mund, og det var saa højt som op til Himlen og saa langt som til Jordens Grænser. Og denne Broder Silvestro var saa from og saa hellig, at hvad han bad Gud om, det fik han og blev bønhørt, og flere Gange talte han med Gud Ansigt til Ansigt. Og derfor havde St. Franciscus stor Tiltro til ham.

Nu vandrede Broder Masseo af Sted, og, som St. Franciscus havde sagt, gik han først til Sancta Clara og derpaa til Broder Silvestro. Men saasnart denne havde modtaget Budskabet, gav han sig til at bede, og i Bønnen fik han Svar fra Gud, og han vendte tilbage til Broder Masseo og sagde saaledes:

»Dette taler Gud, at du skal sige det til Broder Francesco! Gud har ikke blot kaldet ham til Ordensstanden alene for hans egen Skyld, men for at han skal bære megen Frugt, og mange Sjæle blive frelste ved ham.«

Da Broder Masseo havde faaet dette Svar, gik han til Sancta Clara for at faa at vide, hvad hun havde erfaret fra Gud; og hun svarede, at hun og de andre Søstre havde faaet det selv samme Svar fra Gud, som Broder Silvestro. Dermed vendte Broder Masseo tilbage til St. Franciscus. Og St. Franciscus modtog ham med saare stor Kærlighed, vaskede hans Fødder og satte et Maaltid frem for ham. Og efter at Broder Masseo havde spist, kaldte St. Franciscus ham ud i Skoven, og dér knælede han ned for ham og slog Hætten tilbage og korsede sine Arme og spurgte ham: »Hvad byder min Herre Jesus Christus, at jeg skal gøre?« Broder Masseo svarede: »Baade til Broder Silvestro og til Søster Clara har Christus sagt og aabenbaret, at hans Vilje er, at du vandrer ud i Verden for at prædike, thi han har ikke udvalgt dig for din egen Skyld alene, men ogsaa til andres Frelse.«

Og da St. Franciscus havde hørt dette Svar og ved det erfaret Jesu Christi Vilje, stod han op med saare stor Iver og sagde: »I Guds Navn, lad os vandre!« og han tog to hellige Mænd med sig, Broder Masseo og Broder Agnolo. Og idet de gik, drevne af Aanden, uden at ænse Vej eller Sti, kom de til en By, som hed Savurniano, og St. Franciscus gav sig til at prædike. Men først bød han Svalerne, som kvidrede, at de skulde tie stille, indtil han havde prædikeret. Og Svalerne adlød ham, og han prædikede der med saa stor Kraft, at alle Mænd og Kvinder i hele Byen af

Fromhed vilde følge efter ham og forlade Staden. Men St. Franciscus tilstedte dem det ikke, men sagde til dem: »Handler ikke i Overilelse og drager ikke herfra; men jeg vil sige Eder, hvad I bør at gøre for Eders Sjæle.« Og dengang tænkte han paa at grunde den Tredje Orden, til alle Menneskers Frelse. Og han efterlod dem saaledes meget trøstede og tilbøjelige til Omvendelse og drog derfra og kom mellem Cannai og Bevagna. Og idet han gik, opløftede han Øjnene og saae nogle Træer, som stode ved Vejen, og hvori en uendelig Mængde Fugle havde sat sig. Hvorover St. Franciscus undrede sig og sagde til sine Ledsagere: »Vent her paa mig, medens jeg gaar hen at prædike for mine Søstre Fuglene.« Og han gik ind paa Marken og prædikede for Fuglene, som sad paa Jorden; og pludselig kom de, der var i Træerne, ned til ham, og de sad alle ganske stille, medens St. Franciscus fuldendte sin Prædiken; og da den var omme, fløj de ikke bort, inden han havde givet dem sin Velsignelse. Og efter hvad Broder Masseo og Broder Jacopo da Massa siden fortalte, strejfede St. Franciscus dem med Fligen af sin Kjortel, men ingen af dem rørte sig alligevel. Men Indholdet af St. Francisci Prædiken var følgende: (Fortsættes).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 31.

Søndagen den 5. August

1900.

Kirken som Fredbringer.

Bønnens Apostolats Intention for August.

Christi Evangelium er et Evangelium om Fred. Derfor er Kirken den af Gud selv indsatte store Fredbringer.

Men i selve Evangeliet udtaler Fredsfyrsten den Spaadom, at der skal være Krige og Rygter om Krige. Thi han sender ikke sin Kirke for at bringe Fred med Vaabensmagt. Han sender ikke sin Kirke at skabe midlertidige Overenskomster gennem menneskelig Politik og diplomatisk Kløgt. Kun den Kærlighed, Evangeliet forkynder, kan virkelig bringe Fred, fordi alene den er i Stand til at samle de kæmpende Folkeslag til ét Folk og faa dem til at glemme deres jordiske Haab og timelige Interesser for det himmelske Haabs Skyld, hvortil hele Menneskeheden er kaldet.

Det er imidlertid saaledes, at Menneskets frie Viljes Medvirkning er nødvendig, for at Guds Vilje med Menneskeheden kan fuldbyrdes. Og i vore Dage er det derhos saa, at næppe en eneste Regering kan kaldes christelig i den Forstand, at den lader siu Optræden og Handlen lede, ikke af Kirkens Mænd, men dog af Kirkens Aand. Naar Freden altsaa opretholdes, saa er det for en meget stor Del af rent menneskelige Hensyn, af Handelsinteresser, gensidig Frygt, Magternes indbyrdes Skinsyge osv. Men ganske sikkert skyldes Fredens Bevarelse ogsaa, hvad der er tilbage af Christenkærlighed i Millioner og atter Millioner Hjærter, spredte blandt alle Verdens stridende Folkeslag.

Dette er ganske vist ikke den Kærlighedens Fylde, som Kirken vilde formaa at udgyde over Jorden, hvis den frit

kunde udøve hele den guddommelige Magt, som er givet den. Men det er alligevel en Magt, stærk nok til at begrænse og indskrænke den politiske Egoismes fordærlige Indflydelse.

Hvad det derfor gælder om, er, at Kærlighed til Fred bliver stærkere og stærkere blandt Kirkens Børn. De, som er ansvarlige for Fredens Opretholdelse, maa bringes til at føle, at der i alle Lande er en stor Mængde Mennesker, der, belærte af Kirken, vil Fred. Og her har den katholske Presse en stor og vigtig Opgave. De katholske Blade har den Pligt at bekæmpe Interessepolitikken ud fra christen Ridderligheds Aand. Thi ligesom Interessepolitikken udgaar fra Mammontemplernes urene Atmosfære, er den christne Ridderlighed gennemtrængt af Røgelseduften under Kirkehvælvingerne.

Verdensfreden er kun en skøn Drøm. Krig er en af Syndens Straffe, og uden Synden udryddes, kan Krigen ikke afskaffes. Men Krig kan undgaas saa meget som muligt, Krig kan forhales saa længe som muligt, og i denne Aand bør den katholske Presse arbejde.

Enhver Udenrigsminister i Europa burde have det klart for sin Bevidsthed, at der i hans eget Land og i alle Lande findes en større eller mindre Del af Befolkningen — og det ikke den daarligste — som er gennemtrængt af Evangeliets Aand, og for hvem Ordene i Bjærgprædikenen ikke er en tom Lyd — de Ord: »Salige ere de Fredsommelige, thi de skulle kaldes Guds Børn.«

Daglig Bøn.

O, Jesus, ved Maria reneste Hjærte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser for alle Dit guddommelige Hjærtes Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at Kirken maa skabe Fred paa Jorden blandt alle Mennesker.

„Præsident“ Umberto.

(Efter *Samfundet* for 31. Juli.)

Kongen af Italien er som det Træ dér — han kan ikke røre sig!

Ordene blev sagt til den, der skriver disse Linjer, af *II popolo Pistoieses* Redaktør, en lille rødskægget Florentiner, og de blev sagt i Sommeren 1894, under en Spadse-retur i Pistojas bjærgfulde Omegn. Signor Riccomanni — det var den lille Redaktørs Navn — pegede med disse Ord paa en af Platanerne ved Vejen og gentog sin karakteristi-ske Udtalelse. *II re d'Italia e come quest'albero; non si muove.*

Det, den lille italienske Venstredaktør med dette Ud-tryk mente, var, at Italien faktisk er en Republik, og at det kun var af Hensyn til Victor Emanuel, at man i Formen lod Landets Forfatning være monarkisk. I Virkeligheden er Kongen kun *Præsident*.

Men ogsaa mod Republikers ganske uansvarlige Præsi-denter retter den revolutionære Harme sig. I 1894 faldt Carnot for Morderdolken, og nu har et andet Mordvaaben ramt »Præsident« Umberto.

Og Forfatteren af nærværende Artikel mindes de mange bitre og hadske Udtalelser mod det nuværende Regimente i Italien, som han nylig hørte dernede — baade i Florens og Rom. »Dette kan ikke længe blive saadan ved,« sagde en stor Handlende, som havde forklaret, hvorledes Regeringen ved sine talløse Skatter sugede Kraften ud af det italienske Forretningsliv.

I Virkeligheden er *intet* Land nærmere ved den sociale Revolution end Italien. En fuldstændig hensynsløs Udbytte-terregering, anført af den sicilianske Røverkaptajn Crispi, har siden Roms Ophøjelse til Rigshovedstad, lagt det rige Land næsten øde. Fortvivlelsen er stor dernede — og vé Italiens nuværende Herskere, hvis den engang bryder løs!

Det vil blive en Revolution, hvorimod selve Rædselsperioden vil synes Børneleg.

Maaske Mordet paa Kong Umberto er Uvejrets første Lynglimt. . . .

Den tyske Statskirkes Primas og hans Evangelium.

Den tyske Statskirkes Primas, Hans Højærværdighed Summus Episcopus *Wilhelm II*, Konge af Preussen og tysk Kejser, har i Bremen ved Udsendelsen af den tyske Expedition til Kina paany forkyndt den pansrede Næves Evangelium. Bl. a. udtalte Kejseren:

»I skal *hævne!* Kommer I til at staa overfor Fjenden, bliver han slaaget; *Pardon bliver ikke givet; der bliver ingen taget til Fange; hvem der falder i Eders Haand, han være i Eders Haand.*«

Med Rette bemærker Dr. *Georg Brandes* (i »Politiken« for 31. Juli), at saadanne Ord »er vel egnede til at ændre det tidligere Begreb om Christendommen.« Doktoren udvikler dette videre paa følgende, aldeles berettigede Maade:

»Man har hidtil ikke ment, at den paa Christendom opførte Kultur medførte den Beslutning, totalt at udrydde de Fjender, man efter en øjensynlig stærkt forældet Lære skulde elske. Man ansaa det for umenneskeligt (end sige christeligt) paa Forhaand at fastslaa, der ikke maatte gives Pardon, ikke tages Fanger osv. De kejserlige Ord aabner Perspektiver ind i en helt ny, hidtil ukendt Christendom.

»Det er en Lykke, at den afdøde Kejser Wilhelm ikke før det franske Felttog forkyndte denne nychristelige Fremgangsmaade. Det vilde have været forbundet med store

praktiske Vanskeligheder at skære Halsen over paa de 120.000 og 180,000 Franskmænd, der overgav sig ved Sedan og Metz. Heldigvis bliver Tyskerne i Kina faa og Kineserne de mange.

»Kejseren fortsætter:

»Som for tusinde Aar siden Hunnerne under deres Konge Attila indlagde sig et Navn, der endnu staar som vældigt i Overleveringen, *saaledes* skal I gøre det tyske Navn bekendt i Kina...«

»Atter denne Passus i Talen aabner En en ny Horizont. Ingen har før Kejser Wilhelm II jævnført Bærerne af en christelig Kultur med Attila og hans Hunner. Disse ansaas hidtil, selv i Ungarn, for dygtige alene til at træde sporløst ned, og vore Dages Magyarer fralægger sig alt Slægtskab med dem. Nu er de komne til Ære paany i det krigeriske Tyskland.

»Man mindes, at den store Napoleon foran Venedig truede Staden, hvis den ikke føjede sig, med at komme over den, som Attila i sin Tid over Aquileia (hvad nok gav Anledning til Venedigs Opførelse); men dels var Truslen ikke alvorlig ment, dels var Napoleon den Gang meget langt fra at optræde som Bærer af nychristelig Kultur; han opfattede sig den Gang endnu kun som Revolutionen i Menneskeskikkelse.

»Kejseren sluttede:

»Giv, hvor I kommer hen, Beviser paa Eders Mod, og Guds Velsignelse vil hæfte sig til Eders Faner og forunde Jer, at Christendommen ved Jer finder Indgang i hint Land.«

»Man lærer af disse sidste Ord, at Tropper, der ned-sabler Alt og Alle og ingensinde bebyrder sig med nogen Fange, ikke blot udgaar fra en christelig Kultur i Hjemmet og beviser dens Kraft, men tilmed baner den Vej i Fjendelandet, bringer den med sig og udbreder den dér.«

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 30.

«Mine Søstre Fugle. I ere Gud Eders Skaber meget takskyldige, og altid og allevegne bør I prise ham, fordi han har givet Eder Frihed til at flyve overalt, og har givet Eder en dobbelt og en tredobbelt Klædning, og han bevarede Eders Slægt i Noahs Ark, at den ikke maatte gaa til Grunde; og endvidere ere I ham takskyldige for Luften, som han har givet Eder til Element; og iøvrigt saae I ikke og høste ikke, men Gud giver Eder Føde, og Floderne og Kilderne har I at drikke af, og Bjergene og Dalene har I til Boliger, og i de høje Træer bygger I Eders Reder, og saasom I hverken forstaaer at spinde eller sy, klæder Gud baade Eder og Eders Børn. Elsk derfor meget Eders Skaber, som giver Eder saa mange Velgærninger, og vogt Eder, mine Søstre, for Utaknemlighedens Last, og beflit Eder altid paa at prise Gud.»

Da St. Franciscus nu sagde disse Ord til dem, begyndte alle disse Fugle at aabne deres Næb og at strække Hals og at slaa med Vingerne og ærbødigt at bøje Hovedet ned til Jorden og med Fagter og i Sang at tilkendegive, at den hellige Fader glædede dem meget med sin Prædiken. Og St. Franciscus glædede sig sammen med dem og elskede dem saare og undrede sig meget over saa stor en Mangfoldighed af Fugle og over deres vexlende Skønhed og over deres Opmærksomhed og Tamhed, for hvilket han fromt lovede og prisede Skaberen i Skabningen.

Og da tilsidst Prædikenen var omme, gjorde St. Franciscus Korsets Tegn over dem og gav dem Tilladelse til at flyve bort, og da stege alle hine Fugle op i Luften med underbare Sange. Og efter det Kors, St. Franciscus havde tegnet, delte de sig i fire Flokke: den ene fløj mod Øst, og den anden mod Vest, og den næste mod Syd, og den

fjerde mod Nord, og hver Sværm fløj bort under vidunderlig Sang. Og dette skulde betyde, at ligesom St. Franciscus, den Christi Bannerbærer, havde prædiket for dem og gjort Korsets Tegn over dem, hvorefter de havde delt sig og var fløjet til de fire Verdens Hjørner; saaledes skulde Forkyndelsen af Christi Kors, som St. Franciscus havde fornyet, ved ham og hans Brødre bæres ud over den hele Verden. Og Brødrene eje ligesom Fuglene intet i denne Verden, men lægge hele deres Liv i Guds milde, faderlige Haand.

SYTTENDE KAPITEL.

Hvorledes en lille ung Broder, medens St. Franciscus bad om Natten, saa Christus, og Jomfru Maria, og mange andre Helgene tale med ham.

En meget ren og uskyldig Dreng var bleven optaget i Ordenen, medens St. Franciscus endnu levede, og opholdt sig i et meget lille og fattigt Kloster. En Gang kom St. Franciscus til dette Kloster, og om Aftenen, efterat Komplet var bedt, gik han hen at sove for at kunne staa op om Natten og bede, medens de andre Brødre sov, saaledes som han havde for Skik.

Den nævnte Dreng foresatte sig nu at ville udspejle St. Franciscus omhyggeligt for at erkende hans Hellighed og især for at vide, hvad han tog sig for om Natten, naar han stod op. Og for at Sønnen ikke skulde narre ham, lagde Drengen sig til at sove ved Siden af St. Franciscus og bandt sit Reb fast til den hellige Faders for at mærke, naar han stod op. Og St. Franciscus lagde ikke Mærke dertil.

Men om Natten, efter den første Blund, medens alle de andre Brødre sov, stod han op og fandt sit Reb fastbundet, og han løste det læmpeligt, for at Drengen ikke skulde mærke det, og derpaa gik St. Franciscus alene ud i Sko-

ven og traadte ind i en lille Celle, som var der, og gav sig til at bede.

Men efter nogen Tids Forløb vaagnede Drengen, og da han saae sit Reb løst, og St. Franciscus borte, stod han ogsaa op og gik ud at søge efter ham. Og han fandt Døren aaben ud til Skoven og tænkte ved sig selv, at St. Franciscus var gaaet den Vej, og traadte ind i Skoven. Og da han kom nær til det Sted, hvor St. Franciscus bad, begyndte han at høre ligesom mange Stemmer; og da han nærmede sig mere, blev han et vidunderligt Lys vaer, som omgav St. Franciscus, og i dette Lys saae han Christus og Jomfru Maria og St. Johannes Døberen og St. Johannes Evangelist og en saare stor Mængde Engle, der talte med Sanct Franciscus.

Men da Drengen saae og hørte dette, faldt han til Jorden som død. Da nu denne hellige Aabenbaring var til Ende, og St. Franciscus gik tilbage til Klostret, fandt han Drengen liggende som livløs, og af Medlidenhed tog han ham op og bar ham hjem paa Armen, som den gode Hyrde bærer sine Faar. Og da han derpaa fik at vide af ham, hvorledes han havde set hint Syn, bød han ham, at han ikke maatte sige det til nogen, saalænge St. Franciscus levede. Men Drengen voxede i Guds Naade og i Andagt til St. Franciscus og blev en dygtig Ordensmand; og efter St. Francisci Død aabenbarede han Brødrene hint Syn.

(Fortsættes).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 32.

Søndagen den 12. August

1900.

En Kritik og en Kommentar.

Det er jo ikke almindelig Skik, at en Forfatter svarer paa Kritiker af sin Bog. Dog har man Exempler paa, at det er sket; saa forskellige Skribenter som Georg Brandes, Kofoed-Hansen og — i den franske Literatur — Drumont har gjort det, endda i hele smaa Piecer.

Der er fornylig fremkommen en Kritik af »Vor Frue af Danmark«, hvortil denne Bogs Forfatter kunde have Lyst at knytte en Slags Kommentar. Anmeldelsen, som er skreven af den højtbegavede radikale Forfatter *Viggo Stuckenberg*, har nemlig det Fortrin at være baaren af den oprigtigste Vilje til at forstaa selv det Stuckenberg uendelig fjærligt liggende Standpunkt, som Katholicismen er. Tillige lægger han selv sin Livsanskuelse saa klart for Dagen, at en Imødegaaelse kan blive mulig.

Han udtaler sig først med Anerkendelse om den Bogen gennemtrængende *Oprigtighed*. »Der er over Bogens Tone ikke saa lidt af den oprigtige Mands: Haanden paa Hjertet! Oprigtigheden er i det Hele taget det bedste ved Bogen.«

Gennem denne Oprigtighed naaer Forfatteren, ifølge Stuckenberg, imidlertid kun ét: »at bevise det fortvivlet umulige i, viljemæssigt at piske sig ind i en religiøs Overbevisning.« Andet ser Stuckenberg ikke i denne Skildring af, hvad han benævner: »en voxen Mands Tilbagevenden til hans Barndoms Himmellærdom, en Viljes Frafald.« (*Frafald* fra hvad, skal senere blive eftervist.)

Stuckenberg fremfører nu sin første Anke mod Hoved-

personen i »Vor Frue af Danmark« -- han er *naiv*. Herom skriver han:

»Herman Ronges Naivetet er velkendt; midt i hans Uro for eget aandeligt Velfærd drejer den ham bestandig baglængs, saa at hans Kamp for Fred og Frelse ikke bliver en Gang fremad med Armene udstrakte mod en stor Glæde, men en Baglængsløbers Skælden og Smælden mod dem, han i sin Forfærdelse forlader. De fleste Mennesker søger under den Slags Kriser ind efter for at finde Aarsagen til Underbalancen; Herman Ronge derimod bebrejder andre, at de, som han udtrykker sig, har lovet ham Dag og Lys, men givet ham Mørke og Nat. Det er det naive. Og det er dobbelt naivt. Først og fremmest hører det til de for en Voxen barnlige Uværdigheder at skyde Skylden paa andre. For det andet er Løfte og Løfte to Ting. Lover En en anden ti Kroner og holder ikke sit Ord, er enhver Bebrejdelse fra Modparten paa sin Plads. Men disse store Ting, Dag, Lys, Lykke, fordrer en Refleksbevægelse. Hvor kan man overhovedet love hinanden den Slags? Den, der taler om Lykke under de og de Forhold, taler om sig selv. Om nogle er som han, faa de hans Lykke, ellers ikke. Det er Kærnen i al Kultur, al Religion. Den, der kommer og siger: Du narrede mig! er som den, der har købt for stort, en fattig, der har drømt sig rig.«

Alt dette ser jo meget smukt og højt ud. Og Herman Ronge vilde unægtelig have været naiv, hvis man havde talt til ham paa samme belingede Maade som nu Stuckenbergs, og hvis han da havde taget denne forsigtige Tale for absolute Løfter.

Ulyken er blot, at saaledes gik det slet ikke til, den Gang Herman Ronge var ung. Den Gang kunde der ikke være nogen Tvivl om, hvor Sandheden var, og hvor Løgnen, hvor Lyset, og hvor Mørket, hvor Livet, og hvor Døden, hvor Fremskridtet, og hvor Reaktionen. Da Georg Brandes begyndte sine Forelæsninger, var det med Ord som disse: »Det forrige Aarhundredes to Grundtanker var: i Videnskaben den frie Forskning, i Poesien Humanitetens frie Udfoldelse. Hvad der ikke bliver i denne Strøm, det glider

ned ad Dekadencens og tager Vejen til Byzants.« (*Emigrantlitteraturen*, 1ste Udg. S. 26). Og vi vilde jo ikke til Byzants, nogen af os, lige saa lidt som vi vilde være med i den »Romantikens Hexesabbath, i hvilken Filosoferne spille de gamle Kærlingers Rolle, under Obscuranternes Torden, under Mystikernes vanvittige Hyl og under Politikernes Raaben paa Politistat, Kleresi og Theokrati, medens Theologien og Theosophien kaste sig over Videnskaberne og kvæle dem under deres Kærtegn.« (*Den rom. Skole i Tyskland*, 1ste Udg., S. 25 f.). Her er ikke paa nogen Maade Tale om, at ogsaa Obscurantismen, Mystiken osv. kan være Lykke for nogen. Nej, disse Magter er de absolut fordømmelige, som det gælder at faa udryddet af Hensyn til hele Menneskehedens Velfærd. Indignationen mod dem vilde ellers savne sin Grund, og der vilde ingen Mening blive i hele Georg Brandes' Virken, hvis han var optraadt paa hin betingede Maade. Det har han heller aldrig gjort; dertil har han været altfor vis i sin Sag. Og vis som han var hin Digter, der for nu en halv Snes Aar tilbage lod Helten i én af sine Bøger sige:

»Jeg véd ikke det, jeg hader, som Samfundets hellige Moral; den, som bringer Mennesker med Hjerne og Hjærte til, i Skræk for at miste deres Guld og gode Dage, at gaa rundt og lyve og hykle ... Det er mod denne deres Moral, at hvert Menneske, som fødes, maa tvinge sin Hjerne til Kamp, hvis der nogensinde skal opstaa en Kultur, hvor hvert Menneske, som er til, ejer sin Part i det, vi kalder Lykke, og yder sit Bidrag til Arbejdet paa deres Vel, som lever.

»Men den Kamp maa føres saa stille, at ingen mærker, det er Kamp ... Der skal arbejdes Mand og Mand imellem og arbejdes mest med Børnene ... Lær dem, at det, de hører om et andet Liv, kun var en fattig Mands Drøm om den Lykke, han ikke saae hos sig selv og ikke hos nogen anden ... Lær dem ganske stiltfærdig, at de har kun dette ene Liv; at hvad de ikke naaer i dette, det naaer de aldrig; at hvert kort Minut, de vender deres Tanker bort

fra denne Jord, er spildt. Lær dem, at Himlen er Kulsyre og Æther og ikke Oplagsplads for Sjæle; at det er den Jord, de træder, de skal elske, og ikke det hebraiske Æventyr, som kaldes Himmeriges Rige Saa vil den Tid komme, da ikke det ene Menneske gælder mere end det andet . . . Da vil Præst og Konge være paa Vejen tilbage til den døde Middelalders Krypt. Og med dem vil meget smuldre, som nu holder Verden i Stampe. Det er Oplysning, langsom og sikker Oplysning, der langsomt og sikkert skal gøre Verden fri!

Saaledes skrev — blandt andre Profeter for den nye Lykke — Viggo Stuckenbergs Aar 1889 i sin Bog *Messias*. Var det saa dumt af Herman Ronge, var det saa *naiwt*, at han troede denne Forkyndelse, som udgik enslydende fra alle Tidens bedste Læber? Burde han maaske have holdt sig en forsigtig Bagdør aaben ind til et skikkeligt Privatliv, hvor man i det Væsentlige holdt sig Samfundets gamle Moral efterrettelig og levede hyggeligt og veltilmode, medens naive Narre løb grassat udenfor? Men saa klog var Herman Ronge ikke . . .

Og derfor skriver Forfatteren af *Messias* nu om ham, at han er interessant som en Type paa *Skuffelse*.

»Skuffelsen, det centrale i Tilfældet, det faktiske, som der ene kan regnes med, er der. Det er Skuffelsens positive Virkning, der er det interessante. Tilbageslaget er nødvendigvis — saasom Talen er om en veg Sjæl — negativt. Det, der fængsler, er de Midler, hvormed Herman Ronge søger at redde sig, eller rettere Maaden, hvorpaa han benytter dem.

»Herman Ronge ser sin eneste Redning i den katolske Tro. Ikke fordi denne Tro pludselig vaagner indvendig i ham med al en Aabenbarelses frelsende Magt, men fordi den er til Stede, findes som noget givet, en aandelig Laanebank. Forfatteren har her holdt Herman Ronge strængt konsekvent. Som han slap sine tidligere Anskuelser, fordi Per eller Povl blandt deres Tilhængere syntes at komme mindre vellykket gennem Livet, griber han den katolske Tro, fordi han blandt dens Mænd mener at møde virkelig

ædle Menneskeskikkelser — Kardinal Manning, Pater Gregor. Hvad de troer, vil ogsaa Herman Ronge tro. Han troer gennem dem, som han tidligere tvivlede gennem Darwin, Tylor, Georg Brandes. Hans Sager er i Orden. Gøgeunge, som han er, véd han, hvilke Reder, han en Gang kan anlage eller takke.«

Viggo Stuckenberg fordrer altsaa, at Troen — for at den kan kaldes ægte — skal springe voxen og fuldt rustet frem og fylde Menneskets Sjæl, saa der ikke bliver Plads til noget andet derinde. Han fordrer med andre Ord den mirakuløse Omvendelse, Lynnedslaget fra Naadens Himmel, *le coup de grâce*. Men hvad vilde Stuckenberg have sagt, hvis Herman Ronges Omvendelse *virkelig* havde været skildret paa denne Maade? Vilde han ikke have klaget over, at Forfatteren tilsneg sig sit Resultat, at han snød for den psykologiske Udvikling og lod den almindelige Læser løbe Panden mod det Overnaturliges Mur? Vilde Stuckenberg ikke have forkastet en saadan Bog som fuldstændig upsykologisk og ukunstnerisk, og vilde han ikke med sin Meningsfælle Hr. Ivar Berendsen have udvist Bogen af Skønlitteraturen og relegeret den til Missionsskrifternes Pariakaste? I en af Hr. Berendsen kritiseret fransk Roman (Léon Daudets *Suzanne*) sker det netop, at Religionen pludselig vaagner i et Menneske »med al en Aabenbarelses frelsende Magt«, ganske saaledes som Stuckenberg ønsker det. Hr. Berendsen anker imidlertid meget skarpt over, at Forfatteren paa denne Maade »overspringer det Væsenlige«, idet Omvendelsen »foregaar bag Kuliserne og kun fremføres som fuldbyrdet Faktum«, hvorved Romanen, der ellers roses for sin »omhyggelige psykologiske Udredelse«, »ødelægges litterært for at virke religiøst.« (*Tilskueren*, 1900, S. 233 35). Saa vanskelige er d'Hrr. af den frie Tanke at tilfredsstille, saa ganske modsatte Krav stilles der til skrivende Katholikers literære Ydelser.

Hvad der synes Stuckenberg saa forkasteligt, er da det, at Herman Ronge lader sig lede til sin Tro af *Grunde*.

Ronge ser sig selv og andre førte vild af Fritænkeriet; thi det er jo med Urette, Stuckenberg beskylder ham for, kun at lade sin »Skælden og Smælden« gaa ud over andre. Han erkender lige saa vel sine egne Fejl, som han ser andres; hvad mener ellers Stuckenberg, naar han længere nede i sin Anmeldelse taler om Herman Ronges »grimme *Selvbe kendelser*« ?

Dernæst ser han andre retledes af Christendommen. Og da han selv ogsaa gjerne vil retledes, saa forlader han det Princip, som har ført ham vild, for at gribe det, han ser gøre andre til store og ædle Mennesker. Det er ikke ulogisk, og er det i Grunden moralsk forkasteligt? »Gøgeunge«, siger Stuckenberg. Lad gaa — Herman Ronge har i hvert Fald ingen skubbet ud af den radikale Rede. Tværtimod blev der jo bedre Plads, da han fløj! Og saasom de færreste Mennesker selv kan undersøge alt lige fra Bunden, saa bliver de fleste vel mere eller mindre nødt til baade at tvivle og tro »gennem andre«, paa andres Vidnesbyrd og Antoritet. Hvis Stuckenberg f. Ex. troer paa Udviklingslæren, saa er det næppe paa Grundlag af selvstændige biologiske Studier, maaske ikke en Gang ifølge Læsningen af »Arternes Oprindelse«, »Menneskets Afstamning«, »De første Principper«. En lille populær Afhandling, ti Sider af I. P. Jacobsen har maaske været nok — og dog er Stuckenberg ingen Gøgeunge for det. Vi kan ikke alle være Genier, og Vidunderbørn, som er født med at vide alting, er ogsaa sjældne.

(Fortsættes).

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 31.

ATTENDE KAPITEL.

Om det vidunderlige Ordenskapitel, som St. Franciscus holdt i Santa Maria degli Angeli, hvor over halvtredsindstyve Tusend Brødre vare til Stede.

Christi tro Tjener Franciscus holdt en Gang et Ordenskapitel i Santa Maria degli Angeli, og til dette Kapitel begav over halvtredsindstyve Tusend Brødre sig; og ogsaa St. Dominicus kom derhen, Hoved og Stifter af Prædikebrødrenes Orden og den Gang paa Rejse fra Burgund til Rom. Og da han hørte om Kapitelforsamlingen, som St. Franciscus holdt paa Sletten ved Santa Maria degli Angeli, saa drog han hen at se den med syv af sine Ordensbrødre. Og paa det samme Kapitel var en Kardinal, der var St. Franciscus saare hengiven, og hvem han havde forudsagt, at han skulde blive Pave, og saaledes skete det ogsaa; hvilken Kardinal med Flid var draget ned fra Perugia, hvor Pavehoffet var, til Assisi. Hver Dag besøgte han nu St. Franciscus og hans Brødre, og nogle Gange sang han Messe for dem, og andre Gange prækede han for dem i Kapitlet, og nævnte Kardinal havde saare stor Glæde og Andagt af at besøge denne hellige Forsamling. Og han saae ud over Sletten om Santa Maria degli Angeli og saae Brødrene lejrede dér i Smaaskarer, her fyrretyve, der Hundrede, andensteds firsindstyve tilsammen, og alle optagne af at tale om Gud og at bede og græde og gøre Barmhjærtighedsgerninger, og alt skete i saa stor Tavshed og med en saadan Beskedenhed, at der ikke hørtes nogen Støj eller nogen Forstyrrelse. Og han undrede sig over en saa stor og saa vel ordnet Mængde og med Taarer og med stor Andagt sagde han: »Sandelig, her er Guds Hærskarer og deres Lejr!« Thi blandt saa mange Mennesker hørtes ingen føre Sladder

eller tale usømmeligt, men overalt, hvor en Skare Brødre var forsamlede, enten bad de, eller sagde Officiet, eller græd over deres Synder eller over deres Velgøreres Synder, eller de talte om Sjælenes Frelse. Der var i denne Lejr Hytter af Fletværk eller Maatter, én Hytte til hver Afdeling eller hver Provins af Brødre, og derfor blev dette Kapitel kaldet Maatte-Kapitlet. Og Sengene var den nøgne Jord, men nogle havde ogsaa lidt Straa, og Hovedpuderne var enten Stene eller Træstykker. Af hvilken Grund Brødrene opfyldte alle, som saae dem, med saa stor Andagt, og deres Helligheds Ry var saa stort, at baade fra Pavens Hof, som den Gang var i Perugia, og fra de andre Byer i Spoletodalen kom mange Grever, Baroner og Riddere og andre Adelsmænd og mange af Folket og mange Kardinaler og Biskopper og Abbeder med mange andre Gejstlige for at se denne Forsamling, der var en stor og hellig og ydmyg, som man aldrig før i Verden havde set af saa mange hellige Mænd paa ét Sted. Og især kom hine Fremmede for at se dette hellige Folks Hoved og allerhelligste Fader, som havde røvet saa godt et Bytte fra Verden og samlet saa smuk og saa from en Hjord at følge den sande Hyrdes, Jesu Christi, Fodspor.

Da nu altsaa hele Generalkapitlet var samlet, oplæste alles hellige Fader og øverste Leder St. Franciscus Guds Ord og prædikede med høj Røst, hvad den hellig Aand indgav ham. Og som Æmne for sin Prædiken fremsatte han følgende Ord: Børnlille, store Ting have vi lovet Gud; endnu langt større Ting ere os forjættede af Gud, hvis vi holde, hvad vi have lovet ham, og sikkert forvente, hvad han har forjættet os. Stakket er Verdens Lyst, men Tiden, som følger den, er evig; ringe er Tiden i dette Liv, men Herligheden i det andet Liv er uendelig! (Fortsættes).

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 33.

Søndagen den 19. August

1900.

En Kritik og en Kommentar.

(Fortsat.)

Stuckenbergs fortsætter nu sin Kritik saaledes:

»I Begyndelsen skaber dette udvendigt tilegnede en stor Usikkerhed over Herman Ronges Færd. Snart gælder hans Gang kun derhen, hvor »Gud vil«. Men det hænder ham ogsaa, at han en Julenat optændt af Brunst løber rundt i Gaderne med en Tøjte og kaster hende fra sig med ædel Harm, da Juleklokkerne belejligt maner ham, som en løftet Pegefinger maner et Barn. Han ligger i det ene Øjeblik i Gulvet, løbende over af grimme Selvbekendelser, og knejser det næste med truende, højhellig Dommermine. Der blandes i hans Tale en brutal Selvforagt og en forfærdende Selvgodhed, en kynisk Magtbrynde, der vil prakke andre Sjæle egne Fejltagelser, egne Synder paa. Han staar ukærlig, umusikalsk, ufin. Taler han om Kærlighed, er det med kolde, ufrugtbare Ord, eller med laante Ord, som ikke er hans egne. Han spiller med Blider — gamle, opglødede Brosten af Argumenter, der kun vækker en flov, medlidende Modstand.

»Og Herman Ronge véd det. En ung Pige tilskriver ham et Brev og beder ham paa det inderligste om hans, netop hans, personlige Vidnesbyrd. Kan han give det, vil ogsaa hun kunne tro. Dette Brev sætter Herman Ronge i en stor Forlegenhed. Og fra det Øjeblik, Herman Ronge har modtaget dette Brev, bliver alt andet i Bogen uvæsenligt. I hans Svar maa Mandens Frelse eller Fald ligge.

»Men Bogen slutter, uden at han faar svaret. Thi det, at han senere forlover sig med den unge Pige, eller hun med ham, er ikke Svar paa det, hun spurgte om. Han finder ikke, ejer ikke det levende Ord, som hun bad om, — af gode, tragiske Grunde.

»Herman Ronge er en gold Sjæl, og det gode i »Vor Frue af Danmark« er, at Forfatteren ikke har dækket over det. Gang paa Gang blotter han sin Helts uhyggelig Afmagt. Som han bedst, gennem sin Lede ved Tvivlen, har raset sig op til den dybeste Ydmyghed for Gud og Guds Moder, styrter han ned i Følelsen af intet at tro. Da han f. Eks. staar og skal aflægge den tridentinske Trosbenedelse, brister pludselig det Hele for ham — af den for Bestemmelsen af Herman Ronges Psykologi udmærkede Grund, at han synes at høre et Selskab af gamle Bekendte staa og le ad ham. Det udmærkede i Psykologien er det, at skønt Herman Ronge her som andre Steder i Bogen begaar aandelig Selvmord paa Grund af indre Vanmagt, maa han have Andre at beskyldte for Mordet, og saa det, at hans personlige Leven er saa svag, at det mindste Tryk udefra skaber ham om. Bestandig føler han sin personlige Tros-evne svigte. I sin Nød véd han tilsidst ikke nogen anden Udvej end at kaste sig over den katholske Kirkes Behandling af sociale Spørgsmaal. Hans Tro bliver samfundsmæssig. Hans Hjærne tjener de Institutioner, bag hvilke den Gud bor, som hans Hjærte forgæves længes imod. Han faar den skønne Tanke at ville stifte en ny Munkeorden, som skal tage sig af Fattige og Syge. Men ogsaa dette brister for ham, thi, som han selv bekender, »han kunde ikke bekvemme sig til at gaa ind i et Fattigmandshus, han kunde ikke overvinde sig til at trykke en grov og smudsig Haand, han vendte uvilkaarlig Øjnene bort fra Pjalter og Saar.« Og hver Gang hans Afmagt bliver ham klar, længes han bort til katholske Lande »for at aande deres fromme Luft,« længes efter at gense sin Ven Pater Gregors »gode og skønne Ansigt«. Evindeligen ligger Frelsen uden for ham selv. Da han omsider tror at naa sin Gud, sker det i Feber og Vildelse.

»Saaledes er »Vor Frue af Danmark«, denne Bog om det livsalige i at tro, helt igennem en bitter Tragedie. Udenforstaaende kan ikke værges sig for det Spørgsmaal: Naar det at ville tro er saa vanskelig en Ting, hvorfor gaar Herman Ronge saa ikke den modsatte Vej, ser Sandheden, sig selv, lige i Øjnene og finder sit — selv nok saa bitre — Resultat? De fleste Resultater i denne Verden er bitre. Det er heller ikke Vanskeligheden, der skal omgaas. Det ene er lige saa svært som det andet. Sandheden bor alene i Hjærtet. Men Herman Ronge er Hjærne. Hans Tro er

Naturvidenskab, Eksperiment, Guldmageri. Han bærer Jærnbyrd — i en Tid, hvor Livet er blevet saa mangfoldigt, at kun det, som er Livets eget, evner at overbevise.

Som Herman Ronge gaar ud af Bogen, staar han ikke for Læseren som den, der er »blevet Barn paa ny«. Han kan bygge saa mange Klostre, han vil, — hans Arbejde vil altid blive afbrudt af Rejser ned til Pater Gregor, i hvis milde Øjne han atter og atter maa sænke sine for at fornemme den Tro, som der først og fremmest hører en *Hjærtets Kunst* til at gribe.

»For — som Turgenjev siger et eller andet Sted i »Det unge Rusland« — det er Sagen, at hvad det til syvende og sidst kommer af paa, er ikke Ens Meninger og Overbevisning, men Ens Karakter.«

Saaledes ender denne Anmeldelse, som har det store Fortrin fremfor de fleste at være baaren af virkelig Vilje til Forstaaelse og til Debat om de rejste Problemer.

Alligevel vilde det være bedre, om Stuckenberg ikke med en »flov og medlidende Modstand« havde behandlet de Argumenter for Katholicismen, som »Vor Frue af Danmark« indeholder. Er de for ham kun forældede Projektiler, saa har han jo des lettere ved at sejre over en saa slet væbnet Modstander. Lad ham kun bruge sine Mauserrifler og sine Dum-Dum-Kugler!

Dette gør han imidlertid ikke. Derimod kommer han med en Række moralske Anathemer over Herman Ronge. Ronge er fuld af Selvgodhed, af Magtbrynde, af al Usædelighed og Hæslighed. Han er ukærlig, umusikalsk, ufin. Han lider af en indre Vanmagt, en bristende personlig Trosævne. Han formaar ikke at overvinde sig selv. Der kunde nævnes meget andet, som Stuckenberg forbigaar. Men selv om man blot indrømmede ham Alt, han indvender mod Herman Ronges moralske Væsen — *hvad saa? Hvad følger saa deraf?*

Vi ved jo af Bogen tydeligt nok, *hvor* Herman Ronge kommer fra. Han kommer fra det Nyes Profeter, som han, naivt, har troet. Der kommer han fra — *med al sin Ukær-*

lighed og al sin Ufinhed og al sin Goldhed og Tomhed. Og det, der sker i Bogen, er netop Troens ihærdige Kamp mod alle disse Rester af det gamle Menneske; det, som skildres i den, er Naadens Kamp med Naturen, Guds Førelse af en Sjæl gennem lutrende Lidelser fra den absolute, radikale Egoisme til katholsk Menneskekærlighed. Lige saa lidt som Rom, bliver et Menneske bygget paa én Dag! Mélet maa Gang paa Gang gennem Kværnen for at blive skikket til Brød; men det er ikke *Møllens* Skyld, at der er Avner og Skaller i det Mel, som endnu trænger til at males og sigtes.

Og Herman Ronge mener jo ikke om sig selv, at han er fuldendt. Hvad Stuckenberg kalder hans »grimme Selvbekendelser« og »brutale Selvforagt«, er det andet end hans Indsigt i, hvor langt han endnu har tilbage for at naa Idealet? Klager han ikke netop bittert over, at han »evig og altid maa forblive den gamle *jouisseur*, det moderne Nydelsesmenneske« (S. 226)?

Hvad endelig det angaar, at han »dømmer andre« og »prakker andre sine Fejltagelser og Synder paa«, saa er denne Beskyldning simpelthen uretfærdig. Herman Ronges Tale om andre er helt igennem underbygget med Kendsgærninger; og hvis Stuckenberg ikke kender disse Fakta, er Fejlen hans. Den danske Radikalisme formede sig i sin Tid væsenlig saaledes som skildret i »Vor Frue af Danmark«.

Hvad har Stuckenberg ikke selv, med Henblik paa hine Tidsforhold, ladet Morten Jessen i Romanen *Fagre Ord* sige til sin Hustru: »Mændene, de kommer ude fra Verden, og den er fuld af Daarskab og Ondskab, og man maa sætte sin Sjæl paa en lang Stage, hvis man vil bære den igennem uden at faa den griset til. Og selv om det lykkes, saa bliver Ens Hænder aldrig fri for Stænk . . . Og der gaar meget Menneskeværd i Løbet under saadanne Omstændigheder.«

Hans Hustru svarer ham: »Men Du, Du har jo aldrig været saa langt ude som de Mænd, Du taler om!«

Og han siger til hende:

»Fordi jeg lærte Dig saa tidlig at kende!«

Det var da egenlig ikke Morten Jessens Skyld, at han slap for at blive delagtig i Herman Ronges Vildfarelser og Synder

*

*

*

Viggo Stuckenberg's Artikel ender med en Opfordring til *Selv erkendelse* og derigennem til *Sandhedserkendelse*. Det er en Erkendelse, som skal gribes med Hjærtet, og hvis Resultat forudsiges at være bittert. Ordene er ikke klare, men tilsidst synes det dog at fremgaa, at den Erkendelse, Stuckenberg vil drive til, er *Karaktererkendelse*. »Det er ikke Ens Tro, det kommer an paa, men det er Ens Karakter«, slutter han sin Anmeldelse, og der er som en Hovmodets Triumffanfare i disse sidste Ord.

Herman Ronge skal altsaa, heller end at kæmpe for at blive i sin Tro — den Tro, der langsomt kan gøre ham god — lade denne Stræben fare og se Sandheden i Øjnene. Men Sandheden er — derom levner Stuckenberg's Artikel En ingen Tvivl — at Herman Ronge er en *slet Karakter*, og at dette *ikke kan blive anderledes*.

Hvad Stuckenberg lærer, er altsaa *Hengivelsen under Naturens Vilje*. Naturen har skabt nogle gode, andre onde. De, som er gode, kan glæde sig, de, som er onde, maa se, hvordan de klarer sig. Men de maa ingen Forsøg gøre paa at blive bedre. Bort med de grimme Selvanklager, den brutale Selvforagt, den villede Stræben efter at blive delagtig i en Frelse, som ligger udenfor Individet! Den eneste Pligt er at *være, hvad man er*, den Gode bør straales i sin Godhed, den Onde fordybe sig i sin Ondskab, gensidig fremhæver de da hinanden ligesom Dag og Nat, Mørke og Lys, Sommer og Vinter og de andre store Kontrastfarver i

Naturens evige Kunstværk! De slette Karakterer er i Grunden til, for at de gode kan se ned paa dem og føle deres Overlegenhed og bede Farisæerens Bøn til Livets upersonlige Guddom

Herman Ronge, som gjerne vilde hæve sig op over den Stand, hvortil han var født, har i Stuckenbergs Øjne be-gaaet den største Synd, som er til — han har *sviglet sig selv*. Han stræber nemlig efter at blive fri for den Ondskab, der før var ham som et rummeligt Hus, hvori han boede uden Bekymring. Dette er, hvad Pantheismens Moral kalder *Frafald fra Viljen*.

Men hvad Glæde kunde vi arme Syndere i Længden have af at gaa og være sort Baggrund for de ædle Karakterers lyse Skønhed? Saa vovede vi da at flygte til Ham, som kom for at frelse os ud af Naturens Lænker, der for hver Dag drog os nærmere mod Afgrunden — til Ham, der kendte Menneskehjertet bedre end alle Digttere, og som sagde:

»Jeg er ikke kommen at kalde *Retfærdige* til Omvendelse, men *Syndere*. De Karske have ikke Lægen behov, men de, som lide ilde.«]

Johannes Jørgensen.

Den danske Kinamission.

»Kristeligt Dagblad« for 14. ds. har Pastor *Vilhelm Beck* offentliggjort nedenstaaende Artikel, som alle Katholiker af Hjærtet kan bifalde. Det er interessant at se, hvorledes Indre-Missions gamle Høvding af sin nidkære Christendom føres til at forstaa *Coelibatets* Betydning.

En tvivlsom Glæde.

Der har i den sidste Tid lydt en højstemt, jublende Glæde over, at vore Missionærer i Kina har reddet Livet ved at flygte i Tide for de kinesiske Mordere. Kan nu

virkelig noget alvorligt, troende Menneske, som elsker Kinamissionen og som har glædet sig over den gode Begyndelse, med ublandet Glæde istemme denne Jubel? Jeg i alt Fald ikke. Det Spørgsmaal har bestandig fyldt min Sjæl: *men vore Christne i Kina*, den første Frugt af vore Missionærens Arbejde, disse dyrekøbte Sjæle, som Frelseren har skænket disse og betroet til deres Omsorg — *hvor er de?* hvordan er det gaaet dem? er de ogsaa frelse fra Morderhaanden? *eller har vore Missionærer virkelig forladt dem for at hytte deres eget Skind?*

Ja, har de virkelig gjort dette, saa forsvinder Glæden fra mit Hjærte, medens det fyldes med dyb Sorg og Harme over en saa ussel Mission og saa usle Missionærer. Hvem kan her lade være at mindes Herrens Ord om »den gode Hyrde, der sætter Livet til for Faarene« og om »Lejesvenden, som flyr, naar han ser Ulven komme?«

Disse unge Christne trængte jo i højeste Maade til Missionærenes Bistand for at bestyrkes i Troen og holde ud i Troskab mod deres Frelser, saa de kunde »blive tro indtil Døden.« At forlade dem for at hytte sig selv, vilde være en Skændsel. Vore Missionærer havde, christeligt set, kun to Ting at vælge imellem: enten tage dem med sig paa Flugten eller, dersom de ikke kunde dette, blive hos dem og dele Kaar med dem og være tro indtil Døden med dem. Derfor, ti stille med al højstemt Jubel, indtil vi faar at vide, om vore Missionærer har været »gode Hyrder« for den Hjord, der var betroet dem, eller om de har været »Lejesvende«.

Vore Kinamissionærer har staaet mit Hjærte saare nær, og ingen Dag er gaaet siden deres Afrejse, uden at jeg har bedet for dem. Men jeg sagde højt og lydt, da vi besluttede at optage Missionen i Kina: De, der vil være Missionærer dér, maa være belavede paa, at den Mission vil koste Blod. Har disse ikke været belavede herpaa, men er flygtede bort fra deres Gærning, d. s. kan jeg kun tænke med Sorg paa disse Mennesker.

Og hvad skal der blive af vor Kinamission? Svenskerne drager hjem efter at være flygtede som Lejesvende fra Hjorden. De Danske kan ganske rolig gøre det samme, dersom de har baaret sig ligesaa ad.

En Mission i Kina vil der efter al Sandsynlighed ikke blive i lang Tid. Først skal jo de evropæiske Stormagter, som jo er Skyld i al den Elendighed ved deres Røverpoli-

tik, knuse Kinesernes Magt. Det kan tage meget lang Tid, om det nogen Sinde lykkes for dem; men naar dette er sket, saa skal Stormagterne slaas indbyrdet, ialt Fald med Pennen, om hvad der skal gøres ved Kina, og det kan tage endnu meget længere Tid. Og naar saa alt dette er sket, saa vil der være vakt et mere end nogen Sinde glødende Had hos Kineserne til disse Evropæere, som vil gøre enhver Mission dér saare vanskelig eller vel rettere umulig for mange Aar. I hvert Fald vil disse Missionærer, dersom de har ladet deres kinesiske Christne i Stikken for at hytte deres eget Skind, være *fuldstændig umulige i Fremtiden*. Paa dem vil Herrens Ord passe: »den, som vil frelse sit Liv, skal miste det« — i dette Tilfælde: miste deres Missionsliv iblandt Kineserne.

Derfor, hvordan det nu end er gaaet til, lad Missionærerne komme hjem. Det er dog en Urimelighed at øde Menighedens Penge ved til ingensomhelst Nytte at holde dem derude.

Er nu det værste sket, at Missionærerne er flygtede bort fra deres kinesiske Christne for at redde sig selv og deres Hustruer og Børn, maaske mest for disses Skyld, mon det dog saa ikke en Gang kunde gaa op for Guds Børn herhjemme, hvor galt det er, at vore Missionærer ere gifte? Pauli Ord om, at det var bedst for ham at være ugift i sin Missionsgerning, fordi Tiderne vare trange for ham, finder dog deres fulde Anvendelse paa alle Kinamissionærernes Vilkaar.

Skal vi drive Mission paa saadanne Steder som i Kina, saa lad os dog faa Missionærer, som kan alt for hans Skyld, som ofrede alt for os. Og findes der ikke saadanne Mænd iblandt os, saa lad os jo før jo heller høre op med at drive Mission andre Steder, end hvor man har Skindet vel bevaret.

Vilh. Beek.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 35.

Søndagen den 24. August

1900.

Nidkærhed.

Intention for Bønnens Apostolat i September.

(Efter *Communications mensuelles de l'Apostolat de la Prière*).

Det fortælles om den bekendte Præst *Liberman*, at han en Dag kom gaaende i et af Paris' Forstadskvarterer og mødte en Arbejder, som, idet han passerede, sagde til ham: »Præst! Hvis du vidste, hvor jeg hader dig!« *Liberman* vendte sig med et kærligt Smil mod den stakkels sødede Slave af et atheistisk Bourgeois og svarede ham: »Min Broder, hvis du vidste, hvor jeg elsker dig!«

Saaledes taler en *nidkær* Præst, og Nidkærhed var i Virkeligheden et Hovedtræk i den Mands Karakter, som grundede *Mariæ Hjerte-Kongregationen*.

Princippet i Nidkærheden er i Virkeligheden *Kærlighed*. Nidkærheden er Kærligheden, drevet til højeste Potens; den er Barmhjertighedens Aabenbaring i Kærlighed. *Zelus est affectus amoris*, siger St. Augustin; *qui non zelat, non amat*. (In Ps. CXVIII). »Den, som ikke har Nidkærhed, har heller ikke Kærlighed.« Hvilket St. Franciscus af Sales har oversat paa *sin* Maade, nemlig saaledes: »Egenlig talt, er Nidkærheden ikke andet end Kærligheden, der staar i lys Lue.« Og andensteds: »Nidkærhed er Kærlighed, som optændes.« (*Traité de l'Amour de Dieu*, X, 12 & 13).

Siden Nidkærheden i sit Væsen ikke er andet end Kærlighed, har den, ligesom hin, en dobbelt Genstand. Der gives en Nidkærhed for Guds Ære og en Nidkærhed for

Sjælens Frelse, men disse to Flammer er uadskillelige og næres af samme Ved paa samme Arne.

*

Naar et christent Menneske skal til at dø, lægger Kirken paa den Præsts Læber, der staar ham bi, følgende mærkelige Bøn: »Herre kom ikke hans fordums Overtrædelser ihu, thi har han end syndet, har han dog været nidkær for Gud« — *licet enim peccaverit, tamen zelum Dei in se habuit*. Nidkærlighed for Guds Ære er altsaa et af Menneskets væsenlige Adkomstbeviser til den højeste Dommers Barmhjærtighed.

Vi ser heraf, hvor vigtigt det er at forherlige Gud. Det er vor Pligt, og det staar i vor Magt.

Det er vor Pligt. Gud har Ret dertil. Han har denne Ret, fordi han er Gud; thi det højeste Væsen fortjener, i Kraft af selve sin uendelige Fuldkommenhed, en Ære uden Mage. Han har Ret dertil, fordi han er vor Skaber; Skabningen er kun udgaaet af intet for at ophøje den Aands Magt, som har skabt den. Han har Ret dertil, fordi han er vor Velgører; Folkeslagene fejrer med Erkendtlighed deres store Mænd, deres Befriere, som de hædrer med Titlen »Fædrelandets Fader«; men hvilken af Menneskelægtens Velgørere kan sammenlignes med Gud? Ingen er mere *Fader* end han; *nemo tam pater*, siger Tertullian. Endelig har Gud Ret dertil, fordi han er den, som tilsidst skal belønne os; den, som med Sjæl og Legeme har viet sig til Guds Forherligelse i denne Taarernes Dal, skal drage ind som Sejerherre i de Udvalgtes evige Bolig.

*

Men er det vor Pligt at forherlige Gud, saa staar det ogsaa i vor Magt. Disse to Ting er Led, der ikke kan adskilles.

Alle er ganske vist ikke kaldede til at forherlige Gud

paa samme Maade. Nidkærheden for Guds Ære former sig forskelligt efter vore Ævner, vore Standspligter, de Omgivelser, vi lever i, og Forsynets Hensigter med os. Men alle er vi, hver i sin Kreds, forpligtede til at vedligeholde denne hellige Ild.

Og her gælder det, ikke at bedrage sig selv med Ord. Der er to Slags Nidkærhed — én theoretisk og en anden praktisk. Den første holder sig paa Spekulationens Omraade og er ofte kun en Hilde, spunden af Indbildningskraften. Den anden stiger ned til Livets Virkelighed og ytrer sig i Gærninger.

Hvorledes har man da praktisk Nidkærhed for Guds Ære? For det første ved af sit Liv at forjage alt, der kan fordunkle denne Ære, og hjælpe Næsten i hans sædelige Omdannelse. Dernæst ved at bestræbe sig for at lade Guds Ære træde frem saa stærkt som muligt, baade i En selv og udenfor En selv.

Den Christne, som er nidkær for Guds Ære, føler sig meget fast bunden til Opfyldelsen af sine religiøse Pligter. Han beder regelmæssigt sine Morgen- og Aftenbønner og, hvis han er Familiefader, sammen med sine Kære. Han bivaaner regelmæssigt Kirkens Gudstjeneste og anser det ikke for under sin Værdighed at følge nøjagtigt med i Bønebogen. Han foragter ikke Rosenkransen og skammer sig ikke ved at bære en Kærte i en Procession. Han er Medlem af Vincentskonferencen, af Bønnens Apostolat, af Sakramentsbroderskabet, han støtter de katholske sociale Foretagender og de katholske Skoler. Han lader sig ikke af Menneskefrygt afholde fra at protestere mod en Gudsbespottelse, som fremkommer i hans Nærværelse, og den uchristelige eller vantro »Videnskabelighed« imponerer ham ikke ved sine store Ord. Intet af, hvad der angaar den guddommelige Majestæts Ære, er ham ligegyldigt.

*

Nidkærhed overfor Næsten kaldes ogsaa Kærlighed til

Sjælenes Frelse. Hvorledes skulde nogen kunne elske Gud uden ogsaa at elske sin Næste?

Denne brændende Tørst efter Sjæle fortærede St. Paulus, da han skrev til Thessalonika: »Saaledes ere vi, af inderlig Kærlighed til Eder, villige til at skænke Eder ikke alene Guds Evangelium, men ogsaa vort eget Liv, fordi I ere blevne os elskelige.« (1. Thess. II, 8.) og til Korinth.: »Men jeg vil med Glæde opofre mig selv for Eders Sjæle« (2. Kor. XII, 15). St. Bonaventura vilde have lidt Døden lige saa mange Gange, som der er Syndere i Verden, hvis han derved kunde have frelst dem. (*Stim. div. am.* II, 11). St. Johannes Chrysostomos udraabte: »Tusend Gange vilde jeg lide Blindhedens Ulykker, hvis jeg derved kunde omvende Sjæle.« (*Hom. 3 in Act. Apost.*) Den hellige Ignatius af Loyola erklærede, at naar han havde Valget mellem at dø og strax indgaa i Himlen eller leve i Uvished om sin Frelse, vilde han dog foretrække det sidste, hvis han derved kunde forherlige Gud mere og gøre sin Næste mere Gavn. Med hvilken Ild taler den hellige Therese ikke om denne Kærlighed til Syndere? »Da jeg havde erfaret, hvilke Slag der rettedes mod den katholske Tro i Frankrig, og om de Ulykker, Lutheranerne allerede havde anrettet dér, vilde jeg gærne have givet mit Liv tusende Gange for at frelse en eneste af de Sjæle, som jeg i saa stort Tal saae gaa til Grunde i hint Rige. O mine Søstre i Jesus Christus, foren Eder med mig for med brændende Anraabelser at fravryste vor guddommelige Herre denne Naade! Det er jo derfor, han har samlet Eder paa dette Sted! Dette er Eders Kald, dette er Eders Arbejde! Derhen bør alle Eders Begæringer stræbe, derfor bør alle Eders Taarer rinde, dette bør I aldrig ophøre at bede Gud om!« (*Chemin de la perfection*, pp. 7—9).

Og saaledes har, ligesiden det store »Jeg tørster!« paa Golgatha, alle Helgener, hver paa sin Maade, udtrykt det samme Ønske som St. Zaverius: *Domine, da mihi animas!* »Herre, giv mig Sjæle!«

Det maa endnu tilføjes, at Nidkærheden, ligesom alle andre Dyder, har sine Farer og sine Overdrivelser. Hvorledes skal man da skælné den sande Nidkærhed fra den falske? St. Bernardus giver følgende Kendemærker paa sand Nidkærhed: *Sit fervidus, sit circumspectus, sit invictus!* Brændende, klog og stadig skal den være.

Brændende skal den være — men af *Kærlighedens* Ild, ikke af Lidenskabernes. *Zelum tuum inflammet Charitas, informat Scientia, firmet Constantia*, siger atter St. Bernardus (Serm. XX). Kærlighed opflamme Nidkærheden, Visdom belære den, Bestandighed stadfæste den. Vidt fjærnede fra sand Nidkærhed være derfor alle menneskelige og, endnu mere, alle dadelværdige Bevæggrunde: Egenkærlighed, Fantasteri, Trang til at vise sig, til at vække Opsigt o. s. v.

»Man kan være nidkær for Gud paa tre Maader,« lærer St. Franciscus af Sales. »Man kan være nidkær for at udføre alt, hvad der tilkommer Autoriteten: belære, rette, reformere, dømme o. s. v. Man kan dernæst ved et godt Exempel eller ved veltalende Ord bidrage til andres Omvendelse. Man kan endelig udstaa store Prøvelser for Dydens Sejrs Skyld. Den første Slags Nidkærhed indbringer Ære og Anseelse. den ønsker derfor alle at udøve. I den anden er der allerede en Del Selvfornægtelse, og færre bryder sig derfor om den. Den tredje er som en Vej, helt tornet af Kors og Ofre, og næsten inger har derfor Lyst at betræde den.« »Den falske Nidkærhed,« følger den hellige Lærer til, »attraas af alle; enhver vil anvende sit Talent paa dette Omraade, uden at bemærke, at det ikke er Guds Ære, man søger, men egen Anseelse samt Tilfredsstillelse af Dadlesyge, Dømmelyst, Vrede, Nag og andre Lidenskaber.«

»Salig den,« siger derfor St. Ambrosius, »som véd at mestre sin Nidkærhed.« »Meget let,« siger St. Bernardus, »benytter Djævlén sig af din Nidkærhed og bedrager dig.«

Den sande Nidkærhed er Kærlighedens Barn. Derfor er den, ligesom Kærligheden, langmodig, velvillig, bruger

ikke Fremfusenhed, opblæser ikke, gør intet Usømmeligt, søger ikke sit Eget, forbitres ikke, bærer ikke Nag, glæder sig ikke over Uretfærdighed, men glæder sig ved Sandhed, fordrager Alt, tror Alt, haaber Alt, taaler Alt.« (1. Kor. XIII, 4—7). Hvorimod den falske Nidkærhed er voldsom, forvirret, fræk, hovmodig, vredagtig, forbigaaende og ligesaa hæftig som ubestandig.

Daglig Bøn.

O Jesus, ved Maria ubesmittede Hjærte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Handlinger og Lidelser til Sone for alle vore Overtrædelser og i alle de Hensigter, Du selv ofrer Dig i hver Dag paa vore Altre.

Især ofrer jeg dem for, at alle Christne maa gløde af Nidkærhed for Guds Ære og Sjælenes Frelse. Amen.

Trældom og Frihed.

In servitute dolor, in libertate labor.

Med dette latinske Ordsprog indledede Prof. S. Ribbing i Lund Søndag den 19. ds. et Foredrag om »Påvekyrkans och protestantismens grundprinciper och lifsbetingelser«. Professoren er mellem Kollegaer og Studenter i Lund bekendt for sin Alsidighed, Veltalenhed og personlige Elskværdighed. Om Grundighed kan føjes til disse Egenskaber?

»I Trældom er der Smærte, i Friheden Møje.« Den første Del af Ordsproget vilde Foredragsholderen anvende paa Romerkirken, den sidste paa Protestantismen. Den katolske Kirke var og havde altid været under et *Trældoms-aag*, som affødte Smerte for dem, der vare nødsagede til at bære det. Man behøvede, for at se dette, kun at tænke paa Katholikernes Pligt til Lydighed, *ac si cadaver essent*, paa Kirkens Magtudfoldelse gennem Skriftestolen og mod

sine Uvenner ligefra Albigenser til Gammelkatholiker. Med stærkt Eftertryk oplæstes en, for Resten vistnok aldeles korrekt, Oversættelse af Vatikanerkonceliets Slutningsord om den romerske Biskops Ufejlbarhed i sine Udtalelser *ex cathedra* om Tro og Moral.

I mindre end et lille Kvarter var Foredragsholderen færdig med sin Omtale af »påfvekyrkans grundprinciper och lifsbetingelser«. (!) I en Haandevending fik han stemplet Kirkens ældgamle Lære om Ufejlbarheden som Aandstyranni ovenfra og Trældom nedenfra. Man ser, det er en nem lille Ting, at faa det Spørgsmaal klaret

I Modsætning til den katholske Kirke som den trælbindende staar imidlertid i Professor Ribbings Øjne Protestantismen som den *befriende*, med »den enkeltes fulde Myndighed overfor Gud« som Befrielsens Maal og Frihedens Indhold. Denne Frihed maatte dog ikke opfattes som Byrdefrihed. Nej: *in libertate labor*. Friheden havde kostet Arbejde, og Friheden skulde bruges til Arbejde. Et af Protestantismens dygtigste Arbejder var, at den havde bragt Folkeoplysningen frem. Men endnu var der meget at gøre; og der maatte tages dygtigt fat, vilde man komme paa Højde med Frihedens Forkæmpere paa Reformationens Tid. Een Ting maatte der særlig advares imod: ikke at gribe Christendommen mere med Hjærtet end med Forstanden. Det skortede indenfor Protestantismen mindre paa religiøs Følelse, mere paa religiøs Kundskab blandt Høje og Lave. Theologien var og blev Videnskabernes Dronning, hvad de andre Fakulteter saa end mente derom. Blev dette erindret, saa havde man et Middel mod Tidens Van-tro, der søgte at skaffe sig Indgang i Hjærterne, særlig blandt de Unge. Et Middel mod Smitten var det at uddanne sin egen religiøse Personlighed; først da kunde man haabe ogsaa at faa religiøs Indflydelse paa Andre. Men gjorde enhver Mand og Kvinde sin Pligt i Udviklingen af sin personlige Religiositet, saa var der intet at frygte for den protestantiske Christendom, ikke en Gang fra den romersk-

katholske Kirke hvis faste Enhed indgød saa mange Frygt

Prof. Ribbing sluttede ikke nær saa frisk, som han begyndte. Dér hvor han gik over fra Angreb til et Forsøg paa at finde Midler til Protestantismens Sejr, dér bristede hans Mod; og han endte sin Tale med Ord, der lød kønt, men ikke var sikre nok til at vække Haab. Og dog er det ikke umuligt, at mange af de 300 Tilhørere har forladt Salen med det Indtryk, at det virkelig var en Lykke for dem at være Protestanter og ikke Katholiker. Saa lidt skal der til for at holde Adskillelsen fra Moderkirken vedlige.

Men den, der her refererer, kan ikke forstaa, at en Mand som Prof. Ribbing har kunnet sige saa mærkelige Ting om Trældom i Romerkirken og Frihed i Protestantismen. Hin »*Trældom*« er jo ikke andet end det af guddommelige Tilsagn forsødede Lydighedsaag, der er bleven os Christne paalagt af ham, som sendte sine Apostle ud for at prædike med de Ord: »Hvo som tror, han bliver salig; hvo som ikke tror, han bliver fordømt,« og hin »*Frihed*« kendes bedst fra sine Frugter som Kilden til stor Forvirring. Men naar Mænd med høj akademisk Dannelse og med ærlig Vilje til at gavne Sjælene, kan se saa forkert paa Tingene, saa ligger deri netop et Bevis for, hvor nødvendigt det var, at Jesus Christus gav sin Kirke den Ufejlbarhed, den trænger til for i kritiske Tider sikkert at kunne besvare det Spørgsmaal: »Hvad er der os aabenbaret af Gud?«

h.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 36.

Søndagen den 2. September

1900.

Helgenskrinene i Sct. Knuds Kirke.

Men af Kirkeministeriet nedsatte Kommission til Undersøgelse af Skrinene i Sct. Knuds Kirke og deres Indhold kom i sin Tid til det Resultat, at det ene indeholdt Levningerne af Kong Knud, det andet af den hellige Alban, Englands nationale Helgen og Protomartyr, hvilket udtaltes i det monumentale Værk, hvori Kommissionens Arbejder forelagdes Offentligheden. I Kommissionen sad kun én Historiker, Prof. Paludan-Müller. I det Spørgsmaal, som kun kunde afgøres ad historisk Vej: »Hvis er Levningerne i det andet Skrin?« havde han en fra de øvrige afvigende Opfattelse, som Udgiveren af Pragtværket dog ej tog Hensyn til. Hr. Paludan-Müller hævdede, at her hvilede Kongens Broder, Prins Benedict. Støttet til selvstændige Undersøgelser udtaler ogsaa A. D. Jørgensen i »Den nordiske Kirkes Grundlæggelse« og i særlige Behandlinger af Spørgsmaalet det som en utvivlsom Kendsgerning. Prof. Dr. phil. H. Olrik slutter sig hertil. — Et enestaaende nationalt Mindesmærke vilde vi da besidde i disse to Grave, den kongelige Martyrs og den i det samme Martyrium delagtiggjorde Broders. Som Sct. Alban ved Verulam frivillig gik i Døden for at frelse sin Lærer, gav Benedict her sit Liv hen for sin Tro og sin Broder.

I den Tanke, at Spørgsmaalet ogsaa for alle dem, som ikke vil eller kan hente Oplysninger de nævnte Steder, dog er af den største Interesse, tillader man sig at anføre de af ovennævnte opstillede Beviser i sammentrængt Form.

Kommissionens Oldkyndige siger, at Traditionen taler for Sct. Alban, medens Kilderne tie om en dansk Helgen Benedictus.

Traditionen paastaas nu nedlagt i de Sedler fra 1696, som fandtes 1833 i Kisterne samt i Birkerods Anmærkninger til Ælnoth. Imidlertid er Sedlerne ganske uden Betydning, idet de kun er Udtryk for Lægmands Mening; og Antikvaren Birkerod blev ligesom alle andre overrasket ved det uventede Fund af *to* Skrin og skrev derfor: »*Jeg ved ikke* (nescio), om ... dette Skrin er *Sct. Albans* eller *Sct. Osvalds* eller maaske *begges*, nedlagte i en Beholder.« Her er altsaa ingen Tradition.

Nu gaar vi til Kilderne. Alt taler mod Alban.

Denne Englands første Helgen hvilede i Klostret Sct. Alban. Den engelske Sct. Albans Krønike fra c. 1250 og dens ældre Kilde *rotulus antiquus* fra c. 1150 fortæller: c. 924—41 røvedes Helgenens Levninger af danske Vikinger og førtes ifølge den ældre Krønike af de danske til deres Omraade i England (*in suam regionem*), ifølge den yngre til Odense. Men Sakristanen Edwin lod sig optage som Broder i det Kloster, der nu besad dem, ranede dem ved Nattetid og førte dem i en 3 Fod lang Kasse tilbage. Senere under de stadige Kampe med Vikinger skjultes Sct. Alban Relikvierne, og en Kasse sendtes bl. a. til Ely. Munkene her troede nu, det var Nationalhelgenen selv, de havde faaet. Da tilmed Rygter gik om, at et Broderskab i Danmark mentes at have en Del af den Hellige, aabnedes 1129 Kisten i Sct. Alban i Nærværelse af mange Vidner, hvoriblandt flere havde været i Danmark i den danske Konges Tjeneste. Helgenens Ben var alle til Stede undtagen — til almindelig Forbavselse — det venstre Skulderblad (vi véd imidlertid, at dette skænkedes af Knud den Store til Greven af Namur). Identiteten bevistes af et Guldbaand om Hovedet. Senere befandtes Kassen i Ely at indeholde den blodige Kappe, i hvilken Martyriet var vundet.

I det paagældende Skrin i Odense findes nu et Hul.

Dr. Henry Petersen mener, at det var gennem dette, Kontra-Ranet fandt Sted; men Hullet er kun $3 + 2\frac{1}{4}$ Tomme. Eyvind maatte da have nøjedes med det lidet, han kunde rane herigennem.

Endnu i Edvard III.s Tid (1327—77) fandt aarligen en Procession Sted med det hellige Skrin.

1404 var Bisp Eystein Aslakson af Oslo paa Frierfærd i England for den norske Konges Søn. Thomas Walsingham fortæller herom og roser hans store Lærdom. De samtalede om Englands store Helgen. »Vor Helgen« — erfarer W. da — æres ogsaa i Danmark. Men hverken tales om, at den lærde Bisp undres over at høre, at Helgenen hvilede i England, og ej heller polemiserer W., som man maatte vente, mod nogen Ytring om, at han hvilede i Danmark!

Saavidt de engelske Kilder. Nu de danske.

Disse er Mindetavlen, Lovtalen fra før 1101 og Knud Prebislavs' Gavebrev af 1183. De to første Steder hedder det »i Sct. Albert Martyrs Kirke, ved ham (*per eum* ∴ Kong Knud) ført til Danmark...«, sidste Sted skænkes Jordegods paa Als til den Kirke; der er helliget Gud og hans Helgener, Knud og Alban »der hviler i samme Kirke.« Men efter katholsk Sprogbrug er Udtrykkene fuldt berettigede, naar blot en lille Levning af den Hellige forefandtes. Man plejer ellers aldrig at undlade udtrykkelig at sige, naar man har Legemet helt (*ex integro*).

Vi kan ikke selv her tilbageholde et Spørgsmaal: naar har det været muligt for Kong Knud at faa Englands Helgens Legeme herover? I Krig kan det ej været sket; thi efter 1066 var det engelske Regimente stærkt og mægtigt; før 1066 var Kongen et Barn. Man hører intet Steds derom. Og Kongens Tog til England blev til intet. Godvilligt har Englænderne dog næppe givet ham det. — Ælnoth, som var Englænder, véd intet herom.

Derimod fortæller Ælnoth: under Angrebet paa Kirken styrkede en Vægstave over mod Altret, som fik saa stærkt et Stød, at »Sct. Albans og Sct. Osvalds Helgenæsker tillige-

med et mellemstaaende Kors faldt paa Gulvet.« Han siger *capsula* — en Æske, hvilket Ord ej kan bruges om et Skrin paa 5 Fods Længde; et saadant kalder han ogsaa *arca*. Kan nu en Planke kaste to store Skrin paa Gulvet ved at falde mod Altret, og kan et Alter i en lille Trækirke have Plads til dem og et Kors imellem dem?

Her maa nu bemærkes, at den engelske Sct. Alban overhovedet næppe har indtaget nogen fremragende Plads her i Landet. Hans Festdag i England er den 22. Juni. Her er den 21. Juni altid bleven fejret til Ære for Sct. Alban af Mainz, og Kalendariet fra Lund oplyser blot i Forbigaaende efter sin Vane ved den 21.: »paa denne Dag fejres i England den A., som« Ogsaa i Odense fejredes den 21. som Sct. Albans Dag, hvilket ses af Dronning Christines Regnskaber. Og mærkeligt {er det, at Overførelsen i Kong Knuds Tid af de engelske Relikvier ej paavirker dette Forhold. Det er ikke af Uvidenhed; thi Munkene i Odense kom fra England. Og mon de vilde have været saa urimelige, tilmed naar de selv var saa lykkelige at besidde deres nationale Helgens Legem *ex integro*, at fejre hans Fest paa den tyske Helgens Dag? Anderledes derimod, naar der kun forefandtes {en ubetydelig lille Relikvie, som maatte træde i Skygge ved Siden af Kongeliget.

Dronning Christines Regnskaber taler om Processioner med og store Festligheder ved Kong Knuds Skrin; men Sct. Albanushelligdommen staar i alle Henseender lige med Byens andre Kirkers. Ikke en eneste Gang nævnes Sct. Albans Dag som særlig Festdag. Derimod nævnes »Albani Lys«, men kun paa samme Maade som f. Eks. »Hellig-tre-Kongers Lys.« Kun om »Knuds-Lysene« bemærkes, at de skulle bruges i Procession. Endelig ofres der Sct. Knuds Dag i forskellige Kirker, hvoriblandt »til st. Albani arm 8 skilling.« Denne maa efter Forbindelsen findes i Sct. Albani Kirke og maa antages at være et Relikviegemme i Lighed med de »Arme«, »Hænder« o. lign., som fandtes paa saamange andre Steder her og i andre Lande.

Men nu Benedict?

»Kildernes Tavshed« er Kommissionens Hovedindvending.

Kilderne er forøvrigt i Almindelighed overordentlig tavse m. H. t. Nordens Middelalders kirkelige Liv. Der nævnes i Reformationstiden en Mængde Helgeners Grave og Kapeller, om hvem vi intet vide eller kun kunne gisne. Men det er ikke Tilfældet her.

Knyttingsesaga siger udtrykkeligt »i et andet Skrin hviler Benedictus — — [i denne samme Kirke].« Omend Knyttingsesaga som alle andre Sagaer kan være upaalidelig, naar Talen er om Forfatterens Tid fjærntliggende Begivenheder, ses dens Paalidelighed i Beretningen om samtidige deraf, at dens Stadfæstelse af Kongens Kamp med Bønderne til Sævarende i Thy i vor Tid er stadfæstet ved Udgravninger.

Kommissionens Oldkyndige anfører mod Benedicts selvstændige Hellighed den (ellers af dem ringeagtede) Knyttingsesagas Ord: »(efter Knuds Optagelse) optages Benedikt Kongebroders Kiste, og var alle hans Saar lægte, de som havde vendt mod Knud Konge.« Men er dette da ikke god Tradition for Benedikt?

Endvidere siges, at Ælnoth ikke siger noget om hans Hellighed. Men i hvormange Tilfælde fordunkler ikke det ene store Navn de andre i en Martyrskare? og hvormange Gange større var ikke Antallet af »folkedømte« Helgener, end de af Kirken anerkendte. Forøvrigt kalder Ælnoth ham jo *nomine et gratia martyrii Benedictus* og siger selv, at han jordfæstedes hos Kongen.

Mindetavlens Indskrift gengives af forskellige Forfattere. De Gengivelser, der af forskellige Grunde maa foretrækkes, have ved Benedicts Navn Tilføjesen »(hans Broder), af Navn og ved Martyrics Naade Benedictus (o: den velsignede)« samt slutter »hvilke alle... saaledes ogsaa er delagtige med ham i Trøsten.« Ælnoth ligesaa, og han tilføjer, at Kirken ingenlunde vanhelliges ved deres Blod.

I Breviarieret fra Aarhus hedder det om Benedict og de andre saaledes: »*som vi tro forcnede i Himlen*«. Og først og fremmest staar der i den i Breviarieret fra Odense optagne Form af den faa Aar efter Optagelsen af Graven 1095 forfattede gamle Krønike, som paa dette Punkt her fremtræder i en ældre og fyldigere Skikkelse »... og fordi de bragte Gud deres Legemer som Offer, fortjente de laurbærkronede at træde ind i det himmelske Rige. *Nu staar de, klædte i hvide Klæder og med Palmegrene i Hænderne, hos Lammet og tilbyder deres ønskværdige Hjælp til dem, der paakalder dem her...*«

Kong Valdemar den Store taler i sit Gavebrev til Sct. Knuds Kirke Aar 1180 om i dens Helgener at have »*Frænder og fromme Forbedere hos Gud*.«

Endvidere lover tre jyske Bisper 1357 Aflad til dem, som gæster eller giver Gaver til »*Benedikts Kapel*« i Odense, og 1419 tager Ærkebisp Peder Lykke Brødrene i Beskyttelse »*til Guds Pris, til Hæder og Ære for den salige Knud samt Benedikt*«. Ærkebispens vil ej udtale sig om Benedikts Hellighed, idet han ej kalder ham *beatus*; han var jo ej helligdømt af Kirken. Her er sikkert ej Tale om Munkefaderen, som derimod 1468 nævnes med den ham tilkommende Rang og Rangfølge, da et Kapel indvies til »*den h. Trefoldighed, Jomfru Maria, Sct. Bent og Sct. Knud*.«

Dette kalder man Kildernes Tavshed.

Fremgaar det ikke heraf, at Folkemeningen og den nationale Kirke har set paa Benedikt (og hans Fæller) som paa Herrens andre Blodvidner? Man indgik da et Kompromis. Officielt udtalte Kirken sig ikke om Benedikt; men han skrinlagdes hos sin Broder, ligesom han i de ni forløbne Aar havde hvilet ved hans Side under Kirkens Gulv. Denne Fremgangsmaade har Sidestykker andre Steder.

Til alt dette kommer, at Skelettet har tilhørt en høj og kraftig Yngling paa 22—25 Aar; og dette maa have været Prins Benedikts Alder.

E. K.

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 32.

Og idet han prædikede saare andægtigt over disse Ord, styrkede han Brødrene og førte dem til Lydighed og til Ærefrygt for vor hellige Moder Kirken og til indbyrdes Kærlighed og til at tilbede Gud trods al Menneskefrygt og have Taalmodighed i Modgang og bevare Maadehold i Medgang og holde sig rene og ubesmittede af Verden og have Fred og Enighed med Gud og med Menneskene og med sin egen Samvittighed og elske og overholde den allerhelligste Fattigdom. Og han sagde til dem: »I den hellige Lydigheds Navn befaler jeg alle Eder, som her ere forsamlede, at ingen af Eder bekymrer Eder for hvad I skal spise, eller hvad I skal drikke, eller hvormed I skal klæde Eder, men at I kun tænker paa at bede og at love Gud, og kaster al Sorg for det legemlige paa ham, thi han vil drage stor Omsorg for Eder.« Og alle modtog dette Bud med glad Hjærte og frydefuldt Aasyn, og da St. Franciscus havde endt sin Prædiken, gav de sig alle til at bede.

Men St. Dominicus, som var til Stede under alt dette, undrede sig saare over St. Franciscus' Bud og ansaae det for at være uforsigtigt, thi han kunde ikke indse, hvorledes et saa stort Samfund kunde bestaa, uden at have nogen Omhu og Omsorg for, hvad der er nødvendigt til Legemets Op- holdelse.

Men den højeste Hyrde, Christus den Velsignede, vilde just vise, hvorledes han drager Omsorg for sine Faar, og strax indskød han derfor Folkene i Perugia, i Spoleto, i Foligno, i Spello, i Assisi og de andre Byer rundtom, at de skulle bringe hin hellige Forsamling baade at spise og at drikke. Og se! strax kom der fra hine Steder Mænd med Æsler, Heste og Vogne, belæssede med Brød, med Vin med Bønner og med Ost og med andre Ting, som er gode at spise, og som Christi Fattige havde Behov. Og desforuden bragte de Duge, Krus, Bægere og andre Kar, som vare

nødvendige, og jo mere En kunde bringe, og jo mere han kunde være til Tjeneste med, des lykkeligere regnede han sig, og selv Ridderne og Baronerne og de andre Adelsmænd gav sig med stor Ydmyghed og Fromhed til at gaa Brødrene til Haande.

Men St. Dominicus saae dette og forstod, at her var Guds Finger, og erkendte ydmygt, at han med Urette havde dømt St. Francisci Bud at være uforsigtigt. Og han gik hen og knælede ned foran ham og bekendte ydmygt sin Synd og sagde: »Sandelig! Gud drager Omsorg for disse hellige Fattige, og jeg vidste det ikke. Men fra nu af lover jeg at overholde den hellige evangeliske Fattigdom; og i Guds Navn forbander jeg alle de Brødre i min Orden, som ville fremture i at besidde særlig Ejendom.« Sanct Dominicus blev saalunde saare opbygget af den hellige Franciscus' Tro og over en saa stor og velordnet Forsamlings Lydighed og Fattigdom og over det guddommelige Forsyn og over den rigelige Overflod paa alle Goder.

(Fortsættes).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Reviseret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 36.

Søndagen den 9. September

1900.

Et Kapitel af en ufuldendt Bog.

Det er en Dag som alle andre Dage — ingen undres over den.

Solen er staaet op allerede for fem Timer siden, og Himlen er straalende høj og blaa. Solen skinner og varmer — mægtige Gasmasser brænder som Fakler tyve Millioner Mile borte — en glødende Bold svinger den blaa og grønne Jord omkring sig gennem Ætheren, som en Dreng svinger en Sten i en Snor — Jorden snurrer som en Valse i et Maskineri om sin egen Axe, hvirvler sig rundt om sig selv som et Kæmpebarn, der morer sig med at dreje rundt paa Hælen, indtil det, ør i Hovedet, falder omkuld — lydløst virker ufattelige Kræfter over os, under os, om os, gennem os — og ingen undres derover.

Vinden suser og lufter svagt i mit Gardin — en mægtig Poppel blinker i Solen med Tusinder blanke Blade som et Træ, fuldt af smaa Luer — Lyset flimrer i glaserede Tegl og i nye Telefontraade af blankt Kobber. Solen lyser i dette brede Spind af Kobbertraade som i et Hav — og langt, langt borte ved jeg, der er virkelige Have, ensomme Strande med Muslingskaller og mange hvide Smaasten og opdreven Tang og Vandmænd, som tørres i Solen. Langt borte véd jeg ogsaa er store, grønne Marker, fulde af Græs og Korn, og gule Oxøjne og røde Valmuer, og den, som plukker de saftige Blomster og de unge, friske Straa faar duftende Hænder af at bære sin Buket hjem — Hænder,

som dufter sødt og sundt og godt. Alt dette er saaledes, og ingen undrer sig over det.

Børn leger i kølige Stuer, ler, faar Mad, sover, græder. Mennesker vandrer ad alle Jordens Veje. I Millioner og Millioner af Huse gaar Vandrere i dette Øjeblik op ad Trapper og læser paa Dørenes Navneplader, om de kan finde den, de søger. Byerne er fulde af Vogne, Havene er fulde af Skibe, en enlig Vandrer knæler for et Kors dybt inde i Schwarzwalds Skove. Tusinder af Mænds og Kvinders Læber mødes i dette Øjeblik til det første Kys, Hundred Tusinder Nyfødte udstøder deres første Skrig, i alle Jordens Stæder er Millioner Familier grædende samlede om Dødslejer. Alt dette sker og sker og sker uafbrudt og kan ikke andet end ske — men ingen undres over det.

Gud er i sin Himmel, hinsides Uendelighedens Grænser, og ser Menneskehedens store Skuespil, Tilværelsens Aartusinder, rulle hen under sig. Han bøjer sig ned over Verden, som en Kunstner over sit Værk — som en Kunstner, hvis Værk er i Støbeovnen, og som nu venter paa, at det Øjeblik skal komme, da han kan knuse Formen og se sin Billedstøtte straae i nyskabt Skønhed. Og han puster til Ilden, Blæsebælgene aander stærkere og stærkere, Flammerne buldrer, Arbejdet lider, snart er Aartusinders Gærning fuldbragt.

Gud er i sin Himmel, Satan i sit Helvede. Gud udsender sine Engle, Satan sine onde Aanders Hærskare. De vandrer iblandt os, vi hører deres Røst ved vort Øre og i vort Hjærte, hvert Øjeblik raader og maner den ene, frister og lokker den anden, hvert Minut sejrer den ene, taber den anden, græder den ene, ler den anden. Jorden er fuld af usynlige Kampe, af tabte Slag, af halve Nederlag, af stolte Sejrvindinger. Munke beder i ensomme Klostre, fortvivlede Mennesker klynger sig op i afsides Kamre, medens Hestene gumler fredeligt i Stalden ved Siden af, drukne Mænd raver langsomt gennem skumle Gader — Menneskeheden kæmper, falder, rejses, løber, hildes, fanges, frelses —

Tilværelsens store Vægtskaal vipper langsomt op og ned og ned og op. Og ingen tænker derover.

Det er i Dag en Dag som saa mange andre Dage. Himlen er høj og skinnende blaa, under Alleernes grønne Løv er der fuldt af lyse Dragter, elektriske Sporvogne suser hen over Asfalten. Højt oppe i Luften svinger en Flok af Duer sig; langt borte er grønne Marker, langt borte er Havet. I Uendelighedens hvide Afgrunde vaager Gud, og fra Fortabelsens sorte Afgrunde spejder Satan. Ætheren sitrer af usynlige Kræfter, Mennesket vandrer henad sit Liv som et Insekt paa et Straa over Søen, over ham er Evighed, under ham er Evighed, over ham er Frelse, under ham er Fortabelse, udødelige Magter kæmper om hans udødelige Sjæl. Og ingen tænker derpaa, ingen undres derover, ingen kaster sig ned paa sit Ansigt som Israels Ypperstepræst i det Allerselligste og ofrer Røgelse med skælvende Hænder og skælvende Hjærte. Thi det er jo en Dag som alle andre Dage, en Dag, der begynder paa Kontoret og ender i Tivoli, en ganske simpel Hverdag, en Onsdag, en Julidag i Aaret 1900, der ikke er mærkeligere end alle andre Aar, og som man formoder vil blive efterfulgt af Hundreder og atter Hundreder Aar, til de sidste Mennesker dør under den forkullede Sol i den evige Is. Dog stille — ikke en Gang saa langt tænker man! Ikke en Gang over denne sin sidste Skæbne undres det moderne, det oplyste, det frigjorte Menneske...

Johannes Jørgensen.

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 35.

Paa dette samme Kapitel blev det sagt til St. Franciscus, at mange Brødre bar en Bodsskjorte paa det bare Legeme samt Bælter med Jærnpigge, af hvilken Grund mange af dem bleve syge, ja døde, eller forhindredes i at bede. Hvorfor St. Franciscus som en forstandig Fader i den hellige Lydigheds Navn befalede, at enhver, som bar enten Bodsskjorte eller Jærnbælte, skulde tage det af og lægge det foran ham. Og saaledes gjorde de, og der blev samlet godt fem Hundrede Bodsskjorter og endnu flere Bælter, baade til om Armen og til om Livet, saa at der blev et helt lille Bjærg af dem. Og St. Franciscus efterlod det altsammen paa Stedet.

Men da Kapitlet var til Ende, styrkede St. Franciscus dem alle i det Gode og belærte dem om, hvorledes de uden Synd skulde komme gennem denne onde Verden, og med Guds og sin egen Velsignelse sendte han dem hjem til deres Provinser, og de vare alle fyldte af aandelig Trøst og Glæde.

NITTENDE KAPITEL.

Hvorledes Sanct Franciscus bad i Præsten i Rietis Hus, og mange Folk kom til ham og nedtraadte Præstens Vingaard, og hvorledes den, efter Sanct Francisci Løfte, bar flere Druer end nogensinde. Og hvorledes Gud aabenbarede Sanct Franciscus, at han skulde arve Paradiset.

En Gang var Sanct Franciscus meget syg i sine Øjne, og Kardinal Ugolino, Ordenens Beskytter, som havde stor Kærlighed til ham, skrev til ham, at han skulde komme til ham i Rieti, hvor der fandtes saare dygtige Øjenlæger. Da St. Franciscus havde modtaget Kardinalens Brev, begav han sig først til Klostret San Damiano, hvor den hellige Clara,

Guds frommeste Brud, boede, for at unde hende denne Trøst og derpaa drage til Kardinalen.

Medens nu Sanct Franciscus var paa dette Sted, blev det den første Nat meget værre med hans Øjne, saa at han aldeles ikke kunde se. Og da han altsaa ikke kunde drage af Sted, lod den hellige Clara gøre en Celle til ham af Rør, for at han bedre kunde være i Fred og hvile sig. Men dels paa Grund af sine Smerter og dels paa Grund af de mange Rotter, der var paa Stedet og plagede ham meget, kunde han hverken sove ved Dag eller ved Nat. Og idet han nu saaledes maatte lide denne Pine og Trængsel, begyndte han at tænke sig om og at erkende, at dette var en Straf, Gud sendte ham for hans Synder. Og han begyndte at takke Gud af hele sit Hjærte og med høj Røst, idet han raabte og sagde: »O min Herre, jeg er værdig til dette og til meget mere! O Herre Jesu Christe, du gode Hyrde, som har vist din Kærlighed til os i mange Smerter og Lidelser, giv mig, det fortabte Faar, Kraft og Naade til, at ingen Sygdom eller Smerte eller Lidelse maa skille mig fra dig!«

Og medens han bad saaledes, skete der en Røst til ham fra Himlen, som sagde: »Francesco, hør mig! Hvis hele Jorden var Guld, og alle Have og Kilder og Floder var Balsam, og alle Bjærgene og Højene og Stenene var Juveler, og du fandt en anden Skat, lige saa meget kosteligere end hine Ting, som Guld er kosteligere end Jord, og Balsam end Vand, og Ædelstene end Bjærg og Høje, og hin overmaade ædle Skat kunde købes for denne din Sygdom, burde du da ikke være tilfreds dermed og meget velfornøjet?« Sanct Franciscus svarede: »Herre, jeg er uværdig til saa kostelig en Skat!« Og Guds Røst sagde til ham: »Glæd dig, Francesco, thi hin Skat er det evige Liv, hvilket jeg bevarer til dig, og fra dette Øjeblik af iklæder jeg dig dermed, og denne Sygdom og Prøvelse er et Pant og et Forskud paa hin Salighedens Skat.«

Da kaldte Sanct Franciscus med stor Fryd over et saa

herligt Løfte sin Rejsefælle, og først trøstede han den hellige Clara med fromme Ord og tog dernaa Afsked med hende og begyndte at vandre ad Rieti til. Men da han kom nær til Staden, gik saa mange Mennesker ud for at møde ham, at han ikke vilde gaa ind, men han bøjede af fra Vejen til en Kirke, der laa omtrent to Tusend Skridt fra Byen. Da imidlertid Byfolkene fik at vide, at han var i denne Kirke, strømmede saa mange til for at se ham, at Vingaarden, der hørte til Kirken, blev helt ødelagt, og alle Druerne afrevne: hvorover Præsten græmmede sig i sit Hjærte og fortrød, at han havde modtaget Sanct Franciscus i sin Kirke. Men Gud aabenbarede den hellige Franciscus, hvad Præsten tænkte, og han lod ham kalde til sig og sagde til ham: »Kæreste Fader, hvor megen Vin giver denne Vingaard dig om Aaret, naar den bærer som rigeligst?« Præsten svarede: »Tolv Æselsbyrder.« Da sagde Sanct Franciscus: »Jeg beder dig, Fader, at du taalmodigen finder dig i, at jeg bliver her endnu nogle Dage, thi jeg har her megen Fred og Ro, og at du af Kærlighed til Gud og til mig Fattige lader alle og enhver tage af dine Druer. Og i min Herres Jesu Christi Navn lover jeg dig da, at den hvert Aar skal bære tyve Æselsbyrder Vin.« Men dette gjorde St. Franciscus for at kunne blive der, thi der kom mange Folk til ham og høstede stor sjælelig Nytte, og mange gik fra ham, ganske berusede af Kærlighed til Gud, og gik hen og forlod alle Ting. Og Præsten stolede paa det Løfte, St. Franciscus gav ham, og overlod frit Vingaarden til alle, som kom der. Og den blev ganske afplukket og ødelagt, saa at der næppe nok blev nogle faa og smaa Ranker tilbage med Druer. Høstens Tid kom, og Præsten samlede disse faa Druer og kastede dem i Persen og persede dem, og, o Vidunder! som St. Franciscus havde forjættet, blev der tyve Æselsbyrder af meget god Vin. Ved hvilket Mirakel det tydeligt gaves tilkende, at ligesom den hærgede Vingaard ved St. Francisci Fortjenester gav rigelig Vin, saaledes bar det christne Folk, som Synden havde gjort ufrugtbart, ved

den Helliges Fortjenester og Lære Omvendelsens værdige Frugter i rundeligt Maal.

TYVENDE KAPITEL.

Om et saare skönt Syn, en ung Broder saac, hvilken samme Broder havde fåttet saa stor en Afsky for sin Ordensdragt, at han vilde kaste den fra sig og forlade Ordenen.

En meget fin adelig ung Mand gik ind i St. Francisci Orden. Men efter nogle Dages Forløb begyndte han, paa Djævlens Indskydelse, at nære saa stor en Afsky for Dragten, han bar, at det var ham, som gik han rundt i en skidden Sæk. Han væmmedes ved de vide Ærmer, han æklede ved Hætten, og hele Dragtens Længde og Tyngde syntes ham en uudholdelig Byrde. Mere og mere tog hans Væmmelse ved Ordensstanden til, og endelig besluttede han at kaste Dragten og vende tilbage til Verden.

Efter Novicemesterens Opfordring havde denne unge Mand for Skik, hvergang han i Klosterkirken gik forbi det Alter, hvor Christi Legem opbevaredes, at knæle ned med stor Ærbødighed, slaa Hætten tilbage og bøje sig med korslagte Arme. Det hændte nu, den Nat da han vilde drage bort og forlade Ordenen, at han maatte gaa forbi dette Alter, og idet han gik forbi, knælede han ned, som han plejede, og viste sin Ærefrygt. Og med det samme blev han henreven i Aanden, og der blev af Gud vist ham et vidunderligt Syn. Thi han saae for sig som en uendelig Mangfoldighed af Helgener, der vandrede to og to, klædte i saare skønne og kostelige Linklæder, og deres Ansigter og deres Hænder straaledede som Solen, og de skred frem med Engles Sang og Strængelegs Lyd. Og imellem disse Helgen vare to, endnu rigere klædte og smykkede end alle de andre, og de vare omgivne af saa stor Klarhed, at det maatte forundre alle, som betragtede dette Skue. Men allersidst i Processionen saae han En, prydet med saa stor Herlighed,

at han saae ud som en ung Ridder, højt ophøjet i Ære over alle andre.

Da nu hin Yngling saae dette Syn, undredes han og vidste ikke, hvad dette monne være for et Optog, og havde ikke Mod til at spørge, men stod slagen af Synets Skønhed. Men da næsten hele Processionen var dragen forbi, tog han endelig Mod til sig og løb hen til de sidste og spurgte dem med stor Frygtsomhed: »Kæreste, jeg beder Eder om at sige mig, hvem disse underbare Mænd er, der vandrer i denne skønne Procession?« De svarede ham: »Vid, min Søn, at vi alle er Mindre Brødre, og at vi er nedstegne fra Paradisets Herlighed.« Men han spurgte videre: »Og hvem er hine to, der straale mere end de andre?« De sagde: »Det er Sanct Franciscus og Sanct Antonius, og hin tredje, du saae saa højt hædret, er en hellig Broder, der nylig er død; og fordi han kæmpede tappert mod Fristelserne og holdt ud indtil Enden, føre vi ham nu med Jubel til Paradisets Herlighed. Og hine skønne Linklæder, som vi bære, ere givne os af Gud til Gengæld for de grove Kitler, vi taalmodigt bar i vor Ordensstand; og den straalende Klarhed, du ser, er given os af Gud for den Ydmyghed og Taalmodighed, for den hellige Fattigdom og Lydighed og Kyskhed, som vi bevarede indtil det sidste. Og derfor min Søn, være det dig ikke svært at bære Ordenens frugtbringende Klædebon; thi hvis du med dets Hjælp for Christi Skyld foragter Verden og døder Kødet og kæmper tappert mod Djævelen, skal du en Gang for evigt være klædt som vi og straale i Klarhed og Herlighed.« Og ved disse Ord gik Ynglingen i sig selv og styrket ved Synet kastede han alle Fristelser fra sig og bekendte sin Brøde for den Øverste og for Brødrene. Og fra hin Dag af begærede han kun at gøre Bod og at bære den haardeste Klædning, og han endte sit Liv indenfor Ordenen og i stor Hellighed.

(Fortsættes).

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 37.

Søndagen den 16. September

1900.

Fader Fabers Lære om Frelsen.

Den danske Folkekirke er i denne Tid Bytte for en voldsom indre Strid. Den nylig ansatte Sognepræst i Harboøre, Pastor *Anton Jensen*, har nemlig offentlig udtalt, at Troen paa et evigt Helvede er uforenelig med Troen paa Guds Kærlighed. Denne Lære indbragte Pastor Jensen en Skrivelse fra hans Foresatte, Biskop *Götzsche* i Ribe, hvori denne, under Henvisning til den augsburgske Konfession, misbilligede, at den Harboørepræst havde fremsat en saa uluthersk Lære. Det var Meningen, at Pastor Jensen skulde oplæse Bispens Skrivelse fra Prædikestolen og saaledes offentlig gøre Afbigt for sit Fejltrin.

Pastor Jensen var imidlertid ikke til Sinds at føje sig — og sendte uden videre Biskop *Götzsche* hans Skrivelse tilbage..

Sagen gik nu til Folkekirkens højeste Instans — Kultusministeriet. Dette billigede ganske vist i Formen, at Biskoppen var skredet ind, men gav i Realiteten Pastor Jensen Medhold, idet man erklærede det for unødvendigt »at foretage videre i Sagen.« Biskoppens Indskriden blev saaledes ganske virkningsløs, og Pastor Jensen kan følgerig nu med nyt Mod prædike sin mod Folkekirken stridende Lære samtidig med, at han vedbliver at være Folkekirkens Præst! Hans Meningsfælle, Pastor *Morten Pontoppidan*, gav da ogsaa i sit Blad »Frit Vidnesbyrd« sin Glæde Luft over den »Lærefrihed«, som Folkekirken saaledes viste sig at rumme. Biskop *Götzsches* magtesløse Irettesættelse gav Hr. Pon-

toppidan Sikkerhed for, at de lutherske Præster for Fremtiden ikke skulde generes af nogen »Symbolforpligtelse«, hvorved der ellers kunde blive gjort Ende paa, hvad Hr. Pontoppidan kalder de »aandelige Fremskridtsmuligheder indenfor vor Folkekirke.«

Intet Under, at Pastor *Vilhelm Beck* overfor denne dogmatiske Opløsningstilstand med vanlig Kraft udraaber et: »Hvor meget kan der taaes af en Præst i den danske Folkekirke?« Og intet Under, at *Social-Demokraten* med Begjstring aftrykker Pastor Pontoppidans haanlige Udgydelser om de Præster, der »føler sig gudelig forpligtede til at gaa og fyre under Helvedesgryden for Flertallet af deres Medmennesker.« Hr. Pontoppidan nægter sig, som man ser, ikke den *Tilsnigelse*, at Fordømmelsen nødvendigvis skal ramme Menneskenes *Flertal*. Det bliver ham derefter saa meget lettere at staa som den ædle Mand, der forkaster Læren om de evige Straffe, fordi den »besmitter Fantasien og nedværdiger Følelsen.« Skade kun, at Hr. Pontoppidan ikke i sin Tid var med at stifte den christne Religion — han vilde aabenbart have gjort det bedre end Vor Herre, der unægtelig lærte et Helvede, hvor »Ormen ikke dør, og Ilden ikke udslukkes« ...

Overfor den protestantiske Debat i Aviser og andre Presseorganer om Spørgsmaalet *Helvede* — en Debat, hvori de alvorligste Æmner kun altfor ofte af journalistiske Nævefægttere behandles som Agitationsnumre — vil det vistnok glæde danske Katholiker at gøre Bekendtskab med en god katholsk Behandling af dette højtidelige Dogme. Den berømte Konvertit, Oratorianeren Fader *Faber*, har i én af sine Bøger et Par Kapitler om denne Sag. De er senere udkomne særskilt under Titlen »Det er let at blive frelst!« (*The Easiness of Salvation.*) Dette lille Skrift bydes her i dansk, lidt kortfattet Oversættelse; maaske det ogsaa for *Ikke-Katholiker* kan være oplysende og nyttigt!

Det er let at blive frelst!

For enhver, som troer, er det let at blive frelst — saa let, at ethvert Medlem af Kirken har den bedste Udsigt til Frelse. Dette gælder naturligvis ikke til alle Tider, som naar En f. Ex. lige er falden tilbage i Synd, eller er svækket af en lang frivillig Trældom under syndige Vaner. Men betragter man Katholikens Liv som et Hele, og ser man paa Tingene i det lange Løb, saa er det sandt, at der er størst Udsigt til Frelse, og det bæres mig ogsaa for, at jeg, selv ved at udtrykke mig saaledes, under vurderer Udsigterne til et godt Resultat. Den Troendes Liv maa ganske vist være et Liv i Anstrængelse; men det er en let Anstrængelse, let i sig selv, let, takket være talrige Hjælpe-midler, let baade med Henblik paa Fremtiden og i Kraft af den allerede nærværende indre Belønning. Hvad betyder ellers Herrens Ord: »Kommer hid til mig, alle I, som lide ilde og ere besværede, og jeg vil vederkvæge Eder. Tager mit Aag paa Eder og lærer af mig, thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjærtet; og I skulle finde Hvile for Eders Sjæle. Thi mit Aag er mildt, og min Byrde er let.« Eller hvad kan være mere klart end St. Johannes' Ord: »Thi dette er Kærlighed til Gud, at vi holde hans Bud, og hans Bud ere ikke svære. Thi hvad der er født af Gud, overvinder Verden; og dette er den Sejr, som overvinder Verden: vor Tro«?

Det første, vi derfor har at betragte, er, hvor let det i og for sig er at blive frelst. Ingen frygte for, at denne Paastand vil gøre os ligegyldige eller efterladne i vor Stræben efter christelig Fuldkommenhed. Guds Sandhed udøver stadig en Indflydelse og en Tiltrækningskraft, som gør alle vor menneskelige Kritiks Gisninger og Forudsigelser til Skamme. Hvis hint Syn paa Sagen er rigtigt, vil det føre Mennesker til at elske Gud, som ikke elsker ham nu, og

de, som elsker ham, vil komme til at elske ham endnu mere. Det er ikke Frygten for Helvede, som driver Mennesker til at stræbe efter Fuldkommenhed, eller Ærgærrigheden efter at være Helgener, som driver dem frem gennem Forsagelse, Anstrængelse og Bøn. Det er *Guds Skønhed*, som har greben dem og tagen dem til Fange; og jo mere de ser af denne Skønhed, mod des højere Tinder vil de drages op. Samtidig med, at vor Undersøgelse fører os til milde og fortrøstningsfulde Anskuelser om Syndere, vil den ogsaa ydmyge, opbygge og tilskynde os selv, saa fremt vi gjerne vil skride frem paa Guds Veje.

Det er velgørende at tænke paa det Næt af Kærlighed, som Gud Time efter Time spinder rundt om hver Sjæl, han har skabt her paa Jorden. Hvis vi forestiller os Jordkloden, med al dens maleriske Geografi, med dens takkede Kyster, de frugtbare Floders lange Løb, de vide Sletter, de dybe Skove, de blaa Bjærgkæder, de store Oceaners grønne og krydderduftende Øer, saa gør det Ens Hjærte større at tænke paa, hvorledes Gud utrættelig spinder sin Kærligheds Næt tættere og tættere om hver eneste Menneskesjæl. Han kommer til dem alle — til den travle Europæer, til den tavse Østerlænding, den dristige Amerikaner, den plumpe Hottentot, den fordummede Australneger og Malajen med det mørke Hjærte. Han har sin særlige Maade overfor hver af dem, men overfor alle er han kærlig, fuld af Tilgivelse og ædelmodig indtil Ødselhed. Menneskenes næsten utallige Livsforhold er ikke flere end Afarterne af hans trofaste Kærlighed. Hver eneste Sjæls Historie er en Fortælling, fuld af Undere, om Guds Godhed. Hvis vi kunde læse dem — som de Salige rimeligvis kan — vilde de næsten lære os en ny Kundskab om Gud, saa underfuldt og uudtømmeligt vilde de oplyse os om hans forskellige Fuldkommenheder. Vi vilde se ham spindende Traade af Lys og Kærlighed rundt om den grusomste Afgudsdyrkers Sjæl. Vi vilde se ham behandle vanskelige, næsten fortvivlede Tilfælde af den raaste Ondskabsfuldhed, den mest fanatiske Vildfa-

relse, den mest haardhudede Ufølsomhed, og allevegne ordne alt med Kærlighedens ømme og omhyggelige Haand. Men saa vidunderlig, saa overvældende er den Strøm af guddommeligt Lys, saa stort og saa dybt er det Hav af evig Forkærlighed, som han har udgydt over sin Kirke, at alt andet udenfor, ved Siden af denne blændende Glans, ser ud som det dybeste Mørke. Og dette Lys blænder os saaledes, at vi ikke kan se, hvorledes det, der ser saa sort ud, alligevel er et sandt Lys — det Lys, som oplyser hvert Menneske, der kommer til Verden.

Lad os da vende vore Tanker til Kirken! Hvilken Trøst det er at tænke paa Kirkens Omfang og paa Kirkens Hellighed! De mægtige Sakramenter virker uafsladelig, og hele Kloden forklares daglig af den hellige Messe. Hele Himlens Hær er optaget af at arbejde for hver enkelt Christensjæl, enten kaldet til Hjælp af Sjælen selv eller bevæget dertil af Kærlighed og Medynk. Maria, Englene, Helgenerne, de lidende Sjæle i Skærsilden, alle arbejder strængt. Gud er optaget, som om hans Hviledag efter Skabelsen længst var omme. Der er Sorger, som skal lindres, Fristelser som skal fordrives, Synder, som skal forlades, Taarer, som skal aftørres, Lidelser, som skal helbredes, gode Gærninger, som skal understøttes, Døende, som skal hjælpes; og lig en Orden af barmhjærtige Søstre er Himlens lyse Hær beskæftiget med alt dette. Hvor er vi lykkelige, som er Genstand for al denne stadige Omhu og Kærlighed!

Hvad Udbytte kommer der saa ud af det Hele? Hvis det er let at blive frelst, og hvis der forkyndes Frelse i Christi Kirke, saa burde deraf følge, at de fleste Medlemmer af Kirken blev frelste. Vi kan ikke nøjes med at sige, at skønt det er let at blive frelst, saa er dog Menneskets Fordærvelse saa stor, at meget Faa virkelig frelses; thi da er det kun en Leg med Ord at kalde Frelsen let. Frelsen er det *faldne* Menneskes Frelse; skal den derfor virkelig være let, maa den mere end opveje Fordærvelsen. Spørgsmaalet er af altfor stor Vigtighed for os og af altfor altafgørende Betydning, til at vi her

kan nøjes med Talemaader. Hvis Frelsen virkelig er let, maa de fleste Katholiker blive frelst. Vi er Katholiker, og vi behøver derfor ikke at tale om andre end os selv. Men tør vi virkelig sige, at saaledes lærer vor Tro?

Vi har en Tilbøjelighed til at tro, at de fleste Katholiker tilsidst bliver frelst. Vi ved naturligvs intet herom og ønsker heller ikke at vide noget. Men én efter én vil vi give vore Grunde for vor Overbevisning.

Det vilde være uærligt at fremsætte den Grundsætning, som er udtrykt i Overskriften, uden strax at tilstaa, at Theologernes Autoritet, for saa vidt der i et Spørgsmaal af denne Natur overhovedet kan være Tale om nogen saadan, i det Hele, om end ikke med stor Overvægt, er paa den *modsatte* Side, medens Skriftens Autoritet synes at tale for os.

Bergier siger, hvor han taler om de Udvalgtes Tal, efter at have skildret Fædrenes og Bibelkommentatorernes Uenighed saaledes: »Hvis Lignelserne i Evangeliet kan tages for Beviser, saa maatte vi snarest slutte, at de fleste, ikke de færreste, blev frelst. Jesus Christus sammenligner Adskillelsen paa Dommedag mellem Gode og Onde med Adskillelsen af Klinten fra Hveden. Men i en ordenlig dyrket Mark er der aldrig mere Klinte end Hvede. Ligesaa sammenlignes Dommen med en Udskillelse af de daarlige Fisk fra de gode; men hvilken Fisker hændte det nogensinde at faa flere daarlige Fisk i sit Garn end gode? Af ti Jomfruer bliver fem lukkede ind til Bryllupsfesten. I Lignelsen om Pundene, belønnes de to Tjenere, kun den ene straffes; i Lignelsen om det store Gæstebud udjages kun én af Gæsterne.«

Den Fortolkning, som Lacordaire giver af Ordene: »Mange ere kaldede, men faa ere udvalgte«, beror helt og holdent paa den Sammemhæng, hvori Stedet forekommer. I det tyvende Kapitel hos St. Matthæus sammenlignes Himmeriges Rige med en Husbonde, der tinger Daglejere til sin Vingaard hele Dagen igennem, og da Aftenen kommer, faar de alle samme Løn trods Uligheden i Arbejde og Ar-

bejdstid. De, som har begyndt tidlig, klager herover, og Husbonden svarer da, at han har givet dem, hvad de var kommen overens om, at han har Ret til at gøre med sit Eget, hvad han vil, at de Sidste skal blive de Første og de Første de Sidste, og at mange ere kaldede, men faa udvalgte.

Nu er det tydeligt, at Vanskeligheden ved denne Lignelse ikke ligger i det ringe Tal paa dem, som belønnes, men i Belønningens Ulighed. Den Slutning, at kun faa frelses, vilde ikke staa i nogen naturlig Sammenhæng med Lignelsen. Snarere synes Meningen at være, at mange, som er kaldede ved en *almindelig* Naade, fra at være de første bliver de sidste, medens de faa, som er udvalgte ved en *særlig* Naade, fra at være de sidste bliver de første.

I det toogtyvende Kapitel af det samme Evangelium sammenlignes Himmeriges Rige med en Konge, der holder sin Søns Bryllup. Gæsterne nægter at komme. Hvorpaa Kongen sender sine Tjenere ud paa Veje og ved Gærder for at indbyde en blandet Mængde til Gildet. Af alle disse forkastes kun én, og det er, fordi han ikke er iført Bryllupsklædningen. Kast ham ud i det yderste Mørke, siger Kongen, hvor der er Graad og Tænders Gnidsel, thi mange ere kaldede, men faa udvalgte. Det Vanskelige ved denne Lignelse bestaar nu ikke i, at kun Faa tilsidst bliver delagtige i Festen, thi af hele den indbudne Mængde bortvises kun én. Naar det derfor her siges, at mange er kaldede, men faa udvalgte, saa kan det ikke betyde andet, end at der er Faa, som modtager en særlig Naade, stor nok til, at de har Lov til at opføre sig med større Fortrolighed overfor Gud end andre eller gøre Regning paa særlig Begunstigelse fra Gud. Det er en Fristelse — siger den store Dominikaner — for dem, som er blevne kaldede fra Livets Landevej for at erstatte de Gæster, der var indbudne, men ikke kom, at ansé sig for Guds særlige Yndlinge og at forsømme ved nøjagtig Troskab at sikre deres Kaldelse. I denne Lignelse lærer Vor Herre dem, at selv om de fra at være de sidste

er blevne de første, tør intet Menneske dog tro, at han staar, saa han ikke kan falde.

Den *strænge* Anskuelse, som gaar ud paa, at Flertallet af voxne Katholiker bliver fordømte, har, saa vidt jeg ved, flere Theologer paa sin Side end den mildere. Men hvis vi fradrage moralske, asketiske og prædikende Forfattere, som skriver for at vække deres Læsere og gøre Indtryk paa dem, og kun bibeholder de rene Theologer, saa tror jeg, at Autoriteterne holder hinanden nogenlunde i Ligevægt, dog saaledes, at det største *Tal* er paa den strængere Menings Side, den største *Anseelse* paa de mildere Anskuelsers. Nogle af Autoriteterne paa den mildere Side er af meget stor Vægt. Skriftbeviserne er fuldstændigt paa samme Parti, ja, synes slet ikke at ville tjene Rigoristerne. Idet vi da nedbeder Guds Velsignelse over vor Undersøgelse af en Hemmelighed, han til vort Bedste og sin Ære holder skjult for os, vil vi langsomt begive os paa Vej. (Fortsættes).

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 38.

Søndagen den 23. September

1900.

Fader Fabers Lære om Frelsen.

(Fortsat.)

Det er velbekendt, at naar Mennesker dømmes andre, enten Individier eller Samfund, saa kommer de almindeligvis til en falsk Slutning, fordi de dømmes for strængt. Det er en Del af det Onde, som er i os, at vi altid opfatter, hvad vi ser, paa den værste Maade og ikke indrømmer, at der samtidigt kan forefindes skjulte gode Egenskaber. Desuden slutter vi fra det Sletteste i os selv, ikke fra det Bedste. Vi tror, at det Onde, vi kender fra os selv, er fælles for alle, men det Gode, vi ejer, særligt for os. En ond Handling anser vi for et afgørende Bevis for en ond Karakter, medens en god Handling kun opfattes som Tegn paa Sandsynligheden af, at der ogsaa er noget godt i vedkommende. Efter denne Regel gaar vi dog kun frem overfor andre; med os selv handler vi paa den modsatte Maade.

Vi finder derfor, at efterhaanden som vi bliver strængere mod os selv, bliver vore Domme om andre mildere. Hellige Mænd og Kvinder forbavser os undertiden ved deres Overbærenhed, medens Mennesker, som ikke engang søger Sakramenterne eller paa nogen Maade giver sig ud for at være religiøse, forarges over det mindste Glimt af Verdslighed hos en Præst eller en anden Christen. Med den mest forbavsende Finfølelse opdager saadanne Personer selv

den ringeste Inkonsekvens, som den, der aabent bekender Christendommen, monne gøre sig skyldig i. Vi kan saaledes slaa det fast som en Regel, at *Strænghed i vor Dom om andre, selv hvor en saadan Dom er lovlig, ja uundgaaelig, er et usvigeligt Kendetegn paa, at vi selv staar lavt i det aandelige Liv. Jo strængere vi er, des lavere er vi nede.*

Under vor Undersøgelse maa vi vogte os for denne velkendte Fejl. Der er noget ved Guds tilbedelsesværdige Medlidenhed med Syndere, der ser ud som frivillig Blindhed. Han synes enten ikke at se eller ikke at bryde sig om Menneskenes dybe Uværdighed; han handler i det mindste med dem, som om han ikke saa den. Biblen er fuld af Exempler herpaa. Jo mere vi nu vandrer med Gud, og jo tættere vi forener os med ham, des mere vil vi erholde noget af en lignende Aand, der vil afstumpe den Skarpsindighed, som vi af Naturen anvender paa at finde det Onde hos vor Næste, og som vil dæmpe og mildne de Domme, vi fælder over vore Medmennesker.

Vi maa ogsaa sørge for at gøre en Adskillelse, der ofte glemmes, men som direkte staar i Forbindelse med det foreliggende Spørgsmaal. Hvad vi ser rundt om os blandt Katholiker kan være langt fra at tilfredsstille os, og den autentiske Statistik fra katholske Lande kan indeholde meget, der nedslaar os og gør os kede af det. Dog maa vi altid gøre en Sondring mellem det, at mange Katholiker ikke lever saaledes, at de kan blive frelst, og saa det, at de tilsidst ikke alligevel frelses. Med andre Ord — vi kan ikke stole paa vore Øjnes Vidnesbyrd alene. Der er utallige Mængder, som omvender sig og gaar til Sakramenterne og holder ud i deres nye Liv; men de er i saa Fald mindre iøjnespringende end før, da de var Syndere. Vi hører ikke noget til dem. Statistik over Paaskekommunioner, Jubilæer, Missioner og Exercitier ser vi ikke saa meget til som Forbryderstatistiken. Synden gør Indtryk paa os og vækker

vor Opmærksomhed, medens den dagligdags Godhed gaar ubemærket forbi. Desuden er der mangfoldige Mennesker, som i deres Liv har et yderst syndigt Kapitel, en ti eller tyve Aar, tilbragte i det Onde; saa forandrer de sig, som om Vulkanen i dem var udbrændt. Men idet saaledes én Generation gaar over til en bedre Tilstand, følger en ny efter, saa at Verden *tilsyneladende* er en eneste mægtig Strøm af Synd, der fejer alt med sig.

Endelig er der Alderen, som drager Tusender af Skuespillere bort fra Syndens Scene. Elendigt nok er det at tænke paa disse Gammelmandsomvendelser, der mere synes at være Naturens Værk end Naadens. En Mands Lidensker er udbrændte. Han bliver et moralsk Vrag. Alle Vejene til sanselig Nydelse er lukkede for ham af Alderens Lidelser og Svagelighed og Sløvhed. I talrige Tilfælde er selve Ævnerne til at synde svækkede. Og saa giver et saadant gammelt Menneske sig hen til Gud, noget af Frygt og noget af Væmmelse og noget, fordi han gør en Dyd af Nødvendighed, og Gud tager imod disse Rester, fordi der, jævnsides med alle disse selviske Bevæggrunde, i dette Menneskes Hjærte ved Guds Naade findes en virkelig indre Anger over Synden og en frelsende Tro paa Forsoningen i Christi Blod.

Det tilkommer ikke os at kritisere denne vidunderlige Overbærenhed fra Guds Side; hvo ved, om vi ikke en Dag selv kan trænge til den? Men det er saaledes. Det behager Gud i hans uendelige Visdom at tage mod hin Gave og frelse en Sjæl.

Saa er der igen mange, som i deres Livs Vaar og deres Synders fulde Blomstring falder i Sygdom, og de overgaar fra Menneskenes ydre Verden til Præstens indre — hin halvt synlige og halvt usynlige Verden, hvor der daglig virkes Vidundere af Naade, og hvorfra Guds trætte Tjener henter hin jordiske Trøst, der for ham er mere end Famieliekærligheden, og som støtter ham og bærer ham oppe un-

der hans uafledelige Arbejde. Gud indvier her Præsten i sine Hemmeligheder, og i Sygeværrelset viser han ham Frelsemekanismen i Færd med at gøre sit fineste og lønligste Arbejde.

Medens vi stirrer paa dette Billede, maa vi ikke forglemme, hvor lidt Gud fordrer til Frelse. Et eneste Skriftemaal i Dødstimen, et Forsæt om at forbedre sig, som der i hint Øjeblik ingen Fristelse er til ikke at mene oprigtigt, en Sorg over Synden, som nemt opstaar hos ethvert Menneske, der tager det alvorligt, megen Overbærenhed fra Guds Side med al den Adspredelse og Aandsfraværelse, Sygdommen fører med, og som ikke hindrer sand indre Anger — og en Sjæl, der har tilbragt næsten et Aarhundrede i Synd, er frelst, frelst, fordi Gud kræver saa lidt, frelst, fordi han saa frit giver Angerens store Naade og saa hurtigt omvender Menneskehjærter, frelst, fordi han har ladet Troen overleve Naaden gennem alle hine mange Aar, frelst, fordi Jesu dyrebare Blod er saa overvættets stor en Løsesum og saa mægtigt til at erobre Sjæle.

Naar et Menneske bliver omvendt, behøver han ikke at gøre mange iøjnefaldende Forandringer i sit sædvanlige Liv. Faa lægger Mærke til, at han er begyndt at gaa til Messe. Faa ser ham træde ind i Skriftestolen eller knæle paa Komunionbænken. Folk er aldrig meget ivrige til at opdage gode Egenskaber, og det vil derfor vare en Tid, før det bemærkes, at Vanen til at bande eller drikke eller lyve er forsvunden, eller at Hidsigheden har lagt sig. Desuden har den Omvendte Tilbagefald, og paa en eller anden Maade hænder det altid, at disse Tilbagefald gør sig meget bemærkede, saa at de fuldstændig skjuler den Dydsvane, der i Mellemtiden har dannet sig. Endelig er der en hel Del udvortes ubehagelige, ja endog moralsk uværdige Ting, som holder sig længe og næsten skjuler en Ægtemands og Faders Omvendelse selv for hans Hustru og hans Børn. Det er almindeligvis ikke *Dødssynder*, der gør et Menneske ube-

hageligt eller utaaleligt at omgaas. Det er hyppigere Selviskhed, Hidsighed, Drillesyge, Hensynsløshed, Uhøflighed og lignende Ting, som alle tilsammen ikke har noget med Dødsynd at gøre, eller, som hos tarveligt opdragne Personer, slet ikke er nogen Synd.

Der er ogsaa meget i en omvendt Synders Opførsel, som kan være højst forvirrende. Han har f. Ex. haft visse syndige Vaner. Skønt han nu ikke længere falder i den paagældende Dødsynd, saa opfører han sig dog paa en Maade, der ligner den gamle syndige Vane. Han taler, som om han stadig var under dens Herredømme. Han undlader Ting, som man netop vilde undlade, hvis man var forfalden til hin Vanesynd. Han begaar endog tilgivelige Synder, der svarer til hans fordums Synd; ofte ser det ud, som om kun ydre Omstændigheder stod i Vejen for et fuldstændigt Tilbagefald. Men det vilde være umuligt at opregne alle de Ting, som forvirrer os i vor Dom om en Omvendelses Oprigtighed.

Det ligger klart for Dagen, at *det Onde er, ifølge sin Natur, meget mere synligt end det Gode, der — ligesom Gud — er usynligt.* Det Onde er, ligesom Verden, højrodet, travlt og altid i Virksomhed, medens det Gode derimod har Del i *hans* Natur, som alene er god. Det efterligner hans Maade at være paa, hans Virken i Lødom, og det er gennemtrængt af hans rolige, pralfrie, selvtilstrækkelige Tilfredshed. Den rasende Pøbel, der brænder en Kirke ned og træder det allerhelligste under Fødder, er et meget mere iøjnefaldende Fænomen end det Dussin Karmeliterinder, der Aaringer igennem har gjort Verdens sværeste Gæning foran hin Tabernakeldør. Hele Kirkens Præsteskab, der gaar i sin Frelsergæring, er meget mindre iøjnefaldende end et eneste Regiment Soldater, der i skinrende Uniformer gaar løs paa deres Medchristne. Ogsaa hos den Enkelte gør denne Godhedens Karakter sig gældende, og det ikke blot i den Undseelsens og Skjulthedens

Aand, som stor Hellighed fører med sig. Naar vi kender et Menneske og holder af ham og daglig omgaas ham, saa kender vi hans Fejl i Løbet af en Uge. Vi lærer, hvor vi ikke kan stole paa ham, og hvor det er rimeligt, at han vil svigte. Men det gaar meget langsomt med at faa Klarhed over hans gode Sider. Han forbavser os stadig ved at aabenbare Dyder, vi ikke anede, han besad. I store Øjeblikke tager han det meget bedre, end vi havde ventet os. Ogsaa i Smaating, i det daglige Livs sædvanlige Tummerum, er det kun lidt efter lidt, at vi ser, hvor megen sand Ydmyghed, Taalmodighed, Kærlighed og Uselviskhed dette Menneske rummer. Der gives meget faa, hvem man ikke ved nærmere Bekendtskab kommer til at agte — blot man holder ud i Kærlighed. Alle Mennesker er i Virkeligheden *bedre, end de lader*. Dette maa vi ikke glemme, naar vi betragter Katholikers Liv og bedømmer Mulighederne for deres Frelse.

Det Ondes synlige Karakter bringer os ogsaa til at tænke paa en af Verdens mest frygtindgydende Ejendommeligheder, som det er vanskeligt at tænke paa, uden at en Sky gaar hen over Ens Sjæl. Dette Træk er Satans uop-hørlige Virksomhed. Hans Virksomhed er forfærdende; hans Nærværelse næsten overalt; hans Herredømme er verdensomfattende og triumferende. Sagen er nemlig, at han trænger ikke til nogen Hvile. Det vilde ingen Hvile være for ham at lægge sig til Ro paa sit Ildleje. Verden synes derfor stadig at være i Bevægelse, som han har forarsaget.

Satan er virksom; tør vi forudsætte, at Gud ikke er ti Tusend Gange mere virksom, selv om vi ser ham mindre? Grunden, hvorfor vi ser ham saa lidt, er, fordi vi ikke følger ham og eftersporer hans Veje og følger hans Gærningers Gang. Hvis vi gjorde det, vilde vi blive forbausede over det uendelige, kraftige, mangfoldige aandelige Arbejde, han hvert Aar øver hele Verden over. Ligesom Videnska-

ben lærer os, at Jordens Overflade aldrig er rolig, men at altid en eller anden Del af den bevæges af de Kræfter, som ere fængslede i Planetens Midte, saaledes skælner Troens opmærksomme Blik, hvorledes de skabte Viljers naturlige Verden altid er under Indflydelse af den overnaturlige Verdens Kræfter, som forandrer selve Civilisationens Udseende ved at lede Mennesketankens og Menneskeviljens mægtige Strømme i nye Retninger.

Vi har allerede set nok af Læren om Naaden til at vide, i hvor næsten utroligt Omfang den afslører Guds Virksomhed. Fristelsen er svag, mat, afbrudt og sløv i Sammenligning hermed. Satan bliver træt, selv om han ikke formaar at hvile, medens Naaden er evig ny og evig stærk som den utømmelige Barmhjertighedens Kilde, hvorfra den udspringer. Vi ved desuden, at Satan er lænket siden Vor Herres Komme. Det lille Barn fra Bethlehem begrænsede hans kæmpemæssige Rige. Christi Kors er en stadig Pine og et uafbrudt Nederlag for hans Ondskab. Kirkens blotte Nærværelse er en uafsladelig Exorcisme, udtalt over Mørkets skuffede Fyrste. Dens Velsignelser frarive ham den ene Del af Skabningen efter den anden, dens Besværgelser udjage ham af hans skjulte aandelige Tilholdssteder. For bestandig har St. Rafael bundet ham i det aandelige Ægyptens øvre Ørkener.

Hvo kan da tro, at Gud, i sin af ham selv omgærdede Bolig, i Kirkens Helligdom, vil tillade Satan at sejre, og at Gud vil lide Nederlag dér, hvor han selv har valgt at dvæle? Satan brød ind i Guds første Paradis, før Christi Kors havde bundet ham, og hvad fulgte deraf? At Adam og Eva blev frelste ved en rigeligere Forløsning, at den frelsende Naade udgød sig i Overflødighed, at den ubesmittede Undfangelse blev mulig, og det menneskevordne Ord kom til at herske og sejre! Vi maa derfor ikke frygte Satans Magt altfor meget. Han er allerede under vore Fødder. Vi er langt stærkere end han. Vi maa huske paa Fortællingen om Elisæus'

Tjener. Den Guds Mands Tjener stod op og gik ud og saae en Hær rundt om Byen og Heste og Stridsvogne. »Og han sagde til Elisæus: Ak, ak, ak, min Herre, hvad skal vi gøre? Men han svarede: Frygt ikke, thi der er flere med os end med dem. Og Elisæus bad og sagde: Herre, oplad hans Øjne, at han maa se! Og Herren oplod Tjenerens Øjne, og han saae; og se! Bjærgtet var fuldt af Heste og Stridsvogne af Ild, rundt omkring Elisæus.«

(Fortsættes.)

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 39.

Søndagen den 30. September

1900.

Fader Fabers Lære om Frelsen.

(Fortsat.)

Selve Guds ufattelige Rundhaandethed maa lede os til at antage, at Tallet paa de Frelste, som er Kronen paa hans Skabning, vil være langt større, end vi paa nogen Maade kan forestille os. Er det ikke gaaet os saaledes overalt, hvor vi har haft med Gud at gøre? Har han ikke altid ydet langt mere, end han havde lovet, og end vi havde tænkt os? Er hans Gaver ikke altid strømmet ned over os i rundeligt Maal? Der gives intet Ord, som udtrykker Guds Maade at forløse os paa, undtagen Ødselhed. Derfor maa vi, efter vort Kendskab til Gud, antage, at meget faa Katholiker vil gaa fortabt. Kun en dumdristig Mand vil tænke, at Guds egen Gave til Mennesket, *den frie Vilje*, efter at have voldet Ham saa megen Sorg i dette timelige Liv, tilsidst skal sejre over Ham i al Evighed. Men hvis Gud er Kærlighed — hvilket er en Troessætning — *saa vil Helvede ikke være nogen Sejr for Ham.*

Jesu dyrebare Blods Værdighed fordrer alt dette, lige saa vel som Guds Gavmildhed. Det er en haard Tale, at Flertallet af dem, for hvem Jesus udgød sit Blod, og som er bleven bestænkede dermed, skulde være evig fortabte. Det hellige Blod har rensset dem i Daaben. Det har givet dem Afløsning Gang efter Gang. Det har gennemstrømmet dem med Bølger af Andagt og Styrke i Konfirmationens

Sakramente. Dets Puls har banket i deres Hjærter ved Kommunionen. Og skulde vi saa lære, at Flertallet af dem, der mest har sat deres Lid til Jesu Blod og mest har brugt det, gaar fortabt? Er der i den dogmatiske Theologi nogen Grund til en saadan Paastand, der tjener Vor Herre til saa liden Ære? En Draabe af hans Blod er nok til at aftvætte alle mulige Verdeners mulige Synder, men Verdenshave deraf er dog ikke nok til at frelse de fleste af hans Kirkes Medlemmer? Hvo vil tro sligt, med mindre Kirken udtrykkelig lærer det?

Sakramenternes Virkning er rimeligvis meget større, end vi aner. Alle Guds Gærninger er større, naar vi kommer dem nær, end de syntes paa Afstand. Særlig maa det da forholde sig saaledes med hans overnaturlige Værker, med hans Sakramenter. En god Kommunion, siges der, er nok til at skabe en Helgen. Og se saa paa de utallige Annæmmelser af Sakramenterne, som daglig finder Sted i Kirken, og sig, om Resultatet deraf kan være, at de fleste Katholiker *ikke* frelses? Vær vis paa, at du fuldstændig undervurderer den Magt, Guds Mellekomst besidder, og Skaber-kærlighedens altformaaende Majestæt!

Vor Uvidenhed om, hvad der tilsidst foregaar paa Dødslejet, efterlader ogsaa et meget væsenligt Hul i vor Viden om Menneskelivet. Tiden maa jo ikke regnes efter Længde alene. Verden med alle dens Skikkelser og al dens Lærn lader kun liden Plads tilbage for Gud i Menneskenes Hjærter. Men i Dødstimen er der god Plads. Der er Plads til Gud. Minutter bliver her lange som Aar. Dødstimen mangedobler Sjælens Kraft, just som den skal udstødes af Legemet. Det er *Sandhedens Time*, og én Time Sandhed er længere end hundrede Aar Løgn. Himlen kommer nær — for at hjælpe og for at se til. Det er den sidste Chance, Gud har, og den guddommelige Visdom véd sikkert nok at benytte sine Chancer. Et Menneske befries fra mange Love i hin Time, da Tid og Rum smelter bort i Evighedens hvide Lys — eller bedre: han bringes ind under videre og bre-

dere Love. Et Menneske kan leve mange Menneskeliv i sin Dødskamp. Vi ved meget lidt om, hvad der da gaar for sig. Det brusne Blik, det udtryksløse eller fortrukne Ansigt, den rallende Røst er som tykke Forhæng, der skjuler det sidste jordiske Møde mellem Skaberen og hans Skabning.

Iagttagelse og Sjælekundskab er enige om, at meget gaar for sig og det af en langt mere fornuftmæssig Karakter, end man skulde tro. Sir Benjamin Broodie skriver saaledes: »Efter hvad jeg har iagttaget, er selve Døden sjælden en smertelig Proces. Det er sandt, at der gives Mennesker, som dør i en Tilstand af legemlig Pine. Men de danner Undtagelser fra den almindelige Regel, som er, at baade aandelig og legemlig Lidelse er forbi, længe før Scenen er endelig udpillet. Hvad Dødsfrygten angaar, saa synes det mig, at vor Tilværelses Ophav for det meste giver os den, naar det er hans Hensigt, at vi skal leve, men tager den fra os, naar det er hans Hensigt, at vi skal dø. De, der har gennemgaaet lange legemlige Lidelser, er almindeligvis lige saa længselsfulde efter at dø, som før efter at leve.... Selv har jeg kun truffen to Tilfælde, hvor der i selve Dødsøjeblikket var Frygt for at dø til Stede.«

I Pater Condrens Liv er der et meget mærkeligt Sted, som indtrængende formaner os til at takke Gud for den Naade, han giver de Døende. »Hans Medfølelse med dem er ufattelig stor, og han synes des villigere til at give dem sine Naadegaver, fordi de er ude af Stand til at misbruge dem.« En skøn Tanke! Ja, hvor meget af Guds Godhed omgiver ikke Dødslejerne, hvor langt mere, end vi kan se, hvor langt mere, end vi kan tro! Vi indrømmer, at vi befinder os her paa ukendt Jordbund; men fordi der i hin Time saa højligt trænges til Barmhjærtighed, fordi Gud saa ofte før har været naadig, fordi det er Guds Vilje, at Sjælene skal frelles, og, endelig, fordi Gud er saadan en Gud, som vi ved, at han er, saa hævder vi dristigt hele hint ukendte Land som

tilhørende Guds enevældige Medlidened. Hin Time vil engang kunne forklare mangel ellers uforklarlig Frelse.

Hør efterfølgende skønne Fortælling af den hellige Gertruds Aabenbaringer! Hun hørte engang i en Prædiken Præsten indprænte den ubegrænsede Pligt, det døende Menneske havde til at elske Gud af ganske Hjærte og angre sine Synder med oprigtig Anger, grundet paa Kærlighed. Dette syntes hende en haard og overdreven Tale, og hun begyndte at knurre ved sig selv og mene, at hvis en saa ren Kærlighed udfordredes, var der faa, som døde en god Død. Og en Sky kom over hendes Sind, idet hun tænkte dette. Men Gud selv værdigedes at tale til hende og fordrive hendes Tvivl. Han sagde, at hvis de Døende var Mennesker, som altid havde søgt at behage ham og leve et godt Liv, saa aabenbarede han sig for dem, saa uendelig skøn og attraaværdig, at Kærlighed til ham gennemtrængte deres Sjæl indtil det Inderste, saa at de af selve denne Kærligheds Kraft angrede deres Synder mod ham. »Denne min Tilbøjelighed,« føjede Gud til, »som jeg saaledes har til at besøge Mennesker i deres Døds Time, ønsker jeg, at mine Udvalgte skal kende, og jeg begærer, at den bliver prædikeret og forkyndt, saa at enhver maa ihukomme denne min Barmhjørighed.« Lad os derfor trøste hverandre med denne glædelige Lære, at vore Hjørter mere og mere maa opflamme af Kærlighed til saa medlidende en Gud!

Naar vi ser et Menneske synde, saa ser vi hans Synd, men vi kan sjælden se, hvad der undskylder hans Synd. Dette er et meget værdifuldt Moment i nærværende Under søgelse. Uovervindelig Uvidenhed kan spille en langt større Rolle i et Menneskes moralske Natur, end vi aner. Endvidere er Fristelsens Voldsomhed usynlig for os; og selv om vi kunde se den, kunde vi dog ikke se, hvor særlig stærk den, paa Grund af gamle Vaner, kan være for andre. Og dog er der sikkerlig mange Tilfælde, hvor Fristelsens Voldsomhed er en formildende Omstændighed, ja maaske ligefrem en Berettigelse til Overbærenhed. Vi maatte ogsaa

have et fuldkomment Kendskab til et Menneskes særlige Aandsbygning, hans Anlægs Retning, hans forgangne Livs Omstændigheder, hans Opdragelse, før vi kunde være i Stand til at danne os en Dom om, hvor stor hans Brøde er i Guds Øjne. Det hænder ogsaa, at Mennesker, som er i Naadens Stand, falder som Følge af et Øjeblikks Selvtillid eller et pludseligt Anfald af Satan. Gud tillader sligt for at gøre dem mere ydmyge, og i saa Fald er et Menneskes Synd et Undtagelsestilfælde, og vi kan ikke deraf drage nogen almindelig Slutning. Alle disse Overvejelser, og mange flere af lignende Art, svækker i høj Grad vore Iagttagelser over Katholikers Synder som gyldigt Bevismateriale for, at de fleste Katholiker ikke endeligt frelses.

Dette fører os videre til endnu en Betragtning. Det kan næppe benægtes, at Menneskers Handlinger ofte er værre end deres Karakter. Et Menneske begaar for Exempel en Synd i et pludseligt Udbrud af Lidenskab; denne Lidenskab kan være bleven vakt ved den givne Fristelse paa en Maade, som ingen anden kan sætte sig ind i; Fristelsen kan tilmed have truffen Vedkommende i en Tilstand af nervøs Ophidselse eller Slappelse. Til Trods for alt dette er Synden naturligvis stadig en Synd, men den er ingen paalidelig Grædemaal for hint Menneskes Hjærte.

Det kan ogsaa hænde, og hænder ikke sjældent, at Mennesker falder i Synd af falsk Undseelse, af Menneskefrygt, ved daarligt Selskab; og et Menneskes Hjærte kan derfor være langt bedre, end hans ydre Handlinger vidner om. Mangt et Menneske kan for Næsten tage sig ud som et sandt Uhyre af Fordærvelse, medens Præsten, der hørte hans Generalskriftemaal, næsten blev rørt til Taarer ved at se de Pletter af frisk Grønsvær, den næsten kvindelige Finfølelse og, fremfor alt, den moralske Blufærdighed — Grundvolden for saa mange Dyder — som fandres i hin stort anlagte, grove Natur. Lærer vi ikke hver Dag at undres mindre og mindre over, at saa saare meget Godt kan bo sammen med saa saare meget Ondt? Der findes ogsaa i mange Sind saa

mange underlige Motivkrydsninger, som hæmmer den moralske Sans i frit at virke, at Grusomhed i Krig, politiske Snigmord og deslige ikke bliver saa afgørende Beviser for ethisk Fordærvelse, som de almindeligt antages at være. Hvor megen Forbrydelse der er Synd, ved kun Gud alene. Hvis Hjærtet, vi ikke ser, er bedre end Handlingerne, vi ser, saa Gud ske Lov! thi Verden er da næppe saa uhyggelig, som den lader til.

Maaske det var disse og lignende Betragtninger, som gjorde, at Jesus, da han vandrede paa Jorden, elskede Syndere saa højt. Vi ved, at han havde Forkærlighed for saadanne. Han kom for at søge og frelse det Fortabte, og jo mere fortabt en Sjæl var, des mere kom han netop for at søge den og frelse den. Han syntes at foretrække Synderes Selskab for andres; det er vidunderligt, hvorledes han, som er den Hellige, paa en Gang vidste at bevise sin Hellighed og at gøre Syndere saa tiltrækkende. Og vi maa ikke glemme, at han tilsidst er *Dommeren*. De Syndere, som kom ham nær i Evangeliet og havde Samkvenen med ham, synes næsten at være hans Udvalgte.

Paa samme Maade er det med Jesu Helgener. De særtægnes alle ved at have godt Haab om Synderes Frelse. Dette næsten uforanderlige Karaktertræk hos Helgenerne bør fremhæves. De havde alle et lyst Blik paa Menneskenes Opførsel, men de Hellige er netop dem, hvis Følelser kommer Guds egne Følelser nærmest. Ligesom Vor Herre har de en sand Andagt for Syndere. De religiøse Ordener, hvis Opgave er at reformere Syndere, henter deres Magt og Indflydelse af en dobbelt Kilde — deres ømme Kærlighed til Syndere og deres overnaturlige Ærefrygt for dem. Uden denne sidste Egenskab vilde selv Christi Jomfruers Kærlighed blive periodisk og menneskelig og miste den fuldkomne Skønhed og uafbrudte Mildhed, som er dens Kraft fra Gud til at udføre Omvendelsens Værk i Sjælen og bringe det til en herlig Fuldkommelse. I Steden for Naadens Stadighed vilde hin Barmhjertighedsgærning da blive præget af Naturens

Lunefuldhed. Ganske sikkert er det Tegn paa Lighed med Christus at elske Syndere. Men er ikke denne vor Kærlighed snarere en medlidende Gru end sand Kærlighed, naar vi troer, at de fleste af dem vil blive fordømte? Henpeger ikke Vor Herres særlige Ømhed overfor Syndere, hans næsten Andagt for dem, til et langt christeligere Syn paa denne Sag? »Bed,« sagde Karmeliterpriorinden i Beaune til den salige Margaretha af Alterets helligste Sakramente, »bed for denne Sjæl, skønt jeg ikke kan haabe paa dens Omvendelse.« »O, Moder,« svarede Margaretha, »hvorfors tvivle paa Guds Godhed? Er det ikke at vanære ham? Hvo har nogen Sinde paakaldt det Hellige Jesusbarn uden at blive hørt? Lad os nu gaa hen og bede ham om den Naade, som I ønsker, og tre Dage skal ikke gaa hen, før Eders Ønske er gaaet i Opfyldelse.« Helgenerne ser paa Synderne som paa Sjæle, der selv kan blive Helgener. Helgenernes Ydmyghed giver dem et klart Indblik i, hvor langt mere Naade, de selv har modtaget, end de har samarbejdet med, og de troer derfor gjerne, at andre, selv med mindre Naade, langt vil overgaa dem. Saaledes kommer de til at tro, hvad ogsaa erfarne Sjælekendere stadig hævder, at Omvendelse er et af de mest almindelige Naadefænomener.

Skærsildsstraffens yderliggaaende Strængthed leder En ogsaa til at antage, at umaadelig mange maa blive frelste med højst ufuldkommen Forberedelse, thi ellers er disse Straffe ufattelige. Skærsilden er den bedste Løsning paa saa mange af Verdensordenens Gaader. Det er den samme Ild dér som i Helvede. I og for sig er dette en frygtelig Tanke. De Helliges Aabenbåinger skildrer hin Ild som yderst pinefuld. Denne Pine er tilmed yderst langvarig. Den allermindste Utroskab mod Naaden synes der at hjem-søges med den mest gennemtrængende Lidelse. Hele dette Straffesystem, dette frygtelige *ottende Sakrament*, hvis Ild renser de Sjæle, Jordens syv Sakramenter ikke tilstrækkelig har lutret, skulde det kun være skabt for at borttage Helgenernes smaa Ufuldkommenheder? Er det ikke en Opfat-

telse, som anbefaler sig selv, at Skærsilden netop blev skabt for de store Skarer, der dør i Samfund med Gud, men i ufuldkomment Samfund? Saaledes vilde hint Renselsessted altsaa være en Fortsættelse hinsides Graven af den Naade, som gives paa Dødslejet, og der kastes herved et ikke usikkert Lys over den forhaabningsfulde Tro, at de fleste Katholiker frelses, særlig da de Fattige, som maa sørge og lide herved.

(Sluttes.)

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 40.

Søndagen den 7. Oktober

1900.

Fader Fabers Lære om Frelsen.

(Sluttet.)

Vi har allerede talt om, hvor lidt Gud kræver, for at Mennesket skal blive frelst. Skærsilden kan i nogen Maade forklare os dette, men langtfra helt. Vor Herres Fortjenester og Fyldestgørelser bliver derfor den eneste mulige Forklaring, naar vi ser, hvor lavt det har behaget Gud at sætte Betingelserne for vor Forløsning. Jesu Kærlighed dækker Syndernes Maugfoldighed. Gud ser Verden gennem ham, ikke blot idet han ved et Blændværk tilregner os den Helighed, som er Vor Herres, men ogsaa idet han, for hans Skyld og ved hans Blods Kraft, forædler vor Uværdighed, giver vor Ringhed virkelig Storhed og vor spædeste gode Vilje sand Værdi. Det er en daglig Glæde for ham at se sin retfærdige Vrede holdt tilbage af det tilbedelsesværdige Messeoffer; men selv saaledes set, er Guds Nøjsomhed med saa lidt ufattelig i sin Miskundhed — som et af hine Lys-skær, der er uigennemtrængelige af lutter Lys.

Helved lærer os den samme trøstefulde Lære som Himlen, skønt paa en mere barsk Maade. Et endeligt Onde straffes her næsten uendeligt, en begrænset Synd revses næsten uden Grænser. En eneste Dødssynd straffes med evige Straffe. Der kan være mange i Helved, der har begaaet færre Synder end andre, som er i Himlen, blot vilde de ikke gribe Christi Kors og omvende sig og tage mod deres Synders Forladelse. Nok saa langt et Liv og nok saa selv-fornægtende et Liv maa fortsættes i Helveds endeløse Pine, hvis det ender i Ubodfærdighed og Dødssynd. En eneste

Dødssynd, derpaa en Død uden Anger, og der er intet igen uden evig Fortvivlelse. Spørgsmaalet er nu: Vil det Ondes Straf opveje eller overgaa det Godes Belønning? Theologien lærer, at Helveds Straffe, for Christi Skyld, er langt mindre, end de elendige Syndere fortjener. Der er Miskundhed, endog hvor Haabet længst er flygtet; Medfølelse, hvor Overbærenheden synes uden Nytte. Helved er mindre grufuldt, end Synden fortjener. Gives der altsaa intet Sted i Alskabningen, hvor den guddommelige Retfærdighed fuldt sker Fyldest? I Helved er det i det mindste ikke, thi Helved er mindre grufuldt, end Synden fortjener. Evangeliet siger intet Steds, at Synderne skal straffes efter deres fulde Fortjeneste; men om Dydens Belønning hedder det, at der skal være godt og rundeligt og knuget og overflødigt Maal. I Himlen alene skal Retfærdigheden nyde sin fulde Tilfredsstillelse! Og ganske sikkert vil Himlen ikke blot langt overgaa, hvad vi har fortjent, men mange vil ogsaa komme did, som kun den guddommelige Kærligheds Rundhaandethed og Naadens stadige Dragelse har gjort fortjente dertil.

Guds Forsyn er for hvert enkelt Menneske en Privat-aabenbaring af hans Kærlighed. For enhver af os er vort Levnedsløb ligesaa lysende overnaturligt, ligesaa fuldt af guddommelige Indgreb, som om det var en Side af det Gamle Testament. Guds Forsyn er nu altid barmhjærtigt. Alle Indgreb sker af Kærlighed. Alvorlige Tilskikkelser straalere af Kærlighed, naar de vender deres Ansigt helt om til os.

Naar vi ser tilbage paa vort Liv, synes det os, at vor barmhjærtige Skaber har ført os meget læmpeligt, i det han véd, hvor svage og ringe vi er; og dog har han klarligt ledet os i Retning af sig selv. Hvis det ikke er at tale altfor familiært om ham, saa synes han at have gjort alt netop paa rette Tid og Sted og ikke at have sendt os noget i Møde, før vi var rede til det og kunde bringe det mest mulige ud af det. Han har sendt sin Naade i rette Tid og

tildelt os den saaledes, at vi saa lidt som muligt stod i Fare for at synde ved at staa den imod; han synes endogsaa at have vejet vore Kors, før han lagde dem paa os, og at have afventet det gunstige Øjeblik, hver Gang han vilde overtale os til noget nyt. Han har med den mest fuldkomne Dygtighed stemt Begivenheder sammen og frembragt de vidunderligste Resultater, der altid har været til Fordel for os.

Lad os dvæle ved et Træk i Guds Forsyn, nemlig den Maade, hvorpaa han værdiges at tage det rette Øjeblik i Agt. Tænk paa Dødstimen, paa dens altovervældende Betydning, paa dens frygtelige Muligheder, paa alle hine indre Foreteelser, vi allerede har talt om. Maa vi da ikke slutte eller i hvert Fald med god Grund haabe, at til de fleste, om ikke til alle Mennesker, kommer Døden i rette Tid? De døer, naar det er bedst for dem at dø. Der ligger nogle Farer paa deres Vej, som de undgaar ved at dø. De døer, naar de er i den bedste Tilstand til at dø. Naar Mennesker døer unge, saa er det maaske, fordi de vilde være gaaet fortabt, hvis de havde levet og var bleven gamle. Naar Mennesker døer sent, saa er det maaske for at give dem Tid til at samvirke med Naaden, gøre Bod for det Forgangne og, især, for at de kan blive en daarlig Vane kvit, som ellers maatte være deres Undergang, og som f. Ex. Alderdommen hjælper dem til at blive af med. Naar Mennesker døer, netop som de ere blevne rige, eller ved Begyndelsen af en glimrende Løbebane, saa er det maaske, fordi Gud i deres Karakter eller deres Livsforhold ser en Spire til Ondt, som han vil hindre i at udvikle sig. Hvis Gud vilde indvie os i sine Hemmeligheder, vilde vi rimeligvis blive forbavsede over det store Antal overbevisende Grunde, som taler for, at enhver af os bør dø, naar og hvor og som han døer. Men er alt dette sandt om enhver Christens Døds seng, skulde da ikke det store Flertal af Christne blive frelst?

Den kæmpende Kirke paa Jorden er et Forbilled paa den sejrende Kirke i Himlen. Den jordiske Kirke skal tilsidst omplantes i den himmelske. Er det imidlertid rimeligt

at tænke, at det overvejende Flertal af de jordiske Planter ikke skulde være værd at omplante? Der gaar ganske vist mange Korn tilspilde for Sædemanden; Fugle og Svamp og daarligt Vejr og nedtrampende Fødder gør, hvad de kan, for at ødelægge; men Husbonden faar dog Afgrøden af det meste, han saaer. Mon den himmelske Husbond skulde være værre faren? '

Kirken kan synes at være et mislykket Foretagende; men er det rimeligt, at den er det i Virkeligheden? Gud har sin lille Flok af Helgener, af fremragende Sjæle, som vi teknisk kalder Helgener. Dem leder han ad overordenlige Veje. Han fører dem ind i en mystisk Verden. Han giver dem særlig Naade og begaver dem med Magt til at gøre Undere. Han indgyder dem en overjordisk Kærlighed til Lidelse og Foragt, han oversvømmer dem med de mangeløseste Prøvelser, Aaringer igennem overgiver han dem til Djævlens endog legemlige Angreb, afbryder hyppigt deres daglige Liv ved hemmelighedsfulde Henrykkelser og styrter dem saa igen ned i et saadant Mørke, at de næppe véd, om de er i Naadens Stand. Han omformer alle deres Sanser, han driver dem til de forfærdeligste Bodsøvelser, han beaander dem med heroisk Kærlighed og Taalmod til Bedste for andre, han fornyer i dem den overnaturlige Lighed med sin Søn. Dette er ikke *Frelsens Vej*, ikke en Gang *Fuldkommenhedens Vej*. Det er Helgenernes Vej. Ingen føres ind paa den uden af Gud selv. Han tager Initiativet. Enhver bør stræbe efter Fuldkommenhed, men ingen kan med Rette stræbe efter at betræde Helgenernes Vej, som er den ekstatiske. Af denne lille Flok er der nogle, som falder fra og ender galt. Men de er meget faa og gør sig mere bemærkede ved det Forfærdende, som et saadant Tilfælde frembyder.

Saa har Gud to andre Flokke, bestaaende af Ordensfolk, Præster, Lægbrødre og mange enfoldige Sjæle, der ved Kærlighed har arbejdet sig udover Buddenes almindelige Vej ind paa de evangeliske Raads og den fuldkomne indre

Pligtopfyldelses snævre Vej. Nogle af disse falder tilbage til den almindelige Vej, og andre finder ingen Vej til Frelse, fordi de opgiver at vandre ad den Sti, Gud har sat dem paa. Men saa vidt vi kan dømme, holder de fleste ud til Enden og ikke blot frelser deres Sjæle, men undgaar Skærsilden eller er højt i Himlen.

Dernæst har Gud en fjerde lille Flok, Katholikernes store Mængde. Den er ganske vist lille, sammenlignet med Menneskenes Tal paa hele Jorden, og dog er den mere adskilt fra den øvrige Menneskehed, end selv Helgenerne er fra den. En Katholik bærer, sammenlignet med andre Mennesker, flere Tegn paa guddommelig Kærlighed, end en Helgen i Sammenligning med en almindelig Katholik. Hvorfor tør vi ikke om denne fjerde lille Flok tænke, ligesom om de andre — at det kun faa Gange gaar galt, men at det i overvældende mange Tilfælde gaar godt? Af dem, som blev tvungne til at indgaa til den store Nadvere, var der kun én, som ikke bar Bryllupsklædningen

Ingen kan uden meget alvorlige Anelser tænke paa sin Dom. Og dog er det vor bedste Overbevisning, at vi hellere maa lægge Dommen over os i den hellige Guds Haand, end i det mest barmhjærtige Menneskes. Vort Kendskab til Gud levner os ikke Rum til et Øjeblik Nølen. Skønt vi saa godt kender vor egen Usselhed, og skønt vi saa ofte forfærdes ved Synet af vore Synder, saa er det dog saa, at den Tryghed, vi føler, ved at lægge Dommen i Guds Haand, for en stor Del beroer paa den Kendsgerning, at han kender os *bedre*, end nogen anden. Han dømmer os efter vor indre Religiositet, som der nødvendigvis ikke kan regnes med af Mennesker. Han dømmer os efter den Frugt, hans Gaver har baaren i os, hvilken Frugt kun delvis bliver synlig for Andre. Desuden dømmer han os, som han ser os i sin Søn. Han dømmer os efter den Kærlighed, som Maria, Englene og Helgenerne har til os. Endelig dømmer han os med alt det Gode, vi har gjort, i én Sum for sig, inddens det Onde, vi har øvet, er afbrudt af hyppige Absolu-

tioner, saaledes at han efter sin egen forløsende Kærligheds Love ikke kan se vore Synder paa samme Maade, som Mennesker ser dem.

Det er derfor langt at foretrække at blive dømt af Gud. Menneskenes skarpe Kritik er meget mere at frygte end hans nøjeregnende Retfærdighed, der tilmed har den almægtige Kærlighed til Bisidder.

Naar nogle siger, at de fleste Katholiker *ikke* vil blive frelste, saa er det en menneskelig Dom, og ligesom alle menneskelige Domme er den strængere end den guddommelige, fordi den fældes af en uvidende og vredagtig Dommer. Vi tør derfor beskedent haabe, at Guds Dom er anderledes, og at langt det overvejende Antal Katholiker bliver frelst.

Vi taler jo her, om hvad vi ikke ved. Her er ikke Tale om Læresætninger, her er kun Tale om Haab, om Spekulationer, som imidlertid ganske vist falder bedre i Traad med, hvad vi ved om vor retfærdige og medlidende Skaber, end den modsatte Anskuelse. Selv om vi tager fejl i dette Punkt. hvilket først den yderste Dag vil vise, saa vil det dog være til Gavn for os selv, at vi har tænkt Tanker om Gud, der vinder ham mere Ære af Menneskene og vækker større Kærlighed til ham i vore Hjærter. Gud kender sin egen Hemmelighed. Velsignet være hans uransagelige Domme! Lad hans Hemmelighed vedblive at være hans. Tvivl er os gavnligere end Viden, naar han, som er den rene Kærlighed, har valgt at forholde os den.

Vi har her talt om Katholiker alene. Men hvis vore Tanker bryder ud over Kirkens Grænser, saa gælder intet af, hvad her er bleven sagt, dem udenfor. Om dem har vi intet at sige, undtagen at Gud er uendelig barmhjertig mod alle, at ingen nogensinde er bleven eller kan blive fordømt som ved en Fælde eller i en Snare af Uvidenhed. Og hvad angaar dem, som maatte være blevne fordømt, saa tror jeg forvist, at vor himmelske Fader har slynget sine Arme rundt om hver skabt Aand og har set den ind i Ansigtet med

Kærlighedens klare Øjne, og at den da med velberaad Hu har nægtet at ville have Samfund med ham.

Soning.

Intention for Bønnens Apostolat i Oktober.

For Ævne til at sone vore og andres Synder skyldes ene og alene Jesu guddommelige Hjertes Miskundhed, som forener vore overnaturlige Gærninger med sin egen uendelige Forsoning paa Korset. Ved Jesus Christus kan vore overnaturlige Gærninger fortjene fremtidig Løn, og ved den samme Jesus Christus kan de udsone forgangne Synder og derved blive den guddommelige Barmhjertighed antagelige ogsaa som Forsoning for andres Synder. Jo større en Velgærning mod vore Medsyndere vore sonende Handlinger er, des større er deres Værdi som Middel til at udslette vore egne timelige Straffe for Synden.

Denne dobbelte forsonende Kraft, som vore overnaturlige Gærninger har, forøges nu hovedsageligt ved *tre Ting*, og disse tre Ting er paa udmærket Maade forenede i Bønnens Apostolat. Der er først den *Anger*, som maa ledsage gode Gærninger; dernæst den *Kærlighed*, som beaander dem; og endelig den *Velgærning*, de er for vore Medmennesker. Anger afvæbner den guddommelige Retfærdighed; Kærlighed aabner Døren for den guddommelige Barmhjertighed; og det Gode, vi gør mod vor Næste, forpligter saa at sige vor fælles Fader til at eftergive den Gæld, vi og de har hos ham.

Disse tre Ting er forenede i Bønnens Apostolat.

Først Angeren eller *Bodfærdighedens Dyd*. Hvis vi undersøger, hvori denne Dyd egenlig bestaar, hvad finder vi da? Hvad er dens Væsen og sande Natur? Det er Sorg ved Synet af Guds krænkede Ret og Trang til at hævne denne Krænkelse. Derfor besad Jesus Christus denne Dyd og gjorde Bod, skønt han var uden Synd. Alle ydre Bodsøvelser, alle forsonende Gærninger har deres Kraft af hin indre Vilje til at ødelægge Synden og gøre godt, hvad den har gjort ondt. »Salige ere de, som græde.« Bønnens Apostolat er én stor Stræben efter at tilintetgøre Synden og udslette dens Værker. Det forener os daglig med

Jesu Hjerte i Messeofret, der fører Golgathas Forsoningsgærning ned gennem Tiderne.

Den anden Kilde, hvorfra Kraft til at sone udspringer, er Kærligheden. Men Kærligheden brænder netop i Bønnens Apostolat som en luende Nidkærhed, der forener alle Medlemmer indbyrdes i Jesu hellige Hjerte til Guds Ære og Sjælenes Frelse.

Hvis for det tredje alt Godt, vi gør mod vor Næste, øger vor Kraft til at sone — hvad kan vi saa gøre, som er bedre end det, Bønnens Apostolat daglig byder os, nemlig at opofre alle Bønner, Handlinger og Lidelser for, at Guds Rige maa komme og maa herske i alle Hjærter. Ved at bede for vor Næstes daglige Brød gør vi uendelig mere for vore og deres Synders Forladelse, end om vi gav dem legemlig Føde. Og ved saaledes daglig at bede for andre, bruger vi det bedste Middel til af Hjertet at kunne tilgive dem, hvad de maatte have gjort imod os. Men ved denne Tilgivelse øger vi igen endnu mere vort Krav paa Gud, som har lovet at tilgive os, naar vi tilgiver vor Næste, og vor Ævne til at sone voxer saaledes stadig.

Tanken om Soning er væsenlig for Bønnens Apostolat. Thi Bønnens Apostolat er grundet paa vore Hjærter Lighedannethed med Jesu Christi Hjerte, hvilket fuldstændig ofrede sig selv, for ved Bøn, Arbejde og Lidelse at virke Forsoning for Synden. Et Liv er *apostolisk*, i samme Forhold som det er ofret til Guds Ære og Sjælenes Frelse, saaledes som Jesu Christi hele Liv var. Og endvidere: et apostolisk Livs Bønner og Gærninger er Gud desmere indviede, jo mere de helliges af Lidelse. Saaledes var Loven for Christi Liv, saaledes var Loven for hans Død. Her gælder atter Ordet: »Salige ere de, som græde.« Sorg over Synden er Betingelsen for den Naade at kunne deltage i Forsoningen. Et Bønnens Apostolat, der er formet over Christi Liv, er ogsaa et Offerets Apostolat. Bønnens Røgselskyer stiger kun op af Selvopofrelsens Ild.

Bøn.

O Jesus, ved Maria reneste Hjerte ofrer jeg Dig alle denne Dags Bønner, Gærninger og Lidelser for alle Dit guddommelige Hjertes Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem til Soning for Menneskenes Utaknemlighed og i den Hensigt, at mere og mere Soning maa ske. Amen.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 41.

Søndagen den 14. Oktober

1900.

Hr. og Fru Ola Hanssons Frafald.

Det var ifjor ved denne Tid omtrent, at den, som skriver disse Linjer, fra Udlandet hjemsendte en Artikel om den svenske Forfatter *Ola Hanssons* Konversion. Artiklen var i det Væsenlige en Oversættelse af, hvad Hr. Hansson selv havde skrevet i *Germania*, og Forfatteren fremstillede her sin Overgang til den katholske Kirke »som Endepunkt og Enderesultat« af alt, hvad han under et sex Aars Ophold i den bayerske By Schliersee havde »lært og læst, oplevet og erfaret.«

Hr. Ola Hansson tilhører — som Navnet angiver — oprindelig den svenske Literatur, og Dr. Georg Brandes skaffede ham i sin Tid skandinavisk Ry ved en Artikel om Hanssons Debutbog, *Novellesamlingen Sensitiva amorosa*. Den unge svenske Forfatter giftede sig derpaa med en tysk Dame, der under Pseudonymet *Laura Marholm* var en flittig og frugtbar Medarbejderske ved den frisindede belletristiske Presse i Tyskland. Ved dette Giftermaal droges Hr. Hansson over i at producere ogsaa paa tysk, og Ægteparrets Forfatterskab antog efterhaanden en mere og mere international Karakter. En Tid lang hørte Hr. og Fru Hansson til den første Nietzsche-mægtigheds ivrigste Medlemmer. Georg Brandes havde opdaget Nietzsche og gjort ham berømt; mindre Aander styrtede sig nu over ham, udstykkede og udbyttede denne kæmpemæssige, uhyggelige Personlighed, hvis Skuldre som de gamle Giganter syntes at have Kraft til at sprænge Himlen.

Særdeles overraskende kom derfor Efterretningen om, at baade Hr. og Fru Hansson var gaaede over til Katholicismen. Der kunde imidlertid ingen fornuftig Tvivl være om Meddelelsens Rigtighed og heller ikke om Konversionens Oprigtighed. For den første borgede en Artikel i *Augustinusblatt* — den katholske Presseforenings Organ, hvori alle katholske Redaktører opfordredes til at støtte Hr. og Fru Hansson ved at optage Bidrag af dem; og hvad det andet Punkt angik, saa skildrede Hr. Ola Hansson selv i den omtalte Artikel i *Germania*, gennem hvilke Stadier han var kommen til Kirken. Hvad der her gjorde et særlig solidt Indtryk, var den Vægt, Hr. Hansson lagde paa sit Studium af katholsk Socialøkonomi; især fremhævede han med Tak og Begejstring Dr. Ratzingers to store videnskabelige Værker »Den kirkelige Fattigpleje« og »Nationaløkonomien paa christeligt Grundlag«. Hr. Ola Hansson erklærede her, at hans tidligere Anskuelse var »styrtede sammen overfor den store Simpelhed og Varme i den kirkelige Lære om hver enkelt Menneskesjæls Udødelighed, om Gud som al Tings Ejermand og om Kirken som Vogter og Midler.«

Med Indignation saae Katholiker herhjemme derfor *Politiken* angribe Hr. Hanssons Konversion og den »Reklame«, som blev gjort for ham. Det var Dr. Georg Brandes, der havde skrevet den paagældende Artikel, og han syntes nærmest tilbøjelig til at anse hele Affæren for en Spekulation fra Ægteparret Hanssons Side. Forfatteren af nærværende Linjer var ogsaa blandt de herover Foragede.

Det glæder imidlertid desværre til, at Dr. Brandes har kendt sin forrige Protegé og hans Hustru altfor godt. Med andre Ord: Dr. Brandes har nok haft *Ret* i sin Opfattelse af det literære Ægtepars Dobbeltkonversion. Som det fremgaar af en Artikel i *Frankfurter Zeitung*, synes baade Hr. og Fru Hansson nemlig allerede at være *faldne fra* igen og angriber nu, i deres forrige Meningsfællers Række, den katholske Kirke!

I det nævnte liberale Blad for 7. ds. offentliggør Fru

Hansson under sit gamle Pseudonym Laura Marholm en Skitse med Overskrift *Pater Salvator*. Hun fortæller her følgende:

I en lille Dal blandt Alperne levede flere Aar igennem et fremmed Ægtepar med deres eneste Barn. For Kortheds Skyld vil vi kalde dem Monsieur, Madame og Bébé. Monsieur skrev, Madame skrev og Bébé gjorde ogsaa de første Forsøg i Skrivekunsten paa sin lille Tavle. De var alle tre komne fra Norden og levede her i Fred med Gud og Verden : med hverandre og med Dalens Indbyggere. Hvad de skrev, blev offentliggjort i mange Blade og paa flere Sprog, blev gjerne læst, og de troede, at intet Menneske tog Anstød deraf.

Efterhaanden modtog de Indtryk, som de ikke før havde kendt noget til. Bébé erklærede Gang paa Gang, at han vilde blive *Katholik* og opførte sig allerede, som om han virkelig var det. Bøger kom med Posten, sendte fra anonyme Mænd, og derpaa fulgte Brevvekslinger med maskerede Personer, hvis Tendenser gik i ganske samme Retning som Bébé's Ønsker. Men ogsaa ganske umaskerede Personer, fremragende gejstlige Socialpolitikere i indflydelsesrige offentlige Stillinger, opsøgte Monsieur og Madame og skændede dem dem deres omfangsrige Værker. *)

Saaledes begyndte Monsieur og Madame at føle Sympathier for denne Verden, som hidtil havde været dem ganske ukendt — Sympathier, der ogsaa ytrede sig i, hvad de skrev.

Især den katholske Socialpolitikers Traditioner gjorde stærkt Indtryk paa dem. Da vedkommende Specialforsker paa dette Omraade lagde Mærke hertil, anbefalede han en Dag Monsieur og Madame at tage Undervisning hos *Hofpræsten* i Hovedstaden. Af Undervisningen fremgik saa at sige af sig selv en skønne Dag Konversionen. Monsieur strittede imod (*sträubte sich*), men Madame fandt, at det ganske simpelt var Forældres Pligt, at dele den Tro, hvori deres Barn voxede op. Tilmed var jo Hofpræstens Undervisning ogsaa af en saadan Art, at der fra oplyste Menneskers Standpunkt intet lod sig indvende mod den.

*) Allerede her begynder Tonen at blive spydig! Mon Monsieur og Madame ogsaa ved *Modtagelsen* har funden Dr. Ratzingers Gave for omfangsrig?
Kath.

Saa havde Monsieur og Madame da konverteret. Hofpræsten var i sin Imødekommenhed gaaet saa vidt, at han slet ikke en Gang havde spurgt om deres Legitimationspapirer. Ja selv deres nøjagtige Navne, Fødested og Fødselsdag havde han ikke ladet sig give skriftlig, hvilket Monsieur og Madame var tilbøjelige til at opfatte som en fin Opmærksomhed af den allestedsnærværende Kirke. *)

Da de imidlertid var vendt hjem til deres Dal, begyndte det paa en uforklarlig Maade at gaa dem ilde. Monsieur, Madame og Bébé dannede ingen Enhed mere som før. Noget Adskillende skød sig ind mellem dem og søgte at lokke dem fra hverandre. Og da dette ikke lykkedes, blev Familien, denne første lille Treenighed, sprængt. Monsieur og Madame maatte lade Bébé tilbage i Byen, thi det var Paaske, og de maatte til Hovedstaden. **) Her hørte Hofpræsten deres Skriftemaal, liggende i *Sengen*. Havde man givet ham en Natkappe paa hans sorte Lokker, saa vilde han i sit hvide Nattoilette og med sine yppige Former ganske have set ud som en Dame. Monsieur og Madame var endnu ganske ubevandrede i den Kirkes Former, hvori de var bleven optagne, men noget forbavsede blev de. ***)

Kort derefter blev Monsieur alvorlig syg. Det kom saa pludseligt og optraadte saa hæftigt, at Madame ikke vidste noget Raad. Dette Tidspunkt ansaa *man* †) for særlig egnet til at sætte dem ud af deres Logis, som laa ved Siden af St. Peter [i München], og hvor en katholsk Forening holdt sine regelmæssige Forsamlinger. Madame bad om Henstand og styrtede til Hofpræsten. Denne laa igen til Sengs, men denne Gang i hæftig Feber, ganske som Monsieur.

Madame havde siden den foregaaende Aften intet spist, fordi hun kun havde nogle Pfennige tilovers i sin Lomme.

*) Grunden til denne urimelige Forargelse over Hofpræst *Hechers* Ligegyldighed for Hr. og Fru Hanssons Personalial, vil senere blive aabenbar.

**) Da der i Schliersee i hvert Fald maa findes én Kirke — nemlig Sognekirken — forekommer det besynderligt, at Monsieur og Madame partout vilde rejse til München for at modtage deres Paaskekommunion og paa den Maade »sprænge« deres Familie! Men, som senere ses, havde de ogsaa andre, mere *tvingende* Grunde!

Kath.

***) Det har nu Pastoren for sin Villighed! Selvfølgelig var der Skriftefædre nok i München foruden Hofpræsten, men Hr. og Fru Hansson har rimeligvis insisteret paa at ville skrifte netop for *ham*.

†) Hvem? Den katholske Kirke?

Kath.

Afvist hos Hofpræsten, blev hun staaende udenfor hans Dør. Hvor skulde hun gaa hen? Monsieur var ganske vist en paa flere Sprog læst Forfatter — men siden Konversionen havde han ikke mere nogen Forbindelser, thi Hofpræsten havde paalagt ham at holde Konversionen hemmelig og havde derpaa overladt ham til sig selv. I den By, hvor de befandt sig, var de mere fremmede, end i hele den øvrige Verden — det var omtrent den eneste By, hvor man aldrig havde bedt Monsieur om et Bidrag fra hans Pen, og hvor intet Blad havde aabnet sig for ham. [?] Monsieur, Madame og Bébé havde derfor tæret paa deres Sparepenge og deres Ejendele i den Mening, at dette var en forbigaaende Prøvelse, og at man da vilde aabne den *Sekts* [!] Blade for dem, som de nu tilhørte. Men Maaned var gaaet efter Maaned, og intet var sket. Alle deres Værdigenstande var pantsatte, og Bébé overladt til deres tidligere Værtsfolks Medlidenhed. Det svimlede for Madame, da hun i Tanken gennemgik dette Konversions-Aars Oplevelser. Hvorfor var det altsammen sket? Hvorfor var de bleven drevne til at konvertere?*) Hun saae de Rækker af ansete og i offentlige Stillinger siddende Mænd, af hvilke de dengang var blevne opsøgte. Hvor var de nu? Bortvejrede som Avner for Vinden!

Hendes Hoved svimlede, hendes Hjærte bankede tungt og uregelmæssigt, det stemmede hende for Brystet, i Tindinger og Haandlede hamrede Pulsene . . . Da faldt der hende et Navn ind: Pater *Salvator*! Til ham vilde hun gaa. Til ham havde en af de nu forsvundne Venner en Gang ført hendes Mand.

Det var en lang Vej — uendelig lang. Heden steg, hendes Fødder vaklede. Det gik forbi øde, lange, røde Kirkegaardsmure; derpaa kom en tør, afsveden Mark. Og dér laa den klosterlignende Bygning, hvori han boede.

Pater *Salvator* var en Person, som Blade af alle Konfessioner var enige om at rose. Han var simpelthen et Lys. Hans fordringsløse Liv, hans rene Vandel blev rost lige saa meget som hans diplomatiske Duelighed. Han var overordenlig søgt til Tillidshværv, og selv Protestanter skulde være sunkne i Knæ for den overjordiske Godhed i hans Ansigts-

*) Tysk: *Zur Conversion gedrängt*. — Hele Artiklen gaar bl. a. ud paa at eftervise dette, at Hr. og Fru Hansson egenlig har konverteret mod deres Vilje.

udtryk og hans Øjnes vidunderlige Lysen. Han havde et aabent Hjærte for Konvertiter og havde, længe før Konversionen, med velvilligt Blik fulgt hendes Mand.

En Portner lukkede op, en rum Tid efter at hun havde ringet, og førte Madame ind i et snævert firkantet Værelse under Jorden [?]. Lyset faldt ned ovenfra; det kom hende for som en Fangecelle. Madame satte sig og begyndte at vente. Der gik lang Tid. Hun hørte Stemmer tale i forskellige Sprog bag den lukkede Dør, men ingen kom ind...

Hvor længe hun havde siddet saaledes, vidste hun ikke... Pater Salvator var traadt lydløst ind.

Hun saae et rynket Ansigt med uroligt flakkende Blik og en Pappøgjeprofil... Pater Salvator betragtede hende med et spotsk-venligt Smil...

Da der kun var én Stol, og Pater Salvator stod op, saa maatte hun ogsaa staa. Hendes Knæ sitrede under hende. I hastige Ord meddelte hun ham, hvorfor hun var kommen. Hun skildrede ham den godtroende Villighed [!], hvormed hun og hendes Mand havde givet efter for det Tryk, man øvede paa dem, og havde konverteret, for at Bébé kunde voxte op i Landets Tro. »Af os selv havde vi ikke gjort det, i det mindste ikke min Mand,« føjede hun til. *) »Men der kom baade Bøger og Rigsdagsmænd og Landdagsmænd og Socialpolitikere og Skolekammerater af Arveprinsen [!!], og alle arbejdede i samme Retning...«

Pater Salvator rystede paa Hovedet.

»De har faaet altfor lidt Undervisning, altfor lidt.«

»Det kan vi ikke gøre for. Hofpræsten har undervist os.« **)

Pater Salvator vedblev at ryste paa Hovedet.

»Jeg begriber slet ikke, hvorledes det har kunnet gaa til. De har endnu slet ikke lært at tænke katholsk eller bede katholsk.«

»Ja, naar vi er afspærrede fra al Omgang med den *Sekt*, vi tilhører...« ***)

*) Dette strider aldeles mod Hr. Hanssons egne Forklaringer i *Germania*.

**) Baade Pateren og Fru H. har her Ret. Ola Hansson skriver selv, at han »efter *nogle Ugers* Undervisning blev optaget i den katholske Kirke.«

**) Fru H.'s stadige Brug af Ordet *Sekt* om den katholske Kirke vidner unægtelig til Fordel for Paterens Paastand.

Pater Salvators Mine blev mere mørk. »De beder ikke nok,« sagde han dadlende.

»Herr Pater« — hendes Øjne lynede, og hun løftede Stemmen — »naar man har en syg Mand og et forladt Barn og ikke Tag over Hovedet, da lærer man at bede!«

»Det er ikke den rette Maade at tage Prøvelser paa,« svarede Pater Salvator. »De maa opfatte denne Tilstand saaledes, at De derved erhverver Dem *Fortjenester*...«

Madame frygtede at have fortørnet den almægtige Olding. »Naar jeg blot fik Vejledning,« sagde hun forsagt. Men Pater Salvator var hensunken i Eftertanke...

Saaledes gaar Skildringen videre. Pater Salvator er naturligvis et hjærteløst Umenneske, der tilbyder Bébé en Plads i en Opdragelsesanstalt for fattige Børn og raader Monsieur til at blive Privatsekretær og Korrekturlæser, Madame til at sy for Forretninger og derved tjene noget. »Ellers kan det komme saa vidt — her blev Pater Salvators Tone beklagende — at Deres Mand maa tage Hakke og Skovl i Haanden og stille sig i Gadefejernes Rækker.«

»Madame faldt om paa Stolen, Knæene svigtede hende. *Dette havde altsaa været Meningen med Konversionen!*«

Hvorpaa Pateren fjærnedede sig, men sender hende »en uendelig lille Gave paa et Par Sølvmonter.« »Hun maatte tage imod dem. Hun smilede og tænkte paa de Fremstillinger, hun havde læst, af katholsk Charitas og katholsk Socialpolitik — Skildringer, der havde gjort saa dybt et Indtryk paa hende, at hun havde følt en hæftig Trang til at stille sine Kræfter i denne Sags Tjeneste. Det havde været hendes Grund til at konvertere.

»Døren lukkede sig bag hende. I den brændende Hede slæbte hun sig halvt vansmægtende forbi de endeløse røde Kirkegaardsmure. Da hun naaede Byen, faldt det hende ind: *Generalvikaren!* Han havde dog efter ni Maaneders Hemmeligholdelse skaffet hende og hendes Mand et Kon-

versionsbevis. *) ... Da hun nærmede sig Ordinariatet, saae hun Hushovmesteren staa foran Døren... »Jeg vilde gjerne tale med Generalvikaren,« sagde hun med svag Stemme... Hovmesteren stillede sig bredt i Døren: »Hr. Generalvikaren ønsker ikke mere at modtage Dem,« sagde han brutalt.«

Hermed ender Fru Hanssons Novellette.

Monsieur, Madame og Bébé har da nu vendt Katholicismen Ryggen og befinder sig atter blandt deres gamle Venner, i den *Sekt*, som repræsenteres af »Frankfurter Zeitung« og andre udbredte Organer. Hvad Hr. Ola Hansson skriver, kan da atter blive offentliggjort i mange Blade og paa flere Sprog. Men om Fru Marholm egenlig har gjort sig og sin Mand nogen Tjeneste ved at skrive »Pater Salvator« — det vil vistnok for de fleste staa som et stort Spørgsmaal.

-
- *) Et saadant Dokuments Existens indenfor den katholske Kirke hører de fleste Katholiker vel her for første Gang omtale. Om dette Bevis synes imidlertid alt at have drejet sig for det svensk-tyske Par. Antagelig mente de, med det som Sesame, at kunne aabne de hidtil lukkede Døre indenfor »Sekten«.

Kath.

Rettelse. Læs i sidste Nr., 1ste Side, L. 19 og 18 franedet: ikke idet han ved et Blændværk tilregner os den Hellighed, som ene er Vor Herres, men idet han« ...

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 42.

Søndagen den 21. Oktober

1900.

Det moderne Fremskridt.

Politiken for 8. ds. har Dr. *Georg Brandes*, i Anledning af Armeniens frygtelige Skæbne, skrevet en Artikel, hvori han sætter selve Liberalismens Grunddogme, Troen paa *Fremskridtet*, under Debat. Særdels rammende skildrer den berømte Forfatter i følgende Ord vor Tids moralske Nedværdigelse:

»Det nittende Aarhundrede vil selvfølgelig for Fremtiden staa som de naturvidenskabelige Opdagelsers og Opfindelsers store Aarhundrede, vil synes ligesaa beundringsværdigt i den Henseende, som Tidsrummet omkring Aar 1500 i Henseende til Billedkunst. Men i næsten Alt, hvad der angaar Politik, vil det staa som en rent barbarisk Tid. Næppe et Haarsbred kan dette Aarhundrede siges at være forud for Historiens mørkeste Tidsrum med Hensyn til Frihedsberøvelse, Udsugning, Tortur og Massemyrderi. Neros Blodsudgydelser er rent ud Barneleg i Sammenligning med Abdul Hamids Virtuositet i Martring og Slagtning. Og nu betænke man, at paa Neros Tid den store Morder, om end straffri, dog i de Christnes Øjne gjaldt for Dyret i Aabenbaringen, medens i vore Dage alle christne Magter staa i det venskabeligste Forhold til Abdul Hamid, og ingen har lagt ham et Halmstraa i Vejen. Man betænke endvidere, at det samme christne Evropa, der uden at røre en Finger har set 300,000 Christne blive pinte og slagtede i det evropæiske og asiatiske Tyrki, er ømt bekymret for den jammerlige og latterlige Missionsvirksomhed i Kina, og man vil have en

Maalestok for den Chimborazzo-Højde, det politisk-religiøse Hykleri ved Aarhundredskiftet har naaet.«

Dr. Brandes vilde, hvis han kendte den *katholske* Mission i Kina, næppe kalde den latterlig, thi, trods alle sine Doktriner, er den berømte Kritiker tilgængelig for Indtryk af moralsk Storhed og bliver det vistnok mere og mere, eftersom Alderen mildner hans Agitatortemperament. Og med Rette brændemærker han det modbydelige religiøse Hykleri, hvori særlig Tyskland og dets Kejser gør sig skyldig — hin christne Fyrste *par excellence*, som paa Vejen til den hellige Grav bød Verden det vederstyggelige Skue at optræde Arm i Arm med de christne Armenieres afskyelige Morder. En saadan Christendom, der paa et andet Tidspunkt tilmed afslører sig som et vandalisk Slagter-Evangelium, skal ikke give Mænd udenfor Kirken megen Tiltro til, at den christne Religion stadig er det Salt, hvormed Verden skal saltes. Men har Saltet virkelig mistet sin Kraft — hvad Under da, at vi til alle Sider møder *Forraadnelsen* ? !

Dr. Brandes henpeger paa Christendommens første Tider — den Gang Sanct Johannes, i Apokalypsen, udslyngede Fordømmelsesdommen over Morderen paa Cæsartroenen, hvem han med Rette saae som en Aabenbaring af Antichrist.

Han kunde ogsaa have henpeget paa langt senere Tider, paa Middelalderens Blomstringsaarhundreder, den Gang Europas ædleste Mænd under Pavers og Helgeneres Førelse drog ud for at vriste det hellige Land af de Vantros Vold. Han kunde have peget paa det historiske Slag ved Lepanto, da Juan d'Austria, opflammet af Pave Pius V, brød Tyrkernes Magt og frelste den christne Civilisation, og endnu i den hellige Alliances Dage var der christen Idealisme nok i Europa til at skabe det Forbund af Magter, som ved Navarino slog den tyrkisk-ægyptiske Flaade og befriede Grækenland.

Men nuomstunder — nuomstunder er Europas Christendom kun svag og blandet med trist Hykleri. Dr. Brandes har desværre altfor megen Ret i sin Anklage. Egentlig burde han imidlertid først have rettet Bebrejdelsen mod sig selv. Thi han og de andre, der nu klager saa bittert over Mangelen paa ægte Christendom i vor mere og mere materialistiske og egoistiske Tid — har de ikke selv en Gang været blandt de ivrigste til at undergrave og svække den Religion, over hvis Svaghed og Forfald de nu forarges eller sørger?

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 36.

ENOGTYVENDE KAPITEL.

Om det saare hellige Under, St. Franciscus virkede, da han omvendte den vilde Ulv fra Gubbio.

Paa hin Tid, da St. Franciscus opholdt sig i Staden Gubbio, lod der sig i Landet om Gubbio en saare stor og frygtelig og vild Ulv til Syne. Denne Ulv fortærede ikke blot Dyr, men ogsaa Mennesker, saa at alle Byens Indbyggere var i stor Frygt, fordi ofte nærmede den sig Staden, og alle gik bevæbnede, naar de gik udenfor, ret som om de skulde i Krig, og med alt det kunde de dog ikke forsvare sig mod den, naar de mødte den alene; og af Frygt for denne Ulv kom det saa vidt, at ingen dristede sig udenfor Murene. St. Franciscus fattede nu Medlidenhed med disse Mennesker, og omendskønt Borgerne aldeles ikke tilraadede ham det, saa vilde han dog gaa ud til denne Ulv. Og idet han betegnede sig med det hellige Korsets Tegn, gik han ud af Staden med sine Fæller, og hele sin Lid havde han sat til Gud.

Og da de andre nu ikke vovede sig længere frem, tog

St. Franciscus alene Vejen til det Sted, hvor Ulven var. Og Ulven kom imod St. Franciscus med aabent Gab, men idet den nærmede sig til ham, gjorde St. Franciscus det højhellige Korstegn over den og kaldte den til sig og sagde saaledes til den: »Kom hid, Broder Ulv, jeg byder dig i Christi Navn, at du hverken gør mig eller nogen anden noget ondt.« Og, hvilket Under! Saasnart St. Franciscus havde gjort Korsets Tegn, lukkede den frygtelige Ulv Gabet og standsede sin Fart, og paa St. Francisci Bud kom den nærmere, mild som et Lam, og lagde sig for Fødderne af Sanct Franciscus. Og da talte Sanct Franciscus saalunde til den:

»Broder Ulv! Du gør megen Skade i disse Egne og har bedrevet store Misgærninger ved uden Guds Tilladelse at ødelægge og dræbe hans Skabninger. Og ikke alene har du dræbt og fortæret Dyr, men du har dristet dig til at dræbe Menneskene, som er skabte i Guds Billede, hvorfor du er værdig til Galgen som Røver og Manddraber, og alle Mennesker knurrer og raaber mod dig, og hele denne By er dig fjendsk. Men, Broder Ulv, jeg vil stifte Fred mellem dig og dette Folk, saaledes at du ikke fortrædiger dem mere, og de tilgiver dig dine forgangne Overtrædelser, og hverken Mennesker eller Hunde skal forfølge dig mere.« Disse Ord gav Ulven sit Bifald, idet den ved Bevægelser med Kroppen og Halen og Øjnene og ved at bøje Hovedet lod forstaa, at den vilde overholde, hvad Sanct Franciscus sagde. Da gentog St. Franciscus: »Broder Ulv, siden det saalunde behager dig at tage mod denne Fredspagt og holde den, saa lover jeg dig, at saa længe du lever, skal jeg faa Folkene i denne By til at give dig dit Livs Ophold, saa at du ikke mere skal lide Nød; thi jeg véd meget vel, at du ikke har gjort det i nogen ond Hensigt. Men til Tak for denne Velgærning, Broder Ulv, saa ønsker jeg, at du lover mig, ikke mere at ville skade noget Menneske eller noget Dyr. Lover du mig det?« Og Ulven nikkede til Tegn paa, at den lovede det. Og St. Franciscus sagde:

»Broder Ulv, jeg ønsker, at du giver mig Haanden paa dette Løfte, for at jeg kan være rigtig sikker derpaa.« Og da St. Franciscus nu holdt sin Haand frem for at modtage Løftet, gav Ulven ham sin højre Forpote og lagde den i St. Franciscus' Haand og gav ham saaledes sit Ord, saa godt den kunde. Og da sagde St. Franciscus: »Broder Ulv, jeg byder dig i Jesu Christi Navn, at du nu ufortøvet følger med mig, og lad os gaa hen sammen og slutte denne Fred i Guds Navn.« Og Ulven følger ham ganske lydlig, som et fedsommeligt Lam, hvorover Byens Folk, der saae det, undredes saare. Og denne Nyhed kom i stor Hast ud over hele Staden, og alle Folk, Mænd og Kvinder, Store og Smaa, Unge og Gamle, begav sig hen paa Torvet for at se Ulven og St. Franciscus.

Og da alt Folket var forsamlet, saa stod St. Franciscus op for at prædike, og han sagde blandt andet: hvorledes Gud for vore Synders Skyld tillader dette og andre Onder; og langt farligere er Helvedes Flammer, som varer evigt, end Ulvens Raseri, der kun kan ihjælslaa Legemet; og hvor stort og frygteligt Helvedes Svælg maa være, naar et lille Dyr's Gab kan holde en saa stor Menneskemængde i Frygt og Bæven! Omvend Eder derfor, mine kæreste Venner, til Gud og gør Bod for Eders Synder; og Gud vil befri Eder fra Ulven i dette Liv og fra Helvedes Ild i det andet!

Og efter Prædikenen sagde St. Franciscus:

»Hører, mine Brødre! Broder Ulv, som staar her for Eder, har lovet mig og har givet mig sit Ord derpaa, at han vil holde Fred med Eder og ikke fortrædige Eder mere i nogen Ting. Men saa maa I ogsaa love at give den hver Dag alt, den trænger til, og jeg gaar da i Borgen for, at den trofast vil holde denne Fredens Pagt.« Da lovede hele Folket med én Røst stadigt at føde den. Og i alles Paa-hør sagde St. Franciscus til Ulven: »Og du, Broder Ulv, lover at overholde denne Fredens Pagt, saa du ikke fortrædiger hverken Mennesker eller Dyr eller nogen Skabning?« Og Ulven knælede ned og nikkede, og med Halen og Ørene

og hele Kroppen viste den, saa godt den kunde, at den vilde overholde denne Pagt.

Da sagde St. Franciscus: »Broder Ulv, jeg ønsker, at ligesom du har givet mig Haandslag paa dette Løfte udenfor Porten, saa gør du nu det samme her for alt Folkets Aasyn, at du ikke skal narre mig og lade mig i Stikken, thi jeg er jo gaaet i Borgen for dig!« Da løftede Ulven sin højre Forpote og lagde den i St. Franciscus' Haand.

Men da disse Ting skete, blev der en stor Glæde og Undren i hele Folket, dels paa Grund af Helgenens Fromhed og dels, fordi et saadant Under aldrig før var set, og dels, fordi der var sluttet Fred med Ulven. Og alle begyndte de at raabe til Himlen og love og prise Gud, som havde sendt dem St. Franciscus, der ved sine Fortjenester havde befriet dem af Udyrets Magt.

Og den omtalte Ulv levede to Aar i Gubbio og gik skikkeligt omkring fra Dør til Dør uden at gøre noget og uden selv at lide nogen Overlast, og den fik sit rundelige Underhold. Og hverken paa Gaderne eller i Husene gøede Hundene nogensinde ad den. Men efter to Aars Forløb døde Broder Ulv af Alderdom, hvorover Gubbios Indbyggere sørgede saare, thi hver Gang de havde set den komme gaaende saa fredeligt i Byens Gader, var den hellige Francisci Dyd og Hellighed rundet dem klarere i Hu.

TOOGTYVENDE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus tæmmede Skovduerne.

En Dag havde en Dreng fanget en hel Del Skovduer og gik hen for at sælge dem. Paa Vejen mødte han St. Franciscus, der altid havde synderlig Andagt for alle blide og milde Dyr, og den Hellige begyndte at se paa dem med ynksomme Blikke og sagde til den unge Mand: »O gode Yngling, jeg beder dig give mig disse Duer, for at saa sagtmodige Fugle, med hvem de kyske og ydmyge og trofaste

Sjæle sammenlignes i Skriften, ikke skal falde i grusomme Menneskers Hænder, som vil dræbe dem.« Men ved en Indskydelse fra Gud gav Ynglingen strax dem alle til St. Franciscus, og han tog dem paa Skødet og begyndte at tale kærligt med dem: »O mine Søstre, o enfoldige, uskyldige og kyske Duer! hvorfor lader I Eder fange? Nu vil jeg fri Eder fra Døden, og jeg vil bygge Eder Reder, for at I kan vorde frugtbare og formere Eder efter vor Skabers Bud.« Og St. Franciscus gik hen og byggede Reder til dem alle. Og de tog dem i Brug og begyndte at lægge Æg og at udruge deres Unger i alle Brødrenes Paasyn. Og saa tamme var de bleven, at de var overfor St. Franciscus og de andre Brødre, som om de havde været Høns, der var vant til at tage Føde af Brødrenes Haand. Og de drog ikke bort, før St. Franciscus med sin Velsignelse gav dem Lov dertil.

Men til Ynglingen, der havde skænket ham Duerne, sagde St. Franciscus: »Søn, du skal blive Broder i denne Orden og tjene Jesus Christus i et helligt Liv.« Og saaledes skete det, thi den omtalte Yngling blev Broder og levede i Ordenen med stor Hellighed.

TREOGTYVENDE KAPITEL.

Hvorledes St. Franciscus befriede en Broder, som havde syndet med Djævelen.

En Gang, da St. Franciscus bad i Klosteret i Porziuncula, saae han ved guddommelig Aabenbaring hele Stedet omringet og angrebet af Djævle som af en stor Hær, men ingen af dem kunde komme ind i Huset, fordi Brødrene var saa hellige, at Djævlene ikke havde Indpas hos nogen af dem. Da hændte det en Dag, at en af hine Brødre foragedes paa en Anden og overtænkte i sit Hjærte, hvorledes han kunde anklage ham og hævne sig paa ham. Og idet han omgikkes med denne daarlige Tanke, fik Djævelen der-

ved Indpas og kom ind i Huset og fik Magt over denne Broder.

Da nu den fromme og omhyggelige Hyrde, som altid vaagede over sin Hjord, saae, at Ulven var kommen ind og vilde æde hans Lam, saa lod han hastig hin Broder kalde til sig og befalede ham, strax at befri sig fra det giftige Had, han havde fattet til sin Næste, og for hvis Skyld han var i Fjendens Hænder. Herover blev Broderen forfærdet, fordi han saae sig opdaget af den hellige Fader, og han befriede sig fra alt Had og alt Nag og bekendte sin Skyld og bad ydmygt om Tilgivelse og om Bod derfor. Og da han var bleven løst fra Synden og havde modtaget sin Bod, saa skete det i St. Francisci Nærværelse, at Djævelen forlod ham. Og Broderen, der saaledes ved den gode Hyrdes Hjælp var bleven befriet fra det grusomme Dyr's Kløer, takkede Gud. Og belært og forbedret vendte han tilbage til Hjorden og levede siden i stor Hellighed. (Fortsættes.)

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 43.

Søndagen den 28. Oktober

1900.

Moralfantasier.

»*At prædike Moral er let, at begrunde Moral er vanskeligt,*« sagde Schopenhauer. Man mindes disse Ord, naar man tager den Bog af Ellen Key i Haanden, som i disse Dage er bleven oversat paa Dansk under Titlen *Tankebilleder*. (Gyldendal).

Frk. Key har udgivet sin Bog som et Bidrag til den »Omvurdering af alle moralske Værdier,« hun i Nietzsches Aand begærer. Christendommen er for hende den væsentlige Hindring for Menneskehedens Lykke; det gælder derfor først og fremmest at faa hin gamle Religion udryddet. »Den christne Livsanskuelse« spærrer Vejen for »den Enhedsanskuelse, af hvilken Menneskehedens Lykke tilsidst skal spire frem.« (S. 56.) »Begreberne en sand Christen og et i Kulturens Tjeneste virkende Samfundsmedlem kan nemlig ikke forenes« (S. 129), og det er derfor, i Kulturens og Menneskehedens Navn, Pligt, »at overvinde Christendommen« og at »bekæmpe Troen paa den som paa den absolute Sandhed.« (S. 159 og 166). Jesus var jo kun »en ensom, ulærd (!) Mand,« der tilmed »stod udenfor den højeste Form for Menneskets Tilværelse: *Ægteskabet*« (S. 160), og omend Frk. Key nu ogsaa maa føre en *lavere* Tilværelse, i Kraft af sit Frøkenkab, saa er hun dog meget lærd, har læst baade Spinoza og Spencer — i hvert Fald citerer hun dem — og Christendommen er følgelig ikke noget for hende. Naturligvis — »saalænge Fugle flyver under Himlen, saalænge Liljer blomstrer paa Jorden, og Uskyld lyser i Barnets Øje, vil Jesu Ord naa Menneske-

hjærter og Menneskesjæle, svalende som Sommerregn, varmende som Vin, styrkende som Brød, livgivende som Vaarsolstraaler, uuddømmelige som Havet, altfavnende som Himlen!« (S. 161). Men alt dette himmelske Vaas til Trods er i hvert Fald Frk. Key dog temmelig snart færdig med de »uuddømmelige« Jesu Ord, og hun indser, at moderne, dannede Mennesker trænger til en ny og bedre Religion. Skønt nemlig vor Retsfølelse og vor Godhed, naar alt kommer til alt, ikke bestemmes af vor Tro, men af vor Personlighed« (S. 166), saa »bliver dog« (Gud maa vide hvorledes!) »stedse Livsanskuelsens Indflydelse dyb og betydningsfuld.« (Ogsaa S. 166). Ud fra denne mærkværdige Grundsætning, der for en tarvelig begavet Aand som Forfatteren af nærværende Artikel tager sig ud som en *contradictio in optima forma*, er det en smal Sag for Frk. Key at proklamere Nødvendigheden af sin nye Religion. »Denne nye Religion«, forkynder hun, »skal ikke vedligeholde Dualismen mellem Natur og Kultur, Legeme og Sjæl, Individ og Samfund, men lade alle disse Momenter smelte sammen i en Helhedsanskuelse, indenfor hvilken Alt bliver helligt.« (S. 167). Programmet lyder unægtelig meget tiltalende; man ser i Aanden de hidtil saa genstridige »Momenter« smelte hen i salig Pærevælling, og for Ens indre Blik fremstiller sig Frøken Key, rørende med en mægtig Slev i en mirakuløs Hexekjedel, hvor alle Modsætninger koges til Sødgrød.. Imidlertid — *hier hilft kein Maulspitzen, hier muss geppiiffen werden*, som den store Kurfyrste sagde til en arm Skælm, hvem han havde lovet Benaadning, hvis han kunde fløjte med Strikken om Halsen — og man ser i den foreliggende Bog kun Frk. Key spidse Munden; det Musikstykke, vi gjerne vilde høre, bliver hun os skyldig.

Det er jo nemlig ikke nok at sige, at den nye Religion »skal« gøre saadan og saadan. En Skælm giver mere, end han har, og det er ikke sikkert, at man altid *kan*, hvad man skal — selv om man er en hel splinterny Livsanskuelse! Og Gud véd, om den fæle *Dualisme* ikke vilde

vedblive at bestaa, ogsaa naar den Keyske Religion var bleven indført over det Hele? Der staar noget i »Jeppe paa Bjarget« om Dualismen mellem Brændevin og Krabask — kan Frk. Key ogsaa faa disse to Momenter smeltet sammen i en Helhedsanskuelse?

Frøkenen ønsker, at vi skal vende tilbage til »Antikens store, sunde, stærke Forvisning om Naturens Hellighed« (S. 55). Meget vel — men dér staar nu Jeppe, midt mellem Jacob Skomager og Nille! »Min Mave siger: Du skal! Min Ryg siger: Du skal ikke!« Hvad Raad vil Frk. Key give den arme Jeppe? Er »Naturens Hellighed« paa Mavens Side eller paa Rygstykkernes? Eller, hvis de begge er hellige, er der da en Gradation imellem dem? Er Maven helligere end Ryggen, eller er det omvendt? Og hvorledes skal Jeppe komme til den rette, store, sunde, stærke Forvisning i saa Henseende? Frk Key kan dog ikke være alle Vegne og vejlede Folk...

Et Sted i hendes Bog lader imidlertid formode, at hendes Afgørelse af det foreliggende Tilfælde nærmest vilde være faldet ud i *Mavens* Favør. Side 170 skriver hun nemlig, i Anledning af Reformationen, hvis Væsen hun ser i en »Hævden af det menneskelige Jeg ligeoverfor det christne Selvopgivelsesideal:«

»I den samme Grad, som den uskønne Luther med sin plumpe Glæde over *Wein, Weib und Gesang* er langt fra det Christus-Ideal, der i Liljerenhed straalere hos en Franciscus af Assisi, denne Christendommens skønneste Personlighed — *i samme Grad er Luther Menneskeligheden og Sandheden nærmere.*«

Med andre Ord: jo plumpere og uskønnere et Menneske er, jo mere det gaar op i Vin, Kortenspil og Pigebørn, des *menneskeligere*, des *sandere* er det i Frk. Keys Øjne! For den svenske Dame maa Synet af Jeppe, der sover sin Rus ud paa Møddingen, da være det mest tiltalende Syn af alle, og hendes Religion gør det rimeligvis til en uundgaaelig Pligt for sine Bekendere at tilbringe deres meste Tid i

i en lignende Stilling. Dette kalder hun *Monisme* og forklarer om denne Anskuelses Grundprincipper, at »ingen Egenskab, Kraft eller Drift kan tænkes undværlig for det Hele eller i Grunden ond,« hvorfor ogsaa »Begrebet Synd« samt »Trangen til Frelse« fornuftigvis er udelukkede (S. 171). Lad os da alle efterligne Jeppe — lad os drikke os en sand menneskelig Rus og sove den ud paa den blødeste og luneste Mødding, vi kan finde. Vi er lige *uundværlige* for det, og noget *ondt* er der ikke i det! Dette er, hvad Frk. Key kalder »den store Selvstændighedserklæring« — at nemlig »Menneskenaturen i sine egne Dyb og sine egne Love har Mulighed for en stedse højere ethisk Harmoni og Udvikling« (S. 176). At »Læren om Idealmennesket Christus som den eneste Norm for Sædeligheden står i Vejen for denne Selvstændighedserklæring« følger næsten af sig selv; Frk. Key har dog ikke (S. 176) villet undlade at pege derpaa. Thi, siger hun, »det er vor Pligt, fromt (!) og frimodigt at udtale dette.«

Frk. Key hengiver sig derpaa til en extatisk Udmaling af »den helt frigjorte Personlighed« — som altsaa er gaaet videre end Luther og har fjærnet sig *saa langt som muligt* baade fra Liljerenheden og Skønheden. Det hedder her:

»En virkelig Personlighed . . . kan kun fejle paa sin egen Naade, efter sit Væsens Lov . . . En Karakter vælger undertiden at beholde en Fejl, der er uopløselig forbunden med en vis Styrke . . . Han vælger med ufejlbarligt Instinkt det, der har højst Værd for hans Temperament, hvad enten dette er Glæde eller Smerte, Daad eller Drøm, *Dyd* eller *Udyd*. Jorden ejer ingen ædlere Rus end denne, den helt frigjorte Personligheds stolte, magtudstraalende, selvherlige Lykke. Hos et saadant Menneske *kan man ikke opdage Fejl*, kun Grænser . . . (Krænker han) en andens Ret eller en Samfundslov, da er det, fordi hans Samvittighed ikke kan godkende denne Ret eller Lov. Han krænker dem da, ikke drevet af ufrie Impulser, men *med fuld og klar Be-*

vidsthed. Og . . . han har udviklet det Mod, som udfordres for at tilføje (andre) en *nodvendig Lidelse.*«

Med andre Ord: den Enkelte skal staa *over* eller *hinsides Godt og Ondt.* Frk. Key vil indføre os alle i »et Eden, hvor Adam og Eva spiser sig mætte af Frugterne fra Kundskabens Træ — men alligevel trygt kan bygge og bo under Livets Træ, efter at den strænge Vogter ved Paradisets Port smilende har nedlagt sit blottede Sværd for deres Fødder.« (S. 197).

Alt dette lyder jo umaadelig herligt. Der er blot den Hage ved det, at Frk. Key ikke anviser nogen *Vej* til dette genvundne Paradis. Hun angiver ikke nogen Maade, hvorpaa Jeppe, Nille, Jakob Skomager, Krabasken og Brændevinen virkelig for Alvor — og ikke blot paa Papiret — kan gaa op i en højere modsætningsløs Enhed. Thi at »Opdragelsen til dette Maal allerede skal begynde ved Moderens Bryst,« og at der »maa fortsættes med en Undervisning, *diametralt modsat* den nuværende« (S. 197) — det er lidt vejledende. Man skimter kun, hvad man nok havde anet, at i Frk. Keys højere Dannelsesanstalt vil det femte Bud for Fremtiden hedde: »Du skal slaa ihjæl,« det sjette »Du skal bedrive Hor,« det syvende »Du skal stjæle« o. s. v. — *diametralt modsat!*

Nu, maaske mener Frk. Key ikke det Hele saa slemt? Der er Steder i Bogen, hvor hendes gode Hjærte løber af med hende, og hvor hun synes at ville gaa ganske læmpeligt til Værks i sin »Omvurdering af alle Værdier.« Maaske hun bare har forlæst sig paa Nietzsche — og maaske hun ogsaa har lyttet lidt til den indsmigrende Røst, som allerede til den første Eva talte skønne Ord om den frigjorte Personligheds ethiske Selvherlighed.

Dette undskylder hendes Moralfantasier, men det gør dem ikke uskadelige. Der er forskruede Individier nok, hvem det tiltaler at blæse deres lille Jæg op og bilde sig ind, at de allermindst er Oxen Apis, hvem et helt Folk til-

bad. Blot Frk. Key derfor ikke maa faa altfor mange revnede »Personligheder« paa sin Samvittighed!

(Af Johannes Jørgensen i Vort Land for 22. ds.)

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 42.

FIREOGTYVENDE KAPITEL.

Hvorledes Sanct Franciscus omvøndte Sultanen af Babylon til Troen.

En Gang drog Sanct Franciscus, af Nidkærhed for Christi Tro og af Begær efter Martyrdøden, med tolv saare hellige Ledsagere over Havet for at begive sig lige til Sultanen af Babylon. Og de kom undervejs til Saracenernes Land, hvor disse grusomme Meunesker laa i Baghold, saa at ingen christen Mand kunde slippe forbi eller undfly, men alle Christne blev dræbte. Men det behagede Gud, at St. Franciscus og hans Rejsefæller ikke blev dræbt, men kun fangne og hudstrøgne og derpaa ført for Sultanen. Og da St. Franciscus nu stod for ham, saa talte han, undervist af den Hellig Aand, saa guddommeligt skønt om Christi Tro og tilbød endog for denne samme Tro at gaa igennem Ilden. Hvorover Sultanen begyndte at føle stor Ærefrygt for ham, saavel for hans Tros Bestandigheds Skyld som for den Foragt for Verdens Goder, han saae hos ham. Thi skønt St. Franciscus var saare fattig, vilde han dog ingen Gave modtage af Sultanen. Og Kærligheden til Martyrdøden glødede tillige i ham.

Og Sultanen hørte ham gærne og bad ham, paany tale for ham, og tillod ham og hans Rejsefæller, at de maatte prædike, hvor de vilde; og han gav dem et Kendemærke, saa ingen kunde gøre dem noget.

Til sidst, da St. Franciscus saae, at han ikke kunde gøre

mere godt dér, beredte han sig, efter guddommelig Aabenbaring, til at vende tilbage til de Troendes Lande med alle sine Følgesvende. Og han samlede dem alle og gik med dem til Sultanen og tog Afsked med ham. Og da sagde Sultanen til ham: »Broder Francesco, jeg vilde gjerne omvende mig til Christi Tro, men jeg er bange for at gøre det nu; thi hvis de andre fik det at vide, vilde de dræbe mig og dig og alle dine Ledsagere. Og saasom du endnu kan gøre meget godt, og jeg har visse Ting af meget stor Vigtighed at udføre, saa vil jeg ikke nu bevirke baade min og din Død. Men lær mig, hvorledes jeg kan frelse min Sjæl; jeg er rede til at gøre, hvad du paalægger mig!« Da sagde St. Franciscus: »Herre, jeg drager nu fra dig. Men naar jeg er vendt tilbage til mit Land og ved Guds Naade er kommen ind i Himlen, saa vil jeg efter min Død, hvis det saa behager Gud, sende dig to af mine Ordensbrødre. De skulle meddele dig Christi hellige Daab og saaledes skal du frelses, efter hvad min Herre Jesus Christus har aabenbaret mig. Men dig bør det i Mellemtiden at løse dig fra enhver Hindring, saa at du kan være rede til at tro og bede, naar Guds Naade kommer til dig.« Og saaledes lovede han at gøre, og gjorde det ogsaa.

Men St. Franciscus vendte med sit ærværdige og hellige Rejseselskab tilbage, og efter nogle Aars Forløb gav han i Døden sin Sjæl tilbage til Gud. Men Sultanen blev syg, og han ventede paa Opfyldelsen af St. Francisci Løfte og satte Vagt ved alle Adgange til sit Rige, og han befalede, at naar der kom to Ordensbrødre, klædte i Francescos Dragt, skulde de ufortøvet føres til ham. Og paa den Tid viste St. Franciscus sig for to af Brødrene og befalede dem, at de uopholdeligt skulde drage til Sultanen og bringe ham Frelse efter det Løfte, han havde givet ham. Og Brødrene begav sig paa Vej og drog over Havet og blev af Vagtposterne førte til Sultanen. Og da Sultanen saae dem, blev han meget glad og sagde: »Nu véd jeg for sandt, at Gud har sendt sine Tjenere til mig for min Frelses Skyld efter

det Løfte, St. Franciscus gav mig ifølge Aabenbaring fra Gud.« Og han modtog Undervisning i Christi Tro, og Brødrene døbte ham, og saalunde genfødt i Christo døde han i hin Sygdom, og hans Sjæl blev frelst ved den hellige Francescos Fortjenester og Bønner.

FEMOGTYVENDE KAPITEL.

Hvorledes Sanct Franciscus vidunderligen helbredte en Mand, som var spedalsk baade paa Sjæl og Legem, og hvad denne Sjæl sagde til ham, idet den for til Himmels.

Christi sande Discipel, den hellige Franciscus, stræbte af al sin Kraft i dette elendige Liv at følge Christus, den fuldkomne Lærer og Mester. Og derfor hændte det ofte ved Guds Kraft, at naar han helbredede nogen paa Legemet, helbredede Gud i samme Stund den Syge paa Sjælen, saaledes som det læses om Christus. Og derfor plejede han ikke blot gerne selv de Spedalske, men desforuden havde han paabudt, at Brødrene i hans Orden alle Vegne, hvor de færdedes i Verden, skulde pleje de Spedalske af Kærlighed til Christus, der for vor Skyld vilde regnes blandt Spedalske.

(Fortsættes.)

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 44.

Søndagen den 4. November

1900.

Darwinismens Fallit.

Fra Pater Breitung's ifjor udgivne Bog *Abetheoriens Bankerot* husker man den lærde Forfatters Eftervisning af, hvorledes ledende Mænd indenfor den moderne Naturvidenskab havde opgivet de darwinistiske Hypoteser om Grunden til Arternes Variation og om Menneskets Afstamning. (At disse samme Hypoteser netop for Tiden ved den socialdemokratiske Organisation massevis udbredtes i Folket gennem: billigt Salg af *J. P. Jacobsens* og *Vilhelm Møllers* populære Bog om Darwin, skal i denne Sammenhæng kun paapeges som et nyt Led i vore Arbejderføreres Propaganda for Bourgeoisifritænkeriet.)

Der udkom for nogle Aar tilbage i Nordamerika et lille Skrift, kaldet *A Scientist's Confession of Faith* («En Videnskabsdyrkers Trosbekendelse»). Det lille Arbejde er forfattet af en fremragende amerikansk Kvinde, Botanikeren *Dr. phil.* Emily Gregory (f. 1841, † 1897). Frøken Gregory havde gjort omfattende og grundige botaniske Studier i Tyskland, tog i 1886 sin Doktorgrad i Zürich og forestod fra 1889 til sin Død det botaniske Laboratorium ved Barnard College i New-York. Efter en lang Periode af fuldstændig Religionsløshed vendte hun tilbage til det baptistiske Kirkesamfund, hvori hun var født; en af denne Sekts Gejstlige har efter hendes Død udgivet det ovennævnte lille Konversionskrift. Han fortæller bl. a. her, hvorledes hun, efter i 1893 at være vendt tilbage til Christendommen, tilbragte Sommeren 1894 i Tyskland sammen med fremragende Lærde, hvis fuldstændige Vantro før havde gjort dybt Indtryk paa hende.

»Ingen kan forestille sig, med hvilken Frygt jeg gik denne Prøve i Møde. Min Tro paa Guds Nærværelse i min Sjæl var meget stærk, var næsten mere end Tro — var absolut Viden. Jeg troede, fordi jeg havde erfaret; men hvorledes kunde jeg ud herfra give et antageligt Svar paa de forskellige Spørgsmaal med Hensyn til Kirkens Tro? Tilmed da disse Spørgsmaal endnu vedblev at sætte mig selv i nogen Forlegenhed.

»I denne Sjælstilstand rejste jeg udenlands. Næsten den første Bog, jeg aabnede i Laboratoriet i Berlin, indeholdt en Artikel af *Sachs*, hvori han henviste til den Kendsgæring, at alle de ledende Botanikere fuldstændig havde forladt det i Tyskland som »Darwinisme« kendte Princip. Dette var nyt for mig; jeg vidste, at mange Zoologer havde gjort dette, men at Botanikerne som et Hele var gaaet over til den anden Side, var mig en fuldstændig Overraskelse. Jeg spurgte Professoren, om dette virkelig var sandt, og han sagde: »Ja! Om nogle faa Aar vil der rimeligvis være meget faa, som endnu antager Darwins Forklaring af Aarsagen til Variationers Opstaaen.« Han bemærkede, at jeg saae spørgende paa ham, og sagde hurtigt: »Ja, jeg har ogsaa troet paa Darwinismen, ligesom alle andre; for ti Aar siden var man jo Ignorant ellers.« Han forklarede mig fremdeles, at *Naegeli* var den første, som havde vist ham Vildfarelsen i det darwinistiske Ræsonnement. »Det ser altsaa ud til, at Professor *Wiegand* har haft Ret?« Dette indrømmede han, hvad Gendrivelsen af Darwins Theori angik, hvorimod han vedblev at bekæmpe den Theori, *Wiegand* havde sat i Steden for Læren om Kvalitetsvalget.

»For ti Aar siden havde jeg netop haft Lejlighed til at studere under Professor *Wiegand*, Marburg; jeg kom til ham uden at kende noget til det Navn, han havde blandt de tyske Botanikere. Han sagde til mig, at han kun vilde tage mig under sin Vejledning paa Betingelse af, at jeg vilde blive mindst to Aar i Tyskland, det ene hos ham og det andet hos en yngre Mand, der repræsenterede alle andre

tyske Botanikeres Anskuelse. »Jeg har landsforvist mig selv,« sagde han; »jeg har frivillig afsondret mig fra alle mine forrige Kolleger.« Han forklarede mig derpaa, at han havde tilbragt flere Aar af sit Liv med at skrive en Bog i tre Bind mod Darwins Theori, og at der ikke var én Videnskabsmand i Tyskland, som troede paa denne Bog. Ofte har jeg hørt ham sige: »Jeg har kastet den bedste Del af mit Liv bort!« Han vedblev imidlertid at staa ene og fast mod alle Angreb og slap ikke sin christne Tro.... Naturligvis fulgte jeg mine egne Tilbøjeligheder, som gik *med* Strømmen i Tyskland og i Størstedelen af den civiliserede Verden, og forlod ham for i tre Aar at studere under andre tyske Botanikeres Vejledning...

»Nu var Professor Wiegand død, og efter ti Aars Forløb befandt jeg mig paany i Tyskland for at opdage, at de selv samme Mænd, der havde foragtet hans Overbevisninger og havde lét af hans Gudsbegreber, saae sig nødt til at indrømme Rigtigheden af hans Syn paa Darwinismen og at antage de samme Ræsonnementer, som de da med Foragt havde afvist! Min Lærer og jeg talte ikke videre om Sagen, men idet vore Øjne mødtes, følte jeg, at han forstod, hvad der foregik i mit Indre. Det var følgende: Den videnskabelige Verden har i et Spørgsmaal af rent intellektuel Karakter opgivet Ævret og er gaaet over til Anskuelse, som hidtil ene hævdedes af en mindre intelligent og mindre dygtig Mand. Kunde nu ikke det samme finde Sted i et Spørgsmaal af en ganske anden Art, et Spørgsmaal, der udkræver Forstandens Brug til at forklare visse Fænomener, der ikke strængt taget hører ind under Naturvidenskabens Omraade, men som ikke desmindre er kendte og anerkendte Kendsgerninger? Kunde ikke den mindre intelligente Mand have Ret ogsaa i dette andet Spørgsmaal? Paa denne stiltiende Bemærkning svarede Professoren med nogle Ord, der gav mig Anledning til at sige, at ogsaa jeg troede paa en Guddom, om jeg end ikke var enig med Professor Wiegand i

hans Opfattelse af Skabningen. Han gik ikke videre ind paa dette . . .

»Paa denne Maade blev jeg fri for den sidste Frygt, jeg havde næret — Frygten for den Virkning, en stærkere Hjærnes Opposition mod mine nyvundne Anskuelser vilde have paa mig . . .

»En anden Dag, da Talen var om de fleste Botanikeres Bestræbelser for at konstaterer en mekanisk Theori, der kunde forklare Grunden til visse Bevægelser hos et Planteorgan, sagde han: »Saadanne Bestræbelser er til ingen Nytte, thi det er simpelthen umuligt at gøre dette. Vi kan anbringe Planten paa en saadan Maade, at alle ydre Aarsager er eliminerede, og der bliver ikke nogen anden Aarsag tilbage end selve den, der er inhærent i Protoplasmaet, hvorfra Planten har sit Ophav. Ingen Mekanik kan her forklare noget; vi staar overfor en Livsprincipet iboende Kraft, om hvilken vi endnu absolut intet véd.« Og i sit smukke og bøjelige Sprog, der saa meget bedre end Engelsk formaar at udtrykke Følelser, føjede han til: »*Ich beuge mich vor dem Geheimniss* — jeg bøjer mig for den Hemmelighed, som ligger i den lille Draabe Protoplasma.«

»En lignende Tanke blev udtrykt af en anden af mine tidligere Lærere, som sagde: »Det er ikke Naturvidenskabens Opgave at forske efter Tingenes sidste Aarsag; det Absolute vedbliver at være en Genstand for metafysisk Spekulation eller indre Overbevisning. Vor Opgave er beskeden. Helmholtz har sagt: »Naturvidenskabens højeste Formaal er at udfinde de sidste uforanderlige Aarsager til den i Naturen foregaaende Proces.« Vi vil tilføje — »forsaavidt disse Aarsager kan erkendes af os.«

»Begge Videnskabsmænd var saaledes enige om, at der paa vort nuværende Standpunkt er en Klasse Kendsgærninger, helt udenfor vor Rækkevidde, og at vi aldeles ikke af Naturen maa vente noget Svar paa vore herhenhørende Spørgsmaal.«

Troens Udbredelse.

Intention for Bønnens Apostolat i November 1900.

(Efter *The Messenger of the S. Heart*).

Bønnens Apostolat skal i denne Maaned bede for sit Søster-Samfund, det franske Forbund til Troens Udbredelse (*Association de la Propagation de la Foi*).

Apostolatet er ganske vist tyve Aar yngre end Forbundet, men begge har vi et fælles Maal: Christi Riges Komme og Guds Forherligelse ved Sjæles Frelse. Samme apostoliske Nidkærlighed driver os begge mod dette samme Ideal, og vor Nidkærlighed har samme Værnehelgen — den store Hedningapostel St. Franciscus Xaverius. Medlemmerne af Forbundet til Troens Udbredelse paakalder daglig denne store Apostel, og det var paa hans Fest, d. 3dje December, 1844, at Bønnens Apostolat blev stiftet.

Forskellen mellem os lægger sig for Dagen i den Maade, hvorpaa vor Nidkærlighed viser sig, skønt der ogsaa her er en Harmoni, som vidner om vor fælles Oprindelse og vort fælles Formaal. Vi opofrer os begge til Verdens Forløser for at hans hellige Hjertes Længsel efter Sjælens Frelse maa finde Opfyldelse. Men medens Forbundet til Troens Udbredelse bringer *Marthas* ydre Ofre, opofrer Bønnens Apostolat sig paa indre Vis som *Maria*. Der er imidlertid ingen Strid mellem Martha og Maria, og den ene hæmmer og hindrer ikke den anden. Marias Bøn leder til Marthas Virksomhed, og Marthas Virksomhed udspringer af Marias Bøn. Det falder os derfor naturligt at bede for Troens Udbredelse. Det var med Tanken henvendt paa Hedningemissionerne, at Fader *Gautzelet* paa St. Franciscus Xaverius' Fest skabte et Bønnens Apostolat — først blot blandt dem, der var bestemte til senere at gaa ud som Missionærer, og senere blandt dem, hvis Opgave det var at prædike hjemme, eller slet ikke at prædike, undtagen ved Exemples Magt. Den samme Tanke er stadig levende i os, skønt Missionærernes og Præsternes Tal nu kun er en forsvindende Brøkdels af

vore 25 Millioner. Vor daglige Morgenopofrelse indeslutter altid stiltiende den Bøn, som vi i denne Maaned udtrykkeligt og særligt opfordres til at bede for Forbundet til Troens Udbredelse. At være Medlem af dette Forbund paalægger iøvrigt ikke uoverkommelige Pligter — hver Dag at bede et *Fadervor* og et *Hil Dig Maria* samt hver Uge at yde en lille Almisse (i England en halv Penny) til Missionerne.

At dette Forbund blev stiftet af en fattig Tjenestepige (i Lyon 1822) giver det en yderligere Tiltrækningskraft, thi vi ser her paany, hvorledes Gud med Forkærlighed benytter sig af de svage og uvidende.

Umaadelige Pengesummer indsamles aarligt og fordeles af Komitéerne i Paris og Lyon til de forskellige Hedningemissioner. Endnu større Summer er imidlertid nødvendige, thi Missionsmarken udvider sig med hver Dag, der gaar.

Ingen Tid har vel været gunstigere for Hedningemission end vor. Der er tre historiske Tidsrum, som har frembudt særlig heldige Omstændigheder for Evangeliets Udbredelse. Den første er det romerske Verdensriges Tid, de første Aarhundrede af vor Æra, da hele den gamle Verden var samlet under Roms Overherredømme. Den anden Epoke er det sextende Aarhundrede, da spanske og portugisiske Sømænd aabnede Kirken Adgang til nye Verdensdele, en hel ny Halvdel af Jorden. Endelig er der vor egen Tid, da vidunderlige Opfindelser næsten synes at tilintetgøre Afstanden og sætte Europa i direkte Forbindelse med hele den øvrige Verden. Der er ikke mere noget Fastland, som ikke er bleven udforsket, og ingen Ø ligger saa langt ude i Verdenshavet, at vore Skibe ikke naaer den. I Løbet af et Par Dage befinder vi os paa Steder, som St. Franciscus Xaverius behøvede Aaringers farefulde Sejlads for at komme frem til. En Tredjedel af Missionærerne døde i hine Tider paa Rejsen, medens deres Efterfølgere nu uden Besvær eller Fare naaer deres Maal. Det er sandt, at ingen Konger som forhen sørger for Missionerne, men det christne Folk tilveje-

bringer med mere end kongelig Gavmildhed de uhyre Midler, som er nødvendige til Troens Udbredelse.

Bøn.

O Jesus, ved Maria reneste Hjærte ofrer jeg dig alle denne Dags Bønner, Handlinger og Lidelser for alle dit guddommelige Hjærtes Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at det apostoliske Værk, som øves af Forbundet til Troens Udbredelse, maa voxe og trives.

Amen.

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 43.

Nu hændte det en Gang paa et Sted, i hvis Nærhed St. Franciscus netop opholdt sig, at Brødrene plejede de Syge og Spedalske i et Hospital. Og blandt disse Syge var en Spedalsk, som var saa utaalmodig og umedgørlig og uforskammet, at man forvist troede, at han var besat af den onde Aand. Thi med Ord og med Slag mishandlede han skammelig dem, der plejede ham, og, hvad værre var, han bespottede og smædede Christus den Velsignede og hans helligste Moder, Jomfru Maria, saa at der ingen var, som kunde eller vilde pleje ham. Thi om end Brødrene med Taalmodighed kunde bære den Forsmædelse og Ufærd, som tilføjedes dem selv, saa kunde de ikke med god Samvittighed høre paa, at Christus og hans Moder blev forbandede, og derfor besluttede de helt at forlade denne Spedalske. De vilde dog ikke gøre det, før de havde forkyndt det for St. Franciscus, som den Gang netop opholdt sig i Nærheden. Men da de havde sagt det til ham, saa kom St. Franciscus selv til denne gudsforjaaene Spedalske, og han gik til ham og hilste ham og sagde: »Gud give dig Fred, min kæreste Broder!« Men den Spedalske svarede: »Hvad Fred

kan jeg fange fra Gud, som har taget min Fred og alt Gods fra mig og har gjort mig ganske raaden og stinkende?»

Men St. Franciscus sagde: »Søn, hav Taalmodighed, thi Legemet Sygdomme er givne os af Gud i denne Verden, for at de kan blive os til Fortjeneste, naar vi bærer dem med Taalmod.« Men den Syge svarede: »Hvorledes kan jeg med Taalmod bære denne stadige Pine, som plager mig Dag og Nat? Og ikke blot pines jeg af min Sygdom, men Brødrene, du har givet mig at tjene og pleje mig, de gør det ikke, som de burde.« Da erkendte St. Franciscus ved Aabenbaring fra Gud, at denne Spedalske var besat af den onde Aand, og han gik hen og gav sig til at bede og anraabte Gud om at forbarme sig over den Syge. Og efter at have bedt, vendte han tilbage til ham og sagde saaledes: »Søn, siden du ikke er tilfreds med de andre, saa vil jeg passe dig.« »Det glæder mig,« svarede den Syge, »men hvad mere kan du gøre for mig, end de andre?« St. Franciscus svarede: »Jeg vil gøre alt, hvad du ønsker.« Da sagde den Spedalske: »Saa ønsker jeg, at du vasker mig over det Hele, thi jeg stinker saa stærkt, at jeg ikke kan holde mig selv ud.«

Da lod St. Franciscus strax varme Vand med mange duftende Urter i, klædte derpaa den Syge af og begyndte at vaske ham med sine Hænder, og en anden Broder skyllede ham. Og ved et Under fra Gud skete det, at hvor St. Franciscus rørte med sine hellige Hænder, forsvandt Spedalskheden, og Kødet blev ganske sundt. Og som Kødet begyndte at helbredes, helbrededes ogsaa Sjælen; thi da den Spedalske saae, at han blev karsk, saa grebes han af stor Ruelse og Anger over sine Synder og begyndte bitterlig at græde, saaledes at ligesom Legemet rensedes udvendigt for Spedalskheden ved Tvætning med Vand, saaledes rensedes Sjælen indvortes for Synden ved Taarernes Bad. Og da han var fuldstændig helbredet baade paa Sjæl og Legeme, saa begyndte han ydmygt at anklage sig selv, og sagde grædende med høj Røst: »Ve mig, jeg har gjort mig værdig til Helvede ved den Uret, jeg har øvet mod Brødrene, og ved min Utaalmodighed og ved mine Gudsbespottelser!«

(Fortsættes.)

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg
Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 45.

Søndagen den 11. November

1900.

Den franske Regering

og

Gejstligheden.

Følgende Meddelelser fra Toulouse har den franske Konsejlspræsident *Waldeck-Rousseau* d. 28. f. M. holdt to betydningsfulde Taler, den ene ved Modtagelsen af Byens Autoriteter, den anden ved en Festbanket, som Byraadet gav.

I den første, der var Svar paa en Velkomsthilsen, bragt ham af Toulouses Ærkebiskop, erklærede Konsejlspræsidenten, at Gejstligheden burde lade Ro falde paa sig. Naar de Gejstlige viste sig tro mod Lovene, havde de Krav paa at behandles med Højagtelse af alle; thi de maatte ikke forvexles med *de Agitatorer, som endog bød Biskopperne Trods.*

Der laa i disse Ord tydelig nok den Hensigt at sondre Faarene fra Bukkene og at give Verdensgejstligheden gode Ord, for des friere at kunne slaa løs paa »Agitatorerne« : Ordensgejstligheden. Ved Festbanketten om Aftenen gav Konsejlspræsidenten denne sin Anskuelse et endnu klarere Udtryk, idet han bl. a. sagde:

»Republiken er indadtil truet af talrige Farer, navnlig fra *de gejstlige Kongregationer, som søger at undergrave Statens Autoritet.* Kongregationerne maa derfor bekæmpes gennem *en ny Foreningslov.*«

De senere, udførligere Referater bringer følgende Gen-givelse af ovenstaaende Sted i *Waldeck-Rousseaus* Udtalelse :

»Dreyfus-Affæren har vist, at der eksisterer en klerikal Organisation, som endog vover at trodse Kirkefyrsterne. Denne Organisation har sin faste Stamme i de gejstlige Ordener, hvis Formue overstiger Tusinde Millioner Francs, og hvis Indflydelse Dag for Dag bliver mere og mere faretruende for Republikken. Under Skin af blot at røgte religiøse Hværv har disse Ordener dannet en politisk Korporation, der stræber at opnaa fuldstændig Uafhængighed og tilrive sig al Avtoritet

»Klerikalismen er derfor en farlig Fjende, mod hvilken Kampen maa føres med Kraft og Fasthed. I Særdeleshed gælder det at modsætte sig de gejstlige Ordeners Indtrængen paa Undervisningsvæsenets Omraade. Vi kan ikke finde os i, at den opvoksende Ungdom spaltes i tvende Lejre.«

Det er sjældent, Masken i den Grad rives af det liberale Hykleri, som her i denne Udtalelse. Man ser særdeles tydeligt, hvad den lovpriste *Troes- og Tankefrihed* i den moderne Stat betyder — nemlig Frihed til at tro og tænke, hvad Magthaverne anser for godt og gavnligt. Det erklæres aabent af Regeringens Chef: »*vi kan ikke finde os i, at den opvoxende Ungdom deles i tvende fjendtlige Lejre.*« Men hvem er disse *vi*? Betegner dette Pronomen det franske Folk? Nej — det betyder et i Øjeblikket regerende Flertal, Hr. Waldeck-Rousseau og hans Venner. Hvad dette *Parti* ikke vil finde sig i, skal det franske *Folk* heller ikke have Lov til at bryde sig om. Dette er *Frihed*, saaledes som det nittende Aarhundrede nu én Gang forstaar dette Begreb — nemlig Frihed for mig og mine Meningsfæller og Tilladelse for alle andre til at mene det samme, som vi. Iøvrigt maa der gribes til Tvangsforholdsregler mod dem, der ikke vil være frie paa samme Maade som vi. Den moderne Liberalismes sidste *Fundament* og *Argument* er og bliver nu som for hundrede Aar siden — *Guillotinen*.

Hvad Beskyldningen for at »true Republikken« angaar og at ville »tilrive sig al Autoritet«, da er den lige saa gammel som Christendommen. Et af de Tegn, hvoraf den

berømte Konvertit J. H. Newman saae, at den katholske Kirke var identisk med Oldkirken, var netop, at hin Anklage for *Statsfarlighed* rettedes mod dem begge. I sin Bog *Development of Christian doctrine* skriver han (*ch. VI.*):

»Hvad er Christendommens oprindelige Type, og er denne Type bleven bevaret i de Læreudviklinger, som er paafulgte, og i den Kirke — almindelig kaldet den katholske — som rummer og lærer disse? Lad os se, hvorledes Verden betragter denne Kirke nu i dens Alderdom, og lad os se, hvorledes Verden en Gang betragtede den i dens Ungdom, og lad os derpaa se, om der {er nogen videre Forskel. Følgende Definition vil vise, hvad jeg mener:

»Der gives et religiøst Samfund, som gør Fordring paa at have guddommeligt Sendelse, og som anser alle andre religiøse Samfund udenom sig for kætterske eller vantro; det er et velorganiseret, veldisciplineret Samfund; det er en Slags hemmeligt Selskab, der binder sine Medlemmer sammen paa en Maade, det er vanskeligt for Udenforstaaende at komme paa det rene med. Dette Samfund er spredt over hele Verden; her og der kan det være svagt eller uden Betydning, men i Kraft af sit indre Sammenhold er det som Helhed stærkt; det kan være mindre i Tal end alle andre religiøse Samfund under et, men det er større end hvert enkelt af dem. Det er en naturlig Fjende af Regeringer, som staar udenfor dets Omkreds; det er intolerant og begaar Overgreb og stræber efter at omforme Samfundet; det bryder Love, det adskiller Familier. Det er en grov Overtro; det beskyldes for de uhyggeligste Forbrydelser; det foragtes af Tidens Intelligens; det er i Mængdens Fantasi omgivet af Rædsel. Og der gives kun ét saadant Samfund.

»Læg denne Beskrivelse frem for Plinins eller for Julian Apostata, for Guizot eller Frederik den Anden — de vil strax vide, *hvem* der er ment. Der er i hele Verden kun

et eneste Samfund, hvorpaa hver Linje i denne Skildring passer.«

Newman gaar derpaa over til at eftervise i det Enkelte, hvorledes den hedenske Oldtid og den vantro Nutid enes om at fordømme Katholicismen som Statens og Kulturens Fjende. Og han slutter saaledes:

»Hvis der nuomstunder findes en Form af Christendom i Verden, som anklages for grov Overtro, for at laane Ritus og Skikke fra Hedningerne og for at tilskrive Formler og Ceremonier en lønlig Kraft; en Religion, der menes at bebyrde og trælbinde Fornuften ved sine Krav, at henvende sig til de Uvidende og Dumme, at støttes af Sofisteri og Bedrag, at staa i Modstrid med Fornuften og forherlige den blotte, irrationelle Tro; en Religion, der betynger det alvorlige Menneske med strænge Anskuelser om Synd og Syndens Følger og saaledes kaster en mørk Skygge over Livet; en Religion, der anser det for beundringsværdigt at give Afkald paa Rigdom og i hvert Fald gør det til en Umulighed for sine alvorlige Tilhængere at nyde dens Goder; en Religion, hvis Læresætninger anses for at være saa evident taabelige og falske, at et Blik paa dem er nok til at fælde en Dom om dem, og at det vilde være urimeligt at undersøge dem nøjere; en Religion, der vides at være saa lav og gemen, at man kan bagvaske den, som man lyster, og at det vilde være absurd at gøre sig nogen Umage for at skifte Vind og Sol lige mellem dens forskellige Elementer; en Religion af en saadan Beskaffenhed, at en, der omvender sig til den, betragtes med Nysgærrighed, Mistænksomhed, Frygt eller Væmmelse — som om der var hændet ham noget ubegribeligt, som om han var kommen i Samfund med frygtelige Magter, som om han nu havde overgivet sig til et Forbund, der lagde Beslag paa ham, opslugte ham, berøvede ham hans Personlighed, gjorde ham til et blot Organ eller Redskab i andres Tjeneste; en Religion, der hades som proselytmageirsk, samfundsfarlig, revolutionær, rigsfjendtlig, spottende Lovene, fjendtlig mod den menneskelige Natur

og dens helligste Rettigheder; en Religion, der betragtes som Mørkets Stridsmand, og hvis Bestaaen i et Land nedkalder Himlens Straffe; en Religion, der sættes i Forbindelse med Rænker og politiske Sammensværgelser, og som maa bære Skylden for alt, man ellers ikke kan gøre sig Rede for; en Religion, hvis blotte Navn er uhyggeligt og bruges til at betegne, hvad der er forkert eller taabeligt; en Religion, som Selvopholdelsesdriften nøder En til at forfølge;

»en saadan Religion er, hvis den endnu findes i Verden, ikke ulig Christdommen, saaledes som denne samme Verden opfattede den, da den først udsprang fra sit guddommelige Ophav.«

Newman citerer, i de senere Udgaver af sin Bog (der oprindeligt udkom i 1845) følgende karakteristiske Udtalelse i et konservativt engelsk Tidsskrift *The Quarterly Review* for 1873:

»Alle Vegne, hvor Katholikerne optræder talrigt og med Kraft i en protestantisk Nation, *tvinger* de, som ved en Naturløvs Magt, denne Nation til at behandle dem med alvorlig Tvang og Kontrol. . . Naar Catholicismen er sig selv og sin Mission tro, *kan* den ikke andet end, alle Vegne og naar som helst Lejlighed gives dertil, at fordre og efterstræbe det Overherredømme, som den i sin Samvittighed mener er dens umistelige Ret hele Verden over. . . Af Omstændighedernes Magt, af sin egen indre Logik tvinges den til at være en Fjende af enhver Regering, den ikke selv behersker. . . For alle Protestanter, Fædrelandsvenner og Tænkere maa Catholicismen derfor nu staa som *hostis humani generis*, »Menneskeslægtens Fjende.« «

Man ser, hvorledes den engelske Protestant føres til at anvende de samme Ord, hvormed engang det hedenske Rom stemplede de første Katholiker. »Hvilket Vidnesbyrd«, udbryder Newman, »for vor Identitet med St. Pauls, St. Ignatius', St. Polycarps og de andre Martyrers Kirke! Paa dette Punkt er de konservative Politikere enige med de

liberale og med hele Fremskridtspartiet i Storbritannien, Frankrig, Tyskland og Italien.«

Vi hører nu, fra den franske Ministerpræsidents Mund, den samme Klage. Hr. Waldeck-Rousseau finder, at Kirken »sætter sig op mod Øvrigheden,« og han vil ikke finde sig i, at den »forfører Folket.« Ogsaa herhjemme begynder vi at høre saadanne Røster. Vantroen aner allerede, hvem den i det *tyvende* Aarhundrede vil faa at kæmpe med, ogsaa i Danmark. Liberale Forfattere, fra Georg Brandes til Uffe Birkedal, har peget hen til den katholske Kirke som »Kulturens Arvefjende.« Under denne Fane vil Angrebet aabenbart ske, om dette Banner skal den Kamp rase, som maaske vil blive Verdenshistoriens største.

Det nye Aarhundrede gaar ind med en Himmel, dækket af Uvejrsskyer. Og den franske Konsejlspræsidents Tale er et af Lynene i Horisonten. *Vigilate!*

Dr. H. Schwanenflügel.

Miblandt Brandesianismens mindre prangende, men desmere solide Navne har man hidtil talt Literaturhistorikeren, *Dr. phil.* H. Schwanenflügel. Man kan imidlertid ikke længere gøre dette; Doktoren har nemlig fornylig, i en Bog om afdøde *J. P. Mynsters* Liv og Gærning, brudt Staven over sin tidligere Livsanskuelse og Forfattervirksomhed og aabent bekendt sig som Christen.

I Bogens Forord, som er rettet til Overbibliothekar *Dr. phil.* Birket-Schmith, fortæller Dr. Schwanenflügel først, hvorledes hans Studium af Mynster førte ham til at sætte mindre og mindre Pris paa en Mand, han tidligere havde sat saare højt — Søren Kierkegaard. Han fortsætter derpaa:

»Men hvad der for mit Sjæleliv havde den største Betydning var, at jeg, som i de yngre Aar havde været en af-

gjort Rationalist og aldrig mente mere at kunne vende tilbage til positiv Christendom, følte mig under Læsningen af Mynsters Skrifter saa mægtig hendragen til vor Kirkes Lære, at jeg tilsidst aldeles overgav mig. *Jeg tror nu, at Christus er Guds Søn, og jeg véd, at han er Tidernes Midtpunkt.* Jeg bryder Staven over de Kæpitler, der i mit Ungdomsarbejde »Oldtidens Kulturhistorie« behandler den hellige Historie, og navnlig det, der bærer Overskriften »Jesus fra Nazareth.« Adskillige, og derimellem Folk af Intelligens og med literært Navn, betroede mig hviskende, at »jeg havde skilt mig fortræffeligt« ved dette Kapitel; Forlæggeren, afd. Hofboghandler Høst, anmodede mig indstændig om at lade det udkomme i Særtryk. Det maa altsaa *desværre* have vakt fleres Interesse. Jeg beklager nu dette dybt og raader Enhver, som Bogen skulde falde i Hænde, fra at gøre sig bekendt dermed; enkelte andre Kapitler i den store Bog turde maaske være læseværdige, *dette* er i hvert Tilfælde tyndt, overfladisk og aandløst; ligesom dets Idé er forkastelig.«

At denne uforbeholdne Retraktation har paadraget Dr. Schwanenflügel »Politiken«s Uvenskab siger sig selv. Til Gengæld har den sikkert vunden ham manges Venskab, glædet og styrket mange.

St. Francisci aandelige Blomster.

Fortsat fra Nr. 44.

Fjorten Dage igennem vedblev han saaledes bitterligt at klage over sine Synder og bede Gud om Naade, og han aflagde en fuldstændig Bekendelse for Præsten. Og Sanct Franciscus takkede Gud for et saa stort Under og drog derfra til fjærne Egne, thi af Ydmyghed vilde han fly al Ære, og i alle sine Handlinger søgte han kun Guds Ære og Forherligelse og ikke sin egen.

Men det behagede Gud, at den nævnte Spedalske, efter fjorten Dages Bod, blev angreben af en anden Sygdom, og han døde en hellig Død, styrket ved Kirkens Sakramenter, og hans Sjæl aabenbarede sig, undervejs til Paradiset, for Sanct Franciscus, der var i en Skov og bad, og sagde til ham: »Kender du mig igen? Jeg er hin Spedalske, som Christus den Velsignede helbredede for din Skyld, og nu drager jeg ind til det evige Liv, hvorfor jeg takker Gud og dig. Velsignet være din Sjæl og dit Legem, velsignede være dine hellige Ord og dine Gærninger, thi ved dig skulle mange Sjæle frelses i Verden! Og vid, at der ikke gaar nogen Dag, uden at de hellige Engle og de andre Hellige takke Gud for de Hellighedens Frugter, som du og din Orden bærer i Verdens forskellige Egne, og fat derfor Mod og sig Gud Tak og vær vis paa hans Velsignelse!« Og efter at have sagt dette, drog hin Sjæl op til Himlen, og St. Franciscus hentede megen Trøst af disse Ord.

(Fortsættes.)

ANMODNING. Saafremt nogen skulde eje et overflødigt Exemplar af »Katholiken« Nr. 51 for 1899 samt af Nr. 10, 11, 12 & 13 for i Aar, bedes vedkommende vise »Katholiken«s Redaktør den Tjeneste, at sende ham disse Numre.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 46.

Søndagen den 18. November

1900.

Af „Bogen om Rom.“

I.

Naar vore fromme Fædre, Pilgrimmene fra det høje Norden, i fordums Dage ad den gamle flaminiske Vej nærmede sig Rom og fra Monte Marios Højdedrag første Gang fik Øje paa den nye Pagts hellige Stad, saa kastede de sig ned paa deres Ansigt, kyssede Jorden og rejste sig med strømmende Taarer for at istemme et *Te Deum laudamus*...

Den flaminiske Vej løber endnu ud over Kampagnen, op mod den gamle romerske Digtters Yndlingsbjerg Soracte. Men ingen Pilgrimsskarer vandrer mere ad Vejen fra Orvieto til Rom. Ingen Vandringsmand træder med søndertraadte Sko og bankende Hjærte gennem Porta del Popolo, ind paa den store, stille Plads, hvormed Rom før bød de Fremmede Velkommen, og hvor det læskende Vand vælder af Stenløvernes Gab ved Obeliskens Fod. Pilgrimmene er afløst af Turisterne, og Jærnbanen sætter nu den Rejsende af ude ved Esquvilinerhøjen, dér, hvor Mæcenus en Gang havde sine Haver.

Men endnu er der, ogsaa under denne Jærnbaneindfart, et Øjeblik, fuldt af Storhed.

Allerede længe har man fulgt Tiberens Løb; gul og bred glider den af Sted i samme Retning som Toget, nedad mod Rom, og med Ærefrygt betragter man dette historiske Vand, der skrider langsomt som en højtidelig Tragoede. Ved Togets anden Side iler lave Grusskrænter, smaa Krat, Akaciebuske og Grøftkanter med lyserøde Alpevioler forbi;

her og der ligger et Vogterhus med feberfordrivende Eucalyptustræer omkring.

Saa nærmer man sig den lille Station Castel Giubileo — og pludselig bliver der Røre i den lange Vogn, hvis Kupéer kun er skilte ved lave Halvvægge. Alle rejser sig — alle peger — alle trænger Hovedet saa nær til Vinduerne som muligt — alle taler ivrigt. Thi dér — langt ude over den bakkede Kampagne — løfter sig i den fjærne Horizont en disblaa Silhuét — et mægtigt Omrids — en Kæmpekuppel — Kuplen paa Sanct Peter...

Et Øjeblik staar den ubevægelig derude i Synskredsen — et Øjeblik endnu — alle stirrer ivrigt — Børn løftes op for at se...

Saa glider Bakker frem og skjuler Sanct Peters Kuppel. Landskabet er øde som før, Tiberen glider lydløst langs Tøget. Men vi sidder højtidelige tilbage; vi har for første Gang set Kuplen paa St. Peter...

II.

Det første Indtryk af Byen Rom er trist og fuldt af Skuffelse. Man finder rundt om Jærnbanen et Kvarter med lange, lige Gader, elektriske Sporvogne, store, moderne Boutiker, elegante Kaféer, offentlige Bygninger, der synes indførte lige fra Berlin. Solen staar lavt og blænder En med et stikkende Lys; man møder paa Fortovene en Strøm af Spasere i Bourgeoisiets internationale Uniform; og man gaar og gaar og finder stadig kun samme berlinske Gader, hvor det elektriske Lys tændes, idet Mørket falder paa.

Efter at man har fundet sit Hotel, gaar man atter ud. Men man ser bestandig samme Art Gader, samme Sporvogne, samme elektriske Lys. Ingen skinnende Marmorkirker, intet mægtigt Palazzo vecchio bryder — som i Florens — Husrækkernes moderne Ensformighed. Man naaer tilsidst Tiberen, der vælter sig, elektrisk belyst, under en stor Jærn-

bro, hvorover Sporvognen farer afsted som et rullende Hus. Man læner sig mod Granitbolværket, man spejder over Flo- den, men man ser intet, som ikke kunde ses ved Knippels- bro. Og med Hjærtet fuldt af Skuffelse tyer man hjem til sit Hotelværelse, som i den fugtige Novemberaften er koldt og uhyggeligt...

Alligevel er det en besynderlig Tanke, at Leo XIII. so- ver i den samme By som En selv, og at man imorgen kan gaa hen og se St. Peter, se Vatikanet...

III.

Imidlertid bliver min første Gang, da det atter er lyst, ikke til St. Peter. De store Sporvogne durer forbi med de- res lokkende Indskrift *S. Pietro*, men jeg modstaar dem. Først maa vi op i Fremmedkvarteret, min Hustru og jeg for at finde en Bolig, der passer os bedre end det triste og dyre Hotel. Vi gaar efter Kortet, og ad Corso og Via Con- dotti — Via Condotti, foran hvis brogede Butikker vi siden saa mange Gange skulde standse — naaer vi den spanske Trappe og bestiger for første Gang dens brede Trin af Tra- vertin. Solen skinner; ovre ved en Solvæg sidder Model- lerne i deres røde og grønne Dragter; der er fuldt af Blomster nede paa Torvet om Berninis baadformede Fontæne, og foroven omringes vi af Drengene, der sælger Appelsiner.

Saa staar vi paa Pladsen foran Trinità dei Monti og ser ud over Rom...

Det er en Morgen i November. Hjemme i Dan- mark er det vel Graavejr og Slud, og Fabrikerne piber skingrende gennem Regntaagen, men her hvælver den klare, blaa Himmel sig over en By, som er uden Fabriksskorstene, men i Steden har hundrede Kirkers Kupler og Spir. Og mellem de okkerfarvede og lyserøde Façader, op mellem de solbrændte, blegede Tage af Tegl, løfter sig Kirke ved Kirke.

Med Kortet i Haanden finder vi Navne paa enkelte af dem. Vi finder ogsaa Toppen af Marc Aurels Søjle, som vi nylig med glad Undren overraskedes af at møde paa Piazza Colonna, midt i Corsoens moderne Vrimmel, og vi finder ganske nær ved os en Madonna Immacolata paa Tinden af en anden Søjle. Og da vi dernæst gaar lidt til Siden, saa Blikket kan komme udenom den svære Kuppel paa San Carlo al Corso, saa ser vi fjærnt i Roms anden Horizont den vatikanske Høj med sine vidunderlige Bygninger — Paveens Palads og Christenhedens Domkirke...

Ja, der ligger St. Peter ovre, i fuld Virkelighed, belyst af Morgensolen. Der ligger den ovre, bygget af blegrøde Sten, med blegblaa Kuppel. Man ser tydeligt de smaa Søjler, som bærer Kuplen, de store Søjler, som danner Façaden. Man ser ogsaa en Flig af Pladsen foran St. Peter...

Længe staar vi der og stirrer og spejder. Den evige Stad hviler stille og fuld af Fred i Morgensolen. Monte Marios gyldne Høj tegner sig i plastisk Klarhed mod den blaaeste af alle Himle; højt oppe paa Bjærget ligger der en lille Kirke. Roms Horizont er netop saa skøn, fordi den overalt lukkes af Natur; her Monte Mario og Monte Gianicolo, hist Albaner- og Sabinerbjærgene eller den grønne Kampagne. Blikket er aldrig fanget i Rom, men strejfer frit ud under aabne Himle.

Længe staar vi og ser udover Rom. Der begynder at blive levende paa Pladsen foran Trinità dei Monti. Englænderne kommer ud af de fine Hoteller henne i Via Sistinas Begyndelse, og Droskekuskene, som holder foran Kirken, styrter sig over dem. Vi følger Vognene, ned ad Via Sistina. I det Fjærne øjner vi det spidse Spir paa Santa Maria Maggiore, Bakker og Dale herfra, langt ovre paa Esquilinerhøjen. Vi bøjer af tilvenstre, op ad Via Porta Pinciana; brummende og durende arbejder den elektriske Sporvogn sig her op ad *Mons Pincius*, den gamle »Havernes Høj«, hvor endnu i Halvfjerdserne Villa Ludovisi laa. Opad, opad gaar det; mod den skønneste blaa Luft

tegner Havers sorte Cypresser sig; blomstrende gule Roser hænger skødesløst ned over en Mur; og medens vi laver os til at læse de udhængte Skilte om »Værelser til Leje«, mærker vi mere og mere, at vi dog er i Rom...

IV.

Om Eftermiddagen vandrer vi endelig til St. Peter. Det er henad Solnedgang, da vi fra Borgoens trange Gader træder ud paa den store Plads. Gyldent Sollys falder skraat henover de mægtige Søjler, der danner Porticoen, og over Taget paa den ene Side af Kolonnaden. De store Springvand plasker.

Vi sætter os stille paa Soklen af Sanct Peters Statue, nedenfor Trapperne, der fører op til Basilikaen. Mod den blaa Luft tegner sig, Pladsen rundt, Kolonnadens Hær af Statuer — Martyrer, Fædre, Munke, Paver, alle Helgen. En lille Flok Dominikanere gaar over Pladsen i deres maleriske Ordensdragt. De stiger op ad de mærkelige, skalformede Trin midt for Kirken, og vi følger dem...

Portens svære Forhæng falder tungt i bag os, og vi staar i denne Kirke, der er høj og lys som en Allé af Palmer. Langt oppe ser vi som et lille Bed af gule Flammer — det er de mange Lamper, som brænder om Sanct Peters Grav.

Vi begynder at gaa. Vi naaer først Vievandskarrene med deres buttede Barok-Engle. Vi kommer forbi Sakramentskapellet med dets svære Gitter af Messingsøjler. Vi naaer St. Peters Statue, hvis blanke Fod vi kysser og berører med Panden — *Obedientia et pax*, »Lydighed og Fred«, som Kardinal Bellarmin hver Dag Aaringer igennem sagde, naar han paa denne Maade viste Apostelfyrsten sin Hyldest...

Og endelig er vi ved den Grav, hvori Apostelen, Martyren, Kirkens Hyrde, den første Pave, hviler; vi er ved

Sanct Peters Grav; bag disse gyldne Døre staar hans Kiste...

Skønt det er simpel Hverdagftermiddag, knæler dog mange rundt om Graven. Et Marmorrækværk omgiver den aabne Krypt, hvori Petrus hviler. Vi knæler med de andre, som anraaber om Apostelens Forbøn.

Og da vi rejser os, ser vi oppe langs Kuplens Rand, højt, højt oppe over vore Hoveder, i uforgængelige Guld-bogstaver de Ord, hvorpaa hele Kirken hviler: *Tu es Petrus*, »Du er Petrus, og paa denne Klippe vil jeg bygge min Kirke, og Hælvedes Porte skulle ikke overvælde den.«

De franske Frihedsmænd.

Funder et Møde i det franske Deputeretkammer den 6te ds. fremlagde Konsejlspræsidenten, Waldeck-Rousseau, sit *Reformprogram*. Ved to nye Love vil den »frisindede« Minister søge at bekæmpe Gejstlighedens Frihed. Først ved en *Foreningslov*, som skal søge at »hindre de gejstlige Ordener og den døde Haands Omsiggriben.« Man vil, med andre Ord, saa meget som muligt forbyde de religiøse Ordener at eje noget — samtidig med, at et andet nyt Lovforslag giver de franske *Fagforeninger* den Ret, de hidtil har manglet, til at erhverve Ejendom og slutte Kontrakter. Den franske Republik hviler, som bekendt, paa Principperne Frihed og Lighed, . .

Ikke blot Retten til at eje noget, skal nu saa vidt muligt fratages Ordensgejstligheden i Frankrig, men ogsaa Retten til at *undervise*. Waldeck-Rousseau foreslaar nemlig *at gøre det til Betingelse for alle Statsembedsmænd og alle Officerer at have gennemgaaet Statens konfessionsløse Skoler*. Med andre Ord: en katholsk opdragen Franskmand skal for Fremtiden være udelukket ikke blot fra Ansættelse i Hæren, men ogsaa fra alle andre Embedsstillinger.

Bliver denne Lov vedtaget, er der hermed sket et Skridt af uberegnelig Rækkevidde hen mod Frankrigs Afchristning.

Mærkeligt er det, at de mange begavede franske Forfattere, der i de sidste Aar har skreven om *Angelsachsernes* Overlegenhed over Franskmændene, ikke har taget med i Betragtning, hvorledes den katholske Kirke uhindret tør trives og blomstre i England, og hvorledes Katholiker dér stiger til Rigets allerhøjeste Embeder. Det er ellers værd at lægge Mærke til, at Englands Opsving netop begynder samtidig med de engelske Katholikers Emancipation. 1803 havde England kun 15 Millioner Indbyggere, men Frankrig 40; Frankrig var *la grande nation*, og England var et haardhjærtet Kræmmerland, fuldt af indre Uretfærdighed. Nu er Frankrigs Befolkning gaaet to Millioner *ned*, medens England har et Folketal af 40 Millioner. Og siden Katholikernes Emancipation i 1829 har England været i stadig politisk og social Fremgang, og det revolutionære »Frisind« spiller en mindre Rolle dér end i noget andet europæisk Land.

Hvad angaar den *anden* store angelsachsiske Nation, som man i Frankrig ogsaa med Misundelse ser op til: *Amerikanerne*, saa er den katholske Kirkes Stilling i de nordamerikanske Fristater alle velbekendt. Men Fristaternes Forfatning hviler heller ikke, som Frankrigs, paa Rousseaus falske Lærdomme om Menneskenaturens oprindelige Godhed og paa selvtagne Menneskerettigheder. Fundamentet for den store Republik hinsides Atlanterhavet er ikke Voltaires Religionshad, men Ord som disse af *George Washington*:

»Religion og Moral er uundværlige Støtter for alle de Anlæg og Vaner, der fører til politisk Velfærd. Forgæves vilde den Mand gøre Fordring paa at kaldes Patriot, som vilde arbejde paa at omstyrte disse store Piller for Menneskets Lykke... Hvad der end kan ventes af forfinet Opdragelses Indvirkning paa særligt byggede Aander, saa forbyder Erfaring og Fornuft os at vente, at et Folks Moral kan bestaa uden religiøse Principer. Det er urokkelig sandt, at

Dyd eller Moralitet er en nødvendig Betingelse for en demokratisk Regeringsform. En oprigtig Ven af Demokratiet kan derfor ikke med Ligegyldighed betragte de Forsøg, der gøres, paa at ryste hine Samfundsbygningens Grundvolde.«

Disse »reaktionære« Ord af en *sand* Frihedsmænd rummer maaske Hemmeligheden ved »Angelsachsernes Overlegenhed.« Men tværtimod Washingtons Ord vedbliver de *falske* Frihedsmænd i Frankrig deres fortvivlede og for Landet dødbringende Kamp mod Religionen. Og den danske Liberalisme applauderer i Kor med det danske Socialdemokrati...

TAK. De ønskede Numre af »Katholiken« er i den forløbne Uge blevne indsendte, og »Katholiken«s Redaktør bringer Vedkommende sin bedste Tak for udvist Velvilje og ydet Hjælp.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 47.

Søndagen den 25. November

1900.

En betydningsfuld Afgørelse.

Det danske Kultusministerium har i disse Dage udsendt tvende Meddelelser, som i ikke ringe Grad er i Stand til at henvende almindelig Opmærksomhed paa sig. Den ene, den, som maaske umiddelbart vil interessere de fleste, indeholder Vilh. Beck's uendelig flove Undskyldningsskrivelse til Ministeriet angaaende de Beskyldninger, som han havde udslynget mod en Del af sine Kolleger. Det er sjældent, man sér nogen voxen Mand i den Grad offentlig aabenbare sig som Pjankehovede, som Beck her nødes til at fremstille sig selv. Dog skal vi ikke opholde os nærmere ved det Beckske Aktstykke, men meget hellere dvæle ved det andet, som indeholder det dansk-protestantiske Episkopats Afgørelse i et meget vigtigt Spørgsmaal, nemlig om de evige Helvedesstraffe.

Hvad der har givet Anledning til denne Udtalelse er bekendt for de fleste af vore Læsere, saa her skal kun ganske kort mindes om, at den unge Sognepræst Anton Jensen paa Harboøre offentlig havde fremsat sine Tvivl om, ja Foragt for Læren om de evige Helvedesstraffe, og det ved forskellige Lejligheder, senest og mest udfordrende i en, man kan gærne sige fræk Artikel i Bladet »København's« No. af 12. Septbr. d. Aar med Overskriften: »Skal vi saa sove videre?« Han kalder Læren om et evigt Helvede for »en modbydelig Lære, der maaske i gamle Dage kunde holde Pøbelen i Tømme« etc.

Kultusministeriet opfordrede Biskopperne til at udtale sig om Pastor Jensen's Optra'den og hele Stilling, og denne Biskoppernes mærkelige, for enhver Ven af Statskirken sik-

kert beklagelige Udtalelse, skal vi i enkelte Punkter nærmere belyse.

Efter allerførst at have hævdet, at Læren om evig Fortabelse findes udtalt baade i den hellige Skrift og i den Augsburgske Konfession, henstiller Biskopperne dog denne Lære blandt det mindre væsenlige, blandt det, der ikke fundamentalt hører med til den christne Tro. En Katholik forstaar ikke det, at *nogle* christne Sandheder tør man nægte uden derved at stille sig udenfor Kirken, for en Protestant er en saadan Paastand selvfølgelig ikke saa meningsløs, men dog vil sikkert det, at Læren om en evig Fortabelse hører til det mindre væsenlige, falde mangan troende Protestant haardt for Brystet. Hvad Mening bliver der i at »arbejde med Frygt og Bæven paa sin Saliggørelse«, som St. Paulus skriver, naar alligevel ethvert Menneskes evige Frelse kun er et Tidsspørgsmaal? Der kan ikke blive Tale længere om at vælge mellem Liv og Død, da alligevel hver eneste Sjæl vil arve det evige Liv. Det er vel fornuftigt at omvende sig saa tidligt som muligt til Livets Gud, men *nødvendigt* er det slet ikke; hvad enten man tilbeder eller bespøtter ham, faar man alligevel tidligere eller senere sit Sted i hans Himmel. Dér bliver Plads ikke alene for Paulus, for Petrus, for Maria, men ogsaa for Kain, for Judas, ja for Satan selv. Hvad Mening bliver der da i Grunden i det gamle Evangelium, at Ordet blev Kød og boede iblandt os, naar den, som elsker, og den, som hader dette Budskab, dog gaar samme Vej? Det er vel nok den bitreste Tanke, ja et Kors for Tanken, at blot én eneste Sjæl skal gaa fortabt, men det er en ren *Utanke*, at det til Slut vil blive ét, om vi har modtaget eller fornægtet Guds Kærlighed. (At mange flere, end vi maaske tænker, vil findes blandt de frelste, er et Haab, som ethvert kærligt Menneske med Glæde giver sig hen til, men dette forandrer intet ved selve Hovedspørgsmaalet.)

Og det der er saa selvfølgelig for Tanken, bekræftes nu af hele den hellige Skrift. Tænk paa Jesu Ord i St.

Marc. IX., at de Fordømtes Orm skal ikke dø og deres Ild ikke slukkes, og paa hans Ord i St. Matth. XXV, at de Forbandede skal gaa bort til den evige Ild, som er beredt Djævelen og hans Engle. Tænk paa St. Pauli Ord (2. Thi I), at de, som har været ulydige mod Guds Naades Evangelium, til Straf skal faa evig Fordærvelse borte fra Herrens Ansigt, og paa St. Johannes' Ord (Aabenb. XX.), at Dyret og Løgneprofeten skal pines Dag og Nat i Evigheders Evighed. Dette er kun faa Steder, men enhver, der kender noget til den hellige Skrift, kan forøge dem med mange. Og ligesom det gaar med Skriften, gaar det med den af Biskopperne nævnede Augsburgske Konfession, at den klart og utvetydigt, som noget vigtigt og betydningsfuldt, nævner Læren om Fortabelsen. I Konfessionens 17. Artikel hedder det, at Christus vil fordømme de ugudelige Mennesker og Djævlene tit at pines uden Ende, og kort efter fordømmes Gendøbernes Lære, at der for de fordømte skulde være en Ende paa Straffen. Læren om den evige Fordømmelse synes saaledes baade for den christelige Tanke og efter den hellige Skriffs Mening at være, vel ikke Fundamentet for vor Frelse, thi det er Jesus Christus, men dog for saavidt at høre til de vigtigste Lærdomme, da det store Enten-Eller i Grunden er ophævet uden dette Dogme. Der er uden denne Lære ikke mere Tale om den smalle Vej, der fører til Livet, og den brede, der fører til Fortabelsen, nej, højst bliver den smalle Vej den korte og den brede Vej den lange, men begge fører til Himlen. Og den evige Dom bliver nærmest en Farce, da alle i Forvejen véd Resultatet, som vil hedde: »Velan, du gode Tjener, gaa ind til Guds Rige!« Og hvorledes skulde den store Modstand mod denne Lære kunne forklares, hvis ikke alle var enige om at regne den med til Grundlærdommene?

For atter at vende tilbage til den biskoppelige Udtalelse, kommer der lidt længere nede i denne atter nogle Ord, der nok kan sætte Tankerne i Bevægelse. Det hedder nemlig saaledes: »Vi tør ikke ubetinget udtale, at det vilde være

umuligt for en samvittighedsfuld Mand, der har et saadant Haab,« (om alles, saavel Godes som Ondes Frelse) »at være Præst i vor Folkekirke.« Ordene er lidt forsigtigt holdte, men Meningen er dog den, at en samvittighedsfuld Mand højtidelig kan erklære, at han tror noget, som han *ikke* tror, love at ville lære og forkynde noget, som han *ikke* har i Sinde at lære og forkynde. Den, der skriver dette, har selv været i det Tilfælde, ret personligt at skulle afgøre, hvilke Krav Samvittighedsfuldhed kan stille til en Præst i den danske Folkekirke, men aldrig har han dog tænkt, at Danmarks Bisper kunde fremstille Samvittighedsfuldhed og Forpligtelse som saa elastiske Begreber. Enhver Præst i den danske Folkekirke har aflagt et højtideligt Løfte, hvori det bl. a. hedder: »Jeg N. N. lover for den alvidende Guds Aasyn først: at jeg vil beflitte mig paa at forkynde Guds Ord rent og purt, saaledes som det findes i de profetiske og apostoliske Skrifter og i vor danske evangeliske lutherske Folkekirkens symbolske Bøger,« og samme Løfte ender med de betydningsfulde Ord: »Alt dette lover jeg med Regnskabsdagen for Øje **samvittighedsfuldt** at ville holde efter den Naade, som Gud dertil vil mig forlene.« Hvor i Alverden er det muligt at være samvittighedsfuld, naar man lover at ville tro og prædike ogsaa denne af alle Christendommens Lærdomme vel mest modsagte Sandhed om de Ondes evige Fortabelse, der baade i Skriften og Bekendelsen er fremhævet med særlig Bestemthed, medens man i Virkeligheden ikke tror paa den, men vil lære ganske det modsatte, om det end sker paa en »sømmelig« Maade? Uden at ville karrikere eller forvrænge, synes de citerede Ord at kunne give en god og rigtig Mening, naar en eneste Stavelse i dem forandres, naar vi nemlig blot vil gengive dem saaledes: »Vi tør ikke ubetinget udtale, at det vilde være umuligt for en samvittighedsløs Mand, der har et saadant Haab, at være Præst i den danske Folkekirke.« Biskoppernes Haab om, at Pastor Jensen skal modnes til »dybere christelig Alvor og Indsigt,« gaar næppe i Opfyldelse, aller-

mindst efter den Skildring af den samvittighedsfulde Mand, de selv har givet.

Skrivelsen, vi her har betragtet, er et nyt Vidnesbyrd om den Usikkerhed, der er al Protestantismes Kendetegn, men som dog paa ganske særlig Vis fremtræder, hvor Protestantismen eksisterer under statskirkelige Former. Og det Punkt, som Biskopperne ved denne deres Skrivelse har paa-trykt Usikkerhedens Stempel, har sin overordenlig store Betydning, og Usikkerhed i denne Retning kan meget let faa skæbnesvangre Følger. Christendommens Alvor ophæves, naar Valget mellem evigt Liv og evig Død er borte. Den guddommelige Kærlighed bliver da til en sødladen Øllebrødsbarmhjærtighed. Og den Ævne, som Protestantismen hidtil har havt til hos mange, om de end stod udenfor den katholske Kirkes synlige Samfund, at opvække en fuldkommen Anger og derved bringe dem Frelse, denne Ævne vil forsvinde, og Protestantismen vil blive som Saltet, der har mistet sin Kraft, og som kun duer til at nedtrædes paa Landevejen.

Niels Hansen.

Randgloser.

Mtil Hr. Cand. theol. & mag. Niels Hansens Artikel om **K**æernen i det Spørgsmaal, der for Tiden bevæger Folkekirken saa stærkt, skal her kun føjes nogle faa Lægmandsbemærkninger.

For det første — hvilket Begreb om protestantisk *Samvittighedsfuldhed* giver ikke en Adfærd, som den, Hr. Jensen — og Hr. *Morten Pontoppidan*, hvem Bisperne ikke har vovet at røre ved — har udvist og for den Sidstnævntes Vedkommende stadig udviser. Og med hvilken Uforfærdethed forsvarer nu ikke Hr. Pontoppidan denne Handlemaade som rigtig, ja som ægte luthersk (hvad den maaske forøvrigt ogsaa er — nemlig i Kraft af sin Mangel paa Konsekvens og sin stædige Selvhævdelse).

Hr. Pontoppidan skriver i sit Blad *Frit Vidnesbyrd* saaledes :

»En ret evangelisk Lærer anerkender ikke Begrebet fredlyste Usandheder. Han siger: Den augsburgske Konfession holder jeg paa, og Luthers Katekismus holder jeg paa, men først og fremmest holder jeg paa Sandheden. Og naar han siger dette, taler han i sit Præsteløftes Aand« (naturligvis — det er altid *Aanden*, man beraaber sig paa, naar man er kommen paa Kant med Bogstaven!) »og i fuld Overensstemmelse med dets Ordlyd.«

Den sidste Tilføjelse er virkelig — med et mildt Ord — forbavsende. Hr. Niels Hansen har i den foregaaende Artikel meddelt det lutherske Præsteløftes Ord, og man ser heraf, at Hr. Pontoppidan i sin Tid højtideligt har lovet at ville forkynde Guds Ord »som det findes i vor danske ev.-lutherske Folkekirkes symbolske Bøger.« Og i Overensstemmelse med *dette* Løfte finder Pastor Pontoppidan det nu, naar han offenkendt forkynder, at den Lære om Helvede, som findes i hine selvsamme symbolske Bøger, er en »Umen neskelighed«, ja, er at ligne ved en Afgudsstøtte, som han haaber snart maa blive strakt til Jorden ved et Kølleslag, saa at alle kan se denne Læres »hule, af Utoøj fyldte Indre.«

At optræde saaledes er, ifølge Hr. Pontoppidan, at være i Overensstemmelse, ikke blot med Præsteløftets Aand, men endog med dets *Ordlyd!* Hvilken vidunderlig Logik, hvilken fuldstændig Mangel paa Ævne til at tænke ret — eller til at *ville* tænke ret. Thi var ikke en Viljens Genstridighed til Stede, maatte det dog være nemt at indse et saadant Standpunkts absolute Uholdbarhed. Men i sit Blad *Frit Vidnesbyrd* proklamerer Hr. Pontoppidan med største Ro sig selv som den, der overholder sit Præsteløfte indtil den mindste Tøddel, og fortolker det samtidig derhen, at »Guds Ord rent og purt, det vil . . . sige Guds Ord stadig mere rent og purt, eftersom Tiden gaar,« det vil, »nu i det 19.—20. Aarhundrede,« sige »Ordet om Guds Kærlighed og Retfærdighed, befriet fra de brutale Helvedesforestillinger.«

Siden Hr. Pontoppidan foruden Guds Kærlighed betoner Guds Retfærdighed, maa han vel antage visse Straffe for Synden, og at disse Straffe saa bevirker *alles* Omvendelse, ogsaa Djævelens. Men en saadan Lære staar der rigtignok intet om i Augsburgerkonfessionen. Hr. Pontoppidans Handlemaade synes da ikke at være fjærn fra en hver Dag fortsat *reservatio mentalis*, og han minder i det Hele ikke saa lidt om de almindelige protestantiske Skræmmebil- leder af en med elastisk Samvittighed forsynet »Jesuit«.

Fra folkekirkelig Side er det da ogsaa i Anledning af Hr. Pontoppidan bleven betonet, at »der var Forskel paa Præster og Forskel paa Præste-Samvittigheder.« (»Kr. Dgbl.« 7. ds.) Og det er mod samme Mand fra samme Kant gjort gældende, at saa rummelig var Folkekirken vel heller ikke, at den paa sine Prædikestole kunde taale Præster, der spottede og forhaanede de samme Lærdomme, som de højtidelig havde lovet at forkynde. (Samme Blad, 17. ds.)

Man skulde ogsaa synes, at Hr. Pontoppidan maatte finde det *værdigere* baade for sin egen og sin Sags Skyld at udskille sig fra den lutherske Folkekirke. Han kan dog ikke til sit Livs Ende hos sig selv og andre vedligeholde Fiktionen om, at han ikke bryder sit Præsteløfte.

Men med *Værdigheden* er det netop saa smaat bevendt indenfor Folkekirken! Hvor uværdigt var ikke nylig hele det Beckske Angreb paa Pastor Bang — et Angreb, der kun blev støttet ved den løseste Sladder, de tarveligste Skrædderskrøner. Og hvor endnu uværdigere var ikke Vilhelm Becks Tilbagetog — endda uden et eneste Udtryk for, at han angrede at have tilføjet sin Næste og Embedsbroder Tort og Skade! Hvor uværdig er endelig ikke hele den valne, haltende Form, hvori de lutherske Bisper har affattet deres Tilrettevisninger, en Form, som giver den fritænkernes Presses Spot saa let et Spil!

Resultatet af saavel Becks Denunciation som af Bispernes Breve vil da desværre blive dette højst uheldige:

- 1) at de lægger Christendommen *for Had*, og

2) at de gør den *til Nar*.

Enhver Mand med jævn borgerlig Hæderlighed vil nemlig forarges over det Letsind, hvormed Pastor Beck har behandlet andre Menneskers gode Navn og Rygte, og de vil sige: »Skal det være Christendom — saa lad os hellere være fri!»

Og ethvert sundt tænkende Menneske vil kunne indse Absurditeten i den luthersk biskoppelige Tankegang, der af *Politiken* træffende er bleven formuleret saaledes:

»1) Den hellige Skrift lærer, at der er en evig Fordømmelse.

»2) Denne Lære er ikke fundamental.

»3) Det er følgelig tilladt at haabe, at der ikke er en evig Fordømmelse.

»4) Dette Haab har gode Mænd i vor Kirke støttet paa Udsagn af den hellige Skrift.«

Nøjagtigt dette har Bisperne hævdet — nøjagtig saaledes er den danske Folkekirke stedt, naar den skal afgøre et af de vigtigste Lærespørgsmaal! Hvor er da den Aand henne, som skal vejlede *til al Sandhed*?!

Lutheranismen har levet nu i snart 400 Aar, og der er Tegn til, at dens Endeligt maaske ikke er saa langt borte. Dette, at de ledende Mænd, de retmæssige Myndigheder i den danske Folkekirke hverken i *Lære* eller i *Ledelse* véd ud eller ind, maa dog belære mange tænkende Mennesker om, at denne Kirke ikke er bygget paa den uforgængelige Klippe, og at derfor *Helvedes Porte* nu er i Færd med at overvælde den.

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 48.

Søndagen den 2. December

1900.

Darwinismens og Udviklingslærens Udsigter

ved Aarhundredskiftet.

Af et Foredrag, holdt af Pater Breitung, S. J., i »Polyteknisk Forening« den 23. November.

Efter en kort Indledning, hvori Foredragsholderen drog den fornødne Sondring mellem Udviklingshypothese i Almindelighed og den af Darwin fremsatte Hypothese om Kvalitetsvalget som Hoved-Udviklingsdrivkraft, fortsatte Taleren saaledes:

Det er unødvendigt her at gaa nærmere ind paa en nærmere Forklaring af denne darwinistiske Udviklingsformel, da den findes fremsat i utallige darwinistiske Skrifter. Endnu mindre behøver jeg at dvæle ved en Skildring af det Triumftog, Darwins Theori snart efter sin Optræden holdt gennem Verden. Mange populærvidenskabelige Bøger har skildret dette Sejersløb og skildrer det endnu i de mest glimrende Farver, saa det kan forudsættes som almindelig bekendt. Men hvilke var Grundene til hine første darwinistiske Sejre? De kan muligvis allerede give os en Antydning af, hvad der senere maatte følge. — Hine Grunde var følgende: For det første: Stærke Overdrivelser eller Unøjagtigheder med Hensyn til Artsbegrebet, ifølge hvilke mange Systematikere opslillede utallige daarlige Species, der aabenbart kun var blotte Varieteter. Disse Overdrivelser gjorde, at mange, især yngre, Forskere, længtes efter at se disse altfor snævre Artsgrænser sprængte. Da nu Darwinis-

men syntes at aabne den bedste Udsigt til dette, saa var Begejstringen stor, saa stor, at mange fuldkommen oversaa Faren for at falde i den modsatte Overdrivelse, nemlig at benægte alle faste Kategorier i Naturen. For det andet laa jo i Darwinismen en Anerkendelse af Udviklingsprincippet i Almindelighed. At nu virkelig en Udvikling i en eller anden Form maatte findes i Naturen, at ikke alt i Dyre- og Planteriget fra Begyndelsen af har været saadant, som det nu foreligger, derfor talte jo mange lagttagelser. Nu aabnede paa en Gang Darwins Hypothese Udsigt til virkelig at paavise en ubegrænset Udvikling; og atter gjorde Begejstringen for den attraaede Udvikling i Almindelighed, at mange oversaa, hvilken Overdrivelse her igen skjulte sig, nemlig i Antagelsen af en ubegrænset Variabilitet og en ubegrænset Arvelighed. — Et tredje kom til, som hjalp meget til Darwinismens Udbredelse. Darwinisterne var de første, der mødte med talrige, ofte ret interessante og vel-skrevne Bøger om de Udviklingstanker, der nu en Gang laa i Luften. Og som det plejer at gaa, de store Masser tilfaldt den første, der bød dem noget, de kunde synes om. Ingen af de andre Udviklingstheorier er bleven saa tiltrækkende og almenfatteligt fremsatte, som den darwinistiske. Hos Naturforskerne selv kom saa den fjerde Grund til, at Darwin personlig indlagde sig store Fortjenester ved flere virkelig fortræffelige Arbejder; jeg minder om hans lagttagelser af Orkideernes Bestøvning ved Insekter og af Regnormenes Levemaade og deres Vigtighed i Naturen. Disse Darwins Fortjenester gav naturligvis ogsaa hans Theori forøget Vægt. Endelig maatte ogsaa den forsonlige Maade, hvorpaa Darwin i Modsætning til andre fremsatte sin nye Lære, vinde ham manges Sympathier. Alle disse Grunde kunde i og for sig ikke afgøre Spørgsmaalet om Selectionsteoriens indre Værd eller Uværd, men de kunde dog ikke andet end fremme Darwinismens Udbredelse ganske betydelig.

Men der var endnu visse Grunde af en ganske anden Natur, der ikke havde noget med Naturvidenskaben at gøre,

men netop tiltalte saare mange ganske særligt. Darwinismen forjættede jo at forklare hele den organiske Verden ud af blot tilfældige Smaaforandringer og den blinde Kamp for Tilværelsen blandt Naturvæsenerne; den syntes altsaa at skulle gøre Planen i Naturen overflødig, og med Planens Forsvinden forsvandt jo ogsaa et Bevis for Guds, Skaberens, Existens. At denne Udsigt virkelig dannede en særlig Tiltrækning for Vantroen, saas klart af de Røster, der snart lød over til Darwin: »Bringer Din Theori ikke Skaberens bort, duer den ikke.« Desværre var Darwin ikke klartseende nok til at hævde sin tidligere Overbevisning om, at det var Skaberens, af hvem de første Organismeformer var givne, og derefter at rette de Punkter i Theorien, der stod i Modstrid med denne Sandhed. — Endelig vinkede endnu en for Materialismen særdeles sød Frugt fra Darwinismens Træ. Den maatte kunne bruges til at bortrydde den væsentlige Forskel mellem Dyr og Menneske. Her kunde man blive fri for den aandelige Menneskesjæl, og dermed igen fri for en videre Grund til Skaberens Existens. Ogsaa her blev Darwin, der i sin første Bog havde set bort fra Mennesket, af visse begejstrede Tilhængere, som *Häckel*, trængt videre og indbefattede nu ogsaa Mennesket og Menneskesjælen i sin Udviklingslære. Men derved var mange, der havde materialistiske Længsler, helt vundne for Darwinismen og Navne som *Karl Vogt*, *Ernst Häckel*, *Ludv. Büchner* betegner os de Kredse, baade af Forskere og af det saakaldte dannede Publikum, der nu sejersvisse marcherede under Darwins Fane.

Det var altsaa nogle af de Grunde, |der i kort Tid tilførte den darwinistiske Lære utallige Tilhængere — men de samme Grunde, som jo dels slet ikke bunder i Naturvidenskaben, dels indeholde en ensidig Overdrivelse af ellers berettigede naturvidenskabelige Postulater, maatte naturligvis ogsaa fremkalde alvorlig Modsigelse. Og skønt denne Modsigelse en Tid lang syntes at skulle overdøves af den i vide Kredse vakte Begejstringsjubel for Darwin, saa fandt dog

rolige lagttagere det allerede den Gang paafaldende, at det netop var nogle af de dygtigste Forskere, de solideste Kendere af den virkelige Natur, der forholdt sig skeptisk overfor Darwinismen eller ligefrem afviste den. Det varslede ikke godt for dennes sikre Bestaaen; thi hvad der med Tiden skal danne en varig og værdifuld Besiddelse af Videnskaben, udgaar som Regel ikke af Mængden, men fra de solide Forskere, især Specialforskere. Men nutildags, hvor hine Mænd, hvis Advarsel den Gang ikke videre blev ændret, efterhaanden har faaet Ret, er det derfor ogsaa Umagen værd at høre en eller anden af dem, tilmed da man af den almindelig udbredte darwinistiske Litteratur ikke faar noget at høre om dem. Havde man kendt disse Mænds Forhold til Darwinismen bedre, saa vilde man være fuldkommen forberedt paa Darwinismens nu indtraadte Forfald, der for mange kommer saa uventet og ubegribeligt.

En af de første, der udtalte sig imod Darwins Lære, var den bekendte Ornitholog *Dr. Altum*, Forfatteren af den epokegørende Bog: *Der Vogel und sein Leben*, en Bog, der viser et forbavsende nøje Kendskab til Fugleleverdenen, saaledes som den virkelig lever i Naturen. Om Darwinismen, der den Gang syntes at ville besejre al Modstand, sagde Altum: »Der Darwinismus ist ein Strohfeuer, das bald erlöschen wird.« Men vigtigere var det, at Altum ved sin Bog saa unægtelig paaviste Planmæssigheden i Naturen, at han derved allerede den Gang bibragte Darwinismens Tilfældighedshypothese det Saar, som senere ved andre Forskeres teleologiske Resultater skulde fordybes og blive dens Banesaar.

Men en af de vægtigste Protester imod Selectionstheorien rejste den store Palæontolog *Barrande*, Hovedavtoriteten for den böhmiske Silurformation. I hans monumentale Værk *Le Système Sibirien*, der indeholder de anerkendte klassiske Undersøgelser over Silurets Trilobiter, Cephalopoder o. s. v., gives der hver Gang ved Slutningen af en Række Undersøgelser, der kan fylde flere store Kvartbind,

en Oversigt over Hovedresultaterne. Slag i Slag paavises her Modsigelserne mellem den darwinistiske Theori og den virkelige Natur i de gamle Silurtider. Ligesom her Palæozoologen atter og atter aflægger de mest graverende Vidnesbyrd mod Darwinismen, saaledes udtalte ogsaa Palæophytologen *Göppert* det som sin Overbevisning, at hvert Skridt, man gjorde i Palæontologien, var en Gendrivelse af Darwinismen — NB. af *Darwinismen*, ikke af enhver Udviklingslære. Ogsaa den tyske Geologis daværende Nestor, Prof. *Friedr. Pfaff* i Erlangen traadte i Skranken og paaviste, hvorledes ved hver enkelt geologisk Formation Modsigelserne mellem den darwinske Hypotese og den virkelig foreliggende Organismeverden er unægtelige og uløselige. — Og endnu har vi ikke en Gang talt om Professorerne *Nägeli* og *Kölliker*, den store Botaniker fra München og den embryologiske Autoritet i Würzburg — begge to forkaster Darwinismens planløse Variationer og det Tilfældets Lune, der raader i Selectionsthyphotesen, begge to paaviser indre Udviklingslove i Organismerne og baner derved en aaben Vej for Teleologiens endelige Sejr.

Man kunde sige: Ja, det var nu Darwins Modstandere, vi har hørt, men lad os høre Vennerne! Ja vist var det Modstandere, men saadanne, hvis alvorlige Dom langt sikrere, end Begejstringen blandt Darwinisternes store Skarer, viser os, hvilken Skæbne Theorien tilsidst vil faa. — Men lad os blot høre Theoriens Venner; deres Domme vil om muligt blive endnu fatalere for den. Der blussede nemlig meget hurtigt en almindelig Kamp op mellem Darwinismens Tilhængere indbyrdes.

Allerede hos selve de to Mænd, der begge to uafhængigt af hinanden havde opstillet Selectionshypotesen, Darwin og *Wallace*, begyndte Uenigheden. Darwin byggede sine Slutninger paa iagttagelser over domesticerede (tamme) Dyrers Varieren — *Wallace* forkaster denne Maade at slutte paa som uberettiget; ikke Analogi, som *Darwin* mener, men tværtimod principiel Modsætning bestaar mellem Dyret

i den naturlige vilde Tilstand og Dyret i den unaturlige tæmmede Tilstand. Her sættes altsaa af en Ven Øxen til selve *Roden* af Darwimismen. Darwin vilde i hvert Fald senere, at ogsaa Menneskets Udvikling simpelthen skulde skyldes den naturlige Udvælgelse; Wallace derimod hævder, at den umuligt kan ske ved den blinde Natur alene, men kun under Medvirken af en højere intelligent Villie. Her kappes altsaa af en Selectionstheoretiker *Kronen* af Theoriens Træ. Efter Darwin er Foranderligheden i Formerne, hvorpaa hele Hypotesen hviler, ubestemt, gaar snart i denne, snart i hin Retning; efter *Askenasy*, *Hofmeister* og andre gaar den i stadig samme Retning og er forudbestemt af en indre Afændringslov. Her forkaster altsaa Darwinister Theoriens *væsenlige Forudsætning*. Efter nogle (*Häckel*, *Hofmeister*, *Jäger* etc.) bevirkes Forandringerne ved ydre Aarsager, efter andre (*Askenasy*, *Sachs*, *Kerner*) ved indre Aarsager — altsaa *selve Udgangspunktet* for den darwinistiske Udvikling er usikkert, og Usikkerheden gør, at Darwin selv vakler mellem de to modsatte Anskuelser. Darwin, *Weismann* og andre lader kun ganske umærkelig smaa Forandringer gælde, af disses Summering opstaaer de større kun yderst langsomt, ganske efterhaanden; *Wagner* derimod, *Askenasy*, *Hofmeister* o. a. forlanger, ligesom *Nägeli* og *Kölliker*, pludselig optrædende betydelige Forandringer, altsaa en hurtigere Udvikling, en Udvikling ved Spring. Altsaa ogsaa den Udviklings-*Gang*, som paastaas af det ene Parti, benægtes af det andet. Det, der skal sikre stadig videre Fremskridt i Udviklingen, er efter Darwin Kampen mellem de fordelagtig forandrede Former og de andre; efter *Wagner* lykkes Fremskridtet kun, naar de forandrede Former isoleres, undrages fra Kampen. Altsaa selve *Tryllestaven i den hele Udvikling*: Kampen for Tilværelsen og den dermed skete Udvælgelse, strides Theoriens Tilhængere om.

Saaledes kunde vi endnu længe blive ved, Uenigheden mellem Darwinisterne indbyrdes gaar videre, omtrent gennem alle enkelte Punkter i Theorien. Medens det store darwin-

venlige Publikum, der kun kender Darwinismen af de paa de troende Tilhængere beregnede populær-darwinistiske Fremstillinger, ikke véd andet, end at der hersker den skønneste, Overensstemmelse mellem Forskerne, og at derfor alle oplyste Mennesker bøjer sig for den geniale darwinske Theori, *finder de eneste selvstændige Dommere i Sagen, de virkelige Forskere*, ogsaa blandt Darwinismens Forsvarere, *næppe et eneste Punkt i denne Theori, hvorom de kan enes*. At dette ikke vidner om Darwinismens Soliditet, behøver jeg ikke at tilføje — en videnskabelig Lære, hvis enkelte Hoveddele bekæmpes og gendrives af dens egne Venner, og hvis erklærede Modstandere er netop de største Avtoriteter i Videnskaben, kan umulig holde sig i Længden, omend hele Verdens dannede Publikum hylder den som den saakaldte oplyste Verdens offentlige Mening.

Hvo som interesserer sig for at lære denne Darwinismens indre Forfald, der allerede viste sig efter dens første Aartier, nøjere at kende, behøver blot at læse det 3dje Bind af *Wigands* bekendte Værk: *Der Darwinismus und die Naturforschung Newtons und Cuviers*. Dette afsluttende 3dje Bind giver nemlig et overraskende Indblik i Darwinismens Opløsningstilstand og viser os ved Bogens Slutning i Darwinisternes Lejr et *Bellum omnium contra omnes*, en almindelig Krigstilstand. I Værkets 1ste og 2det Bind derimod giver *Wigand* som Naturforsker en selvstændig Kritik og alsidig Gendrivelse af den darwinistiske Læres enkelte Principer og Paastande. — Dette Hovedværk mod *Darwin* havde en mærkelig Skæbne. »*Wigand* har angrebet og slaet Darwinismen over hele Linjen,« saaledes hørte man paa den ene Side. Af Darwinisterne derimod søgte nogle som *Dodel*, *Vogt*, *Jäger* at gøre Bogen latterlig, i Stedet for at drøfte Forfatterens videnskabelige Grunde; andre tav om Bogen; og det store dannede Publikum brød sig ikke videre om den. Saa syntes den da at skulle gaa under i den Syndflod af let skrevne Bøger og Tidsskrifter,

ved hvilke Darwins Lære stedse mere og mere blev populariseret.

Men mærkeligt — eller egenlig efter det ovenfor oplyste *ikke* mærkeligt — alt som Masserne tilfaldt Darwinismen, tabte den *mere og mere Terræn hos de selvstændige Forskere*. De videnskabelige Indsigelser, der var rejste baade af Modstandere og Venner, anerkendtes stedse almindeligere som berettigede. Og specielt Wigands Bog staar nu — efter Forfatterens Død — retfærdiggjort baade ved Videnskabsmændenes nuværende Stilling til Darwinismen og ved udtrykkelige Indrømmelser fra gamle Darwinisters Side.

Foredragsholderen omtalte her det i *Katholikens* Nr. 44 for i Aar omtalte lille Skrift af den amerikanske Botaniker Dr. *Emily Gregory*.
(Foredragets Slutning i næste Nr.)

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 49.

Søndagen den 9. December

1900.

Darwinismens og Udviklings- lærens Udsigter

ved Aarhundredskiftet.

(Af P. Breitung, S. J.)

(Sluttet.)

»Ja, men« — kunde man her indvende mod mig — »De undlader stadig at nævne en af de mest bekendte Forskere, der endnu den Dag i Dag holder Darwinismens Fane højt, Zoologen *Ernst Hückel* i Jena. Det er sandt, Hückel er *ikke* falden fra. Tværtimod arbejder han med forbausende Udholdenhed paa den samme Opgave, han havde stillet sig fra Begyndelsen af, at udbrede de darwinske Principer, om end med nogle Modifikationer, i de videste Kredse og forfølge dem til deres yderste Konsekvenser. Det er sandt — men netop det var virkelig efter alt det andet Uheld Darwinismens største Ulykke, at en Hückel blev dens Hovedforkæmper. Jeg tror virkelig, at naar Darwin, med sin rolige og fredelige Maade at fremsætte sine Idéer paa, havde kunnet hævde sin førende Stilling i Darwinismen, vilde dennes Sager have kunnet tage en bedre Vending. Darwin var ikke uimodtagelig for andres bedre Erkendelse, han var ogsaa ærlig nok til at indrømme en Del af de Svagheder, der findes i hans Theori. Men han burde have indset, at Hückel, der trængte ham videre paa den urigtige Vej, netop manglede hine to til virkeligt Fremskridt i Videnskaben uundværlige Egenskaber. Han burde have afrystet denne paatrængende Forbundsfølge — men i Steden derfor tilrev Hückel

sig meget snart en førende Stilling blandt Kontinentets Darwinister. Med sin demagogiske Lidenskabelighed lykkedes det ham ogsaa at begejste store Skarer, især af de Studerende, for sin materialistisk-pantheistiske Darwinisme. I visse darwinistiske Skrifter kan man ligefrem Side for Side paavise, at Forfatteren har gaaet i Skole hos den store *Fantast* og *Fanatiker* i Jena. Og, som sagt, netop ved dette Forbund, som nu var sluttet mellem Darwinisme, Materialisme, Abetheori og Häckelisme, var Darwinismens Skæbne beseglet.

Jeg vil ikke opholde Dem her med at gentage, hvad jeg andet Steds har oplyst om Häckels Fiasko i Videnskabben. Det havde egenlig ikke været nødvendigt, at endnu flere Videnskabsmænd optraadte som Modstandere af Darwinismen. Men netop dette skete, ogsaa i de to sidste Aartier.

Jeg fremhæver kun den største af dem alle, *Karl Ernst v. Baer* *). Ham vilde Darwinisterne saa gjerne have paa deres Side, Häckel dedicerede ham en Bog, kaldte ham ostentativt *der Altmeister der Entwicklungsgeschichte, der grösste Ontolog des Jahrhunderts* — forgæves! K. E. v. Baer afviser Darwinismen som uhold-

*) Skønt *K. E. v. Baer* døde ved Slutningen af 1876, kan han dog bedst anføres blandt de Forskere, der først efter Wigands Bog 1874—77 vidnede mod Darwinismen. Vel havde han ved forskellige Lejligheder allerede meget tidligere (i 1861, 1863, 1864 og især i 1873) øvet en videnskabelig Kritik af Darwinismens dristige Paastande; men han selv udtalte i 1873 det som sit Ønske, at hans Stilling til den darwinistiske Hypothese og den videnskabelige Begrundelse af denne hans Stilling enten før eller efter hans Død skulde fremsættes i et særegent Skrift. Virkelig udkom 1876, endnu før hans Død, den store Afhandling: *Über Darwins Lehre*. Men sin egenlige Virkning imod Darwinismen gjorde dette den store Naturforskers videnskabelige Testament først i de følgende Decennier. 1886 udkom det paany i 2den Udgave af K. E. v. Baers *Reden*, 2den Del: »Studien aus dem Gebiete der Naturwissenschaften.«

bar, han paaviser dens indre Svagthed, han forkaster især Darwinismens uvidenskabelige Legen med Tilfældet, han hævder Planen i Naturen, hvilket fælder Darwinismen, han protesterer endelig paa det bestemteste imod Darwinismens Paastande om Menneskets Nedstamning fra et abeagtigt Væsen. At Danmarks store Zoolog, afdøde *Japetus Steenstrup*, ligeledes var en Modstander af de nævnte darwinistiske Lærdomme, tør jeg forudsætte som bekendt. Hvorledes Prof. *Christ. Lütken* har vist Darwinisternes Overdrivelser f. Ex. med Hensyn til Archæopteryx og Dinosaurierne tilbage, kan De læse i min lille Bog eller langt bedre i selve Professorens »Skildringer af Dyrelivet«. — Hvad Prof. *Warming* mener om Darwinismens Fremtid, har mange til deres Overraskelse vel hørt af hans egen Mund her i denne Sal. Det var under en Diskussion om Planen i Naturen. Nogle Herrer havde imod mig fremsat den Paastand, at Naturens Hensigtsmæssighed kunde forklares uden Plan, man behøvede blot at antage Darwinismen. Da erklærede Prof. *Warming*: »Med Darwinismen maa De ikke søge at bortforklare Planen. *Det kan gerne være, at det om nogle faa Aar er helt ude med Darwinismen.*« Hvor rigtig Professoren bedømte Situationen, har vi før hørt, idet *Sachs* netop ontrent paa samme Tid i Tyskland konstaterede alle ledende Botanikers Frafald fra Darwinismen. — Ved en højtidelig Lejlighed for to Aar siden blev Darwinismens Nederlag overfor den sejrende Teleologi udtrykkelig anerkendt af den østerrigske Botaniker Prof. *Haberlandt*. Det var ved Jubilæet for en af Tidens største Botanikere, *Schwendener* i Berlin. De finder *Haberlandts* Ord i mit Skrift. — Endelig udkom paa samme Tid Bogen *Die Welt als That* af Botanikeren Prof. *Reinke* i Kiel, der helt igennem konstaterede det samme for Darwinismen og Materialismen knusende Resultat: *Der er en unægtelig Plan i Naturen* — hvilket Darwinisterne netop søgte at bortforklare. — Til samme Resultat kom i de sidste ti Aar blandt Zoologerne især Specialforskere, der beskæftiger sig

indgaaende med den levende Dyreverden, f. Ex. Entomologerne *Fabre* og *Wasmann*.

En fuldstændig tilintetgørende Kritik af Selectionshypotesen leverede endelig Biologen Dr. *Gust. Wolff* 1898 i sit Skrift *Beiträge zur Kritik der Darwinschen Lehre*. Men Tiden forbyder mig nærmere at gaa ind paa dette. Jeg slutter denne lange Række naturvidenskabelige Modstandere af Darwinismen med to Mænd, der staar i Udviklingslærens Forkæmperes første Række. *Haacke*, som for sin Person selv gärne vil hævde Darwinismens Hovedpositioner, især dens Lære om Menneskets dyriske Nedstamning, ser sig dog ved Forskningens Resultater nødsaget til helt at opgive Darwinismens Palladium, den saakaldte »biogenetiske Grundlov«; derved er altsaa, efterat saa mange darwinistiske Beviser er strandede, ogsaa deres sidste Tilflugt, det embryologiske Bevis, opgivet som uholdbart. Og om Menneskets Nedstamning indrømmer han, at en genealogisk Sammenhæng med Aberne kan der slet ikke mere være Tale om, og at, naar Modstanderne nægtede, at Mennesket overhovedet stod i nogen af de forskellige dyriske Udviklingsrækker, saa kunde man fra Videnskabens Side virkelig ikke forekaste dem noget. Altsaa ved al den aarelange Kamp for at paavise vor dyriske Afstamning har Darwinismen efter selve *Haacke* ikke opnaaet noget virkelig videnskabeligt Resultat. Efter denne Falliterklæring er vi vel forberedte paa at høre en fremragende Descendenstheoretikers afsluttende Dom over Darwinismen. *Hans Driesch* skriver i »*Biologisches Centralblatt*«: »Darwinismen tilhører nu Historien. I Lighed med det andet Curiosum, vort Aarhundrede har frembragt, den Hegel'ske Filosofi, er den en Variation paa det Thema, *hvorledes man tager en hel Generation ved Næsen*.«

Hvilke Udsigter har herefter Darwinismen i det 20de Aarhundrede? Jeg tror: *Ingen*. — *Den hører Historien til*.

Hvilke Udsigter har derimod *Udviklingslæren i Almindelighed*? Langt bedre, naar den blot eliminerer alt det, der har bragt Darwinismen til Fald.

Et lykkeligt Jubelaar.

Intention for Bønnens Apostolat i December 1900.

Det var ved Middagstid Juleaftensdag ifjor, at den, som skriver disse Linjer, stod paa Kapitol og hørte alle Roms Klokker kime, fordi nu aabnede Paven *Porta Santa* ude i St. Peter. At faa denne Begivenhed at se var kun muligt for enkelte udvalgte af Hierarkiets og Diplomatiets øverste Lag, men hele Rom hørte af Klokkernes Ringen, at nu gik Jubelaaret ind.

Jubelaaret er nu ved at rinde ud for Rom — men næste Aar forkyndes det til Gengæld for hele Verden. Under hvilke Former dette skal ske, vides endnu ikke. Foreløbig paalægges det alle Medlemmer af Bønnens Apostolat at bede for *et lykkeligt Jubelaar*.

Hvad vinder man i Grunden ved Jubelaaret, som man ikke ogsaa vinder ved en kort Bøn i Pavens Mening efter at have kommunikeret? Saaledes kunde maaske en og anden spørge.

I Virkeligheden vinder man jo ved Jubilæumsafladen ikke mere end en fuldkommen Aflad. Dette er ubegribeligt.

Men for det Første maa det altid regnes for et Gode, hver Gang der gives troende Katholiker Lejlighed til at vinde en *ny* Aflad.

Og for det Andet — og dette er det væsenlige — er Jubelafladens Betingelser saadanne, som særlig er egnede til at frembringe de sjælelige Forudsætninger for at vinde en fuldkommen Aflad. Hvilke er nemlig disse? Foruden at være i Naadestand, følgende:

- 1) at angre enhver begaaet Synd;

2) at være uden ringeste frivillige Tilbøjelighed til Synd.

Uden disse to indre Betingelser kan ingen Aflad vindes.

Men nu er det netop saaledes, at de Vilkaar, som er sat for Jubelafladen, i hvert Fald naar man vil vinde den i Rom, netop er egnede til at disponere i begge Retninger. Det paalægges jo enhver at besøge de fire romerske Hovedkirker ikke mindre end ti Gange — ialt skal altsaa fyrretyve Kirk besøg gøres. At fatte et saadant Forsæt er for det første næppe muligt uden for den, der virkelig mener det alvorligt og har oprigtig Vilje til at forbedre sig og bekæmpe sin Synd. Og selve dette Forsæts Udførelse — den Energi, som udkræves for at føre denne Række af Pilgrimsvandringer til Ende — dernæst disse mange Kirkebesøgs og disse stadige Bønners Virkning paa Sjælen — endelig den Realitet, det Hinsides faar for En, ved at man af rent overnaturlige Grunde underkaster sig saa stort Besvær — alt dette har en heldbringende Indflydelse, og det bliver saaledes mere sandsynligt end ellers, at man her virkelig vinder en fuldkommen Aflad. Det er heri, at Jubelaarets og Jubelafladens Betydning — som ellers ved første Øjekast kan synes en nøgtern Betragter lidt uforstaaelig — væsentlig maa søges.

Iøvrigt vil der for Medlemmerne af Bønnens Apostolat i indeværende Maaned være Grund til at overtænke følgende Udtalelse af Fader *Faber* om Aflad (af Bogen *Væxt i Hellighed*):

»I det aandelige Liv har Aflad otte heldbringende Virkninger.

»For det første har Aflad med Synden, Guds Retfærdighed og Syndens timelige Straffe at gøre; den binder os derfor til Tanker, som hører til *Via purgativa*, »Renselsens Vej«, og som er de sikreste for os, endskønt vi stadig søger at slippe ud af dem og ud over dem.

»For det andet har Aflad en ganske særegen uverdslig Virkning paa os. Aflad fører os ind i den usynlige Verden, omgiver os med Forestillinger af en overnaturlig Karakter,

fylder os med Tanker, der drager os bort fra verdslige Ting og lægger en Dæmper paa jordiske Glæder.

»For det tredje holder Aflad os stadig Skærsildslæren for Øje og tvinger os saaledes til stadig at øve Troen, samtidig med at vi fyldes af hellig Frygt.

»For det fjerde er Aflad en Barmhjærtighedsgærning mod de Hensovede, som kan øves af den, der ikke formaar at give nogen anden Almisse.

»For det femte lægger Aflad Guds Fuldkommenhed for Dagen — hans uendelige Renhed, hans Afsky for selv den ringeste Synd, hans Retfærdigheds Utrstikkelighed forbundet med hans Miskundheds Opfindsomhed.

»For det sjette er Aflad til Ære for Jesu Fyldestgørelser. Aflad lader intet af Jesus gaa til Spilde. Den tjener ligeledes til at ære Marias og de Helliges Fyldestgørelser.

»For det syvende uddyber Aflad vort Syn paa Synden og gør, at vi stadig tiltager i Rædsel for den. Thi Aflad holder os stadig den Sandhed for Øje, at Straf følger endogsaa paa de tilgivne Synder, at denne Straf er af strængeste Art, og at, skønt den kun er timelig, er Jesu Fyldestgørelser dog nødvendige for at fri os af dem.

»For det ottende bevarer Aflad Harmonien med Kirkens Aand i os, hvad der er af højeste Vigtighed for den, som stræber efter at føre et indvortes Liv. At undervurdere Aflad er derfor et Tegn paa Kætteri, og det Had, Kætteriet nærer til Aflad, er den bedste Maalestok for Afladens Magt hos Gud. Brugen af Aflad garanterer derfor næsten vor Rettroenhed. Thi for helt at være hellige, maa vi helt være katholske og helt romersk-katholske, thi uden at være romerske kan vi hverken være katholske eller hellige.»

Bøn.

O Jesus, ved Maria reneste Hjærte ofrer jeg dig alle denne Dags Bønner, Arbejder og Lidelser for alle dit guddommelige Hjærtes Hensigter i den hellige Messe.

Især ofrer jeg dem for, at alle Troende oprigtigt maa stræbe at opnaa Jubelafladens Naadegaver. Amen.

„Repræsentanten for det evige Liv“.

Munder denne Titel skildrer *Social-Demokraten* — der aldrig sparer paa Krudtet overfor Kirke og Præster — i sit Nr. for 1. ds., hvorledes en Arbejder paa Gaden samtaler med en arbejdsløs, forsulten og forfrossen Kammerat. Det hedder nu:

»Han skuttede sin frosne Krop, mens han gjorde Forsøg paa at samle den tynde Jakke tættere om sig. Pludselig greb han mig i Armen: »Se dér, der kører Repræsentanten for det evige Liv!« I det samme rullede en Vogn forbi. Inde bag Glasruderne, paa de bløde Hynder, sad en Præst magelig tilbagelænet; paa hans Bryst skinnede Stjerner og Kors, mens den fede, dobbelte Hage truede med at vælte ud over Præstekraven!

»Jeg saae efter Vognen og tænkte: Hvilken bidende Ironi! Her den frysende, sultende Proletar . . . derinde i Glaskarethen Herrens Tjener, den fede, velnærede Præst med sine 12,000 (?) Kroner om Aaret.«

Dette er et ægte socialdemokratisk Agitationsnummer og intet andet.

Men det vilde have været adskilligt vanskeligere at sætte det paa Benene, hvis der f. Ex. var gaaet en gammel Kapuciner forbi, med bare Ben midt i Sølen, klædt i sin fattige, grove Kutte. Vi trænger vistnok herhjemme til ogsaa at se saadanne *Repræsentanter for det evige Liv!*

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katolske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 50.

Søndagen den 16. December

1900.

Dr. Moltesen

om

det christne Munkevæsen.

Det *christne* Munkevæsen og ikke det *katholske*!

En saadan Titel paa en protestantisk Lærds Forelæsninger over Munkevæsenets Historie lyder strax opsigtsvækkende, al den Stund Luther, Protestantismens Fader, netop forlod Klostreet for i Verden at blive, hvad han ikke ansaae for muligt i Munkestanden — en virkelig Christen. Og gennem hele Luthers Virksomhed som gennem al senere Protestantisme gaar Kampen mod Munkevæsenet.

Ikke desmindre har den protestantiske Kirkehistoriker Dr. phil. *L. Moltesen* netop benævnt Æmnet for de Forelæsninger, han i denne Vinter holder paa Universitetet »det christne Munkevæsen«.

For strax at sige det, saa har Katholiker god Grund til at være Dr. Moltesen taknemlige for disse Forelæsninger. Paa en udførlig og ofte særdeles sympathetisk Maade skildrer den protestantiske Lærde saadanne Mænd som Eneboeren St. Antonius, St. Pachomius og St. Basilius; navnlig til den hellige Pachom synes Dr. Moltesen at have fattet stor Kærlighed og fremsætter hans Regel med velgørende og alt andet end protestantisk Forstaaelse af Klosterets Betydning for sandt christeligt Liv. Efterfølgende korthattede Noter giver maaske et lille Indblik baade i det meget Gode, Dr. Moltesens Forelæsninger byder paa, og for hvis Skyld mange Katholiker burde høre dem i næste Semester, og tillige i de

mindre heldige Ting, som en Katholik maa møde med Kritik og Protest.

Til disse sidste hører det saaledes, naar Dr. Moltesen en af de første Aftener kom til at sige: »Cyprian *grundlægger* det kirkelige Embede.« Om Dr. Moltesen ikke vil anerkende det kirkelige Embede som grundlagt af Jesus selv, maa han i hvert Fald indrømme, at Apostlene har grundlagt det ved deres Indsættelse af Biskopper. De fornødne Skriftbeviser herfor vilde det være Vigtigmageri at fremsætte overfor Dr. Moltesen; sikkert har han kun ved nævnte Lejlighed valgt et mindre præcist Udtryk for den Tanke, at St. Cyprian stærkt hævdede det kirkelige Embede.

Mere betænkelig var imidlertid hele den *Opfattelse* af det kirkelige Embede, som Dr. M. i samme Forelæsning lagde for Dagen. »Den *hedenske* Betragtning: »Embedsstol giver Embedsdygtighed« gaar over i den christne Anskuelse«, erklærede han. »Kirkebetragtningen smittes af den hedenske Samfundsbetragtning — blot det at høre Kirken til giver Frelsessikkerhed. Af Opportunisme bliver den en Sakramentkirke og en Embedskirke.« I Modsætning til Kirken stillede Foredragsholderen derfor med kendelig Sympathi Gnostikerne og Montanisterne, hvilke sidste »fastholdt, at det er de personlige christelige Egenskaber, der giver Ret til at forkynde« og ikke Embedet. Disse »kraftige Retninger« forfulgtes imidlertid, men »fandt et Fristed i Ørkenen.«

Man møder her første Gang et Princip, hvormed Dr. Moltesen stadig arbejder — nemlig Paastanden om, at den kirkelige, *katholske* Christendom er *et ved Tilsætning af Hedenskab opstaaet Produkt* Saaledes her med Embedet — saaledes i næste Forelæsning (9. Novbr.) med Sondringen mellem *Bud* og *Raad*; i denne Anledning sagde Dr. M. nemlig, at her »holdt den *hedenske Dobbeltmoral*, Modsætningen mellem Overklasse og Slaver, sit Indtog i den christne Kirke.« Munkene skulde altsaa svare til

Øverklassen, Lægfolkene til Slaverne. At her foreligger en *Analogislutning* af allerløseste Art, skal senere paavises. Og det vil sikkert være vanskeligt for Dr. M. at bortforklare baade de *evangeliske Raad* af Evangeliet (Matth. XIX, 12 & 21) og *det kirkelige Embede* af Apostelbrevene. Men maaske der allerede i Skriften findes Tilsætning af Hedskab?

Et andet Princip, hvorefter Dr. Moltesen ogsaa søger at tilskære Historien, er hans Theori om en standende *Strid mellem Kloster og Kirke*. Ganske vist var f. Ex. Forholdet mellem den store Eneboer St. Antonius og den kirkelige Orthodoxis Forkæmper St. Athanasius det bedste, og de ægyptiske Munke var ivrige Fjender af det arianske Kætteri. Men, siger Dr. M., »det var for at faa Ro til sit Liv i christelig Inderlighed, at Antonius viste Myndighederne Ærbødighed.« »Desuden gjorde Athanasius' sædelige Personlighed Indtryk paa Antonius. Det Theologiske forstod Antonius ikke, men han mente, at hvad Athanasius troede, var det Rette.« »Theologiske Stridigheder forstyrrede kun Munkenes Ro; derfor var de saa nidkære for Orthodoxien paa Kirkemøderne. Det var af *Mangel* paa theologisk Interesse, at de var saa ivrige mod Kætterne.«

Ja — hvad der paastaas saaledes, kan benægtes ganske paa samme Maade! *Quod gratis asseritur, gratis negatur*. Denne Theori er imidlertid et af Hovedpunkterne i Dr. M.s Opfattelse af Munkevæsenets Forhold til Kirken. Til Støtte anfører han kun ét Ord — *Cassians* Formaning til sine Munke om at »fly Biskopperne.« Men dermed har han vistnok kun paavist, at Cassian — ligesom senere St. Francisus — *for Ydmyghedens Skyld* helst saae, at Klosterfolkene ikke blev præsteviede. At »fly Biskopperne« vil næppe sige andet end at fly Præstevielsen, som Biskoppen meddeler. Paa samme Maade ønskede St. Ignatins af Loyola — hvis Kirkelighed Dr. M. næppe vil mistænke — at Medlemmerne af hans Orden hverken skulde kunne blive Biskopper eller Kardinaler, »paa det at Jesu Selskab som hidtil

maa leve i hellig Ydmyghed og ydmyg Fattigdom.« (Ribadeneira: *Vita Ignatii*, L. III, C. XV.)

Smukt siger Dr. M. imidlertid om St. Antonius:

»Han har fundet det Centrale i Christendommen, som er *at leve for Christi Ansigt*. Det drejer sig for ham om, at Christus vinder Skikkelse i ham. Den vældige religiøse Kraft, som Munkene i Middelalderen var besjælede af, har sit Udspring i Jesus Christus og, næst ham, i store Exempler som Antonius.«

I disse Ord er baade den katholske *Hellighed* og den katholske *Helgendyrkelse* forstaaede og rensede for megen protestantisk ilde Omtale.

Dygtigt forsvarede ogsaa Dr. Moltesen (16. Novbr.) det christne Munkevæsen mod at skulle stamme fra de hedske Serapisbroderskaber. Dog var det »næsten sikkert,« at Tonsuren var taget derfra.

(26. Novbr.). De ægyptiske Munkes *sunde* Livsbe-
tragtning hævdes. Arbejde er for dem Gudsdyrkelse. Askesen er Mittel, ikke Maal. I en af disse Regler hedder det: »Hvis nogen vil tage en Træl med i Klostret, da er han ikke Træl, men Broder« — Munkevæsenet virker altsaa *socialt reformerende*.

»De ægyptiske Fellahers Kamp i Pachoms Klostre er den samme som moderne Christnes. De og vi kæmper mod samme Lidenskaber. Man har kaldt dem *kulturfjendtlige*, disse Munke — i Virkeligheden er de Kulturforudsætninger og *Kulturbærere*, thi vor Kultur hviler paa Selvbeherkelse. Og disse Munke vil tilmed ikke blot forsage Verden — de vil tjene Gud ved at plante Træer, afskrive Bøger og samle Penge sammen til Fængslerne og til Fattige. »Oprigtighed, Sindets Hengivelse og Redelighed i Arbejdet ser Gud paa,« siger Paphnutius — én af dem.«
»Og ned gennem Middelalderen lige ned til vore Dage gaar som guldførende Strømme Bevægelserne fra Ægypten, fra Montecassino, fra Assisi.«

»Det er efterhaanden bleven et Dogme, at *Natursan-*

sen først vaagnede i Renaissanceen og brød igennem med Rousseau. Dette er falsk. I Antiken var Naturen netop det Urene, det Besmittede, *Materien*, som de bedste Hedninger stræbte bort fra. Først Christendommen lærer, at Verden er skøn, fordi den er Guds Værk, og at kun Menneskets Synd har besmittet den. Frigjorte fra Synden kan de Christne netop glæde sig ved Naturen, og derfor finder vi f. Ex. hos den store græske Munkefader Basilius saa levende, ja »moderne« en Natursans.«

Efter disse smukke Udtalelser var det en Skuffelse, da Dr. Moltesen i de følgende Forelæsninger paany kom ind paa sin Theori om Hedenskabets Indtrængen i Christendommen. Dr. M. sagde (7. Decbr.):

»Det er svært for Munkefædrene at faa den rette Opfattelse af Ægteskabet . . . Den Kvinde, der ifølge Skriften var gift og havde Børn med Josef, gøres til Jomfru Maria . . . Athanasius og Basilius ansaae det Kønslige for det Synlige, derfor hævdedes Marias Jomfruelighed . . . Basilius falder tilbage i den nyplatoniske dobbelte Sædelighed, en højere og en lavere, og denne Adskillelse bliver skæbnesvanger . . . Almuen fører den samme hedenske Dualisme med ind i Kirken -- og tillige sine hedenske Gudebilleder, Relikvier, Amuletter. Hedningerne var vant til at have deres Husgud -- nu faar de en eller anden Helgen i Steden, medens Gud Fader, Søn og Hellig Aand er saa langt borte. Om denne Almuechristendom have vi ganske vist ingen Dokumenter« (NB.) »men de Statuer af Simon Stylites, som forefandtes i romerske Værksteder, vidner om dette christeligt farvede Hedenskab . . . Hedenskabets trivedes særligt ved Klostrene og Eneboerne. Munken var jo hildet i Almuens hedenske Betragtning af Materien som det Syndige. Her faar Helgendyrkelsen ogsaa sin frodigste Væxt, især Dyrkelsen af Herrens Moder. Den christne Almue, der kommer ind fra Hedenskabets, medfører Forestillingerne om *Demeter*, om *Venus*. Disse Forestillinger overfører de paa Herrens Moder.« (!) »Og Munkene finder i Maria en Erstatning for,

hvad de har maattet give Afkald paa.« »Ambrosius og Hieronymus træder i Skranken baade for Maria- og Helgendyrkelsen, som altsaa holder sit Indtog i Kirken. Nestorius fordømmes paa Konciliet i Ephesus; dermed var Mariadyrkelsen sikret, og Munkene dannede for Fremtiden dens Livvagt.«

I disse Udtalelser exploderer Dr. Moltesens Protestantisme, som den umiddelbare Sympathi for de gamle Helgener længe har holdt nede. Munken fører nu ikke mere den Kamp mod Kødets, som ogsaa Apostlene kendte (1 Cor. IX, 27), og som i højere eller ringere Grad er enhver Christens. Nej, han er nu hildet i hedensk Vildfarelse, der anser Materien (ikke *Kødets*, hvori ogsaa meget sjæleligt er indbefattet) for det eneste Syndige. Basilius, hvis ægte christelige Naturopfattelse nylig rostes, viser sig nu som en formummet Nyplatoniker. De Hellige er ikke mere gavnlige Forbilleder til Efterfølgelse, men en Oversættelse paa Christeligt af de gamle Penater og Lærer. Munkene er saa langt fra at være Kulturbærere, at de tværtimod særligt fremmer Overtro og Hedenskab. Marias Jomfruelighed hviler ikke paa Skriften (Luc. I, 34), men paa et hedensk Ræsonnement. Trods sin Jomfruelighed identificeres hun med *Frugtbarhedens* Gudinde, ja med *Venus!* Man har da i disse Linjer det protestantiske Gemyt i sin fulde Blomst!

Men Dr. Moltesen bør være lidt forsigtig med Brugen af sit Yndlingsvaaben — *Analogislutningen*.

Han siger som saa: Hedningerne havde Husguder, de Christne har Skytshelgener — *altsaa* er de sidste kun en ny Form for de første, det Christne kun et Laan eller en Rest af det Hedenske.

Ligesaa: Hedningerne havde en Gudemoder (Kybele, Rhea, Magna Mater), de Christne har en Gudsmoder (Mater Dei) — *altsaa* er Maria kun en christnet Hedningegudinde.

Man kan med den Art Slutninger gaa meget længere, end Dr. Moltesen vistnok ønsker. For Exempel:

Hedningene havde deres højere og lavere Guder; Dionysos omgives af Satyrer, Apollon af Muser, Diana af Nymfer, Zeus af Olympens hele Hof. — Paa samme Maade omgives Christus af Apostlene (*Dii majores*) og Disciplene (*Dii minores*).

Endvidere: Hedningerne var vante til at erklære fremragende Mennesker for Guder. Herakles blev gjort til en Gud og opsteg til Olympen. — Paa samme Maade blev Jesus af Nazareth gjort til Gud og foer til Himmels.

Fremdeles: Hedningerne kunde ikke nøjes med én Gud. De maatte altid tænke sig flere guddommelige Personer. — Fra Hedenskabet trængte da Læren om Fader, Søn og Aand ind i Christendommen.

Endelig: Hedningerne kunde ikke tænke sig en Guds-tjeneste uden ydre Former. De indførte derfor i Christendommen deres Templer, Bønner, Hymner, Salmer. Plinius bruger om de christelige Sange det hedenske Udtryk *carmen*. Saaledes kaldte Horats ogsaa sine Festdigte. Atter paa dette Omraade holder da Hedenskabet sit Indtog i Christendommen . . .

Exemplernes Række kunde endnu fortsættes noget, men det vil allerede nu være tydeligt, at for en lærd Tysker vilde det være en smal Sag, i et videnskabeligt Arbejde paa 800 grundige Sider, stort Lexikon-Oktav, hos F. A. Brockhaus i Leipzig, at bevise følgende for hans Skarpsind og Forsker-æвне overmaade smigrende og for det dannede Publikum højst interessante Resultat, at *hele Christendommen*, lige til den blotte Tro paa en Gud (Romernes *Optimus Maximus*), ikke er andet end *Hedenskab*, purt, skært *Hedenskab!*

... Det er da et farligt Vaaben, Dr. Moltesen svinger — et Sværd, der ligesom *Tyrffing* i Sagaen ikke kan drages uden at kræve Blod. Det vil vedblive at forlange mere og mere Blod, flere og flere Lig, og ikke give sig tilfreds, saa længe der endnu er ét Dogme i Live. Og da vil maa-ske den Dag komme, da det ikke længer vil være den

protestantiske Christne muligt som den gamle Pachom at klynge sig til »det Centrale i Christendommen: Livet for Christi Aasyn.« Thi Christus selv vil ikke existere mere; han vil være eftervist og identificeret som et Laan fra Hedsenskabets — en omformet Dionysos eller Herakles eller Orfeus... Paa den Dag er det da ude med den protestantiske Christendom — Logikens Dom gaar hen over den. *Dies irac, dies illa, dies calamitatis et miseriae, dies magna et amara valde**)...

Men Grunden, hvorfor denne Dom vil ramme Protestantismen, er følgende, som en katholsk Theolog klart har fremsat:

»Alle Troesartikler, enten de angaar Skaberen eller Skabningen, er sammenfattede i Jesus, hvem ethvert Kætteri *deler* — i Overensstemmelse med hint Skriftsted: »Enhver Aand, der *deler (solvit)* Jesus, er ikke af Gud.« Thi hans Menneskehed er forbunden med hans Guddom, og hans Guddom med hans Menneskehed, og han er forenet med Faderen, af hvem han er født, med den Hellig Aand, som udgaar fra ham og fra Faderen, med Maria sin højhellige Moder, med Kirken, med Skriften, med Sakramenterne, med Helgenerne, med Englene, med de Salige, med den guddommelige Naade, med Kirkens Myndighed og Tjenere, saaledes, at det med Rette siges, at ethvert Kætteri *deler Jesus*.« (Salmeron, citeret af Newman).

Men en delt Jesus kan ikke leve.

*) Hin Vredens Dag, hin Sorgens og Nødens Dag, hin store og saare bitre Dag . . . *Officiet for de Døde.*

Rettelse. I forrige Nr. S. 389, L. 10 f. n. læs: *Dette er ufor-gribeligt, men gør let for mange Jubelaarets Nytte ubegribelig.*

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 51.

Søndagen den 23. December

1900.

St. Josephssøstrene i Aarhus.

⚭ Anledning af en Artikel i »Nationaltidende«s Søndags-
⚭ tillæg af 16. d. M. med Overskrift: »Paa Vagt imod
Papismen« tillader jeg mig at bemærke følgende:

Artiklen omtaler St. Josephsøstrenes Sygeplejevirk-
søhed saavel i København som, i Særdeleshed, i Aarhus, og
Resultatet af Artiklen er saa, at »troskyldige Protestanter«
bør holde sig i ærbødig Frastand fra St. Josephssøstrene,
saavel naar disse anmoder om Pengeunderstøttelser til deres
Foretagender, som naar Talen er om at tage imod deres Syge-
pleje; thi ogsaa denne er kun et fromt Lokkemiddel i den
katholske Propagandas Tjeneste. Denne Paastand underlæg-
ges saa med en Advarsel, som hele Aarhus Præsteskab med
Biskop Clausen i Spidsen har udsendt om den samme Sag.
Denne Advarsel er imødegaaet udførligt i Aarhus-Bladene,
og jeg vil derfor kun berøre to Punkter i Biskop Clausens
Skrivelse, som jeg synes ikke bør staa uimodsagt, nemlig 1)
at man maa harmes over, »hvorledes vor Kirkefader Morten
Luther stadig, særdeles i den sidste Menneskealder, er ble-
ven og bliver skamskændet af Romerkirken baade mundtlig
og skriftlig,« — samt 2) »Indtrængende maa jeg derfor op-
fordre mine Medborgere, baade Mænd og Kvinder til at
være agtpaaagivende og staa vel paa Vagt over for dem, der
ser meget skævt til vor evangelisk-lutherske Lære, men saare
mildt til vore Penge.«

Hvad Luthers Person angaar, da maa Protestanterne
finde sig i, hvad den nyere historiske Kritik har fremdraget.
Ikke saa faa Personer i vor Fædrelands Historie har maattet
miste en Del af den Glands, der før omgav dem, saa snart

man ikke mere lod sig nøje med, hvad der hidtil var bleven sunget og skrevet om vedkommende Personer, men søgte hen til Kildeskrifterne for at komme til Bunds i, hvad der var Sagn, og hvad Virkelighed. Saaledes er det ogsaa gaet med Luthers Person, og hertillands er fra protestantisk Side ikke blot adskilligt vedrørende den saakaldte Reformation bleven fremdraget, som stiller denne Periode i et andet Lys; men ogsaa Luthers Person har lejlighedsvis været belyst af Ikke-Katholiker. Jeg skal blot minde om *et* Træk, der stiller Reformatoren i et ejendommeligt Lys, nemlig hans Forhold til Landgrev Philip af Hessens Dobbeltægteskab, som Professor Troels Lund i sin Bog »Ægteskab« udførligt omtaler. Luther gav, da Landgreven erklærede ikke at have nok i én Hustru, ham Tilladelse til at tage én Hustru til, og denne »Ægtevielse« blev foretaget af Hofpræsten Melander i Reformatorerne *Bucers* og *Melanctons* Nærværelse. Gennemlæser man denne udførlige Beretning, der stadig henviser til de aftrykte Breve, og betænker man, hvilke moralske Principer her er fremsat, saa behøves næppe mere til at indse baade Luthers Tvetungethed og hans løse Morallære.

Da Pater Lange i sin Tid berørte denne Sag, følte hans Modstander, Pastor Ussing, sikkert, at det var en Skamplet paa Luther, og ihvorvel Sagen ikke kunde nægtes, søgte han at afdæmpe den ved at sige, at Luther senere havde fortrudt, hvad han havde gjort. Det blev *sagt*, men ikke *bevist*, thi *Beviset* findes ikke; tværtimod, man har *Beviser* for, at Luther vedblev at holde Flerkoneriet for tilladt. Derfor havde Biskop Clausen gjort bedre i at tie om den skamskændte Kirkefader; det nytter ikke, at besvare historiske Kendsgærninger med Udraabet: »Det er harmeligt.«

Hvad det andet Punkt angaar, at vi ser mildt til Protestanternes Penge, kunde der vistnok svares med et »I lige Maade.«

Man kommer nemlig uvilkaarligt til at tænke paa den Tid, da Lutherdommen paanødtes vore Forfædre, og da alt,

hvad der var givet til katholsk Kirkebrug, uden videre blev beslaglagt og delvis brugt til Underhold for Mænd, der saae skævt til den katholske Religion, men saare mildt til de katholske Penge. — Dog, man behøver ikke at gaa saa langt tilbage i Tiden.

Vi har her i Landet baade Kommuneskoler og Privatskoler, og de sidste maa vi Katholiker ty til, hvis vi ønsker vore Børn fri for luthersk Paavirkning; thi Kommuneskolernes Lærere har alle aflagt Ed paa, »at ville undervise den dem betroede Ungdom i den evangelisk-christelige Religion.« Idet katholske Børn nu søger Kommuneskolen, vil den lutherske Opfattelse let træde frem ikke blot ved Lærebogs-Undervisningen, men ogsaa i andre Fag, især, hvad der ikke saa sjældent sker, ved Undervisning i Kirke- og Fædrelandshistorie, hvor saa de opdagede Fortællinger om Syndsforladelse for Penge, Helgentilbedelse, »Paveløgn og Munke-drømme« fremdrages.

Til disse lutherske Kommuneskolers Vedligeholdelse maa *alle* skatteydende Borgere, uanset til hvilken Troesbekendelse de hører, bidrage. Jeg har aldrig set nogen Indsigelse rejst af Folkekirkeens Præster mod denne Beskatningsmaade til Fordel for Folkekirken; maa man da ikke ogsaa her sige, at der ses skævt til Anderledestroende, men mildt til deres Penge?

Staten støtter Folkekirken, ifølge Grundlovens § 3; paa hvilken Maade anføres ikke. Men *Kommunen* har ingen Pligter i saa Henseende, ja tør vist næppe gøre det. Vil den støtte andre offentlige humane^s Foretagender, da maa alle, uden Hensyn til Religionsbekendelse, være ganske lige-stillede.

Til sidst endnu følgende:

Frelsens Hær har virket i flere Aar her i Landet ikke blot ved sine opsigtsvækkende Møder, Optog og Salg af »Krigsraabet« fra Dør til Dør, men ogsaa ved allehaande Indsamlinger til »Hjemmene« og lignende Foretagender. Det er næsten bleven Skik og Brug, at Byraadene overalt

giver deres Bidrag til »Hæren«. Folkekirkens Præster finde alt dette i sin Orden, og ser ingen Propaganda deri; men saasnart et Par St. Josephssøstre i Aarhus søger om Hjælp til deres Sygeplejegærning, da raaber baade Biskop og Præster »Vagt i Gevær«.

Dette viser blandt andet, hvilket overfladisk Kendskab mange har til Katholicismen. Bortset fra, at det er Klosterforskrift for St. Josephssøstrene at afholde sig fra Alt, hvad der paa nogen Maade kan foranledige Religionsdisput, og kun samvittighedsfuldt at passe deres Sygegærning; saa lærer jo den simple Klogskab, at man ikke skal forulæmpe Syge og Døende med den Slags Spørgsmaal. Den godtroende Lutheraner kan frelles og blive salig; han vil tro, hvad Christus har lært, og protesterer ikke mod det erkendte Sandhed. Har han begaaet Fejltrin, da kan Anger, født af ren Kærlighed til Gud, frelse ham, og man vil ofte blive vaer, at de lutherske Theorier om *Troen alene* ikke har faaet Indpas hos ret mange, men at den gamle Regel: *homo naturalister catholicus*, ogsaa viser sig at gælde med Hensyn til dette Punkt. St. Josephssøstrene kan derfor rolig indskrænke sig til at pleje deres Syge; og denne Gærning, udført mod Næsten i christelig Kærlighedsaand, vil bringe dem Løn i Himlen; thi »Jeg var syg,« vil Christus en Gang sige, »og I besøgte mig.«

Dette sidste overses saa let af Søstrenes Modstandere, og saaledes formoder man Propaganda der, hvor ingen Propaganda er at finde. Det er den gamle Mistro mod alt, hvad Katholiker gør. Vilde man lade al Mistro fare og se uhildet saavel paa denne Sag som paa saa meget Andet i Katholicismen, da vilde meget udjævnes, og mangt bedømmes anderledes.

F. Kerff.

Dr. Moltesens Afslutningsforelæsning.

Efter at Artiklen i forrige Nr. om Dr. Moltesens Forelæsninger var sat, har den unge protestantiske Kirkehistoriker afsluttet for iaar.

Han endte med smukke og følte Ord om Klosterets Historie som den christne Fromheds Historie, og med Tilknytning til Fra Angelicos Freske i Kapitelsalen i San Marco i Florens skildrede han, hvorledes Jesus Christus levede paa ejendommelig Maade i hver af de store, hellige Personligheder, som her var fremstillede under Korset. Dette var Klosters Betydning — at Jesus Christus fik Liv i den Enkelte, i Munkens, som sad i sin Celle Ansigt til Ansigt med Krucifixet og nedtegnede sine christelige Erfaringer, digtede sine christelige Salmer og Hymner. »Mit Rige er ikke af denne Verden,« dette Ord lød gennem Klosterets Gange, og Jesu Christi Herredømme i Hjertet og i Verden var Kærnen i Munkens Liv og Munkens Virksomhed.

Omtrent med disse Ord sluttede Dr. Moltesen, idet han meddelte, at han til næste Aar vilde tale om det *vesterlandske* Munkevæsen. For os Katholiker, der ikke (som den lærde Foredragsholder) ser hen til det græske og russiske Munkevæsen som Kirkens fremtidige Ungdomsbrønd, vil denne Række Forelæsninger være af allerstørste Interesse, idet vi her vil møde den katholske Kirkes største Helgener — St. Benedict, St. Gregor, St. Bernhard og St. Franciscus.

Forelæsningerne begynder i Februar, og *Katholiken* vil meddele nærmere, paa hvad Tid de afholdes.

Ogsaa en Analogislutning.

⚔ Dagbladet *Vort Land* for 17. ds. findes i en Artikel af Hr. C. Arctander følgende Passus, hvoraf man ser, at den Maade at slutte paa (Analogi- eller Lighedsslutning), som Dr. Moltesen saa rigelig anvender, ogsaa bruges af andre. Hr. Arctander skriver:

»Den oldchristne Kirke, der i saa meget fulgte jødiske Opfattelser, kendte i sine første Tider intet til Billeder af den treenige Gud og frembragte overhovedet ingen kunstneriske Gengivelser af Mennesker. Derimod skal der paa-peges et besynderligt Exempel fra Aposteltiden paa den mærkelige Maade, christne Idéer blev sammenblandet med gamle orientalske.

I Johannes' Aabenbaring (12,1) findes følgende Passus: »Og der saaes et stort Tegn paa Himlen, en Kvinde, som var indhyllet i Solen og havde Maanen under sine Fødder og en Krans af tolv Stjerner om sit Hoved. Hun er frugtsommelig og skriger i Barnsnød og under Fødselsveer.«

I sin nyudkomne Forklaring af Apokalypsen giver *A. C. Larsen* en meget interessant Udlægning af ovenstaaende Sted, der tidligere er blevet forklaret (eller ikke forklaret) paa de forskelligste Maader. Hr. Larsen viser efter en længere Udvikling, at Johannes aabenbart har hentet sit Billede fra en babylonisk Legende om Guden Marduks Fødsel af Damkine, den store Moder Jord.

Vi har da her en jødechristelig Opfattelse af Jorden: »Jorden bader sig om Dagen i Solens Straaler, om Natten oplyses den af Maanen, medens Dyrekredsens tolv Stjerner staar oven over som en Krans.« Jøderne havde i Babylon hørt denne Skildring; de glemte Oprindelsen og overførte den paa deres Messias, og det saa meget lettere, som de tolv Stjerner for dem uvilkaarligt blev et Sindbillede paa de tolv Stammer.

»I Fortsættelsen af Skriftstedet tales om en ildspyende Drage, der ligger parat til at sluge det Barn, der kommer. Den er Personificeringen af det Onde, Satan, der godt véd, at Jorden denne Gang skal føde sin største Søn, Christus.«

Atter her anvendes altsaa Princippet: -- naar to Ting

har en vis Lighed med hinanden, maa de i Grunden være én og samme Ting. Hr. Arctander — eller rettere hans Hjemmelsmand Hr. *A. C. Larsen* — erklærer, at St. Johannes »aabenbart« har hentet sine Billeder fra en gammel babylonisk Legende. Man ser imidlertid ikke rigtig, hvad der, fra rationalistisk Standpunkt, vilde være naaet herved, al den Stund Kvindens Søn stadig opfattes som *Christus*. At Christi Moder skildres paa en Maade, der minder Hr. Larsen om babyloniske Guddomme, det viser kun, hvilken Plads Maria har indtaget i Apostelens Bevidsthed. Den lærde Fortolkning af de tolv Stjærner som Dyrekredsens tolv Tegn, er ikke uanfægtelig; *tolv* betyder i den gamle Talsymbolik overhovedet det Fuldkomne, Fuldstændige og staar her omtrent for Ordet *alle*.

Katholske Barmhjærtighedsgærninger.

»Nat.-Tid.«s Søndagstillæg for den 16. Decbr. raaber det bekendte M. Vagt i Gevær mod Katholicismen. Det er denne Gang ikke den katholske Kirkes Lære, der staar som det truende Spøgelse. Den kunde Hr. M. maaske nok faa Bugt med, i det Mindste i »Nationaltidende«s Spalter. Hvad der i Søndags har kaldt Hr. M. frem med sin advarende Røst er St. Josephssøstrenes Barmhjærtighedsgærninger som Sygeplejersker.

Hr. M. kalder disse Søstres Gærninger en stadig og stille Propaganda for »Pavekirken«. Hr. M. bør imidlertid vide, at den katholske Kirke og Barmhjærtighedsgærninger har altid været uadskillelig knyttede til hinanden. Før Reformationen, før »Kirkefaderen« Luther havde stiftet den evangelisk-lutherske Kirke, var der da ingen Grund for den katholske Kirke til at gøre Propaganda her i Landet ved Barmhjærtighedsgærninger; men hvem var det alligevel,

der byggede Hospitaler og Herberger for Syge og Nødlidende? Det var den katholske Kirke! Og det var den samme Kirkes Tjenere: Præster, Munke og Nonner, der øvede Samaritanergærning. Det er altsaa ikke noget Nyt, den katholske Kirke har fundet paa for at gøre Propaganda som Modtræk mod Lutheranismen.

Protestantiske Præster i Aarhus har i en Skrivelse, som er offentliggjort i et Aarhusblad og som Hr. M. citerer, udtalt deres Forbauselse over, »at *Læger* indenfor Folkekirken kan lade sig bruge af deres aggressive Modstandere, til at medvirke ved et Foretagende (St. Josephssøstrenes Hospital i Aarhus), der vel kan ses som væsenligt human, saalænge man dømmer ganske overfladisk, men i Virkeligheden efter Alt, hvad der foreligger, maa anses som et af de bedste Agitationsmidler i Romerkirkens Propaganda.«

Der er nu alligevel ingen Grund til at blive forbavset over, at Lægerne tager et saadant Standpunkt. Det er nemlig en saare bekendt Sag, at St. Josephssøstrene anses som særlig fortrinlige Sygeplejersker, og hvem kan bedre bedømme det end Lægerne?

Man behøver blot at minde om den syge Mand i Nyboder, hvis Tilstand var saaledes, at et Par almindelige Sygeplejersker maatte opgive at være ved ham. Da blev en Josephssøster tilkaldt, og hun holdt ud til det Sidste. At hun derved paadrog sig Spiren til den Sygdom, hvoraf hun senere døde, skal her kun lige mindes om.

Der er jo en væsentlig Forskel paa disse Søstre og almindelige Sygeplejersker, idet St. Josephssøstrene har aflagt livsvarigt Løfte om at ville pleje Syge. Det har de ikke gjort for at skabe sig en sorgfri Livsstilling, thi Fattigdom hører ogsaa med til deres Løfter. Den Vinding, de forventer for deres Barmhjærtighedsgærninger, er alene den, som Herren har forjættet: »Salige er de Barmhjærtige; thi dem skal vederfares Barmhjærtighed.« (Matth. V, 7).

Reiffenstein-Hansen.

KATHOLIKEN

Redigeret af JOHANNES JØRGENSEN

Nr. 52.

Søndagen den 30. December

1900.

Og Ordet blev Kød.

I det belgiske Tidsskrift *Le Spectateur catholique* (Tome IV, Nr: 24) har den franske Maler *Emile Bernard* skrevet nogle Betragtninger under Titlen *Sur les manifestations exterieures ou du Verbe fait chair*. Ogsaa for et dansk Publikum vil Bernards Tanker, netop nu ved Aarhundredskiftet, sikkert kunne være af Interesse.

Under Indflydelse af den mere og mere fremvældende Protestantisme og under Vantroens mere og mere truende Forfølgelse synes Kirken i Færd med at bukke under og, med den, hin Livspoesi, som knytter sig til al Tro.

Da Religionen er vor Svingkraft mod det Høje, vort Brud med vore lave Behov, er det ikke for dristigt at sige, at kun ved den formaar vi at forstaa og elske Poesien, d. v. s. hin Skønhedstrang, der, allerede heneden, bringer os til at beundre enhver ædel Handling, enhver harmonisk Tilsyneladelse i Menneskets eller Naturens Verden.

Det, som Dogmerne, som Aabenbaringen i Jesus Kristus lærer os, kan ikke begrænses til Prædikener alene, men selve Frelserens Liv underviser os i Tilbedelsens, Bønnens og Offerets store *Handlinger*.

Vor Religion er almindelig (katholsk), det vil sige, at den ikke, under Paaskud af ren Aandelighed, forkaster noget af, hvad der hører Sjælen, Hjertet, Fornuften til; den indrømmer alle vore Ævner, hvad der tilkommer dem, og forlanger kun af dem deres fuldstændige Lydighed. Dens Dogmer hviler paa den ene og trefoldige Gud, men den skælner uden at skille, og dette er dens mageløse Styrke, det selvindlysende Bevis for dens Sandhed. I Faderen viser den os det skabende Princip i alle Ting, det evige

Princip, Principet fremfor alle. I Sønnen ser vi det virksomme Guddomsliv, som løser Menneskets Tilværelsesopgave. Aanden endelig forjætter os Henrykkelsen over Verden og Erfaringen af den Lykke, som Lidelsen ikke kan angribe. Disse tre Principer, der ligger til Grund for al Orden, viser Religionen os, idet den advarer os mod al Adskillelse, al Sammenblanding. Herved bringer den vort Væsen i fuldkommen Ligevægt, idet vi selv er en Treenighed af Blod, Aand og Sjæl.

Naar nemlig Mennesket hengiver sig udelukkende til et af disse Principer, skader han Helhedslivet i sig. Saaledes sker det, at de, som ensidigt udvikler deres Aand, nægter Sønnen og Faderen, og at de, som kun tror paa Faderen, ikke formaar at bringe Harmoni tilveje mellem Legem og Aand. Men da man ikke kan tro paa Sønnen uden at tro paa Faderen og Aanden, saa finder man Sandheden i *Jesus* alene, i Guds Søn, Christus Forløseren, det eneste Baand mellem den naturlige Verden, som er Faderens, og den overnaturlige, som er Aandens.

Den Forkyndelse, der kun henvender sig til Fornuften, er altsaa ikke Kirkens eneste Læremiddel, om den end for Tiden er det mest udbredte, det mest yndede. Efter at Ordet er bleven Kød, er Ordene bleven mere end Ord: de er bleven Handlinger, og derfor var det, Jesus sagde, at man skal dømmе efter Handlingerne.

»Og Ordet blev Kød og boede iblandt os,« vil dette ikke sige, at *Bogstaven* (Guds hellige Navn, Tetragrammaton) er bleven levende, at Guds Navn nu udsiges ved Handling, at Gærning er traadt i Ordets Sted, og at Tildragelser er bleven Belæringer — nye, tydelige, enfoldige, dybe?

Jesus talte, og hans Ord dræbte Bogstaven, men han gjorde mere, han handlede. Og hans Handling var Opfyldelsen af hint: »Og Ordet blev Kød.«

Kirken gør som Jesus; den prædiker, lærer læser, men desuden handler den. Den plejer de Syge, trøster de Fatige, helbreder de Saarede, hører paa de Bekymrede. Den

opfordrer de Troende til at genleve Christi Liv, til at græde med ham i hans Lidelse og glæde sig over hans Sejr.

Denne levende, virksomme, handlende Side af den katholske Kirke er den mest miskendte, den, hvis dybe Skønhed blegner mere og mere.

Protestantismen troede at befri sig fra alle Fristelser fra Materiens Side ved at uddrive Veltalenheden og Kunsten, ved fra sin Gudsdyrkelse at fjærne alle Symboler, alle offentlige Vidnesbyrd om Troen, Processionerne, Farverne, Statuerne, Malerierne, hele den Rigdom, som en brændende Indbildningskraft, der allerede herved vilde virkeliggøre sine Længsler, havde skabt. Idet Protestantismen saaledes troede at hæve sig til den rene Aandighed, nægtede den Aanden al Dyrkelse og dræbte den Poesi, som lever i al Religion, Heraf kommer det, at Protestantismen er bleven det mod Sjælsstorhed og Lykke mest stridige Element, og at det anbringer Mennesket i en Verden, der — ligesom Protestantismen selv — er trist, kedelig og konventionel. Dette kommer af, at det talte Ord kun henvender sig til Fornuftten, medens det Ord, der bliver Handling, virker i det grænseløse

Heraf følger allerede, at et fromt Billede er mere veltalende end en Prædiken og kan virke store Omvendelser, fordi det er et Livsøjeblik, en Legemliggørelse, betegnet ved Væsner og Handlinger, af det talte Ord. Allerede her er Ordet bleven Kød. Men naar Ordet fra Billed gaar over til Liv, naar Ordet bliver *levende og handlende Kød*, saa udvides dets Rige i det ubegrænsede, og dets Følger bliver uendelige.

Saaledes bliver de fromme Ceremonier, foruden at de er et Udslag af Menneskets Trang til Glæde, det sikreste Forkyndelsesmiddel af alle, thi ved deres Poesi og Skønhed beviser de deres guddommelige Oprindelse

Alle den katholske Gudsdyrkelses Ceremonier har denne poetiske Overtalelsesævnne, forsaavidt de har bevaret deres folkelige og frie Præg; i saa Fald er de frugtbare og

virksomme. Men ulykkeligvis antager de mere og mere en officiel Karakter, som efterhånden gør dem ufrugtbare og uden Kraft og giver dem et lavet Udseende.

Den Troende maa nemlig i hine Øjeblikke føle, at han selv hører til Kirkens Legeme, at han er en Sten i Bygningen, og hans Sjæl maa udvide sig, og hans Kærlighed til Gud maa skyde Blad og Blomst, som en Vinranke om sin Støtte. Thi Gudsyndens regelbundne Øvelser er intet uden et Espalier for den Troende, og hvis Folket holder sig borte, og hvis Kirken ene foretager sine Ceremonier, saa frembringes kun et trist Indtryk, og den Troende føler det, som overværede han noget unyttigt, isoleret, fraskilt, sønderbrudt. Ceremonierne maa være som hint Gæstebud, hvorom Frelseren taler, et Gæstebud, ved hvilket alle maa indfinde sig, iførte Bryllupsklædningen, som er Troen.

Vor Tid er gjort trist ved Materialismens Sejrvindinger over Naturen, ved Industrien, ved Vildfarelsens Ræsonnementer, ved en vag og sygelig Metafysik, ved de konventionelle Løgne og ved Atheismen. Men især er vor Tid trist, fordi den har domfældt Skønheden og udrydder den overalt. Og lidt efter lidt kølnes Mennesket overfor Mennesket, Kirken overfor sine Troende. Mistillid opstaar overalt, alle Døre lukkes umærkeligt, og de forraaede Hjærter gider ikke længer holde den Handling tilbage, som de hidtil ikke har vovet: det tyvende Aarhundrede vil, trods al prunkende Brammen med Menneskekærlighed og Menneskeforgudelse, uden Tvivl blive Vidne til, at den Egoisme, som de sidste tre hundrede Aars Udvikling har baaren i sit Skød, endelig brutalt slippes løs.

Alle de ædle Magter, der arbejder i det Godes, det Rettes, det Sandes, det Skønnes Tjeneste, er syge til Døden. Naar de er forsvundne, vil Barbarerne komme og det store Mørke.

Imidlertid vil jeg ikke stiltiende afvente disse Katastrofer, og jeg anser det for rigtigt at pege paa dem i Tidens Synsrand. Frankrig har fornægtet altfor meget, til at det

.nu skulde kunne sige Ja — thi at sige Ja er at tilbede. Derfor truer Uvejret os med uigennemtrængelig Nat.

Til Underkuelsen af den katholske Kirkes skønne og frelsende Handlinger svarer Tidens mekaniske og brutale Tendens, Europas og Amerikas febrilske, misundelige, sygelige, videnskabelige Travlhed.

Disse to Fastlande vil enten tilintetgøre de andre eller selv forsvinde i et kosmopolitisk Kaos.

Med lige Styrke har de arbejdet paa at blive hinanden lig, paa at bespotte Lykken og Enfoldigheden, at virkeliggøre den fladeste Fladhed over hele Jorden. De har forvandlet deres Indbyggere til lutter ensformede Automater nydelsessyge og fordringsfulde, tomme og vrøvlende, sociale Utopister og Forherligere af Kød.

Det er forfærdeligt at tænke paa, at netop Amerika, som er opstaaet af Europas Udskud, skal beherske den Civilisation, som landsforviste dette Udskud for at frelse sig selv.

Har Satan da endelig sejret? Har han erstattet den guddommelige Virken, Ordet der blev Kød, Guds Liv, som altid lever iblandt os, med Travlhedens Trædemølle, som Mennesket drejer uden Ophør, pisket af Tørsten efter Guld, og Ansigt til Ansigt med det store Intet?

Som en Art Supplement til ovenstaaende Artikel kan de følgende Kunstbetragtninger naturlig opfattes og tilknyttes derfor her. De findes i samme Hæfte af samme katholske Tidsskrift.

Om den mystiske Kunst.

. . . Som der er Ordensfolk, der samvittighedsfuldt overholder deres Regel, men ikke gaar videre, og Helgener, der gaar ud over Reglen uden derfor at nægte den, saaledes tilfører den mystiske Kunstner, sammenlignet med den kun religiøse, sit Værk en aandelig Glød, der overgaar den blotte Fremstilling af hvad Guds Liv paa Jorden har *syntes* at være.

Dogmet fortæller os, at Vor Herre Jesus Christus, Guds Søn. levede som Menneske, men Kunsten bør ikke af den Grund nøjes med at genfremstille Frelserens *menneskelige* Liv. Den bør udtrykke alt, hvad dette Liv virkelig rummede — det vil sige det Overnaturlige — og lige saa højt som Kunstneren kan naa i Tro og Mystik, lige saa højt vil hans Værk staa for vort Øje og for vor Sjæl.

Saaledes vil han skabe en underfuld Kommentar, fuld af nyt Lys, og uden at rokke ved den historiske Sandhed vil han bringe den til at straa i større Glans.

Kirkefædrene var vældige Illustratorer af Evangeliet; uden at forandre dets Text skabte de geniale Værker, fulde af uventede Belysninger og høje Skønheder, der viste Læserne Indholdet af hvert Gudsmenneskets Ord og belyste hver hans Handling med et klarere Lys.

Paa samme Maade maa den mystiske Kunstner gøre. I sin af Naaden oplyste Fornufft forvandler han til Symboler alt, som Mesterens Liv lader os skimte bag Tilsyneladelsesnes Slør, alt, som Apostlenes, de Helliges, Martyrernes Liv rummer af skønt og dybt. Dette er den *mystiske* Kunstners Opgave, som skiller ham fuldstændig fra den blot *religiøse* Kunstner, der kun holder sig til Evangeliets Overflade.

Det er til at græde af Sorg over — alle de Gudsbespottelser, Dumheder, Skændigheder, som er bleven skrevne om den aandelige Kunst! Hverken Byzantinerne, Gothiken eller de gamle Ægyptere er bleven forstaaede; man har i deres Stræben hen mod det Evige, det Store, det Majestætiske kun villet se famlende Forsøg, Barbari, Legeværk, Kejtethed, Vildmandskunst.

Men Sagen er, at hine Kunstnere fulgte en ganske anden Vej end deres Censorer. Medens de kun vilde se Tingene i den religiøse Filosofis klare og simple Lys, kastede deres Kritikere sig ud i Sanseligheden, i en Naturtilbedelse, som gjorde dem afmægtige til al Bevægelse opad og fuldbragte Menneskets Syndefald, saa at det Væsen, som er skabt

til at forstaa og beherske, sank ned i den mest passive Efterlignelseskunst. Derfor er Forskellen ogsaa saa stor mellem de moderne *Tvivil-* og *Natur-*Tider og de af Theologi og hellig Filosofi beherskede Aarhundreder, der gik forud. Saa stor er Forskellen, at de, som gaar fra den ene af disse Verdener til den anden, gaar som fra Lys til Mørke — med denne ene, frygtelige Fejltagelse, at de anser Dagen for Nat og Natten for Dag. Og alt dette har sin Rod i, at man ikke noksom har indpræntet Menneskeheden disse Ord: Se med Eders Sjæl, se med Aabenbaringen, se med Troen.

Derfor drager den aandelige Kunst nu sit sidste Suk i de græske og russiske Helgenbilleder. Videnskab og Religion er bleven Fjender; de atheistiske Lærde har ved frækt at lyve inddysset Verden i ubevidst Løgn og fuldstændig Blindhed. Konstatering, Verifikation er bleven det eneste Grundlag for Domme — Krig mod Intuitionen, Krig mod Mysteriet (selv det konstaterede og verificerede)! Til Kunstneren har man sagt: Efterlign Naturen! og nu bedømmer man hans Kunst derefter. Denne Daarskabs Triumf er Øjenbedraget, er Fotografien.

De Indbildningsmennesker, som har levet i disse Tider, har vendt sig bort fra Virkeligheden og har skabt Romantiken. Men selv den forbliver indenfor det Menneskelige, hvilket den forherliger gennem Lidenskaben, Dramaet. Delacroix, den eneste store romantiske Maler, har ikke virkeliggjort det Overnaturlige gennem det Naturlige.

Det romantiske Maleri var fremfor alt literært; ofte hævdede det sig til Poesi, det er: til Skønhed, men af sin Forkærlighed for Ulykken førtes det stadig til Taagens Lande. Et Barn af Hamlet og af Faust, var Romantiken fordømt til Egoisme og Sørgmodighed.

Den mystiske Kunst adskiller sig absolut fra alt andet, der omgiver den. Den staar til Virkeligheden, som Miraklet til Hverdagen, som det Uvante til det Sædvanlige. Den er et guddommeligt Ord i et Tempel, bygget af Menneskehænder.

Dr. Brandes mod de katholske Søstre.

I *Politiken* for 17. ds. har Dr. *Georg Brandes* i en Hospitalsskildring faaet Plads for følgende Apoteose af Læg-Sygeplejerskerne sammen med et velment Hib til de Barmhjærtige Søstres »Dumfromhed«. Heldigvis har jo de *medicinske* Doktorer en noget anden Opfattelse end deres *filosofiske* Fælle!

Citatet viser bl. a., at hvor det gælder den katholske Kirke, er lutherske Bisper og radikale Fritænkere samdrægtige; det lyder saaledes:

»Det er Hospitalets gode Aand, der stiltfærdig er traadt ind, det er Sygeplejersken, hvem alle de Syges Hjærter slaar i Møde. Hun kommer for at bringe Forbinding eller Omslag, og kommer som den Lysstraale i de uglåde Dages Mørke som aldrig skærer i Øjnene, men altid gør vel. Hun er ung og smuk, stærk og klar, kvindeligt beskeden og omsorgsfuld som en Moder eller Søster. Eller rettere, hun er den sande barmhjærtige Søster, uden Dumfromhed. Verdslig, forsaavidt hendes Kald ikke har med nogen Religion at gøre, men udgaar fra Videnskab og Humanitet, uverdslig, forsaavidt hun for den ringeste Løn udfører den mest anstrængende Gærning uden en Gang at vente en Tak, stadig ofrende sin Tid og sine Kræfter for Andre. Paa sine hvide Sko staar hun der i sin simple klædelige Kjole som den nye, frigjorte Menneskeheds gode Engel.«

KATHOLIKEN koster 1 Krone Kvartalet. Abonnement modtages paa alle Postkontorer og hos alle Boghandlere samt hos Bladets Hovedkommissionær, Grosserer A. Millech, Købmagergade 13. Abonnenter paa »Nordisk Ugeblad for katholske Christne« modtage »Katholiken« uden Vederlag.

KATHOLIKEN redigeres af Johannes Jørgensen, Frederiksberg Allé 21 A. København. V.